

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
The Royal Danish Academy of Sciences and Letters

Oversigt
over
Selskabets Virksomhed
1998-2000

Annual Report
With an English Summary

Kommissionær: C. A. Reitzels Forlag · København 2000

Publikationsrækker · *Series of Publications*

The Academy issues the following series of publications:

Oversigt over Selskabets Virksomhed (8°) (<i>Annual Report. With an English Summary</i>)	<i>Bibliographical Abbreviation:</i> Overs. Dan. Vid. Selsk.
Historisk-filosofiske Meddelelser (8°) Historisk-filosofiske Skrifter (4°) (<i>History, Philology, Philosophy, Archaeology, Art History</i>)	Hist. Filos. Medd. Dan. Vid. Selsk. Hist. Filos. Skr. Dan. Vid. Selsk.
Matematisk-fysiske Meddelelser (8°) (<i>Mathematics, Physics, Chemistry, Astronomy, Geology</i>)	Mat. Fys. Medd. Dan. Vid. Selsk.
Biologiske Skrifter (4°) (<i>Botany, Zoology, General Biology</i>)	Biol. Skr. Dan. Vid. Selsk.

The majority of the monographs are in English. Those published in Danish contain a summary in either English, German or French.

Adresse/*The address is:*

*Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab/
The Royal Danish Academy of Sciences and Letters
H. C. Andersens Boulevard 35
DK-1553 Copenhagen V
Denmark*

Selskabets commission agent/*The publications are sold by the agent of the Academy:*

*C.A. REITZEL BOOKSELLERS AND PUBLISHERS LTD.
20 Noerregade
DK-1165 Copenhagen K
Denmark*

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
The Royal Danish Academy of Sciences and Letters

Oversigt

over

Selskabets Virksomhed

1998-2000

Annual Report

With an English Summary

Kommissionær: C. A. Reitzels Forlag · København 2000

Udgivet i overensstemmelse med Vedtægternes § 11
Redaktionen sluttet den 1. august 2000
Færdig fra trykkeriet januar 2001

INDHOLDSFORTEGNELSE

<i>Forkortelser</i>	6
<i>Præsidium og sekretariat</i>	7
 <i>Medlemmer</i>	
Indenlandske medlemmer	8
Udenlandske medlemmer	46
Indenlandske medlemmer efter indvalgsår	84
Medlemsantal	87
 <i>Tillidshverv</i>	
Interne hverv	88
Fælles for begge klasser	92
Humanistiske klasse	94
Naturvidenskabelig klasse	95
UAI, Union Académique Internationale	96
ICSU, International Council of Scientific Unions	99
CIOMS Council for International Organizations of Medical Sciences ...	116
 <i>Medlemsmøder • 257. sæson og • 258. sæson</i>	117
 <i>Behandlede sager. Personalia</i>	
Legater	161, 172
Grundforskningsfonden, nye vedtægter af 1998	167
Møder i Selskabets lokaler	169, 177
International repræsentation	171, 179
Udgivne og optagne publikationer 1999-2000	180
Personalialia	171, 182
 <i>Regnskaber</i>	
Videnskabernes Selskab	183
Selskabets Bidragsfond	193
 <i>Beretninger</i>	
Årsberetning	208
Résumé af sæsonens præsidiemøder	197, 208
Udvalget for udadrettet Virksomhed i Danmark	199, 212
Selskabets Forskningspolitiske Udvalg	213
ESF, European Science Foundation	200, 213
Udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie ..	201, 214
Registrering af litterære kilder til dansk historie	202, 214

Undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie ..	202, 215
CLG, Corpus Lexicographorum Graecorum. (Etymolog. Gen. & Hesych.)	202, 215
TLL, Thesaurus Linguae Latinae	203, 216
Carlsbergfondets syriske ekspeditioner	203, 216
Danmarks Akvarium Charlottenlund	204, 216
Physica Scripta	205, 218
Acta Zoologica	206, 219
Danmarks Radios Programråd	206, 219
Selskabets Sommerudflugter 1998, 2000	207, 219
<i>UAI</i>	<i>Union Académique Internationale</i>
	Generalforsamling
I.	CVA, Corpus Vasorum Antiquorum
V.	NGML, Novum Glossarium Mediae Latinitatis
XII.	MMB, Monumenta Musicae Byzantinae
XVIII.	CPD, A Critical Pāli Dictionary
XX.	CAA, Corpus Antiquitatum Americanensium
XXII.	FHA, Fontes Historiae Africanae
XXVI.	SNG, Sylloge Nummorum Graecorum
XXVIII.	LIMC, Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae
	ThesCra, Thesaurus Cultus et Rituum Antiquorum
XXV.	JAI, Jewish Art Index
<i>ICSU</i>	<i>International Council of Scientific Unions</i>
COSPAR	Committee on Space Research samt SCOSTEP
IAU	International Astronomical Union
IBRO	International Brain Research Organization
ICL	Inter-Union Commission on the Lithosphere
IGBP	International Geosphere-Biosphere Programme
IGU	International Geographical Union
IMU	International Mathematical Union
INQUA	International Union for Quaternary Research
IUSS	International Union of Soil Sciences
IUBMB	International Union of Biochemistry and Molecular Biology
IUBS	International Union of Biological Sciences
IUCr	International Union of Crystallography
IUGG	International Union of Geodesy and Geophysics
IUGS	International Union of Geological Sciences
IMA	International Mineralogical Association
IUHPS	International Union of History and Philosophy of Science ..
IUIS	International Union of Immunological Sciences
IUMS	International Union of Microbiological Sciences
IUNS	International Union of Nutritional Sciences
IUPAB	International Union of Pure and Applied Biophysics
IUPAC	International Union of Pure and Applied Chemistry
IUPAP	International Union of Pure and Applied Physics
IUPS	International Union of Physiological Sciences

IUTAM	International Union of Theoretical and Applied Mechanics	245, 260
SCOR	Scientific Committee on Oceanic Research	246, 261
SCOSTEP	Scientific Committee on Solar Terrestrial Physics (se COSPAR)	236, 250
URSI	Union Radio Scientifique Internationale	246, 262
WCRP	World Climate Research Programme	247, 263
<i>CIOMS</i>	<i>Council for International Organization of Medical Sciences</i>	247, 263
<i>Mindeord</i>		
	Bent Christensen af Henrik Zahle	267
	Sven Danø af Ellen Andersen	287
	Franz From af Rolf Kuschel	295
	Poul Lindegård Hjorth af Knud Sørensen	313
	Arild Hvidtfeldt af Finn Ove Hvidberg-Hansen	325
	Kristian Moustgaard af Rolf Kuschel	337
	Chr. Overgaard Nielsen af Bent Christensen	351
	Olaf Pedersen af C. H. Koch	359
	Poul Nørregaard Rasmussen af Hector Estrup	395
	Carl Stief af Gunnar Svane	409
	John Kousgård Sørensen af Gillian Fellows Jensen	421
	Hans Tornehave af Bent Fuglede	443
	<i>Summary of the Yearbook 1998-99</i>	451
	<i>Henvisninger</i>	489
	<i>Sag- og navnefortegnelse</i>	490

Forkortelser

I alfabetisk rækkefølge:

Allea	All European Academies
ATV	Akademiet for de Tekniske Videnskaber
AU	Aarhus Universitet
AAU	Aalborg Universitet
CNRS	Centre National de la Recherche Scientifique
DADL	Den Almindelige Danske Lægeforening
DFH	Danmarks Farmaceutiske Højskole
DMI	Danmarks Meteorologiske Institut
DONG	Dansk Olie og Naturgas
DTU	Danmarks Tekniske Universitet
ESF	European Science Foundation
ESTA	European Science and Technology Assembly
ETH	Eidgenössische Technische Hochschule
GEUS	Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse
HCØ	H.C. Ørsted Institutet
HHK	Handelshøjskolen i København
ICSU	International Council of Scientific
IFA	Institut for Fysik og Astronomi, AU
IGEM	Russisk forkortelse for: Institut for malmforekomsters, petrogra- fiens, mineralogiens og geokemiens geologi
IWGIA	International workgroup for indigenous affairs
KB	Det Kongelige Bibliotek
KDVS	Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
KU	Københavns Universitet
KVL	Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole
MIT	Massachusetts Institute of Technology
NBI	Niels Bohr Institutet
NIAS	Nordisk Institut for Asienstudier
NIH	National Institute of Health
NORDITA	Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik
RH	Rigshospitalet
RUC	Roskilde Universitetscenter
SDU	Syddansk Universitet
SDU, OU	Syddansk Universitet, Odense Universitet
SHF	Statens Humanistiske Forskningsråd
SJVF	Statens Jordbrugs- og Veterinærvidenskabelige Forskningsråd
SNF	Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
SSVF	Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
STVF	Statens Teknisk-videnskabelige Forskningsråd
SUNY	State University of New York
UAI	Union Académique Internationale
UC	University of California
UCLA	University of California, Los Angeles
USC	University of Southern California, Los Angeles

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Protector: HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN

PRÆSIDIUM

Præsident: Professor, dr.litt. Birger Munk Olsen

Vicepræsident og formand for den humanistiske klasse:

Professor, dr.phil. David Favrholdt

Vicepræsident og formand for den naturvidenskabelige klasse:

Professor, dr.phil. Tom Fenchel, fra 11.3.1999 professor dr. phil.
Christian Berg

Sekretær: Professor, dr.phil. Thor A. Bak, fra 8.4.1999 direktør,
professor, dr.phil. Ole Hansen

Redaktør: Professor, dr.phil. Poul Lindegård Hjorth, fra 24.9.1998
docent, dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

Kasserer: Professor, dr.polit. Hector Estrup

Formand for kassekommissionen:

Professor, dr.polit. Ellen Andersen, fra 1.5.2000 professor,
dr.scient. Niels Peder Kristensen

Fhv. præsident: Professor, dr.phil. Henning Sørensen

SEKRETARIAT

Adresse: H. C. Andersens Boulevard 35
DK-1553 København V

Telefon: 33 43 53 00

Telefax: 33 43 53 01

E-mail: kdvs@royalacademy.dk

Hjemmeside: <http://www.royalacademy.dk>

Sekretariatschef: Cand.mag. Pia Grüner

Fuldmægtig: Jørgen Maes

Sekretær: Ingeborg Kjær

Økonoma: Bodil Kjær Larsen

Sekretariatet har åbent 9-16.

Medlemmer

Alle medlemmer er nummereret efter indvalgsår
i fortsættelse af A. Lomholts fuldstændige medlemsliste 1742-1942
(Samlinger bind I, s. 354-385, 402 medlemmer) og
Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1942-1992
af Mogens Blegvad
Nummeret i kursiv svarer til denne liste

Medlemmernes tilhørsforhold til de to klasser
er markeret som følger:
H = Humanistisk klasse;

Nmf = Naturvidenskabelig klasse, matematisk-fysisk gruppe;

Nb = Naturvidenskabelig klasse, biologisk gruppe.

INDENLANDSKE MEDLEMMER

ALS-NIELSEN, JENS AAGE, professor, dr.phil. (f. 21.01.1937, 650, 1981, Nmf). Fuglebakkevej 57, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 10 95 18. NBI, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 04 25. Fax: 35 32 04 52. E-mail: als@fys.ku.dk. *Fagområder: Fysik, synkrotonstråling, neutroindiffraktion, overfladestrukturer, faststoffysik.*

AMBJØRN, JAN, forskningsprofessor, lic.scient. (f. 17.03.1951, 762, 1996, Nmf). Strandboulevarden 106, 3.th., 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 26 60 47. NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 98. Fax: 35 32 50 16. E-mail: ambjorn@nbi.dk. *Fagområde: Fysik.*

ANDERSEN, ELLEN, professor, dr.polit. (f. 01.03.1937, 675, 1984, H). Buddingevej 26 A, 2800 Lyngby. Tel: 45 87 96 26. E-mail: ellen-andersen@mail.tele.dk. *Fagområder: Økonometri, makroøkonomiske modeller.*

ANDERSEN, ERIK SPARRE, professor, dr.phil. (f. 29.12.1919, 498, 1962, Nmf). Høeghsmindeparken 15, 2900 Hellerup. Tel: 39 61 25 52. E-mail: sparre@math.ku.dk. *Fagområder: Sandsynlighedsregning, kombinatorik, forsikringsmatematik.*

ANDERSEN, HENNING HAAHR, forskningsprofessor, Ph.D. (f. 09.03.1950, 777, 1998, Nmf). Resedavej 10, 8240 Risskov. Tel: 86 17 73 03. Matematisk Institut, AU, 8000 Århus C. Tel: 89 42 34 53. Fax: 86 13 17 69. E-mail: mathha@imf.au.dk. *Fagområder: Modular repræsentationsteori og algebraisk geometri.*

ANDERSEN, JENS ULRIK, professor, mag.scient. (f. 02.09.1941, 660, 1982, Nmf). Hamphøjvej 15, 8270 Højbjerg. Tel: 86 27 69 19. IFA, AU, Ny Munkegade, Bygning 520, 8000 Århus C. Tel: 89 42 28 99; dir. 89 42 37 13. Fax: 86 12 07 40. E-mail: jua@ifa.au.dk. *Fagområde: Fysik.*

ANDERSEN, NILS MØLLER, professor, dr.scient. (f. 21.11.1940, 763, 1996, Nb). Gl. Holtevej 60, 2840 Holte. Tel: 45 80 47 14. E-mail: nmandersen@get2net.dk. Zoologisk Museum, KU, Universitetsparken 15, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 11 04. Fax: 35 32 10 10. E-mail: nmandersen@zmuc.ku.dk. *Fagområder: Zoologi, evolutionsbiologi, taxonomi, økologisk fylogenetik.*

ANDERSEN, NILS OVERGAARD, professor, dr.scient. (f. 04.04.1947, 748, 1994, Nmf). Rønnegade 14, 4.tv., 2100 Kbh. Ø. Tel: 39 20 66 19. NBI, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 04 69. Fax: 35 32 04 60. E-mail: noa@fys.ku.dk. *Fagområde: Fysik.*

ANDERSEN, SVEND OLAV, professor, dr.phil. (f. 09.10.1929, 586, 1977, Nb). Platanvej 24, 9.sal, 1810 Frederiksberg C. Tel: 33 21 40 71. Biokemisk Afd., August Krogh Institutet, Universitetsparken 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 17 02. Fax: 35 32 15 67. E-mail: soandersen@aki.ku.dk. *Fagområde: Biokemi.*

ANDERSEN, SVEND THORKILD, fhv. statsgeolog, dr.phil. (f. 12.09.1926, 558, 1974, Nb). R. Nordvangsparken 35, 3460 Birkerød. Tel: 45 82 70 69. GEUS, Thoravej 8, 2400 Kbh. NV. Tel: 38 14 20 00. Fax: 38 14 20 50. *Fagområder: Kvartær vegetationshistorie, landbrugshistorie, pollenanalyse, palæolimnologi, mosegeologi.*

ANDERSEN, TORKILD, professor, dr.phil. (f. 19.06.1934, 624, 1979, Nmf). Klokkerbakken 37, 8210 Århus V. Tel: 86 15 80 13. IFA, AU, Ny Munkegade, Bygning 520, 8000 Århus C. Tel: 89 42 28

99; dir. 89 42 37 40. Fax: 86 12 07 40. E-mail: fystor@ifa.au.dk.
Fagområder: Fysik, atom-, molekyl- og optisk fysik.

ASMUSSEN, JES PETER, professor, dr.phil. & teol.dr. h.c. (f. 02.11.1928, 556, 1973, H). *R^l*. Bredgade 77, 1260 Kbh. K. Tel: 33 12 76 75. Carsten Niebuhr Institutet, KU, Snorresgade 17-19, 2300 Kbh. S. *Fagområder: Irans sprog, religions- og litteraturhistorie.*

BAK, PER, professor, dr.scient. (f. 08.12.1947, 786, 1999; udenlandsk medlem 1990, Nmf). Dept of Mathematics, Imperial College, 180 Queen's Gate, London SW7 2BZ. NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. E-mail: Bak@nbi.dk. *Fagområde: Fysik.*

BAK THOR ANDERS, professor, dr.phil. (f. 28.04.1929, 511, 1965, Nmf). K. Tranegårdsvej 21B, 2900 Hellerup. Tel: 39 40 55 84. Fax: 39 40 55 83. E-mail: thor@bak.dk. Kemisk Institut, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 02 17. Fax: 35 32 02 59. *Fagområder: Kemi, kinetik, statistisk mekanik, termodynamik, matematiske modeller.*

BALLHAUSEN, CARL JOHAN, professor, dr.phil. (f. 04.04.1926, 512, 1965, Nmf). *R^l*. Holmegaardsvej 31, 2920 Charlottenlund. Tel: 39 64 16 71. *Fagområde: Kemi.*

BALLING, JAKOB LETH, professor, dr.theol. (f. 11.02.1928, 711, 1989, H). *R^l*. Voldbækvej 3, 8220 Brabrand. Tel: 86 26 00 35. *Fagområder: Kirkehistorie, oldtidens og ældre europæisk kristendomshistorie, grænseområder mellem teologi- og litteraturhistorie.*

BALSLEV, HENRIK, professor, Ph.D. (f. 04.01.1951, 778, 1998, Nb). Rensdyrvej 7, Søften, 8382 Hinnerup. Tel: 86 91 14 32. Botanisk Institut, AU, Nordlandsvej 68, 8240 Risskov. Tel: 89 42 27 43. Fax: 86 13 93 26. E-mail: henrik.balslev@biology.au.dk. *Fagområder: Tropisk botanik.*

BARNDORFF-NIELSEN, OLE EILER, professor, dr.phil. (f. 18.03.1935, 636, 1980, Nmf). *R^l*. Dalvangen 48, 8270 Højbjerg. Tel: 86 27 14 42. Institut for Matematiske Fag, Afd. for Teoretisk Statistik og Operationsanalyse, AU, Ny Munkegade, Bygning 521, 8000

Århus C. Tel: 89 42 31 88; dir. 89 42 35 21. Fax: 86 13 17 69. E-mail: oebn@imf.au.dk. *Fagområder: Matematik og statistik.*

BASBØLL, HANS, professor, cand.mag. (f. 12.07.1943, 726, 1991, H). Solvangengen 5, 5260 Odense S. Tel: 66 15 11 56. Institut for Sprog og Kommunikation, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 31 62. Fax: 65 93 24 83; hba@language.sdu.dk. *Fagområder: Nordiske sprog med særligt henblik på dansk sprog og nyere lingvistiske studieområder.*

BASSE, ELLEN MARGRETHE, professor, dr.jur. (f. 26.11.1948, 757, 1995, H). Stenvadet 6, 8240 Risskov. Tel: 86 17 18 29. Fax: 86 17 18 17. Juridisk Institut, Afd. for Proces- og Kriminalvidenskab, AU, Universitetsparken, 8000 Århus C. Tel: 89 42 16 28. Fax: 86 20 12 22. E-mail: emb@jura.au.dk. *Fagområde: Jura.*

BECHGAARD, KLAUS, professor, lic.scient. (f. 05.03.1945, 676, 1984, Nmf). Østerled 2, st.tv., 2100 Kbh. Ø. Tel: 39 29 36 39. Afd. for Faststoffysik, Forskningscenter Risø, Postboks 49, 4000 Roskilde. Tel: 46 77 47 01. Fax: 46 77 47 91. E-mail: klaus.bechgaard@risoe.dk. *Fagområder: Organisk kemi, almen kemi, faststoffysik, superledning, materialekemi.*

BECKER, CARL JOHAN, professor, dr.phil. (f. 03.09.1915, 488, 1961, H). R. Chr. Winthers Vej 4 C, 1.tv. 1860 Frederiksberg C. Tel: 33 26 29 11. *Fagområder: Nordisk arkæologi, europæisk forhistorie.*

BERG, CHRISTIAN, professor, dr.phil. (f. 02.06.1944, 661, 1982, Nmf). R. Kaningårdsvej 23, 2830 Virum. Tel: 45 85 47 04. Institut for Matematiske Fag, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 07 28. Fax: 35 32 07 04. E-mail: berg@math.ku.dk. *Fagområder: Matematik, potentialteori, harmonisk analyse, momentproblemer.*

BERGSAGEL, JOHN, professor, dr. (f. 19.04.1928, 685, udenl. 1978, indenl. 1985, H). R. Strandvejen 63, 2100 Kbh. Ø. Tel: 39 20 02 02. E-mail: jberg@hum.ku.dk. *Fagområder: Musikhistorie, musik i middelalderen og renaissance, engelsk musik, amerikansk musik (indtil 1950), norsk musik.*

- BERTHELSEN, SVEND ASGER, professor, dr.phil. (f. 30.04.1928, 587, 1977, Nmf). *R^l*. Jægersborg Alle 199, st.tv., 2820 Gentofte. Tel: 39 76 26 22. Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 24 58. Fax: 33 14 83 22. E-mail: asgerb@geo.geol.ku.dk. *Fagområde: Geologi*.
- BERTHELSEN, OLE, fhv. direktør, dr.phil. (f. 24.03.1919, 625, 1979, Nb). *R^l*. Granhøjvej 18, 2800 Lyngby. Tel: 45 87 96 69. GEUS, Thoravej 8, 2400 Kbh. NV. Tel: 38 14 20 00. *Fagområder: Geologi, palæontologi, hydrogeologi*.
- BESENBACHER FLEMMING, professor, dr.scient. (f. 04.10.1952, 779, 1998, Nmf). Februarvej 37, 8210 Århus V. Tel: 86 15 54 05. IFA, AU, Ny Munkegade, Bygning 520, 8000 Århus C. Tel: 89 42 28 99; dir: 89 42 36 04. Fax: 86 12 07 40. E-mail: fbe@ifa.au.dk. *Fagområder: Faststoffysik, overfladefysik, heterogen katalyse*.
- BILLING, GERT DUE, professor, dr.scient. (f. 08.04.1946, 717, 1990, Nmf). Frederiksberg Allé 26, 3.tv., 1820 Frederiksberg C. Tel: 33 79 72 49. Kemisk Laboratorium III, HCØ, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 02 52. Fax: 35 32 02 59. E-mail: gdb@theory.ki.ku.dk. *Fagområde: kemi*.
- BJØRNHOLM, SVEN, docent, dr.phil. (f. 08.09.1927, 588, 1977, Nmf). Frederiksberg Allé 45, 3.tv., 1820 Frederiksberg C. Tel: 33 22 48 85. NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 10. Fax: 35 42 10 16. E-mail: bjornholm@nbi.dk. *Fagområde: Fysik*.
- BLEGVAD, MOGENS, professor, dr.phil. (f. 25.06.1917, 557, 1973, H). *R^l*. Soldalen 7, 2100 Kbh. Ø. Tel: 39 29 37 78. *Fagområder: Filosofi, Moral- og samfundsfilosofi, Samfundsvidenskabernes historie og filosofi*.
- BOCK, KLAUS, professor, lic.techn. (f. 02.07.1944, 718, 1990, Nb). Skovvænget 10 C, 2970 Hørsholm. Tel: 45 86 39 18. Carlsberg Laboratorium, Kemisk Afdeling, Gamle Carlsberg Vej 10, 2500 Valby. Tel: 33 27 52 20. Fax: 33 27 47 08. E-mail: kbo@crc.dk. *Fagområder: Organisk kemi, kulhydratkemi, NMR spektroskopi, kulhydrat protein interaktioner, glykopeptider*.

BOHR, AAGE NIELS, professor, dr.phil. & scient. (f. 19.06.1922, 457, 1955, Nmf). K. Strandgade 34, 1., 1401 Kbh. K. Tel: 32 95 87 09. NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00. Fax: 35 42 10 16. E-mail: abohr@nbi.dk. *Fagområde: Fysik.*

BREDSORFF, ELIAS LUNN, dr.phil. (f. 15.01.1912, 637, 1980, udenl. 1975, H). Kronprinsesse Sofiesvej 28, 2.th., 2000 Frederiksberg. Tel: 38 19 91 17. *Fagområder: Dansk litteratur, herunder H.C. Andersen, Georg Brandes, Henrik Pontoppidan.*

BREUNING-MADSEN, HENRIK, professor, dr.scient. (f. 25.02.1949, 732, 1992, Nb). Valdemarsgade 2, 4100 Ringsted. Tel: 57 67 17 78. Geografisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 26 26; dir: 35 32 25 49. Fax: 35 22 25 01. E-mail: hbm@geogr.ku.dk. *Fagområde: Naturgeografi.*

BRÆSTRUP, CLAU, Koncerndirektør, dr.med. (f. 18.01.1945, 677, 1984; udenl.1996, Nb). Kastanievej 7, 1876 Frederiksberg C. Tel: 33 31 86 21. Fax: 33 31 86 34. H. Lundbeck A/S, Ottiliavej 9, 2500 Valby. Tel: 36 30 13 11. Fax: 36 30 86 48. E-mail: cb@lundbeck.com. *Fagområde: Lægemiddeldesign.*

BRØNDSTED, MOGENS, professor, dr.phil.h.c. (f. 12.11.1918, 606, 1978, H). Åløkken 50, 5250 Odense SV. Tel: 65 96 18 84. Center for Nordiske Studier, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. *Fagområde: Nordisk litteratur.*

BUCHWALD, VAGN FABRITIUS docent, civilingeniør, dr.scient. (f. 23.06.1929, 626, 1979, Nmf). Ingeborgvej 4, 2920 Charlottenlund. Tel: 39 64 01 92. *Fagområder: Metallurgi. Arkæometallurgi, specielt bronze og jern i Danmarks oldtid og middelalder. Meteoritter.*

BUKDAHL, ELSE MARIE, rektor, dr.phil. (f. 12.06.1937, 686, 1985, H). R'. Puggaardsgade 10, 1573 Kbh. V. Billedkunstskolerne, Det kgl. Danske Kunstakademi, Kgs. Nytorv 1, 1050 Kbh. K. Tel: 33 74 45 00. *Fagområder: Kunsthistorie, det 20. årh., kunstæstetik, kunstkritik og kunst.*

- BUUS, SØREN, Professor, dr.med. (f. 15.03.1956, 764, 1996, Nb).
Stenmaglevej 29, 2700 Brønshøj. Tel: 38 28 69 07. Institut for
Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi, Panum Institutet, KU,
Blegdamsvej 3, 2200 Kbh. N. Tel: 35 32 78 85. Fax: 35 32 78 53.
E-mail: s.buus@immi.ku.dk. *Fagområde: Immunologi.*
- CHRISTENSEN BENT, professor, dr.phil. (f. 22.08.1930, 543, 1971,
Nb). R'. Rypevej 19, 2970 Hørsholm. Tel: 45 86 46 18. Institut
for Populationsbiologi, KU, Universitetsparken 15, 2100 Kbh.
Ø. Tel: 35 32 13 07. Fax: 35 32 13 00. E-mail: bchristensen@
zi.ku.dk. *Fagområder: Evolutionsbiologi, oligochaetsystematik, kromo-
som-evolution, molekylær evolution.*
- CHRISTENSEN, JOHNNY, professor, dr.phil. (f. 05.03.1930, 627, 1979,
H). Duevej 28, 1.tv., 2000 Frederiksberg. Tel: 38 34 45 01. E-mail:
johnny.christensen@e-box.dk. *Fagområder: Klassisk filologi, antik
litteratur og filosofi, græsk og latin og deres indflydelse på de europæiske
sprog.*
- CHRISTENSEN-DALSGAARD, JØRGEN, forskningsprofessor, Ph.D. (f.
06.10.1950, 719, 1990, Nmf). P.S. Krøyers Vej 14, 8270 Højbjerg.
Tel: 86 27 58 21. IFA, AU, Ny Munkegade, Bygning 520, 8000
Århus C. Tel: 89 42 28 99; dir. 89 42 36 14. Fax: 86 12 07 40. E-
mail: jcd@ifa.au.dk. *Fagområder: Astronomi, specielt stjerneudvikling
og -svingninger; helioseismologi.*
- CHRISTIANSEN, FREDDY VILLIOM BUGGE, professor, lic.scient. (f. 22.01.
1946, 704, 1988, Nb). Geysergade 3 A, 8200 Århus N. Tel: 86 16 39
80. Biologisk Institut, Afd. for Genetik og Økologi, AU, Ny Munke-
gade, Bygning 540, 8000 Århus C. Tel: 89 42 31 88; dir. 89 42 32 38.
Fax: 86 12 71 91. E-mail: freddy@biology.au.dk. *Fagområder: Gene-
tik, populationsgenetik, populationsøkologi, evolutionsmekanismer.*
- CHRISTIANSEN, SOFUS, professor, dr.phil. (f. 23.06.1930, 628, 1979,
H). Hummeltoften 16, 2830 Virum. Tel: 45 85 44 16. Geografisk
Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 25 00;
dir: 35 32 25 48. Fax: 35 32 25 01. E-mail: sc@geogr.ku.dk. *Fag-
områder: Kulturgeografi, landbrugsgeografi.*

COTTERILL, RODNEY, professor, dr.phil. & scient. (f. 27.09.1933, 678, 1984, Nmf). *R'*. Vibevangen 9, 3520 Farum. Tel: 44 95 26 98. Fax: 44 99 35 24. Fysisk Institut (Biofysik), Bygning 307, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 45 25 25 25; dir. 45 25 32 03. Fax: 45 93 23 99. E-mail: firodcot@gbar.dtu.dk. *Fagområder: Hjernefysik, biofysik, neurale netværk, proteinstruktur, materialefysik.*

CVITANOVIĆ, PREDRAG, professor, Ph.D. (f. 01.04.1946, 733, 1992, Nmf). NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00; sek. 35 32 53 28. Fax: 35 42 10 16. E-mail: predrag@nbi.dk. Midlertidig adr.: Dept. of Physics and Astronomy, Northwestern University, 2145 Sheridan Road, Evanston, IL 60 208 – 3112, USA. Tel. privat: +1 847 570 4139. *Fagområde: Fysik.*

DAHL, JENS PEDER, professor, dr.phil. (f. 30.07.1934, 608, 1978, Nmf). *R'*. Digevænget 5, 2730 Herlev. Tel: 44 98 24 41. Institut for Kemi, DTU, Bygning 207, 2800 Lyngby. Tel: 45 25 24 19; dir. 45 25 20 13. Fax: 45 88 16 39. E-mail: jpd@kemi.dtu.dk. *Fagområder: Teoretisk kemi, kvantekemi, atom- og molekylfysik.*

DAHLERUP, TROELS, professor, dr.theol. (f. 03.12.1925, 672, 1983, H). *R'*. Kildevangen 15, 8382 Hinnerup. Tel: 86 98 59 60. Historisk Institut, AU, Universitetsparken, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 11; dir: 89 42 20 54. Fax: 89 42 20 47. *Fagområder: Dansk-nordisk historie ca. 1400-1700, adelshistorie, kirkehistorie, socialhistorie.*

DAL, PER JOHAN ERIK, dr.phil. (f. 20.12.1922, 544, 1971, H). *K*. Forchhammersvej 1, 1920 Frederiksberg C. Tel: 33 24 11 35. *Fagområde: Bogvæsen.*

DALGÅRD, SUNE BYSTED, fhv. landsarkivar, dr.phil. (f. 09.05.1922, 562, 1974, H). *R*. Italiensvej 56, 2300 Kbh. S. Tel og Fax: 32 55 18 02. *Fagområder: Historie, arktiske erhvervsforhold, fremmedpolitik, tidlig merkantilistisk erhvervs politik.*

DANSGAARD, WILLI., professor, dr.phil. (f. 30.08.1922, 589, 1981, Nmf). Soløsevej 21, 2820 Gentofte. Tel og Fax: 39 65 58 86. NBI, KU, Afd. for Geofysik, Juliane Maries Vej 30, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 05 52. Fax: 35 36 53 57. *Fagområder: Geofysik, klimaforskning, glaciologi.*

- EBBESEN, STEN, docent, dr.phil. (f. 23.06.1946, 712, 1989, H). Sønderhegnet 63, 4600 Køge. Institut for græsk og latin, KU, Njalsgade 92, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 81 40; dir. 35 32 81 46. Fax: 35 32 81 55; E-mail: se@hum.ku.dk. *Fagområder: Senantik og middelalderlig filosofi. Græsk og latin.*
- EJSKJÆR, INGER JENSEN, professor, dr.phil. (f. 20.05.1926, 651, 1981, H). R. Høeghsmindeparken 12, 1.th., 2900 Hellerup. Tel: 39 40 27 92. Institut for Dansk Dialektforskning, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 85 00; dir. 35 32 85 05. Fax: 35 32 85 12. *Fagområder: Danske dialekter, nordisk filologi, dialektgeografi.*
- ELIASSEN, ERIK, professor, dr.phil. (f. 08.09.1922, 652, 1981, Nmf). R^l. Dronningeengen 5, 2950 Vedbæk. Tel: 45 89 22 20. *Fagområder: Dynamisk meteorologi, klimaforskning.*
- ELLITSGAARD-RASMUSSEN, KNUD, fhv. direktør, mag.scient., D.Sc. h.c.(f. 23.06.1923, 563, 1974, Nmf). R^l. Dammegeade 22, 4792 Askeby. Tel: 55 81 77 02. *Fagområder: Geokemi, økonomisk geologi, geologi.*
- ENGBERG, INGEMAR, professor, med.dr. (f. 01.03.1935, 590, 1977, Nb). Østtoften 5, 8250 Egå. Tel: 86 22 65 59. Fysiologisk Institut, AU, Bygning 160, Ole Worms Allé, 8000 Århus C. Tel: 89 42 28 00; dir. 89 42 27 86. Fax: 86 12 90 65. E-mail: ie@fi.au.dk. *Fagområder: Neurofysiologi, synaptisk transmission, centralnervesystemet.*
- ENGBERG-PEDERSEN, TROELS, lektor, dr.phil. (f. 22.12.1948, 771, 1997, H). Duevej 3, 4000 Roskilde. Tel: 46 35 55 04. Institut for Bibelsk Eksegese, KU, Købmagergade 44-46, 1150 Kbh. K. Tel: 35 32 36 44. Fax: 35 32 36 52. E-mail: tep@teol.ku.dk. *Fagområder: Antik filosofi og Ny Testamente.*
- ENGHOFF, HENRIK, professor, dr.scient. (f. 09.12.1948, 793, 2000, Nb). Kirkehøj 6, 2900 Hellerup. Tel: 39 68 19 38. Zoologisk Museum, KU, Universitetsparken 15, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 10 36. Fax: 35 32 10 10. E-mail: henghoff@zmuc.ku.dk. *Fagområder: Biogeografi og taxonomi.*

ESTRUP, HECTOR, professor, dr.polit. (f. 16.01.1934, 638, 1980, H). R. Skaføgård, 8544 Mørkø. Tel: 86 39 63 40. Fax: 86 39 66 40. Økonomisk Institut, KU, Studiestræde 6, 1455 Kbh. K. Tel: 35 32 30 17. Fax: 35 32 30 00. *Fagområder: Økonomi, økonomisk teoris historie.*

FAVRHOLDT, DAVID, professor, dr.phil. (f. 24.04.1931, 580, 1976, H). Oehlenschlægersvej 57, 5230 Odense M. Tel: 66 14 47 83. Filosofisk Institut, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 33 19. Fax: 65 93 23 75. E-mail: dafa@filos.sdu.dk. *Fagområder: Filosofi, videnskabshistorie, Niels Bohrs erkendelsesteori, æstetik.*

FELDBÆK, OLE, professor, dr.phil. (f. 22.07.1936, 700, 1987, H). R. Efterårsvej 15, 2920 Charlottenlund. Tel: 39 63 59 68. Fax: 39 63 43 36. Institut for Historie, KU, Njalsgade 102, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 82 42; dir. 35 32 82 86. Fax: 35 32 82 41. *Fagområde: Historie 1500 – 1900.*

FENCHEL, TOM MICHAEL, professor, dr.phil. (f. 19.03.1940, 591, 1977, Nb). Holmegårdsvej 6, 3100 Hornbæk. Tel: 49 70 26 06. Marinbiologisk Laboratorium, KU, 3000 Helsingør. Tel: 49 21 33 44; dir: 49 21 16 33 § 325. Fax: 49 26 11 65. E-mail: mbllf@inet.uni2.dk. *Fagområder: Marinbiologi, økologi, evolutionsbiologi.*

FENGER, OLE, professor, dr.jur. (f. 22.01.1931, 689, 1986, H). R. Kildegården 15, 3., 8000 Århus C. Tel: 86 18 39 86. Juridisk Institut, Afd. for Retlære, AU, Bartholin Alle, Bygning 351, 8000 Århus C. Tel: 89 42 15 04. Fax: 89 42 14 00. E-mail: retslaere@jura.au.dk. *Fagområde: Retshistorie.*

FIIL, NIELS PETER, forskningsdirektør, lic.scient. (f. 08.02.1941, 664, 1982, Nb). Fuglebakkevej 5, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 34 53 32. Novo Nordisk A/S, Novo Alle, 2880 Bagsværd. Tel: 44 44 88 88. Fax: 44 44 45 65. E-mail: fiil@novo.dk. *Fagområder: Bioteknologi, molekylær genetik, molekylærbiologi.*

† FINK, TROELS MARSTRAND TRIER, professor, dr.phil. (f. 18.04.1912, d. 26.10.1999, 592, udenl. 1974, indenl. 1977, H). K. Vægterpladsen 1, 6200 Åbenrå. Tel: 74 62 36 42. *Fagområde: Historie.*

- FISCHER, ERIK ADOLF, fhv. overinspektør, lektor, dr.phil.h.c. (f. 08.10.1920, 593, 1977, H). R, M.I. & A. Agergårdsvej 5, Ammenstrup, 3200 Helsingør. Tel og fax: 48 79 44 04. *Fagområde: Kunsthistorie.*
- FISCHER-JØRGENSEN, ELI, professor, dr.phil.h.c. (f. 11.02.1911, 525, 1968, H). Kongestien 45, 2830 Virum. Tel: 45 85 35 13. *Fagområder: Fonetik, almen sprogvidenskab.*
- FLENSTED-JENSEN, MOGENS, professor, dr.scient. (f. 02.09.1942, 734, 1992, Nmf). R. Enebovænge 27, 3520 Farum. Tel: 44 95 42 20. Institut for Matematik og Fysik, KVL, Thorvaldsensvej 40, 1871 Frederiksberg C. Tel: 35 28 23 43. Fax: 35 28 23 50. E-mail: mfj@kvl.dk. *Fagområde: Matematik.*
- FORCHHAMMER, JES, administrerende institutchef, dr.phil. (f. 05.04.1934, 639, 1980, Nb). Krogmosevej 25, 2880 Bagsværd. Tel: 44 98 69 33. Kræftens Bekæmpelse, Institut for Biologisk og Epidemiologisk Kræftforskning, Strandboulevarden 49, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 25 73 11. Fax: 35 25 77 21. E-mail: jf@cancer.dk. *Fagområder: Kræftforskning, RNA tumor virus, molekylærbiologi, onkogen, suppressor gener.*
- FRIIS, IB, professor, dr.scient. et fil.dr. (f. 12.01.1945, 720, 1990, Nb). Selsøvej 19 A, 2720 Vanløse. Tel: 38 74 93 95. Botanisk Museum og Centralbibliotek, KU, Gothersgade 130, 1123 Kbh. K. Tel: 35 32 21 97. Fax: 35 32 22 10. E-mail: ibf@bot.ku.dk. *Fagområder: Botanik, systematik, plantegeografi, diversitet, tropisk vegetation, afrikansk flora, botanikkens historie.*
- FRIIS-JENSEN, KARSTEN, docent, dr.phil. (f. 14.07.1947, 772, 1997, H). C.F. Richsvej 99 D, 2.tv., 2000 Frederiksberg. Tel: 38 34 80 45. Institut for Græsk og Latin, KU, Njalsgade 92, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 81 47. Fax: 35 32 81 55. E-mail: kfj@hum.ku.dk. *Fagområder: Middelalder- og renæssancehumanisme, latinsk leksikografi, klassisk filologi.*
- FUGLEDE, BENT, professor, dr.phil. (f. 08.10.1925, 527, 1968, Nmf). R'. Trongårdsparken 67, 2800 Lyngby. Tel: 45 88 18 72. Matema-

tisk Institut, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 07 50. Fax: 35 32 07 04. E-mail: fuglede@math.ku.dk. *Fagområde: Matematik.*

GIVERSEN, SØREN, professor, dr.theol. (f. 09.01.1928, 727, 1991, H). R. Herredsvejen 8, 8832 Skals. Tel: 86 69 49 60. Holte: 45 42 03 80. Institut for Gammel og Ny Testamente, Afd. for Ny Testamente, AU, Ndr. Ringgade, Bygning 410, 8000 Århus C. Tel: 89 42 44 49. Fax: 86 13 04 90. E-mail: giversen@teol.au.dk. Institut for Religionshistorie, KU, Artillerivej 86, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 89 70. *Fagområder: Koptologi, håndskriftstudier, urkristendommens historie.*

GLAHN, HENRIK, professor, dr.phil. (f. 29.05.1919, 555, 1972, H). K. Dantes Plads 3, 1556 Kbh. V. Tel: 33 32 68 90. Fax: 33 32 78 90. E-mail: hglahn@post9.tele.dk. *Fagområder: Musikvidenskab, renaissance musik, kirkemusikkens historie, hymnologi.*

GLAMANN, KRISTOF, professor, dr.phil. (f. 26.08.1923, 528, 1968, H). K¹. Høeghsmindeparken 10, 2900 Hellerup. Tel: 39 40 39 77. Fax: 39 40 39 76. *Fagområde: Historie.*

GOMARD, BERNHARD, professor, dr.jur. (f. 09.01.1926, 574, 1975, H). K. Hammerensgade 3, 4.sal, 1267 Kbh. K. Tel: 33 32 80 20. Juridisk Inst., HHK, Julius Thomsens Plads 10, 1925 Frederiksberg C. Tel: 38 15 26 42. Fax: 38 15 26 10. E-mail: bg.jur@cbs.dk. *Fagområder: Retsvidenskab, navnlig obligationsret, selskabsret, civilproces.*

† GRANE, LEIF, professor, dr.theol. (f. 11.01.1928, d. 22.03.2000, 653, 1981, H). Brobergsgade 3, st., 1427 Kbh. K. Tel: 32 96 76 15. Institut for Kirkehistorie, KU, Købmagergade 44-46, 1150 Kbh. K. Tel: 35 32 36 18. Fax: 35 32 36 39. E-mail: lg@teol.ku.dk. *Fagområde: Kirkehistorie.*

GREGERSEN, FRANS, professor, dr.phil. (f. 07.04.1949, 773, 1997, H). Ritavej 2 A, 3060 Espergærde. Tel: 49 13 47 19. Institut for Nordisk Filologi, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 83 54. Fax: 35 32 83 77. E-mail: fg@hum.ku.dk. *Fagområder: Dansk sprog, sociolingvistik.*

- GREVE, TORBEN, professor, dr.med.vet. (f. 17.02.1945, 749, 1994, Nb). Kærholmen 13, 3.th., 2720 Vanløse. Tel: 38 71 09 48. E-mail: embryo@inet.uni2.dk. Klinisk Institut, Sektion for Reproduktion, KVL, Dyrslægevej 68, 1870 Frederiksberg C. Tel: 35 28 29 65. Fax: 35 28 29 72. E-mail: tg@kvl.dk. *Fagområde: Husdyrenes reproduktionsbiologi (forplantning og frugtbarhed).*
- HALD, ANDERS, professor, dr.phil. (f. 03.06.1913, 490, 1961, Nmf). Furesøvej 87 A, 2830 Virum. Tel: 45 85 72 74. *Fagområde: Matematisk statistik.*
- HAMMER, CLAUDS UFFE, professor, lic.scient. (f. 03.11.1945, 705, 1988, Nmf). Kobbelsøvej 8, Gedesby, 4874 Gedser. Tel: 54 16 36 10. E-mail: cmhammer@get2net.dk. NBI, KU, Afd. for Geofysik, Juliane Maries Vej 30, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 05 51; dir. 35 32 05 59. Fax: 35 36 53 57. E-mail: cuh@gfy.ku.dk. *Fagområder: Polarforskning, klima, atmosfærekemi, vulkanisme.*
- HANNESTAD, LISE, docent, dr.phil. (f. 15.10.1943, 728, 1991, H). Rensdyrvej 1, 8270 Højbjerg. Tel: 86 27 01 61. Institut for Klassisk Arkæologi, AU, Ndr. Ringgade, Bygning 415, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 11; dir: 89 42 22 92. Fax: 89 42 22 87. E-mail: klalh@hum.au.dk. *Fagområde: klassisk arkæologi.*
- HANSEN, HANS JØRGEN STEEN, docent, dr.phil. (f. 06.08.1939, 610, 1978, Nb). Henrik Steffens Vej 1, 1866 Frederiksberg C. Tel: 33 24 18 29. Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 24 95. Fax: 35 32 24 99. E-mail: dinos@geo.geol.ku.dk. *Fagområder: Geologi, palæontologi.*
- HANSEN, MOGENS HERMAN, centerleder, dr.phil. (f. 20.08.1940, 701, 1987, H). Wilhelm Marstrandsgade 15, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 26 15 88. Polis Centret, KU, Njalsgade 94, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 91 03. Fax: 32 54 89 54. E-mail: mhh@hum.ku.dk. *Fagområder: Klassisk filologi, historie, demografi, politologi.*
- HANSEN, OLE, direktør, professor, dr.phil. (f. 14.05.1934, 741, 1993; udenl. 1992, Nmf). Manenvej 11, 3460 Birkerød. Tel: 45 81 76 65. NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 54 47. Fax: 35 32 54 43. E-mail: oleh@nbi.dk. *Fagområde: Kernefysik.*

HANSEN, SVEND AAGE, professor, dr.polit. (f. 04.04.1919, 654, 1981, H). R'. Assensvej 24, 5853 Ørbæk. Tel: 63 33 05 39. *Fagområder: Økonomisk historie, Danmarks statistik.*

HARDER, PETER, professor, dr.phil. (f. 24.02.1950, 787, 1999, H). Fjordvej 6 D, 4000 Roskilde. Tel: 46 36 17 14. Engelsk Institut, KU, Njalsgade 80, 2300 København S. Tel: 35 32 86 09. Fax: 35 32 86 15. E-mail: harder@hum.ku.dk. *Fagområder: Engelsk grammatik, teoretisk lingvistik.*

HASTRUP, KIRSTEN BLINKENBERG, professor, forskningschef, D.Phil., dr.scient.soc. (f. 20.02.1948, 788, 1999, H). Kronprinsessegade 46 A, 4., 1306 Kbh. K. Tel: 33 12 62 08. Det danske Center for Menneskerettigheder, Studiestræde 38, 1455 Kbh. K. Tel: 33 30 88 88. Fax: 33 30 88 00. E-mail: kh@humanrights.dk. *Fagområde: Antropologi.*

HERSLUND, MICHAEL DENCKER, professor, dr.phil. (f. 21.07.1945, 758, 1995, H). Forhåbningsholms Allé 17 A, 2.th., 1904 Frederiksberg C. Tel: 33 22 08 76. Institut for fransk, italiensk og russisk, HHK, Dalgas Have 15, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 15 32 80. Fax: 38 15 38 65. E-mail: michael.fra@cbs.dk. *Fagområder: Fransk-romansk sprog, lingvistik.*

HJORT, ØYSTEIN, professor, dr.phil. (f. 15.08.1938, 759, 1995, H). Malmøgade 6, 2100 Kbh. Ø. Tel og fax: 35 42 41 30. E-mail: hjort@pip.dknet.dk. Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 82 20 (35 32 81 95). Fax: 35 32 82 22. E-mail: hjort@hum.ku.dk. *Fagområde: Kunsthistorie.*

HOFFMANN, ELSE KAY, docent, lic.scient. (f. 10.03.1942, 706, 1988, Nb). Holmevej 6, 2950 Vedbæk. Tel: 45 89 21 91. August Krogh Institutet, KU, Biokemisk Afd., Universitetsparken 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 18 18; dir: 35 32 16 95. Fax: 35 32 15 67. E-mail: ekhoffmann@aki.ku.dk. *Fagområder: Cellefysiologi, signaltransduktion, cellulær kommunikation, membranfysiologi, biokemi.*

- HOLMSGAARD, ERIK, fhv. forstander, dr.agro. (f. 21.06.1921, 595, 1977, Nb). *R'*. Langebjerg 28, 2.th., 2850 Nærum. Tel: 45 80 63 52. *Fagområde: Skovbrugsvidenskab.*
- HOLST, JENS JUUL, professor, dr.med. (f. 31.08.1945, 765, 1996, Nb). Ole Olsens Allé 30, 2900 Hellerup. Tel: 39 65 34 02. Medicinsk Fysiologisk Institut, Panum Instituttet, KU, Blegdamsvej 3, 2200 Kbh. N. Tel: 35 32 75 18. Fax: 35 32 75 37. E-mail: holst@mfi.ku.dk. *Fagområde: Fysiologi.*
- HOLSTENER-JØRGENSEN, HELGE, fhv. afdelingsleder, dr.agro. (f. 10.12.1924, 640, 1980, Nb). *R.* Solbjærget 44, 3460 Birkerød. Tel: 45 81 20 51. *Fagområder: Skovbrug, jordbund, planteernæring, vandbalance.*
- HULTBORN, HANS, professor, med.dr. (f. 17.11.1943, 721, 1990, Nb). *R.* Blegdamsvej 10, 4.th., 2200 Kbh. N. Tel: 35 35 39 53. Medicinsk Fysiologisk Institut, Panum Instituttet, KU, Blegdamsvej 3, 2200 Kbh. N. Tel: 35 32 74 61. Fax: 35 32 74 99. E-mail: hhu@adm.ku.dk. *Fagområder: Fysiologi, neurobiologi.*
- HUUS, TORBEN, professor, dr.phil. (f. 05.12.1919, 492, 1961, Nmf). *R'*. Vordingborggade 5, 1.tv., 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 42 07 83. NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 09. Fax: 35 32 50 16. E-mail: huus@nbi.dk. *Fagområde: Fysik (atom-).*
- HVIDBERG-HANSEN, FINN OVE, professor, dr.phil. & lic.theol. (f. 09.09.1935, 742, 1993, H). Dalsagervej 30, 8250 Egå. Tel: 86 22 19 63. Institut for Semitisk Filologi, AU, Ndr. Ringgade, Bygning 415, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 11; dir: 89 42 23 09. Fax: 86 13 04 90. E-mail: hvidberg@teologi.au.dk. *Fagområder: Semitiske sprog, dvs. arabisk, aramaisk, hebraisk, syrisk, ugaritisk og etiopisk.*
- † HVIDTFELDT, ARILD, professor, dr.phil. (f. 26.06.1915, d. 17.02.1999, 575, 1975, H). *R'*. Dommergaarden, 4243 Rude. Tel: 53 75 91 10. *Fagområder: Almindelig religionshistorie, indoeuropæiske religioner, indianske kulturer.*

- HAAGERUP, UFFE VALENTIN, professor, cand.scient. (f. 19.12.1949, 691, 1986, Nmf). R. Vestervangen 8, 5260 Odense S. Tel: 66 15 28 18. Institut for Matematik og Datalogi, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 23 85. Fax: 65 93 26 91. E-mail: haagerup@imada.sdu.dk. *Fagområder: Matematik, funktionalanalyse, operatoralgebra.*
- JACOBSEN, ERIC AUGUST, professor, dr.phil. (f. 05.04.1923, 546, 1971, H). Schweizerdalstien 51, 2610 Rødovre. Tel: 36 70 35 89. *Fagområde: Engelsk litteratur.*
- JANSEN, FREDERIK JULIUS BILLESKOV, professor, dr.phil. (f. 30.09.1907, 465, 1957, H). K. M.I. & A. Frydendalsvej 20, 1809 Frederiksberg C. Tel: 33 31 63 69. *Fagområder: Nordisk litteratur, verdenslitteratur, lærdomshistorie, litterær æstetik, Søren Kierkegaard.*
- JENSEN, HENNING HØJGAARD, professor, dr.techn.h.c. (f. 21.11.1918, 566, 1974, Nmf). Helenevej 1 A, 1873 Frederiksberg C. *Fagområder: Fysik, faststoffysik, transportfænomener, fundamental metrologi, international standardisering af symboler og enheder.*
- JENSEN, JØRGEN, museumsinspektør, dr.phil. (f. 30.07.1936, 714, 1989, H). R. Ny Vestergade 9 A, 3. 1471 Kbh. K. Tel: 33 93 32 48. Fax: 33 14 16 62. Nationalmuseet, Danske Afd., Frederiksholms Kanal 12, 1220 Kbh. K. Tel: 33 13 44 11; dir: 33 47 31 63. Fax: 33 47 33 12. E-mail: jorgen.jensen@natmus.dk. *Fagområder: Forhistorisk arkæologi, klassisk arkæologi, videnskabshistorie.*
- JENSEN, KAJ SAND, professor, cand.scient. (f. 09.07.1950, 794, 2000, Nb). Vildrosevej 7, 3310 Ølsted. Ferskvandsbiologisk Laboratorium, KU, Helsingørgade 51, 3300 Helsingør. Tel: 48 24 24 70 #311. Fax: 48 24 14 76. E-mail: hmoeller@zi.ku.dk. *Fagområder: Vandplanters fysiologi og økologi.*
- JENSEN, MINNA SKAFTE, professor, dr.phil. (f. 19.05.1937, 743, 1993, H). Karen Brahes Vej 5, 4.th., 5000 Odense C. Tel: 65 91 97 89. Center for Græsk-romerske Studier, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 34 22. Fax: 65 93 23 62. E-mail: minna@litcul.sdu.dk. *Fagområder: Græsk og latin.*

- JENSEN, MOGENS HØGH, forskningsprofessor, dr.scient. (f. 02.03.1955, 795, 2000, Nmf). Skovringen 46, 2950 Vedbæk. Tel: 45 66 22 11. Niels Bohr Institutet, KU, Blegdamsvej 17-19, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 53 71. Fax: 35 32 54 25. E-mail: mhjensen@nbi.dk. *Fagområde: Fysik, herunder fraktaler og turbulens.*
- JESPERSEN, KNUD J.V., professor, dr.phil., kgl. Ordenshistoriograf (f. 08.02.1942, 789, 1999, H). R. Teglbakken 46, 5690 Tommerup. Tel: 64 76 16 46. Institut for Historie, Kultur og Samfundsbeskrivelse, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 21 36. Fax: 65 93 29 74. E-mail: kjvj@hist.sdu.dk. *Fagområde: Historie.*
- JOHANSEN, HANS CHRISTIAN, professor, dr.oecon. (f. 27.06.1935, 679, 1984, H). Anne Maries Allé 4 A, 5250 Odense SV. Tel: 66 17 21 05. Historisk Institut, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 33.60. Fax: 65 93 29 74. E-mail: hcj@hist.sdu.dk. *Fagområde: Økonomisk historie.*
- JOHANSEN, KARSTEN FRIIS, professor, dr.phil. (f. 05.12.1930, 611, 1978, H). R^l. Langebjerg 24, 2. tv., 2850 Nærum. Tel: 45 80 23 09. Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 88 69; dir. 35 32 88 91. Fax: 35 32 88 50. *Fagområder: Antik og middelalderlig filosofi.*
- JOHANSEN, PETER, professor, dr.phil. (f. 29.01.1938, 680, 1984, Nmf). Ørnebakken 72, 2840 Holte. Tel: 45 80 53 02. Datalogisk Institut, KU, Universitetsparken 1, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 14 42. Fax: 35 32 14 01. E-mail: peterjo@diku.dk. *Fagområder: Datalogi, digital billedbehandling, mønstergenkendelse, datamatsyn, informationsteori, datakompression.*
- JÓNASSON, PÉTUR MIKKEL, professor, dr.phil. (f. 18.06.1920, 641, 1980, Nb). R. Helsevej 21, 3400 Hillerød. Tel: 48 26 04 28. Ferskvandsbiologisk Laboratorium, KU, Helsingørgade 51, 3400 Hillerød. Tel: 48 26 76 00. Fax: 48 24 14 76. *Fagområder: Ferskvandsbiologi, miljø, subarktisk, environmental conservation, fredning.*

- JØRGENSEN, C.C. BARKER, professor, dr.phil. (f. 11.08.1915, 513, 1965, Nb). Slettevej 8, 2860 Søborg. Tel: 39 56 40 64. *Fagområder: Sammenlignende fysiologi, ernæringsbiologi, endokrinologi, reproduktion, fysiologiens historie.*
- JØRGENSEN, KARL ANKER, professor, dr.scient. (f. 15.06.1955, 750, 1994, Nmf). Geysergade 6, 8200 Århus N. Tel: 86 10 49 60. Kemisk Institut, AU, Langelandsgade 140, Bygning 510, 8000 Århus C. Tel: 89 42 39 10. Fax: 86 19 61 99. E-mail: kaj@kemi.aau.dk. *Fagområde: Kemi.*
- JØRGENSEN, PETER LETH, professor, dr.med. (f. 31.01.1938, 722, 1990, Nb). Frydenlund Park 27, 2950 Vedbæk. Tel: 45 66 04 68. August Krogh Institutet, KU, Universitetsparken 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 16 70. Fax: 35 32 15 67. E-mail: pljoergense@aki.ku.dk. *Fagområder: Fysiologi, biologi.*
- JØRGENSEN, SVEN-AAGE, professor, mag.art. (f. 22.07.1929, 692, 1986, H). R^l. Ny Kongensgade 20, 3.tv., 1557 Kbh. V. Tel: 33 15 76 04. *Fagområder: Tysk litteratur 18. og 19. århundrede, litterære utopier, tysk og dansk kultur i vekselvirkning.*
- KIELLAND-BRANDT, MORTEN CHRISTIAN, professor, lic.scient. (f. 02.04.1944, 751, 1994, Nb). Lundbyesgade 3, 1771 Kbh. V. Tel: 33 21 81 71. Carlsberg Laboratorium, Gærgenetisk Afdeling, Gamle Carlsberg Vej 10, 2500 Valby. Tel: 33 27 53 31. Fax: 33 27 47 65. E-mail: mkb@crc.dk. *Fagområder: Genetik, molekylærbiologi, biokemi.*
- KIØRBOE, THOMAS, forskningsprofessor, dr.scient. (f. 13.07.1951, 766, 1996, Nb). Hyrebakken 6, 3140 Ålsgårde. Tel: 49 75 04 26. Danmarks Fiskeriundersøgelser, Charlottenlund Slot, 2920 Charlottenlund. Tel: 33 96 34 01. Fax: 33 96 33 33. E-mail: tk@dfu.min.dk. *Fagområde: Biologisk oceanografi.*
- KJELDGAARD, NIELS OLE, professor, dr.phil. (f. 02.06.1926, 547, 1971, Nb). Høegh Guldbergs Gade 57, 8000 Århus C. Tel: 86 12 02 24. E-mail: nok@imsb.au.dk. *Fagområder: Retrovirus, molekylærbiologi, bioteknologi, reguleringsmekanismer, bakteriefysiologi.*

KJEMS, JØRGEN KRISTIAN, adm. direktør, lic.techn. (f. 20.10.1943, 752, 1994, Nmf). Valhalvej 16, 4000 Roskilde. Tel og fax: 46 36 28 37. Forskningscenter Risø, Direktionen, P.O. Box 49, 4000 Roskilde. Tel: 46 77 46 00. Fax: 46 77 46 07. E-mail: joergen.kjems@risoe.dk. *Fagområde: Fysik.*

KJÆR, ANDERS CLAUSEN, professor, dr.phil. (f. 10.08.1919, 505, 1962, Nmf). R^l. Opnæsgaard 45, st.th., 2970 Hørsholm. Tel: 45 86 57 59. Institut for Organisk Kemi, DTU, Bygning 201, 2800 Lyngby. Tel: 45 88 25 66. Fax: 45 93 39 68. *Fagområder: Organisk kemi, naturstokemi, stereokemi, svovlkemi, syntese.*

KLENOW, HANS, professor, dr.phil. (f. 07.02.1923, 576, 1975, Nb). R^l. Skovmindevej 21, 2840 Holte. Tel: 45 42 19 36. Institut for medicinsk biokemi og genetik, Panum Institut, KU, Blegdamsvej 3 C, 2200 Kbh. N. Tel: 35 32 77 77. Fax: 35 39 60 42. *Fagområde: Biokemi.*

KOCH, CARL HENRIK, docent, dr.phil. (f. 15.11.1938, 729, 1991, H). Fredensvej 47, 2970 Hørsholm. Tel: 45 86 53 74. Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 88 69; dir: 35 32 88 64. Fax: 35 32 88 50. *Fagområde: Filosofi.*

KRISTENSEN, LEIF, professor, Ph.D. (f. 04.01.1934, 548, 1971, Nmf). Vesttoften 2, 8250 Egå. Tel: 86 22 16 04. Matematisk Institut, AU, Bygning 530, Ny Munkegade, 116, 8000 Århus C. Tel: 89 42 31 88; dir: 89 42 34 55. Fax: 86 13 17 69. E-mail: lkk@ifau.dk. *Fagområder: Matematik, algebraisk topologi, homologisk algebra.*

KRISTENSEN, NIELS PEDER, professor, dr.scient. (f. 02.03.1943, 707, 1988, Nb). Æblehaven 7, 3450 Allerød. Tel og fax: 48 17 16 66. Zoologisk Museum, KU, Universitetsparken 15, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 11 13. Fax: 35 32 10 10. E-mail: npkristens@zmu.ku.dk. *Fagområder: Zoologi, entomologi, evolutionsbiologi, insektanatomi, insektfylogeni.*

KROGSGAARD-LARSEN, POVL, professor, dr.pharm., lic.pharm. (f. 17. 05.1941, 693, 1986, Nmf). Elmevej 25, Blovstrød, 3450 Allerød. Tel: 48 17 12 15. Fax: 48 17 55 50. Institut for Medicinalkemi,

DFH, Universitetsparken 2, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 30 60 00; dir: 35 30 65 11. Fax: 35 30 60 40. E-mail: nordly@medchem.dfh.dk.
Fagområder: Medicinalkemi, lægemiddelkemi, molekylær farmakologi.

KRUHØFFER, POUL WEBER, professor, dr.med. (f. 15.11.1914, 549, 1971, Nb). Livjærgergade 12, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 38 81 16. Sommeradr.: Helsingørsvej 39, 3480 Fredensborg. Tel: 48 48 14 78. *Fagområder: Fysiologi, nyrefunktion, lungefunktion.*

KUSCHEL, ROLF, professor, dr.phil. (f. 25.10.1939, 744, 1993, H). Havnegade 35, 1058 Kbh. K. Tel: 33 12 50 55. Fax: 33 91 01 29. Institut for Psykologi, KU, Njalsgade 88, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 88 11; dir: 35 32 87 62. Fax: 35 32 87 45. E-mail: kuschel@axp.psl.ku.dk. *Fagområder: Socialpsykologi og kulturpsykologi.*

KÆRGÅRD, NIELS, professor, dr.polit. (f. 26.10.1942, 790, 1999, H). Tryggevældevej 60, 2700 Brønshøj. Tel: 38 71 74 65. Institut for Økonomi, Skov og Landskab, KVL, Rolighedsvej 23, 1958 Frederiksberg C. Tel: 35 28 22 64. Fax: 35 28 22 95. E-mail: nik@kvl.dk. *Fagområder: Jordbrugspolitik, økonomisk politik, økonomiske teoriers historie, økonomisk historie.*

LARSEN, ERIK HVIID, professor, dr.scient. (f. 31.07.1940, 735, 1992, Nb). Mågevang 20, 3450 Allerød. Tel: 48 17 45 91. August Krogh Institutet, KU, Universitetsparken 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 15 50; dir: 35 32 16 42. Fax: 35 32 15 67. E-mail: eh Larsen@aki.ku.dk. *Fagområde: Zoofysiologi.*

LARSEN, KAI, professor, D.Sc.h.c. (f. 15.11.1926, 629, 1979, Nb). R¹, Gråstenvej 6, Søften, 8382 Hinnerup. Tel: 86 98 59 82. Biologisk Institut, AU, Nordlandsvej 68, 8240 Risskov. Tel: 89 42 47 00; dir: 89 42 47 08. Fax: 89 42 47 47. E-mail: kai.larsen@biology.au.dk. *Fagområder: Botanik, tropisk plantegeografi, taxonomi af højere planter.*

LARSEN, KIM GULDSTRAND, professor, ph.d. (f. 23.12.1957, 796, 2000, Nmf). Skovmarken 4, 9510 Arden. Tel: 98 56 22 59. Institut for Datalogi, AAU, Fredrik Bajers Vej 7E, 9220 Aalborg Øst. Tel: 96 35 88 93. Fax: 98 15 98 89. E-mail: kgl@cs.auc.dk. *Fagområde: Datalogi, herunder specification og validering af systemer.*

- LARSEN, LOTTE MELCHIOR, seniorforsker, dr.scient. (f. 02.08.1946, 780, 1998, Nmf). Marie Grubbes Allé 32, 2800 Lyngby. Tel: 44 44 20 88. GEUS, Thoravej 8, 2400 Kbh. NV. Tel: 38 14 20 00; dir: 38 14 22 52. Fax: 38 14 20 50. E-mail: lml@geus.dk. *Fagområder: Geologi, specielt geokemi og petrologi.*
- LARSEN, MOGENS TROLLE, lektor, dr.phil. (f. 20.05.1937, 760, 1995, H). Kronprinsessegade 46 A, 4., 1306 Kbh. K. Tel: 33 12 62 08. Carsten Niebuhr Institutet, KU, Snorresgade 17-19, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 89 00; dir: 35 32 89 16. Fax: 35 32 89 26. E-mail: trolle@hum.ku.dk. *Fagområde: Assyriologi.*
- LARSEN, PEDER OLESEN, direktør, dr.phil. (f. 07.09.1934, 581, 1976, Nb). R^l. Marievej 10 A, 2., 2900 Hellerup. Tel: 39 61 05 72. E-mail: pederol@get2net.dk. *Fagområder: Biokemi, forskningspolitik.*
- LASSEN, NIELS OVE, professor, dr.phil. (f. 18.05.1914, 473, 1958, Nmf). R^l. Søndervej 43, 2830 Virum. NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00. *Fagområde: Eksperimentel kernefysik.*
- LASSEN, ULRİK VILHELM, direktør, dr.med. (f. 17.04.1930, 568, 1974, Nb). Skovmindevej 26, 2840 Holte. Tel: 45 42 14 12. Fax: 45 42 14 13. Novo Nordisk Fonden, Brogaardsvej 70, Postbox 71, 2820 Gentofte. Tel: 44 43 90 35. Fax: 44 43 90 98. E-mail: uvl@novo.dk. *Fagområder: Industriel forskning, samarbejde mellem offentlig og privat forskning, bioteknologi, lægemidler.*
- LAUSTEN, MARTIN SCHWARZ, professor, dr.theol. (f. 06.07.1938, 791, 1999, H). Klinteager 6, 2950 Vedbæk. Tel: 45 89 28 40. Institut for Kirkehistorie, KU, Købmagergade 44-46, 1150 Kbh. K. Tel: 35 32 36 19. Fax: 35 32 36 39. E-mail: MSL@teol.ku.dk. *Fagområder: Teologi, kirkehistorie.*
- LIDIN, OLOF, professor, Ph.D., fil.dr. (f. 03.02.1926, 643, 1980, H). R^l. Øverødvej 67 B, 2840 Holte. Tel: 45 42 50 24. *Fagområder: Japansk idéhistorie, japansk historie, japansk litteratur, japansk sproghistorie.*
- LINDERBERG, JAN ERIK, professor, fil.dr. (f. 27.10.1934, 665, 1982, Nmf). Janus la Cours Gade 20, 8000 Århus C. Tel: 86 12 02 41. Kemisk Institut, AU, Langelandsgade 140, Bygning 510, 8000

Århus C. Tel: 89 42 33 33; dir: 89 42 38 29. Fax: 86 19 61 99. E-mail: jan@kemi.aau.dk. *Fagområde: Teoretisk kemi.*

LOUIS-JENSEN, JONNA, professor, dr.phil. (f. 21.10.1936, 774, 1997, H). Hans Egedesgade 13, 2.th., 2200 Kbh. N. Tel: 35 39 94 83. Arnamagnæansk Institut, KU, Njalsgade 76, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 84 73. Fax: 35 32 84 68. E-mail: jlj@hum.ku.dk. *Fagområder: Islandsk sprog og litteratur, især middelalderlitteratur.*

† LUND, EBBA, professor, dr.scient. (f. 22.09.1923, d. 21.06.1999, 613, 1978, Nb). R^l. Dronningensgade 9, 1420 Kbh. K. Tel og fax: 32 54 62 19. *Fagområder: Virologi og immunologi, genteknologi.*

LUND, BODIL JERSLEV, professor, dr.phil. (f. 30.04.1919, 550, 1971, Nmf). R^l. Heslegårdsvej 39, 2900 Hellerup. Tel: 39 62 52 23. *Fagområder: Krystalstruktur, kemi, organisk kemi.*

LUND, HENNING, docent, dr.phil. (f. 15.09.1929, 630, 1979, Nmf). Vinkelvej 8 A, 8240 Risskov. Tel: 86 17 90 27. E-mail: lundhenning@hotmail.com. Kemisk Institut, AU, Bygning 510, Langelandsgade 140, 8000 Århus C. Tel: 89 42 33 33; dir: 89 42 39 07. Fax: 86 19 61 99. E-mail: hlund@kemi.aau.dk. *Fagområder: Organisk kemi, specielt organisk elektrokemi.*

LUNDGREEN-NIELSEN, FLEMMING, docent, dr.phil. (f. 24.01.1937, 715, 1989, H). Upsalagade 22, 1.tv., 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 43 46 68. Institut for nordisk Filologi, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 83 11; dir: 35 32 83 37. Fax: 35 32 83 77. E-mail: fleمنىil@hum.ku.dk. *Fagområder: Dansk og nordisk litteratur og litteraturhistorie.*

LUNDQUIST, FRANK, professor, dr.phil. (f. 31.05.1916, 597, 1977, Nb). Kastanievej 46, 2840 Holte. Tel: 45 42 05 11. *Fagområder: Biokemi, alkoholstofsifte, leverfunktion, metabolisk regulation.*

LÜTZEN, JESPER, docent, dr.scient. (f. 08.10.1951, 767, 1996, Nmf). Gammel Holtetoften 3, 2840 Holte. Tel: 45 80 64 83. Matematisk Afdeling, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 07 41. Fax: 35 32 07 04. E-mail: lutzen@math.ku.dk. *Fagområder: Matematik, eksakte videnskabers historie.*

- MADSEN, IB HENNING, professor, Ph.D. (f. 12.04.1942, 614, 1978, Nmf). Vestervang 2, lejl. 222, 8000 Århus C. Tel: 86 13 39 05. Institut for Matematiske Fag, AU, Ny Munkegade, Bygning 530-540, 8000 Århus C. Tel: 89 42 31 88; dir: 89 42 34 51. Fax: 86 13 17 69. E-mail: imadsen@imf.au.dk. *Fagområde: Matematik.*
- MAEGAARD, JAN CARL CHRISTIAN, professor, komponist, dr.phil. (f. 14.04.1926, 695, 1986, H). *R'*. Duevej 14, 6., 2000 Frederiksberg. Tel: 38 88 07 80. *Fagområde: Musikvidenskab.*
- MAKOVICKY, EMIL, professor, Dr.rer.nat., Ph.D. (f. 18.08.1940, 768, 1996, Nmf). Hjortekærsvvej 175A, 2800 Lyngby. Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 24 32. Fax: 33 14 84 33. E-mail: emilm@geo.geol.ku.dk. *Fagområde: Geologi.*
- MARCKER, KJELD ADRIAN, professor, mag.scient. (f. 27.12.1932, 582, 1976, Nb). Toftevej 1, 8250 Egå. Tel: 86 22 01 18. Institut for Molekylær og Strukturel Biologi, AU, Forskerparken, Gustav Wiedes Vej 10, 8000 Århus C. Tel: 89 42 50 17. Fax: 86 12 31 78. E-mail: km@mbio.aau.dk. *Fagområder: Molekylærbiologi, bioteknologi.*
- MATTHIENSEN, POUL CHR., professor, dr.polit. (f. 01.02.1933, 666, 1982, H). *R.* Prs. Alexandrines Allé 14, 2920 Charlottenlund. Tel: 39 64 09 48. Carlsbergfondet, H.C. Andersens Boulevard 35, 1553 Kbh. V. Tel: 33 43 53 63. Fax: 33 43 53 64. E-mail: pcm@carlsbergfondet.dk. *Fagområde: Demografi.*
- MAUNSBACH, ARVID B., professor, med.dr. (f. 09.05.1937, 599, 1977, Nb). *R'*. Agrivej 1, 8240 Risskov. Tel og fax: 86 17 62 45. Cellebiologisk Afdeling, Anatomisk Institut, AU, C.F. Møllers Allé, Bygning 234, Universitetsparken, 8000 Århus C. Tel: 89 42 30 70; dir: 89 42 30 65. Fax: 86 12 88 08. E-mail: maunsbach@ana.au.dk. *Fagområder: Cellebiologi, elektronmikroskopi, biomembraner, Na,K-ATP-ase, eksperimentel nyreforskning.*
- MELDAL, MORTEN, adj. professor, civilingeniør, lic.techn. (f. 16.04.1954, 781, 1998, Nmf). Nitivej 11, 3. th., 2000 Frederiksberg. Tel: 38 32 18 32. Carlsberg Laboratorium, Gamle Carlsberg Vej 10,

2500 Valby. Tel: 33 27 53 01. Fax: 33 27 47 08. E-mail: mpm@crc.dk. *Fagområde: Organisk kemi.*

MICHELSSEN, AXEL ALBERT, professor, dr.phil. (f. 01.03.1940, 631, 1979, Nb). *R¹*. Læssøgade 204, 5230 Odense M. Tel: 66 11 75 68. Fax: 66 14 16 03. Biologisk Institut, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 00 00; dir: 65 50 24 66. Fax: 65 93 04 57. E-mail: a.michelsen@biology.sdu.dk. *Fagområder: Fysiologi, biofysik, adfærd.*

MICHELSSEN, OLAF, professor, dr.phil. (f. 04.11.1938, 753, 1994, Nb). Plantagen 11, Stensballe, 8700 Horsens. Tel: 75 65 54 47. Geologisk Institut, AU, 8000 Århus C. Tel: 89 42 25 22. Fax: 89 42 25 25. E-mail: geolom@aau.dk. *Fagområde: Geologi.*

MIRDAL, GRETTE MIZRAHI, docent, dr.phil. (f. 24.08.1944, 792, 1999, H). Ekenæsvej 2, 2850 Nærum. Tel: 45 80 26 58. Fax: 45 80 63 58. E-mail: gretty@hum.ku.dk. Institut for Psykologi, KU, Njalsgade 88, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 86 75. Fax: 35 32 86 82. *Fagområder: Klinisk, sundheds- og tværkulturel psykologi.*

MOESTRUP, ØJVIND, professor, dr.scient. (f. 15.12.1941, 736, 1992, Nb). Plantagevej 4, 4180 Sorø. Tel: 53 60 73 42. Botanisk Institut, afd. for alger og svampe, KU, Øster Farimagsgade 2 D, 1353 Kbh. K. Tel: 35 32 22 90. Fax: 35 32 23 21. E-mail: moestrup@bot.ku.dk. *Fagområde: Botanik med særligt henblik på alger.*

MOHR, JAN GUNNAR FAYE, professor, dr.med. (f. 10.01.1921, 531, 1968, Nb). *R¹*. Genomgruppen, Panum Institutet, KU, Blegdamsvej 3, 2200 Kbh. N. Tel: 35 35 79 00. Fax: 35 35 95 77. *Fagområder: Medicin, genetik, gen-kortlægning, Human genetik, genetisk rådgivning.*

MOLIN, SØREN, professor, lic.scient. (f. 29.11.1947, 696, 1986, Nb). Mothsvej 70, 2840 Holte. Tel: 45 80 76 09. Institut for Mikrobiologi, DTU, Bygning 301, 2800 Lyngby. Tel: 45 25 25 13. Fax: 45 88 73 28. E-mail: imsm@pop.dtu.dk. *Fagområder: Mikrobiologi, molekylær genetik, bioteknologi.*

- MONBERG, TORBEN, professor, dr.phil. (f. 25.07.1929, 577, 1975, H). Veksebovej 10, 3480 Fredensborg. Tel: 48 48 10 31. Fax: 48 48 45 31. E-mail: t.monberg@post.tele.dk. *Fagområder: Antropologi, kultursociologi.*
- MORTENSEN, FINN HAUBERG, professor, lic.phil. (f. 26.07.1946, 775, 1997, H). R. Strandlystvej 7, 5330 Munkebo. Tel: 65 97 50 70. Dansk Institut for Gymnasiepædagogik. SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 31 29. Fax: 65 50 56 70. E-mail: finn.hauberg.mortensen@dig.sdu.dk. *Fagområder: Nordisk litteratur, danskfagets didaktik.*
- MORTENSEN, PEDER, direktør, mag.art. (f. 07.05.1934, 745, 1993, H). R. »Kanalhuset«, Bodenholfs Plads 2, 5.tv., 1430 Kbh. K. Tel: 32 96 62 33. Det Danske Institut i Damaskus, Royal Danish Embassy, Chekib Arslan Street, Abou Roumaneh, P.O. Box 2244, Damaskus, Syrien. Tel: +963 11 331 3350. Fax: +963 11 333 7928. *Fagområde: Arkæologi.*
- MOTTELSON, BEN ROY, professor, dr. (f. 09.07.1926, 569, udenlandsk medlem 1958, indenlandsk medlem 1974, Nmf). Tårbækdalsvej 9 A, 2930 Klampenborg. Tel: 39 64 36 99. NOR-DITA, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00. *Fagområder: Teoretisk fysik, atomkerne-fysik.*
- MOURITSEN, OLE G., professor, dr.scient. (f. 04.05.1950, 754, 1994, Nmf). Christiansholms Tværvæg 5, 2930 Klampenborg. Tel: 39 63 63 21. Institut for Kemi, Bygning 206, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 45 25 24 62. Fax: 45 93 48 08. E-mail: ogm@fki.dtu.dk. *Fagområder: Fysisk kemi, statistisk fysik, computerfysik, biofysik.*
- MUNCH-PETERSEN, INGER AGNETE, professor, dr.phil. (f. 08.09.1917, 615, 1978, Nb). Prins Valdemarsvej 26, 2820 Gentofte. Tel: 39 65 69 28. Institut for Biologisk Kemi B, KU, Sølvgade 83, 1307 Kbh. K. *Fagområder: Biokemi, molekylærbiologi, nukleinsyreforskning.*
- MØLLER, BIRGER LINDBERG, professor, dr.scient. (f. 17.11.1946, 755, 1994, Nb). R. Kongstedvej 5, 2700 Brønshøj. Tel: 38 79 17 83. Fax: 35 28 33 33. Institut for Plantebiologi, Plantebiokemisk La-

boratorium, KVL, Thorvaldsensvej 40, 1871 Frederiksberg C. Tel: 35 28 33 52. Fax: 35 28 33 33. E-mail: blm@kvl.dk. *Fagområder: Plantebiokemi, plantefysiologi, plantemolekylærbiologi.*

MØLLER, CHRISTIAN KNAKKERGÅRD, professor, dr.phil. (f. 04.07.1920, 532, 1968, Nmf). Lindeallé 25, 5000 Odense C. Tel: 66 14 05 10. *Fagområder: Uorganisk kemi, fysisk kemi, røntgenkristallografi, molekylspektroskopi.*

MØLLER, HANS BJERRUM, dr.phil. (f. 11.05.1932, 616, 1978, Nmf). R'. Frederiksborgvej 71, 4000 Roskilde. Tel og fax: 46 35 98 81. E-mail: hbm.fsk@post.tele.dk. *Fagområder: Forskningsplanlægning og -ledelse, forskningspolitik og internationalt forskningsamarbejde, energiforskning, faststoffysik.*

MØLMER, KLAUS, lektor, ph.d. (f. 18.04.1963, 797, 2000, Nmf). Brendstrupvej 100, 8200 Århus N. Tel: 86 10 65 78. Institut for Fysik og Astronomi, AU, Ny Munkegade, Bygn. 520, 8000 Århus C. Tel: 89 42 36 79. E-mail: moelmer@ifa.au.dk. *Fagområder: Teoretisk atomfysik og kvanteoptik.*

† NANSEN, PETER, professor, dr.med.vet. (f. 08.06.1938, d. 26.10.1999, 708, 1988, Nb). R. Amalievej 14, 1, 1875 Frederiksberg C. Tel: 33 24 54 60. Institut for Veterinær Mikrobiologi, KVL, Bülowvej 13, 1870 Frederiksberg C. Tel: 35 28 27 80. Fax: 35 28 27 74. E-mail: pn@kvl.dk. *Fagområder: Parasitologi, miljøhygiene, tropemedicin, palæoparasitologi.*

NATHAN, OVE HEYMANN WANDALL, professor, dr.phil. (f. 12.01.1926, 583, 1976, Nmf). Bernstorffsvej 144, 2.th., 2900 Hellerup. Tel: 39 62 75 11; sommer: 59 32 63 76. NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 10; dir: 35 32 52 44. Fax: 35 32 52 02. E-mail: nathan@nbi.dk. *Fagområde: Fysik.*

NICOLAISEN, AGNES IDA, seniorforsker, mag.art. (f. 10.06.1940, 776, 1997, H). R. Borgmester Godskesens Plads 4, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 86 33 67. NIAS, KU, Leifsgade 33, 2300 Kbh. S. Tel: 32 54 88 44. Fax: 32 96 25 30. E-mail: nicolaisen@nias.ku.dk. *Fagområde: Antropologi.*

NIELSEN, AKSEL CHRISTOPHER WIIN, professor, fil.dr., dr.sc.h.c. (f. 17.12.1924, 697, 1986, Nmf). C.F. Richs Vej 101 A, 1.th., 2000 Frederiksberg. Tel: 38 10 23 84. Mobiltel: 2140 66 52. E-mail: Wiin.Nielsen@mobilixnet.dk. Grosserer A. Collstrops Fond, H.C. Andersens Boulevard 37, 1553 Kbh. V. *Fagområder: Meteorologi, klima.*

† NIELSEN, CHRISTIAN OVERGAARD, professor, dr.phil. (f. 16.01.1918, d. 26.01.1999, 493, 1961, Nb). Ravnsnæsvej 72, 3460 Birkerød. Tel: 45 81 42 93. *Fagområde: Økologi.*

NIELSEN, EDUARD MIKAEL VANDBORG, professor, dr.theol. (f. 08.05.1923, 655, 1981, H). Strandvejen 211 C, 2900 Hellerup. Tel: 39 40 13 33. E-mail: Eduard@image.dk. *Fagområder: Gammel Testamente, hebraisk, senjødedommen.*

NIELSEN, HOLGER BECH, professor (f. 25.08.1941, 709, 1988, Nmf). Falkonervænget 13, 4.tv., 1952 Frederiksberg C. NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00. Fax: 35 42 10 16. E-mail: hbech@nbi.dk. *Fagområder: Fysik, højenergifysik, teoretisk højenergifysik, kvantegravitation, fundamental fysik.*

NILSSON, JYTTE REICHSTEIN, docent, dr.phil. (f. 27.04.1932, 682, 1984, Nb). Gåsebæksvej 9, 2500 Valby. Tel: 36 30 61 13. Zoologisk Institut, Cellebiologisk-anatomisk Laboratorium, KU, Universitetsparken 15, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 12 30. Fax: 35 32 12 00. *Fagområder: Protozoologi, cellebiologi, cytotoxikologi.*

NISSEN, POUL ERIK, docent, lic.scient. (f. 02.09.1939, 633, 1979, Nmf). Januarvej 39, 8210 Århus V. Tel: 86 15 16 63. IFA, AU, Bygning 520, Ny Munkegade, 8000 Århus C. Tel: 89 42 28 99; dir: 89 42 36 08. Fax: 86 12 07 40. E-mail: pen@ifa.au.dk. *Fagområder: Astronomi, astrofysik.*

NOE-NYGAARD, NANNA, docent, dr.scient. (f. 07.12.1940, 769, 1996, Nb). Islandsvej 11, 2800 Lyngby. Tel: 45 87 72 09. Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 24 91. Fax: 33 14 83 22. E-mail: nannan@geo.geol.ku.dk. *Fagområde: Geologi.*

NYBORG, JENS, lektor, fil.dr. (f. 06.09.1942, 782, 1998, Nb). Magnoliavej 8, 8260 Viby J. Tel: 86 11 61 81. Institut for Molekylær og Strukturel Biologi, AU, Gustav Wiedes Vej 10 C, 8000 Århus C. Tel: 89 42 52 57. Fax: 86 12 31 78. E-mail: jbn@imsb.au.dk. *Fagområde: Proteinkrystallografi.*

NØJGAARD, MORTEN, professor, dr.phil. (f. 28.07.1934, 667, 1982, H). Åløkken 48, 5250 Odense SV. Tel: 65 96 18 06. Center for fransk og italiensk, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 21 87. Fax: 65 93 51 49. E-mail: mno@litcul.sdu.dk. *Fagområder: Fransk og spansk litteraturvidenskab, moderne fransk syntaks, litteraturteori, græsk-romersk fabeldigtning, romansk filologi.*

NØRSKOV, JENS KEHLET, professor, Ph.D. (f. 21.09.1952, 770, 1996, Nmf). Rustenborgvej 6, 2800 Lyngby. Tel: 45 93 18 43. Fysisk Institut, DTU, Bygning 307, 2800 Lyngby. Tel: 45 25 31 75. Fax: 45 93 23 99. E-mail: norskov@fysik.dtu.dk. *Fagområde: Fysik.*

OLESEN, POUL, professor, mag.scient. (f. 28.04.1939, 645, 1980, Nmf). Malmlosevej 1, 2840 Holte. NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00. Fax: 35 42 10 16. E-mail: pole-sen@nbi.dk. *Fagområder: Teoretisk fysik, partikelfysik, grænseområdet mellem astrofysik og partikelfysik.*

OLSEN, SØREN-PETER, professor, dr.med., (f. 13.03.1955, 783, 1998, Nb). Emiliekildevej 43, 2930 Klampenborg. Tel: 39 63 00 67. Medicinsk Fysiologisk Institut, Panum Instituttet, KU, Blegdamsvej 3, 2200 Kbh. N. Tel: 35 32 74 00. Fax: 35 32 75 55. E-mail: spo@mfi.ku.dk. *Fagområder: Cellulær og molekylær fysiologi.*

OLSEN, BIRGER MUNK, professor, dr.litt. (f. 26.06.1935, 687, 1985, H). R^l. Ny Kongensgade 20, 2.th., 1557 Kbh. V. Tel: 33 91 91 81. Institut for Græsk og Latin, KU, Njalsgade 90, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 81 40; dir: 35 32 81 44. Fax: 35 32 81 55. *Fagområder: Middelalderfilologi, middelalderkultur, palæografi, bibliotekshistorie.*

OLSEN, OLAF, fhv. rigsantikvar, professor, dr.phil. (f. 07.06.1928, 634, 1979, H). M.I.&A. Strelshovedvej 2, Alrø, 8300 Odder.

Tel: 86 55 21 28 og 33 14 34 65. Fax: 86 55 21 28. *Fagområder: Middelalder-arkæologi og -historie.*

OTTESEN, MARTIN, professor, dr.phil. (f. 14.12.1920, 485, 1960, Nb). Anfangervej 6, Fensmark, 4700 Næstved. Tel: 55 54 77 25. E-mail: ottesenm@post3.tele.dk. *Fagområde: Proteinkemi.*

OTZEN, BENEDIKT, professor, dr.theol. (f. 16.12.1929, 716, 1989, H). R^I. Haslevangsvej 36, 8210 Århus V. Tel: 86 15 62 13. *Fagområder: Gammeltestamentlig og senere jødisk litteratur, Israels klassiske og antikke historie og religion, hebraisk og aramæisk epigrafik.*

PALMGREN, MICHAEL GJEDDE, professor, fil.dr. (f. 17.07.1957, 798, 2000, Nb). Niels Andersens Vej 29, 2900 Hellerup. Tel: 39 62 04 44. Institut for Plantebiologi, KVL, Thorvaldsensvej 40, 1871 Frederiksberg C. Tel: 35 28 25 92. Fax: 35 28 33 33. E-mail: palmgren@biobase.dk. *Fagområde: Plantefysiologi.*

PAULSON, OLAF BJARNE, professor, overlæge, dr.med. (f. 22.07.1940, 799, 2000, Nb). Heslegårdsvej 33, 2900 Hellerup. Tel: 39 62 37 72. Fax: 39 62 37 72. Neurobiologisk Forskningsenhed, RH, KU, Blegdamsvej 9, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 45 67 10. Fax: 35 45 67 13. E-mail: Paulson@pet.rh.dk. *Fagområder: Fysiologi, hjernens blodcirkulation.*

PEDERSEN, FINN SKOU, professor, lic.scient. (f. 24.11.1948, 784, 1998, Nb). Præstehaven 47, 8210 Århus V. Tel: 86 15 56 54. Institut for Molekylær og Strukturel Biologi, AU, C.F. Møllers Allé, Bygning 130, 8000 Århus C. Tel: 89 42 26 14. Fax: 86 19 65 00. E-mail: fsp@mbio.aau.dk. *Fagområde: Onkologisk molekylærbiologi.*

PEDERSEN, GERT KJÆRGÅRD, professor, dr.phil. (f. 13.04.1940, 600, 1977, Nmf). R. Kildeskovsvej 81, 2820 Gentofte. Tel: 39 68 17 44. Fax: 39 68 17 88. Institut for Matematiske Fag, HCØ, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 07 29. Fax: 35 32 07 04. E-mail: gkped@math.ku.dk. *Fagområde: Matematik.*

PEDERSEN, PEDER JØRGEN professor, dr.oecon. (f. 08.11.1941, 746, 1993, H). Moselund 7, 7120 Vejle Ø. Tel: 75 81 53 79. Institut for

Økonomi, Afdelingen for Nationaløkonomi, AU, Bartholins Allé, Bygning 350, 8000 Århus C. Tel: 89 42 15 81. Fax: 86 13 63 34. E-mail: ppedersen@econ.au.dk. *Fagområder: Nationaløkonomi, arbejdsmarkedsforhold.*

† PETERSEN, ERLING LADEWIG, professor, dr.phil. (f. 01.04.1929, d. 25.06.2000, 618, 1978, H). Løkkevej 82, 5250 Odense SV. Tel: 66 12 34 41. Historisk Institut, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 21 32. Fax: 65 93 29 74. *Fagområder: Historie, international historie 1300-1750, Islams ældre historie, historieforskningens historie og metodelære.*

POULSEN, OVE, professor, direktør for Forskningspolitik, dr.scient. (f. 23.01.1946, 723, 1990, Nmf). Koefoeds Bakke 7, 2850 Nærum. Tel: 45 80 18 08. NKT Forskningscenter A/S, Priorparken 878, 2605 Brøndby. Tel: 43 48 35 20. Fax: 33 32 35 01. E-mail: ove.poulsen@nkt-research.dk. *Fagområder: Atomfysik, optik og mikroteknologier, forskningspolitik.*

POULSEN, VALDEMAR JULES, professor, dr.phil. (f. 28.11.1929, 656, 1981, Nb). R¹. Murkærvænget 3, Græse, 3600 Frederikssund. Tel: 47 38 50 17. E-mail: valdemar.poulsen@get2net.dk. *Fagområder: Geologi, biostratigrafi (f. Kambrium-Ordovicium), trilobiter, geostatistik.*

RASMUSSEN, HOLGER, dr.phil. (f. 08.04.1915, 619, 1978, H). R. Fuglsangvej 30, 2830 Virum. Tel: 45 85 27 62. *Fagområde: Europæisk etnologi.*

RASMUSSEN, KAARE LUND, professor, dr.scient. (f. 05.06.1953, 737, 1992, Nmf). Dianas Have 11, 2970 Hørsholm. Tel og fax: 45 76 37 09. Nationalmuseet, Frederiksholms Kanal 12, 1220 Kbh. K. Tel: 33 47 31 76. Fax: 33 47 33 10. E-mail: kaare.lund.rasmussen@natmus.dk *Fagområder: fysik, kulstof 14 datering.*

RASMUSSEN, SVEND ERIK, professor, dr.phil. (f. 19.11.1925, 657, 1981, Nmf). Højkolvej 39, 8210 Århus V. Tel og fax: 86 15 50 47. Geologisk Institut, AU, Bygning 140, 8000 Århus C. Tel: 89 42 25 03. Fax: 89 42 25 25. E-mail: ser@geo.aau.dk. *Fagområder: Uorganisk kemi, faststofkemi, krystallografi.*

- REHFELD, JENS FREDERIK, professor, dr.med. & scient. (f. 11.10.1941, 658, 1981, Nb). R. Esperance Allé 18, 2920 Charlottenlund. Tel: 39 62 90 27. Klinisk Biokemisk Afdeling, KU, Rigshospitalet, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 45 30 18. Fax: 35 45 46 40. E-mail: rehfeld@rh.dk. *Fagområde: Hormoners molekylære biologi.*
- † REIZ, ANDERS, professor, fil.dr. (f. 07.06.1915, d. 19.02.2000, 480, 1959, Nmf). Borgergade 26, 5., 1300 Kbh. K. Tel: 33 15 00 62. *Fagområder: Klassisk astronomi, teoretisk og anvendt astrofysik.*
- RIIS, POUL JØRGEN, professor, dr.phil. (f. 26.05.1910, 445, 1953, H). Roskildevej 102, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 71 32 73. Nationalmuseet, Antiksamlingen, Frederiksholms Kanal 12, 1220 Kbh. K. *Fagområder: Klassisk og nærorientalsk arkæologi.*
- RISCHEL, JØRGEN, professor, dr.phil. (f. 10.08.1934, 620, 1978, H). R. Stenhøjgårdsvej 57, 3460 Birkerød. Tel: 45 81 68 03. Fax: 45 81 68 08. E-mail: jr@cphling.dk. *Fagområder: Lingvistik, fonetik, nordiske sprog, grønlandsk, sydøstasiatiske sprog.*
- ROEPSTORFF, PETER, professor, cand.polyt. (f. 10.06.1942, 724, 1990, Nb). R. Damgaard, Kolding Landevej 43, 7000 Fredericia. Tel: 75 94 04 95. Institut for Molekylær Biologi, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 24 04. Fax: 65 93 27 81. E-mail: roe@bmb.sdu.dk. *Fagområder: Massespektrometri, molekylærbiologi, proteinkemi.*
- RUDKJØBING, MOGENS HEGELUND, professor, dr.phil. (f. 06.09.1915, 494, 1961, Nmf). Hejrebakken 22, 8220 Brabrand. Tel: 86 25 20 88. IFA, AU, 8000 Århus C. Tel: 89 12 48 48. Fax: 86 12 07 40. *Fagområde: Astronomi.*
- SCHIØRRING, NILS, professor, dr.phil. (f. 08.04.1910, 509, 1962, H). R^l. Forchhammersvej 2, 1920 Frederiksberg C. Tel: 35 35 39 10. *Fagområder: Dansk musikhistorie, 16. og 17. årh.s verdslige og kirkelige danske visesang, fransk instrumentalmusik i 17. årh., europæisk musik i 20. årh.s første halvdel, dansk balletmusik.*

- SCHWARTZ, THUE WALTER, professor, dr.med. (f. 20.03.1951, 756, 1994, Nb). Steen Blichers Vej 13, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 33 22 25. Farmakologisk Institut, Panum Institutttet, KU, Blegdamsvej 3, Bygn. 18, 5-6, 2200 Kbh. N. Tel: 35 32 76 00. Fax: 35 32 76 10. E-mail: schwartz@molpharm.dk. *Fagområder: Molekylær endokrinologi og farmakologi, proteinkemi.*
- SCHÄFFER, CLAUS ERIK, professor, civiling. (f. 31.01.1930, 601, 1977, Nmf). Rønnebærvej 136 B, 2840 Holte. Tel: 45 42 39 11. Kemisk Laboratorium I, HCØ, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 01 25. Fax: 35 32 01 33. E-mail: ces@kiku.dk. *Fagområder: Kemi, uorganisk kemi, koordinationskemi.*
- SEIDENFADEN, GUNNAR, ambassadør, dr.phil. & scient. (f. 24.02.1908, 571, 1974, Nb). K¹, FM.2*. Borsholmgård, 3100 Hornbæk. Tel: 49 75 01 06. Fax: 49 75 02 48. E-mail: gseidenfaden@post.tele.dk. *Fagområder: Botanik, taxonomi, orkidéfamilien.*
- SIGMUND, PETER, professor, dr.rer.nat. (f. 05.04.1936, 710, 1988, Nmf). R¹. Frølichsvej 9, 5230 Odense M. Tel: 66 11 03 53. Fysisk Institut, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 35 22. Fax: 66 15 87 60. E-mail: psi@dou.dk. *Fagområder: Fysik, partikel-stof vekselvirkning.*
- SIIM, JØRGEN CHRISTIAN, direktør, dr.med. (f. 01.10.1915, 572, 1974, Nb). Rosenørns Allé 10, 1634 Kbh. V. Tel: 35 35 50 26. *Fagområder: Lægevidenskab, toxoplasma og toxoplasmose, international postgraduat uddannelse og lægevidenskabeligt samarbejde inden for WHO og EU.*
- SIMONSEN, MORTEN, professor, dr.med. (f. 31.03.1921, 534, 1968, Nb). Thorshavnsgade 28, 4., 2300 Kbh. S. Tel: 32 54 64 06. Fax: 32 68 31 49. *Fagområde: Immunologi.*
- SKOU, JENS CHR., professor, dr.med. (f. 08.10.1918, 516, 1965, Nb). Rislundvej 9, 8240 Risskov. Tel: 86 17 79 18. Biofysisk Institut, AU, 8000 Århus C. Tel: 89 42 29 50; dir: 89 42 29 29. Fax: 86 12 95 99. E-mail: jcs@biophys.au.dk. *Fagområde: Biofysik.*

- SKYDSGAARD, JENS ERIK, professor, dr.phil. (f. 16.04.1932, 683, 1984, H). Duevej 10, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 10 43 55. Institut for Historie, KU, Njalsgade 102, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 82 42; dir: 35 32 82 54. Fax: 35 32 82 41. *Fagområde: Antikkens historie.*
- SOLOVEJ, JAN PHILIP, professor, Ph.D. (f. 14.06.1961, 800, 2000, Nmf). Skolebakken 85, 2830 Virum. Tel: 45 83 84 07. Matematisk Afd., KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 07 53. Fax: 35 32 07 04. E-mail: solovej@math.ku.dk. *Fagområder: Matematik, matematisk fysik.*
- SPANG-HANSEN, EBBE CATO, professor, dr.phil. (f. 14.09.1928, 669, 1982, H). Åsletten 6, 3500 Værløse. Tel: 44 98 10 10. E-mail: ebbe.spang-hansen@post.tele.dk. *Fagområder: Sprogvidenskab, fransk grammatik, datalingvistik.*
- SPANG-HANSEN, HENNING, professor, dr.phil. (f. 22.01.1920, 602, 1977, H). Moltkesvej 40, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 86 57 61. *Fagområder: Sprogvidenskab, informationssystemer, fagsprog, sprogstatistik.*
- † STEENSBERG, AXEL, professor, dr.phil. & dr.agro. h.c. (f. 01.06.1906, d. 03.03.1999, 455, 1954, H). R'. Cæciliavej 30, 2500 Valby. Tel: 31 46 16 52. *Fagområder: Historie, geografi, geologi samt etnologi og arkæologi.*
- STEENSGAARD, NIELS, professor, dr.phil. (f. 07.03.1932, 670, 1982, H). R. Lemnosvej 19, 2300 Kbh. S. Tel: 32 58 61 72. Institut for Historie, KU, Njalsgade 102, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 82 42; dir: 35 32 82 60. Fax: 35 32 82 41. E-mail: nsteens@hum.ku.dk. *Fagområde: Verdenshistorie ca. 1300 – 1800.*
- STEN-KNUDSEN, OVE, professor, dr.med. (f. 14.03.1919, 535, 1968, Nb). Smakkegårdsvej 8, 2820 Gentofte. Tel: 39 65 25 52. *Fagområder: Biofysik, kontraktilitet af tværstribet muskulatur, stoftransport gennem biologiske cellemembraner.*
- STOKLUND, BJARNE, professor, (f. 17.01.1928, 730, 1991, H). Uglevangen 13, 2830 Virum. Tel: 45 85 40 95. Institut for Arkæologi

og Etnologi, KU, Vandkunsten 5, 1467 Kbh. K. Tel: 35 32 41 24. Fax: 35 32 41 25. E-mail: stoklund@hum.ku.dk. *Fagområde: Europæisk etnologi.*

STRID, ARNE KRISTER, professor, fil.dr. (f. 07.03.1943, 584, 1976, Nb). R'. Tulipanvej 4, 3450 Allerød. Tel: 48 17 40 58. Botanisk Laboratorium, KU, Gothersgade 140, 1123 Kbh. K. Tel: 35 32 21 51. Fax: 33 13 91 04. E-mail: arnes@bot.ku.dk. *Fagområder: Botanik, systematisk botanik, plantegeografi, evolutionslære, Grækenlands flora.*

SURLYK, FINN CHRISTIAN, professor, dr.scient. (f. 17.03.1943, 698, 1986, Nb). Islandsvej 11, 2800 Lyngby. Tel: 45 87 72 09. Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 26 26; dir: 35 32 24 53. Fax: 33 14 83 22. E-mail: finns@geo. geol.ku.dk. *Fagområder: Geologi, sedimentologi, olie, stratigrafi, bassiner.*

SVANE, GUNNAR, professor, dr.phil. (f. 25.09.1927, 635, 1979, H). Enebakken 4, 8520 Lystrup. Tel: 86 22 48 86. *Fagområder: Slavisk sprog og litteratur, albanologi, balkanlingvistik.*

SVEJGAARD, ARNE, professor, overlæge, dr.med. (f. 13.03.1937, 648, 1980, Nb). R; Skovvang 67, 3450 Allerød. Tel: 48 17 32 11. Klinisk Immunologisk Afd., KU, Rigshospitalet, Afsnit 7631, Tagensvej 20, 2200 Kbh. N. Tel: 35 45 76 30. Fax: 35 39 87 66. E-mail: arnesvej@post4.tele.dk. *Fagområder: Immunologi, genetik, medicin, transplantation, blod- og vævstyper.*

SØNDERGAARD, MORTEN, professor, lic.scient. (f. 30.12.1948, 738, 1992, Nb). Haraldsborgvej 47, 4000 Roskilde. Tel: 46 32 06 31. Ferskvandsbiologisk Laboratorium, KU, Helsingørsgade 51, 3400 Hillerød. Tel: 48 26 76 00; dir: 48 24 24 70. 510. Fax: 48 24 14 76. E-mail: msondergaard@zi.ku.dk. *Fagområde: Limnologi.*

SØRENSEN, BENGT ALGOT, professor, dr.phil. (f. 24.11.1927, 621, 1978, H). Heliosvænget 28, lejl. 109, 5250 Odense SV. Center for tyske studier, SDU, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 65 50 10 00. Fax: 66 15 84 28. E-mail: bas@language.sdu.dk. *Fagområder: Tysk og nordisk litteratur.*

- SØRENSEN, HENNING, professor, dr.phil. (f. 20.04.1926, 622, 1978, Nmf). Skovlodden 7, 2840 Holte. Tel: 45 42 58 19. Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 26 26; dir: 35 32 24 18. Fax: 33 14 84 33. E-mail: hennings@geo.geol.ku.dk. *Fagområder: Geologi, geokemi, råstoffer, miljø.*
- † SØRENSEN, JOHN KOUSGÅRD, professor, dr.phil. (f. 06.12.1925, d. 10.01.1999, 649, 1980, H). Nivåvænge 12, 3., 2990 Nivå. Tel: 49 14 75 43. *Fagområder: Nordisk filologi, navneforskning, leksikografi, parømiologi.*
- SØRENSEN, KNUD, professor, dr.phil. (f. 02.02.1928, 699, 1986, H). Råhøj Allé 12, 8270 Højbjerg. Tel: 86 27 21 06. *Fagområder: Engelsk sprog, anglicismer i dansk.*
- SØRENSEN, SØREN, professor, dr.phil. (f. 29.09.1920, 603, 1977, H). Bethaniahjemmet, 3., Hjarnøgade 3-5, 8000 Århus C. *Fagområde: Musik.*
- TAMM, DITLEV, professor, dr.jur. & phil. (f. 07.03.1946, 702, 1987, H). R. Svanemøllevej 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 39 29 93 92. Det Retsvidenskabelige Institut A, KU, Studiestræde 6, 1455 Kbh. K. Tel: 35 32 26 26; dir: 35 32 31 67. Fax: 35 32 32 05. E-mail: ditlev.tamm@jur.ku.dk. *Fagområder: Dansk og europæisk retshistorie, historie, romerret, kirkeret.*
- THODBERG, CHRISTIAN, professor, dr.phil. (f. 07.02.1929, 703, 1987, H). K1. Thunøgade 16, 8000 Århus C. Tel: 86 12 43 95. Institut for Kirkekundskab, Afd. for Praktisk Teologi, AU, Ndr. Ringgade, Bygning 410, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 11; dir: 89 42 22 97. Fax: 86 13 04 90. *Fagområder: Byzantinsk musik, teologi, liturgi, hymnologi, Grundtvigforskning.*
- THOMASSEN, CARSTEN, professor, Ph.D. (f. 22.08.1948, 725, 1990, Nmf). Skovparken 6, 2990 Nivå. Tel: 49 14 66 17. Institut for Matematik, DTU, Bygning 303, 2800 Lyngby. Tel: 45 88 36 99; dir: 45 25 30 58. Fax: 45 88 13 99. E-mail: c.thomassen@mat.dtu.dk. *Fagområde: Matematik.*

THOMSEN, NIELS, professor, dr.phil. (f. 21.04.1930, 585, 1976, H).
Vitus Berings Allé 15, 2930 Klampenborg. Tel: 39 64 33 16. Fax:
32 96 44 06. E-mail: thomsen1@post4.tele.dk. Institut for Historie,
KU, Njalsgade 102, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 82 43. Fax: 35 32
82 41. *Fagområder: Nyere historie, økonomisk historie, dansk politik,
pressevæsen, public opinion.*

THOMSEN, RUDI, professor, dr.phil. (f. 21.07.1918, 521, 1967, H).
Funch Thomsensgade 4, 8200 Århus N. Tel: 86 16 15 32. Historisk
Institut, AU, Universitetsparken, 8000 Århus C. Tel: 89 42 20
44. Fax: 89 42 20 47. *Fagområder: Oldtidshistorie, antik numismatik,
stormogulernes historie, sikhernes historie.*

THORN, NIELS ANKER, professor, dr.med. (f. 01.08.1924, 671, 1982,
Nb). Tonysvej 17, 2920 Charlottenlund. Tel: 39 64 27 05. Medicinsk-
fysiologisk Institut, Panum Instituttet, KU, Blegdamsvej 3
C, 2200 Kbh. N. Tel: 35 32 75 30. Fax: 35 32 75 37. *Fagområder: Fy-
siologi, neurobiologi, endokrinologi.*

THYBO, HANS, lektor, lic.scient. (f. 19.02.1954, 785, 1998, Nmf).
Stationsvej 37, 2980 Kokkedal. Tel: 45 76 55 13. Geologisk Insti-
tut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 24 52. Fax:
33 14 83 22. E-mail: ht@seis.geol.ku.dk. *Fagområder: Geologisk an-
vendt geofysik, seismologi.*

THYGESEN, NIELS CHRISTOFFER, Danske Bank professor i international
økonomi, dr.polit. (f. 13.12.1934, 761, 1995, H). R¹. Kron-
prinsensgade 5, 3., 1114 Kbh. K. Tel og fax: 33 14 92 08. Økono-
misk Institut, KU, Studiestræde 6, 1455 Kbh. K. Tel: 35 32 30 06.
Fax: 35 32 30 00. E-mail: okonth@pc.ibt.dk. *Fagområder: Interna-
tional økonomi, europæisk integration.*

THYSSEN, ANDERS PONTOPPIDAN, professor, dr.theol. (f. 17.07.1921,
684, 1984, H). Æblehegnet 7, 8320 Mårslet. Tel: 86 27 27 58.
*Fagområder: Kirkehistorie, religiøse og nationale bevægelser i nyere tid,
religionssociologi, Grundtvigforskning, lokalhistorisk forskning.*

TYGSTRUP, NIELS, professor, dr.med. (f. 26.05.1926, 659, 1981, Nb).
Wiedeweltsgade 6, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 38 34 56. Medicinsk Afd. A,

Rigshospitalet, KU, Blegdamsvej 9, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 45 21 50.
Fax: 35 35 29 13. E-mail: tygstrup@rh.dk. *Fagområde: Hepatologi.*

ULSTRUP, JENS, professor, dr.scient. (f. 23.06.1941, 739, 1992, Nmf).
Bendzvej 3, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 71 11 35. Institut for Kemi,
Bygning 207, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 45 25 23 59. Fax: 45 88
31 36. E-mail: ju@kemi.dtu.dk. *Fagområde: Uorganisk kemi.*

USSING, HANS HENRIKSEN, professor, dr.phil., med. & scient. (f.
30.12.1911, 460, 1955, Nb). K. Carl Blochs Allé 17, 2860 Søborg.
Tel: 39 67 75 74. Institut for Biologisk Kemi A, August Krogh In-
stitutet, KU, Universitetsparken 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 17
13. Fax: 35 32 15 67. *Fagområder: Biofysik, biokemi.*

WESTERGAARD, OLE, docent, Ph.D. (f. 23.07.1940, 740, 1992, Nb).
Themsvej 5 B, 8240 Risskov. Tel: 86 17 47 84. Institut for Mole-
kylær og Strukturel Biologi, AU, C.F. Møllers Allé, Bygning 130,
8000 Århus C. Tel: 89 42 31 88; dir: 89 42 26 08. Fax: 89 42 26 12.
E-mail: ow@mbio.aau.dk. *Fagområde: Biokemi.*

WETTSTEIN, DITER von, professor, fil.dr., dr.rer.nat. (f. 20.09.1929,
518, 1965, Nb). R. Åsevej 13 B, 3500 Værløse. Tel: 44 48 19 98.
Midlertidig adr.: Dept. of Crop and Soil Sciences, P.O.Box
646420, Pullman, WA 99164-6420, USA. E-mail: diter@wsu.edu.
*Fagområder: Arvelighedslære, genetik, molekylærbiologi, bioteknologi,
planteforædling, gærforædling.*

WEWER, ULLA MARGRETHE, forskningsprofessor, dr.med. (f. 07.
12.1953, 801, 2000, Nb). Taarbæk Strandvej 60, 2930 Klampen-
borg. Tel: 39 64 54 50. Institut for Molekylær Patologi, KU, Fre-
derik V's Vej 11, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 60 56. Fax: 35 32 60 81.
E-mail: molera@inet.uni2.dk. Hjemmeside: www.ullaw.pai.ku.dk.
Fagområder: Cellebiologi og molekylær patologi.

WINTHER, AAGE, professor, dr.phil. (f. 08.05.1926, 537, 1968, Nmf).
Høeghsmindeparken 8, st.th., 2000 hellerup. Tel: 39 61 40 17.
NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00; dir: 35
32 52 45. Fax: 31 42 10 16. E-mail: winther@nbi.dk. *Fagområder:
Kernefysik, atomfysik, teoretisk fysik.*

WAABEN, KNUD, professor, dr.jur. (f. 06.06.1921, 605, 1977, H).
Åmosebakken 8, 2830 Virum. Tel: 45 85 18 62. *Fagområde: Retsvidenskab (strafferet).*

ZAHLE, HENRIK, højesteretsdommer, professor, dr.jur. (f. 26.08.1943, 747, 1993, H). Krusemyntegade 20, 1318 Kbh. K.
Tel: 33 11 57 27. Højesteret, Prins Jørgens Gård 13, 1218 Kbh. K.
Tel: 33 63 27 50. Fax: 33 15 00 10. *Fagområde: Retsvidenskab.*

ØHRGAARD, PER, professor, dr.phil. (f. 06.02.1944, 731, 1991, H). R.
Kongensvej 23, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 33 37 16. Fax: 38 33
37 19. Institut for Germansk Filologi, KU, Njalsgade 80, trappe
16, 2., 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 81 57; dir: 35 32 81 69. Fax: 35 32
81 71. E-mail: per@hum.ku.dk. *Fagområde: Tysk (litteratur, samfund, historie).*

UDENLANDSKE MEDLEMMER

- AKURGAL, EKREM, professor, dr. (f. 30.03.1911, 1066, 1977, H). Yali Cad. 360/7, TR-35530 Karsiyaka, Izmir, Tyrkiet. Ankara Universitet. *Fagområde: Arkæologi.*
- ALFSÉN, ERIK MAGNUS, professor, dr. (f. 13.05.1930, 1086, 1978, Nmf). Løkebergveien 15, N-1344 Haslum, Norge. Universitetet i Oslo. *Fagområde: Matematik.*
- ALPERS, KLAUS, professor, dr. (f. 27.09.1935, 1155, 1985, H). Kolbergerstrasse 12, D-21339 Lüneburg. Tel: +49 413 132366. Universität Hamburg, D-20146 Hamburg. Tel: +49 40 4123 2675 (4770). Fax: +49 40 4123 4764. E-mail: klaus-alpers@uni-hamburg.de. *Fagområder: Klassisk filologi, antik græsk og byzantinsk leksikografi.*
- ALVAREZ, WALTER, professor, dr. (f. 03.10.1940, 1214, 1992, Nmf). 541 San Luis Road, Berkeley, CA 94707. Department of Geology and Geophysics, UC, Berkeley, CA 94720-4767. Tel: +1 510 642-2602. Fax: +1 510 643-9980. *Fagområder: Geology, Stratigraphy, Earth history, impacts and mass extinctions, tectonics of the Mediterranean, geology of Italy.*
- ANDERSEN, HENNING, professor, dr. (f. 18.02.1934, 1239, 1995, H). 10585 Bradbury Road, Los Angeles, CA 90064. Tel: +1 310 867-6743. Dept. of Slavic Languages and Literatures, 405 Hilgard Ave., UCLA, Los Angeles, CA 90095-1502. Campus mail code 150205. Tel: +1 310 825-8123. Fax: +1 310 206-5263. E-mail: andersen@humnet.ucla.edu. Hjemmeside: www.ucla.edu. *Fagområder: Slaviske og baltiske sprog, almen lingvistik, semiotik.*
- ANDERSEN, OLAF SPARRE, professor, dr. (f. 10.09.1945, 1247, 1996, Nb). 1161 York Avenue, Apt. 2E, New York, NY 10021. Tel: +1 212 751-4812. Cornell University Medical College, New York, NY 10021-4896. Tel: +1 212 746-6350. Fax: +1 212 746-8690. E-mail: sparre@med.cornell.edu. *Fagområder: Membranbiofysik, ionledende kanaler, struktur-funktion relationer i membran proteiner.*

ANDERSEN, OLE KROGH, direktør, professor, dr. (f. 11.05.1942, 1120, 1982, Nmf). Kaindl Strasse 73, D-70569 Stuttgart. Tel: +49 711 681173. Max-Planck-Institut, D-70506 Stuttgart. Tel: +49 711 6891630/31. Fax: +49 711 6891632. E-mail: andersen@and.mpi-stuttgart.mpg.de. *Fagområder: Fysik, teoretisk faststoffysik, elektronstrukturberregning.*

ANDERSSON, BENGT ERIK, professor, dr. (f. 12.01.1923, 1067, 177, Nb). Hagalundsgatan 36, 9., S-171 50 Solna. Tel: +46 87354313. Sveriges Lantbruksuniversitet, S-750 07 Uppsala. Tel: +46 18671000. Fax: +46 18672852. *Fagområder: Centralnervös kontroll av vätskebalansen. Reglering av kroppstemperaturen.*

ANDERSSON, THORSTEN, professor, dr. (f. 23.02.1929, 1158, 1986, H). Grönstensvägen 32, S-752 41 Uppsala. Tel: + 46 1851 3327. Uppsala Universitet, S-751 04 Uppsala. Tel: +46 18183407. Fax: +46 18183402. E-mail: thorsten.andersson@nordiska.uu.se. *Fagområder: Nordiska språk, namnforskning, äldre germansk språkhistorie.*

AVERY, JOHN SCALES, Lektor, dr. (f. 26.05.1933, 1159, 1986, Nmf). Snebærhaven 42, 2620 Albertslund. Tel: +45 43457630. E-mail: avery@dk-online.dk. Kemisk Institut, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: +45 35320288. Fax: +45 35320299. E-mail: john@xray.ki.ku.dk. *Fagområder: Physics, biophysics, quantum chemistry, history and social impact of science.*

BALASSA, IVAN, direktør, dr. (f. 05.10.1917, 1030, 1975, H). Magya Mezögazdasági Múzeum Budapest, XIC. Vajdahunyad-var, H-Bp. 5, Pf. 129. *Fagområde: Landbrug.*

BALDWIN, JOHN WESLEY, professor, dr. (f. 13.07.1929, 1087, 1978, H). 4828 Roland Avenue, Baltimore, MD 21210. Tel: +1 410 243-5206. Johns Hopkins University, Baltimore, MD 21218. Tel: +1 410 516-7582. Fax: +1 410 516-7586. E-mail: baldwinj@jhunix.hcf.jhu.edu. *Fagområder: Politik, kultur og sociale forhold i Vesteuropa i det 12. og 13. århundrede.*

- BARNER, WILFRIED, professor, dr. (f. 03.06.1937, 1222, 1993, H). Seminar für Deutsche Philologie, Georg-August-Universität, Göttingen, Humboldtalle 13, D-3400 Göttingen. *Fagområde: Tysk filologi.*
- BARTH, THOMAS FREDERIK WEYBYE, professor, dr. (f. 22.12.1928, 1049, 1976, H). Rødkleivfaret 16, N-Oslo 3. Universitetet i Oslo. *Fagområder: Socialantropologi og etnografi.*
- BARTON, DERIK HAROLD RICHARD, Sir, professor, dr. (f. 08.09.1918, 996, 1972, Nmf). Institut de Chimie des Substances Naturelles, C.N.R.S, F-91190 Gif-sur-Yvette. *Fagområde: Organisk kemi.*
- BASS, LUDVIK, professor, dr. (f. 09.03.1931, 1181, 1988, Nmf). 19 Repton St., Pullenvale, Q-4069. Tel: +61 7 33741624. Fax: +61 7 33651477. University of Queensland, Brisbane, Q-4072. Tel: +7 336 53134. Fax: +7 *Fagområder: Anvendt matematik, biomatematik.*
- BAUER, HEINZ, professor, dr. (f. 31.01.1928, 1121, 1982, Nmf). Eschenweg 17, D-91058 Erlangen. Erlangen-Nürnberg Universitet. *Fagområde: Matematik.*
- BENEDIKTSSON, SIGURÐUR JAKOB, professor, dr. (f. 20.07.1907, 851, 1961, H). Stigahlid 2, 105 Reykjavik. Tel: +354 5530087. *Fagområder: Islandsk filologi og leksikografi.*
- BENESTAD, FINN, professor, dr. (f. 30.10.1929, 1207, 1991, H). Guldbergs vei 13 b, N-0375 Oslo. Tel: + 47 22508239. Universitetet i Oslo, N-0315 Oslo. Tel: +47 22854754. Fax: +47 22854763. E-mail: finn.benestad@imt.uio.no. *Fagområder: Musikkvitenskap, norsk musikkhistorie, Edvard Grieg, Johan Svendsen, musikkestetikk.*
- BENGTSSON, BENGT OLLE., professor, dr. (f. 23.11.1946, 1230, 1994, Nb). Tinghögsvägen 16, S-222 40 Lund. Tel: +46 46150906. Genetiska institutionen, Lunds Universitet, S-223 62 Lund. Tel: +46 462229890. Fax: +46 46147874. E-mail: bengt_olle.bengtsson@gen.lu.se. *Fagområder: Genetik, evolutionsteori, växtförädling.*

† BERGSLAND, KNUT, professor, dr. (f. 07.03.1914, d. 09.07.1998, 880, 1964, H). Jeppes vei 3, N-0768 Oslo. Tel: +47 22145908. *Fagområder: Finsk-ugrisk, spesielt samisk, og eskimoisk-aleutisk sprogvidenskab.*

BERGSTRÖM, LARS INGMAR VALESON, professor, dr. (f. 06.09.1921, 1015, 1974, Nmf). Egnahemsvägen 15, S-187 50 Täby. Tel: +46 87582271. Manne Siegbahn Institutet för fysik, S-104 95 Stockholm. Tel: +46 8161042/27. Fax: +46 8158674. *Fagområder: Grenseområder mellem experimentel atom-, kärn- och elementarpartikel-fysik, precisionsmålinger av atomare masser, vetenskapshistorie.*

BERNHARD, CARL GUSTAV, professor, dr. (f. 28.04.1910, 1031, 1975, Nb). Ringvägen 39, S-181 33 Lidingö 1. *Fagområde: Fysiologi.*

BERRY, RICHARD STEPHEN, professor, dr. (f. 09.04.1931, 1109, 1980, Nmf). 5317 South University Avenue, Chicago, IL 60615. Tel: +1 773 684-3326. University of Chicago, Chicago, IL 60637. Tel: +1 773 702-7021. Fax: +1 773 702-0805. E-mail: berry@rainbow.uchicago.edu. *Fagområder: Fysisk Kemi, molekylær dynamik, termodynamik.*

BJØL, ERLING, professor, dr. (f. 11.12.1918, indenl. medlem 1974, 561, udenl. medlem 1984, 1143, H). 4, rue de Prieuré, F-78100 Saint-Germain-en-Laye. *Fagområde: Statskundskab.*

BLAAUW, ADRIAAN, professor, dr. (f. 12.04.1914, 1122, 1982, Nmf). Nesciolaan 92, NL-9752 HV Haren. Tel: +31 50 5348287. Rijksuniversiteit Groningen, NL-9700 AB Groningen. Tel: +31 50 3634084. Fax: +31 50 3636100. *Fagområder: Astronomi, især studiet af galaksestrukturer og stjerneformationsprocessen, astronomiens historiske aspekt.*

BLACKBURN, THOMAS HENRY, professor, dr. (f. 08.08.1933, 1136, 1983, Nb). Klostervej 90 C, 8680 Ry. Tel: +45 86892377. Afd. for Mikrobiel Økologi, Biologisk Institut, AU, 8000 Århus C. Tel: +45 89423246. Fax: +45 86127191. E-mail: henry@pop.bio.au.dk. *Fagområder: Mikrobiel økologi, geokemi.*

- BLASI, FRANCESCO, Professor, dr. (f. 19.10.1937, 1182, 1988, Nb). Viale dei Mille, 26, I-20129 Milano. Dipartimento di Genetica e Biologia dei Microorganismi, Università di Milano, I-20133 Milano. Tel: +39 2 26434832. Fax: +39 2 26434844. E-mail: blasif@dibit.hsr.it. *Fagområder: Genetik, molekylærbiologi.*
- BOARDMAN, JOHN, Sir, professor, dr. (f. 20.08.1927, 1097, 1979, H). 11 Park St., Woodstock, GB-Oxford OX2 1SJ. Tel: +44 1993811259. Ashmolean Museum, GB-Oxford, OX1 2PH. Fax: +44 1865278082. *Fagområder: Klassisk og mellemøstlig arkæologi og kunst.*
- BOGORAD, LAWRENCE, professor, dr. (f. 29.08.1921, 1069, 1977, Nb). Harvard University, Biol. Lab., 16 Divinity Avenue, Cambridge, MA 02138. *Fagområde: Biologi.*
- BOOMSMA, JACOBUS J., professor, dr. (f. 25.02.1951, 1261, 1998, Nb). Sydskrænten 13, 2840 Holte. Tel: + 45 45423992. Institut for Populationsbiologi, Zoologisk Institut, KU, Universitetsparken 15, 2100 København Ø. Tel: +45 35321340. Fax: +45 35321350. E-mail: JJBoomsma@zi.ku.dk. *Fagområde: Social biologi, især sociale insekters evolutionære økologi.*
- BOSTRÖM, KURT GEORG VERNER, professor, dr. (f. 25.03.1932, 1137, 1983, Nmf). Geologiska Institutionen, Stockholms Universitet, S-106 91 Stockholm. *Fagområder: Mineralogi, petrologi og geokemi.*
- BOTHMER, ROLAND von, professor, dr. (f. 19.12.1943, 1199, 1990, Nb). Gilleskrogen 40, S-222 47 Lund. Sveriges Lantbrukets Universitet, Lund. *Fagområder: Kulturväxternes genetik og förädling.*
- BOTTÉRO, JEAN, professor, dr. (f. 30.08.1914, 1090, 1978, H). 104, rue Gustave Vatonne, F-91190 Gif-sur-Yvette. Tel: + 33 1 69075131. *Fagområde: Assyriologi.*
- BOYCE, NORAH ELIZABETH MARY, professor, dr. (f. 02.08.1920, 1091, 1978, H). 30 B, Shepherds Hill, Highgate, GB-London N6 5AH. Tel: + 44 1813409427. *Fagområder: Religion og litteratur – Antikkens Iran, Zoroastrianismen til i dag.*

BOYER, RÉGIS, professor, dr. (f. 25.06.1932, 1223, 1993, H). 36 rue Marceau, F-94210 La Varenne Saint Hilaire. Tel: +33 1 48854674. Fax: +33 1 48854674. Université de Paris-Sorbonne (Paris-IV), 1 rue Victor-Cousin, F-75005 Paris. Tel: +33 1 40462211. Fax: +33 1 40462588. *Fagområder: Skandinavisk sprog, litteratur og civilisation, især de islandske sagaer, moderne litteratur, middelalderhistorie og religionshistorie.*

BRATTELI, OLA, professor, dr.philos. (f. 24.10.1946, 1276, 2000, Nmf). Schønings Gate 43, N-0362 Oslo. Tel: + 47 22606415. Matematisk Institutt, Universitetet i Oslo. PB 1053 Blindern, N-0316 Oslo. Tel: +47 22855895. Fax: + 47 22854349. E-mail: bratteli@math.uio.no. *Fagområde: Matematik.*

BREMS, HANS JULIUS, professor, dr. (f. 16.10.1915, 1098, 1979, H). 1103 Douglas Avenue, Urbana, IL 61801, USA. University of Illinois, Champaign, IL 61820. Tel: +1 217 344-0171. Fax: +1 217 244-6678. *Fagområder: Økonomisk teori og teoriehistorie.*

BRINCK, PER SIMON VALDEMAR, Professor, dr. (f. 04.09.1919, 997, 1972, Nb). Magnus Stenbocksgatan 9, S-222 24 Lund. Tel: +46 462119720. Fax: +46 46142213. E-mail: per@brinck.pp.se. Ekologiska Institutionen, Lunds Universitet, S-221 00 Lund. Tel: +46 462229326. Fax: +46 462224716. E-mail: per.brinck@zooekol.lu.se. *Fagområder: Økologi, evolutionære processer fra vandbiller til menneskelige samfund.*

BROMLEY, RICHARD GRANVILLE, lektor, dr. (f. 31.07.1939, 1231, 1994, Nb). Rønnevej 97, 3720 Aakirkeby. Tel: +45 56972707. Fax: +45 56272707. Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: +45 35322626; dir: +45 35322442. Fax: +45 35322499. E-mail: rullard@geo.geol.ku.dk. *Fagområder: Geologi, palæontologi, ichnologi, sporfossiler, bioerosion.*

BROOKS, CHARLES KENT, lektor, dr. (f. 16.10.1939, 1160, 1986, Nb). Niels Andersens Vej 86, 2900 Hellerup. Tel: +45 39680651. Geologisk Institut, Afd. for Petrologi, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: +45 35322417. Fax: +45 33110878. E-mail: kentb@geo.geol.ku.dk. *Fagområde: Petrologi.*

- BROWN, GERALD EDWARD, professor, dr. (f. 22.07.1926, 92, 1967, Nmf). Banebrinken 97, 2400 København NV. Tel: 39 67 26 69. *Fagområde: fysik.*
- BUCHTHAL, FRITZ, professor, dr. (f. 19.08.1907, indenlandsk medlem 1947, 667; udenlandsk medlem 1986, 416, Nb). 289 El Cielito Rd., Santa Barbara, CA 93105. Tel: +1 805 996-5340. *Fagområder: Neurofysiologi, klinisk neurofysiologi, neurologi.*
- BUTTREY, THEODORE VERN, professor (f. 29.12.1929, 1240, 1995, H). 6 de Freville Ave., GB-Cambridge CB4 1HR. Tel: +44 1223351156. Fax: +44 1223351156. Fitzwilliam Museum, University of Cambridge, GB-Cambridge CB2 1RB. Tel: +44 1223 332917. Fax: +44 1223 332923. *Fagområder: Antikkens græske litteratur; græsk, romersk og latinamerikansk numismatik.*
- CAILLAT, COLETTE, professor, dr. (f. 05.01.1921, 1224, 1993, H). Parc Eiffel, F-92130 Sèvres. Tel: +33 1 45343066. Académie des Inscriptions et Belles Lettres, F-75270 Paris. *Fagområder: De indoariske sprogs historie, (specielt de middel-indoariske), Jaina studier.*
- CARLESON, LENNART, professor, dr. (f. 18.03.1928, 972, 1970, Nmf). Sjöhagen, S-186 97 Brottbys. Tel: +46 851241588. Institut Mittag-Leffler, Auravägen 17, S-182 62 Djursholm. Tel: +46 87906239. Fax: +46 87121788. E-mail: carleson@math.kth.se. *Fagområde: Matematik.*
- CARTAN, HENRI-PAUL, professor, dr. (f. 08.07.1904, 858, 1962, Nmf). 95 Boulevard Jourdan, F-75014 Paris. Tel: +33 1 45405178. Fax: +33 1 45405178. *Fagområde: Matematik.*
- † CASIMIR, HENDRIK BRUGT GERHARD, research director, dr. (f. 15.09. 1909, d. 04.05.2000, 1038, 1975, Nmf). De Zegge 7, NL-5591 TT Heeze. Tel: +40 2862233. *Fagområder: Teoretisk fysik, nyere fysikhistorie.*
- CATHCART, KEVIN JAMES, professor, dr. (f. 09.10.1939, 1241, 1995, H). 8 Friarsland Road Clonskeagh, EI-Dublin 14. Tel: +353 12981589. Department of Near Eastern Languages, University

College, EI-Dublin 4. Tel: + 353 17068330. Fax: +353 12694409.
Fagområder: Semitisk filologi, herunder assyriologi.

CELIS, JULIO ENRIQUE, professor, dr. (f. 21.05.1941, 1144, 1984, Nb).
 Toftebakken 10, 8250 Egå. Tel: +45 86220258. Dansk Center for
 Human Genom Forskning, AU, Universitetsparken, 8000 Århus
 C. Tel: +45 89422880. Fax: +45 86131160. E-mail: jec@bioke-
 mi.au.dk. *Fagområder: Molekylære mekanismer i cancer. Human 2D
 gel proteindatabaser og deres forbindelse til genom data. Signal trans-
 duktion. Den menneskelige huds biologi.*

CHANOCK, ROBERT M., direktør, dr. (f. 08.07.1924, 1110, 1980, Nb).
 National Institutes of Health, Building 7, Room 301, Bethesda,
 MD 20205. *Fagområde: Infektionssygdomme.*

CLARK, BRIAN FREDERIC CARL, professor, dr. (f. 26.07.1936, 1112,
 1980, Nb). Casper Møllers Vej 3, 8240 Risskov. Tel: +45
 86174458. Institut for molekylær og strukturel biologi, AU,
 Gustav Wieds Vej 10C, 8000 Århus C. Tel: +45 89425055. Fax:
 +45 86123178. E-mail: clark@biobase.dk. *Fagområder: Moleky-
 lærbiologi, biostrukturkemi, proteinopbygning, ældning.*

CONNES, ALAIN, professor, dr. (f. 01.09.1947, 1113, 1980, Nmf). 1
 Mes Route de Chartres, F-91440 Bures Sur Yvette. *Fagområde:
 Matematik.*

COTTON, FRANK ALBERT, professor, dr. (f. 09.04.1930, 1034, 1975,
 Nmf). 4101 Sand Creek Road, Bryan, TX 77803. Texas A & M
 University, TX. *Fagområde: Kemi.*

† COULOMB, JEAN-MARIE-FRANÇOIS-JOSEPH, professor, dr. (07.11.
 1904, d. 26.02.1999, 961, 1969, Nmf). Rue Emile Dubois 4, F-
 75014 Paris. *Fagområde: Geofysik.*

COX, DAVID, Sir, professor, dr. (f. 15.07.1924, 1138, 1983, Nmf).
 Highworth House, 11 B Sunderland Avenue, GB-Oxford, OX2
 8DS. Tel: +44 1865512401. Nuffield College, University of
 Oxford, GB-Oxford, OX1 1NF. Tel: +44 1865278690. Fax: +44

1865278621. E-mail: drcox@vax.ox.ac.uk. *Fagområder: Teoretisk statistik, anvendt statistik, anvendt sandsynlighed.*

DAVIE, EARL W., professor, dr. (25.10. 1927, 1200, 1990, Nb). Department of Biochemistry, SJ-70 University of Washington, Seattle, WA 98195. *Fagområde: Biokemi.*

DAVIES, JOHN ARTHUR, professor, dr. (f. 28.03.1927, 973, 1970, Nmf). Box 244, 7 Wolfe Avenue, Deep River ON, K0J 1P0. Tel: +1 613 584-2301. Fax: +1 613 584-1800. Institute for Materials Research, McMaster University, Hamilton ON, L8S 4M1. Tel: +1 905 252-9140, ext. 24690. *Fagområde: Vekselvirkning mellem partikel og fast stof.*

DUCHESNE-GUILLEMIN, JACQUES-ALFRED-MAURICE, professor, dr.(f. 21.04.1910, 1035, 1975, H). 54 avenue de l'Observatoire, B-4000 Liège. *Fagområder: Iransk sprog og kultur, religionerne, musik, Paul Valéry.*

EDSALL, JOHN TILESTON, professor, dr. (f. 03.11.1902, 962, 1969, Nb). Biochemistry and Molecular Biology, 7 Divinity Avenue, Harvard University, Cambridge, MA. 02138. *Fagområde: Biokemi.*

EIGEN, MANFRED, professor, dr. (f. 09.05.1927, 982, 1971, Nb). Max-Planck-Institut für biophysikalische Chemie, Postfach 968, Am Fassberg, D-W-3400 Göttingen-Nikolausberg. *Fagområde: Biofysisk kemi.*

EVANS, EVAN, professor, Ph.D. (f. 15.08.1940, 1277, 2000, Nb). Shearwater Drive, Nanaimo, British Columbia, Canada V9T 5W9. Dept. of Physics & Dept. of Pathology, University of British Columbia, 6224 Agricultural Road, Vancouver, British Columbia, Canada V6T 1Z1. Tel: +1 604 822-7579. E-mail: evans@physics.ubc.ca. *Fagområder: Patologi, biomekanik, biofysik.*

FANT, GUNNAR, professor, dr. (f. 08.10.1919, 1192, 1989, H). Skirnervägen 1, S-182 63 Djursholm. Tel: +46 87555095. Kungl. Tekniska Högskolan, S-100 44 Stockholm. Tel: +46 87907872. Fax: +46 87907854. E-mail: gunnar@speech.kth.se. *Fagområder: Fonetik og taleteknologi.*

- FAUCI, ANTHONY S., direktør, (f. 24.12.1940, 1215, 1992, Nb). National Institute of Allergy, 9000 Rockville Pike, Building 31, # 7A03, Bethesda, MD 20892. *Fagområder: Allergi og infektionssygdomme.*
- FEHRMAN, CARL ABRAHAM DANIEL, professor, dr. (f. 03.02.1915, 963, 1969, H). Fakirens Väg 20, S-223 65 Lund. *Fagområde: Litteraturhistorie.*
- FELDMAN, LEONARD CECIL, professor, dr. (f. 08.06.1939, 1231, 1994, Nmf). 4487 Post Place, Apt. 170, Nashville, TN 37205. Tel: +1 615 356-8563. Vanderbilt University, Nashville, TN 37235. Tel: +1 615 343-7273. Fax: +1 615 343-1708. E-mail: Feldman@ctrvax.Vanderbilt.edu. *Fagområder: Fysik, materiel fysik, vekselvirkning mellem partikel og fast stof.*
- FELLOWS-JENSEN, GILLIAN MYRA, docent, dr. (f. 05.07.1936, 1123, 1982, H). Casa Sanavej 9, 2690 Karlslunde. Tel: +45 46152153. Institut for navneforskning, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: +45 35328567. Fax: +45 35328568. E-mail: gillian@hum.ku.dk. *Fagområder: Sted- og personnavneforskning, vikingetidens bebyggelsehistorie.*
- FENTON, ALEXANDER, professor, dr. (f. 26.06.1929, 1100, 1979, H). 132 Blackford Avenue, GB-Edinburgh EH9 3HH. Tel: +44 1316675456. National Museums of Scotland, GB-Edinburgh EH1 1JF. Tel: + 44 1312474086. Fax: +44 1312474312. *Fagområde: Skotsk etnologi.*
- FEY, HANS, professor, dr. (f. 30.12.1921, 983, 1971, Nb). Nekeleweg 32, CH-3097 Liebefeld-Bern. Veterinär-Bakteriologisches Institut der Universität Bern. *Fagområde: Veterinær bakteriologi.*
- FIRTH, RAYMOND WILLIAM, Sir, professor, dr. (f. 25.03.1901, 913, 966, H). 33 Southwood Avenue, GB-London N6 5SA. Tel: +44 1813480768. *Fagområder: Socialantropologi.*
- FISCHER-HJALMARS, INGA MARGRETE, Professor, dr. (F. 16.01.1918, 1124, 1982, Nmf). Västerkroken 4, S-181 34 Lidingö. Tel: +46 87671118. Stockholms Universitet, S-113 85 Stockholm. Tel: +46 8162000. Fax: +46 8347817. *Fagområde: Kvantekemi.*

- FLOOD, HÅKON, professor, dr. (f. 25.09.1905, 883, 1964, Nmf). Oslo-vej 4, N-7000 Trondheim. *Fagområde: Kemi.*
- FLØISTAD, GUTTORM, professor, dr. (f. 05.12.1930, 1208, 1991, H). Suhmsgate 3 – II, N-0362 Oslo. Tel: +47 22605730. Oslo Universitet, Blindern, N-Oslo 0316 0510. Tel: +47 22855088. Fax: +47 22854828. *Fagområder: Filosofi og idéhistorie, særlig renaissance og nyere tid.*
- FOLKOW, BJÖRN UNO GOTTFRIED, professor, dr. (f. 13.10.1921, 942, 1968, Nb). Gamla Särövägen 38, S-436 42 Askim. Tel: +46 31282538. Göteborgs Universitet, S-413 90 Göteborg. Tel: +46 317733528. Fax: +46 317733512. *Fagområder: Fysiologi, speciellt cirkulationsapparatens och autonoma nervsystemets fysiologi och patofysiologi jämte hypertonsjukdomarnas patofysiologi.*
- FRIES, SIGURD, professor, dr. (f. 22.04.1924, 1193, 1989, H). Axtorpsvägen 4, S-903 37 Umeå. Tel: +46 90121674. Institutionen för nordiska språk, S-901 87 Umeå.. *Fagområder: Nordiske sprog, dialektgeografi, stednavne, plantenavne.*
- FRIIS, ELSE MARIE, professor, dr. (f. 18.06.1947, 1201, 1990, Nb). Ekhagsvägen 11, S-104 05 Stockholm / Kirkedammen 15, 8000 Århus C. Naturhistoriska Riksmuseet, S-104 05 Stockholm. Tel: +46 86664155. Fax: +46 86664221. E-mail: else.marie.friis@nrm.se. *Fagområder: Palæontologi, palæobotanik, evolutionsbiologi, angiospermfylogeni.*
- FRONÆUS, STURE ADOLF, professor, dr. (f. 05.10.1916, 1092, 1978, Nmf). St. Jörgens park 9, S-224 60 Lund. Tel: +46 46121329. Lunds Universitet, S-221 00 Lund. Tel: +46 462228116. Fax: +46 462224439. *Fagområder: Uorganisk kemi, koordinationskemi, elektrokemi.*
- FØLLESDAL, DAGFINN, professor (f. 22.06.1932, 1162, 1986, H). Sta-verhagan 7, 1312 Slependen. Tel: +47 67541280. Fax: +47 67541280. Universitetet i Oslo, 0315 Oslo. Tel: +47 22856960. Fax: +47 22856963. E-mail: dagfinn.follesdal@filosofi.uio.no. *Fagområder: Filosofi, særlig sprogfilosofi og nyere kontinentalfilosofi.*

- GARD, SVEN, professor, dr. (f. 03.11.1905, 884, 1964, Nb). Rosengårdsvägen 23, S-186 00 Vallentuna. *Fagområde: Virologi.*
- GERSHEVITCH, ILYA, professor, dr. (f. 24.10.1914, 1126, 1982, H). Jesus College, GB-Cambridge CB5 8BL. *Fagområde: Iransk filologi.*
- GILES NORMAN HENRY, professor (f. 06.08.1915, 1127, 1982, Nb). Dept. of Molecular and Population Genetics, University of Georgia, Athens, GA 30602. *Fagområde: Genetik.*
- GINZBURG, VITALY LAZAREVICH, professor, dr. (f. 04.10.1916, 1071, 1977, Nmf). Tel: +7 095 135 1096. Russian Academy of Sciences, 117924 Moskva. Tel: +7 095 135 8570. Fax: +7 095 938 2251. *Fagområder: Teoretisk fysik, astrofysik, partikelfysik, kosmiske strålers oprindelse, radioastronomi etc.*
- GIORGI, AMADEO P., professor, dr. (f. 09.07.1931, 1156, 1985, H). Institut de Psychologie, Université de Quebec à Montreal, Case Postale 8888, Succursale A, Montreal, Canada, H3C 3P8. *Fagområde: Almen psykologi.*
- GLICK, DAVID, professor, dr. (f. 03.05.1908, 900, 1956, Nb). 680 Junipero Serra Blvd., Stanford, CA 94305. *Fagområder: Histologi, patologi.*
- GOLDANSKII, VITALII IOSIFOVICH, professor, dr. (f. 18.06.1923, 1072, 1977, Nmf). Ul. Zelinskogo 38, bldg. 8, apt. 66, 117334 Moskva. Tel: +7 095 1351136. Russian Academy of Sciences, 117977 Moskva. Tel: +7 095 13735 45. Fax: +7 095 9382156; +7 095 1378318. E-mail: vig@center.chph.ras.ru / vig@chph.rc.ac.ru. *Fagområder: Kemisk fysik, kernefysik, biofysik.*
- GOUGH, DOUGLAS O., professor, dr. (f. 08.02.1941, 1262, 1998, Nmf). Institute of Astronomy, University of Cambridge, Madingley Road, Cambridge, CB3 0HA, England. Tel: + 44 1223337518. Fax: +44 1223337523. E-mail: douglas@ast.cam.ac.uk. *Fagområde: Stellar teoretisk astrofysik.*
- GRAY, HARRY, profesor, dr. (f. 14.11.1935, 1019, 1974, Nmf). 1415 East California Blvd., Pasadena, CA 91106. *Fagområde: Kemi.*

- GRIMMELIKHUIJZEN, CORNELIS JOHANNES PIETER, professor, dr. (f. 30.03.1946, 1278, 2000, Nb). Johann Kellersvej 14, 4.tv., 2450 Kbh. SV. Afd. For Cellebiologi, Zoologisk Inst., KU, Universitetsparken 15, 2100 Kbh. Ø. Tel: +45 35321227. Fax: +45 35321200. E-mail: cgrimmelikhuijzen@zi.ku.dk. Hjemmeside: www.zi.ku.dk/cellbiology. *Fagområder: Molekylær biologi, biokemi, zoologi, molekylær neurobiologi, molekylær endokrinologi.*
- GROVE, KARSTEN, professor, dr. (f. 12.08.1946, 1184, 1988, Nmf). Dept. of Mathematics, University of Maryland, College Park, MD 20742. *Fagområde: Matematik.*
- GURNEY, OLIVER R., professor (f. 28.01.1911, 1053, 1976, H). Fir Tree House, Milton Lane, Steventon, Abingdon, GB-Oxon OX13 6SA. *Fagområde: Assyriologi.*
- GUSTAFSSON, BENGT, professor (f.18.07.1943, 1202, 1990, Nmf). Astronomiska Observatoriet, Box 515, S-751 20 Uppsala. *Fagområde: Astronomi.*
- GÅRDING, LARS, professor, dr. (f. 07.03.1919, 874, 1963, Nmf). Mat.Inst.Fack 725, S-221 01 Lund 7. *Fagområde: Matematik.*
- † HAAVELMO, TRYGVE M., professor, dr. (f. 13.12.1911, d. 28.07.1999, 1037, 1975, H). Sosialøkonomisk Institutt, Universitetet, Blindern, Boks 1095, N-Oslo 3. *Fagområde: Nationaløkonomi.*
- HAMAMOTO-KURODA, IKUKO, professor, dr. (f. 11.11.1936, 1263, 1998, Nmf). Prennegatan 2E, S-223 53 Lund, Sverige. Institut for matematisk fysik, LTH, Lunds Universitet, P.O. box 118, S-221 00 Lund. Tel: + 46 46 222 9085. Fax: +46 46 222 4416. E-mail: ikuko.hamamoto-kuroda@matfys.lth.se. *Fagområde: teoretisk atomkernefysik.*
- HAMILTON, JAMES, professor, dr. (f. 29.01.1918, 926, 1967, Nmf). 4 Almoners Avenue, GB-Cambridge CB1 4PA. Tel: +44 01223244175. *Fagområder: Kvanteteori, elementær partikelteori, elektromagnetisk udbredelse.*

HAMMEN, THOMAS VAN DER, professor, dr. (f. 27.09.1924, 1054, 1976, Nb). Tel: +31 5718623305. Fax: +31 5718623305. Hugo de Vries-Laboratory, University of Amsterdam, Kluisleen 318, NL-1098 SM Amsterdam. *Fagområder: Geo-økologi, kvartærgeologi, palynologi, beskyttelse af milieu og natur.*

HAMP, ERIC PRATT, professor, Ph.D. (f. 16.11.1920, 1270, 1999, H). 5200 So. Greenwood Ave, Chicago, IL 60 615, USA. University of Chicago. *Fagområde: Lingvistik.*

HANSEN, PEDER GREGERS, professor, dr. (f. 11.01.1933, 1246, 1996, indennl.medl. 1986, 690, Nmf). 1127 Farwood Drive, East Lansing, MI 48823. Tel: +1 517 337-2587. Michigan State University, East Lansing, MI 48824-1322. Tel: +1 517 333-6433. Fax: +1 517 355-5967. E-mail: hansen@nscl.msu.edu. *Fagområder: Kernefysik, atomfysik, radioaktivitet, ekstremt ustabile atomkerner.*

HARALDSEN, HAAKON KRISTIAN, professor, dr. (f. 24.04.1904, 998, 1972, Nmf), Cam. Collets Vei 6, N-Oslo 2. *Fagområde: Kemi.*

HELGASON, SIGURÐUR, professor, dr. (f. 30.09.1927, 999, 1972, Nmf). 5 Benton Road, Belmont, MA 02178. Tel: +1 617 489-3161. Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, MA 02139. Tel: +1 617 253-3668. Fax: +1 617 253-4358. E-mail: helgason@mit.edu. *Fagområder: Lie grupper, harmonisk analyse, integral geometri.*

HENNE, HENRY, professor, dr. (f. 21.10.1918, 1103, 1979, H). Allégaten 44, 2., N-5007 Bergen. Tel: +47 55313133. *Fagområder: Østasiatisk sprogvidenskab, almen og sammenlignende sprogvidenskab.*

† HODGKIN, ALAN, LLOYD, Sir, professor, dr. (f. 05.02.1914, d. 20.12.1998, 885, 1964, Nb). The Master's Lodge, Trinity College, GB-Cambridge CB2 1TQ. *Fagområde: Fysiologi.*

HOFFMANN, ERICH, professor, dr. (f. 16.07.1926, 1128, 1982, H). Abelweg 7, D-24119 Kronshagen. Tel: +49 0431542233. Kiels Universitet, D-24098 Kiel. *Fagområder: Almindelig/politisk historie (Slesvig-Holsten, Nordtyskland, Nordens (især Danmarks historie), forfatningshistorie, byhistorie, kirkehistorie.*

- HOPPE, GUNNAR, professor, dr. (f. 24.12.1914, 1000, 1972, Nmf). Vi-rebergsvägen 2, S-171 40 Solna. *Fagområder: Naturgeografi, glacial-morfologi, klimaändringar, naturbeskyttelse.*
- HORNBLOWER, SIMON, professor, D.Phil. (f.29.05.1949, 1271, 1999, H). 34A, Arlington Square, GB-London N1 7D, England. University College of London, Dept. of History, Gower Street, GB-London WC1E 6BT, England. Tel: +44 1714193631. Fax: +44 1714138394. E-mail: s.hornblower@ucl.ac.uk. *Fagområder: Classics and Ancient History.*
- HOTCHKISS, ROLLIN DOUGLAS, professor, dr. (f. 08.09.1911, 1163, 1986, Nb). Condominium, Apt. 2/4, Lenox, MA 01240. *Fagområde: Organisk kemi.*
- HOWARD, RICHARD ALDEN, professor, dr. (f. 01.07.1917, 943, 1968, Nb). 4 Jefferson Drive, Acton, MA 01720. Tel: +1 508 264-4591. Harvard University, Arnold Arboretum, Cambridge, MA 02138. Fax: +1 617 495-9484. *Fagområder: Botanik, systematisk botanik, morfologi/anatomi, Vestindiens flora, dyrkning af træer og buske.*
- † HUNGER, HERBERT, professor, dr. (f. 09.12.1914, d. 09.07.2000, 1118, 1981, H). Weissgerberlande 40, 1030 Wien. Tel: +49 7132662. Institut für Byzantinistik und Neogräzistik, A-1010 Wien. *Fagområde: Byzantinistik.*
- HUXLEY, ANDREW FIELDING, Sir, professor, dr. (f. 22.11.1917, 886, 1964, Nb). 1, Vicarage Drive, Grantchester, GB-Cambridge CB3 9NG. Tel: +44 1223840207. Fax: +44 1223840207. University of Cambridge, GB-Cambridge CB2 3EG. *Fagområde: Muskelkontraktion.*
- HUXLEY, HUGH EXMOR, director, dr. (f. 25.02.1924, 984, 1971, Nb). 7 Chaucer Road, GB-Cambridge CB2 2EB. *Fagområde: Molekylærbiologi.*
- HÖKFELT, TOMAS GUSTAV MAGNUS, professor, dr. (f. 29.06.1940, 1248, 1996, Nb). Skärviksvägen 27, S-182 61 Djursholm. Tel: +46 8 753 1223. Karolinska Institutet, S-171 77 Stockholm. Tel: +46 8

728 6400; dir.: +46 8 728 7070. Fax: +46 8331692. E-mail: tomas.hokfelt@neuro.ki.se. *Fagområder: Neurobiologi, histologi.*

HÖRMANDER, LARS VALTER, professor, dr. (f. 24.01.1931, 965, 1969, Nmf). Skogsängavägen 24, S-240 14 Veberöd. Tel: +46 4681284. Lunds Universitet, S-221 00 Lund. Tel: +46 462228556. Fax: +46 462224213. E-mail: lars.Hormander@maths.lu.se. *Fagområder: Matematiska analyser, partiel differentiale udregninger og komplekse analyser.*

HAAKONSSSEN, KNUD, professor, dr. (f.09.07.1947, 1242, 1995, H). 89 Naples Road, apt. 5, Brookline, MA 02146. Tel: +1 617 739-6403. Boston University, Dept. of Philosophy, 745 Commonwealth Ave., Boston, MA 02215. Tel: +1 617 353-4581. Fax: +1 617 353-6805. E-mail: haakon@acs.bu.edu. *Fagområder: Den nyere tids filosofihistorie, oplysningstiden, rets- og politisk filosofi.*

HÅKANSON, ROLF, professor, med.dr. (f. 30.12.1937, 1279, 2000, Nb). Tunnbindargatan 8, S-227 36 Lund. Farmakologiska Institutionen, Sölvegatan 10, S-223 62 Lund. Tel: +46 46-222 75 85. Fax: +46 46-222 44 29. E-mail: Rolf.hakanson@farm.lu.se. *Fagområder: Farmakologi og fysiologi.*

JACKSON ANDREW DUMONT, professor, Ph.D. (f. 20.12.1941, 1280, 2000, Nmf). Østerbrogade 84D, 1.th., 2100 Kbh. Ø. Tel: +45 35387029. NBI, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: +45 35325401. Fax: +45 35421016. E-mail: jackson@nbi.dk. *Fagområde: Kernefysik.*

JACKSON, GEORGE A., professor, Ph.D. (f. 1947, 1281, 2000, Nb). 1403 Sussex Drive, College Station, TX 77843, USA. Department of Oceanography, Texas A & M University, College Station, TX 77843, USA. Tel: +1 409 845-0405. Fax: +1 409 847-8879. E-mail: gjackson@ocean.tamu.edu. *Fagområde: Oceanografi.*

JACOB, FRANÇOIS, professor, dr. (f. 17.06.1920, 863, 1962, Nb). Institut Pasteur, 25, Rue du Docteur-Roux, F-75724 Paris. *Fagområde: Genetik.*

- JAKOBSSON, SVEINN PETER, direktør, dr. (f. 20.07.1939, 1038, 1975, Nmf). Naturhistorisk Museum, P.O. Box 5320, Reykjavik, Island. *Fagområde: Naturhistorie.*
- JEANNIN, PIERRE, professor (f. 08.12.1924, 1104, 1979, H). 10 Boulevard de Port-Royal, F-75005 Paris. Tel: + 33 1 43319558. CNRS – Centre de Recherches Historiques, F-75006 Paris. Tel: +33 1 49542445. Fax: + 33 1 49542399. E-mail: crh@msh-paris.fr. *Fagområde: Historie.*
- JOHANSEN, SØREN, professor, dr.(f. 06.11.1939, 1264, 1998, Nfm). Via G. Dupré 30, I-50014 Fiesole. Department of Economics, European University Institute, Badia Fiesolana, Via dei Roccettini 9, I-50016 San Domenico di Fiesole. Tel: +39 554685347. Fax: +39 554685202. E-mail: sjohanse@datacomm.iue.it. *Fagområder: Sandsynlighedsregning, matematisk statistik herunder tidsrække-økonometri.*
- JONSON, BJÖRN NILS GUSTAV, professor, dr. (f. 03.11.1941, 1185, 1988, Nmf). Hammarliden 1, S-412 62 Göteborg. Tel: +46 31209889. Chalmers University of Technology, S-412 96 Göteborg. Tel: +46 317723262. Fax: +46 317723269. E-mail: bjn@fy.chalmers.se. *Fagområder: Subatomar fysik: Eksotiske kerner og radioaktive stråler.*
- JONSSON, BROR ARILD, professor, dr. (f. 12.05.1948, 1186, 1988 Nb). Markaplassen 125, N-7053 Ranheim. *Fagområde: Zoologi.*
- JORTNER, JOSHUA, professor, dr. (f. 14.03.1933, 1203, 1990, Nmf). 50 Beerli Str., Tel Aviv 64233. Tel: +972 3 6955848. Tel Aviv Universitetet, Tel Aviv 69978. Tel: +972 3 6415218. Fax: +972 3 6415054. E-mail: jortner@chemsg1.tau.ac.il. *Fagområde: Kemi.*
- JØRGENSEN, AXEL CHRISTIAN KLIXBÜLL, professor, dr. (f. 18.04.1931, 903, 1965, Nmf). Université de Genève, CH-1211 Genève 4. Tel: +41 227026111. Fax: +41 227026069. *Fagområder: Sammenlignende spektroskopi af systemer med delvist fyldte elektronskaller, kvanteparadokser, palæo-kosmologi, forventet kemi af »elementar«-partikler og mørkt stof, forsøg på konsistent kvante-kemi.*

JØRGENSEN, BO BARKER, direktør, professor, dr. (f. 22.09.1946, 1228, 1994, indennl. medl. 1984, 681, Nb). Auf den Hornstücken 25, D-28359 Bremen. Tel: +49 4241242336. Max-Planck-Institut, D-28359 Bremen. Tel: +49 4212028602. Fax: +49 4212028690. E-mail: bjoergen@mpi-bremen.de. *Fagområder: Mikrobiel økologi, marin bio-geokemi og mikrobiologi, processer i havbunden.*

KADISON, RICHARD VINCENT, professor, dr. (f. 25.07.1925, 1020, 1974, Nmf). Dept. of Mathematics E1, University of Pennsylvania, Philadelphia, PA 19104. *Fagområde: Matematik.*

KAIRESALO, TIMO ANTERO, professor, dr. (f. 11.08.1951, 1249, 1996, Nb). Evontie 22, FIN-16900 Lammi. Tel: +358 36332508. Department of Ecological and Environmental Sciences, FIN-15210 Lahti. Tel: +358 3892300. Fax: +358 3892331. E-mail: kairesalo@neopoli.lpt.fi. *Fagområder: Ferskvandsøkologi, limnologi.*

KATZ, BERNHARD, professor, dr. (f. 26.03.1911, 946, 1968, Nb). Department of Biophysics, University College, Gower Street, GB-London WC1 6BT. *Fagområde: Biofysik.*

KEYNES, RICHARD DARWIN, professor, dr. (f. 14.08.1919, 985, 1971, Nb). 4 Herschel Road, GB-Cambridge CB3 9AG. Tel: +44 1223353107. Cambridge University, GB-Cambridge CB2 3EG. Fax: +44 1223333840. *Fagområder: Biophysics of voltage-gated ion channels, editing the early writings of Charles Darwin.*

† KHARKATS, YURIJ ISAAKOVICH, Principal researcher, dr. (f. 01.04.1941, d. 22.02.1999, 1265, 1998, Nmf). The A.N. Frumkin Institute of Electrochemistry of the Russian Academy of Sciences, Leninskij Prospect 31, Building 5, 117071 Moskva, Rusland. Tel: +7 0959554678. Fax: +7 0959520846. *Fagområder: Teoretisk kemi og fysik.*

KITAIGORODSKII, SERGEI ALEXANDROVICH, professor, dr. (f. 13.09.1934, 1146, 1984, Nmf). Institute of Oceanology, Russian Academy of Sciences, Krasikova 23, Moskva 125315. *Fagområde: Fysisk oceanografi.*

KLEIMAN, STEVEN LAWRENCE professor, dr. (f. 31.03.1942, 1217, 1992, Nmf). 112 Jason Street, Arlington, MA 02174. Tel: +1 617 646-4398. MIT, Cambridge, MA 02139. Tel: +1 617 253-4996. Fax: +1 617 253-4658. E-mail: Kleiman@math.mit.edu. *Fagområder: Algebraic geometry, commutative algebra.*

KOGARKO, LIA NIKOLAEVNA, professor, dr. (f. 17.05.1936, 1250, 1996, Nmf). Dmitrii Uljanov str. h.4, b.2, fl. 208, 117333 Moskva. Tel: +7 137-57-35. Vernadsky Institute of Geochemistry and Analytical Chemistry, Kosygin Str. 19, 117975 Moskva. Tel: +7 1373116. Fax: +7 0959382054. E-mail: kogarko@geokhi.msk.su. *Fagområde: Geologi.*

KRAUSE, MARTIN, professor, dr. (f. 07.09.1930, 1272, 1999, H). Kleinmannstrasse 10, D-48 149 Münster, Tyskland. Tel: + 49 0251925173. Institut für Ägyptologie und Koptologie, Wilhelms-Universität Münster, Schlaunstrasse 2, D-48 143 Münster, Tyskland. Tel: +49 02518328464. Fax: + 49 02518329933. *Fagområder: Ägyptologi og Koptologi.*

† KRONHOLM, BIRGER TRYGGVE, professor, dr. (f. 15.12.1939, d. 07.10.1999, 1243, 1995, H). Otto Myrbergs väg 6, S-752 31 Uppsala. Tel: +46 18553540. Uppsala Universitet, S-751 20 Uppsala. Tel: +46 18182500; dir.: +46 18181487. Fax: +46 18184094. E-mail: Tryggve.Kronholm@afro.uu.se. *Fagområder: Semitiske sprog, arabisk, hebraisk, aramæisk og syrisk litteratur; bibelsk eksegese.*

KUIPER, FRANCISCUS BERNARDUS JACOBUS, professor, dr. (f. 07.07.1907, 948, 1968, H). Badhuisstraat 9, NL-2251 LT Voorschoten. Tel: +31 715613056. *Fagområder: Sanskrit og indisk oldtidskunst.*

KULLENBERG, GUNNAR, professor, dr. (f. 01.07.1938, 1213, 1992, indenl.medl.1980, 642, Nmf). UNESCO, IOC, 1 Rue Miollis, F-75732 Paris Cedex 15. Tel: +33 1 45683983; Fax: +33 1 40659976. *Fagområde: Oceanologi.*

KURLAND, CHARLES GABRIEL, professor, dr. (f. 14.01.1936, 1166, 1996, Nb). Askvägen 33, S-75653 Uppsala. Tel: +46 18 324244. Uppsala Universitet, S-75124 Uppsala. Tel: +46 18551662. Fax:

+46 18557723. E-mail: chuck@xray.bmc.uu.se. *Fagområde: Molekylær evolution.*

KUZNETSOV, ALEKSANDER M. professor, dr. (f. 05.01.1938, 1233, 1994, Nmf). Warsaw Highway, 108, Apt. 67, 113639 Moskva. Tel: +7 951196309. Fax: +7 951196309. Russian Academy of Sciences, 117071 Moskva. Tel: +7 959554678. Fax: +7 959520846. E-mail: chrush@elchem.rc.ac.ru. *Fagområder: Fysik, teoretisk kemi.*

LADEFOGED, PETER NIELSEN, professor, dr. (f. 17.09.1925, 1225, 1993, H). 10777 Massachusetts Avenue, Los Angeles, CA 90024. Tel: +1 310 441-5909. Fax: +1 310 446-1579. UCLA, Los Angeles 90095-1543. Tel: +1 310 825-0634. *Fagområder: Fonetik, lingvistik.*

LANGWAY JR., CHESTER CHARLES, professor, dr. (f. 15.08.1929, 1218, 1992, Nmf). 25 Wendy's Way, Harwich, MA 02645. Tel: +1 508 432-7580. *Fagområde: Geofysik.*

LEAF, ALEXANDER, professor, dr. (f. 10.04.1920, 1130, 1982, Nb). One Curtis Circle, Winchester, MA 01890. Tel: +1 617 729-5852. Harvard Medical School, Charlestown, MA 02129. Tel: +1 617 726-5908. Fax: +1 617 726-6144. E-mail: leaf@A1.mgh.harvard.edu. *Fagområder: Hjertefysiologi, ernæring, membran-biofysik.*

LECLANT, JEAN, professor, dr. (f. 08.08.1920, 1164, 1986, H). 77, rue Georges Lardennois, F-75019 Paris. Tel: +33 1 42083696. Institut de France, F-75270 Paris Cédex 06. Tel: +33 1 44414310. Fax: +33 1 44414311. *Fagområde: Ægyptologi.*

LEHMANN, WINFRED P., professor, (f. 23.06.1916, 1039, 1975, H). University of Texas, Box 8148 University Station, Austin, TX 78712. *Fagområder: Lingvistik og tysk.*

† LEVAN, JOHAN ALBERT, professor, dr. (f. 08.03.1905, d. 14.04.1999, 864, 1962, Nb). Pedellgatan 18, S-223 60 Lund. *Fagområde: Cytologi.*

LEVINE, RAPHAEL DAVID, professor, dr. (f. 29.03.1938, 1251, 1996, Nmf). 9 Dor Vedorshav St., Jerusalem 91904. Tel: +972 2

5637181. The Hebrew University of Jerusalem, Jerusalem 91904. Tel: +972 2 6585260. Fax:+ 972 2 6513742. E-mail: rafi@fh.huji.ac.il. *Fagområde: Kemi.*

LIEB, ELLIOTT HERSCHEL, professor, dr. (f. 31.07.1932, 1187, 1988, Nmf). 8 Evergreen Circle, Princeton, NJ 08540. Tel: +1 606 924-7344. Princeton University, Princeton, NJ 08544-0708. Tel: +1 609 258-4420. Fax: +1 609 258-6360. E-mail: lieb@math.princeton.edu. *Fagområde: Matematisk fysik.*

LIENHARD, SIEGFRIED, professor, dr. (f. 29.08.1924, 1165, 1986, H). August Wahlströms väg 1, 8 tr., S-182 31 Danderyd. Tel: +46 87559125. Stockholms Universitet, S-106 91 Stockholm. Tel: +46 8163619. Fax: +46 8155464. *Fagområder: Indiska språk och litteraturer; särskilt sanskrit, p_li, prakrit, hindi, newari, buddhismen i Nepal.*

LIKENS, GENE, director & president, professor, dr. (f. 06.01.1935, 1234, 1994, Nb). RD 1, Box 79, Ridge Road, Clinton Corners, NY 12514. Institute of Ecosystem Studies, Box AB, Millbrook, NY. Tel: +1 914 677-5343. Fax: +1 914 677-5976. E-mail: pkhg32a@prodigy.com. *Fagområder: Øcologi, biogeokemi, limnologi.*

LINDBECK, ASSAR, professor, dr. (f. 26.01.1930, 1075, 1977, H). Institut. för Int. Ekonomi Fack, S-104 05 Stockholm. *Fagområde: International økonomi.*

LOESCHCKE, VOLKER, professor, dr. (f. 24.03.1950, 1252, 1996, Nb). Hørhavevej 49, 8270 Højbjerg. Tel: +45 86270948. Biologisk Institut, Afdeling for Genetik og Økologi, AU, 8000 Århus C. Tel: +45 89423247; dir.: +45 89423268; lab.: +45 89423308. Fax: +45 86127191. E-mail: biovl@biology.au.dk. *Fagområder: Genetik, økologi, populationsbiologi, evolutionsbiologi.*

LOWRY, OLIVER HOWE, professor, dr. (f. 18.07.1910, 950, 1968, Nb). Department of Pharmacology, Washington Univ. Medical School, 660 S. Euclid Avenue, St. Louis, MO 63110. *Fagområde: Farmakologi.*

LUNDBERG, PAUL ANDERS, professor (f. 10.09.1920, 1057, 1976, Nb).
Dr. Linds Gatan 3, S-413 25 Göteborg. *Fagområde: Neurofysiologi.*

LÖNROTH, NILS ERIK, professor, dr. (f. 01.08.1910, 916, 1966, H).
Terrassgatan 13, S-411 33 Göteborg. *Fagområde: Historie.*

LÖWDIN, PER-OLOV, professor, dr. (f. 28.10.1916, 1009, 1973, Nmf).
Olofsgatan 12, S-753 12 Uppsala. Tel: +46 1871159. Uppsala
Universitet, S-751 20 Uppsala. Tel: +46 18517661. Fax: +46
18502402. E-mail: lowdin@falcon.kvac.uu.se. *Fagområder: Kvant-
teorien för materiens elektronstruktur, kvantfysik, kvantkemi, kvantbio-
logi.*

LÅG, JUL, professor, dr. (f. 13.11.1915, 1131, 1982, Nb). Langbak-
ken 2, N-1432 Ås. Tel: +47 64940089. Norges Landbrukshøgsko-
le, N-1432 Ås. Tel: +47 64947500. Fax: +47 64948211. *Fagområder:
Jordbundslære og tilgrænsende områder, bl.a. geomedicin.*

MACLANE, SAUNDERS, professor, dr. (f. 04.08.1909, 951, 1968, Nmf).
5712 Dorchester Ave., Chicago, IL 60637. Tel: +1 773 363-0099.
University of Chicago, Chicago, IL 60637-1546. Tel: +1 773 702-
7330. Fax: +1 773 702-9787. *Fagområder: Matematik, algebra, viden-
skabspolitik.*

MĄCZAK ANTONI ANDRZEJ, professor, dr. (f. 30.03.1928, 1174, 1987,
H). Radna 2/4, 21, 00-341 Warszawa. Tel: +48 228267409. War-
szawa Universitet, 00-927 Warszawa 64. Tel: +48 228261988. Fax:
+48 228261988. E-mail: maczak@plearn.edu.pl. *Fagområder: Eu-
ropas historie, 16.-18. århundrede, rejsebeskrivelser.*

MAIERÚ, ALFONSO, professor (f. 01.04.1939, 1226, 1993, H). via Ele-
onora d'Arborea 9, I-00162 Rom. Tel: +39 644233962. Università
la Sapienza, I-00161 Rom. Tel: +39 649917289. Fax: +39
644917306. *Fagområder: Middelalderfilosofi, akademiske institutioner
i Middelalderen.*

MALMQVIST, NIELS GÖRAN DAVID, professor, dr. (f. 06.06.1924, 1058,
1976, H). Odengatan 23, S-114 24 Stockholm. Tel: +46 8106892.
Fax: +46 87917335. *Fagområder: Kinesisk sprog og litteratur.*

- MARTIN, THOMAS PATRICK, professor, dr. (f. 13.09.1936, 1235, 1994, Nmf). Max-Planck-Institut für Festkörperforschung, Heisenbergstrasse 1, D-70569 Stuttgart. Tel: +49 711 6891346. Fax: +49 7116891010. E-mail: martin@vaxff3.mpi-stuttgart.mpg.de. *Fagområde: Fysik.*
- † MARTINET, ANDRÉ, professor, dr. (f. 12.04.1908, d. 16.07.1999, 791, 1954, H). 16 rue Pierre Bonnard, F-92260 Fontenay-aux-Roses. Tel: +33 1 46611204. *Fagområder: Almen sprogvidenskab; herunder især sprog som evolutionær proces.*
- MASSON, VADIM M., professor (f. 03.05.1929, 1175, 1987, H). Institute of Archaeology, 191065 St. Petersburg, Dvortzovaya naberezhnaya 18. *Fagområde: Arkæologi.*
- MATHIAS, PETER professor, dr. (f. 10.01.1928, 1132, 1982, H). Basingbourn Mill, Mill Lane, Basingbourn, GB-Royston SG8 5PP. Tel: +44 1763248708. Fax: +44 1763248708. Downing College, Cambridge University, GB-Cambridge CB2 1DQ. Tel: +44 1223334800. *Fagområder: Økonomi- og erhvervshistorie.*
- MAYBURY-LEWIS, DAVID HENRY PETER, professor (f. 05.05.1929, 1093, 1978, H). 30 Bowdoin St., Cambridge, MA 02138. Tel: +1 617 876-3998. Department of Anthropology, Harvard University, 11 Divinity Ave., Cambridge, MA 02138. Tel: +1 617 495-2233. Fax: +1 617 496-8787. E-mail: dhlewis@fas.harvard.edu. *Fagområder: Sociokulturel antropologi, indianere især i Sydamerika, antropologi og menneskerettigheder, multietniske samfund og staten.*
- MAYR, ERNST, professor, dr. (f. 05.07.1904, 822, 1956, Nb). 11 Chauncy Street, Cambridge, MA 02138. *Fagområde: Zoologi.*
- MAYRHOFER, MANFRED, professor, dr. (f. 26.09.1926, 1115, 1980, H). Bauernfeldgasse 9/2/6, A-1190 Wien. Tel: +43 3688500. Universität Wien, A-1010 Wien. Tel: +43 401032318. *Fagområder: Sammenlignende indoeuropæisk sprogvidenskab, almen sprogvidenskab.*
- † MCFARLANE, JAMES WALTER, professor, dr. (f. 12.12.1920, d. 11.8.1999, 1141, 1983, H). The Croft, Stody, Melton Constable, GB-

Norfolk NR24 2EE. Tel: +44 1 263-860505. Fax: +44 1 263-860505. University of East Anglia, GB-Norwich NR4 7TJ. Tel: +44 1 603-593356. Fax: +44 1 603-250599. E-mail: j.mcfarlane@uea.ac.uk. *Fagområder: Sammenlignende litteraturvidenskab, moderne nordiske literaturer, Ibsen.*

MEYENBURG, KASPAR VON, professor, dr. (f. 09.12.1941, 1105, 1979, Nb). Schipfugut Seestrasse 1, CH-8704 Herrliberg. Tel: +41 19153461. Fax: +41 19151740. CIBA-GEIGY. *Fagområder: Mikrobiologi, bioteknologi, oenologi.*

† MITCHELL, PHILLIP MARSHALL, professor (f. 23.09.1916, d. 27.03.1999, 987, 1971, H). Sevanah park GL1, 2250 N Triphammer Rd., Ithaca, NY 14850. Tel: +1 607 257-3131. Fax: +1 697 257-3131. Cornell University, Ithaca, NY 14853-4701. Tel: +1 607 255-4087. Fax: +1 607 255-7491. *Fagområder: Dansk og tysk litteratur i det 18. århundrede, bibliografi.*

MODÉER, KJELL ÅKE, professor, dr. (f. 01.01.1939, 1273, 1999, H). Karlavägen 4, S-222 40 Lund. Tel: +46 46142585. Juridiska Fakulteten, Box 207, Lunds Universitet, S-221 00 Lund. Tel: +46 462221056. Fax: +46 462224444. *Fagområde: Jura.*

† MONFRIN, JACQUES, direktør, dr. (f. 26.04.1931, d. 11.12.1998, 1176, 1987, H). École des Chartes, 19, rue de la Sorbonne, F-75005 Paris. *Fagområder: Romansk og italiensk middelalderfilologi.*

MUNCK AF ROSENSCHÖLD, LARS MORTIMER, professor, dr. (f. 19.07.1935, 1094, 1978, Nb). Søstræde 5, 3000 Helsingør. Mejeri- og Levnedsmiddelinstittuttet, KVL, Rolighedsvej 30, 1958 Frederiksberg C. Tel: +45 35283358. Fax: +45 35283245. E-mail: lmu@kvl.dk. *Fagområde: Levnedsmiddelteknologi.*

MYKLAND, KNUT, professor (f. 20.04.1920, 1195, 1989, H). Sølvberget 30, N-5035 Bergen. *Fagområde: Historie.*

MÆHLE, LEIF, professor, dr. (f. 17.05.1927, 1209, 1991, H). Åsdalsveien 28 B, N-1166 Oslo 11. *Fagområder: Nordisk, særlig nynorsk litteratur og nynorsk sprogbrug.*

- NAGEL, PETER, professor, dr. (f. 03.04.1938, 1256, 1997, H). Grubenstrasse 26, D-53179 Bonn. Tel: +49 228856764. Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, D-53113 Bonn. Tel: + 49 228737462. Fax: +49 228737601. *Fagområder: Koptiske og syriske sprog og litteratur, Gnosis- og Manikeismeforskning, Septuaginta.*
- NIELSEN, EBBE SCHMIDT, direktør, dr. (f. 07.06.1950, 1266, 1998, Nb). 101 Wybalena Grove, Cook, ACT 2614, Australien. Tel: +61 262533463. CSIRO Entomology, GPO Bax 1700, Canberra, ACT 2601 Australien. Tel: +61 262464258. Fax: +61 262464264. E-mail: ebbe.nielsen@ento.csiro.au. *Fagområder: Entomologisk systematik, biogeografi, evolution og naturforvaltning med særlig henblik på sommerfugle.*
- NILAN, ROBERT A., professor (f. 23.12.1926, 1167, 1986, Nb). Department of Crop & Soils Sciences, 281 Johnson Hall, Washington State University, Pullman, WA 99164-6420. *Fagområde: Genetik.*
- NOMURA, MASAYASU, professor, dr. (f. 27.04.1927, 1077, 1977, Nb). 74 Whitman Court, Irvine, CA 92612. Tel: +1 714 854-3482. UC, Irvine, CA 92697-1700. Tel: +1 714 824-4564. Fax: +1 714 824-320. E-mail: mnomura@uci.edu. *Fagområder: Molekylærbiologi, biokemi, genetik.*
- NORDAL, INGER, professor, dr. (f. 11.08.1944, 1267, 1998, Nb). Ovenbakken 16C, N-1345 Østerås. Tel: +47 67 14 39 31. Biologisk Institut, Afd. for botanik og plantefysiologi, Universitetet i Oslo, Postboks 1045, Blindern, N-0316 Oslo. Tel: + 47 22854665. Fax: +47 22854664. E-mail: inger.nordal@bio.uio.no. *Fagområder: Systematiske og floristiske studier af afrikanske plantegrupper, specielt inden for en-kim bladede.*
- NORMAN, KENNETH ROY, professor, dr. (f. 21.07.1925, 1142, 1983, H). 6, Huttles Green, Shepreth, Royston, GB-Herts SG8 6PR. Tel: +44 1763260541. Fax: +44 1763260541. *Fagområde: Middel indo-arisk filologi.*

NORTH, JOHN DAVID, professor, dr. (f. 19.05.1934, 1149, 1984, Nmf). Kamperfoelieweg 25, NL-9765 HJ Paterswolde. Tel: +31 503091846. Philosophical Institute, University of Groningen, NL-9718 Groningen. Tel: +31 503636153. Fax: +31 503636160. E-mail: north@let.rug.nl. *Fagområder: Filosofihistorie og de eksakte videnskaber.*

NOVIKOV, IGOR D., professor (f. 10.11.1935, 1253, 1996, Nmf). Høeghsmindeparken 14, 1.th., 2900 Hellerup. Tel: +45 39629477. Teoretisk Astrofysisk Center, KU, Juliane Mariesvej 30, 2100 Kbh. Ø. Tel: +45 35325901. Fax: +45 35325910. E-mail: novikov@tac.dk. *Fagområder: Kosmologi, astrofysik, tyngdekraftens fysik.*

NYKROG, PER, professor, dr. (f. 01.11.1925, 1133, 1982, indenl. medl. 1975, 578, H). 243 Concorde Avenue #9, Cambridge, MA-02138. Department of Romance Languages and Literatures, 201 Boylston Hall, Harvard University, Cambridge, MA 02138. Tel: +1 617 495-2546. Fax: +1 617 496-4682. E-mail: nykrog@fas.harvard.edu. *Fagområder: Fransk litteratur, Middelalder, 19. og 20. århundrede.*

ODÉN, BIRGITTA, professor, dr. (f. 11.08.1921, 1079, 1977, H). Store Tomtegatan 48, S-223 51 Lund. Historiska Institutionen, Lunds Universitet. Tel: +46 46-222 73 07. E-mail: Oden@hist.lu.se. *Fagområde: Historie.*

† OHNO, SUSUMO, professor, dr. (f. 01.02.1928, d. 13.01.2000, 1219, 1992, Nb). 7329 Oak Drive, Glendora, CA 91740. *Fagområder: Genetik, evolutionsteori, immunologi.*

OLSEN, JOHAN P., professor, dr. (f. 14.08.1939, 1257, 1997, H). Øvre Smestad vei 10A, N-0378 Oslo. Universitetet i Oslo. ARENA (Advanced Research on the Europeanisation of the Nation-State), Boks 1141, Blindern, N-0317 Oslo. Tel: +47 22857677. Fax: +47 22857832. E-mail: arena@arena.uio.no. *Fagområde: Historie.*

OLSSON, LENNART, direktør, dr. (f. 18.09.1949, 1229, 1994, indenl. medl. 1982, 668, Nb). 10 Katrina Ct., Orinda, CA 94563. RECEP-

TRON Inc., 835 Maude Ave., Mountain View, CA 94043. E-mail: lolsson@mcimail.com. *Fagområder: Cancerbiologi, immunologi.*

OURISSON, GUY HENRI, professor, dr. (f. 26.03.1926, 1025, 1974, Nmf). Centre de Neurochimie, 5 rue Blaise Pascal, F-67084 Strasbourg. *Fagområde: Kemi.*

† PAIS, ABRAHAM, professor, dr. (f. 19.05.1918, d. 28.07.2000, 1188, 1988, Nmf). Borgmester Godskesens Plads 4, 2000 Frederiksberg. Tel: +45 38863367. Niels Bohr Arkivet, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: +45 35325210. Fax: +45 35421016. *Fagområder: Fysik, videnskabshistorie.*

PASSMORE, JOHN ARTHUR, professor, dr. (f. 09.09.1914, 1106, 1979, H). 6 Jansz Crescent, Manuka, ACT 2603. Australian National University, Canberra, ACT 0200. Tel: +61 6 249 3190. Fax: +61 6 249 3969. *Fagområder: Philosophy, history of ideas, environmentalism, aesthetics, education.*

PÉCSELI, HANS LÁSZLÓ, professor, dr. (f. 01.03.1947, 1268, 1998, Nmf). Jacob Aallsgate 54, N-0364 Oslo. Fysisk Institut, Universitetet i Oslo, Boks 1048, Blindern, N-0316 Oslo. Tel: +47 22856428. Fax: +47 22856422. E-mail: hans.pecseli@fys.uio.no. *Fagområde: Plasmafysik, herunder ionosfærefysik, fusionsfysik og turbulensfysik.*

PERCH-NIELSEN, KATHARINA VON SALIS, professor, dr. (f. 26.10.1940, 1269, 1998, Nb). Geologisk Institut, Eidgenössische Technische Hochschule, Ch-8092 Zürich. Tel: +41 16323695. Fax: +41 16321080. E-mail: katharina@erdw.ethz.ch. *Fagområde: Nannoplankton Stratigrafi*

PETERSEN, OLE HOLGER, professor, dr. (f. 03.03.1943, 1189, 1988, Nb). 5 Mount Park Court, GB-Liverpool L25 6JP. Tel: +44 1514288085. University of Liverpool, GB-Liverpool L69 3BX. Tel: +44 1517945322. Fax: +44 1517945323. E-mail: o.h.petersen@liverpool.ac.uk. *Fagområder: molekylær- og cellefysiologi,*

- PETHICK, CHRISTOPHER, JOHN, professor, dr. (f. 22.02.1942, 1080, 1977, Nmf). Niels W. Gades Gade 34, 2100 Kbh. Ø. Tel: +45 39299111. NORDITA, 2100 Kbh. Ø. Tel: +45 35325225. Fax: +45 31 38 91 57. E-mail: pethick@nordita.dk. *Fagområder: Teoretisk fysik og astrofysik.*
- PHITOS, DIMITRIOS, professor, dr. (f. 13.07.1928, 1220, 1992, Nb). Thessalonikis 1, GR-264 41 Patras. Tel: +30 61 428025. University of Patras, GR-26 500 Patras. Tel: +30 61 997641. Fax: +30 61 997275. *Fagområder: Systematisk botanik, fytogeografi, særligt Grækenlands flora.*
- † PONTECORVO, GUIDO PELLEGRINO ARRIGO, professor (f. 19.11.1907, d. 25.09.1999, 917, 1966, Nb). 60 Thornhill Square, GB-London N1 1BE. Tel: +44 1717005320. Glasgow University. *Fagområde: Genetik.*
- POPOV, ANDREJ VLADIMIROVICH, dr. (f. 24.10.1939, 1204, 1990, Nb). ul. Bikova 21-2 Koltushi, 188680 St. Petersburg. Tel: +7 8127072308. Sechenov Institute, Russian Academy of Sciences, 194223 St. Petersburg. Tel: +7 8125526870. Fax: +7 8125523012. *Fagområder: Sammenlignende sansefysiologi, insektadfærd, udvikling af sansesystemer.*
- PRANCE, GHILLEAN TOLMIE, Sir, direktør, professor (f. 13.07.1937, 1190, 1988, Nb). 49 Kew Green, Richmond, GB-Surrey TW9 3AA. Fax: +44 1813325155. *Fagområder: Plantesystematik, Amazonas flora, etnobotanik og bestøvningsbiologi.*
- RAMBERG, HANS, professor, dr. (f.15.03.1917, 888, 1964, Nmf). Geologiska Institutionen, Box 555, S-751 22 Uppsala. *Fagområder: Geologi, specielt petrografi og mineralogi.*
- RAVEN, PETER HAMILTON, direktør, dr. (f. 13.06.1936, 1117, 1980, Nb). 2361 Tower Grove Avenue, St. Louis, MO 63110. Tel: +1 314 577-9569. Missouri Botanical Garden, St. Louis, MO 63166-0299. Tel: +1 314 577-5111. Fax: +1 314 577-9595. E-mail: praven@nas.edu. *Fagområder: Plantesystematik og plantevolution.*

- † RECHINGER, KARL HEINZ, professor, dr. (f. 16.10.1906, d. 30.12.1998, 989, 1971, Nb). Beckgasse 22, A-1130 Wien. Tel: + 43 8775719. Fax: +43 8775719. *Fagområder: Systematisk botanik, Flora Iranica og Grækenlands flora.*
- † REGNÉLL, GERHARD, professor, dr. (f. 19.06.1915, d. 30.12.1998, 967, 1969, Nb). Geologiska Institutionen, Avd. för hist. geologi & palæontologi, Sölvegatan 13, S-223 62 Lund. *Fagområde: Geologi.*
- REYNOLDSO, THOMAS BRABAN, professor, dr. (f. 21.03.1914, 1150, 1984, Nb). School of Animal Biology, Univ. Coll., North Wales, Bangor, GB-Gwynedd. LL57 2UW. *Fagområde: Økologi.*
- RICE, STUART ALAN, professor, dr. (f. 06.01.1932, 1059, 1976, Nmf). 5421 S. Greenwood Ave., Chicago, IL 60615. Tel: +1 773 667-2679. The University of Chicago, Chicago, IL 60637. Tel: +1 773 702-7199. Fax: +1 773 702-5863. E-mail: sarice@uchicago.edu. *Fagområde: Kemisk fysik.*
- RICHTER, DIETMAR, professor, dr. (f. 16.05.1939, 1205, 1990, Nb). Süderfeldstrasse 44, D-22529 Hamburg. Institut für Zellbiochemie und klinische Neurobiologie, D-20246 Hamburg. Tel: +49 4047173344. Fax: +49 4047174541. E-mail: richter@mailhost.zmnh.uni-hamburg.de. *Fagområder: Molekylærbiologi, neurobiologi, signaloverførsel, neuropeptider, receptorer.*
- ROMILLY, JACQUELINE DE, professor, dr. (f. 26.03.1913, 855, 1961, H). Rue Chernoviz 12, F-75016 Paris. *Fagområde: Græsk.*
- ROSSEL, SVEN HAKON, professor (f. 25.1.1943, 1210, 1991, H). Waldheimstrasse 60, A-3004 Ollern/Waldheim. Universität Wien, A-1010 Wien. Tel: +43 14010321 54. Fax: +43 14054458; E-mail: Sven.Hakon.Rossel@univie.ac.at. *Fagområder: Dansk litteratur, nye skandinavisk litteratur, sammenlignende litteraturvidenskab.*
- RUDOLPH, KURT, professor, dr. (f. 03.04.1929, 1060, 1976, H). Holderstrauch 7, D-35041 Marburg. Tel: + 49 642132523. Philipps-Universität Marburg, D-35037 Marburg. Tel: +49 6421283930. Fax: +49 6421288968. *Fagområder: Religionshistorie, Gnosis, Man-*

deisme, Manikæisme.

RYABCHIKOV, IGOR DMITRIEVICH, professor (f. 06.08.1937, 1191, 1988, Nmf). Director, IGEN, 35 Staromonetny Peroulok, Moskva 109017. *Fagområde: Geologi, specielt petrologi.*

SALTIN, BENGT, professor, dr. (f. 03.06.1935, 1151, 1984, Nb). Toldbodgade 11, 1253 København K. Tel.: +45 33910192. Center for Muskelforskning, Rigshospitalet, afsnit 7652, Tagensvej 20, 2200 Kbh. N. Tel: +45 35457621. Fax: +45 35457634. E-mail: cmrc@rh.dk. *Fagområde: Muskelfysiologi.*

SARGESON, ALAN McLEOD, professor, dr. (f. 13.10.1930, 1061, 1976, Nmf). 53 Dunstan Street, Curtin, ACT 2605. Tel: +61 62814707. The Australian National University, Canberra, ACT, 0200. Tel: +61 62493160. Fax: +61 6249 07 60. *Fagområder: Uorganisk og bio-organisk kemi, metalkatalyseret organsik kemi.*

SATIR, BIRGIT HEGNER, professor (f. 22.03.1934, 1254, 1996, Nb). 7 Byfield Lane, Greenwich, CT 06830. Tel: +1 203 661-2940. Fax: +1 203 661-1438. Albert Einstein University, Bronx, NY 10461. Tel: +1 718 430-4063. Fax: +1 718 430-8577. E-mail: bsatir@aecom.yu.edu. *Fagområder: Celle- og molekylærbiologi, signaloverførsel, sekretion, membranfusion, proteinstruktur.*

SCHAAR, CLAES GÖRAN GUSTAV VIKTOR, professor, dr. (f. 18.05.1920, 1177, 1987, H). Per Henrik Lings väg 4, S-223 65 Lund. Tel: +46 462111181. *Fagområder: Oldengelsk og middelengelsk litteratur, engelsk renæssancelitteratur i vekselvirkning med kontinental digtning.*

SCHIFFER, JOHN P., professor, dr.(f. 22.11.1930, 1255, 1996, Nmf). 4525 Downers Drive, Downers Grove, IL 60515. Tel: +1 630 968-8578. Argonne National Laboratory, University of Chicago, Argonne, IL 60439. Tel: +1 630 252-4066. Fax: +1 630 252-2864. E-mail: schiffer@anl.gov. *Fagområder: Experimentel fysik, kernefysik, ordering.*

SCHMIDT-NIELSEN, KNUT, professor, dr. (f. 24.09.1915, 1042, 1975, Nb). 627 Swift Avenue, Durham, NC 27701. Tel: +1 919 489-

3028. Duke University, Durham, NC 27708-0325. Tel: +1 919 684 2687. Fax: +1 919 684-6168. *Fagområde: Dyrefysiologi.*

SCHMITT, RÜDIGER, professor, dr. (f. 01.06.1939, 1157, 1985, H). Benzstrasse 18, D-66123 Saarbrücken. Tel: +49 681390072. Universität des Saarlandes, D-66041 Saarbrücken. Tel: +49 6813023304. *Fagområder: Sammenlignende indoeuropæisk sprogvidenskab, indoiransk sprog og kultur, gammeliransk (oldiransk).*

SCHNOPPER, HERBERT WILLIAM, professor, dr. (f. 13.03.1933, 1134, 1982, Nmf). Smithsonian Astrophysical Observatory, MS83, 60 Garden Street, Cambridge, MA 02138-1516, USA. *Fagområde: Rumforskning.*

SCHRIEFFER, J. ROBERT, professor, dr. (f. 31.05.1931, 1107, 1979, Nmf). Department of Physics, Florida State University, 411 Keen Building, Tallahassee, FL 32306-1922. *Fagområde: Fysik.*

SCHWAB, HEINRICH WILHELM, professor, dr. (f. 08.05.1938, 1274, 1999, H). Borgergade 26, 3/4, 1300 Kbh. K. Tel: +45 33938125. Sanderweg 11, D-24214 Gettorf. Tel: +49 43467373. Musikvidenskabeligt Institut, KU, Klerkegade 2, 1308 Kbh. K. Tel: +45 35323737. Fax: +45 35323738. E-mail: schwab@hum.ku.dk. *Fagområde: Musikvidenskab.*

SCHWARZSCHILD, MARTIN, professor (f. 31.05.1912, 969, 1969, Nmf). Princeton University, Observatory, Peyton Hall, Princeton, NJ 08544. *Fagområde: Astronomi.*

SEIP, ANNE-LISE, professor, dr. (f. 06.11.1933, 1258, 1997, H). Gamle Drammensvei 144, N-1322 Høvik. Tel: +47 67534039. Historisk Institutt, Universitetet i Oslo, Boks 1008, Blindern, N-0315 Oslo. Tel: +47 22856878. Fax: +47 22855278. *Fagområde: Historie.*

SEJERSTED, FRANCIS, professor (f. 08.02.1936, 1227, 1993, H). Abbedisvingen 9, N-0280 Oslo. *Fagområder: Økonomisk og social historie.*

SELBERG, ATLE, professor, dr. (f.14.06.1917, 931, 1967, Nmf). 7 Maxwell Lane, Princeton, NJ 08540. *Fagområde: Matematik.*

- SHELINE, RAYMOND K., professor, dr. (f. 31.03.1922, 1027, 1974, Nmf). 3268 Longleaf Road, Tallahassee, FL 32310. Tel: +1 904 575-1950. Florida State University, Tallahassee, FL 32306-3006. Tel: +1 904 644-6054. Fax: +1 904 644-8281 / +1 904 644-9848. *Fagområder: Lavenergi kernefyk: Kerners struktur og spektroskopi.*
- SJÖBLOM, GUNNAR, professor, dr. (f. 28.10.1933, 1152, 1984, H). R¹. Fuglebakkevej 105, 2.th., 2000 Frederiksberg. *Fagområde: Statskundskab.*
- SMEND, RUDOLF, professor, dr. (f. 17.10.1932, 1275, 1999, H. Thomas-Dehler-Weg 6, D-37075 Göttingen. Tyskland. Tel: +49 055123332. Theologicum, Göttingen Universität, Platz der Göttinger Sieben 2, D-37073 Göttingen, Tyskland. *Fagområde: Teologi.*
- STENSTRÖM, THURE OSCAR, professor, dr. (f. 12.04.1927, 1135, 1982, H). Götagatan 11, S-753 15 Uppsala. Tel: +46 18548119. Fax: +46 18548119. Uppsala Universitet, S-752 37 Uppsala. Tel: +46 18182953. Fax: +46 18503193. E-mail: Thure.Stenstrom@littvet.uu.se. *Fagområder: Almen og nordisk litteratur fra 1880-tallet til Lars Gyllensten, idehistorie, især eksistensfilosofi, klassisk musik och litteratur i vekselvirkning.*
- STERN, HERBERT, professor (f. 22.12.1918, 1062, 1976, Nb). Biology Department, UC, San Diego, La Jolla, CA 92093. *Fagområde: Biologi.*
- STRAND, KAJ AAGE GUNNAR, professor, dr. (f. 27.02.1907, 910, 1965, Nmf). 3200 Rowland Place N.W., Washington, D.C. 20008. *Fagområde: Astronomi.*
- STRÖMHÖLM, STIG FREDERIK, professor, dr. (f. 16.09.1931, 1211, 1991, H). K¹. Norra Rudbecksgatan 5, S-752 36 Uppsala. Tel: +46 18515045. Fax: +46 18548208. Uppsala Universitet, S-751 05 Uppsala. Fax: +46 18109891. E-mail: Stig.Stromholm@uadm.uu.se. *Fagområder: Almindelig retslære, ophavsret, international privatret.*
- STUMPF, PAUL KARL, professor (f. 23.02.1919, 1043, 1975, Nb). Department of Biochemistry, UC, Davis, CA 95616. *Fagområde: Biokemi.*

- STØRMER, ERLING, professor, dr. (f. 02.11.1937, 1169, 1986, Nmf). Jacob Aalls gt. 25, N-0364 Oslo. Tel: +47 22604996. Matematisk Institut, Universitetet i Oslo, N-0316 Oslo. Tel: +47 22855887; dir.: +47 22855880. Fax: +47 22854349. E-mail: erlings@math.uio.no. *Fagområder: Matematik, operatoralgebraer.*
- SUNDERMANN, WERNER, professor, dr. (f. 22.12.1935, 1196, 1989, H). Moldaustasse 46, D-10319 Berlin. Tel: +49 5125091. Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften, D-10117 Berlin. Tel: +49 3020370472. Fax: +49 3020370467. E-mail: sundermn@zedat.fu-berlin.de. *Fagområder: Iranske studier, især Middel-iranske sprog, manikæiske studier.*
- SUTCLIFFE, BRIAN TERENCE, professor, dr. (f. 30.07.1936, 1221, 1992, Nmf). 30 Moorgate, GB-York YO2 4HR. Tel: +44 1904339163. University of York, GB-York YO1 5DD. Tel: +44 19 04 43 25 15. Fax: +44 90443 *k kemi.*
- SWIATECKI, WLADYSŁAW JERZY, dr. (f. 22.04.1926, 1011, 1973, Nmf). 572 Santa Barbara Rd., Berkeley, CA 94707. *Fagområde: Kernefysik.*
- SÄFLUND, LARS GÖSTA, professor, dr. (f. 01.03.1903, 970, 1969, H). Hildingstigen 5, S-182 62 Djursholm. *Fagområde: Klassisk sprogvidenskab.*
- † SÄVE-SÖDERBERG, TORGNY, professor, dr. (f. 29.06.1914, d. 21.05.1998, 1044, 1975, H). Inst. för Egyptologi, Gustavianum, S-752 20 Uppsala. *Fagområde: Ægyptologi.*
- TAUBE, HENRY, professor, dr. (f. 30.11.1915, 1153, 1984, Nmf). 411 Gerona Road, Stanford, CA 94305. *Fagområde: Kemi.*
- TEICHERT, CURT, professor (f. 08.05.1905, 1013, 1973, Nmf). Department of Geological Sciences, University of Rochester, Rochester, NY 14627. *Fagområde: Geologi.*
- THESLEFF, HOLGER, professor, dr. (f. 04.12.1924, 1178, 1987, H). Bergmansgatan 3, FIN-00140 Helsingfors. *Fagområder: Græsk filologi, antikkens filosofi.*

THIEDE, JÖRN, professor, dr. (f. 14.04.1941, 1236, 1994, Nb). Alfred-Wegener-Institutes für Polar- und Meeresforschung, Colombustrasse, D-27568 Bremerhaven. Postadr.: Postfach 12 01 61, D-27515 Bremerhaven. Tel: +49 4714831100. Fax: +49 4714831102. E-mail: thiede@awi-bremerhaven.de. *Fagområder: Paleoceanologi, paleontologi, marin geologi.*

THINGSTAD, T. FREDE, professor, dr.philos. (f. 21.12.1946, 1282, 2000, Nb). Ekerdalen 9B, N-5251 Søreidgrend. Afd. for Mikrobiologi, Universitetet i Bergen, Jahnebakken 5, N-5021 Bergen. Tel: +47 55582683. Fax: +49 55589671. E-mail: frede.thingstad@im.uib.no. *Fagområder: Marine mikrobiologi.*

THOMPSEN, HOMER A., professor, dr. (f. 07.09.1906, 991, 1971, H). Institute for Advanced Study, Princeton, NJ 08540. *Fagområde: Klassisk arkæologi.*

THORNE, ROBERT FOLGER, professor (f. 13.07.1920, 1170, 1986, Nb). Rancho Santa Ana, Botanic Garden, 1500, N. Vollege Avenue, Claremont, CA 91711. *Fagområde: Botanik.*

TOLL, CHRISTOPHER, professor, fil.dr. (f. 09.03.1931, 1197, 1989, H). R.Valhallavägen 94, 4., S-114, 27 Stockholm. Tel: +46 84114183. Fax: +46 84114183. *Fagområder: Semitisk filologi, arabisk videnskabs- og teknikhistorie, arabisk numismatik.*

TOSTESON, DANIEL CHARLES, professor, dr. (f. 05.02.1925, 1014, 1973, Nb). Dean of Medical Studies, Harvard University, Boston, MA 02117. *Fagområde: Medicin.*

TUTIN, WINIFRED, professor, dr. (f. 08.10.1915, 1046, 1975, Nb). Priory Cottage, North Street, Kingsclere, Newbury, GB-Berkshire RG15 8QY. *Fagområde: Botanik.*

UTAS, BO ANDERS, professor, dr. (f. 26.05.1938, 1259, 1997, H). Tegnérsgatan 12, S-752 27 Uppsala. Institutionen for afro-asiatiska språk, Boks 513, S-751 20 Uppsala. Tel: +46 18181088. Fax: +46 18181094. Email: bo.utas@afro.uu.se. *Fagområder: Iranske sprog, sufisme.*

- VALLEE, BERT LESTER, professor (f. 01.06.1919, 1083, 1977, Nb).
Dept. of Biol. Chemistry, Harvard Medical School, 721 Huntington Avenue, Boston, MA. 02115. *Fagområde: Biokemi.*
- VOIGT EHRHARD, professor, dr. (f. 28.07.1905, 1006, 1972, Nb).
Parkallee 7, D-20144 Hamburg. Tel: +49 40453260. *Fagområder: Geologi, paleontologi, Bryozoologi.*
- VOZGRIN, VALERIJ E., professor, dr. (f. 25.06.1919, 1212, 1991, H).
Malaja Posadskaja 6, kv. 51, 197046 St. Petersburg. Tel: +7 8122339185. Ruslands Videnskabsakademi, 197110 St. Petersburg. Tel: +7 8122351580. Fax: +7 8122356485. *Fagområder: Krimtatarernes folkehistorie, Østersølandenes kulturhistorie, Nordens nyeste politiske historie, indbyggernes almindelige retshistorie og aktuelle problemer.*
- WALL, CHARLES TERENCE CLEGG, professor, dr. (f. 14.12.1936, 1206, 1990, Nmf). 5 Kirby Park, West Kirby, Wirral, GB-Merseyside L48 2HA. Tel: +44 1516255063. University of Liverpool, GB-Liverpool L69 3BX. Tel: +44 1517944060. Fax: +44 1517944061. E-mail: ctcw@LIVERPOOL.AC.UK. *Fagområder: Differential topology and related algebra, singularity theory.*
- WASSON, JOHN TAYLOR, professor, dr. (f. 04.07.1934, 1237, 1994, Nmf). 671 Loring Avenue, Los Angeles, CA 90024. Tel: +1 310 475-1140. UCLA, Los Angeles, CA 90095-1567. Tel: +1 310 825-1986. Fax: +1 310 206-3051; E-mail: wasson@igpp.ucla.edu. *Fagområder: Kosmokemi, herunder meteoritforskning, dannelse af planeter og andre kosmokemiske relationer.*
- WATSON, JAMES DEWEY, direktør, dr. (f. 06.04.1928, 872, 1962, Nb).
Cold Spring Harbor Laboratory, Cold Spring Harbor, NY 11724. Tel: +1 516 367-8310. Fax: +1 516 367-8480. E-mail: watson@cshl.org. *Fagområde: Molekylærbiologi.*
- WEISSKOPF, VICTOR FREDERICK, professor, dr. (f. 19.09.1908, 873, 1962, Nmf). Dept. of Physics, Institute of Technology, Cambridge, MA 02139. *Fagområde: Fysik.*

WELZIG, WERNER, professor, dr. (f. 13.08.1935, 1244, 1995, H). Enzersdorfer Strasse 6, A-2345 Brunn am Gebirge. Tel: +43 223634269. Universität Wien, A-1010 Wien. Tel: +43 1401032034. Fax: +43 14054458. *Fagområde: Nyere tysk litteraturhistorie.*

WETZEL, ROBERT GEORGE, professor, dr. (f. 16.08.1936, 1171, 1986, Nb). 16 Dunbrook, Tuscaloosa, AL 35406. Tel: +1 205 752-4020. University of Alabama, Tuscaloosa, AL 35487-0206. Tel: +1 205 348-1793. Fax: +1 205 348-1403. E-mail: rwetzel@biology.as.ua.edu. *Fagområder: Botany, limnology, aquatic ecology, aquatic chemistry.*

WHEELER, JOHN ARCHIBALD, professor, dr. (f. 09.07.1911, 993, 1971, Nmf). Jadwin Hall, P.O. Box 708, Princeton, NJ 08544-0708. *Fagområde: Fysik.*

WICKMAN, FRANS-ERIK, professor, dr. (f. 21.03.1915, 994, 1971, Nmf). Runslingan 20 A, S-223 77 Lund. Tel: +46 462112045. *Fagområder: Geologi, geokemi, meteoritter.*

WIGZELL, HANS LENNART RUDOLF, professor, dr. (f. 18.10.1938, 1172, 1986, Nb). Oscar Baeckströmsgatan 11, S-129 35 Hägersten. Tel: +46 8978066. Fax: +46 8978066. Karolinska Institutet, S-171 77 Stockholm. Tel: +46 8728668. Fax: +46 8328878. E-mail: hans.wigzell@mtc.ki.se. *Fagområder: Immunbiologi, tumorbologi, infektionssygdomme.*

WILDMAN, SAMUEL GOODNOW, professor (f. 26.05.1912, 1085, 1977, Nb). 1024 Centinela, Santa Monica, CA 90403. *Fagområde: Biologi.*

WINNER MATTHIAS, direktør, professor, dr. (f. 11.03.1931, 1179, 1987, H). Bibliotheca Herziana, Max-Planck-Institut, 28 via Gregoriana, I-00187 Rom. *Fagområde: Kunsthistorie.*

† WISTRAND, ERIK K.H., professor, dr. (f. 24.01.1907, d. 02.10.1998, 995, 1971, H). Linnégatan 50, S-413 08 Göteborg. *Fagområde: Klassiske sprog.*

- WRIGHT, GEORG HENRIK VON, professor, dr. (f. 14.06.1916, 1028, 1974, H). Skepparegatan 4, FIN-Helsingfors 15. Tel:+358 9655192. Helsingfors. Tel: +358 91917632. Fax: +358 91917627. *Fagområder: Filosofi, logik, videnskabsteori, idehistorie.*
- WYLLER, EGIL ANDERS, professor, dr. (f. 24.04.1925, 1007, 1972, H). Tyslevveien 46 C, N-1163 Oslo. Tel: +47 22283600. Universitetet i Oslo, Blindern, N-0315 Oslo. Tel:+47 22856956. Fax: +47 22856963. E-mail: egil.wyller@filosofi.uio.no. *Fagområder: Antikk åndshistorie, spes. platonisme, filosofi, teologi, litteraturvidenskab.*
- ZAMECNIK, PAUL CHARLES, professor, dr. (f. 22.11.1912, 1096, 1978, Nb). Worcester Foundation for Experimental Biology, 222 Maple Avenue, Shrewsbury, MA 01545. *Fagområde: Eksperimentel biologi.*
- ZANKER, PAUL, direktør, professor, dr. (f. 07.02.1937, 1260, 1997, H). Deutsches Archäologisches Institut Rom, Via Sardegna 79, I-00187 Rom. Tel: +39 64817817. Fax: +39 64884973. E-mail: zanker@librs6k.vatlib.it. *Fagomåde: Klassisk Arkæologi.*
- ZEWAIL, AHMED H., Linus Pauling professor, dr. (26.02.1946, 1283, 2000, Nmf). 871 Winston Avenue, San Marino, CA 91108. Tel: +1 626-584 12 22. Arthur Amos Noyes Laboratory of Chemical Physics, California Institute of Technology, Mail code 127-72, Pasadena, CA 91125. Tel: +1 626-395 6536. Fax: +1 626-792 8456. E-mail: zewail@caltech.edu. *Fagområde: Femtokemi.*
- ZIEGLER, TOM, professor, dr. (f. 03.09.1945, 1284, 2000, Nmf). 139 Silver Brook Road NW Calgary, Alberta, Canada T3G 3N5. Department of Chemistry, University of Calgary, Calgary, Alberta, Canada T2N 1N4. Tel: +403 220-5368. Fax: +403 289- 9488. E-mail: Ziegler@zinc.chem.ucalgary.ca. *Fagområde: teoretisk uorganisk kemi.*
- ZUCKERMANN, MARTIN J.J.A., professor, dr. (f. 07.07.1936, 1238, 1994, Nmf). Department of Physics, McGill University, 3600 rue Université, Montréal, Qué. H3A 2T8, Canada. *Fagområde: Materialefysik.*

ÖHRN, NILS, YNGVE, professor, dr. (f. 11.06.1934, 1173, 1986, Nmf).
1823 NW 11th Road, Gainesville, FL 32605. Tel: +1 352 372-
5907. University of Florida, Gainesville, FL 32611-8435. Tel: +1
352 392-1597. Fax: +1 352 392-8722. E-mail: ohrn@qtp.ufl.edu.
Fagområde: Teoretisk kemi.

AABOE, ASGER, professor, dr. (f. 26.04.1922, 1047, 1975, Nmf). 22
Homewood Avenue, North Haven, CT 06473. Yale University,
P.O. Box 208274, 310 Prospect Street, New Haven, CT 06520-
8274. E-mail: asger.aaboe@yale.edu. *Fagområder: Matematik og na-
turvidenskabernes historie, det nære Østens sprog og litteratur.*

AARSLEFF, HANS CHRISTIAN, professor (f. 19.07.25, 1154, 1984, H).
120 Longview Dr., Princeton, NJ 08540. Department of English,
Princeton University, Princeton, NJ 08544. *Fagområde: Engelsk.*

INDENLANDSKE MEDLEMMER EFTER INDVALGSÅR

(*H = humanistisk klasse; Nmf = Naturvidenskabelig klasse, matematisk-fysisk afd.; Nb = Naturvidenskabelig klasse, biologisk afd.*)

445 Riis, Poul Jørgen (1953) H	549 Kruhøffer, Poul Weber (1971) Nb
455 † Steensberg, Axel (1954) H	550 Lund, Bodil Jerslev (1971) Nmf
457 Bohr, Aage Niels (1955) Nmf	555 Glahn, Henrik (1972) H
460 Ussing, Hans Henriksen (1955) Nb	556 Asmussen, Jes Peter (1973) H
465 Jansen, Frederik J. Billeskov (1957) H	557 Blegvad, Mogens (1973) H
473 Lassen, Niels Ove (1958) Nmf	558 Andersen, Svend Thorkild (1974) Nb
480 † Reiz, Sven Anders Torsten (1959) Nmf	562 Dalgård, Sune (1974) H
485 Ottesen, Martin (1960) Nb	563 Ellitsgaard-Rasmussen, K. (1974) Nmf
488 Becker, Carl Johan (1961) H	566 Jensen, Henning Højgaard (1974) Nmf
490 Hald, Anders (1961) Nmf	568 Lassen, Ulrik Vilhelm (1974) Nb
492 Huus, Torben (1961) Nmf	569 Mottelson, Ben Roy (1974) Nmf
493 † Nielsen, Chr. Overgaard (1961) Nb	571 Seidenfaden, Gunnar (1974) Nb
494 Rudkjøbing, Mogens H. (1961) Nmf	572 Siim, Jørgen Christian (1974) Nb
498 Andersen, Erik Sparre (1962) Nmf	574 Gomard, Bernhard (1975) H
505 Kjær, Anders (1962) Nmf	583 Nathan, Ove (1976) Nmf
509 Schiørring, Nils (1962) H	582 Marcker, Kjeld Adrian (1976) Nb
511 Bak, Thor Anders (1965) Nmf	584 Strid, Arne Krister (1976) Nb
512 Ballhausen, Carl Johan (1965) Nmf	585 Thomsen, Niels (1976) H
513 Jørgensen, C. C. Barker (1965) Nb	586 Andersen, Svend Olav (1977) Nb
516 Skou, Jens Chr. (1965) Nb	587 Berthelsen, Asger (1977) Nmf
518 Wettstein, Diter von (1965) Nb	588 Bjørnholm, Sven (1977) Nmf
521 Thomsen, Rudi (1967) H	589 Dansgaard, Willi (1981) Nmf
525 Fischer-Jørgensen, Eli (1968) H	590 Engberg, Ingemar (1977) Nb
527 Fuglede, Bent (1968) Nmf	591 Fenchel, Tom Michael (1977) Nb
528 Glamann, Kristof (1968) H	592 † Fink, Troels (1977) H
531 Mohr, Jan Gunnar Faye (1968) Nb	593 Fischer, Erik (1977) H
532 Møller, Chr. Knakkegård (1968) Nmf	595 Holmsgaard, Erik (1977) Nb
534 Simonsen, Morten (1968) Nb	597 Lundquist, Frank (1977) Nb
535 Sten-Knudsen, Ove (1968) Nb	599 Maunsbach, Arvid B. (1977) Nb
537 Winther, Aage (1968) Nmf	600 Pedersen, Gert Kjærgård (1977) Nmf
543 Christensen, Bent (1971) Nb	601 Schäffer, Claus Erik (1977) Nmf
544 Dal, Erik (1971) H	602 Spang-Hanssen, Henning (1977) H
546 Jacobsen, Eric (1971) H	603 Sørensen, Søren (1977) H
547 Kjeldgaard, Niels Ole (1971) Nb	605 Waaben, Knud (1977) H
548 Kristensen, Leif (1971) Nmf	606 Brøndsted, Mogens (1978) H

- 608 Dahl, Jens Peder (1978) Nmf
 610 Hansen, Hans Jørgen Steen (1978) Nb
 611 Johansen, Karsten Friis (1978) H
 613 † Lund, Ebba (1978) Nb
 614 Madsen, Ib Henning (1978) Nmf
 615 Munch-Petersen, Agnete (1978) Nb
 616 Møller, Hans Bjerrum (1978) Nmf
 618 Petersen, Erling Ladewig (1978) H
 619 Rasmussen, Holger (1978) H
 620 Rischel, Jørgen (1978) H
 621 Sørensen, Bengt Algot (1978) H
 622 Sørensen, Henning (1978) Nmf
 624 Andersen, Torkild (1979) Nmf
 625 Berthelsen, Ole (1979) Nb
 626 Buchwald, Vagn Fabritius (1979) Nmf
 627 Christensen, Johnny (1979) H
 628 Christiansen, Sofus (1979) H
 629 Larsen, Kai (1979) Nb
 630 Lund, Henning (1979) Nmf
 631 Michelsen, Axel Albert (1979) Nb
 633 Nissen, Poul Erik (1979) Nmf
 634 Olsen, Olaf (1979) H
 635 Svane, Gunnar (1979) H
 636 Barndorff-Nielsen, Ole E. (1980) Nmf
 637 Bredsdorff, Elias Lunn (1980) H
 638 Estrup, Hector (1980) H
 639 Forchhammer, Jes (1980) Nb
 640 Holstener-Jørgensen, Helge (1980) Nb
 641 Jónasson, Pétur Mikkell (1980) Nb
 643 Lidin, Olof (1980) H
 575 † Hvidtfeldt, Arild (1975) H
 576 Klenow, Hans (1975) Nb
 577 Monberg, Torben (1975) H
 580 Favrhøldt, David (1976) H
 581 Larsen, Peder Olesen (1976) Nb
 645 Olesen, Poul (1980) Nmf
 648 Svejgaard, Arne (1980) Nb
 649 † Sørensen, John Kousgård (1980) H
 650 Als-Nielsen, Jens (1981) Nmf
 651 Ejskjær, Inger (1981) H
 652 Eliassen, Erik (1981) Nmf
 653 † Grane, Leif (1981) H
 654 Hansen, Svend Aage (1981) H
 655 Nielsen, Eduard (1981) H
 656 Poulsen, Valdemar (1981) Nb
 657 Rasmussen, Svend Erik (1981) Nmf
 658 Rehfeld, Jens Frederik (1981) Nb
 659 Tygstrup, Niels (1981) Nb
 660 Andersen, Jens Ulrik (1982) Nmf
 661 Berg, Christian (1982) Nmf
 664 Fiil, Niels Peter (1982) Nb
 665 Linderberg, Jan Erik (1982) Nmf
 666 Matthiessen, Poul Christian (1982) H
 667 Nøjgaard, Morten (1982) H
 669 Spang-Hanssen, Ebbe Cato (1982) H
 670 Steensgaard, Niels (1982) H
 671 Thorn, Niels Anker (1982) Nb
 672 Dahlerup, Troels (1983) H
 675 Andersen, Ellen (1984) H
 676 Bechgaard, Klaus (1984) Nmf
 677 Claus Bræstrup (1984) Nb
 678 Cotterill, Rodney (1984) Nmf
 679 Johansen, Hans Christian (1984) H
 680 Johansen, Peter (1984) Nmf
 682 Nilsson, Jytte Reichstein (1984) Nb
 683 Skydsgaard, Jens Erik (1984) H
 684 Thyssen, Anders Pontoppidan (1984) H
 685 Bergsagel, John (1985) H
 686 Bukdahl, Else Marie (1985) H
 687 Olsen, Birger Munk (1985) H
 689 Fenger, Ole (1986) H
 691 Haagerup, Uffe Valentin (1986) Nmf
 692 Jørgensen, Sven-Aage (1986) H
 693 Krogsgaard-Larsen, Povl (1986) Nmf
 695 Maegaard, Jan (1986) H
 696 Molin, Søren (1986) Nb
 697 Nielsen, Aksel Wiin (1986) Nmf
 698 Surlyk, Finn Christian (1986) Nb

- 699 Sørensen, Knud (1986) H
700 Feldbæk, Ole (1987) H
701 Hansen, Mogens Herman (1987) H
702 Tamm, Ditlev (1987) H
703 Thodberg, Christian (1987) H
704 Christiansen, Freddy Bugge (1988) Nb
705 Hammer, Claus Uffe (1988) Nmf
706 Hoffmann, Else Kay (1988) Nb
707 Kristensen, Niels Peder (1988) Nb
708 † Nansen, Peter (1988) Nb
709 Nielsen, Holger Bech (1988) Nmf
710 Sigmund, Peter (1988) Nmf
711 Balling, Jakob Leth (1989) H
712 Ebbesen, Sten (1989) H
714 Jensen, Jørgen (1989) H
715 Lundgreen-Nielsen, F. (1989) H
716 Otzen, Benedikt (1989) H
719 Christensen-Dalsgaard, J. (1990) Nmf
722 Jørgensen, Peter Leth (1990) Nb
723 Poulsen, Ove (1990) Nmf
724 Roepstorff, Peter (1990) Nb
725 Thomassen, Carsten (1990) Nmf
726 Basbøll, Hans (1991) H
727 Giversen, Søren (1991) H
728 Hannestad, Lise (1991) H
729 Koch, Carl Henrik (1991) H
730 Stoklund, Bjarne (1991) H
731 Øhrgaard, Per (1991) H
732 Breuning-Madsen, Henrik (1992) Nmf
733 Cvitanovi_, Predrag (1992) Nmf
734 Flensted-Jensen, Mogens (1992) Nmf
735 Larsen, Erik Hviid (1992) Nb
736 Moestrup, Øjvind (1992) Nb
737 Rasmussen, Kaare Lund (1992) Nmf
738 Søndergaard, Morten (1992) Nb
739 Ulstrup, Jens (1992) Nmf
740 Westergaard, Ole (1992) Nb
741 Hansen, Ole (1993) Nmf
742 Hvidberg-Hansen, Finn Ove (1993) H
743 Jensen, Minna Skaftø (1993) H
744 Kuschel, Rolf (1993) H
745 Mortensen, Peder (1993) H
746 Pedersen, Peder Jørgen (1993) H
747 Zahle, Henrik (1993) H
748 Andersen, Nils O. (1994) Nmf
749 Greve, Torben (1994) Nb
750 Jørgensen, Karl Anker (1994) Nmf
751 Kielland-Brandt, Morten (1994) Nb
752 Kjems, Jørgen Kristian (1994) Nmf
753 Michelsen, Olaf (1994) Nb
754 Mouritsen, Ole G. (1994) Nmf
755 Møller, Birger Lindberg (1994) Nb
756 Schwartz, Thue W. (1994) Nb
757 Basse, Ellen Margrethe (1995) H
758 Herslund, Michael (1995) H
759 Hjort, Øystein (1995) H
760 Larsen, Mogens Trolle (1995) H
761 Thygesen, Niels Christoffer (1995) H
762 Ambjørn, Jan (1996) Nmf
763 Andersen, Nils Møller (1996) Nb
764 Buus, Søren (1996) Nb
765 Holst, Jens Juul (1996) Nb
766 Kiørboe, Thomas (1996) Nb
767 Lützen, Jesper (1996) Nmf
768 Makovicky, Emil (1996) Nmf
769 Noe-Nygaard, Nanna (1996) Nb
770 Nørskov, Jens Kehlet (1996) Nmf
771 Engberg-Pedersen, Troels (1997) H
772 Friis-Jensen, Karsten (1997) H
773 Gregersen, Frans (1997) H
774 Louis-Jensen, Jonna (1997) H
775 Mortensen, Finn Hauberg (1997) H
776 Nicolaisen, Ida (1997) H
777 Andersen, Henning Haahr (1998) Nmf
778 Billing, Gert Due (1990) Nmf
779 Bock, Klaus (1990) Nb
780 Friis, Ib (1990) Nb
781 Hultborn, Hans (1990) Nb

778 Balslev, Henrik (1998) Nb	790 Kærgård, Niels (1999) H
779 Besenbacher, Flemming (1998) Nmf	791 Lausten, Martin Schwarz(1999) H
780 Larsen, Lotte Melchior (1998) Nmf	792 Mirdal, Gretty M. (1999) H
781 Meldal, Morten (1998) Nmf	793 Enghoff, Henrik (2000) Nb
782 Nyborg, Jens (1998) Nb	794 Jensen, Kaj Sand (2000) Nb
783 Olesen, Søren-Peter (1998) Nb	795 Jensen, Mogens Høgh (2000) Nmf
784 Pedersen, Finn Skou (1998) Nb	796 Larsen, Kim Guldstrand (2000) Nmf
785 Thybo, Hans (1998) Nmf	797 Mølmer, Klaus (2000) Nmf
786 Per Bak (1198/1990; 1999) Nmf	798 Palmgren, M. Gjedde (2000) Nb
787 Harder, Peter (1999) H	799 Paulson, Olaf (2000) Nb
788 Hastrup, Kirsten (1999) H	800 Solovej, Philip (2000) Nmf
789 Jespersen, Knud (1999) H	801 Wewer, Ulla (2000) Nb

MEDLEMSANTAL

Indenlandske medlemmer	240	Udenlandske medlemmer	255
Humanistisk klasse	90	Humanistisk klasse	86
Naturvidenskabelig klasse	150	Naturvidenskabelig klasse	169
Mat.fys. gruppe	75	Mat.fys. gruppe	86
Biol. gruppe	75	Biol. gruppe	83

Tillidshverv

Årstallet til højre angiver valgperiodens udløb (normalt i april).

INTERNE HVERV

	valgt	til
<i>Præsident:</i> Birger Munk Olsen	1996	2004
<i>Klasseformænd og vicepræsidenter:</i>		
David Favrholt	1995	2001
Tom Fenchel – fra 11.3.1999 Christian Berg	1999	2002
<i>Sekretær:</i> Thor A. Bak – fra 8.4.1999 Ole Hansen	1999	2004
<i>Redaktør:</i> Poul Lindegård Hjorth – fra 24.9.1998	1998	2002
Flemming Lundgreen-Nielsen		
<i>Kasserer:</i> Hector Estrup	1991	2001
<i>Kassekommission:</i>		
Ellen Andersen, fm.	1992	2000
Jonna Louis-Jensen	1998	2002
Niels Peder Kristensen, fm. fra april 2000	1995	2001
Niels Kærgård	2000	2004
Carsten Thomassen	1995	2003
<i>Revisorer:</i>		
Jens Rehfeld	1992	2004
Jens E. Skydsgaard	1990	2002
<i>Revisorsuppleanter:</i>		
Freddy Bugge Christiansen	1992	2004
Sten Ebbesen	1990	2002
<i>Selskabets bibliotekar:</i>		
Finn Ove Hvidberg-Hansen	1995	2001

<i>Carlsbergfondets direktion:</i>	valgt til	30.9.
Torkild Andersen	1996	2006
Povl Krogsgaard-Larsen	1993	2004
Axel Michelsen	1986	2010
P.C. Matthiessen, fm.	1989	2002
Per Øhrgaard	1993	2008
 <i>Frederiksborg-Museets betyrelse:</i>		
Valgt af Selskabet: P.C. Matthiessen	1993	2008
 <i>Bestyrelsen for Carlsbergs Mindelegat for Brygger J.C. Jacobsen:</i>		
Valgt af Selskabets præsident: Jens Peder Dahl ...	1998	2000
 <i>Tilforordnede til bestyrelsen for Carlsberg Laboratorium:</i>		
Valgt af Selskabet:		sept.
Sven G. Petersen, direktør	1991	2001
Flemming Lindeløv, direktør	1996	2005
 <i>Bestyrelsen for Grosserer A. Collstrops Fond til støtte til tilvejebringelse af arbejdssteder for danske videnskabsmænd:</i>		
David Favrholdt		2001
Tom Fenchel, fm.		1994
Finn Surlyk		1994
Henrik Zahle		1994
 <i>Bestyrelsen for Lægen, Professor ved Københavns Universitet, dr.med. & chir. Knud Sand's Legat:</i>		
Hector Estrup, fm.	1988	2002
Jens Peder Dahl		
Per Harder, advokat		
Suppleanter:		
Tom Fenchel		
Jan Maegaard		
Henrik Zahle		
 <i>Beboer af professor Knud Sands bolig:</i>		
Gert Kjærgård Pedersen		1988

<i>Bestyrelsen for Selskabets Bidragsfond:</i>		2002
Christian Berg	1991	
Jes Forchhammer	1989	
Finn Ove Hvidberg-Hansen, fm.	1996	
<i>Bestyrelsen for Niels Bohr Arkivet:</i>		okt.
Valgt af Selskabet: David Favrholdt	1989	2001
<i>Bestyrelsen for Niels Bohr Legatet:</i>		
Ellen Andersen – fra april 2000 Niels Peder Kristensen		
Ole Hansen (i egenskab af sekretær)		1999
Niels Peder Kristensen (i egenskab af kasse-		
kommissionsfm.)		2000
Birger Munk Olsen (i egenskab af præsident), fm.		1996
Olaf Olsen (udpeget af hum. klasse)		1985
Morten Søndergaard (udpeget at nat.vid. klasse)		1996
<i>Caix Legatet:</i>		
Selskabet indstiller mulige kandidater til		
Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond		
<i>Bestyrelsen for Lillian og Dan Finks Fond:</i>	1987	2007
Niels Fink, investeringschef		1994
Carl Henrik Koch		1996
Niels Steensgaard, fm.		1995
Fondets sekretær: Flemming Lundgreen-Nielsen .		1998
<i>Bestyrelsen for Grundforskningsfonden:</i>		1986
Hector Estrup		2004
Ole Mouritsen		2004
Lennart Olsson, fm., livsvarigt medlem		
<i>Bestyrelsen for Emil Herborgs Legat til unge, danske,</i>		
<i>mandlige, ubemidlede Naturvidenskabsmænd:</i>		
Christian Berg, fm.	1998	2003
Sven Bjørnholm	1992	2002
Bent Christensen	1973	2004
Jens Peder Dahl	1987	2000
Jytte R. Nilsson	1986	2001

<i>Bestyrelsen for Aksel Touborg Jensens Legat (1983):</i>		okt.
Ole Hansen (i egenskab af sekretær) fm.		
Klaus Bock	1994	2004
Hector Estrup (i egenskab af kasserer)		
Carl Henrik Koch	2000	2005
Flemming Lundgreen-Nielsen (i egenskab af redaktør)		
<i>Bestyrelsen for Inge Lehmann's Legat af 1983:</i>	okt.	2000
Niels Balling, lektor, lic.scient.		
Søren Gregersen,adj. professor, statsseismolog, fm.		
Rolf Kuschel		
Suppleanter:		
Dorthe Dahl-Jensen, lic.scient.		
Aksel Walløe Hansen, lektor, lic.scient.		
Gretty Mirdal		
<i>Bestyrelsen for Mag.art. Marcus Lorenzens Legat:</i>		2002
Thor A. Bak, fm.		1985
Frans Gregersen.		1999
Kai Larsen		1980
<i>Bestyrelsen for Julie von Müllens Fond:</i>		30.9.2000
Valgt af Præsidenten:		
Tom Fenchel		
Henrik Zahle, fm.		
<i>Bestyrelsen for Kaj Linderstrøm-Lang's Guldmedaillefond:</i>		
Valgt af Selskabet:		
Richard Oliver, professor, Carlsberg Laboratorium	1986	2006
<i>Bestyrelsen for Det Danske Institut i Rom:</i>		marts
Valgt af Selskabet: Jens Erik Skydsgaard		2004
<i>Bestyrelsen for legatet Ole Rømer Medaillen:</i>		okt.
Valgt af Selskabet: Jørgen Christensen-Dalsgaard	1993	2001
<i>Bestyrelsen for Ole Rømer Fondet:</i>		dec.
Nils O. Andersen	1996	2002
Aksel Wiin Nielsen	1994	2002
Poul Erik Nissen, fm.	1990	2002

FÆLLES FOR BEGGE KLASSER

Danmarks Forskningsråd:

Ellen Margrethe Basse

Statens Humanistiske Forskningsråd, SHF:

Karsten Friis-Jensen

Frans Gregersen

Michael Herslund

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd, SNF:

Flemming Besenbacher

Volker Loeschke

Statens Jordbrugsvidenskabelige Forskningsråd, SJVF:

Mogens Flensted-Jensen, fm.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, SSVF:

Arne Svejgård

Forskeruddannelsesrådet, FUR:

Mogens Flensted-Jensen

Povl Krogsgaard-Larsen

Finn Hauberg Mortensen

Nanna Noe-Nygaard

European Science Foundation-udvalget: okt. 1990

Tom Fenchel 2000

Mogens Flensted-Jensen 2003

Claus Hammer 2000

Gretty Mirdal 2003

Birger Munk Olsen 2000

Bengt Algot Sørensen, fm. 2000

Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes

og agerstrukturernes historie: okt. 2000

Sofus Christiansen

Inger Dübeck, professor, dr.jur.

Grith Lerche, seniorforsker, dr.agro., sekr.
 Lars Mortimer Munck
 † Peter Nansen
 Holger Rasmussen
 Inge Schjellerup, seniorforsker, fil.dr.

*Kommissionen til udforskning af Danmarks ældste landbrug
 og de samtidige naturforhold:*

Svend Th. Andersen
 Peder Mortensen
 Olaf Olsen

Selskabets Forskningspolitiske Udvalg

Thomas Kiørboe	2000	2003
Carl Henrik Koch	2000	2003
Axel Michelsen	1994	2002
Ole G. Mouritsen	1999	2002
Jørgen Rischel	1993	2002
Per Øhrgaard	1999	2002

Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark:

Carl Henrik Koch	1999	2003
Flemming Lundgreen-Nielsen	1997	2001
Peter Sigmund	1996	2004
Ib Friis, fm.	1998	2002

Selskabets symposiestyregruppe (nedsat 9.12.1993):

Christian Berg
 Tom Fenchel
 Mogens Herman Hansen, fm.
 David Favrholt

Programrådet for Danmarks Radio:

Niels Thomsen (udpeget af ATV og Videnskabernes Selskab)

Programrådet for TV2

Nanna Noe-Nygaard (udpeget af ATV og Videnskabernes Selskab)

HUMANISTISKE KLASSE

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie:

Ole Feldbæk
 Knud Jespersen, fm.
 Niels Thomsen
 Birgit Nüchel Thomsen, cand.mag.,sekr.

Kommissionen for registrering af litterære kilder til dansk historie:

Valgt af Selskabet:
 Ole Feldbæk
 Flemming Lundgreen-Nielsen, repræsenterer også
 Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
 Øvrige medlemmer:
 Hans Chr. Bjerg, overarkivar, cand.mag., Rigsarkivet
 Harald Ilsøe, seniorforsker, cand.mag., KB
 Erland Kolding Nielsen, direktør, cand.phil., KB, fm.
 Erik Petersen, seniorforsker, dr.phil., KB, sekr.

Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum, CLG: nov. 2002

Klaus Alpers
 Johnny Christensen
 Mogens Herman Hansen, fm.
 Fritz Saaby Pedersen, lektor, lic.phil.

Kommissionen for Thesaurus Linguae Latinae, TLL: nov. 2001

Johnny Christensen
 Karsten Friis-Jensen, Inst. for Græsk og Latin, KU, fm.
 Minna Skaftte Jensen

Kommissionen for Carlsbergfondets syriske ekspeditioner:

Peder Mortensen, redaktør og fm.
 Eduard Nielsen
 Olaf Olsen
 Ingolf Thuesen, kandidatstipendiat, mag.art.

Udvalget til forberedelse af indstilling til ESF vedr. evt. udgivelse af prismaterialet i Øresundstoldregnskaberne 1557-1646:

Sune Dalgård
 Hans Chr. Johansen
 † E. Ladewig Petersen, fm.
 Niels Steensgaard
 Bengt Algot Sørensen, observatør

Bestyrelsen for Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg:

Valgt af Selskabet: 2004
 Ole Feldbæk
 Hans Chr. Johansen

NATURVIDENSKABELIG KLASSE

Styrelsen for Physica Scripta: jan. 2003

Valgt af Selskabet:
 Hans L. Pécseli
 Peter Leth Christiansen, docent, dr.techn., DTU, suppleant

Acta Zoologica:

Valgt af Selskabet:
 Claus Nielsen, lektor, dr.phil., Zoologisk Museum, KU,
 chefredaktør
 Aase Jespersen, lektor, cand.mag., medredaktør
 Medlem af Advisory Council:
 C.C. Barker Jørgensen

Bestyrelsen for Danmarks Akvarium:

Valgt af Selskabet:
 Arne Schiøtz, direktør, dr.phil. 31.12.2000

UAI, UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE

Nationalkomiteen	2000
Jes Asmussen (JAI)	
Sofus Christiansen (CAA)	
Ole Feldbæk (FHA)	
Lise Hannestad (CVA)	
Birger Munk Olsen, delegeret til UAI til 1.7. 2000 (NGML, MMB)	
Rudi Thomsen, delegeret til UAI til 1.7. 2000 (CPD,SNG, LIMC)	

Nationalkomiteer for foretagender under UAI

Romertallet angiver den pågældende UAI-kommissions nummer

	<i>CVA, Corpus Vasorum Antiquorum:</i>	2001
	Jette Christiansen, museumsinspektør, mag.art. Ny Carlsberg Glyptotek, fm.	
	Lise Hannestad, AU og Videnskabernes Selskab	
	Torben Melander, museumsinspektør, mag.art., Thorvaldsens Museum	
	Bodil Bundgaard Rasmussen, museumsinspektør, mag.art., Nationalmuseet	
V.	<i>NGML, Novum Glossarium Mediae Latinitatis (Den ny Ducange):</i>	2002
	Sten Ebbesen, Institut for Græsk og Latin, KUA	
	Birger Munk Olsen, Institut for Græsk og Latin, KUA, fm.	
XII.	<i>MMB, Monumenta Musicae Byzantinae:</i>	nov.
	John Bergsagel, Musikvidenskabeligt Institut, KU, fm.	2000
	Birger Munk Olsen, Videnskabernes Selskab	2000
	Christian Thodberg, Videnskabernes Selskab	2002
	Christian Troelsgård, lektor, ph.d., Institut for Græsk og Latin, KUA	2002
XVIII.	<i>CPD, A Critical Pāli Dictionary (nedlagt foråret 2000):</i>	
	Jes Asmussen, Institut for orientalsk filologi, KU	2002

- Finn Ove Hvidberg-Hansen, Videnskabernes Selskab 2002
 Olof Lidin, Asien-Instituttet, KUA 2001
 Jørgen Rischel, Videnskabernes Selskab, fm. 2002
 Rudi Thomsen, Historisk Institut, AU 2001
- XX. *CAA, Corpus Antiquitatum Americanensium*
 Sofus Christiansen, Videnskabernes Selskab 2001
 Birger Munk Olsen, Videnskabernes Selskab, fm. 2001
 Peter Pentz, museumsinspektør, mag.art., Nationalmuseet 2003
 Inge Schjellerup, seniorforsker, fil.dr., Etnografisk Samling, Nationalmuseet 2001
- XXII. *FHA, Fontes Historiae Africanae:* okt. 2001
 Ole Feldbæk, Videnskabernes Selskab
 Holger Bernt Hansen, professor, dr.theol., Institut for Samfundsfag, KU
 Ole Justesen, lektor, Institut for Økonomisk Historie, KU
 Niels Steensgaard, Institut for Historie, KU, fm.
- XXVI. *SNG, Sylloge Nummorum Graecorum:* 2001
 Niels Hannestad, professor, dr.phil., Institut for klassisk og nærorientalsk arkæologi, AU
 Jørgen Steen Jensen, overinspektør, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet
 Torben Melander, museumsinspektør, mag.art., Thorvaldsens Museum
 Rudi Thomsen, Historisk Institut, AU, fm.
- XXVIII. *LIMC, Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae* og *ThesCra, Thesaurus Cultus et Rituum Antiquorum:* 2001
 Flemming Johansen, fhv. direktør for Ny Carlsberg Glyptotek, mag.art., fm.
 John Lund, museumsinspektør, mag.art., Antiksamlingen, Nationalmuseet
 Jens Erik Skydsgaard, Institut for Historie, KU

XXXV *JAI, Jewish Art Index:*

dec. 2001

Jes Asmussen, Videnskabernes Selskab

Erik Fischer, Den kgl. Kobberstiksamling

Mirjam Gelfer-Jørgensen, overbibliotekar, dr.phil.

Kunstindustrimuseet, fm.

Ulf Haxen, førstebibliotekar, Judaistisk afdeling, KB

ICSU, INTERNATIONAL COUNCIL OF SCIENCE

Formand: Axel Michelsen

Nationalkomiteens forretningsudvalg marts 2001

David Favrholt

Sven E. Harnung, lektor, cand.scient.

Erik Hviid Larsen

Axel Michelsen

COSPAR/SCOSTEP	Peter Stauning, civilingeniør
IAU	Jens Knude, lektor, dr.scient.
IBRO	Aase Frandsen, lektor, dr.phil.
ICL	Hans Thybo
IGBP	Claus Hammer
IGU	Chr. Wichmann Matthiessen, professor, dr.scient.
IMU	Gert Kjærgård Pedersen
INQUA	Kaj Strand Petersen, seniorforsker
IUAES	Kirsten Hastrup
IUBMB	Steen Gammeltoft, professor, dr.med.
IUBS	Ib Friis
IUCr	Robert Feidenhans'l, lic.scient.
IUGG	C.C. Tscherning, professor, mag.scient.
IUGS	Bjarne Leth Nielsen, cand.scient.
IUHPS	Carl Henrik Koch
IUIS	Arne Svejgaard
IUMS	Frank Aarestrup, lic.med.vet.
IUNS	Harald S. Hansen, docent, dr.scient.
IUPAB	Ole Mouritsen
IUPAC	Sven E. Harnung, lektor, cand.scient.
IUPAP	Dorthe Posselt, lektor, ph.d.
IUHPAR/IUTOX	Michael Mulvany, professor, dr.med.
IUPS	Erik Hviid Larsen
IUPSyS	Per Schultz Jørgensen, dr.phil.
IUSS	Ole K. Borggaard, professor, dr.agro.
IUTAM	Niels Olhoff, professor, dr. techn.
SCOR	Birger Larsen, seniorforsker, mag.scient.
URSI	Per Høeg, seniorforsker, lic.scient.
WCRP	A. Walløe Hansen, lektor, lic.scient.

Nationalkomiteer for unioner under ICSU
 Medlemmerne indstilles af de anførte institutioner.
 Endelig sammensætning af komiteerne besluttet
 af Selskabets plenum.

COSPAR, Committee on Space Research

SCOSTEP, Scientific Committee on Solar Terrestrial Physics dec. 2002

Andersen, Thomas, civiling., DAMEC Research A/S,
 RH

Christensen-Dalsgaard, Jørgen, IFA, AU

Hammer, Claus, Videnskabernes Selskab

Hansen, Leif, lektor, mag.scient., NBI, Astronomisk
 Observatorium, KU

Knudsen, Per, statsgeodæt, Kort- og Matrikelstyrelsen

Lund, Niels, direktør, mag.scient., Dansk Rumforsk-
 ningsinstitut

Madsen, H. Lundager, lektor, Kemisk Institut, KVL

Madsen, Morten Bo, lektor, NBI, HCØ, KU

Primdahl, Fritz, civilingeniør, Dansk Rumforsknings-
 institut

Risbo, Torben, lektor, mag.scient., NBI, Afd. for
 Geofysik

Stauning, Peter, civiling., DMI, fm. og ICSU-
 repræsentant

Æresmedlem:

Ungstrup, Eigil, adj. professor, lic.techn., NBI,
 Afd. for geofysik

IAEG, International Association of Engineering Geology

affilieret IUGS (se s. 114)

IAU, International Astronomical Union

nov. 2001

Andersen, Johannes, lektor, dr.scient, NBifAFG, KU

Christensen, Per Rex, lektor, lic.scient., NBI

Christensen-Dalsgaard, Jørgen, IFA, AU

Clausen, Jens Viggo, lektor, cand.scient., Observato-
 riet i Brorfelde, KU

Knude, Jens, lektor, dr.scient., Observatoriet i Kbh.,
 KU, sekr. og ICSU-repræsentant

Kristensen, Leif Kahl, lektor, mag.scient., IFA, AU
 Nissen, Poul Erik, Videnskaberne Selskab, fm.
 Nørgård-Nielsen, Hans Ulrik, lic.scient., Dansk Rum-
 forskningsinstitut

IBRO, International Brain Research Organization

2001

(nationalkomiteen er identisk bestyrelsen for
 dansk Selskab for neurovidenskab)

Finsen, Bente, lektor, Institut for Biologi, OU
 Frandsen, Aase, lektor, Institut for farmakologi,
 DFH, fm. og ICSU-repræsentant

Gjedde, Albert, professor, Patofysiologisk og eksperimen-
 taltomografisk (PET) Center, Aarhus Kom-
 munehospital, sekr.

Jørgensen, Ole Steen, lektor, Neuropsykiatrisk Labo-
 ratorium, RH

Knudsen, Gitte Moos, afdelingslæge, Neurologisk
 Afdeling, RH

Midtgaard, Jens, forskningsadjunkt, Medicinsk Fysio-
 logisk Institut, KU, kasserer

Paulson, Olaf B., PET Center, Neurobiologisk Forsk-
 ningsenhed, RH, Sams-Dodd, Frank, laboratorie-
 leder, H.Lundbeck A/S

ICL, Inter-Union Commission on the Lithosphere

nov. 2002

Balling, Niels, lektor, lic.scient., Laboratoriet for
 Geofysik, AU, sekr.

Brooks, C.K., Afd. for Petrologi, Geologisk Inst., KU

Dahl-Jensen, Trine, seniorforsker, ph.d., Dansk
 Litosfærecenter og GEUS

Gregersen, Søren, adj. professor, statsseismolog,
 dr.scient., Kort- og Matrikelstyrelsen

Mosegård, Klaus, lektor, ph.d., NBI, Geofysisk Afd.,
 KU

Nielsen, Søren Bom, lektor, ph.d., Geofysisk Afd.,
 GI, AU

Rosing, Minik, lektor, Geologisk Museum, KU

Thybo, Hans, Geologisk Inst., KU og Videnskaber-
 nes Selskab, fm. og ICSU-repræsentant

Vejbæk, Ole, seniorforsker, lic.scient., GEUS
 Wilson, Richard, docent, dr.scient., Afd. for endo-
 gen Geologi, GI, AU
 Observatør: Berthelsen, Asger

IGBP, International Geosphere-Biosphere Programme okt. 2002
 Bjørnsen, Peter Kofoed, vicedirektør, Danmarks
 Miljøundersøgelser
 Christensen-Dalsgaard, Jørgen, IFA, AU
 Forsberg, René, statsgeodæt, Kort- og Matrikel-
 styrelsen
 Hammer, Claus, NBI, Geofysisk Afd., fm. og ICSU-
 repræsentant
 Jensen, Niels Otto, dr., Afd. for Meteorologi og
 Vindenergi, Forskningscenter Risø
 Johnsen, Ib, lektor, lic.scient., Botanisk Inst., Økolo-
 gisk afd., KU
 Jørgensen, Torben Stockfleth, dr.phil., DMI
 Kjøller, Annelise, lektor, cand.mag., Afd. for Generel
 Mikrobiologi, KU
 Meldgaard, Morten, direktør, Dansk Polar Center
 Mikkelsen, Naja, lic.scient., Miljø- og Energidept.,
 GEUS
 Nielsen, Ole John, lic.scient., Forskningscenter Risø
 Søgaard, Henrik, lektor, cand.scient., Geografisk
 Inst., KU
 Suppleanter:
 Bahn, Mogens, forskningssekr., Danmarks Miljø-
 undersøgelser
 Larsen, Søren E., dr. Afd. for Vindenergi og Atmos-
 færefysik, Forskningscenter Risø
 Struwe, Sten, lektor, Afd. for Generel Mikrobiologi,
 KU
 Observatør:
 Saxe, Henrik, forskningsprofessor, KVL

IGU, International Geographical Union okt. 2002
 Borggaard, Ole, professor, dr. agro, kemisk Inst.,
 KVL

- Brande-Lavridsen, Hanne, lektor, Dansk Kartografisk Selskab
- Brandt, Jesper, lektor, cand.scient., Geografisk Inst., RUC
- Christiansen, Chr., lektor, dr.scient., Geografisk Inst., KU
- Christiansen, Sofus, Det kgl. Danske Geografiske Selskab og Videnskabernes Selskab, sekr.
- Dupont, Henrik, forskningsbibliotekar, cand.mag. Det Kgl. Bibliotek
- Jakobsen, Bjarne Holm, lektor, Det kgl. Danske Geografiske Selskab
- Jensen, Henrik Toft, rektor, cand.mag., Geografisk Inst., RUC
- Knudsen, Niels Tvis, lektor, det Naturvidenskabelige Fakultet, AU
- Magnussen, Jan, rektor, cand.scient., Sydjysk Universitetscenter
- Maskell, Peter, lektor, dr.merc., HHK
- Matthiessen, Chr. Wichmann, professor, dr.scient., Geografisk Inst., fm. og ICSU-repræsentant
- Nielsen, Kirsten, lektor, Danmarks Lærerhøjskole
- Nielsen, Søren Reeberg, statskartograf, Kort- og Matrikelstyrelsen
- Observatører:
- Bjørn, Birte, skoleinspektør, Geografforbundet
- Furhauge, Bjarne, lektor, seminarierne
- Heer, Grethe, lektor, fagkonsulent, gymnasieskolen
- Laigaard, Bjørn, fagkonsulent, folkeskolen

IMA, International Mineralogical Association, affilieret IUGS (se s.115)

<i>IMU, International Mathematical Union</i>	nov.
Barndorff-Nielsen, Ole, Dansk Selskab for Teoretisk Statistik	2000
Bendsøe, Martin, docent, Matematisk Inst., DTU	2002
Berg, Christian, Dansk Matematisk Forening og Videnskabernes Selskab	2000

- Johansen, Peter, Datalogisk Selskab 2002
- Madsen, Ib, Dansk Matematisk Forening, fm. 2002
- Munkholm, Hans J., lektor, lic.scient., Videnskaberne Selskab 2002
- Pedersen, Gert Kjærgård, Videnskaberne Selskab, sekr. og ICSU-repræsentant 2000
- INQUA, International Association for Quaternary Research, affilieret IUGS* maj 2003
- Bennike, Ole, seniorforsker, lic.scient., Zoologisk Museum, KU, sekr.
- Björck, Svante, professor, fil.dr., Geologisk Institut, KU
- Christensen, Charlie, museumsinspektør, cand.scient., Nationalmuseets Naturvidenskabelige afd.
- Funder, Svend, kurator, lic.scient., Geologisk Museum, KU
- Hammer, Claus, NBI, Geofysisk Afd., KU
- Houmark-Nielsen, Michael, lektor, dr.scient., Geologisk Institut, KU
- Kronborg, Christian, lektor, lic.scient., Geologisk Institut, AU
- Krüger, Johs., lektor, dr.scient., Geografisk Institut, KU,
- Petersen, Kaj Strand, seniorforsker, mag.scient., GEUS, fm. og ICSU-repræsentant
- Schrøder, Niels, docent, cand.scient., RUC
- Aaris-Sørensen, Kim, lektor, lic.scient., Zoologisk Museum, KU
- IUAES, International Union of Anthropological and Ethnological Sciences* april 2003
- Christiansen, Sofus, Videnskaberne Selskab
- Hastrup, Kirsten, Institut for Antropologi, KU, fm. og ICSU-repræsentant
- Pedersen, Poul, lektor, mag.scient., Afd. for Etnografi og Socialantropologi, AU
- Sjørølev, Inger, lektor, mag.scient., Institut for Antropologi, KU,

Whyte, Susan R., lektor, Ph.D., Institut for Antropologi, KU

*IUBMB, International Union of Biochemistry
and Molecular Biology*

marts 2002

Boldyreff, Brigitte, lektor, Biokemisk Inst., SDU, OU
Clark, Brian F.C., Videnskabernes Selskab
Gammeltoft, Steen, professor, dr.med., Biokemisk
Forening, fm. og ICSU-repræsentant
Grimmelikhuijzen, Cornelis J.P., Biologisk Selskab
Johnsen, Anders, ledende biokemiker, Dansk Selskab for Klinisk Kemi
Otzen, Daniel, lektor, Biokemisk Forening, sekr.

IUBS, International Union of Biological Sciences

marts

Feilberg, Jon, konsulent, lic.scient., Jysk Naturhistorisk Forening 2003
Fjeldså, Jon, professor, dr.phil., Dansk Ornitologisk Forening 2003
Friis, Ib, Videnskabernes Selskab, fm. og ICSU-repræsentant 2000
Kjøller, Annelise, lektor, cand.mag., Danmarks Mikrobiologisk Selskab 2000
Kristensen, Niels Peder, Entomologisk Forening 2000
Kristensen, Reinhard Møbjerg, professor, lic.scient., Dansk Naturhistorisk Forening 2000
Nielsen, Gunnar Gissel, professor, dr.agro., Danmarks Jordbrugsvidenskabelige ph.d. forening, sekr. 2003
Palmgren, Michael G., Biologisk Selskab 2000
Pedersen, Poul Møller, lektor, dr.scient., Dansk Botanisk Forening 2003

IUCr, International Union of Crystallography

sept.

Als-Nielsen, Jens, Videnskabernes Selskab 2000
Christensen, A. Nørlund, lektor, dr.phil., AU 2000
Feidenhans'l, R., lic.scient., Forskningscenter Risø, fm. og ICSU-repræsentant 2000
Frydenvang, Karla, cand.pharm., DFH 2003

Gerward, L., lektor, dr.techn., DTU	2000
Larsen, Sine, professor, cand.scient., Kemisk Laboratorium, KU	2003
Lebech, Bente, civiling., fysikafd., Forskningscenter Risø	2003
Makovicky, E., Institut for Mineralogi, KU	2000
Nyborg, Jens, Inst. for Molekylær og Strukturel Biologi, AU	2000
Rasmussen, Hanne, lektor, cand.pharm, Industriel krystallografi, Novo Nordisk A/S	2003
Simonsen, Ole, lektor, cand.scient., Kemisk Institut, SDU, OU	2000
Ståhl, Kenny, lektor, DTU	2003
<i>IUGG, International Union of Geodesy and Geophysics</i>	okt.
Balling, Niels, lektor, lic.scient., Laboratoriet for Geofysik, AU	2001
Bates, J. Ray, professor, NBI, KU	2001
Dahl-Jensen, Dorte, lektor, lic.scient., NBI, Geofysisk Afd., sekr.	2004
Friis-Christensen, E., mag.scient., DMI	2001
Gregersen, Søren, adj. professor, statsseismolog, dr.scient., Kort- og Matrikelstyrelsen	2001
Højerslev, Niels Kr., lektor, dr.scient., NBI, Geofysisk Afd., KU	2001
Madsen, Frede, statsgeodæt, Kort- og Matrikelstyrelsen	2001
Pedersen, Asger Ken, lektor, dr.scient., Geologisk Museum, KU	2001
Rasmussen, Kaare Lund, Videnskabernes Selskab	2004
Tscherning, C.C., professor, mag.scient., NBI, Geofysisk Afd., KU, fm. og ICSU-repræsentant	2004
<i>Tværfagligt medlem:</i>	
Rosbjerg, Dan, docent, dr.techn., Institut for Strømningsteknik og Vandbygning, DTU	2004
<i>IUGS, International Union of Geological Sciences</i>	nov.
Andersen, Steen, mag.scient., Skov- og Naturstyrelsen	2000
Christensen, Charlie, museumsinspektør, cand.scient., Nationalmuseets Naturvidenskabelige Afdeling	2003
Fabricius, Ida Lind, lic.techn., Dansk Geologisk forening	2003

Gregersen, Søren, adj. professor, statsseismolog, dr.scient., IUGG	2001
Jørgart, T., lektor, cand.scient., Det naturvidenskabelige Hovedområde, RUC	2001
Mikkelsen, Naja, videnskabelig assistent, lic.scient., GEUS	2003
Nielsen, Bjarne Leth, cand.scient., DONG, Hørsholm, sekr. og ICSU-repræsentant	2001
Noe-Nygaard, Nanna, Geologisk Institut, KU og Videnskabernes Selskab	2001
Rosing, Minik, lektor, lic.scient., Geologisk Museum	2001
Wilson, Richard, docent, dr.scient., Geologisk Institut, AU, fm.	2000

*IUHPS, International Union for the History and
Philosophy of Science*

april 2002

Favrholdt, David, Filosofisk Institut, SDU, OU og Videnskabernes Selskab
Faye, Jan, lektor, dr.phil. Institut for Filosofi, pæda- gogik og retorik, KU
Høyrup, Jens, lektor, dr.phil., Faggruppen for Filo- sofi og Videnskabsteori, RUC
Koch, Carl Henrik, KU og Videnskabernes Selskab, fm. og ICSU-repræsentant
Kragh, Helge, professor, dr.scient., Steno Museet, Århus
Kruse, Poul Reinhardt, lektor, cand.pharm., DFH
Lützen, Jesper, Matematisk Institut, KU
Moesgaard, Kristian P., lektor, dr.scient., AU
Pedersen, Fritz Saaby, lektor, lic.phil., Institut for klassiske studier, OU, sekr.
Pedersen, Stig Andur, professor, RUC
Söderqvist, Thomas, professor, dr.phil., Faggruppen for Filosofi og Videnskabsteori, RUC
Taisbak, C.M., ekstern lektor, dr.phil., Institut for græsk og latin, KU
Aaserud, Finn, forstander, dr.phil., Niels Bohr Arkivet

- IUIS, International Union of Immunological Sciences* feb. 2001
 Andersen, Vagn, overlæge, Medicinsk afd. TAA, RH
 Buus, Søren, Institut for medicinsk Mikrobiologi og
 Immunologi, KU
 Dahl, Ronald, professor, med.dr., Dansk Selskab for
 Allergologi og Immunologi
 Fugger, Lars, professor, dr.med., AU
 Jensenius, Jens Chr., professor, dr.med. & phil., AU
 Jersild, Casper, overlæge, dr.med., Dansk Selskab for
 Klinisk Immunologi
 Kristensen, Tom, overlæge, dr.med., Dansk Selskab
 for Klinisk Immunologi
 Svejgaard, Arne, Videnskabernes Selskab, fm. og
 ICSU-repræsentant
- IUMS, International Union of Microbiological Societies* dec.
 Bestyrelsen for Danmarks Mikrobiologiske Selskab
 er nationalkomite.
 Gerner-Schmidt, Peter, læge, dr.med., Statens
 Seruminstitut, kass. 2001
 Ingvorsen, Kjeld, lektor, lic.scient., Biologisk Institut,
 afd. for Mikrobiel Økologi, AU 2001
 Iversen, Jens J. Lønsmann, lektor, lic.scient.,
 Biokemisk Institut, SDU, OU 2001
 Jensen, Lars Bogø, ph.d., Statens Veterinære
 Serumlaboratorium, sekr. 2001
 Sonne-Hansen, Jacob, cand.scient., Statens
 Seruminstitut 2001
 Stenderup, Jørgen, cand.scient., Statens Seruminstitut 2000
 Westermann, Peter, lektor, lic.scient., Afd. For
 generel Mikrobiologi, KU 1999
 Aarestrup, Frank, lic.med.vet., Statens Veterinære
 Serumlaboratorium, fm. og ICSU-repræsentant 2001
- IUNS, International Union of Nutritional Sciences* juli 2002
 Adler-Nissen, Jens, professor, Levnedsmiddelcentret
 Andersen, Jens Lyhne, akademiingeniør, Veterinær-
 og Fødevedirektoratet
 Astrup, Arne, professor, dr.med., SSVF,

- Hessov, Ib, overlæge, dr.med., SSVF, næstfm.
 Hansen, Harald S., docent, dr.scient., Ernærings-
 rådet, fm. og ICSU-repræsentant
 Hølund, Ulla, specialkonsulent, lic. et dr.odont.,
 Sundhedsstyrelsen
 Jensen, Nina Due, fuldmægtig, cand.brom.,
 Forbrugerstyrelsen
 Jensen, Jørgen Højmark, direktør, civiling., Levned-
 middelselskabet
 Mousing, Jan, forsknings- og udviklingschef, ph.d.,
 SSJF
 Ovesen, Lars, afdelingsforstander, Selskabet for
 Ernæringsforskning
 Quistorff, Bjørn, professor, dr.med., Videnskabernes
 Selskab og KU
 Richelsen, Bjørn, overlæge, dr.med., Videnskabernes
 Selskab og AU

IUPAB, International Union of Pure and Applied Biophysics marts 2001

- Bauer, Rogert, professor, dr.scient, Fysisk Institut, KVL
 Bennekou, Poul, lektor, lic.scient, August Krogh
 Institutet, KU
 Brahm, Jesper, lektor, dr.med., Institut for almen
 Fysiologi og biofysik, Panum Institutet, KU
 Cotterill, Rodney M.J., Fysisk Institut (Biofysik), DTU
 Esmann, Mikael, professor, dr.scient., Biofysisk
 Institut, AU
 Michelsen, Axel, Biologisk Institut, SDU, OU
 Mouritsen, Ole G., Institut for Kemi, DTU, fm. og
 ICSU-repræsentant
 Nyborg, Jens, Institut for Molekylær og Strukturel
 Biologi, AU
 Petersen, Steffen B, professor, Institut for Bio-
 teknologi, AAU

IUPAC, International Union of Pure and Applied Chemistry

Bechgaard, Klaus, Videnskabernes Selskab, fm.	maj
2002
Harnung, Sven E., lektor, cand.scient., Kemisk
Forening, sekr. og ICSU-repræsentant	2002

- Larsen, Elfinn civiling., Ingeniørforeningen Danmark 2002
- Mogensen, Gurli, lic.techn., Dansk Ingeniørforening 2004
- Nielsen, Poul Erik Højlund, Haldor Topsøe A/S 2004
- Pedersen, Carl Th., dr.phil., Kemisk Forening 2004
- IUPAP, International Union of Pure and Applied Physics* maj 2002
 (Bestyrelsen for Dansk Fysisk Selskab er nationalkomite)
- Bakander, Ole, lektor, Allerød Gymnasium
- Bruus, Henrik, forskningslektor, NBI, KU, næstfm.
- Jacobsen, Karsten W., forskningsprofessor, civilingeniør, ph.d., DTU
- Mouritsen, Ole G., Videnskabernes Selskab
- Pedersen, Erik Horsdal, lektor, IFA, AK
- Posselt, Dorte, lektor, ph.d., IMFUFA, RUC
- Rasmussen, Jens Juul, seniorforsker, Forskningscenter Risø
- Thomsen, Poul V., lektor, lic.scient., IFA, AU
- IUPHAR, International Union of Pharmacology/
 IUTOX, International Union of Toxicology* feb. 2000
- Autrup, Herman, professor, ph.d., Institut for Miljø og Arbejdsmedicin, AU
- Bräuner-Osborne, Hans, lektor, Institut for Medicinsk Kemi, DFH, kasserer
- Bøgesø, Klaus P., funktionschef, akademiingeniør, Lundbeck A/S
- Christensen, Sten, lektor, dr.pharm., Farmakologisk Institut, OU
- Dragsted, Lars Ove, sektionsleder, ph.d., Institut for Toksikologi, Levnedsmiddelstyrelsen
- Mulvany, Michael J., professor, dr.med., Farmakologisk Institut, AU, fm. og ICSU-repræsentant
- Nielsen, Jesper Bo, lektor, ph.d., Afd. for Miljømedicin, SDU, OU
- Nyborg, Niels C.B., professor, dr.med., DFH
- Sanchez, Connie, forskningsleder, cand.pharm., Lundbeck A/S

IUPS, International Union of Physiological Sciences marts 2002
 Engberg, Ingemar, Fysiologisk Institut, AU
 Galbo, Henrik, professor, dr.med., KU
 Holst, Jens Juul, forskningsprofessor, dr.med.,
 Panum Instituttet, KU
 Larsen, Erik Hviid, Zoofysiologisk Laboratorium A,
 fm. og ICSU-repræsentant
 Richter, Erik, lektor, dr.med., August Krogh
 Institutet, KU
 Skøtt, Ole, professor, dr.med., OU
 Weber, Roy, professor, dr.phil., Institut for Zoologi
 og Zoofysiologi, AU

IUPSyS, International Union of Psychological Sciences jan. 1997
 Christensen, Anne-Lise, direktør, adj. Professor,
 cand.psych., Center for Hjerneskade, KU
 Elsass, Peter, chefpsykolog, dr.med., Psykiatrisk
 Hospital, Risskov
 Føltved, Preben, sekretariatschef, mag.art., Dansk
 Psykolog Forening, sekr.
 Jørgensen, Per Schultz, dr.phil., Danmarks Lærer-
 højskole, Kbh., fm. og ICSU-repræsentant
 Mammen, Jens, lektor, dr.phil., Psykologisk Inst., AU
 Petersen, Jogvan, mag.art., Dansk Psykolog Forening

Det har ikke været muligt at komme i kontakt med Dansk Psykologisk Forening med henblik på at udpege en nationalkomite, hvorfor Selskabet ikke længere betragter sig som medlem af denne union.

IUSS, International Union of Soil Sciences april 2001
 Andersen, Niels Lyhne, akademiingeniør, Fødevarer-
 direktoratet
 Borggaard, Ole K., professor, dr.agro., Kemisk
 Institut, KVL, fm. og ICSU-repræsentant
 Breuning-Madsen, Henrik, Geografisk Institut, KU
 Dalsgaard, Kristian, lektor, Geomorfologisk Afd.,
 Geologisk Institut, AU
 Hansen, Hans Chr. Bruun, professor, ph.d.,

Vesterdal, Lars, ph.d., Forskningscentret for Skov & Landskab, Miljø & Energiministeriet

<i>IUTAM, International Union of Theoretical and Applied Mechanics</i>	jan.
Bendzøe, Martin, professor, DTU, Videnskabernes Selskab	2001
Jensen, Niels O., civiling., lic.techn., Afd. For vind-energi og atmosfærefysik, Forskningscenter Risø	2001
Knudsen, Thomas, afdelingsleder, civilingeniør, ph.d., MAN B&W Diesel, ATV	2003
Madsen, Per, professor, Institut for Matematisk Modellering	2002
Olhoff, Niels, professor, dr.techn., Institut for Maskinteknik, AAU, fm. og ICSU-repræsentant	2002
Pedersen, Pauli, docent, dr.techn., Afd. for Faststofmekanik, DTU, sekr.	2001
Tvergaard, Viggo, professor, dr.techn., Institut for Faststofmekanik, DTU	2002
Widell, K.E., professor, Institut for Energiteknik, AAU	2000
<i>SCOR, Scientific Committee on Oceanographic Research (Dansk Nationalråd for Oceanologi er nationalkomite):</i>	feb.
Bjørnsen, Peter Kofoed, vicedirektør, lic.scient., Danmarks Miljøundersøgelser, Miljø- og Energiministeriet, fm.	2003
Buch, Erik, seniorforsker, DMI	2003
Christiansen, Christian, lektor, lic.scient., Geologisk Institut, AU	2001
Dahlgaard, Henning, seniorforsker, Forskningscenter Risø	2001
Fiedler, Axel, kommandør, Flådestation Frederikshavn	2001
Kjørboe, Thomas, Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser	2001
Larsen, Birger, seniorforsker, mag.scient., GEUS, sekr. og ICSU-repræsentant	2001
Lomstein, Bente, lektor, lic.scient., Biologisk Institut, AU	2003

Moestrup, Øjvind, Videnskabernes Selskab og Institut for Sporeplanter, KU	2003
Møller, Jakob Steen, civiling., ph.d., Dansk Hydraulisk Institut, ATV	2003
Nielsen, Poul Erik, konst. kontorchef, Skov- og Naturstyrelsen	2001
Richardson, Katherine, professor, ph.d., biologisk Institut, AU	2003
Shaffer, Gary Ray, professor, dr.scient., Videnska- bernes Selskab og NBI-Geofysisk Afd., KU	2001
Tendal, Ole S., lektor, dr.phil., Zoologisk Museum, KU	2001
<i>URSI, Union Radio Scientifique Internationale</i>	okt.
Albertsen, Christian, civiling., lic.techn., DTU	2001
Gudmandsen, P., professor, civiling., Elektro- magnetisk Institut, DTU	2000
Guldbrandsen, Tom, afdelingsleder, civiling., lic.techn., Institut for Bygning og Energi, DTU	2000
Høeg, P., Forskningschef, lic.scient., DMI, fm. og ICSU-repræsentant	2002
Knude, Jens, lektor, dr.scient., Astronomisk Obser- vatorium, KU og Videnskabernes Selskab	2002
Larsen, Knud J., docent, lic.techn. Institut for Telekommunikation, DTU	2001
Raskmark, Poul, lektor, civiling., Institut for elek- troniske Systemer, AAU	2001
Stubkjær, Kristian, professor, lic.techn., Institut Elektromagnetiske Systemer, DTU	2001
Sørensen, Ole Hoffmann, civiling., lic.techn., Nokia TCC	2001
Ungstrup, Eigil, adj. Professor, lic.techn., NBI, KU	2000
<i>WCRP, World Climate Research Programme</i>	maj
Busch, Niels E., direktør, lic.techn., Forsøgscenter Risø	2002
Hammer, Claus, SNF og Videnskabernes Selskab	2002
Hansen, Aksel Walløe, lektor, lic.scient., NBI – Geo- fysisk Afd., KU, fm. og ICSU-repræsentant	2004
Kuijpers, Antoon, seniorforsker, mag.scient., GEUS	2002

Kaas, Eigil, forskningsleder, DMI	2004
Larsen, Søren, programleder, Forskningscenter Risø	2002
Mikkelsen, Ib Steen, seniorforsker, DMI	2004
Nielsen, Ole John, professor, lic.scient., Kemisk Institut, HCØ, KU	2004
Shaffer, Gary Ray, professor, dr.scient., Videnskaberne Selskab og NBI, Geofysisk Afd., KU	2002
Søgaard, Henrik, lektor, Geografisk Institut, KU	2004
Toudal, Leif, forskningsadjunkt, civilingeniør, Institut for elektroniske Systemer, DTU	2004

Komiteer for andre ICSU-foretagender

CASAFSA, Interunion Commission on the Application of Science to Agriculture, Forestry and Aquaculture

Korrespondent for Danmark: E. Holmsgaard

CODATA, Committee on Data for Science and Technology

Korrespondent for Danmark: H. Højgaard Jensen

COSTED, Committee on Science and Technology in Developing Countries

Korrespondent for Danmark: Sofus Christiansen

CTS, Committee on the Teaching of Science

juli 2001

Korrespondent for Danmark:

Professor, Ph.D. Vagn Lundsgaard Hansen,
Matematisk Institut, DTU

IAEG, International Association of Engineering Geology, affilieret IUGS

febr.

Frederiksen, John, mag.scient., Dansk geoteknisk Forening, sekr.

2001

Galsgaard, Jens, cand.scient., Geoteknisk Forening

2003

Gravesen, Peter, cand.scient., Dansk Geologisk Forening

2001

Larsen, Birger, seniorforsker, mag.scient., Dansk Geologisk Forening

2003

Schrøder, Niels, docent, cand.scient., RUC, Dansk Geologisk Forening

2001

Thorsen, Grete, lektor, civiling., AAU 2003
Willumsen, Arne, professor, lic.scient., Institut for
teknisk geologi, DTU, fm. 2001

IMA, International Mineralogical Association, affilieret IUGS
Petersen, Ole Valdemar, afdelingsleder, mag.scient.
Mineralogisk Klub, Dansk Geologisk Forening

COUNCIL FOR INTERNATIONAL ORGANIZATIONS OF
MEDICAL SCIENCES, CIOMS

Nationalkomiteen

Valgt af Selskabet:

april 2004

Povl Krogsgaard-Larsen

Søren Peter Olesen

Professor, dr. med. Jens Chr. Schou

Valgt af Dansk Medicinsk Selskab:

Bent Harvald, professor, overlæge, dr.med.

Niels Reisby, professor, overlæge, dr.med.

Povl Riis, professor, overlæge, dr.med.

J. Chr. Siim, fm.

Medlemsmøder

257. sæson

Sommerdagbogen

Selskabets har mistet to indenlandske medlemmer, idet Poul Lindgård Hjorth, forhenværende professor i nordiske sprog ved Københavns Universitet, født 24. juli 1927, indvalgt i den humanistiske klasse i april 1974, er afgang ved døden den 21. maj 1998, og Hans Tørnehave, forhenværende professor i matematik ved Københavns Universitet, født den 24. april 1915, indvalgt i den naturvidenskabelige klasse i april 1960, er afgang ved døden den 13. juni 1998.

Der vil senere blive talt mindeord.

Desuden har Selskabet mistet fire udenlandske medlemmer, idet David Bridgwater, professor i geologi ved Københavns Universitet, født den 5. juli 1934, indvalgt i den naturvidenskabelige klasse i april 1977, er afgang ved døden den 27. juni 1998, og Arne Lundquist, forhenværende professor i biologi ved Lunds Universitet, født den 6. juni 1920, indvalgt i den naturvidenskabelige klasse i april 1971, er afgang ved døden den 10. juni 1998, og Vladimir Prelog, forhenværende professor i organisk kemi ved Eidgenössische Technische Hochschule, Zürich, født den 23. juli 1906, indvalgt i den naturvidenskabelige klasse i april 1971, er afgang ved døden den 7. januar 1998, og Irving Ezra Segal, forhenværende professor i matematik ved MIT, Cambridge, MA, født den 13. september 1918, indvalgt i den naturvidenskabelige klasse i april 1977, er afgang ved den 30. august 1998.

Der er foretaget valg i nationalkomiteen for jordbundsvidenskab, ISSS.

Følgende publikationer er optaget i Selskabets skrifter og udgivet i løbet af sommeren:

Biologiske Skrifter 49: *In Search of a New Biomembrane Model* redigeret af Olaf Sparre Andersen og Ole G. Mouritsen.

Historisk-filosofiske Meddelelser 76: *Polis and the City State. An An-*

cient Concept and its Modern Equivalent redigeret af Mogens Herman Hansen.

Følgende publikationer er optaget i Selskabets skrifter:

Historisk-filosofiske Meddelelser 77: *Medieval Analysis in Language and Cognition*, redigeret af Sten Ebbesen.

Biologiske Skrifter 50: *Water Striders from the Paleogene of Denmark with a review of the fossil record and evolution of semiaquatic bugs (Hemiptera, Gerromorpha)* af Nils Møller Andersen.

Biologiske Skrifter 51:1: *Flora of the Sudan-Uganda border area east of the Nile* af Ib Friis.

Matematisk-fysiske Meddelelser 46: *Forsøg til Directionens Analytiske Betegning af Caspar Wessel (1799)*. En oversættelse og analyse af Caspar Wessel og artiklen fra 1799 redigeret af Kirsti Andersen, Bodil Branner, Nils Voje Johansen og Jesper Lützen.

Ved Poul Lindegård Hjorths død 21. maj besluttede præsidiets at konstituere Flemming Lundgreen-Nielsen som redaktør indtil valg kan finde sted i den ny sæson.

Lørdag den 13. juni afholdt Selskabet en udflugt til Vestsjælland. Der var 94 deltagere. Vejret var godt.

Fra Statens forskningsråd har Selskabet fået meddelelse om beskikkelserne af nye medlemmer til samtlige forskningsråd.

Bytteforbindelser: Biblioteket for Vejle By og Amt har opsagt en del af deres bytteforbindelse.

Selskabet var repræsenteret af Thor A. Bak, Ole Hansen, Birger Munk Olsen og Ditlev Tamm ved et møde med det Kinesiske Videnskabsakademi i Beijing, Kina i juli 1998. Der blev underskrevet en udvekslingsaftale. Selskabet modtog som gave *The Human Rights Encyclopedia of China*.

Tom Fenchel og Birger Munk Olsen deltager i et nordisk/baltisk akademimøde i Tallinn, Estland i begyndelsen af oktober måned.

Thor A. Bak og Birger Munk Olsen deltager i slutningen af oktober måned i Nordisk Akademimøde i Stockholm.

Selskabet har fra Akademie der Wissenschaften zu Göttingen fået meddelelse om, at et humanistisk projekt i Selskabets regi under Corpus Lexicographorum Graecorum, CLG, Hesychios leksikon, påbegyndt af Kurt Latte, har fået bevilget midler, 200.000 DEM til at fortsætte arbejdet som forestås af dr.phil. Peter Allan Hansen, Oxford.

Alfred Benzons Fond har efter 24 år besluttet at ændre formen for symposier fra små til meget større møder. Således blev det sidste af sin art afholdt i Selskabet i august måned 1998.

I nationalkomiteen for fysik, IUPAP, er der nu valgt ny formand.

Preben Alstrøm er afgang som formand og i hans sted er forskningslektor, ph.d. Jens Olaf Pepke Pedersen valgt.

Fra The University of Edinburgh har Selskabet modtaget meddelelse om Visiting Research Fellowships 1999-2001. Opholdene er mellem 2 og 6 måneder.

1. møde, torsdag den 24. september 1998

Til stede var 61 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Thor A. Bak. Udenlandske medlemmer: John Avery, Gillian Fellows-Jensen, Lars Munck og Abraham Pais, alle København; Ikuko Hamamoto-Kuroda, Lund; Sven Hakon Rosset, Østrik. Gæster: Provst Erik Balslev, fru Inger Balslev, fru Esther Nørregaard-Nielsen og konsulent Michael Stolze.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet et udenlandsk medlem, idet Torgny Säve Söderberg, tidligere professor i ægyptologi ved Uppsala Universitet, født 29. juni 1914, indvalgt i april 1975, er afgang ved døden 21. maj 1998.

Abraham Pais: Paul Dirac: Aspects of his life and work.

A sketch of the oeuvre and personality of Britain's foremost twentieth century theoretical physicist.

Ida Nicolaisen: Krop og kultur. Sjæl-legeme problematikken i sydøstasiatisk perspektiv.

Kulturelle diskurser om kroppen står i disse år centralt i antropologien inden for en bred vifte af subdiscipliner og analytiske tilgange. Med udgangspunkt i Punan Bah folkets person- og kropsforståelse diskuteredes tolkningen af fænomener som forfaderkult og sekundær begravelse.

Flemming Lundgreen-Nielsen blev valgt til redaktør efter Poul Lindegård Hjorth.

Der blev foretaget valg til nationalkomiteen for fødevarerforskning, IUNS, hvorimod det annoncerede valg til bestyrelsen for Mag.art. Marcus Lorenzens Legat blev udsat til et senere møde.

Redaktøren meddelte, at Historisk-filosofiske Skrifter 19: *Vulcen-*

tia Vetustiora. A Study of Archaic Vulcian Bronzes af P.J. Riis og Historisk-filosofiske Meddelelser 76: *Polis and City-State. An Ancient Concept and its Modern Equivalent* (Symposium January 9, 1998) og Biologiske Skrifter 49: *In Search of a New Biomembrane Model* (An International Symposium. The Royal Danish Academy of Sciences and Letters. August 13-16 1997. Edited by Ole G. Mouritsen and Olaf Sparre Andersen) var udkommet og ville blive omdelt efter mødet.

Sekretæren gjorde opmærksom på, at der kunne ansøges om tildeling af Ørnborgs Legat på 2.000 kr., jf. oplysningerne på mødesedlen.

Sekretæren oplyste om fællesmøde med Dansk Fysisk Selskab torsdag den 19. november kl. 19.15. Anledningen er halvtredsåret for udgivelsen af Niels Bohrs afhandling om *The Penetration of Atomic Particles through Matter* (Matematisk-Fysiske Meddelelser 18.8. 1948). Program er fremlagt og udsendes med mødesedlen til næste møde.

Fra Roskilde Universitetsforlag har Selskabet som gave modtaget publikationen *Videnskabernes København*, som vil indgå i håndbiblioteket.

Selskabet har fra Forskningsministeriet modtaget høringsskrivelse vedr. udkast til bekendtgørelse om videnskabelig uredelighed.

Selskabet har fra Forskningsministeriet modtaget høringsskrivelse vedr. udkast til lov om immaterielle rettigheder for offentligt ansatte forskere.

Selskabet har fra Forskningsministeriet modtaget Bekendtgørelsen om ansættelse af lærere og videnskabelige medarbejdere ved universiteter m.fl. under Forskningsministeriet.

Følgende bytteforbindelser er ophørt: Sveriges Geologiska Undersökning og Det tjekkiske Geologiske Institut, Prag.

Fra Direktør Ib Henriksens Fond var der fremsendt information om villaen i Castellaras ved Cannes, til anvendelse for forskere i forbindelse med videnskabeligt arbejde.

Der var udsendt bestillingssedler på Historisk-filosofiske Meddelelser 76 og Biologiske Skrifter 49.

2. møde, torsdag den 8. oktober 1998

Til stede var 59 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Thor A. Bak. Udenlandske medlemmer: Yuriy Kharkats, Moskva og Raphael Levine, Israel. Gæster: Professor Michael Baer, Israel, professor Eleanor Campbell, professor Aron Kuppermann, professor Mark A. Ratner, alle USA og kemiingeniør, ph.d.studerende Lisbeth Hilbert.

Jørgen Rischel: Talordssystemer.

Ordklassen adskiller sig markant fra andre ordklasser ved sin semantiske struktur, ved at den kan have sin helt særlige grammatik (syntaks og orddannelse, sml. nordisk nitifem, femogniti, femoghalvfems, osv.), og ved at ordenes etymologi meget ofte er totalt uigennemskuelig.

Meddelelsen beskæftigede sig sprogtypologisk med lave (og dermed usammen- satte) talord: indretningen af den nedre ende af talordsrækken (med eller uden cyklicitet); talordenes form og funktioner.

I meddelelsen påpegedes det, at et talordssystem må forstås i relation til den kulturspecifikke talopfattelse: såkaldt »native mathematics«. Hertil kommer, at en indkredsning af de grunde, der i en given kultur kan være til at nævne tal, er en forudsætning for at kunne foretage en leksikalsk dækkende registrering af talord i liden udforskede sprog.

Raphael D. Levine: Does Air Burn?

The combustion of air is the story of the progress of modern exact science. Every advance in our understanding and in our ability to control matter has a paragraph in our story. For two hundred years chemists have believed that opposites attract. Air is a mixture of oxygen and nitrogen. Oxygen supports burning while nitrogen quenches it, so the two are opposite. The central theme of chemistry are chemical reactions, whereby new products are made from available starting materials. For two hundred years chemists have been trying to make the oxygen in the air react with the nitrogen. This has both a practical and a theoretical interest. So far all these attempts have failed. We discuss these attempts and correlate them with other changes in our world and end up with the possibility that we have finally reached our goal.

Der blev foretaget valg til bestyrelsen for Marcus Lorenzens Legat. Ved Poul Lindegård Hjorths død er der opstået en vakance. Frans Gregersen blev bragt i forslag og valgt for den resterende del af valgperioden til april 2002.

Det blev meddelt, at bestyrelsen for Selskabets Grundforskningsfond havde besluttet at uddele en hæderspris på 100.000 USD til Selskabets udenlandske medlem, genetikeren og evolutionsforskeren Susumo Ohno. Prisoverrækkelsen var sat til onsdag den 11. november. Dronningen ville foretage overrækkelsen.

I nationalkomiteen for biofysik, IUPAB er Ole G. Mouritsen blevet formand i stedet for Peter Roepstorff.

3. møde, torsdag den 22. oktober 1998

Til stede var 64 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Thor A. Bak. Gæster: Lektor Marianne Danø, Torben Danø, Thomas Danø, forskningslektor Peter D. Ditlevsen, overlærer Anne-Sophie Hjort og forskningslektor, ph.d. Michael Drewsen.

Ellen Andersen taler mindeord om Sven Danø.

Torkild Andersen: Lagringen ASTRID – et nyt redskab til udforskning af atomer og molekyler.

Fremskridt inden for fysik og kemi er ofte nært knyttet til indførelsen af nye eksperimentelle metoder eller til etableringen af nyt eksperimentelt udstyr. Inspireret af udviklingen af lagringen LEAR ved det fælleseuropæiske center for højenergifysik CERN er der inden for det sidste årti opbygget fire tungionslagringe i Europa og en i Japan med det formål at anvende disse til studier af atomers og molekylers struktur, dynamik og kollisioner.

I meddelelsen blev der givet en kort redegørelse for etableringen af lagringen ASTRID ved Aarhus Universitet samt eksempler på dens udnyttelse.

Før mødet var der fremvisning af og reception i Grosserer A. Collstrops legatlejlighed.

Formanden for Ole Rømer Fondet Poul Erik Nissen motiverede uddelingen af legater til de tre prismodtagere: Lektor, ph.d. Jens Hjorth, forskningslektor, ph.d. Peter D. Ditlevsen og forskningslektor, ph.d. Michael Drewsen.

Selskabets bibliotekar orienterede om håndbiblioteket.

I nationalkomiteen for fødevareforskning, IUNS, indstillede Veterinær- og Fødevare-direktoratet akademiingeniør Niels Lyhne Andersen som medlem, og han blev valgt.

Selskabets præsident udpegede bestyrelsen for Julie von Müllens Fond for to år. Der var tale om genvalg af Tom Fenchel og Henrik Zahle.

Møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Forberedelse af medlemsvalg i foråret 1999.
2. Eventuelt.

4. møde, torsdag den 5. november 1998

Til stede var 49 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Thor A. Bak. Udenlandske medlemmer: Hans Pécseli, Oslo og Aleksandr Kuznetsov, Moskva. Gæster: Professor, dr.oecon. Ole Øhlenschläger Madsen, Henriette Pécseli og Anna Elisabeth Pedersen.

Carl Henrik Koch taler mindeord om Olaf Pedersen.

Hans Pécseli: Magnetiske storme – betyder de noget i hverdagen?

Solen udsender en stadig strøm af ioner og elektroner (solvinden). Disse elektrisk ladede partikler vekselvirker med Jordens magnetfelt. Selv om partikeltætheden er lille, er det også her muligt at tale om vinde, kraftige forstyrrelser, til og med storme. Den store elektriske ledningsevne i solvinden medfører, at disse forstyrrelser er ledsaget af et strømsystem, som kan skabe kraftige variationer i det magnetiske felt, selv ved Jordens overflade. Sådanne forstyrrelser og deres følgevirkninger har ofte haft alvorlige konsekvenser for satellitter og for elektricitetsforsyningen i polare områder. Studiet af magnetiske storme begyndte ved århundredeskiftet, også med bidrag fra markante skandinaviske forskere.

Der blev foretaget valg til følgende nationalkomiteer: Geosfære-Biosfære Programmet, IGBP, og nationalkomiteen for geografi, IGU.

Det blev vedtaget, at *Pastor emer. F.J. Ørnborgs Legat* på 2.000 kr. tildeles Erling Ladewig Petersen til rentegning af diagrammer til afhandlingen *Poor Nobles and Rich in Denmark, 1500 – 1700*, som publiceres i *The Journal of European Economic History*, Rom, 1999.

Selskabet modtog fra Statens Teknisk-Videnskabelige Forskningsråd, STVF støtte på 18.939 kr. til Danmarks kontingenter til nationalkomiteerne for radiovidenskab, URSI, og teoretisk og anvendt mekanik, IUTAM.

Selskabet modtog fra Carlsbergs Mindelegat for Brygger J.C. Jacobsen 108.000 kr. til støtte til udgivelse af publikation om genteknologi, som udkom i begyndelsen af 1999.

Selskabet modtog følgende boggaver:

Fra og af Jørgen Jensen: *Fra Bronze- til Jernalder. En kronologisk undersøgelse (Nordiske Fortidsminder, serie B, bind 15).*

Fra Minna Hess Thaysen: *Glimt fra mit liv.* Af Jørn Hess Thaysen. Fra Finn Ove Hvidberg-Hansen: *Muhammeds liv.* Af Frants Buhl. 3. reviderede udgave. 1998.

5. møde torsdag den 26. november 1998

Til stede var 74 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Thor A. Bak. Udenlandske medlemmer: Klaus Alpers, Tyskland, Gillian Fellows-Jensen, København og Volker Loeschcke, Århus.

Nanna Noe-Nygaard: Søer som fortidige klima- og miljøarkiver.

Hvordan registreres hurtige klimaændringer i danske kvartære søbassiner, således som de ses i de grønlandske iskerner? Går vi en ny istid i møde, spørger Storm P. og andre med ham.

Klimaet i Eem interglacialtiden (130.-118.000 år BP), den nærmeste komplette varme periode før den vi lever i nu, har de sidste år været genstand for megen diskussion og interesse som en mulig model for den fremtidige klimaudvikling.

Sedimenterne i den Eem interglaciale sø ved Hollerup i Jylland med marvspalte-de dådyrknogler, de første sikre spor af mennesker i Danmark, spænder over ca. 11.000 år. I de lakustrine sedimenter i Hollerup ses tydelige, hurtige og kortvarige ændringer i sedimentation, flora og geokemi, der viser, at der skete markante klimasvingninger i løbet af Eemtiden.

Tøvelde Stensø på sydkysten af Møn ligger som en lav strandklint med en veludviklet søsekvens fra sen-glacialtid (13.500 -10.500 BP). Kan det være en ny typelokalitet for Allerød interglacialtid? Alle de markante kortvarige sen-glaciale klimaændringer, som er registreret i de grønlandske iskerner, ses tydeligt som sedimentationsskift og ændringer i de geokemiske parametre. Højopløselighedsstratigrafi, datering og multidisciplinære metoder muliggør en direkte sammenligning mellem klimaændringer og effekten af disse på land så vel som i havet.

Karsten Friis-Jensen: Saxos Danmarkshistorie og konjunkturkritikken.

Undersøgelser af Gesta Danorum som litterært værk har haft en vigtig plads i de sidste årtiers Saxo-forskning. Efter en kort karakteristik af det Saxo-billede, der er ved at tegne sig, belyste meddelelsen arbejdet med en ny kritisk udgave af den latinske tekst. På enkelte håndskriftfragmenter nær er vores eneste direkte kilde til Saxos tekst den første udgave, trykt i Paris i 1514. I arbejdet med at rette fejlene i pariser-trykket støttes man dog af en rig indirekte tekstradition i form af citater og parafraaser og, lige så vigtigt, af Saxos klassiske stilistiske forbilleder. Undertiden må en Saxo-udgiver dog tage sin tilflugt til konjekture, mere eller mindre kvalificerede gætteri. Meddelelsen gav et par eksempler på sådanne konjekture, som trods en ihærdig indsats af tidlige filolog-generationer stadig er nødvendige.

Formanden for den humanistiske klasse aflagde beretning om klasse-mødet den 22. oktober, hvor medlemsindvalg i 1999 blev diskuteret.

Der blev foretaget valg i følgende nationalkomiteer: Litosfære kommissionen, ICL, nationalkomiteen for matematik, IMU og i nationalkomiteen for Monumenta Musicae Byzantine, MMB.

Desuden godkendte Selskabet nationalkomiteen for Fødevarer-

forsknings anmodning om navneændring til: Nationalkomiteen for Ernærings- og Levnedsmiddelforskning.

Sekretæren informerede om lykønskningsskur hos Hendes Majestæt Dronningen på Christiansborg Slot i anledning af årsskiftet onsdag den 6. januar 1999.

Selskabet har modtaget følgende boggaver:

Fra Det Kongelige Bibliotek: *Fund og forskning*.

Fra Anne Elsebeth Pedersen: *The first Universities*. Den engelske oversættelse af *Studium Generale*, af Olaf Pedersen (som udkom lige efter OPs død.)

Testamenteret fra Olaf Pedersen: Liddell & Scott's *Greek-English Lexicon* i to bind samt *Dictionary of Scientific Biography* i 15 bind.

Selskabet har fra Forlaget Rosinante modtaget *Nordisk kvindelitteraturhistorie, bd. 5: Liv og værk* som tak for bevilling af SAS-rejselegater i forbindelse med arbejdet.

Selskabet har fra Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd fået bevilget 25.768,- kr. til kontingenter til internationale uni-
oner.

6. møde, torsdag den 10. december 1998

Til stede var 52 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Thor A. Bak.
Gæst: Forskningslektor, ph.d. Lene Koch.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet et udenlandsk medlem, idet Erik K.H. Wistrand, tidligere professor i klassiske sprog ved Universitetet i Göteborg, født 24. januar 1907, indvalgt i april 1971, er afgang ved døden 2. oktober 1998.

Henrik Zahle taler mindeord om Bent Christensen.

Volker Loeschke: Temperatur-stress og evolution.

Stress i det abiotiske miljø spiller eller har spillet en signifikant rolle for mange organismers evolution. Evnen til at svare fænotypisk eller genetisk på sådanne udfordringer er derfor et vigtigt led i en arts udvikling for at undgå udryddelse. Evolution af stress-resistens er et aktuelt emne i evolutionsbiologien med *Drosophila* (bananfluer) som en hyppig brugt modelorganisme både i laboratorieeksperimenter og for studiet af naturlig variation. Der præsenteredes eksperimentelle data, som belyste tilpasningen til temperatur-stress hos bananfluer, og evolutionen af temperaturrestans fra gen- over protein- til populationsniveau diskuteredes.

Sekretæren meddelte, at den naturvidenskabelige klasse kan foreslå kandidater til Selskabets sølvmedalje til uddeling i 1999.

Formanden for Udvalget for udadrettet Virksomhed forelagde planerne for forårsseminarets foredrag til Selskabets godkendelse.

Sekretæren informerede om indvalg til Selskabet if. Forretningsordenen §§ 2-5.

Carlsbergfondets direktion bevilgede 2.028.000 kr. som tilskud til Selskabets virksomhed i 1999.

Carlsbergfondets direktion bevilgede 113.286 kr. til restaurering af Selskabets malerier.

Carlsbergfondets direktion bevilgede i alt 33.000 kr. til fortsat bearbejdelse og offentliggørelse af materialet fra Carlsbergfondets udgravninger i HAMA og i Fønikien (de syriske ekspeditioner ved Peder Mortensen).

Selskabet har af Jørgen Jensen som gave modtaget *Manden i Kisten. Hvad bronzealderens gravhøje gemte.*

Bytteforbindelsen med Czech Geological Institute i Prag er opsagt.

Møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Valg til Selskabets Forskningspolitiske Udvalg.
2. Eventuelt.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Valg til Selskabets Forskningspolitiske Udvalg.
2. Forslag til modtager af Selskabets sølvmedalje.
3. Eventuelt.

7. møde, torsdag den 28. januar 1999

Til stede var 64 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Fungerende sekretær Tom Fenchel. Udenlandske medlemmer: Olaf Sparre Andersen, USA og Gillian Fellows-Jensen, København. Gæster: Socialrådgiver Charlotte Bergsagel og reserve-læge Jens August Lundbæk..

Den fungerende sekretær meddelte, at Selskabet har mistet et indenlandsk medlem, idet John Kousgård Sørensen, tidligere professor i nordisk filologi ved Københavns Universitet, født 6. december 1925, indvalgt i Selskabet i april 1980, er afgået ved døden 10. januar 1999. Der vil senere blive talt mindeord.

Desuden har Selskabet mistet 3 udenlandske medlemmer, idet Knut Bergsland, tidligere professor i finsk-ugriske sprog ved universitetet i Oslo, født 7. marts 1914, indvalgt i april 1964, er afgang ved døden 9. juli 1998 og Jacques Monfrin, tidligere direktør ved Ecole des Chartes i Paris, født 26. april 1931, indvalgt i april 1987, er afgang ved døden 11. december 1998 og Karl Heinz Rechinger, tidligere professor og direktør for det Naturhistoriske Museum i Wien, født 16. oktober 1906, indvalgt april 1971, er afgang ved døden 30. december 1998.

John Bergsagel: En engelsk komponist og danske forfattere året 1899.

I 1899 gav den engelske komponist Frederik Delius (1862-1934), på egen bekostning, en koncert i London, som skulle lancere ham som komponist i sit hjemland. Dagen efter kunne den ukendte udenlandsk-bosatte englænder se sig selv omtalt i anmeldelserne som en skandinavisk komponist. Fejltagelsen var ikke uden en vis berettigelse, må man retfærdigvis sige, da få udlændinge har udvist så megen hengivenhed over for Norden og livet igennem opretholdt så tæt en forbindelse til nordisk kulturliv som han. Der berettes om hans nære forbindelse i perioden 1890-1920 til især danske forfattere, der var foregangsmænd for den moderne tid, bl.a. Holger Drachmann, J.P. Jacobsen, Helge Rode, Herman Bang, Sophus Claussen og Ludvig Holstein.

Olaf Sparre Andersen: Lipidmembraners mekaniske egenskaber og membranprotein funktion.

Cellemembranen er en dynamisk mosaik af to komponenter: et lipiddobbeltlag og proteiner, der er indlejrede i dobbeltlaget og katalyserer passagen af materiale og information gennem membranen. Lipiddobbeltlaget er imidlertid ikke blot en passiv barriere, membranproteinernes aktivitet varierer som funktion af membranens lipidsammensætning. Denne »lipidkontrol« af proteinernes funktion har længe været en gåde, fordi protein-lipid interaktioner oftest er uspecifikke. Hvad så? Det viser sig, at membranproteiner undergår konformationsændringer, som involverer protein/lipid grænsefladen, derudover kan lipidmembranen opfattes som en flydende krystal med veldefinerede mekaniske egenskaber. De energetiske omkostninger forbundet med en proteinkonformationsændring vil derfor inkludere et bidrag, der reflekterer konformationsændringens effekt på lipiddobbeltlagets organisation. Denne membrandeformationsenergi kan være betydelig. Det er således muligt at opnå mekanistisk indsigt i, hvordan membranens lipidsammensætning kan påvirke membranproteinernes funktion.

Der blev foretaget valg til nationalkomiteen for radiovidenskab, URSI. Der var udsendt program for Selskabets møder i foråret 1999, reglerne for afholdelse af symposier i Selskabet og program for de offentlige foredrag i foråret 1999. Desuden var udsendt en

folder om Selskabets symposium i september 1999 i samarbejde med Royal Society of Edinburgh og takkeskrivelse til medlemmer, der har indsendt bidrag til Bidragsfondet.

Redaktøren meddelte, at Biologiske Skrifter 50: *Water Striders from the Paleogene of Denmark with a review of the fossil record and evolution of semiaquatic bugs (Hemiptera, Gerromorpha)* af Nils Møller Andersen og Biologiske Skrifter 51:1: *Flora of the Sudan-Uganda border area east of the Nile* af Ib Friis og Kaj Vollesen var udkommet.

Statens Humanistiske Forskningsråd bevilgede 52.348 kr. i 1999 til dækning af de internationale kontingenter m.v. i UAI, og Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd bevilgede 796.607 kr. til dækning af ICSU-kontingenter og rejser i forbindelse med unions- og komitearbejdet i 1999.

Selskabet har fra Forskningsministeriet fået meddelelse om finanslovbevillingen for 1999, 920.000 kr.

Bytteforbindelsen er ophørt med Kungl. Biblioteket i Stockholm med udgangen af 1998.

Fra P.J. Riis har Selskabet modtaget *Proceedings of the British Academy*, 1997.

Møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Mundtlige forslag til indvalg af nye indenlandske medlemmer.
2. Mundtlige forslag til indvalg af nye udenlandske medlemmer.
3. Eventuelt.

8. møde, torsdag den 11. februar 1999

Til stede var 67 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Fungerende sekretær Flemming Lundgreen-Nielsen. Udenlandske medlemmer: Koos Boomsma og Gillian Fellows-Jensen, begge København og Hans Pècseli, Oslo.

Den fungerende sekretær meddelte, at Selskabet har mistet et indenlandsk medlem, idet Christian Overgaard Nielsen, tidligere professor i zoologi ved Københavns Universitet, født 16. januar 1918, indvalgt i april 1961, er afgang ved døden 26. januar 1999. Der vil senere blive talt mindeord.

Finn Hauberg Mortensen: Villy Sørensens forfatterskab.

I et interview i anledning af 40-årsdagen pegede Villy Sørensen på de cykliske forløb, der karakteriserede forfatterskabet og sammenknyttede dets fiktions-historier,

litteraturanalyser, socialkritik og filosofi. Også hans senere forfatterskab lader sig inddele i faser, men de synes hver at have deres særlige tema- og genreprofil. Hensigten var at følge forfatterskabets udvikling fra begyndelsen af 1950'erne til i dag for at belyse dets struktur og indre forbindelser, for at pege på dets danske og udenlandske forudsætninger, og endelig for at placere det i efterkrigstidens og velfærds-samfundets kulturdebat.

Henrik Balslev: Udforskningen af Ecuadors flora og vegetation.

Ecuador er beliggende på det sydamerikanske kontinents vestkyst, hvor Andesbjergene krydser ækvator, og hvor kolde og varme havstrømme mødes i det tilstødende Stillehav. Kombinationen af disse oceanografiske, geografiske og geologiske forhold har skabt en enestående kombination af klimatyper og jordbundsforhold inden for et ganske lille område. Selv om landet kun dækker 2% af det sydamerikanske kontinent, rummer det næsten alle tænkelige tropiske bioklimatiske zoner. Den biologiske diversitet er tilsvarende udviklet i en mangfoldighed af vegetationstyper og plantesamfund. Denne mangfoldighed har tiltrukket naturforskere igennem tiderne. Da Alexander von Humboldt rejste i Sydamerika 1801-1803, blev han i Ecuador inspireret af den 6000 meter høje Chimborazo vulkan til at skrive sin berømte »Essai sur la géographie des plantes« (1807), som regnes for begyndelsen af den plantegeografiske forskning. Aarhus Universitet har i de seneste 30 år deltaget aktivt i udforskning af Ecuadors flora og vegetation, dels igennem taxonomiske studier af bregner, palmer, bælgplanter, græsser, m.m., dels igennem studier af de tropiske regnskoves struktur og dynamik for derigennem at søge svaret på spørgsmål om den høje biodiversitets oprindelse og vedligeholdelse.

Formanden for den humanistiske klasse aflagde beretning om klassemøderne 10. december 1998 og 28. januar 1999.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning om klassemødet 10. december 1998.

Diskussion af oplæg om de nye ansættelsesprocedurer jf. Forskningsministeriets bekendtgørelse nr. 650 af 31. august 1998 og høringskrivelse om ansættelsesbekendtgørelsen fremsendt til Forskningsministeriet 1. juli 1998.

Der blev foretaget valg/genvalg til nationalkomiteen for biologi, IUBS.

Der var meddelelse om Bjerrum-Brønsted-Lang Forelæsning d. 9.2.99 i Selskabet; deltagelse mulig også selv om tilmeldingsfristen er overskredet.

9. møde, torsdag den 25. februar 1999

Til stede var 52 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Fungerende sekretær Flemming Lundgreen-Nielsen. Udenlandske medlemmer: Gillian Fellows-Jensen, København. Gæster: Fru Grethe Stief, konservator Maj Stief Astrup og producerassistent Helle Stief.

Den fungerende sekretær meddelte, at Selskabet har mistet et indenlandsk medlem, idet Arild Hvidtfeldt, tidligere professor i religionsfilosofi ved Københavns Universitet, født 26. juni 1915, indvalgt i den humanistiske klasse april 1975, er afgået ved døden 17. februar 1999. Der vil senere blive talt mindeord.

Gunnar Svane taler mindeord om Carl Stief

Jørgen Kjems: Neutroner til europæisk videnskab i de kommende årtier

Neutroner bruges i stadigt stigende omfang til bestemmelse af den atomare opbygning og de atomare bevægelser i både fast og flydende stof. Over 4000 forskere alene i Europa benytter dette redskab inden for fysik, kemi, biologi og materialevidenskab. Nyttens af neutronen til dette formål beror på, (1) at den er elektrisk neutral og derfor kan trænge ind i stoffet, (2) at den vekselvirker med både atomkerner og de magnetiske spin, og (3) at både neutronernes bølgelængde og bevægelsesenergi matcher afstande og bevægelsesenergi i faste stoffer. Metoderne og anvendelsesfelterne fornys stadig, og dermed skabes muligheder for videnskabelige nybrud. Neutronstråler til disse formål produceres enten i nukleare reaktorer som fx DR3 på Risø eller ved spallation af tunge kerner ved hjælp af proton beams fra meget kraftige accelerators. Nylige rapporter fra European Science Foundation og OECD har dokumenteret behovet for investeringer i nye neutronkilder til afløsning af de nukleare reaktorer, der blev bygget i 1960'erne og 70'erne. I meddelelsen blev der redegjort for feltets udviklingspotentialer og planerne for European Spallation Source.

Der blev afholdt valg i nationalkomiteen for geologi, IUGS.

Selskabets redaktør informerede medlemmerne om, at Selskabet nu havde indgået en ny kommissionsaftale med C.A. Reitzels Boghandel og Forlag A/S.

Selskabet har modtaget følgende boggaver: Fra Danmarks Grundforskningsfond: *At yde sit ypperste*, et festskrift til Peder Olsen Larsen, og *Gods and Heroes of the Bronze Age – Europe at the times of Odysseus*, af Jørgen Jensen. Begge vil indgå i Selskabets håndbibliotek.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Embedsmandsvalg i 1999.
2. Nedsættelse af bedømmelsesudvalg vedrørende Selskabets Prislegat og sølvmedalje 1999.
3. Eventuelt.

10. møde, torsdag den 11. marts 1999

Til stede var 97 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Thor A. Bak. Udenlandske medlemmer: Koos Boomsma, Claus Bræstrup og Bengt Saltin, alle København og Thure Stenström, Uppsala. Gæst: Litterær agent Anneli Høier.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet et indenlandsk medlem, idet Axel Steensberg, tidligere professor i Materiel Folkekultur, dr.phil. og dr.agro. h.c., født 1. juni 1906, indvalgt i april 1954, er afgået ved døden 3 marts 1999. Der vil senere blive talt mindeord.

Desuden har Selskabet mistet et udenlandsk medlem, idet Jean-Marie-François-Joseph Coulomb, tidligere professor i geofysik ved universitetet i Paris, født 7. november 1904, indvalgt i april 1969, er afgået ved døden 26. februar 1999.

Per Øhrgaard: Eksperiment og fortælling; en anmærkning om Goethe.

Goethe eksperimenterede som forsker, og han gjorde det som romanforfatter, begge dele meget intenst i 1790'erne, da han var kommet hjem fra sin rejse til Italien. Hans litterære eksperiment var dannelsesromanen Wilhelm Meisters Lehrjahre (1795/96), hvis handlingsstruktur i påfaldende grad minder om de regler for egen forskning, som Goethe samtidig begyndte at formulere. Dette blev søgt vist ved nogle sammenligninger af episoder i Goethes roman med hans naturvidenskabelige essayistik.

Hans Thybo: Seismiske laggrænser i jordens kappe.

Den pladetektoniske model indebærer, at stive litosfæreplader flyder på et blødt underlag, og at de forskydes i forhold til hinanden, så bjergkæder kan opstå, hvor plader kolliderer, og nye oceaner kan dannes, hvor plader flækkes af langstrakte riftsystemer. Jordens kappe er nøglen til forståelse af drivkræfterne bag bevægelserne og forståelsen for, hvorledes litosfærepladerne flyder på et plastisk underlag. Seismiske laggrænser kan fx skyldes ændringer i bjergarternes mineralfase-sammensætning og opsmeltningegrad eller dybe forkastningszoner. Adgang til målinger af seismiske bølger fra prøvesprængninger af kernevåben giver mulighed for at studere den seismiske struktur af kappen i hidtil ukendt detalje.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning om mødet 25. februar. Herunder blev følgende behandlet: Ole Hansen blev indstillet som eneste kandidat til sekretærposten, idet Thor A. Bak ikke kan genvælges. Der blev nedsat et bedømmelsesudvalg til behandling af de tre indkomne forslag til Selskabets prislegat og sølvmedalje. Der blev indstillet to kandidater til klasseformandsposten, nemlig Chr. Berg og Peder Olesen Larsen. Der vil blive foretaget valg herom på klassemødet 11. marts.

Der blev foretaget valg til nationalkomiteen for Teoretisk og Anvendt Mekanik, IUTAM.

Bytteforbindelsen med Biologische Anstalt Helgoland i Hamburg er blevet opsagt p.g.a. rekonstruktion af Institutet.

Møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Indstilling af nye indenlandske medlemmer.
2. Indstilling af nye udenlandske medlemmer.
3. Eventuelt.

og i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Behandling af valg af ny klasseformand.
2. Eventuelt.

11. møde, torsdag den 25. marts 1999

Til stede var 60 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Thor A. Bak. Udenlandske medlemmer: Christopher Toll, København og Bo Utas, Uppsala. Gæster: Anæsthesisygeplejerske Ann-Sofi Breuning-Madsen, fru Karen Louise Hjorth, regionschef Troels Lindegård Hjorth, stud.mag. Mads Holst, Moesgård, forskningschef Marianne Rasmussen, Lejre, sygeplejerske Elisabeth Svensson og projektleder Henrik Svensson.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet et udenlandsk medlem, idet Sir Alan Lloyd Hodgkin, tidligere professor i fysiologi ved Cambridge University, født 5. februar 1914, indvalgt i april 1964, er afgået ved døden 20. december 1998.

Knud Sørensen taler mindeord om Poul Lindegård Hjorth.

Henrik Breuning-Madsen: Egekister i bronzealderhøje. Et pedologisk/arkæologisk eksperiment.

Der er gennem de sidste par hundrede år udgravet en lang række velbevarede egekister fra bronzealderhøje. De fleste af egekisterne er dateret til mellem 1300 og

1400 før vor tidsregning. Det var karakteristisk, at egekisterne lå i vandfyldte højker-
ner omgivet af uigennemtrængelige jernkapper. Flere teorier har været fremsat for
at forklare jernkappedannelsen, hovedsageligt podsolering (al-dannelse). Nyere
gennemgravninger af gravhøje med jernkapper, i forbindelse med anlæg af motor-
veje, har i de senere år givet mulighed for at studere dannelses-mekanismerne nøje-
re. På basis af disse studier er det fastslået, at redoxprocesser er skyld i jernkappe-
dannelsen, og i 1995 blev der bygget en minigravhøj på Historisk/Arkæologisk for-
søgscenter i Lejre for at eftervise denne teori. Gravhøjen blev udgravet i 1998.

Meddelelsen koncentrerede sig især om resultaterne fra de senere års studier af
jernlag i gravhøje samt om resultaterne fra minigravhøjen fra Lejre.

Førstebehandling af valg til sekretær (Vedtægterne §9 og Forret-
ningsordenen §7).

Klasseformanden for den humanistiske klasse aflagde beretning
for mødet den 11. marts. Der er fra klassen indstillet 6 indenland-
ske og 6 udenlandske kandidater til indvalg i Selskabet. Valget fin-
der sted i plenum 8. april.

Klasseformanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde be-
retning for mødet den 11. marts. Christian Berg blev valgt til klas-
seformand for de næste 3 år til april 2002.

ISSS (International Society of Soil Sciences) har ændret status
til union og dermed også navn: International Union of Soil Scien-
ces, IUSS. Konsekvensen er bl.a., at sammensætningen af national-
komiteen er ændret lidt.

Ole Hansen var opstillet som eneste kandidat til sekretærposten.
Huset fejrer sin 100 års dag onsdag 24. marts kl. 15.00. Kjeld de
Fine Licht vil præsentere sin publikation om huset, og bagefter er
der reception.

Mag.art. Marcus Lorenzens Legat har uddelt 20.000 kr. til frem-
me af studiet af dansk sprog.

Selskabet har fra Det Classenske Fideicommis modtaget beretning
og regnskab for tiden 1. april 1997 til 31. marts 1998.

Møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Indkaldelse af forslag til medlemmer af statens 6 forskningsråd.
2. Indstilling af nyt medlem af Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark.
3. Eventuelt.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Indkaldelse af forslag til medlemmer af statens 6 forskningsråd.
2. Indstilling af medlem til kassekommissionen.
3. Eventuelt.

12. møde, torsdag den 8. april 1999

Til stede var 61 medlemmer. Fungerende præsident David Favrholt. Sekretær Thor A. Bak. Udenlandske medlemmer: Wilfried Barner, Göttingen; Koos Boomsma og Bengt Saltin, begge København. Gæst: Speciallæge Birgitte Holt Larsen.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet to udenlandske medlemmer, idet Yuru Isaakovich Kharkats, professor i teoretisk kemi ved A.N. Frumkin Institutet for Elektrokemi i det Russiske Videnskabsakademi, født 1. april 1941, indvalgt i april 1998, er afgang ved døden 22. februar 1999 og Phillip Marshall Mitchell, tidligere professor i dansk og tysk ved University of Illinois, født 23. september 1916, indvalgt i april 1971, er afgang ved døden 27. marts 1999.

Bent Fuglede taler mindeord om Hans Tornehave.

Bengt Saltin: At bestige høje bjerge; kompensationsmekanismer ved kronisk iltmangel.

Iltningen af blodet i lungerne er nærmest fuldstændig både i hvile og under hårdt muskelarbejde ved normalt lufttryk (760 mmHg). Mennesker, som er født ved havniveau, påvirkes allerede ved relativt lave højder over havet med et reduceret iltindhold i arterieblodet (hypoxi). Uden en gradvis tilpasning til hypoxi kan højder over 3-4.000 meter over havets overflade (m.o.h.) ikke klares uden at fremkalde svære ubehag som hjertebanken, hovedpine og kvalme. I akklimatiserings-processen indgår øget ventilation og forhøjet hjertefrekvens, som er umiddelbare adaptationsfænomener. Det tager uger, før syre-base balancen i celler og blod nærmer sig en normalisering, medens en forøget dannelse af røde blodlegemer og den medfølgende forhøjelse af blodets hæmoglobinniveau er en endnu langsommere proces, der tager måneder. Evnen til at akklimatisere sig til store højder gør det muligt for mennesker at leve og virke mere kontinuerligt på 4.-5.000 m.o.h. og i kortere perioder at fungere på højder svarende til Mount Everest (8.848 m.o.h.; lidt under 1/3 af normalt lufttryk). I tilpasningen til meget store højder indgår også, at individets maksimale hjertefrekvens sænkes markant fra normalværdier på 190-200 til 150 (5.000 m.o.h.) og 120 (8.000 m.o.h.) slag i minuttet. Dette fænomen blev første gang beskrevet af Erik Hohwū-Christensen under en ekspedition til Andesbjergene i 1935. Fænomenet er siden blevet bekræftet gentagne gange, men man har endnu ikke kunnet forklare, hvilke regulative mekanismer det er, som så markant sænker den maksimale hjertefrekvens, eller hvad den funktionelle betydning af dette er. Meddelelsen gav svar på disse spørgsmål, baseret på resultater fra studier under en felt ekspedition til Bolivia (Chacaltaya, 5.250 m.o.h.) i 1998.

Mogens Herman Hansen: Bystat og Bystatkultur i verdenshistorisk perspektiv.

Overgangen fra jæger-samlersamfund til bondesamfund har de fleste steder på kloden haft to langtidskonsekvenser: urbanisering og statsdannelse. Der kan gå årtu-

sinder fra indførelsen af agerbrug til fremvæksten af byer og stater, men urbanisering og statsdannelse er i reglen tæt forbundet. Forholdet mellem by og stat varierer imidlertid betragteligt: Nogle steder opstod store stater med mange byer i hver stat. Andre steder skabtes en én-til-én relation mellem by og stat, således at et større område blev opsplittet i et stort antal mikrostater, der hver bestod af en by med opland. Denne statstype kaldes traditionelt for en bystat, og en hel region, der har fælles sprog, religion og kultur, men er opdelt i bystater, kan med rimelighed kaldes en »bystatskultur«. Polis Centret på Københavns Universitet blev oprettet i 1993 af Danmarks Grundforskningsfond med det formål (a) at studere den oldgræske bystatskultur og (b) at sammenligne den oldgræske bystat (polis) med andre former for bystater og bystatskulturer. I meddelelsen blev der redegjort for (c), hvad, der var temaet for det internationale symposium, som Polis Centret afholdt i Carlsberg Akademi 5.-9. januar 1999.

Sekretærrådet: Ole Hansen blev endeligt valgt med stemmerne 56 ja og 2 blanke.

Før der var indvalg af nye medlemmer til den humanistiske klasse, blev Per Bak og Claus Bræstrup overflyttet til den indenlandske gruppe, idet de begge har taget varigt ophold i landet.

Der blev foretaget følgende indvalg af medlemmer til den humanistiske klasse:

Indenlandske

Professor, dr.phil. Peter Harder (59)

Professor, D.Phil. & dr.scient.soc. Kirsten Hastrup (58)

Professor, dr.phil. Knud J.V. Jespersen, Kgl. Ordenshistoriograf (58)

Professor, dr.polit. Niels Kærgård (59)

Professor, dr.theol. Martin Schwarz Lausten (59)

Docent, dr.phil. Gretty Mizrahi Mirdal (57)

og udenlandske

Professor, Ph.D. Eric Pratt Hamp, University of Chicago (57)

Professor, D.Phil. Simon Hornblower, University College of London (58)

Professor, D.D. Martin Krause, Universität Münster (58)

Professor, jur.dr. Kjell Åke Modéer, Lunds Universitet (57)

Professor, Dr.phil.habil Heinrich Wilhelm Schwab, Musikvidenskabeligt Institut, KU (59)

Professor, D.Dr.theol. Rudolf Smend, Göttingen Universität (59)

Bent Christensen var på valg i bestyrelsen for Emil Herborgs Legat og blev genvalgt.

Formanden for den humanistiske klasse aflagde beretning for

mødet 25. marts, på hvilket Carl Henrik Koch blev valgt til medlem af Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning for mødet 25. marts.

Det blev meddelt, at sekretærens 70 års fødselsdag 28. april ville blive fejret med et minisymposium, arrangeret af Gert Due Billing, hvorefter der var reception.

Selskabet har af Asger Berthelsen modtaget hans publikation *Rejsen til den blå sø* som gave. Den vil indgå i håndbiblioteket.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Behandling af indstillinger til forskningsrådene.
2. Eventuelt.

13. møde, torsdag den 22. april 1999

Til stede var 54 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Gillian Fellows-Jensen og Bengt Saltin, begge København. Gæster: Forskningsadjunkt Jingdong Zhang og forskningsadjunkt Qijin Chi; regnskabschef Annelise Jantzen og kvæstor A.C. Jacobsen, begge Carlsbergfondet; Birgitte Bruun Rasmussen, Kirsten Nørregaard Rasmussen, Kathrine N. Nielsen og Niels Peter Nielsen.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet et udenlandsk medlem, idet Johan Albert Levan, tidligere professor i cytologi ved Lunds Universitet, født 8. marts 1905, indvalgt i den naturvidenskabelige klasse i april 1962 er afgået ved døden 14. april 1998.

Hector Estrup taler mindeord om Poul Nørregaard Rasmussen.

Jens Ulstrup: In situ scanning tunnel mikroskopi: Henimod visualisering af biologiske enkeltmolekylers struktur og reaktivitet.

Transport af elektrisk ladning indgår centralt i biologisk stofomsætning. På molekylært niveau sker det ved udveksling af elektroner mellem metalholdige proteiner, hvor fx jern eller kobber varetager den elektroniske funktion. Elektronudvekslingen foregår ved et kvantemekanisk fænomen, tunneleffekten, der formidler elektrontransport (ET) gennem proteinet. Naturens brug af store komplicerede molekyler sikrer kontrol af de biologiske elektron-transportnetværk, så kortslutning undgås.

Scanning tunnel mikroskopi (STM) er en ny teknik baseret på den kvantemekaniske tunneleffekt. Ved STM registreres en svag elektrisk strøm mellem en atomart plan overflade og en tynd nål op til nogle nanometre fra overfladen. Strømmen afhænger nøje af overfladens beskaffenhed, der derfor kan kortlægges i atomare eller molekylære detaljer. Som mikroskop giver STM herved op til hundrede millio-

ner ganges forstørrelse. STM kan desuden bringes til at operere i vandig opløsning (in situ STM), som er det naturlige reaktionsmedium for biologiske processer. Nogle eksempler på in situ STM blev givet i meddelelsen, med fokus på nye resultater, hvor et funktionelt elektrontransport protein (azurin) er karakteriseret med submolekylær resolvering. In situ STM er derved en ny indgangsvinkel til proteiners struktur, elektrontransportfunktion og adsorption.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning om klassemødet den 8. april.

Formanden for Carlsbergfondets direktion forelagde beretning og regnskab for perioden 1.10.1997 – 30.9.1998.

Carsten Thomassen blev genvalgt til kassekommissionen for 4 år indtil april 2003.

Koninklijke Akademie voor Wetenschappen, Letteren en schoone Kunsten van België har opsagt bytteforbindelsen.

Selskabet har modtaget boggaver fra Kraks Forlag og fra Niels Bohr Arkivet. Bøgerne vil indgå i Selskabets Håndbibliotek.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Behandling af indstillinger til Selskabets sølvmedalje og prislegat.
2. Eventuelt.

14. møde, torsdag den 6. maj 1999

Til stede var 63 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Gillian Fellows-Jensen, Bengt Saltin og Heinrich Schwab, København. Gæster: Sygeplejerske Annika From, fysioterapeut Gunilla From, phil.mag. Sunna From, teknisk ekspeditionssekretær Mogens Jensen og lærer Gertrud Fuchs.

Rolf Kuschel taler mindeord om Franz From.

Søren-Peter Olesen: Den humane genomforskning; cellemembranens ionkanaler og deres funktion i kroppen.

Ionkanaler udgør en klasse af membranproteiner, der danner vandfyldte porer, gennem hvilke ioner kan passere cellemembranen. Kanalerne er oftest selektive for en enkelt type af ioner som Na⁺, K⁺, Ca²⁺ eller Cl⁻. Åbning og lukning af kanalerne er styret af cellens membranpotentiale eller af intra- og extracellulære signalmolekyler. De er også et effektivt angrebepunkt for mange lægemidler. Ionkanalerne er ansvarlige for den hurtige elektriske signalering i nerve- og muskelceller samt for aktiviteten af en række andre celler. For 25 år siden kendte man end ikke til kanalernes eksistens, men i dag afklares deres funktion på molekylært niveau helt ned

til betydningen af de enkelte aminosyrer i proteinet. Udviklingen skyldes primært to teknologiske landvindinger: en følsom elektrofysiologisk teknik til måling af ionstrømmene gennem kanalerne samt kloningen af kanalproteinerne. De første kanalproteiner blev klonet fra bananfluer, men i de seneste år har den humane genomforskning og de dertil knyttede gen-databaser fuldkommen ændret mulighederne for at kloner de humane gener direkte. Kloningen baseres primært på homologi-studier til kendte ionkanaler. Den største og fra et molekylært synspunkt mest forskelligartede familie af ionkanaler udgøres af de K⁺-selektive kanaler. En underfamilie herunder er de Ca²⁺-aktiverede K⁺ kanaler, hvoraf der er tre subtyper, SK, IK og BK kanaler, hvilket refererer til kanalernes enkeltkanalkonduktans (Small, Intermediate, Big K⁺ kanal). Vi har klonet disse kanaler og studeret virkningen af Ca²⁺ H⁺ membranpotentialet, specifikke toxiner og lægemidler herpå for at belyse reguleringen af kanalaktiviteten og bindingsstederne for de aktive molekyler. Kanalernes fysiologiske funktion og deres betydning for sygdomme blev også diskuteret.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning for klassens møde 22. april.

Kassekommissionens formand fremlagde Selskabets regnskab for 1998 til godkendelse og décharge samt endeligt budget for 1999 og foreløbigt for 2000 til godkendelse.

Formanden for Selskabets Bidragsfond fremlagde regnskab til godkendelse.

Der blev foretaget valg til følgende nationalkomiteer: ingeniørvidenskab, IAEG (affilieret IUGS), oceanologi, SCOR og antropologi, IUAES. Valg til IUCr blev ikke vedtaget.

Lektor, ph.d. Bo Brummerstedt Iversen blev indstillet af den naturvidenskabelige klasse til Selskabets sølvmedalje og prislegat, som han modtager i begyndelsen af den ny sæson.

Redaktøren meddelte, at Historisk-filosofiske Skrifter 20, *Atayal-English Dictionary* af Søren Egerod, redigeret af Jens Østergaard Pedersen er udkommet.

Fra Universitetsbiblioteket i Trondheim har Selskabet modtaget en boggave *SEGL i Universitetsbiblioteket i Trondheim*. Den vil indgå i håndbiblioteket.

Sommerdagbogen

Selskabet har mistet et indenlandsk medlem, idet Ebba Lund, fhv. professor i veterinær virologi og immunologi ved KVL, f. 22.9.1923, indvalgt i Selskabet i april 1978, er afgang ved døden 21.6.1999. Der vil senere blive talt mindeord.

Desuden har Selskabet mistet et udenlandsk medlem, idet Trygve Magnus Haavelmo, fhv. professor, dr. ved Sosialøkonomisk Institutt, Universitetet i Oslo, f. 13.12.1911, indvalgt i Selskabet i april 1975, er afgang ved døden 28.7.1999.

Der er blevet foretaget valg til Selskabets Symposiestyregruppe, som efter præsidiets godkendelse nu består af de to klasseformænd David Favrholt og Chr. Berg, Tom Fenchel og Mogens Hermann Hansen.

Der blev foretaget valg til kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie, til kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum, CLG og til bestyrelsen for Ole Rømer Fondet.

Følgende publikationer er udkommet.

Historisk-filosofiske Meddelelser 77: *Medieval Analyses in Language and Cognition. Acts of the symposium The Copenhagen School of Medieval Philosophy*, 10.-13. januar 1996. Edited by Sten Ebbesen & Russell L. Friedman. 1999. 563 s.

Historisk-filosofiske Meddelelser 78: *Defining Ancient Arcadia. Symposium August, 1998. Acts of the Copenhagen Polis Centre vol.6*. Edited by Mogens Herman Hansen.

Biologiske Skrifter 52: Bent Christensen & Klara Dozsa-Farkas: *The enchytraeid fauna of the Palearctic tundra (Oligochaeta, Enchytraeidae)*. 1999. 40 s.

Matematisk-fysiske Meddelelser 46:1: Caspar Wessel: *On the Analytical Representation of Direction. An Attempt Applied Chiefly to Solving Plane and Spherical Polygons* (translated by Flemming Damhus). With introductory chapters by Bodil Branner, Nils Voje Johan-

sen and Kirsti Andersen. Edited by *Bodil Branner and Jesper Lützen*. 1999. 140 s. Illustr.

Matematisk-fysiske Meddelelser 47: Axel Wiin-Nielsen: *On Limited Predictability*. 1999. 40 s.

Selskabet har fra Ove Nathan og Henrik Smith modtaget følgende bog gave: *Den harmoniske begejstring – fysikkens natur – naturens fysik*, som vil indgå i Selskabets håndbibliotek.

Forskningsministeriet har fremsendt Lov om ændring af lov om universiteter m.fl. (universitetsloven) nr. 348 af 2. juni 1999, der trådte i kraft d. 1. juli 1999, samt betænkning afgivet af Folketingets Forskningsudvalg 12. maj 1999 med bemærkninger til lovens nr. 1,2,14,15,16 og 18.

Forskningsministeriet har fremsendt lister over de ny- og genbeskikkede medlemmer i Danmarks Forskningsråd og de 6 statslige forskningsråd, som Forskningsministeren har udpeget pr. 1. august 1999.

The Biochemical Society, London, meddeler, at symposiet »Young Scientist Travel Fellowships« afholdes på Universitetet i Birmingham 13.-16. juli 2000 og efterfølges af en kongres 16.-20. juli 2000 ligeledes i Birmingham. Bag symposiet står The International Union of Biochemistry and Molecular Biology (IUBMB), the Federation of European Biochemical Societies (FEBS), og the Biochemical Society.

Physica Scripta: Det nordiske samarbejde om udgivelse af det internationale fysiktidsskrift foreslås forlænget for perioden 2000 – 2005. Aftalen er under udarbejdelse.

Academia Europaea afholdt sit årlige møde 26. – 28. august i Danmark.

Forskningsstyrelsen har 6. maj udsendt en pressemeddelelse om redelighed i forskningen. Der er nedsat 3 udvalg, der kan behandle klager over forskning, som ikke lever op til den videnskabelige verdens standard og normer. Udvalgene vedr. Videnskabelig Uredelighed omfatter:

- et udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning,
- et udvalg for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning,
- et udvalg for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig samt
- et udvalg for teknisk-videnskabelig forskning.

I udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning sidder bl.a. 2 af Selskabets medlemmer: Gretty M. Mirdal og Henrik Zahle.

Statens Forskningsråd indkalder ansøgninger til uddeling til aktiviteter, som forventes at starte i ultimo 1999 eller primo 2000.

1. møde, torsdag den 30. september 1999

Til stede var 59 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Fungerende sekretær Flemming Lundgreen-Nielsen. Udenlandske medlemmer: Alexander Kuznetsov, Moskva, Martin Zuckermann, Montreal og Heinrich Wilhelm Schwab, København. Gæster: Organist Inge Bønnerup og museumsinspektør, cand.phil. Ole Kongsted.

Den fungerende sekretær meddelte, at Selskabet har mistet et udenlandsk medlem, idet James Walter McFarlane, tidligere professor i sammenlignende litteraturvidenskab ved universitetet i East Anglia, født 12. december 1920, indvalgt i Selskabet april 1983, er afgået ved døden 11. august 1999.

Henrik Glahn: Chr. III's valgsprog i samtidens digtning og musik.

Reformationens danske konge, Chr.III, udtænkte sig to valgsprog, der – ligesom tidligere og senere monarker – udtrykte hans livsindstilling:

1. *Zu Gott mein Trost allein/Sonst anders kein* og 2. *Ach Gott schaff deinen willen*. For kongen havde disse sentenser eller »tankesprog« en væsentlig og symbolsk betydning, der i samtiden derfor også havde betegnelsen *Symbola*. I meddelelsen blev der fremdraget en række eksempler på musikalsk og digterisk udnyttelse af de nævnte kongelige valgsprog, som af tidens danske og tyske hofkomponister blev indflettet i en række hyldestkompositioner og på højst varieret vis. Selve genren går tilbage til det 15. århundrede eller tidligere, men for sin tid forekommer Chr.III at høre til de på denne måde mest besungne standspersoner. Kildernes proveniens for *symbola* til ære for den danske konge er ikke tilfældig. Dels er såvel det *danske* hofkapels stemmebøger fra o. 1548 som den danske af Hans Thomissøn i 1569 udgivne salmebog hovedkilder, dels afspejler flere tyske musikhåndskrifter og -tryk, i hvilke Chr. III's valgsprog optræder, de dynastiske og andre nære relationer, som det danske hof havde til tyske protestantiske hoffer på den tid. Dette blev altsammen illustreret i bl.a. til lejligheden indsungne musikeksempler.

Poul Krogsgaard-Larsen: GABA systemet: Hjernens håndbremse.

Hjernen rummer omtrent 100 milliarder nerveceller (neuroner), som hver modtager signaler fra 1000-10000 andre neuroner gennem cellekontakter (synapser). Dette uhyre komplekse signalsystem styres af omtrent 100 forskellige signalstoffer, hvor gamma-aminosmørsyre (GABA) er den overordnede inhibitoriske, og glutaminsyre den overordnede excitatoriske transmitter. Hjernens generelle aktivitetsni-

veau bestemmes af balancen mellem GABA og glutaminsyre-systemernes aktivitet. Fejlfunction i eller degeneration af et transmittersystem i hjernen, fx GABA-systemet, fører til udvikling af neurologisk eller psykiatrisk sygdom. Grundlaget for udvikling af effektive lægemidler mod hjernesygdomme er design af model-lægemiddel-stoffer, som specifikt griber ind i de afsporede mekanismer. Molekylær design af nøglestoffer med specifik effekt på GABA-styrede receptor og transport-systemer blev illustreret. GABA-systemets relation til misbrugsstoffet gamma-hydroxysmørsyre (GHB) blev berørt.

Der blev foretaget valg til følgende nationalkomite under UAI: Corpus Antiquitatum Americanensium, CAA, og følgende nationalkomiteer under ICSU: Kvartærgeologi, INQUA, Biokemi og molekylærbiologi, IUBMB.

Redaktøren meddelte, at følgende publikationer var udkommet i løbet af sommeren:

Historisk-filosofisk Meddelelser 77: *Medieval Analyses in Language and Cognition. Acts of the symposium The Copenhagen School of Medieval Philosophy*, 10.-13. januar 1996. Edited by Sten Ebbesen & Russell L. Friedman. 1999. 563 s.

Biologiske Skrifter 52: Bent Christensen & Klara Dozsa-Farkas: *The enchytraeid fauna of the Palearctic tundra (Oligochaeta, Enchytraeidae)*. 1999. 40 s.

Matematisk-fysiske Meddelelser 47: Axel Wiin-Nielsen: *On Limited Predictability*. 1999. 40 s.

Desuden er Oversigten 1997-1998 udkommet.

Bytteforbindelsen med Universitetet i Tampere, Finland er op-sagt.

2. møde, torsdag den 14. oktober 1999

Til stede var 64 medlemmer. Præsident: Birger Munk Olsen. Sekretær: Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Koos Boomsma og Gillian Fellows-Jensen, begge København. Gæster: Forskningsadjunkt, ph.d. Bø Brummerstedt Iversen og adjunkt, ph.d. Birgit Schiøtt.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet to udenlandske medlemmer, idet Birger Tryggve Kronholm, professor i semitiske sprog ved Uppsala Universitet, født 15. december 1939, indvalgt i april 1995, er afdøet ved døden 7. oktober 1999, og André Martinet, tidligere professor i almen sprogvidenskab i Paris, født 12. april 1908, indvalgt i Selskabet april 1954, er afdøet ved døden 16. juli 1999.

Koos Boomsma: Konflikter, styring og samarbejde hos insektsamfund.

Sociale insekter lever i kolonier, som kaldes insektsamfund. Kolonier er normalt selvstændige kernefamilier, som ikke udveksler individer. Flere kolonier udgør til sammen en population, hvor arveanlæg udveksles, når dronninger og droner parer sig. Der er mange forskellige arter af myrer, bier, hvepse og termitter og mange forskellige biologiske tilpasninger i deres sociale levevis. Evolution og opretholdelse af socialt adfærd kan forstås ud fra normale darwinistiske grundprincipper, såfremt arbejderne reproduktive fitness udtrykkes som genkopier og ikke som afkom. Dette koncept tillader også en præcis formulering af de interne konflikter, som ethvert insektsamfund skal løse for at fungere effektivt. Evolutionær økologisk forskning har vist, at arbejderne styrer begivenheder i store insektsamfund, og at det er deres kollektive (og ikke dronningens individuelle) reproduktive interesser, som bliver realiseret. I mange insektsamfund er de interne konflikter regulerede, således at de kun bliver åbenlyse under usædvanlige forhold. Parallelt med deres interne evolution, har nogle myrearter udviklet et avanceret landbrug med underjordiske svampehaver. Ligesom menneskers kulturelle evolution accelererede gennem de få tusind år, der er forløbet efter landbrugets opfindelse, så skete det samme for disse myrer igennem naturlig selektion for millioner af år siden. Nye studier har vist, at svampedyrkende myrer løbende løser mange problemer ganske som i moderne menneskesamfund: hygiejnisk renovationsarbejde, brug af antibiotika imod infektioner og biologisk bekæmpelse af sygdom i afgrøder.

Kirsten Hastrup: Dobbeltagenter: Antropologisk arbejde i Shakespeares verden.

Den antropologiske tradition har specielt været knyttet til studiet af fjerne kulturer, men i de sidste årtier er dette ændret i takt med opløsningen både af den absolutte grænse mellem Vesten og Resten, og af forestillingen om velafgrænsede og stabile kulturer som faste rammer om menneskers liv og forestillingsverden. I stedet må antropologien arbejde med flydende grænser og begrebshorisonter og med en ny teoretisk opmærksomhed over for den verden, der konstant udfordres og omformes gennem menneskelig handlen.

I Shakespeares skuespil alluderes der ofte til en parallel mellem verden og teatret, og hvis man tager ham på ordet, får man en mulighed for ikke alene at se på verden som en scene, men også det omvendte: at se på teaterforestillingen som en verden for sig, det vil sige som en form for tempora, dynamisk kultur. Det er en verden, der er befolket med handlingsekspertter, og ved at anlægge et antropologisk perspektiv på denne verden og dens koncentrat af handling åbnes nye muligheder for at forstå menneskelig handlen i almindelighed som et omdrejningspunkt i historien.

I meddelelsen reflekteredes der over den måde, hvorpå scenen i Shakespeares teater befolkes og fyldes med betydning gennem ord og handling af personer, som er både scenekunstnere og karakterer. Den nødvendige dobbelte bevidsthed om skuespillets tekniske krav og om karakterens integritet indebærer, at skuespillerne arbejder som en slags dobbeltagenter. Heri ligner de antropologiske feltarbejdere og andre humanistiske forskere, som må kende deres objekt indefra og forstå det udefra på samme tid, hinanden. Hvad mere er, de hjælper os til at forstå, at al men-

neskelig handling hviler på en kompleks bevidsthed om det »plot« eller den historie, man deltager i, og egne muligheder for at udfylde den karakter, som man tilegner sig i samspillet med andre. Herigennem bidrager studiet af Shakespeares teater til en almen teori om handling, personlig integritet, og historisk bevægelse.

Forskningsadjunkt, ph.d. Bo Brummerstedt Iversen modtog Selskabets sølvmedalje og prislegat på 10.000 kr.

Carlsbergfondet har bevilget en ny møblering af vandregangen på 3. sal i anledning af sit 125 års jubilæum.

Selskabets sekretær orienterede om, at præsidiet i et møde havde besluttet af afslutte projektet under UAI: *A Critical Pāli Dictionary*. Der er ikke midler til at fortsætte.

Selskabets symposiestyregruppe har indstillet og præsidiet vedtaget følgende VS-symposier for 2000 og 2001:

Kirsten Hastrup: *Humanismen i samfundet. Videnskab og værdier.*

Bengt Saltin: *Mechanisms to secure tissue oxygenations in humans; adaptive and evolutionary aspects.*

Sten Ebbesen: *John Buridan and Beyond. The Language Sciences from the 14th-17th Centuries.*

3. møde, torsdag den 28. oktober 1999

Til stede var 64 medlemmer. Præsident: Birger Munk Olsen. Sekretær: Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Jan Jacobus Boomsma, C. Kent Brooks og Gillian Fellows-Jensen, alle København. Gæst: Gerda Spang-Hanssen.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet to indenlandske medlemmer, idet Peter Nansen, professor i veterinær mikrobiologi ved KVL, født 8. juni 1938, indvalgt i den naturvidenskabelige klasse i april 1988, og Troels Fink, tidligere professor i historie ved AU, født 18. april 1912, indvalgt i den humanistiske klasse i april 1977, begge er afgået ved døden 26. oktober 1999. Der vil senere blive talt mindeord.

Ebbe Spang-Hanssen: Humanismen og sprogenes forskelligartethed.

I en tid, hvor der tales meget om menneskerettigheder og andre fundamentale humanistiske værdier, er det interessant at se, hvordan lingvistikken belyser en dobbelthed i humanismens grundbegreber. Sædvanligvis har man mest lagt mærke til, at humanismen, idet den kræver ens rettigheder for alle, også hævder menneskenes ens natur. Imidlertid har ikke mindst postmodernismen, som er en form for humanisme, især slået på menneskenes forskellighed. Da sproget op gennem tider-

ne har været betragtet som menneskehedens adelsmærke, har sprogvidenskaben siden den klassiske oldtid stået i centrum for den humanistiske debat. Op gennem hele historien har sprogvidenskaben skiftevis fokuseret på den ene og den anden side af humanismen: universaliteten og diversiteten.

Lotte Melchior Larsen: Rekonstruktion af Nordatlantens geologi før kontinentopbruddet i Tertiærtiden ud fra lavaplateauerne i Færøerne og Østgrønland.

Færøerne og Grønland er i dag adskilt af det nordlige Atlanterhavs bredde på ca. 1000 km. For 60 mill. år siden eksisterede Nordatlanten imidlertid ikke, og Færøerne og Grønland lå tæt sammen som en del af det samme kontinent. Opbrydningen af kontinentet skete for 60-55 mill. år siden, og i forbindelse hermed startede en voldsom vulkanisme, der førte til dannelse af mægtige lavaplateauer både i Østgrønland og på Færøerne. Den vulkanske lagserie på Færøerne blev beskrevet i 1970, mens store lavaområder i Østgrønland først blev undersøgt af Dansk Lithofærecenter fra 1995. Et stort, komplet lavaprofil fra Nansen Fjord området i Østgrønland viser et variationsmønster i den kemiske sammensætning, der har så slående og specifikke ligheder med et tilsvarende profil gennem Færøernes samtidige lavaserie, at vi må konkludere, at dele af lavaserierne i de to områder er identiske.

Produktionsområderne for smelterne har været centreret nær den riftzone, der udvikledes mellem Grønland og Færøerne, og langs hvilken kontinentopbruddet fandt sted. En præ- og en syn-opbrudsfase producerede lavaserier, der strakte sig på begge sider af riftzonen, og den oprindelige udbredelse af disse kan rekonstrueres til henholdsvis min. 70 000 km² og 220 000 km². Efter opbruddet koncentreredes vulkanismen på den grønlandske side, sandsynligvis fordi energikilden til opsmeltningen, den unge islandske kappediapir, dengang befandt sig under Grønland.

Der blev foretaget suppleantvalg til Knud Sands Legat.

Henning Sørensen meddelte at publikationen *Genteknologi og Verdens Fødevarerforsyning* er udkommet på Rhodos Forlag med bidrag fra Selskabets medlemmer, redigeret af Ole Terney.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd har bevilget 29.716 kr. som støtte til kontingenter til internationale unioner under ICSU for 2000.

Bytteforbindelsen med Royal Greenwich Observatory, Cambridge, England er ophørt, da observatoriet er blevet lukket.

4. møde, torsdag den 11. november 1999

Til stede var 48 medlemmer. Præsident: Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Paul Zanker, Rom og Gillian Fellows-Jensen, København.

Gert Due Billing: Kan en klassisk partikel gennemtrænge stof ?

Løsning af den for kemien fundamentale ligning, nemlig Schrödingerligningen for molekyler, der undergår en kemisk reaktion, har vist sig at være yderst vanskelig selv med anvendelse af computere med op til teraflop (10² operationer pr. sekund) kapacitet.

Det er imidlertid muligt at omskrive Schrödingerligningen således, at klassisk dynamik kan indføres på systematisk vis. Herved lettes det numeriske arbejde i forbindelse med beregninger på kemiske reaktioner betydeligt. Der vil under meddelelsen blive givet eksempler på anvendelse og indførelse af såkaldte kvante-klassiske teorier, hvor dynamikken styres af mere generaliserede kræfter end de, der er kendt fra den sædvanlige, dvs. Newton'ske klassiske mekanik.

Paul Zanker: Reading the Mythological Images in the Pompeian House.

The Roman house was full of images which decorated the walls, the floors, and even the ceilings. Most of these are depicted mythical stories or single mythical figures. The presentation examined the rationale for this abundance of imagery and in particular the significance that the depictions of myths had for the contemporary viewer. The first part of the presentation discusses the use of mythical comparisons. The Greeks already in Homer's time lived with their myths; they correlated specific myths to moments in their own lives and found in them consolation, confirmation, and enhancement of the joys of life. This direct existential interaction with myth continues uninterrupted in the Roman period and in Late Antiquity. The second part of the presentation was concerned with the Roman house, which in the course of the Hellenization of the aristocratic culture was defined as a place of otium. In this realm works of Greek art and their imitations had a position as material for cultural/educational enhancement. In view of this the mythological representations demonstrated the culture of the owner of the house and his pretensions to belong to »well-bred society«. The third part of the presentation treated the choice of the myths represented on the walls of Pompeian houses. A large part of the images glorify love, bodily beauty, and the Dionysiac pleasures of life. The house, thus, becomes a place which constantly invites the guest and the occupant to enjoy life. The reality of private every day routine and festival day ritual becomes at the same time confirmed and accentuated through the mythological representations. This indicates a profound change in the traditional Roman values.

Der blev foretaget valg til Selskabets udvalg for ESF, European Science Foundation.

Selskabet har fra David Favrhøldt modtaget følgende boggave: *Filosofisk Codex. Om begrundelsen af den menneskelige erkendelse.*

Forskningsministeriet har fremsendt meddelelse om sammensætningen af den ny bestyrelse for Danmarks Grundforskningsfond.

Der afholdtes udsalg af Selskabets ældre publikationer 26.-28. november.

5. møde, torsdag den 25. november 1999

Til stede var 60 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær: Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Klaus Alpers, Hamburg og Knud Haakonsson, Boston. Gæster: Victoria Friis og lektor, cand.scient. Henning Knudsen.

David Favrholdt : Hvordan definere begrebet 'kunstværk'?

Siden Charles Batteux i 1746 hævdede, at det fælles princip for de skønne kunster var »imitation af det skønne i naturen« har mange forsøgt at finde en mere dækkende definition af 'kunstværk'. Nævnes kan Tolstoj, Clive Bell, Collingwood, Beardsley og Tatarkiewicz. Men efter at 'ready-mades', 'pop-art' og 'koncept-kunst' har vundet indpas på gallerier og museer, er det nu den såkaldte 'institutionsteori', der anses for vejen til den korrekte definition. Ifølge institutionsteorien, der accepteres af et flertal af filosoffer, museumsfolk og kunstkritikere, er det, der gør en ting til et kunstværk, alene sociologiske omstændigheder: Hvis tingen, f. eks. en telefon, udvælges, navngives og udstilles af en kunstner på et galleri eller et museum og ydermere beskues, anmeldes og sælges, så er tingen et kunstværk. Det er ikke særlige perciperbare træk ved tingen selv, der gør den til et kunstværk. Som modtræk til denne værdinihilisme kan man udforme en parameter-teori for kunstværker, hvor konjunktionen af en række parametre (æstetiske kvaliteter, teknik, personpræg m.fl.) i forskellige styrkegrader giver en anvendelig definition. Tillige kan der gives et tilfredsstillende svar på, hvem der er kompetente til at vurdere på grundlag af parametrene.

Ib Friis: Om Martin Vahl.

Botanisk Museum og Centralbiblioteks samlinger regnes for grundlagt ca. 1753 sammen med de kongelige botaniske anstalter i Amaliegade, men omfattende videnskabeligt materiale blev først tilvejebragt af den norskfødte Martin Vahl (1749-1804), en af Linnés sidste elever. Med henblik på et kritisk systematisk værk omfattende alle da kendte planter foretog Vahl lange rejser i Europa for at studere offentlige og private botaniske samlinger. Under rejserne, der også gik til Tunis, erhvervede han et stort herbarium ved at samle, bytte og modtage gaver. Da Vahl døde som 55-årig, var kun 15% af hans værk udgivet, men de nye og meget stringente kriterier, der lå til grund for hans arbejde, udviklede sig til de forskrifter for anvendelsen af typemateriale som basis for videnskabelig navngivning, der endnu anvendes. Vahls elever kom til at dominere dansk botanik i 1800-tallets første årtier, men ingen af dem kunne færdiggøre hans store arbejde. Videreudviklingen af den botaniske systematik kom til at ske i andre lande, medens dansk botanisk forskning i mange år efter Vahls død især rettede sig mod andre områder. Et kritisk katalog over verdens planter mangler også i dag, hvor biodiversitet er et væsentligt biologisk begreb. I 250-året for Vahls fødsel belyser meddelelsen Vahls betydning i dag og illustrerer nogle af de opgaver, et nationalt herbarium med rødder i det 18. årh. skal løse for international videnskab. Vahls offentlige botaniske og zoologiske forelæsninger blev overværet af flere af den danske guldalders foregangsmænd og var med til at skabe en positiv holdning til naturvidenskab.

Der blev foretaget valg til nationalkomiteen for biofysik, IUPAB.

Statens Teknisk-Videnskabelige Forskningsråd har bevilget midler til kontingenter til Danmarks medlemskab af IUTAM og URSI.

6. møde, torsdag den 9. december 1999

Til stede var 68 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Gillian Fellows-Jensen og Abraham Pais, begge København; Kjell Åke Modéer, Lund. Gæster: Kontorchef, cand.jur. Gunver Kyhn, cand.mag. Else Margrethe Lund, lektor, ph.d. Torben Lund og cand.scient., ph.d. Marianne Lund.

Rolf Kuschel taler mindeord om Ib Kristian Moustgaard.

Henning Lund: 200 år efter Volta; nogle anvendelser af elektrolyse.

Fremstillingen af *Volta-søjlen* i 1799 var et afgørende skridt fremad i elektricitets historie, idet det derved blev muligt at frembringe en kontinuert strøm samt definerede spændinger. Inden da kunne man frembringe elektricitet ved gnidning (*elektricermaskine*); derved kunne opnås ret høje spændinger, men ingen konstant strøm. Voltasøjles energi er et resultat af kemiske processer ved elektrodeoverfladerne, idet der sker en reduktion ved katoden og en oxidation ved anoden, et forhold Volta aldrig anerkendte, og som først med Faradays forsøg i 1831 kunne bevises.

Elektrolyse anvendes teknisk især til fremstilling af uorganiske stoffer som chlor, natriumhydroxid og aluminium, men benyttes også ved syntesen af organiske forbindelser som laboratorieforsøg til teknisk udnyttelse. Desuden blev der givet et eksempel på anvendelse af elektrokemien til belysning af mekanismen af organiske reaktioner, idet de to klassiske mekanismer for den meget vigtige aliphatiske nukleophile substitutionsreaktion må suppleres med en tredje. Endvidere blev bestemmelsen af reduktionspotentialer af kortlivede radikaler nævnt samt deres betydning for forståelse af kemiske reaktioner. Endelig blev anvendelsen af elektrolyse til rensning af vand for bakterier kort omtalt.

Formanden for Carlsbergfondets direktion, Poul Chr. Matthiessen informerede om planerne for eventuelt fundatsændring.

Det blev vedtaget at tildele Eli Fischer-Jørgensen Pastor emer. F.J. Ørnborgs Legat på 2000 kr.

Der blev foretaget valg til suppleant for bestyrelsen for Inge Lehmanns Legat.

Der blev udpeget en repræsentant til redaktionsudvalget for *Acta Zoologica*.

Formanden for Udvalget for udadrettet Virksomhed i Danmark forelagde programmet for forårets program til godkendelse:

Medlemmerne blev gjort opmærksomme på, at Selskabet nu har fået en hjemmeside.

Carlsbergfondet har bevilget 2.119.000 kr. til sin drift i 2000 samt 78.000 kr. til De syriske ekspeditioner.

Selskabet har af Selskabet til Udgivelse af Danske Mindesmærker modtaget følgende boggave, som vil indgå i Selskabets håndbibliotek: *Dansk Jødisk Kunst – Jøder i Dansk Kunst*, redigeret af dr.phil. Mirjam Gelfer-Jørgensen, Kunstindustrimuseet.

7. møde, torsdag den 27. januar 2000

Til stede var 70 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Per Brinck, Lund og Sven Hakon Rossel, Østrig. Gæst: Birthe Louise Bugge.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet et udenlandsk medlem, idet Susumu Ohno, tidligere professor i genetik evolutionsteori og immunologi ved Institute of City of Hope, Duarte, CA, født 1. februar 1928, indvalgt i april 1992, er afgang ved døden 13. januar 2000.

Bent Christensen taler mindeord om Chr. Overgaard Nielsen.

Peter Harder: Sprog som funktionsbaseret struktur – med invitation til en diskussion om ontologi.

Sprogstruktur har været en kontroversiel størrelse, siden den kom på dagsordenen i det 20. århundredes begyndelse. Den udformning, der har sat dagsordenen i lingvistikken siden 1960'erne, er Noam Chomskys generative grammatik. Det centrale og provokerende moment i denne opfattelse er, at menneskets sprogeevne er baseret på et medfødt element af ren strukturel karakter. Semantiske og funktionelle hensyn ses som udvendige i forhold til denne genetiske parathed – der dog skal stimuleres af kommunikativt input for at kunne udvikles til fuld sproglig kompetence.

Denne position har givet anledning til en livlig, men også stærkt polariseret debat om, hvilken rolle og karakter man skal tilskrive medfødtthed, kognitiv arkitektur, kommunikativ interaktion og sprogets indholdsside i forhold til strukturelle kategorier. Polariseringen har også medført, at selve vurderingen af, hvilken betydning man skal tillægge eksistensen af et strukturelt islæt i sproget, varierer på en måde, der afspejler ens holdning til sprogets kontekstuelle forandring – jo mere man interesserer sig for kontekst, jo ringere betydning tillægger man typisk strukturen.

Meddelelsen prøvede at komme ud over den polarisering ved at beskrive sprogstruktur som strukturen i et komplekst redskab for indgriben i konteksten. Det medfødte hierarkiske element repræsenterer (formodentlig) en genetisk særstil-

ling hos homo sapiens, men en som har at gøre med funktionelle relationer til omverdenen snarere end en ren formel kompleksitet. Sprogstruktur er derfor et eksempel på funktionel differentiering snarere end på den type struktur, der opstår ved, at mindre elementer kombineres til større med voksende kompleksitet til følge (fra partikler til atomer til molekyler osv.).

Den humanistiske klasse opfordredes til at komme med forslag til en kandidat til Selskabets sølvmedalje og Prislegat i 2000.

Der blev foretaget valg til nationalkomiteen for medicinsk Videnskab, CIOMS, til nationalkomiteen for geologi, IUGS og til bestyrelsen for Handels- og Søfartmuseet, Kronborg.

Det blev meddelt, at *Hist.fil.Medd.* 78 var udkommet.

Sekretæren meddelte, at mødeindkaldelser fremover ville blive fremsendt pr. e-mail til de medlemmer, der har en sådan adresse.

Fra Statens Humanistiske Forskningsråd modtog Selskabet tilsagn om bevilling til kontingenter og rejser 2000 i UAI og TLL.

Bytteforbindelsen med Evolutionsbiologisk Centrum ved Uppsala Universitet er ophørt, da afdelingen er blevet sammenlagt med andre biologiske afdelinger.

Der var møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Plan for valg af indenlandske og udenlandske medlemmer.
2. Kort mundtlig fremlæggelse af forslag.
3. Eventuelt.

8. møde, torsdag den 10. februar 2000

Til stede var 54 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandsk medlem: Gillian Fellows-Jensen, København. Gæster: Troels Kousgård Sørensen, John Hansen, Birthe Ryg, Jimmi Petersen og Barbro Strid.

Mindeord om John Kousgård-Sørensen af Gillian Fellows-Jensen.

Arne Strid: Om botanikeren Grisebachs rejse gennem Balkan.

I *Reise durch Rumelien und nach Brussa im Jahre 1839* beskriver August Grisebach et område, der dengang var næsten ukendt i naturhistorisk henseende. Rejsen varede fire måneder og førte ham til den bithyniske Olymp (Ulu Dağ), klosterrepublikken Athos og gennem afsides bjergegne i det nuværende Nordgrækenland, Makedonien, Kosovo og Albanien. De botaniske resultater blev udgivet i *Spicilegium Florae Rumelicae et Bithynicae* (1843-46), med bl.a. beskrivelse af mere end 300 nye arter og varieteter. I meddelelsen fulgtes Grisebachs rejserute, og hans betydning for den nuværende botaniske forskning i området belyses.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning om mødet den 27. januar. Indsendelsesfristen for forslag til medlemmer blev 15. februar.

Det blev vedtaget at uddele Marcus Lorenzens Legat som foreslået af bestyrelsen.

Fra Kulturministeriet har Selskabet modtaget en opfordring til at udpege et medlem til bestyrelsen for Det Danske Institut i Rom. Der er blevet indgået en fornyet aftale om Physica Scripta af samtlige nordiske akademier.

9. møde, torsdag den 24. februar 2000

Til stede var 69 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Koos Boomsma, Gillian Fellows-Jensen, begge København og Kjell Åke Modéer, Lund. Gæster: Sekretær Else Løvdal Christiansen, advokat Vivian Hjort.

Freddy Bugge Christiansen: Evolution og vekselvirkning mellem gener.

Gener i højere organismer vekselvirker på to måder. De kan påvirke hinandens funktion ved, at et gens produkt kan være forudsætning for, at et andet gen kommer til udtryk, og de kan udvise genetisk kobling, hvori to forskellige gener har tendens til at blive sammen under transmission fra generation til generation. Begge fænomener forbinder gens evolutionære ændringer. Den funktionelle vekselvirkning tenderer imidlertid mod at skabe orden, mens den arvemæssige af natur er mere vilkårlig.

Øystein Hjort: Arkitektur og rumkonstruktion i mosaikkerne i Kariye Camii (Chora-kirken) i Istanbul.

Efter Konstantinopels generobring 1261 frembragte den palæologiske renæssance en kunst og litteratur på højt niveau i samspil med en kultiveret, intellektuel elite. Kunst og kultur blev støttet af et velhavende aristokrati, der bidrog til genopbygningen af hovedstaden med grundlæggelser af nye kirker og klostre. Den lærde Theodore Metochites (1260/61-1332), der beklædte et af tidens vigtigste embeder under Andronikos II, påbegyndte omkring 1315 restaureringen af Chora-kirken (i dag Kariye Camii), der stod færdig 1321 med en omfattende udsmykning i mosaik og fresker. Kirkens indre og ydre forhal rummer detaljerede fremstillinger i mosaik af bl.a. Marias barndomshistorie, Kristi barndomshistorie og hans gerninger. Udsmykningen rummer en særpræget forfinelse, som er fuld af særprægede manierismer, der føjer nye, uventede træk til den modne palæologiske stil. Særlig i fremstillingen af arkitektur, sætstykker og rum fremtræder disse elementer i kompositioner, som er exceptionelle, bizarre og grænsende til det absurde. Udsmykningen er båret af asymmetrier og dissonanser, som afviger radikalt fra anden palæologisk kunst i Konstantinopel.

Der blev foretaget valg til nationalkomiteen for havforskning, SCOR.

Redaktøren meddelte, at følgende publikationer var udkommet: *Hist.fil.Medd.* 79 og *Mat.fys.Medd.* 46:1.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd har bevilget 821.308 kr. til Danmarks kontingenter og til internationale møder og rejse- og opholdsudgifter i forbindelse med disse ICSU-aktiviteter.

Statens Teknisk-Videnskabelige Forskningsråd har bevilget 20.255 kr. til Danmarks kontingenter i ICSU for 2000.

Der blev afholdt møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Forslag til og nedsættelse af bedømmelsesudvalg vedr. Selskabets sølvmedalje og prislegat.
2. Forslag til nyt medlem af Selskabets kassekommission.
3. Eventuelt.

10. møde, torsdag den 9. marts 2000

Til stede var 103 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Koos Boomsma, Gillian Fellows-Jensen og Heinrich Schwab, alle København. Hans Pecseli, Oslo. Gæster: Advokat Niels Fisch-Thomsen, kvæstor A.C. Jacobsen og kontorchef Gunver Kyhn, begge Carlsbergfondet samt pastor, cand.theol. Marianne Jensen-Broby Lausten.

Selskabet har mistet et udenlandsk medlem, idet Guido Pontocorvo, tidligere professor ved Imperial Cancer Research Fund, London, født 29. november 1907, indvalgt april 1966, er afgang ved døden den 25. september 1999.

Jens Nyborg: Strukturbiologi: Fra gen til protein. Udsat til næste sæson

Martin Schwarz Lausten: Forholdet mellem jøder og kristne i Danmark i første halvdel af det 18. århundrede (1700-1760). Konfrontationer. Mission. Konversioner.

Efter at jøderne i København havde fået en vis religionsfrihed – ret til egen synagogegudstjeneste, 1684 – opstod snart debat om, hvor langt denne kunne strække sig. Det drejede sig bl.a. om jødernes ønske om egen bandlysningsret, om synagogebyggeri og om jødernes edsaflæggelse i vidnesager. Blandt særlige kontroverspunkter var kristne tjenestefolks ansættelse hos jødiske familier og spørgsmålet om tvangs-dåb af jødiske børn.

Hertil kom, at kongehus og ledende mænd i administrationen blev grebet af den tyske fromhedsbevægelse pietismen. Bortset fra kravet om personlig »omvendelse«

til et aktivt fromhedsliv indledte pietisterne mission blandt ikke-kristne. Regeringen foranstaltede tvangsprædikener for de københavnske jøder, og i 1730erne og 1740erne ankom tre missionærhold fra det pietistiske centrum Halle til Danmark for at omvende jøder. Deres hidtil uudnyttede, utrykte dagbøger (Franck. Stift., Halle) indeholder talrige informationer om »jødemissionen« og giver indblik i de københavnske jøders forhold.

Medens man i forskningslitteraturen hidtil for perioden 1700-1760 har regnet med 23 jøder (12 voksne, ledsaget af 11 børn), som ville konvertere til kristendommen, har mine undersøgelser (Rigsark., Landsark., Kbh. Stadsark.) kunnet fremvise 120 jødiske ansøgere (91 voksne, ledsaget af 29 børn). Af disse blev 83 døbt. Materialet giver mange oplysninger om motiver, økonomi, undervisning mv.

Formanden for den humanistiske klasse aflagde beretning om mødet den 24. februar.

Forslaget om fundatsændring af Carlsbergfondets statutter, enstemmigt indstillet af fondets direktion, blev vedtaget.

Selskabet har fået en ny medarbejder, idet Bodil Larsen har overtaget ansvaret for køkkenets drift.

Fra Forskningsministeriet har Selskabet modtaget opfordring til at indkalde forslag til besættelse af ledige pladser i Danmarks Forskningsråd, og Statens øvrige 6 Forskningsråd. Sagen behandles på klassemøder den 23.3.

Fra Abraham Pais har Selskabet modtaget følgende publikation: *The Genius of Science. A portrait gallery of twentieth-century physicists.*

Der var møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Valg af medlem til Aksel Tovborg Niensens Legat, idet Johnny Christensen ikke kan genvælges.
2. Eventuelt.

Der var møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Indstilling af forslag til nye indenlandske medlemmer.
2. Eventuelt.

11. møde, torsdag den 23. marts 2000

Til stede var 67 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Olaf Sparre Andersen og Birgit Hegner Satir, begge New York, Alexander Kuznetsov, Moskva og Stuart A. Rice, Chicago. Gæster: Ph.d. Bjarne Amstrup, DMI, læge Karin Blegvad, lektor, dr.scient Niels Engholm Henriksen, DTU, translator Birgitte Hvidtfeldt, redaktør Bodil Hvidtfeldt og aut. elinstalør Palle Krogh.

Selskabets sekretær meddelte, at Selskabet har mistet to indenlandske medlemmer, idet Anders Reiz, tidligere professor i astronomi ved KU, født 7. juni 1915, indvalgt i den naturvidenskabelige klasse april 1959, er afgang ved døden 19 februar 2000, og Leif Grane, tidligere professor i kirkehistorie ved KU, født 11. januar 1928, indvalgt i den humanistiske klasse april 1981, er afgang ved døden 22. marts 2000.

Der vil senere blive talt mindeord.

Mindeord om Arild Hvidtfeldt af Finn-Ove Hvidberg-Hansen

Stuart A. Rice: Optical Control of Molecular Dynamics

The control of selection of products of a chemical reaction is the central aim of chemistry. Over the 200 plus years that chemistry has developed, a very large number of methods for achieving this control have been developed. These methods, which form the information base for synthetic chemistry, are all passive in the sense that they do not utilize direct control of the molecular dynamics of the reactant molecules during the course of the reaction. About 15 years ago it was suggested that shaped light pulses could be used to achieve direct control of the selection of products in a chemical reaction by intervention at the level of the molecular dynamics. The methods proposed depend on exploitation of quantum interference effects in the evolution of a molecule coupled to a shaped radiation field. About 5 years ago laser technology had advanced to the stage that these theoretical predictions could be tested. The lecture reviewed the current status of our understanding of active control of molecular dynamics using light pulses with designed temporal evolution, spectral content and phase distribution. The experimental verifications of the key theoretical ideas were discussed with respect to control of product selection in a branching uni-molecular reaction. Some speculations concerning future developments and directions were offered.

Formanden for den humanistiske klasse aflagde beretning om mødet den 9. marts.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning om mødet den 9. marts.

Niels Kærgård blev valgt som nyt medlem af kassekommissionen efter indstilling fra den humanistiske klasse.

Der blev truffet valg/genvalg i nationalkomiteen for geodæsi og geofysik, IUGG.

Fra Thorvaldsens Museum har Selskabet modtaget to eksemplarer af publikationen om Museet af Torben Melander. Bøgerne indgår i arbejdet for den danske nationalkomite for Corpus Vasorum Antiquorum, CAA under UAI.

Der var møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Forslag til indstilling af medlemmer til forskningsrådene.
2. Behandling af indstilling til Selskabets sølvmedalje og prislegat.
3. Eventuelt.

Der var møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Indstilling af udenlandske medlemmer.
2. Forslag til indstilling af medlemmer til forskningsrådene.
3. Eventuelt.

12. møde, torsdag den 6. april 2000

Til stede var 73 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: C. Kent Brooks, Heinrich Schwab, begge København, og Sven Hakon Rossel, Østrig. Gæst: Læge og B.A. Helle Abildgaard.

Henning Sørensen: Auvergnens vulkaner.

De færreste forbinder det nordvestlige Europa med vulkansk virksomhed, men der var voldsomme vulkanudbrud i Auvergne i det centrale Frankrig og i Eifel i det vestlige Tyskland for få tusinde år siden. I Auvergne begyndte udbruddene for ca. 10 mio. år siden i Cantal i syd, de seneste udbrud fandt sted for ca. 3.000 år siden i Chaînes des Puys i nord. Meddelelsens første del behandlede de forskellige udbrudstyper i Chaînes des Puys og vurderede risikoen for nye vulkanudbrud. Den anden del præsenterede nogle resultater af et dansk-fransk projekt i Mont-Dore vulkanen i det centrale Auvergne. Forekomster af den vulkanske bjergart phonolit vises at repræsentere en separat vulkansk episode, som fandt sted for ca. 2 mio. år siden. Undersøgelse af phonolitterne og deres indeslutninger af basiske bjergarter har vist, at de phonolitiske smelter blev dannet ved komplicerede processer i dybe magmakamre.

Niels Kærgård: Jordbrugsøkonomiens betydning for den økonomiske teoris udvikling.

Jordbrugsøkonomien kan føre sine rødder tilbage til 1700-tallet med bl.a. en række Linné-elever, men fagets store navne som Arthur Young og Albrecht Thaer er i dag fuldstændig glemt uden for meget snævre jordbrugsøkonomiske kredse. Faget er kendetegnet af en række specielle forhold vedrørende jordbrugsproduktion, bl.a. klimaafhængighed, produktions-faktoren jord og biologiske produktionsprocesser. Disse forhold betinger en særlig interesse for specielle dele af den økonomiske teori – fx regionaløkonomi, dynamiske modeller og økonometri. Inden for disse områder er den almindelige økonomiske teori i vid udstrækning startet af jordbrugsøkonomer. Regionaløkonomien og von Thünen, den tidlige amerikanske økonometri og spindelvævsmodellen er oplagte eksempler.

Formanden for den humanistiske klasse aflagde beretning om mødet den 23. marts, og formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning om mødet den 23. marts.

Der blev foretaget valg af medlemmer til den naturvidenskabelige klasse

matematisk-fysisk gruppe:

Forskningsprofessor, dr.scient. Mogens Høgh Jensen
 professor, ph.d. Kim Guldstrand Larsen
 lector, ph.d. Klaus Mølmer
 professor, ph.d. Philip Solovej

biologisk gruppe:

Professor, dr.scient. Henrik Enghof
 Professor, cand.scient. Kaj Sand Jensen
 professor, lic.scient. Michael Gjedde Palmgren
 professor, overlæge, dr.med. Olaf Paulson
 professor, dr.med. Ulla Wewer

Udenlandske medlemmer

matematisk-fysisk gruppe:

Professor, dr.philos. Ola Bratteli, Norge
 professor, Ph.D. Andrew D. Jackson, Danmark
 Linus Pauling professor, Ph.D. Ahmed Zewail, USA
 professor, Ph.D. Tom Ziegler, USA

Biologisk gruppe:

Professor, Ph.D. Evan Evans, USA
 Professor, dr. Cornelis J.P. Grimmelikhuijzen, Danmark
 professor, med.dr. Rolf Håkanson, Sverige
 professor, Ph.D. George A. Jackson, USA
 professor, dr.philos. Frede T. Thingstad, Norge

Den humanistiske klasse indstiller til plenum, at dr.phil. Dan Zahavi får tildelt Selskabets sølvmedalje og prislegat 2000.

Følgende valg blev foretaget: Birger Munk Olsen blev genvalgt til præsident, Axel Michelsen blev genvalgt til Carlsbergfondets Direktion, koncernchef Flemming Lindeløv blev genvalgt til bestyrelsen for Carlsberg Laboratorium. Desuden blev der foretaget gen-

valg til Udvalget for udadrettet Virksomhed i Danmark, revisorposten, revisorsuppleantposten, Selskabets Bidragsfond, Grundforskningsfonden og til Emil Herborgs Legat.

Selskabets udflugt fandt sted den 3. juni og gik til Fyn.

Der var møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Valg/genvalg til Selskabets Forskningspolitiske Udvalg.
2. Eventuelt.

Der var møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Indstilling af forslag til medlemmer af forskningsrådene.
2. Valg/genvalg til Selskabets Forskningspolitiske Udvalg.
3. Eventuelt.

13. møde, torsdag den 27. april 2000

Til stede var 64 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandsk medlem: Inger Nordal, Oslo

Inger Nordal: Botanisk diversitet i Arktis – Hva er en art?

Hvor mange arter huser arktis? Hvor finnes det biodiversitets-sentre og »evolutionary hotspots«. Hvor mange arter finnes det i arktisk Dryas? Potentilla? Papaver? Er »Papaver radicum« på Grønland det samme taxon som det med samme navn i de skandinaviske fjell? I tillegg til problemer som skapes av plantenes mangfoldige reproduksjons-systemer (apoximis, selvbe-fruktning), som ofte fører til begrenset genflyt, har en i Arktis i tillegg hatt de politiske barrierer som har skapt hindringer for tanke-flyt. Erfaringer og resultater fra ett års intenst russisk-amerikansk-skandinavisk samarbeid med »The Panarctic Floraproject« (1999) ble presentert.

Gretty Mirdal: Fra granatchok til post-traumatisk-stress-syndrom: Skiftende syn på patologi og behandling ved trauma.

Fra tidernes morgen har man vidst, at voldsomme opplevelser kunne medføre psykiske reaksjoner såsom livslede, depression, isolation, irritabilitet, appetit- og søvnløshet, hyppige mareridt, uforklarlige fysiske gener og ufrivillig genoplevelse av traume. Mens der har hersket forbløffende overensstemmelse i beskrivelsen av disse reaksjoner, har teorier om hvorfor og hvordan de oppstår, skiftet igennem tidene, med vidt forskjellige diagnostiske betegnelser og behandlingsformer til følge.

Granatchok, traumatisk neurose, kz-syndrom og post-traumatisk-stress-forstyrrelse er eksempler på sådanne diagnoser, der er oppstået i kjølvandet på de store krige i det 20. århundrede. De inneholder forskjellige, til tider modstridende teorier om kognition og emotion, om hukommelse og glemsel, såvel som uforenelige oppfatninger vedrørende kausalitet og sjæl-legeme problemet.

Disse forskjelligeartede antagelser har konsekvenser for den psykologiske behand-

ling af trauma og tortur. Meddelelsen fokuserede specielt på diskrepansen mellem den nyere biopsykologiske forskning om stress og de psykoanalytiske traumeteorier, som størsteparten af de aktuelle behandlingstilbud til traumatiserede og torturerede flygtninge bygger på.

Formanden for den humanistiske klasse aflagde beretning om mødet 6. april.

Der blev truffet valg til Selskabets Forskningspolitiske Udvalg.

Formanden for Udvalget for udadrettet Virksomhed i Danmark forelagde programmet for efteråret til godkendelse.

Kassekommissionen har konstitueret sig og valgt Niels Peder Kristensen som formand.

Redaktøren meddelte, at festskriftet til Dronningen i anledning af hendes 60-års dag er udkommet.

Præsidenten meddelte, at CivilRetsDirektoratet har godkendt ændringen af Carlsbergfondets fundats.

14. møde, torsdag den 11. maj 2000

Til stede var 73 medlemmer. Præsident Birger Munk Olsen. Sekretær Ole Hansen. Udenlandske medlemmer: Koos Boomsma, Gillian Fellows-Jensen, Cornelis Grimelikhuijzen, Andy Jackson, Abraham Pais, alle København og Knud Haakonsson, Boston. Gæster: Regnskabschef Lise Jantzen, Åsa Söderman og dr.phil. Dan Zahavi.

Knud Haakonssen: The New Adam Smith.

The development of scholarship on Adam Smith can be divided in many different ways, but it is indisputable that the latter part of the 1970s constitutes a watershed. It was during this period, and associated with the bicentenary of the publication of the *Wealth of Nations*, that most of the *Glasgow Edition of the Works and Correspondence of Adam Smith* appeared. This is the first complete edition of Smith's work; it includes the first attempt at a full edition of his correspondence; and it includes a set of student's notes from Smith's Lectures on Jurisprudence that had never been published before and which significantly changed the understanding of Smith's work as a whole. While there is much valuable work on Smith prior to the Glasgow Edition, the general lines of Smith interpretation have been permanently changed by its impact. First of all, Smith is now seen not simply as the founding father of political economy but as a major philosopher who also wrote on economics. The recent scholarship and the author's position in it will be discussed under four headings: 1) the coherence and systematic nature of Smith's work; 2) the basis for Smith's normative ethics and jurisprudence; 3) historical materialism and laissez-faire liberalism; and 4) natural law and republicanism.

Jens Nørskov: Kvælstofaktivering.

Atmosfæren omkring jorden består for ca. 80 procent vedkommende af molekylært kvælstof. Alligevel er det sådan, at adgangen til kvælstof ofte begrænser planter vækst. Grunden er, at bindingen mellem de to kvælstofatomer i kvælstofmolekylet (N₂) er så stærk, at den ikke kan brydes i planteceller. Kvælstofatomerne må derfor omdannes til fx ammoniak (NH₃), for at kunne udnyttes af planter til opbygning af nye proteiner. Ammoniaksyntesen, hvor kvælstof og brint (H₂) kombineres, kan kun foregå ved ekstreme temperaturer (fx i en gnist), med mindre en katalysator medvirker i processen. Der findes to slags ammoniaksyntese-katalysatorer. Den ene er den biologiske. Enzymet nitrogenase, som findes i visse bakterier, kan omsætte atmosfærens kvælstof til ammoniak ved almindelige temperaturer og tryk. Den anden er den menneskeskabte ammoniak-katalysator, som i hoveddelen består af aggregater af nanometer store jern- eller rutheniumpartikler. Denne katalysator fungerer dog kun ved relativt høje temperaturer og tryk. Jeg vil diskutere, hvordan disse to meget forskellige katalysatorer aktiverer det stabile kvælstofmolekyle. Inden for de allerseneste år er teoretiske metoder, baseret på en kvantemekanisk beskrivelse af elektronbevægelserne, blevet udviklet i en sådan grad, at det idag er muligt – i tæt kobling med eksperimentelle undersøgelser – at opnå en atomistisk beskrivelse af, hvordan sådanne processer foregår. Beregningerne har blandt andet vist os, hvorfor de to processer kræver så forskellige betingelser, og hvorfor den biologiske katalysator tilsyneladende er langt mere effektiv end den menneskeskabte. Den grundlæggende indsigt, vi får i, hvordan katalyse foregår, sætter os endvidere i stand til bedre at foreslå nye katalysatorer med forbedrede egenskaber.

Dr.phil. Dan Zahavi fik overrakt Selskabets sølvmedalje og prislegat.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning om mødet den 6. april.

Formanden for Carlsbergfondets direktion aflagde beretning og regnskab for perioden 1.10 1998 til 30.9.1999.

Kassekommissionens formand fremlagde regnskab for 1999, budget for 2000 og foreløbigt budget for 2001. Det endelige reviderede ville blive fremlagt i sekretariatet til godkendelse og décharge.

Formanden for Selskabets Bidragsfond fremlagde regnskab for 1999 til godkendelse.

Sten Ebbesen fremlagde Selskabets Forskningspolitiske Udvalgs rapport: *Evaluering og fornyelse i dansk forskning.*

Det blev vedtaget at uddele midler til dansk sprog og den danske flora som foreslået af bestyrelsen for Mag.art. Marcus Lorenzens Legat.

Redaktøren meddelte, at Hist.fil.Skr. 21: *A Comparative Study of*

Thirty City-State Cultures. An Investigation Conducted by the Copenhagen Polis Centre er udkommet.

Præsidenten og den tidligere præsident har underskrevet en samarbejdsaftale med Royal Society of Edinburgh den 8. maj 2000.

Behandlede sager

257. sæson

Legater

Fra *Selskabets Bidragsfond*, hvis midler hovedsagelig hidrører fra gaver fra Selskabets medlemmer, blev der i 1998 bevilget 80.000 kr. som tilskud til Selskabets drift.

Bestyrelsen for *Niels Bohr Legatet* har modtaget et større antal ansøgninger vedrørende studerendes og ph.d. studerendes projekter og forskningsrejser, men har ingen mulighed for at give støtte til denne type af ansøgninger, der falder uden for bestemmelserne i Niels Bohr Legatets fundats. Der er i beretningsperioden bevilget:

Sammenslutningen af Danske Amatørarkæologer	20.000 kr.
Tilskud til møde for <i>Society of New Testament</i> ved Niels Hyldal	20.000 kr.
Universitetet i Oslo, tilskud til oversættelsesarbejde	5.409 kr.
Rejsebevilling til møde i Finland (Minna Skaftø Jensen, Marianne Pade og Peter Zeeberg)	22.136 kr.
To årlige symposier i Selskabets regi	100.000 kr.
Støtte til tilrettelæggelse af gennemgang af Hjelmslevs forelæsninger	17.950 kr.
Raymund Gwosdz, rejse til Kiev	10.000 kr.
Deltagelse af dr. Phillips og dr. Polhill i symposiet: <i>Research on the Flora of the Horn of Africa</i> (anbefalet af Ib Friis)	11.000 kr.
Videnskaberne Selskab – til portræt af præsidenten	25.000 kr.
Udenrigsministeriet: til udstilling om P.W. Lund i Brasilien	30.000 kr.
I alt uddelt	261.495 kr.

Caix Legatet under Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond har i beretningsperioden besluttet ikke at uddele midler.

Grosserer A. Collstrop's Fond til støtte til tilvejebringelse af arbejdssteder for danske videnskabsmænd.

Der er lejet en lejlighed på H.C.Andersens Boulevard 37, der i alt rummer 5 arbejdsværelser og et fællesrum samt et fotokopierings-

rum. Til lejligheden hører desuden et lille tekøkken. Arbejdsværelser er tildelt 5 af Selskabets medlemmer efter ansøgning. De tildeles for 2 år ad gangen efter de retningslinier, som fremgår af brev udsendt i slutningen af 1996.

Følgende medlemmer har fået tildelt et arbejdsværelse i legatlejligheden for 2 år:

Ellen Andersen indtil	juli 2001
Svend Olav Andersen indtil	juli 2001
Jes Asmussen indtil	juli 2000
Aksel Wiin Nielsen indtil	juli 2000
Jørgen Chr. Siim indtil	juli 2000

Tom Fenchel

Lillian og Dan Finks Fonds bestyrelse har i 1998 bevilget:

Civilingeniør Torben Høst, støtte til udgivelsen af manus til <i>Informationsbogen</i> , til dækning af diverse forberedelser	20.000 kr.
Frank Dalhoff: bidrag til dækning af deltagelse i ISAACs 8. internationale konference i Dublin, Irland	10.000 kr.
Sten Lange, Slow Foto: støtte til trykning af fotobogen <i>Anderledes mennesker</i>	20.000 kr.
Dr.med.vet. Ivan Katić støtte til udgivelse af en dagbog fra professor, dr.med. Harald Krabbes rejser til Island i 1865, 1870 og 1871	3.000 kr.
Cand.mag. Hans Henrik Appel: bidrag til trykning af disputatsen <i>Tinget, magten og æren</i>	25.000 kr.
Som støtte til udgivelse af <i>Bygningsarkæologiske Studier 1998</i> ved Peter Christiansen	15.000 kr.
Arkitekt Anne Appel: støtte til produktionen af bogen <i>Farvens format</i>	25.000 kr.
Michael Varming, Statens Byggeforskningsinstitut: støtte til hæftet <i>Liv på Blangstedgård</i>	2.500 kr.
Jysk Arkæologisk Selskab: støtte til produktionen af Holger Schmidts bog <i>Vikingetidens byggeskik</i>	25.000 kr.
Det Kongelige Bibliotek v/direktør Erland Kolding Nielsen: støtte til produktionen af Henrik Horstbølls disputats <i>Meningmands medie. Det folkelige bogtryk i Danmark 1500-1840. En kulturhistorisk undersøgelse.</i>	30.000 kr.

Fonden til udgivelse af Niels W. Gades Værker v/ professor, dr.phil. Finn Egeland Hansen: støtte til udgivelse af en enhed i projektet, med understregning af, at fondet ikke ønsker fortsat at bevilge til formålet	60.000 kr.
I alt uddelt	235.500 kr.

Grundforskningsfonden

I løbet af 1998 blev det besluttet at reducere bestyrelsens størrelse og dernæst indsende forslag om ændring af fundatsen til godkendelse i CivilRetsDirektoratet (se henholdsvis side 90 og side 166). Bestyrelsen vedtog dernæst at uddele en portion af fondens midler som et hæderslegat til Selskabets udenlandske medlem, den amerikanske genetiker og evolutionsforsker Susumu Ohno fra City of Hope National Medical Center, CA. Prisoverrækkelsen fandt sted i Selskabet den 11. november 1998, hvor H.M. Dronning Margrethe havde indvilget i at overrække prisen, *Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskabs Forskningspris*, der var på 100.000 USD.

Forskningsprisen er indstiftet af undertegnede, der er medlem af Selskabet og siden 1987 har boet i San Francisco.

Lennart Olsson

Emil Herborgs Legat

I slutningen af 1998 blev det vedtaget at give støtte til mandlige specialestuderende i naturvidenskab under forudsætning af, at de er under 30 og ubemidlede.

Stud.polyt. i kemi ved DTU Christian Bjerggaard Pedersen modtog støtte til ophold ved Rowett Re- search Institute i Aberdeen i perioden januar- juni 1999	5.000 kr.
Stud.scient. i geologi ved AaU Peter Aaen Erichsen modtog støtte til ophold ved Tohoku University i Japan i perioden april-juni 1999	7.000 kr.
Stud.pharm. ved DFH Mikkel Pind modtog støtte til ophold ved UCLA, Los Angeles fra februar 1999	7.000 kr.
I alt uddelt	19.000 kr.

Selskabet har fra den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse modtaget sin andel af overskuddet for 1997: 148.519 kr.

Aksel Touborg Jensens Legat har foretaget følgende uddelinger i regnskabsåret 1998:

Videnskabernes Selskabs skovtur 1998	22.849 kr.
EDB-udstyr til Selskabet	50.687 kr.
Bidrag til maleri af Selskabets præsident	25.000 kr.
Minisymposium ved Gert Due Billing	19.500 kr.
Dansk Selskab for Historisk Kemi – Symposium om Ph	20.000 kr.
Trykkeudgifter (bog om Zeise)	19.000 kr.
I alt er uddelt	157.036 kr.

Inge Lehmann's Legat af 1983:

Inge Lehmann's Legat af 1983 er opkaldt efter sin stifter, Dr. Inge Lehmann, der var en internationalt anerkendt forsker i geofysik. Hun var aktiv i forskning, til hun var over 80 år gammel, og blev hyldet på sin 100 års fødselsdag ved et internationalt geofysisk symposium i København i 1988. Inge Lehmann var datter af professor Alfred Lehmann, der i slutningen af forrige århundrede grundlagde det første psykologiske laboratorium i Danmark.

Inge Lehmann's Legat af 1983 uddeles årligt som et rejselegat til empirisk forskning inden for geofysik og psykologi.

I juni måned 1999 blev ved en højtidelighed i Videnskabernes Selskab uddelt følgende:

Til ph.d. studerende Kristine Jensen de Lopez, Psykologisk Inst., Aarhus Universitet, til et projekt om børns rumlige forståelse, ved sammenligning af børn med de to sprog dansk og ontomanguansk	60.000 kr.
Universitetslektor, fil.dr. Thomas William Teasdale, Psykologisk Lab., KU, til et projekt i Cambridge, England med det formål at studere hjerneskader og rehabilitation.	60.000 kr.
Ph.d. Per Møller, KUs Center for Visuel Kognition, støtte til at studere visuelle bevægelsessignaler	50.000 kr.
I alt uddelt	170.000 kr.

Mag.art. Marcus Lorenzens Legat

Selskabet besluttede på sit møde den 7. maj 1998 at uddele som følger:

Til fremme af studiet af dansk sprog:

Forskningsprojektet *Dansk Folkevisekultur 1550-1700*
(ved Hanne Ruus) til udgivelse af afhandlinger om
dansk folkevisesprog 16.500 kr.

Til fremme af studiet af den danske flora:

Stud.scient. Dorte B. Beck-Nielsen, støtte til deltagelse
i Mycorrhiza Conference 4.000 kr.
Stud.scient. Jette B. Bröcher, støtte til Populations-
studier af Orobanché på Samsø 4.000 kr.
Cand.scient. Jens Chr. Svenning, til undersøgelse af
bestanden af *Taxus baccata*, Munkebjerg, Vejle 1.500 kr.
Stud.scient. Karen Thingsgaard, indkøb af PC til
internationalt projekt om tørvemoser 7.000 kr.
I alt uddelt 33.000 kr.

Der er i sæsonen blevet uddelt i alt 349.230 kr. af *Julie von Müllens Fond* til følgende legatmodtagere:

Lektor, ph.d. Jesper Eidem, støtte til Arkæologisk
rekognoscering i Sajour Dalen (Syrien) 30.000 kr.
Museumschef, Ph.D. Torben Grøngaard Jeppesen, rej-
sestøtte til projektet *Danske Nybyggere i Midtvest USA* 24.500 kr.
Cand.scient., ph.d.stud. Tove Hedegaard Jørgensen,
rejsestøtte i forbindelse studier af planteslægten
Aeonium 17.430 kr.
Ph.d. Ulla Koch-Westenholz, støtte til ophold i
London i forbindelse med projektet: *De gammel-
testamentlige tekster som kilder til Israels historie* 40.000 kr.
Lektor, cand.mag. Ingemai Larsen, støtte til forsk-
ningsophold i Portugal med henblik på at under-
søge betydningen af de gamle portugisiske myters
betydning for den kollektive selvforståelse 34.300 kr.
Knud Martner, støtte til udlandsophold i forbindelse
med udgivelsen af en publikation om Gustav Mahler 17.000 kr.
Mag.art. og D.Phil. Karina Martens, støtte til udlands-
ophold i forbindelse med det internationale forsk-
ningsprojekt *The Pompei Project* 50.000 kr.

Lektor, arkitekt, m.a.a. Karin Skousbøll, støtte til projekt om den italienske arkitekt Paolo Portoghesi og hans fortolkning af barokken i en nutidig arkitektur	16.000 kr.
Civilingeniør, ph.d. stud. Zia Irene Thale, støtte til ophold ved University of California, Santa Cruz, vedr. et projekt om marine svampe i Stillehavsregionen	50.000 kr.
Adjunkt, ph.d. Stuart James Ward, støtte til rejse-udgifter i forbindelse med projektet <i>Det ændrede forhold mellem Australien og Storbritannien i det 20. århundrede</i>	40.000 kr.
Cand.scient Thomas Wernberg-Møller, støtte til projekt om empirisk forskning i modellering af undersøiske landskabers spatio-temporale udvikling	30.000 kr.
Fra det <i>Classenske Fideicommis</i> har Selskabet i 1999 i alt modtaget	400 kr.

Bestyrelsen for *Ole Rømer Fondet* har i 1997 ikke foranlediget nogen uddeling.

Pastor emer. F.J. Ørnborgs Legat på 2.000 kr. er i 1998 tildelt Erling Ladewig Petersen til rentegning af diagrammer til afhandlingen *Poor Nobles and Rich in Denmark, 1500 – 1700*, som publiceres i *The Journal of European Economic History*, Rom, 1999.

Selskabets 4 forskerværelser er indtil videre stillet til rådighed for:
 Corpus Lexicographorum Graecorum
 Mogens Blegvad og F.J. Billeskov Jansen
 Udvalgsvirksomhed samt sekretariat for Det danske Institut i Rom
 Bibliotekaren og opmagasinering.

Vedtægt
for
Grundforskningsfonden

§ 1

Fondens navn er Grundforskningsfonden. Dens hjemsted er København.

§ 2

Fonden er stiftet af professor, dr.med. Lennart Olsson.

§ 3

Fondens formål er at støtte videnskabelig grundforskning af enhver art, herunder basal cellebiologisk forskning.

§ 4

Stk. 1. Fondens formue andrager ved udgangen af 1997 1.555.907,87 kr., der fordeler sig med bundne aktiver på 1.304.707,87 kr. og frie aktiver 251.200,00 kr.

Stk. 2. Fondens midler kan til enhver tid forøges ved gave eller arv eller ved enhver form for tilskud.

§ 5

Stk. 1. Legater kan uddeles både uden og efter indstilling, men kan ikke søges. Uddeling finder sted hvert andet år.

Stk. 2. Fondens bestyrelse kan beslutte at støtte fra fonden kan tildeles som et hæderslegat, hvis den udvalgte forsker har præsteret et exceptionelt forskningsresultat inden for grundforskningen herunder basal cellebiologisk forskning.

§ 6

Stk. 1. Fondens regnskabsår er kalenderåret.

Stk. 2. Fondens regnskab revideres i overensstemmelse med revisionsreglerne i fondsloven.

§ 7

Fonden ledes af en bestyrelse på 3 medlemmer, der vælges af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab efter indstilling fra Selskabets præsidium.

Ved valget skal Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab følge følgende retningslinier:

Et medlem vælges inden for det naturvidenskabelige område og et medlem inden for det humanistiske område. Endelig beklæder professor, dr.med. Lennart Olsson posten som livsvarigt medlem af bestyrelsen.

De valgte medlemmer skal fortrinsvis, men ikke nødvendigvis være medlemmer af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab.

§ 8

Valget gælder for en periode på 4 år. Genvalg kan finde sted én gang.

Ingen kan vælges efter sit fyldte 70. år.

§ 9

Bestyrelsen vælger selv sin formand.

§ 10

Stk. 1. Formanden for bestyrelsen skal sørge for, at bestyrelsen holder møde, når dette er nødvendigt, og skal påse, at samtlige medlemmer indkaldes.

Stk. 2. Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når 2 medlemmer er til stede. Beslutning træffes ved simpelt stemmeflertal. I tilfælde af stemmelighed skal formandens stemme være afgørende.

Stk. 3. Over forhandlingerne i bestyrelsen skal der føres referat, som underskrives af samtlige tilstedeværende medlemmer.

§ 11

Fondens midler administreres i en af bestyrelsen valgt og af Justitsministeriet godkendt forvaltningsafdeling.

Fondens bestyrelse tilrettelægger selv tegningsreglerne for fonden.

§ 12

Enhver ændring i fundatsen kræver i stifterens levetid dennes godkendelse.

§ 13

I øvrigt følger fondens virksomhed de i loven om fonde og visse foreninger fastlagte regler.

København, den 18. september 1998

Hector Estrup

Ole G. Mouritsen

Lennart Olsson

Møder i Selskabets lokaler

Der har i sæsonens løb været afholdt 14 medlemsmøder samt 10 offentlige foredrag.

Alfred Benzons Fond afholdt i august 1998 det sidste symposium (nr. 45: *Brain Barrier Systems*) af en symposierække, der har været afholdt i Selskabet i 15 år.

Fra 11.-15.8.1998 afholdtes et af Selskabets symposier 1998: Caspar Wessel: Om Directionens analytiske Beregning.

9.9.1998 afholdt Dansk-Iransk Forening møde.

Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie har afholdt møder 28.10.1998, 24.3. og 19.5.1999

Mindesmærkeselskabet har afholdt møder 22.10.1998, 20.1 og 2.6.1999.

Den 4.9. 1998 afholdt Forskningsministeriet en endagskonference under titlen *Det fremtidige arbejde i det videnskabetiske komitesystem*.

Fra 14.-17.10 afholdtes symposiet *In Situ Scanning Tunnel Microscopy* ved Jens Ulstrup.

Den 11.11.1998 overrakte Dronningen Selskabets Grundforskningspris, af Grundforskningsfondens midler, til Selskabets udenlandske medlem, Susumu Ohno.

Den 21.12.1988 fik Knud Waaben overrakt Anders Sandøe

Ørsted Priis-medailen i guld, den fornemste anerkendelse, som kan tildeles en dansk eller norsk jurist.

Den 22.1.1999 var Niels Thomsen vært for et endagsmøde for Selskabet for Samtidshistorisk Forskning.

Der afholdtes 30.1.1999 et endags-symposium under ledelse af Bengt Saltin: *CMRC, The Dirk Pette Symposium*.

Bestyrelsen for Det Danske Institut i Rom afholdt møde 29.10.1998, 26.3. og 7.6.1999.

Bjerrum-Brønsted-Lang-forelæsningen blev for første gang afholdt i Selskabet 9.2.1999.

Det danske Sprog- og Litteraturselskab uddelte 11.2.1999 ved en højtidelighed i Selskabet Lis Jacobsen Prisen til cand.mag. Jens Keld som påskønnelse af hans store værdifulde arbejde ved dels at afslutte Litteraturselskabets udgave af Oehenschlägers korrespondance med et stort regist- og registerbind, dels at udgive B.S. Ingemanns *Levnetsbog og Tilbageblik*.

Det årlige møde i ICSU-nationalkomiteen blev afholdt fredag d.26.3.

Den 28.4.1999 blev der afholdt et endagssymposium i anledning af Selskabets sekretær, Thor A. Baks 70 års fødselsdag.

Fra den 1-3.5.1999 afholdtes Selskabets humanistiske symposium for 1998: *Palace, King and Empire* under ledelse af Mogens Trolle Larsen.

Fra 28.-29.5.1999 afholdtes et musikvidenskabeligt symposium: *Theatre Orchestras in Europe in the 18th and 19th Century* under ESF forskningsprojektet: *Musical Life in Europe 1600-1900*.

Ved en højtidelighed uddelte bestyrelsen for Inge Lehmanns Legat 4.6.1999 sine bevillinger for året.

I løbet af året har der været afholdt flere arbejdsfrokoster på medlemmernes foranledning. Nogle udenlandske ambassadører har været indbudt i fortsættelse af indgåede aftaler med udenlandske akademier.

I lighed med tidligere år har flere nationalkomiteer, legatbestyrelser og udvalg afholdt møder i Selskabet.

Der har været afholdt præsidiemøder på følgende datoer: 21.9., 7.12., 8.3. og 19.5.1999.

International repræsentation

I årets løb har medlemmer af præsidiet o.a. repræsenteret Selskabet ved forskellige lejligheder:

Tom Fenchel og Birger Munk Olsen deltog i oktober 1998 i et møde foranstaltet af de baltiske landes akademier med henblik på at udbygge samarbejdet mellem disse lande og Skandinavien. Mødet fandt sted i Estland.

Den 15.-20. juni afholdtes UAI's 73. generalforsamling i Krakow. Birger Munk Olsen og Rudi Thomsen deltog.

Personalia

I løbet af året er følgende medlemmer gået på pension:

Jes Asmussen, Sofus Christiansen, Sven-Aage Jørgensen, Christian Thodberg,

I løbet af året er følgende indenlandske medlemmer afgang ved døden: Arild Hvidtfeldt, Ebba Lund, Chr. Overgaard Nielsen, Axel Steensberg, John Kousgaard Sørensen og Hans Tornehave, og følgende udenlandske: Knut Bergsland, Jean-Marie-François-Joseph Coulomb, Yuij Kharkats, Johan Levan, Phillip Mitchell, Jacques Monfrin og Karl Heinz Rechinger.

Thor A. Bak har modtaget kommandørkorset af Dannebrogordenen. Hector Estrup er blevet udnævnt til kammerherre, og Henrik Zahle er blevet udnævnt til højesteretsdommer.

Tom Fenchel er blevet medlem af Det Norske Videnskabs-Akademi.

Knud Waaben har som anerkendelse for sit juridiske forfatterkab modtaget Den Anders Sandøe Ørstedeske Priis-medaille i guld, den fornemste anerkendelse, som kan tildeles en dansk eller norsk jurist. Medaljen blev uddelt ved en højtidelighed i Selskabet 9. december 1998.

258. sæson

Legater

Fra *Selskabets Bidragsfond*, har Selskabet i 1999 fået bevilget 85.000 kr. som tilskud til Selskabets drift.

Bestyrelsen for *Niels Bohr Legatet* har modtaget en del ansøgninger, som enten falder helt uden for Legatets virkefelt eller som omfatter beløb, der er helt ude af proportion med legatets disponible midler. Der er i beretningsperioden, medio 1998 til medio 2000, bevilget:

C. Ejlers Forlag – tilskud til S. Rosental's bog om Niels Bohr	35.000 kr.
Niels Bohr Arkivet – rejsestøtte til A. Pais	10.000 kr.
UNESCO's Niels Bohr-møde i Paris	20.000 kr.
VS-symposier – efterbevilling	44.000 kr.
J. Hansteen – tilskud til Niels Bohr-møde i Oslo, 1999	10.000 kr.
Niels Bohr Arkivet – bind 11 af Bohr's samlede værker	45.000 kr.
Academia Europaea – støtte til møde i København	50.000 kr.
E. Hviid Larsen – støtte til rejser i forbindelse med overrækkelsen af »A.N. Richards Award« til H.H. Ussing	12.000 kr.
VS-symposiet <i>Humanismen i Samfundet</i>	50.000 kr.
VS-symposiet <i>Mechanisms to secure tissue oxygenation in humans; adaptive and evolutionary aspects</i>	50.000 kr.
Anne K.B. Kofoed – studieophold ved Ben Gurion U., Israel	10.000 kr.
Anja Matwijkiw – rejse til University of Chicago	10.000 kr.
Videnskabernes Selskab – portræt af Præsidenten	25.000 kr.
Inge Schjellerup – en måneds løn til katalog projekt	42.851 kr.
I alt er uddelt	413.851 kr.

Caixa Legatet under Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond har i beretningsperioden uddelt til følgende:

Stud.mag. Niels Buch-Jepsen, støtte til et projekt om Joseph de Maistre og et æstetisk Proust-projekt	45.000 kr.
Stud.mag. Monica Cariola Garrido, støtte til et project om digteren Francis Ponge	75.000 kr.
I alt uddelt	125.000 kr.

Grosserer A. Collstrop's Fond til støtte til tilvejebringelse af arbejdssteder for danske videnskabsmænd

Legatlejligheden har i sæsonen været benyttet af :

Ellen Andersen indtil	juli 2001
Svend Olav Andersen indtil	juli 2001
Jes Asmussen indtil	juli 2000
Aksel Wiin Nielsen indtil	juli 2002
Jørgen Chr. Siim indtil	juli 2002

Lillian og Dan Finks Fonds bestyrelse har i 1999-2000 bevilget:

Støtte til udgivelse af bogen <i>Danske silkebånd med europæisk baggrund</i> af Gitte Nødskov, Landsforeningen Danske Folkedanseres Dragtudvalg	10.000 kr.
Støtte til oversættelse til tysk af bogen <i>Kirkehistorie. Grundtræk af Vestens Kirkehistorie fra begyndelsen til nutiden</i> , 1997 3. oplag 1998, af Martin Lausten, Institut for Kirkehistorie, Københavns Universitet	65.000 kr.
Støtte til trykning og udgivelse af 3. og afsluttende bind af en monografi over Richard Mortensen af museumsinspektør, dr.phil. Jan Würtz Frandsen	100.000 kr.
Støtte til udgivelse af Johannes Knudsens rejsebrev, til Danske Gravsteder i Rom	20.000 kr.
Museumschef, ph.d. Torben Grøngaard Jeppesen, Odense, støtte til bogen <i>Lars Hannibal – 'a town builder'</i> .	25.000 kr.
Arkitekt m.a.a. Karin Skousbøll, København, støtte til udgivelse i bogform af projektet <i>Pièces Urbaines</i> .	50.000 kr.
Arkitekt, seniorforsker ph.d. Claus Bech-Danielsen, Snekkersten: til engelsk oversættelse <i>Økologien tager form</i> .	35.000 kr.
Steen Piper, Forlaget Hovedland, til udgivelse af Minna Kragelunds bog <i>Det gode håndværk – jagten på det ægte danske</i> .	30.000 kr.
Arkitekt, m.a.a. Ulrik Poulsen, støtte til udgivelse af bogværk om rum og kunst.	30.000 kr.
I alt uddelt	265.000 kr.

Grundforskningsfonden

Der har ikke været foretaget uddelinger i sæsonen.

Emil Herborgs Legat

På et bestyrelsesmøde blev det vedtaget at uddele følgende legater til 3 af 11 ansøgere:

1. Lars Olsen, specialestuderende i kemi ved KU, som støtte til rejse og ophold ved Laboratoire Dynamique et Moléculaire, IBS, Grenoble	5.000 kr.
2. Toke Meier Carlsen, specialestuderende i matematik ved KU, støtte til rejse og ophold ved Mathematical Sciences Research Inst. i Berkeley	8.000 kr.
3. Bo Toftmann, specialestuderende i fysik ved Risø, støtte til rejse og ophold ved Dept. of Physics, Trinity College, Dublin	4.340 kr.

Selskabet har fra den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse modtaget sin andel af overskuddet for 1999:	159.363 kr.
--	-------------

Aksel Tovborg Jensens Legat

Bestyrelsen for Aksel Tovborg Jensens Legat har foretaget følgende uddelinger i beretningsperioden:

Videnskabernes Selskab – portræt af Præsidenten	25.000 kr.
Minisymposium – april 1999	30.000 kr.
G. Due Billing – korrektur og ophold for gæster	19.500 kr.
Dansk Selskab for Historisk Kemi – pH Symposium	20.000 kr.
Trykkeudgifter til bog om Zeise	19.000 kr.
Generalkonsulatet i Skt. Petersborg – oversættelse til russisk af bogen »Vikingerne Verden« skrevet af E. Roesdal	25.000 kr.
VS-symposium »New Trends in Late Medieval Studies«, ekstrabevilling	12.500 kr.
Institut for Kemi, DTU – besøg af Stuart A. Rice	8.300 kr.
C.H. Koch – tillægsbevilling til oversættelse af Jens Krafts prisskrift	2.500 kr.
E. Hviid Larsen – omkostninger i forbindelse med overrækkelsen af »A.N. Richards Award« til H.H. Ussing	24.200 kr.
Videnskabernes Selskab – til invitation af kinesisk forsker under aftalen med det Kinesiske Akademi	25.000 kr.
Videnskabernes Selskab – transportudgifter til Udflytten	25.000 kr.

Thomas Bjørnholm – Bjerrum-Brønsted-Lang forelæsning og pris	10.000 kr.
Lise Hannestad – rejseomkostninger for Paul Zanker	1.275 kr.
I alt uddelt	247.275 kr.

Inge Lehmann's Legat af 1983

Inge Lehmann's Legat af 1983 uddeles årligt som et rejselegat til empirisk forskning inden for geofysik og psykologi.

Den 4. juni 2000 blev ved en højtidelighed i Videnskabernes Selskab uddelt følgende:

Seniorforsker Gabriel Strykowski, der vil studere, hvor langt man kan komme i udnyttelse af tyngde og seismiske målinger til at finde undergrunds-egenskaber, bevilgedes til bolig i Australien	50.000 kr.
Ph.D. Mads Huuse, der vil studere koldtvandskarbonater ved hjælp af seismik ud for Australien, bevilgedes	70.000 kr.
Cand.scient. Marie-Louise Siggård-Andersen, der vil studere thermoluminescens-datering på Grønlands indlandsis under et ophold i USA, bevilgedes	50.000 kr.
I alt uddelt	170.000 kr.

Mag.art. Marcus Lorenzens Legat

Selskabet besluttede i løbet af sæsonen at uddele som følger:

Til fremme af studiet af dansk sprog:

Anne Mette Hansen	10.000 kr.
Til udgivelse af afhandlinger om <i>Dansk Folkevisesprog</i> (ved Hanne Ruus)	20.000 kr.
Dorte Glundtoft på vegne af Norrønt Forum	5.000 kr.
Tavs Bjerre, rejseudgifter vedr. LACUS Forum	6.500 kr.

Til fremme af studiet af den danske flora

Britta Boserup Thestrup	6.000 kr.
Nina Lundholm	8.000 kr.
Til trykning af bestemmelsesværk omhandlende de danske høgeurter Jens Christian Skou	10.000 kr.
I alt uddelt	49.000 kr.

Julie von Müllens Fond

I løbet af sæsonen er uddelt følgende:

Cand.jur., ph.d. stud. Bugge Thorbjørn Daniel, til et projekt om miljøbeskyttelse i WTO	25.000 kr.
Ekstern lektor, ph.d. Jesper Eidem, til støtte til en arkæologisk undersøgelse af Aushariye (Syrien)	25.000 kr.
Troels Engberg-Pedersen, støtte til forskningsprojektet <i>Parænese (etisk formaning) i antikken</i>	25.000 kr.
Mag.art. Ulla Kjær, støtte til studierejse til Paris og Rom for at færdiggøre arbejdet om arkitekten Nicolas-Henri Jardin.	10.000 kr.
Ph.D. Anne Katrine Bilde Koefoed, støtte til projekt om evolutionær økologi ved Ben Gurion University, Israel	25.000 kr.
Cand.mag. Jenny Helena Larson, støtte til forskningsophold ved Cambridge Universitet vedr. undersøgelse og analyse af de såkaldt sammensatte verber i indoeuropæiske sprog	25.000 kr.
Cand.scient. Karin Lykke-Andersen, støtte til studier i celle- og udviklingsbiologi ved Yale Univeritet	25.000 kr.
Cand.scient., ph.d. stud. Louise Buchholt Pedersen, støtte til botanisk feltarbejde i Malaysia samt ophold ved Jodrell Laboratory, Royal Botanic Gardens, Kew, London.	25.000 kr.
Cand.psych., ph.d. stud. Caroline Ripa, støtte til projektet <i>Prænatal hormonal eksposition og kønspsykologisk udvikling</i> ved Indiana University, Bloomington, USA	25.000 kr.
Cand.med., ph.d. stud. Charlotte Skov, støtte til projekt om biodiversitet og udvikling af slangehoved-samfundet (<i>Echium</i> spp., Boraginaceae) og dets bestøvede bier (Hymenoptera: Apoidea) på De kanariske Øer	19.000 kr.
Cand.scient., ph.d. Mette Elstrup Steeman, støtte til studierejser i forbindelse med projektet <i>Sammenlignende morfologiske og funktionelle studier af fossile bardehvaler</i>	25.000 kr.
D. Kit Tan, støtte til fortsat feltarbejde i forbindelse med studiet af den naturlige flora i Rodhopi Bjergene, a medium-sized range på grænsen mellem Grækenland og Bulgarien	25.000 kr.

Cand.scient., Ph.D. Lars Østergaard, støtte til rejse
og ophold på University of California, San Diego.
Projektitel: *Kontrol af frøspredning i Arabidopsis* 25.000 kr.
I alt uddelt 304.000 kr.

Fra det *Classenske Fideicommis* har Selskabet i 1999
i alt modtaget 400 kr.

Bestyrelsen for *Ole Rømer Fondet* har i 1999 ikke foranlediget nogen
uddeling.

Pastor emer. F.J. Ørnborgs Legat på 2.000 kr. er i 1999 tildelt Eli Fi-
scher-Jørgensen i forbindelse med udgivelsen af afhandlingen om
Trykfordelingen i vers i dansk.

Selskabets 4 forskerværelser er indtil videre stillet til rådighed for:
Corpus Lexicographorum Graecorum
F.J. Billeskov Jansen
Udvalgsvirksomhed samt sekretariat for Det danske Institut i Rom
Bibliotekaren og opmagasinering.

Møder i Selskabets lokaler

Der har været afholdt 14 medlemsmøder og 10 offentlige foredrag
i løbet af sæsonen.

Den 23.-26.8.1999 afholdtes Selskabets humanistiske symposium
1999 under titlen *New Trends in Late Medieval Studies* under ledelse
af Troels Dahlerup og lektor Per Ingesman.

Selskabets andet symposium afholdtes 15.-17.9.1999 under tit-
len: *Denmark and Scotland. The environmental and cultural resources of
small nations* under ledelse af Gillian Fellows-Jensen og Henning
Sørensen.

Den 20.9. og 5.10.1999 afholdt Forskningsministeriet møde om
Forskningens fremtidsplaner.

Den 7.-8.10.1999 afholdtes symposium under ledelse af Bengt
Saltin under titlen: *Bindevæv i Skeletmuskulaturen*.

Selskabet til Fædrelandets Historie har afholdt møder på følgen-
de datoer: 29.9. og 1.12.1999, 22.3 og 24.5.2000.

Der er blevet afholdt præsidiemøder 11.10. og 6.12.1999; 14.2.
og 1.5.2000.

Bestyrelsen for Einar Hansens Fond har afholdt bestyrelsesmøde 5.10. Den årlige uddeling fandt sted i Selskabet onsdag 17.11.99.

Den 1.11.1999 afholdt Selskabet møde med Forskningsministeren og andre repræsentanter for Forskningsministeriet med henblik på en drøftelse om forskningens betingelser og muligheder.

Den 2.11.1999 afholdt Ole G. Mouritsen et endagsmøde om biofysik i IUPAB-regi.

Mindesmærkeselskabet har afholdt møder i Selskabet: 4.11. og 9.12.1999, 10.2. og 13.4.2000.

Den 26., 27. og 28.11. afholdtes et stort bogudsalg i den ny mødesal. De gamle publikationer blev solgt pr. påbegyndte kg (10 kr./kg). Det blev en stor succes. Der var samtidig forevisning af Selskabets mødelokaler ved medlemmerne.

Niels Thomsen afholdt den 28.1.2000 et endags møde for Selskabet for Samtidshistorisk Forskning.

Den 2.2. 2000 uddelte Det Danske Sprog- og Litteraturselskab ved en højtidelighed i Selskabet Lis Jacobsen Prisen til forskningslektor, ph.d. Peter Zeeberg for hans nyoversættelse af Saxo, som udkom 13.4.2000.

Den 22.2. blev der afholdt et stiftende generalforsamling i forbindelse med oprettelsen af en forening til det fremtidige samarbejde mellem Danmark og Frankrig *l'Association Scientifique franco-danoise*.

Jens Ulstrup var vært for et symposium afholdt i dagene 15.-18.3.2000.

Bestyrelsen for Det Danske Institut i Rom afholdt i løbet af året møder i Selskabet: 5.11. og 10.12.1999 og 20.3.2000 afholdtes årsmøde.

Det årlige ICSU-nationalkomitemøde blev afholdt 24.3.

28.3. afholdtes Nordisk ESF-møde i Selskabet, foranlediget af Forskningsministeriet.

31.3.-2.4.2000 blev Selskabets humanistiske symposium 2000: *Humanismen i samfundet. Videnskab og værdier* afholdt under ledelse af Kirsten Hastrup.

Den 3.-5.4 afholdt bestyrelsen for Det Danske Institut i Rom møde i Selskabet.

Den 11.4.2000 afholdtes et endagsmøde om *Dansk Elektrokemi i 200 år* i anledning af Volta-søjlen jubileum, under ledelse af Dansk Selskab for Historisk Kemi.

12.4. holdt lektor, ph.d. Thomas Bjørnholm Bjerrum-Brønsted-Lang forelæsningen i Selskabet. Bagefter var der en reception.

28.4.2000 afholdt Carlsbergfondet et pressemøde i forbindelse med den af justitsministeriet og CivilRetsDirektoratets godkendte fundatsændring.

Den 4.5.2000 afholdtes en mindeforelæsning foranlediget af professor Arne Zettersten. Forelæsningen var en del af *10th International Symposium of Lexicography*.

Einar Hansens Fond afholdt møde i Selskabets lokaler 6.6.2000.

Den 7.6.2000 uddelte bestyrelsen for Inge Lehmanns Legat ved en højtidelighed i Selskabet årets legater.

Desuden afholdtes mange møder foranlediget af Selskabets medlemmer, møder i legatsbestyrelser, udvalg, komiteer og kommissioner.

International repræsentation

I juli 1999 deltog Thor A. Bak, Ole Hansen, Birger Munk Olsen og Ditlev Tamm i et møde i det Kinesiske Videnskabsakademi, hvor en udvekslingsaftale blev underskrevet.

I begyndelsen af oktober måned deltog Tom Fenchel og Birger Munk Olsen i et fælles nordisk/baltisk akademimøde, der fandt sted i Tallinn, Estland.

Thor A. Bak og Birger Munk Olsen deltog i det nordiske akademimøde i Stockholm.

Henning Sørensen og Birger Munk Olsen repræsenterede Selskabet ved Allea akademimødet i Prag 30.3-2.4.00.

Henning Sørensen og Birger Munk Olsen deltog i nordisk/baltisk akademimøde i Helsingfors d. 28.-30.4.00.

Fra 6.-10.5.00 deltog Pia Grüner, Birger Munk Olsen og Henning Sørensen i en højtidelighed i Royal Society of Edinburg i forbindelse med underskrivelsen af en samarbejdsaftale med det skotske Akademi.

Fra 13.-21.5.00 deltog Birger Munk Olsen i IAP-Akademimøde i Tokyo.

Fra 22.-28.5.00 deltog Birger Munk Olsen i H.M. Dronningens rejse til Rumænien. Birger Munk Olsen blev medlem af det rumænske Akademi.

Den 13.-18.6.00 afholdtes UAI's 74. generalforsamling i Bruxelles. Birger Munk Olsen og Rudi Thomsen deltog.

28.-30.6.00 deltog Birger Munk Olsen i Berlin i Det branden-
burgske Akademis festligholdelse af sit 300 års jubilæum.

UDGIVNE OG OPTAGNE PUBLIKATIONER 1998-2000

Alle priser er excl. moms

Oversigt over Selskabets Virksomhed 1997-1998.
Annual Report with an English summary. 1997-1998
260 s., 5 portrætter..... 100,-

Historisk-filosofiske Skrifter

- 20 *Søren Egerod: Atayal-English Dictionary*, edited
by Jens Østergaard Petersen. 1999. 358 pp. 480,-
- 21 *A Comparative Study of Thirty City-State Cultures.*
Edited by *Mogens Herman Hansen*. 2000. 636 s. . 600,-

Historisk-filosofiske Meddelelser

- 77 *Medieval Analyses in Language and Cognition.*
Acts of the Symposium: The Copenhagen
School of Medieval Philosophy, 10-13 January,
1996. Edited by Sten Ebbesen & Russell L.
Friedman, 1999. 563 s..... 380,-
- 78 *Defining Ancient Arkadia. Acts of the Copen-*
hagen Polis Centre vol.6. Edited by Thomas
Heine Nielsen & James Roy. 1999. 696 pp..... 620,-
- 79 *Sune Dalgård: Poul Laxmands Sag. Dyk i dansk*
historie omkring år 1500. 2000. 233 s..... 248,-
- 80 *Jørgen Mejer: Die Überlieferung der Philosophie im*
Altertum. 2000. 240 s. under udgivelse
- 81 *Erling Ladewig Petersen: Magtstat og godsdrift.*
2000. 480 s..... under udgivelse

Biologiske Skrifter

- 50** *Andersen, Nils Møller*: Water Striders from the Paleogene of Denmark with a review of the fossil record and evolution of semiaquatic bugs (Hemiptera, Gerromorpha). 1998. 157 s. 123 fig. 200,-
- 51:1** *Ib Friis*: Flora of the Sudan-Uganda border area east of the Nile. 1998. 389 s. 600,-
- 51:2** *Ib Friis*: Flora of the Sudan-Uganda border area east of the Nile. under udgivelse
- 52** *Bent Christensen & Klara Dozsa-Farkas*: The Enchytraeid Fauna of the Palearctic Tundra. 1999. 48 s. 80,-
- 53** *Jørgen Olesen*: External Morphology and larval development of *Derocheilocaris remanie* Delamare-Deboutteville & Chappuis, 1951 (Crustacea, Mystacocarida), with a comparison of crustacean segmentation and tagmosis patterns. under udgivelse

Matematisk-fysiske Meddelelser

- 46:1** *Caspar Wessel: On the Analytical Representation of Direction. An Attempt Applied Chiefly to Solving Plane and Spherical Polygons.* Translated by Flemming Damhus. With introductory chapters by *Bodil Branner, Nils Voje Johansen, Kirsti Andersen.* Edited by *Bodil Branner and Jesper Lützen.* 1999. 144 s. inkl. ill. 500,-
- 46:2** Around Caspar Wessel and the Geometric Representation. Edited by *Jesper Lützen.* under udgivelse
- 47** *Wiin-Nielsen, Aksel: On Limited Predictability.* 1999. 40.p. 50,-

Symposieberetninger

- 1 War as a Social and Cultural Force. Edited by
Lise Hannestad & Tønnes Becker Nielsen. Acts
of the Symposium. 1999. under udgivelse
- 2 Denmark and Scotland: the cultural and environ-
mental resources of small nations. Joint Sym-
posium of the Royal Society of Edinburgh and
the Royal Danish Academy of Sciences and Letters
held in Copenhagen 15th-18th September 1999.
Edited by *Gillian Fellows-Jensen*. under udgivelse

Særpublikationer

Som kongerne bød. Fra trelleborge til enevælde.
Et festskrift til Hendes Majestæt Dronning
Margrethe II i anledning af 60-årsdagen 16. april
2000. Redigeret af *David Favrholt, Pia Grüner og
Flemming Lundgreen-Nielsen*. 2000. 215 s. 228,-

Personalialia

I løbet af året er følgende medlemmer gået på pension: Ellen Andersen, Svend Olav Andersen, Bent Christensen og Sofus Christiansen.

Jens Peder Dahl har fået tildelt Alexander von Humboldt Prisen på 100.000 DEM.

Kristof Glamann har fået tildelt Erasmus Prisen (hør ham om den)

Knud Waaben har fået tildelt Anders Sandøe Ørsted Priis-medaillen i guld.

Ida Nicolaisen er blevet medlem af American Philosophical Society.

Regnskaber

1998

Videnskabernes Selskab

Resultatopgørelse for 1998

1997	INDTÆGTER	kr.	kr.
tkr.	<i>Renter og udbytter</i>		
148	Renteindtægter	152.868	
<u>1</u>	Aktieudbytter, efter skat	<u>1.296</u>	154.164
149			
	<i>Salg af publikationer</i>		
155	Salg af publikationer	112.726	
<u>2</u>	Diverse	<u>13.645</u>	126.371
306			
	<i>Modtagne tilskud</i>		
901	Staten	920.000	
1.850	Carlsbergfondet	1.950.000	
200	Forskningsrådene (unioner)	0	
100	Videnskabernes Selskabs Bidragsfond	80.000	
147	Hielmstjerne-Rosencrone	291.753	
<u>69</u>	Andre tilskud m.m.	<u>134.500</u>	
3.267		3.376.253	3.376.253
3.573	Indtægter i alt herefter		3.656.788
<u>87</u>	Kursreguleringer, obligationer og aktier		<u>3.035</u>
3.660	Indtægter i alt		3.659.823

UDGIFTER & HENLÆGGELSER

UDGIFTER

Publikationer

416	Meddelelser og skrifter	174.510	
178	Særlige publikationer	0	
61	Oversigt over Selskabets Virksomhed	62.891	
20	Diverse	<u>0</u>	<u>237.401</u>
72	Nationalkomiteerne	0	
	Overført til særligt regnskab vedr.		
	Nationalkomiteernes rejseudgifter	16.557	
35	International repræsentation	<u>83.389</u>	99.946

	<i>Offentlige foredrag</i>		
15	Foredragshonorarer	15.000	
5	Rejser og fortæring	1.896	
40	Annoncer og plakater	40.584	
6	Garderobeavgt	6.611	
7	Rengøring og ommøblering	10.050	
6	Diverse	<u>6.060</u>	
-	Tværfaglige møder	<u>9.890</u>	<u>90.091</u>
	<i>Medlemsmøder</i>		
90	Mødeudgifter	94.434	
136	Rejser	<u>117.600</u>	
-	Særlige aktiviteter	<u>24.752</u>	236.786
	<i>Diverse</i>		
32	Istandsættelse og nyanskaffelser	114.929	
2	Håndbiblioteket	2.210	
150	Diverse vedr. internationale kontingenter	744	
16	Forskningspolitisk udvalg	2.189	120.072
	<i>Administration</i>		
64	Løn, embedsmænd	64.070	
1.384	Løn m.m., funktionærer og medhjælp	1.440.518	
76	Lønsumsafgift, AER og AM-bidrag	105.472	
56	Kontorhold	64.385	
125	EDB, service m.m.	127.551	
91	Telefon, porto etc.	150.134	
26	Forsikringer	26.578	
12	Repræsentation	11.224	
11	Mødeudgifter, adm., (inkl. præsidentens rejseudg.)	13.057	
156	Rengøring	172.950	
1	Rejser, administration	2.815	
2	Selskabets for Fædrelandets Historie	2.962	
73	Revision og advokat	32.500	
<u>40</u>	Diverse	<u>9.429</u>	2.223.645
3.404	Udgifter i alt		
	Henlæggelser m.m., forskydninger		
<u>55</u>	Legatkontoen		<u>49.711</u>
3.459	Udgifter og henlæggelser i alt		<u>3.057.652</u>
201	Årets resultat herefter Overføres til kapitalkontoen		602.171

Balance pr. 31. december 1998

1997	AKTIVER		
tkr.	<i>Finansielle anlægsaktiver</i>		
96	Aktier	9.600	82.272
	<i>Obligationer</i>		
725	Vedr. henlæggelser	769.000	777.070
<u>1.169</u>	I øvrigt	<u>1.179.000</u>	<u>1.201.078</u>
<u>1.990</u>	Anlægsaktiver i alt	<u>1.957.600</u>	<u>2.060.420</u>
	<i>Omsætningsaktiver</i>		
	Tilgodehavender		
69	Tilgodehavende for publikationssalg	40.479	
3	Diverse udlæg	<u>39.710</u>	80.189
	<i>Likvide beholdninger</i>		
	Bankbeholdninger		
9	Konto (vedr. henlæggelser)	2.042	
622	Bankbøger og checkkonti	<u>1.129.721</u>	1.131.763
102	Postgiro	168.110	
<u>1</u>	Kontant kasse	<u>2.944</u>	<u>171.054</u>
806	Omsætningsaktiver i alt		<u>1.383.006</u>
2.7963	Aktiver i alt		3.443.426
	PASSIVER		
	<i>Egenkapital</i>		
1.768	Saldo, primo	1.967.976	
<u>201</u>	Resultat if resultatopgørelse	<u>602.171</u>	<u>2.570.147</u>
1.969	Egenkapital i alt		2.570.147
	<i>Henlæggelser</i>		
	Til prisuddelinger m.m. (Legatkontoen):		
687	Saldo, primo	734.401	
- 8	Uddelinger, prislegat m.m.	- 5.000	
<u>55</u>	Årets henlæggelse	<u>49.711</u>	<u>779.112</u>
734	Henlæggelser i alt		779.112

GÆLD		
<i>Kortfristet gæld</i>		
35	Skyldig A-skat	43.822
12	Skyldig ATP, AM-bidrag	14.612
13	Skyldige feriepenge	3.233
<u>33</u>	Diverse	<u>32.500</u>
		<u>94.167</u>
93	Gæld i alt	94.167
2.796	Passiver i alt	3.443.426

Indtægter og omkostninger føres efter kontantprincip (moms, A-skat, ATP og feriepenge til løsmehjælp dog undtaget). Værdipapirer optages til handelsværdier ultimo året.

København, den 28. april 1999

Birger Munk Olsen
Selskabets præsident

Hector Estrup
Selskabets kasserer

Revisionserklæring

Undertegnede revisorer har d.d. gennemgået det til grund for regnskabet liggende materiale og har ikke fundet anledning til bemærkninger.

København den 14. april 1999

Jens Erik Skydsgaard
Selskabets revisor

Jens Rehfeld
Selskabets revisor

Revisionspåtegning

Vi har revideret det af ledelsen aflagte årsregnskab for 1998 for Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab.

Den udførte revision

Vi har tilrettelagt og udført revisionen i overensstemmelse med almindeligt anerkendte revisionsprincipper med henblik på at opnå en begrundet overbevisning om, at årsregnskabet er uden væsentlige fejl eller mangler. Under revisionen har vi ud fra en vurdering af væsentlighed og risiko efterprøvet grundlaget og dokumentationen for de i årsregnskabet anførte beløb og øvrige oplysninger. Vi har herunder taget stilling til den anvendte regnskabspraksis og de regnskabsmæssige skøn samt vurderet, om årsregskabets informationer som helhed er fyldestgørende. Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vor opfattelse, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med vedtægternes krav til regnskabsaflæggelse, og det giver et revisende billede af foreningens aktiver og passiver, økonomiske stilling samt resultat.

København, den 4. maj 1999

KPMG C. Jespersen
Eva Fisker
Statsaut. revisor

BUDGET

1999		2000	
<i>Indtægter</i>	<i>Indtægter</i>		
Renteindtægter	144.000	Renteindtægter	145.000
Tilskud	3.340.000	Tilskud	3.305.000
Publikationer	33.000	Publikationer	<u>50.000</u>
Særlige indtægter	<u>64.000</u>		
Indtægter i alt	3.581.000	Indtægter i alt	3.500.000
<i>Udgifter</i>		<i>Udgifter</i>	
Lønudgifter	1.568.000	Lønudgifter	1.690.000
Administration	599.000	Administration	645.000
Publikationer	491.000	Publikationer	650.000
Møder m.m.	34.000	Møder m.m.	50.000
Diverse	253.000	Diverse	103.000
Medlemsmøder	204.000	Medlemsmøder	220.000
Offentlige foredrag	<u>84.000</u>	Offentlige foredrag	<u>90.000</u>
Udgifter i alt	3.233.000	Udgifter i alt	3.448.000
Resultatsopgørelse	348.000	Resultatsopgørelse	52.000

Regnskaber

1999

Videnskabernes Selskab

Resultatopgørelse for 1999

1997	INDTÆGTER	kr.	kr.
tkr.	<i>Renter og udbytter</i>		
253	Renteindtægter	143.448	
<u>1</u>	Aktieudbytter, efter skat	<u>1.296</u>	144.744
154			
	<i>Salg af publikationer</i>		
113	Salg af publikationer	33.253	
<u>14</u>	Diverse	<u>60.072</u>	<u>97.325</u>
306			
	<i>Modtagne tilskud</i>		
901	Staten	920.000	
1.950	Carlsbergfondet	2.141.286	
200	Forskningsrådene (unioner)	0	
80	Videnskabernes Selskabs Bidragsfond	85.000	
282	Hielmstjerne-Rosencrone	159.363	
<u>134</u>	Andre tilskud m.m.	<u>33.144</u>	
3.376		3.338.793	<u>3.338.793</u>
3.657	Indtægter i alt herefter		3.580.862
<u>3</u>	Kursreguleringer, obligationer og aktier		<u>- 71.124</u>
3.660	Indtægter i alt		<u>3.509.738</u>

UDGIFTER & HENLÆGGELSER

UDGIFTER

Publikationer

174	Meddelelser og skrifter	304.346	
-	Særlige publikationer	1.844	
63	Oversigt over Selskabets Virksomhed	55.328	
-	Diverse	<u>129.441</u>	490.959
72	Nationalkomiteerne	0	
	Overført til særligt regnskab vedr. Nationalkomiteernes rejseudgifter	-	
83	International repræsentation	<u>30.756</u>	30.756

<i>Offentlige foredrag</i>			
15	Foredragshonorarer	15.000	
2	Rejser og fortæring	2.817	
40	Annoncer og plakater	39.930	
7	Garderobeavgift	6.492	
10	Rengøring og ommøblering	12.944	
6	Diverse	6.246	
10	Tværfaglige møder	—	83.429
<i>Medlemsmøder</i>			
940	Mødeudgifter	100.647	
118	Rejser	<u>117.600</u>	
25	Særlige aktiviteter	—	204.397
<i>Diverse</i>			
115	Istandsættelse og nyanskaffelser	240.335	
2	Håndbiblioteket	2.416	
1	Diverse vedr. internationale kontingenter	—	
2	Forskningspolitisk udvalg	2.602	120.072
—	Særlige aktiviteter	<u>8.050</u>	<u>253.403</u>
<i>Administration</i>			
64	Løn, embedsmænd	39.909	
1.441	Løn m.m., funktionærer og medhjælp	1.445.548	
105	Lønsumsafgift, AER og AM-bidrag	83.192	
64	Kontorhold	60.577	
128	EDB, service m.m.	33.764	
150	Telefon, porto etc.	166.763	
27	Forsikringer	25.521	
11	Repræsentation	12.775	
13	Mødeudgifter, adm., (inkl. præsidentens rejseudg.)	14.750	
173	Rengøring	223.439	
3	Rejser, administration	3.428	
3	Selskabets for Fædrelandets Historie	2.897	
33	Revision og advokat	32.500	
<u>9</u>	Diverse	<u>58.528</u>	<u>2.203.591</u>
3.058	Udgifter i alt		3.266.535
Henlæggelser m.m., forskydninger			
<u>50</u>	Legatkontoen		<u>28.349</u>
3.058	Udgifter og henlæggelser i alt		<u>3.294.884</u>
201	Årets resultat herefter		<u>214.854</u>
	Overføres til kapitalkontoen		

Balance pr. 31. december 1999

1998	AKTIVER	nom.værdi	kursværdi
tkr.	<i>Finansielle anlægsaktiver</i>		
82	Aktier	9.600	77.651
	<i>Obligationer</i>		
777	Vedr. henlæggelser	793.000	775.095
<u>1.201</u>	I øvrigt	<u>1.188.000</u>	<u>1.155.075</u>
<u>2.060</u>	Anlægsaktiver i alt	<u>1.990.600</u>	<u>2.007.821</u>
	<i>Omsætningsaktiver</i>		
	Tilgodehavender		
40	Tilgodehavende for publikationssalg	31.505	
40	Diverse udlæg	<u>18.858</u>	50.363
	<i>Likvide beholdninger</i>		
	Bankbeholdninger		
2	Konto (vedr. henlæggelser)	22.366	
1.130	Bankbøger og checkkonti	<u>1.528.370</u>	1.550.736
168	Postgiro	95.425	
<u>3</u>	Kontant kasse	<u>5.175</u>	<u>100.600</u>
1.383	Omsætningsaktiver i alt		<u>1.701.699</u>
3.443	Aktiver i alt		3.709.520
	PASSIVER		
	<i>Egenkapital</i>		
1.968	Saldo, primo	2.570.147	
<u>602</u>	Resultat if. resultatopgørelse	<u>214.854</u>	<u>2.785.001</u>
2.570	Egenkapital i alt		2.785.001
	<i>Henlæggelser</i>		
	Til prisuddelinger m.m. (Legatkontoen):		
734	Saldo, primo	779.112	
- 5	Uddelinger, prislegat m.m.	- 10.000	
<u>50</u>	Årets henlæggelse	<u>284.349</u>	<u>797.461</u>
734	Henlæggelser i alt		797.461

GÆLD

Kortfristet gæld

44	Skyldig A-skat	45.246	
14	Skyldig ATP, AM-bidrag	14.366	
3	Skyldige feriepenge	2.446	
<u>33</u>	Diverse	<u>65.000</u>	<u>127.058</u>
94	Gæld i alt		<u>127.058</u>
3.443	Passiver i alt		3.709.520

Indtægter og omkostninger føres efter kontantprincip (moms, A-skat, ATP og feriepenge til løsmedhjælp dog undtaget). Værdipapirer optages til handelsværdier ultimo året.

København, den 20. maj 2000

Birger Munk Olsen
Selskabets præsident

Hector Estrup
Selskabets kasserer

Revisionserklæring

Undertegnede revisorer har d.d. gennemgået det til grund for regnskabet liggende materiale og har ikke fundet anledning til bemærkninger.

København den 20. maj 2000

Jens Erik Skydsgaard
Selskabets revisor

Jens Rehfeld
Selskabets revisor

Revisionspåtegning

Vi har revideret det af ledelsen aflagte årsregnskab for 1998 for Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab.

Den udførte revision

Vi har tilrettelagt og udført revisionen i overensstemmelse med almindeligt anerkendte revisionsprincipper med henblik på at opnå en begrundet overbevisning om, at årsregnskabet er uden væsentlige fejl eller mangler. Under revisionen har vi ud fra en vurdering af væsentlighed og risiko efterprøvet grundlaget og dokumentationen for de i årsregnskabet anførte beløb og øvrige oplysninger. Vi har herunder taget stilling til den anvendte regnskabspraksis og de regnskabsmæssige skøn samt vurderet, om årsregnskabets informationer som helhed er fyldestgørende. Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vor opfattelse, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med vedtægternes krav til regnskabsaflæggelse, og det giver et retvisende billede af foreningens aktiver og passiver, økonomiske stilling samt resultat.

København, den 11. maj 2000

KPMG C. Jespersen
Eva Fisker
Statsaut. revisor

BUDGET

	2000		2001
<i>Indtægter</i>		<i>Indtægter</i>	
Renteindtægter	145.000	Renteindtægter	145.000
Tilskud	3.305.000	Tilskud	3.405.000
Publikationer	<u>50.000</u>	Publikationer	<u>50.000</u>
Indtægter i alt	3.500.000	Indtægter i alt	3.600.000
<i>Udgifter</i>		<i>Udgifter</i>	
Lønudgifter	1.690.000	Lønudgifter	1.750.000
Administration	645.000	Administration	645.000
Publikationer	650.000	Publikationer	650.000
Møder m.m.	50.000	Møder m.m.	50.000
Diverse	103.000	Diverse	103.000
Medlemsmøder	220.000	Medlemsmøder	220.000
Offentlige foredrag	<u>90.000</u>	Offentlige foredrag	<u>90.000</u>
Udgifter i alt	3.448.000	Udgifter i alt	3.508.000
Resultatsopgørelse	52.000	Resultatsopgørelse	92.000

Videnskabernes Selskabs Bidragsfond
1998
Resultatopgørelse for 1998

<i>Indtægter</i>	kr.	kr.
Afkast, værdipapirer		48.933
Pengeinstitutrente		289
Uddeling fra fonden af 26. maj 1978		2.000
Uddeling fra Aarhus Universitet		200
Bidrag		<u>92.100</u>
		143.522
 <i>Uddelinger & udgifter</i>		
Foretagne uddelinger	80.000	
Hensat til senere uddeling	<u>46.100</u>	
Uddelinger i alt	126.100	
 Revision inkl. regulering til tidligere år	3.410	
Administrationsudgifter i øvrigt	<u>1.524</u>	<u>-131.034</u>
Resultat for året		12.488

Balance 31.12.1998

	Disponibel kapital	Bunden kapital
<i>Aktiver</i>		
Obligationer, nominel værdi		692.000
Reguleringer til kursværdier		<u>- 992</u>
Obligationer, kursværdier		691.008
Pengeinstitutkonti	<u>31.773</u>	<u>35.912</u>
Aktiver i alt	<u>31.773</u>	<u>726.920</u>
 <i>Passiver</i>		
<i>Legatkapitaler</i>		
Kapitaler, primo 1998	76.786	626.726
Årets driftsmæssige resultat	12.488	
Kursgevinster/-tab		<u>-6.532</u>
Legatkapitaler i alt, ultimo 1998	<u>88.274</u>	<u>620.194</u>
 <i>Hensættelser</i>		
Hensat til senere uddelinger	<u>46.100</u>	
Hensættelser i alt	<u>46.100</u>	
 <i>Gæld m.m.</i>		
Afsat revision	<u>3.125</u>	
Gæld m.m. i alt	<u>3.125</u>	
Passiver i alt	<u>138.499</u>	<u>620.194</u>

Indtægter og omkostninger føres efter kontantprincip. Værdipapirer optages til handelsværdier ultimo året.

Ledelsens regnskabspåtegning

Bestyrelsen og kasserer har dags dato behandlet og vedtaget årsregnskabet for 1998.

Årsregnskabet er aflagt efter lovgivningens og fundatsens krav til renskabsaf-
læggelse. Vi anser den valgte regnskabspraksis for hensigtsmæssig, således at års-
regnskabet giver et retvisende billede.

København, den 14. april 1999

Hector Estrup
Selskabets kasserer

Finn Ove Hvidberg-Hansen Jes Forchhammer Christian Berg
fm.

Obligationsdepotkonti: Som prohiberende myndighed er noteret: CivilRetsDirek-
toratet.

Videnskabernes Selskabs Bidragsfond
1998
Resultatopgørelse for 1999

<i>Indtægter</i>	kr.	kr.
Afkast, værdipapirer		46.875
Pengeinstitutrente		183
Bidrag		<u>62.072</u>
		115.950

<i>Uddelinger & udgifter</i>		
Foretagne uddelinger		-107.500
Hensat i 1998		46.100
Hensat til senere uddelinger		-15.500
Revision inkl. regulering til tidligere år		-4.375
Administrationsudgifter		<u>-1.889</u>
Resultat for året		<u>25.966</u>

Balance 31.12.1999

	Disponibel kapital	Bunden kapital
<i>Aktiver</i>		
Obligationer, nominel værdi		722.000
Reguleringer til kursværdier		<u>34.333</u>
Obligationer, kursværdier		687.667
Pengeinstitutkonti	<u>34.608</u>	<u>6.072</u>
Aktiver i alt	<u>34.608</u>	<u>693.739</u>
<i>Passiver</i>		
<i>Legatkapitaler</i>		
Kapitaler, primo 1999	89.274	620.194
Årets driftsmæssige resultat	25.966	
Kursgevinster/-tab		<u>-30.087</u>
Legatkapitaler i alt, ultimo 1999	<u>115.240</u>	<u>590.107</u>
<i>Hensættelser</i>		
Hensat til senere uddelinger	<u>15.500</u>	
Hensættelser i alt	<u>15.500</u>	
<i>Gæld m. m.</i>		
Afsat revision	<u>7.500</u>	
Gæld m.m. i alt	<u>7.500</u>	
Passiver i alt	<u>138.240</u>	<u>590.107</u>

Indtægter og omkostninger føres efter kontantprincip. Værdipapirer optages til handelsværdier ultimo året.

Ledelsens regnskabspåtegning

Bestyrelsen og kasserer har dags dato behandlet og vedtaget årsregnskabet for 1999.

Årsregnskabet er aflagt efter lovgivningens og fundatsens krav til renskabsaf-
læggelse. Vi anser den valgte regnskabspraksis for hensigtsmæssig, således at års-
regnskabet giver et retvisende billede.

København, den 11. maj 1999

Hector Estrup
Selskabets kasserer

Finn Ove Hvidberg-Hansen Jes Forchhammer Christian Berg
fm.

Obligationsdepotkonti: Som prohiberende myndighed er noteret: CivilRetsDirek-
toratet.

Beretninger

257. sæson

Résumé af sæsonens præsidiemøder
(udsendt med mødesedler)

I sæsonens løb har der været afholdt præsidiemøder: 21.9.1998, 7.12.1998, 8.3.1999, 19.5.1999.

Referaterne dækker ikke drøftelser af økonomi o.l., her henvises til s. 183-192.

21. september 1998

Referatet af forrige møde blev godkendt og præsidenten redegjorde for mødet i Kina med Academia Sinica samt omtalte kommende møder med de baltiske og nordiske akademier.

Sekretæren omtalte i tilknytning til det ovenstående, at Selskabet på forslag fra Ole Hansen havde søgt Danmarks Grundforskningsfond om støtte til et samarbejde med det kinesiske Akademi på højt niveau. Ansøgningen blev dog ikke imødekommet. Vi søger penge andetstedsfra.

Selskabet planlægger desuden at indgå samarbejdsaftaler med en del akademier. Disse samarbejdsaftaler vil dog ikke komme til at involvere økonomiske forpligtelser. Endelig nævnte sekretæren nogle høringskrivelser, som er blevet sendt til Det forskningspolitiske Udvalg med henblik på, at de eventuelt skal komme med udkast til svar.

Den konstituerede redaktør gjorde rede for situationen omkring kommende udgivelser og foreslog, at vi opsiger kommissionæraftalen med Munksgaard. Det blev vedtaget, at han går videre med sagen.

Der blev nedsat et udvalg bestående af David Favrholdt, Flemming Lundgreen-Nielsen og Kirsten Hastrup med henblik på at diskutere form og indhold af et fremstød for humaniora. Et foreløbigt forslag foreligger som brev fra Kirsten Hastrup til David Favrholdt.

7. december 1998

Præsidenten aflagde beretning om det Nordiske Akademimøde i Stockholm i oktober måned. Der er, både i Sverige og i Norge, pro-

blemer i forbindelse med den formelle opgradering af distrikthøjskoler o.l. til universiteter og i alle de nordiske lande med sammenlægninger af forskningsråd. På mødet blev det vedtaget at støtte de baltiske landes ansøgninger om medlemskab af ESF.

Sekretæren meddelte, at vi vil invitere en række ambassadører til frokost og på den måde formidler kontakt til lande, vi ønsker akademiaftaler med. Desuden vil vi nu, hvor den fremtidige ledelse af Grundforskningsfonden er på plads, invitere såvel Ole Fejerskov og Tvarnø til møde. Senere følger et møde med Folketingets Forskningsudvalg.

Restaureringen af Selskabets malerier er i fuld gang. Carlsbergfondet har foreløbig bevilget godt 113.000 kr. til formålet.

Vi har opsagt kommissionsaftalen med Munksgaard og indgået en lignende aftale med Reitzel, som forventes at være mere fordelagtig for os.

David Favrholt mindede om, at medlemsfortegnelsen skal sættes i værk.

8. marts 1999

Der var afbud fra David Favrholt og Tom Fenchel. Præsidenten meddelte, at Henrik Zahle repræsenterer Selskabet ved Human Rights mødet i Stockholm 6.-7. maj. Desuden at de frokostmøder, der har været afholdt med udenlandske ambassadører, har været en succes og medført, at præsidenten har deltaget i en frokost med de frankofone ambassadører.

Der har været afholdt et møde med Udenrigsministeriet angående markering af P.W. Lunds videnskabelige arbejde i Brasilien i forbindelse med Dronningens besøg og i anledning af, at det er 200 år siden, P.W. Lund fødtes.

De nyforeslåede udviklingskontrakter for universiteterne blev diskuteret.

Det blev refereret fra mødet i den naturvidenskabelige klasse, at det var besluttet at indstille Ole Hansen som ny sekretær.

19. maj 1999

Birger Munk Olsen har af *The Scandinavia Japan Sasakawa Foundation* fået bevilget et beløb til rejse og ophold i forbindelse med et møde i InterAcademyPanel. Ved denne lejlighed afholdes møde med det japanske Akademi.

Ida Nicolaisen har deltaget i et møde om Human Rights i Stockholm og har aflagt skriftlig rapport om mødet.

Akademiaftalen med Kinas Akademi er endnu ikke ført ud i livet. Men i løbet af efteråret vil man søge at finde et par værtsinstitutter, der har mulighed for at modtage en kinesisk forsker til foråret. Der er blevet truffet aftale om samarbejde med Bolivias Akademi, som ikke medfører økonomiske forpligtelser.

Planen om at oprette post.doc. grundforskningsstipendier i lighed med Niels Bohr stipendierne for 10 år siden, med støtte i industrien, lader til at have en mere usikker fremtid end antaget. Industrien er ikke helt så villig til at afgive midler, som håbet og forventet, men sagen overvejes stadig. I mellemtiden har Forskningsstyrelsen iværksat projekter af lignende karakter og er formentlig ikke helt så villige til at afse midler, som hidtil formodet.

I samarbejde med Selskabets ny kommissionær er det besluttet at arrangere et bogudsalg i november måned. Det var meningen, at bøgerne skal fremlægges en torsdag i forbindelse med et møde i november, og at selve udsalget så foregår fredag og lørdag herefter.

Publikationen om genteknologi bliver snart udgivet på Forlaget Rhodos. Det er planlagt at lave en revideret udgave af medlemsbogen fra 1989. Tidspunktet for udgivelsen afhænger af, hvornår sekretariatet har fotografier fra samtlige medlemmer.

Præsidiet vedtog at indvælge Lars Munck i Kommissionen til Udforskning af Landbrugsredskabernes og Agerstrukturernes Historie i stedet for Axel Steensberg, og det blev vedtaget derudover at indvælge seniorforsker, fil.dr. Inge Schjellerup. Selskabets symposiestyregruppe har ændret sammensætning, idet Gert Kjærgård Pedersen er gået ud og præsidiet har valgt Tom Fenchel som erstatning for ham.

Hvis udenlandske medlemmer deltager og giver meddelelse i et møde, har de mulighed for at søge om støtte til deres rejse i Aksel Tovborg Jensens Legat.

Udvalget for udadrettet Virksomhed i Danmark

I serien »Aktuelt for forskningen« er der holdt 10 foredrag, der alle som underordnet tema havde tidsbegrebet, nærmere betegnet *Om tid og tidsopfattelse*.

- 5.10. Lektor, dr.phil. Jan Faye: *Den gådefulde tid.*
- 19.10. Professor, mag.art. Steen Folke Larsen: *Tid i erindringen.*
- 2.11. Professor Igor Novikov: *Physics and the time machine.*
- 16.11. Mogens Herman Hansen: *Tiden som historisk dimension.*
- 30.11. Jan Maegaard: *Tid og oplevelse: Musik.*
- 1.2. Lektor, ph.d. Jes Madsen: *Universets udvikling gennem tiderne.*
- 15.2. Finn Surlyk: *Dage, år, årtusinder, årmillioner – tid i geologisk perspektiv.*
- 1.3. Ida Nicolaisen: *Tidens kulturelle dimension.*
- 15.3. Lektor, dr.scient. Knud Erik Heller: *Tidsopfattelse i dyreriget.*
- 29.3. Forskningslektor Elisabet Holst: *Tid og fortælling.*

ESF, European Science Foundation

Som nye medlemmer blev i 1998 optaget en portugisisk forskningsorganisation, »Fundação para a Ciéncia e a Tecnológica«, samt to tjekkiske, »Czech Academy of Sciences« og »Grant Agency of the Czech Republic«.

Gustav Björkstrand (Finland) blev på generalforsamlingen 1998 valgt som den ene af to vicepræsidenter. John Martinussen (RUC) blev genvalgt som medlem af Executive Council for endnu en treårs periode. Lars Walløe, præsident for Det Norske Videnskabsakademi, blev formand for The Standing Committee for the Life and Environmental Sciences. I den humanistisk Standing Committee afløste William Shea hollænderen Wim Blockmans som formand for den samfundsvidenskabelige komite.

Diskussionen om en ny struktur for ESF fortsætter. Man forudser etableringen af et Governing Council med præsidenterne og formændene for ESFs medlemsorganisationer som medlemmer. Dette måtte ifølge sagens natur føre til et nært samarbejde eller til en fusion med EUROHORCS. Formanden for EUROHORCS, englænderen Richard Brook, anbefalede på ESFs generalforsamling en sådan alliance.

Bengt Algot Sørensen

Kommissionens til Udforskning af af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie

Ved tærsklen til et nyt årtusinde er arbejdet med et initiativ til det fremtidige forskningsområde blevet aktualiseret ved de begivenheder, der har præget kommissionens virke i det forløbne år.

I perioden redigeredes »The Royal Veterinary and Agricultural University, its Contribution to Rural Research and Education in Denmark« skrevet af kommissionens sekretær, således at Dronningen kunne modtage publikationen ved Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles årsfest 8 marts.

Også Kommissionens formand, Professor Axel Steensberg, nåede at se bogen færdig, som han med råd og vejledning har fulgt tilblivelsen af, før han sov stille ind den 3 marts i år, 92 år gammel. Med Axel Steensberg er en stor humanist og utrættelig, uforfærdet forskerånd og optimist gået bort.

Kommissionen, der blev oprettet 28 oktober 1966 på initiativ af Professor Axel Steensberg og Professor L.L. Hammerich, har mistet sin første og eneste formand og har meddelt selskabet, at man optager to nye medlemmer for at kunne arbejde for de nye initiativer. Professor i levnedsmiddelteknologi ved Landbohøjskolen Dr. scient. Lars Munck, medlem af selskabet, og seniorforsker fil.dr. Inge Schjellerup, hvis landbrugsorienterede forskningsarbejde i Perus højland kommissionen har fulgt gennem hendes publicering både i vor skriferække og i Tools and Tillage. Kommissionen vil konstituere sig med ny formand på et senere møde.

Kommissionen og Det internationale Sekretariat med arkiv er i år flyttet til andre, udmærkede lokaler på Landbohøjskolen og har fået ekstra plads i det nye bibliotek, hvilket muliggjorde, at kommissionens sekretær efter formandens ønske kunne tage vare på hans omfattende efterladte bibliotek og fotoarkiv og i foråret overflytte det forskningsrelevante til vore lokaler, hvor det vil blive et vigtigt led i en fremtidig forskning af vor landbrugsteknologiske arv.

Efter 30 års brug kunne vi overlade tre af arkitekt Gottlobs møbler til Carlsbergfondet, hvortil de oprindeligt var tegnet. To norske Hedmarksarder blev overdraget Dansk Landbrugsmuseum. Plovkopier og materiale fra de tidligere pløjeforsøg udført af kommissionens sekretær med den danske middelalderhjulplov har i år

indgået i Nationalmuseets og i Dansk Landbrugsmuseums middelalder udstillinger.

Kontakt med det danske cerealienetværk og undersøgelser omkring svedjerugdyrkning til brødkorn fortsætter. G. Lerche og I. Schjellerup deltog i november i et PACT seminar i CNRS centret i Sophia Antipolis i Provence. Her knyttedes et nyt internationalt netværk, EARTH, af forskere og specialister på områderne ældre agerstrukturer, dyrkningsprocesser, agrartechnologi og gamle kornsorter etc.

Sofus Christiansen

Inger Dübeck

Grith Lerche, sekr.

Peter Nansen

Holger Rasmussen

Axel Steensberg, fm.

Kommissionen for registrering af litterære
kilder til dansk historie

Der er intet at berette i år.

Erland Kolding Nielsen, fm.

Erik Petersen, sekr.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje
bevarede kilder til dansk historie

Kommissionen har i årets løb afholdt to møder, og dér drøftet videreudviklingen af privatarkivdatabasen DANPA, som vil fremme forskningen af megen personalhistorisk, lokalhistorisk og almenhistorisk forskning.

Troels Dahlerup

Ole Feldbæk

Niels Thomsen

CLG, Corpus Lexicographorum Graecorum
Etymologicum Genuinum

På grund af stor arbejdsbyrde som følge af mange tjenstlige forpligtelser og tidkrævende administrative opgaver måtte arbejdet på editionen desværre igen midlertidigt standses, men den vil blive genoptaget i løbet af sommeren 1999.

Klaus Alpers

Hesychios

Der arbejdes fortsat med formuleringen af tekst + apparat og testimonier inden for bogstavet sigma (3.115 artikler i alt) i færdiggørelsen af Kurt Lattes Hesychiosudgave.

Efter kontakt fra Videnskabernes Selskab med Akademie der Wissenschaften zu Göttingen er der nu blevet bevilget et fireårs stipendium til resten af arbejdet. Dette bliver udbetalt direkte fra Göttingen til Peter Allan Hansen i fire portioner. Det første beløb er modtaget i oktober 1998. Stipendiet er finansieret af Fritz Thyssen Stiftung i Köln.

Peter Allan Hansen

TLL, Thesaurus Linguae Latinae

I 1998 er publiceret Vol. X, 1 fasc. XI (pernumero – persuadea) og Vol. X, 2 fasc. X (pro – prodeo). Cand.mag. Hans Balling har været Carlsbergfond-stipendiat ved Thesaurus i hele beretningsåret, med dr. Nigel Holmes som redaktør; han har skrevet artikler til første halvbind af Vol. X.

Karsten Friis-Jensen, fm.

Kommissionen for Carlsbergfondets syriske ekspeditioner.

Efter udsendelsen af det tiende og sidste bind i rækken af Hama-publikationer har cand.mag. Alexandra Nilsson i efteråret 1998 afsluttet et katalog over arkitekt Ejnar Fugmanns akvareller og opmålinger af middelalderlige og osmanniske bygninger i Hama og Ġabla fra 1930erne og fra slutningen af 1950erne og begyndelsen af 1960erne. Udgivelsen af et udvalg af Fugmanns akvareller med en indledning af P.J. Riis er under forberedelse.

Ligeledes forberedes udgivelsen af PHOENICIA 13: *Topographical Studies in the Ġabla Plain* skrevet af John Lund, P.J. Riis, Thomas Riis og Ingolf Thuesen.

Peder Mortensen Eduard Nielsen Olaf Olsen Ingolf Thuesen

Danmarks Akvarium

Videnskabernes Selskab har ifølge Danmarks Akvariums fundats ret til at udpege et af akvariets tre bestyrelsesmedlemmer. Selskabet har udpeget dr.phil.Arne Schiøtz.

Danmarks Akvarium er en selvejende institution, som ikke modtager offentligt tilskud, og som derfor er helt afhængig af et betalende publikum. Akvariet havde i 1998 209.635 gæster, heraf 194.708 betalende. Det var en stigning på ca. 14% i forhold til 1997. Det er planen at fastholde en sådan stigning, hvilket vil kræve fortsat øget aktivitetsniveau, som i nogen grad er afhængig af om stat, amt og kommuner anerkender Akvariets virke på lige fod med de zoologiske haver og de fleste af de nyere akvarier i Danmark.

Foruden de faste aktiviteter såsom rundvisninger, åbent hus i akvariets forundringsrum og skoletjenestens aktiviteter, deltog Akvariet i en række kortvarige arrangementer, såsom deltagelse i *den gode historie* med to aftener med

- eventyrlæsning af Henrik Kofoed
- rundvisninger under ældredagene
- deltagelse i Gentoftes Kultur- og Festdage
- spillested for Swinging Copenhagen Jazzfestival
- deltagelse i Dansk Naturvidenskabsfestival gennem tre aftenarrangementer.
- deltagelse i Københavns Kulturnat
- afholdelse af konference under *Ocean 98* om undervisning i folkeskolen og gymnasiet.

Med hjælp fra Knud Højgaard's Fond blev foretaget en gennemgribende renovering af akvariets façader.

Flere akvarier blev ændret. Specielt bør nævnes, at et stort akvarium på 9.000 liter blev indrettet med levende koraller og koralrevfisk. Dette kræver en ganske avanceret teknik, med meget kraftigt lys og en kraftig vandbevægelse. Herved tilføres akvariet så meget energi, at et stort køleanlæg er nødvendigt for at holde temperaturen nede. Dette akvarium er blevet en stor attraktion.

Mange kræfter blev i 1998 brugt på realisering af planerne om et helt nyt offentligt akvarium i international klasse. Dette akvarium, *Den Blå Planet*, er planlagt til opførelse ved Kastrup Havn, tæt

på lufthavn, metro og Øresundsbro, og det er tanken, at det skal afløse det nuværende Danmarks Akvarium, som bygningsmæssigt er nedslidt.

Arne Schiøtz

Physica Scripta

Physica Scripta udgives af de videnskabelige akademier og de fysiske foreninger i Danmark, Norge, Sverige, Finland og Island. Hovedredaktionen er i Stockholm hos Kungliga Vetenskapsakademien, med Roger Wäppling som hovedredaktør. Lindsay Ross Int. Ltd. i England har ansvaret for sats, trykning, indbinding og til dels også distribuering af tidsskriftet. Redaktionsmedarbejderne får assistance fra omkring 30 fagredaktører fra udgiverlandene, Europa i øvrigt samt USA.

De ordinære numre af tidsskriftet i 1998 indeholdt 218 artikler fordelt på ca. 1350 sider. Ud over disse ordinære numre tryktes 5 specialnumre, de såkaldte *Topical Issues*, indeholdende i alt 191 artikler fordelt på ca. 870 sider. disse specialnumre (*T-numre*) behandler emner knyttet til astrofysik (T74), plasmafysik (T75), Nobelsymposiet for grundlæggende kvantemekaniske begreber og fænomener (T76), et Nordisk symposium for teoretisk højenergiastrofysik (T77) samt bidrag fra den Europæiske atomfysikkonference (T78). Der er en stabil, eller svagt voksende interesse fra conferencearrangører for at benytte *Topical Issues* til publicering af bidrag. Dette lader til at være en niche, som Physica Scripta har haft held med at udnytte, blandt andet ved en realistisk prispolitik. Tidsskriftet distribueres i dag til ca. 80 forskellige lande, og de trykte bidrag kommer fra sammenlagt 55 lande; tallet bliver lidt større, hvis også forfatterlandene for afslåede artikler tælles med.

Efter Åsa von Krusenstjernas pensionering i slutningen af 1997 er en del af det administrative arbejde overført til Lindsay Ross International i England, herunder også en del af kontrollen af indkomne manuskripter. For to år siden indførtes muligheden for elektronisk overførsel af artikler til tidsskriftet, og dette har medført en mindre nedgang i udgifterne til trykning. Det har måske ikke været en helt så stor økonomisk fordel som oprindeligt forventet. Physica Scriptas hjemmeside på *world wide web* (<http://www.physica.org>) læses tilsyneladende stadig oftere, og abon-

nerter kan finde hele numre af de seneste års udgivelser der. Ikke-abonnenter har adgang til artiklers titel, forfattere og resumeer.

Tidsskriftets økonomi er stadig god, men på mødet i marts 1999 vedtog bestyrelsen en mindre forhøjelse af abonnementsprisen for at fastholde og eventuelt øge et reservefond.

Hans L. Pécseli

Acta Zoologica

I kalenderåret er udkommet de fire planlagte hefter af vol.79. I løbet af de sidste par år var der efterhånden oparbejdet en betydelig utilfredshed med udgiveren, Pergamon/Elsevier, både på grund af mange fejltagelser og forsinkelser og især på grund af manglende kommunikation, så det var på en måde en lettelse, at Elsevier i begyndelsen af 1998 meddelte, at de ikke ønskede at udgive Acta Zoologica længere. Heldigvis havde Blackwell Science (Oxford) allerede på et tidligere tidspunkt tilkendegivet, at de ville være interesserede i at udgive tidsskriftet i tilfælde af, at vi ønskede at skifte forlægger. Tilbudet blev vurderet af Kungl. Vetenskapsakademien, som ejer tidsskriftet, og fundet acceptabelt, så fra vol. 80 (1999) har Blackwell Science overtaget udgivelsen. Det nye forlag er særdeles interesseret i at give tidsskriftet et kvalitetsløft i henseende til trykkekvaliteten, hvilket redaktionen ser på med stor tilfredshed. En højere kvalitet vil utvivlsomt bidrage til, at tidsskriftet får flere og bedre manuskripter.

Tidsskriftets »impact factor« er endnu engang steget (til 1,175), og Acta Zoologica ligger nu over både Zoomorphology og Journal of Morphology, som vi betragter som de nærmeste »konkurrenter«.

Claus Nielsen

Danmarks Radios Programråd

Programrådet har i årets løb afholdt fire 4-5 timers møder samt ét *kontaktmøde* fælles med Amtsprogramrådene. Det gennemgående tema har været videreudvikling, kritik og justering af det tilpligtede *Public Service*-regnskab, der ud fra diverse statistiske mål søger at registrere, hvorvidt DRs udsendelser lever op til målene: *alsidighed, pålidelighed og oplysningsværdi*.

Niels Thomsen

Selskabets sommerudflugt 13. juni 1998

Selskabets sommertur, der afholdtes lørdag 13. juni og havde samlet 89 deltagere, gik til Vestsjælland. Den store middelalderlige valfartskirke i Holmstrup ved Åmosens rand blev forevist af Olaf Olsen. Derfra kørte man ud i mosen, hvor Nanna Noe-Nygaard fortalte om mosens geologi og arkæologi og demonstrerede, hvorledes man optager boreprøver i mosejorden. Frokosten blev indtaget i det fri i mosen, hvorefter man fortsatte til herregården Eriks-holm, hvis ejer, greve Jørgen Ahlefeldt-Laurvig, tog gæstfrit imod og fortalte om gårdens historie. I parken fortalte Mogens Brøndsted om Christian Winther og »Dejligheden«, som man nøjedes med at se på afstand. Sidste punkt på turen var Jægerspris, hvor Else Marie Bukdahl fortalte om Julianehøj og om mindestenene i parken, og stiftelsens direktør, Niels Sætten, foreviste de kongelige gemakker og Grevinde Danners mindestuer.

Olaf Olsen

258. sæson Årsberetning for Selskabet

Selskabets aktiviteter for beretningsperioden er beskrevet nedenfor i referaterne fra præsidiemøderne, medlemsmøderne (s. 116) og international repræsentation (s. 170,178). Herudover skal nævnes tre tiltag i sekretariatets stræben efter at skabe kortere afstand mellem Selskabets medlemmer, præsidiet og administrationen:

1. Annonceringen af Selskabets møder udsendes nu som en elektronisk post til alle, der har en e-mail adresse, og som har opgivet den til sekretariatet.
2. Selskabet har fået en hjemmeside på adressen: »<http://www.royalacademy.dk>«.
3. Der er foretaget en delvis opgradering af sekretariatets EDB-udstyr,
– og endelig er portrætbogen op til udgangen af 1999 færdiggjort og udkommer i efteråret 2000.

Ole Hansen, Selskabets Sekretær

Résumé af sæsonens præsidiemøder (udsendt med mødesedler)

I sæsonens løb har der været afholdt præsidiemøder: 11.10.1999, 6.12.1999, 14.2.2000, 1.5.2000.

Referaterne dækker ikke drøftelser af økonomi o.l., her henvises til s. 182ff.

11. oktober 1999

Selskabets tværvideenskabelige symposium i samarbejde med Royal Society of Edinburgh er godt afsluttet. Det er aftalt at afholde et møde af samme art om ca. 3 år i Edinburgh.

Selskabets præsident og tidligere præsident repræsenterer Selskabet ved et Nordisk-Baltisk Akademimøde i Helsingfors i april 2000. Der skal afholdes Nordisk Akademimøde i marts 2000 i København.

Selskabet opretter inden for de næste par måneder en hjemmeside. Forskningsminister Birte Weiss var inviteret til møde med

henblik på drøftelse af den fri grundforsknings vilkår i Danmark og fastholdelse af dygtige unge forskere i Danmark.

Der er indgået akademiaftaler med det Bolivianske Akademi og det Kinesiske Akademi. Den første aftale får ingen økonomiske konsekvenser for Selskabet i modsætning til den anden, hvor Selskabet har forpligtet sig til med jævne mellemrum, hvilket vil sige ca. hvert 2. år at finansiere en ung kinesisk forskers ophold ved et dansk institut i ca 2 måneder. Det er så hensigten at sende en ung dansker til Kina hvert andet år med opholdsudgifterne betalt af Kina, hvor Selskabet bekoster rejsen.

Carlsbergfondet har besluttet at forære Selskabet en nymøbbling af vandrehallen på 3. sal i anledning af Fondets 125 års jubilæum i 2001.

Redaktøren redegjorde for de igangværende publikationer og for næste års planlagte produktion. Han fortalte om det forestående bogudsalg i samarbejde med vores kommissionær, C.A. Reitzels Forlag, som efter alt at dømme bliver en realitet i slutningen af november måned i år.

Det er besluttet at nedlægge UAIs projekt A Critical Pāli Dictionary, CPD, dels er der ikke tilstrækkelige midler, dels har projektets afslutning længere udsigter en først antaget. Asien Institutet overtager materialet og restsaldoen med den klausul, at den hidtidige danske redaktør aflønnes indtil midlerne slipper op.

6. december 1999

Ellen Andersen bad om, at der blev gjort opmærksom på, at Selskabet fra Forskningsministeriet havde fået oplysning om, at det var på finansloven med et årligt beløb på 0,9 mio kr. Dette betyder, at Forskningsministeriet nu er bevillingsgiver og ikke som tidligere Undervisningsministeriet.

Da Pāli-Ordbogen ikke har midler til at afslutte sit arbejde, som forudsættes at vare endnu mange år, er det besluttet at afbryde det. Nordisk Institut for Asienforskning har efter nærmere aftale fået overdraget boglageret og de resterende midler. Selskabets ansvar for projektet er hermed ophørt.

Videnskabernes Selskab i Trondhjem har foreslået et samarbejde om et symposium om *Regionalisering mellom nasjonalstat og globalisering*. Dette har præsidiets afvist, idet det skønnedes at befinde sig uden for Selskabets virkeområde. Det er planlagt, at det Nordiske

Akademimøde finder sted i København, tirsdag 21. marts 2000. Peter Sigmund har som medlem af Udvalget for udadrettet Virksomhed i Danmark foreslået også at afholde offentlige foredrag i Odense. Peter Sigmund går videre med sagen. Det blev meddelt, at Poul Chr. Matthiessen den 9. december ville orientere om Carlsbergfondets holdning i forbindelse med overvejelserne om forøget aktiekapital.

Selskabets Forskningspolitiske Udvalg vil fremover aflægge beretning for sine aktiviteter en eller to gange årligt.

Der blev afholdt bogudsalg i slutningen af november med stor succes. Det var en stor glæde, at så mange af Selskabets medlemmer var i stand til at afse tid til at hjælpe både med rådgivning, som kasselestre og rundvisere.

Publikationsvirksomheden er ret aktiv, og samarbejdet med både trykkeri og den ny kommissionær, C.A. Reitzel, fungerer godt.

Der er fremsendt udkast til samarbejdsaftale med Royal Society of Edinburgh (RSE), som er godkendt af RSE pr. e-mail. Der er også fra Institut Français fremsendt forslag om ny fransk-dansk videnskabelig forening med henblik på at styrke det videnskabelige samarbejde. Der afholdes møde om denne sag i foråret. Der vil blive afholdt nordisk ESF-møde i Selskabet 28. marts 2000.

14. februar 2000

Den 22.2.200 blev der af den franske ambassades kultur- og forskningsafdeling indkaldt til stiftende generalforsamling for Den dansk-franske videnskabelige forening (l'Association scientifique franco-danoise). Mødet fandt sted i Selskabet med Birger Munk Olsen som mødeleder.

Der er forslag om en radikal ændring af Carlsbergfondets fundats. Efter en orientering ved Carlsbergfondets formand enedes præsidiumet om at søge uvildig juridisk assistance hos advokat Arne Engel.

Kassekommissionens formand gav tilsagn om opgradering af sekretariatets edb-udstyr.

Præsidiumet besluttede efter indstilling fra Selskabets symposieudvalg at godkende, at geologernes forslag til VS-symposium i 2001: *Rift Systems: their structure, magmatism and origin*, afholdes under Henning Sørensens ansvar. Der var indsendt et meget interessant forslag af af Frans Gregersen og Ole Mouritsen, og det vedtoges, at

dette endagsmøde med 3 førende evolutionsteoretikere skulle finansieres af Selskabets egne midler.

Det blev nævnt, at Ellen Andersen ikke kan genvælges som kassekommissionsformand. Niels Kærgård blev bragt i forslag. Birger Munk Olsen er på valg som præsident og er villig til at modtage genvalg.

Selskabet har modtaget meddelelse om reglerne for skattefri rejse- og befordringsgodtgørelse pr. 1. april 1999. Selskabets medlemmer skal gøres opmærksomme på proceduren. Selskabet fremsender en oplysningsseddel på det i løbet af året modtagne beløb og anbefaler, at medlemmerne gemmer deres kvitteringer for det modtagne beløb til brug for skattevæsenet.

Redaktøren nævnede de publikationer, der er under forberedelse. Eli Fischer Jørgensen: *Trykfordelingen i vers i dansk* og Ib Friis: bind 2 af sin botaniske publikation. Jørgen Mejer: *Die Vermittlung der Philosophie im Altertum*. Erling Ladewig: *Magtstat og Godsdrift*. Mogens Herman Hansen: *A Comparative Study of Thirty City-State Cultures*. Følgende symposieberetninger: Jesper Lützen: *Around Caspar Wessel*. Lise Hannestad: *War as a Social and Cultural Force*. Gillian Fellows-Jensen: Danmark/Skotland Symposiet. Bogen til Dronningen i anledning af hendes 60 årsdag er i fuld gang.

1. maj 2000

Der blev aflagt beretning for møderne i henholdsvis Allea i Prag og det nordisk/baltiske akademimøde, der fandt sted i Helsingfors. Der var enighed om at styrke samarbejdet. Det nordiske akademimøde forsøges gennemført i september 2000.

Justitsministeriet har godkendt forslaget til fundatsændring af Carlsbergfondets fundats. Det er nu op til Civilretsdirektoratet til afslutte sagen.

Niels Bohr Legatet og Aksel Tovborg Jensens Legat modtager en del irrelevante ansøgninger. Derfor skal Selskabets medlemmer gøres opmærksomme på disse legaters eksistens.

Danmark vil gerne leve op til aftalen med det Kinesiske Akademi, der blev underskrevet sidste år, men kontakten med Akademiet har været vanskelig at etablere. Man håber på en bedring efter besøg fra Kina i løbet af foråret. Den første kinesiske forsker kommer til Aarhus i efteråret.

Der bliver afholdt en række UNESCO møder på Christiansborg. Ove Nathan og Lise Hannestad deltager. Det koster ikke noget. Det blev vedtaget, at Ole Hansen indgår i en støttekomite, af hvilken lektor Jens Jørgen Gårdhøje fra NBI er mødeleder.

Regnskabet når ikke at blive færdigt til endelig behandling inden mødesæsonens afslutning.

Redaktøren gjorde rede for status i bogproduktionen, der for tiden var præget af vanskeligheder. Det blev vedtaget at påbegynde en ny serie af *Symposieberetninger*, der udkommer i ret stort antal, og som af og til falder uden for de almindelige serier. Der er indledt et samarbejde med et nyt trykkeri, som tilsyneladende er billigere end Special-Trykkeriet i Viborg.

Birger Munk Olsen er blevet medlem af det Rumænske Akademi. Han rejser til Rumænien med Droningens følge og skal samtidig forhandle eventuel samarbejdsaftale.

Samarbejdet med de to akademisammenslutninger InterAcademyPanel (IAP) og All European Academies (Allea) er tilfredsstillende.

Selskabets udflugt kommer til at gå til østfyn den 3.6. Knud Jespersen har i samarbejde med Olaf Olsen sørget for, at vi kan få set: Johannes Larsen Museet i Kerteminde, Hverringe Herregård og Odense Stålskibsværft, Lindø Værftet.

Udvalget for udadrettet Virksomhed i Danmark

I serien »Aktuelt for forskningen« er der holdt 10 foredrag.

- 5.10. Lektor, dr.phil. Jan Faye: *Den gådefulde tid.*
- 4.10. Professor, dr.merc. Henrik Holt Larsen: *Karriereudvikling – Dilemmaer i aktuel forskning og praksis.*
- 18.10. Forskningsadjunkt, cand.scient. Per Christiansen: *Fjerens udvikling.*
- 1.11. Lektor, Ph.D. Bjarne Toft: *Julius Petersens grafteori.*
- 11. Forskningsprofessor Peter Arctander: *Evolution af store afrikanske planteædere.*
- 29.11. Professor, dr.jur. Henning Koch: *Forfatningsorganer til lovprøvelse – i europæisk perspektiv.*
- 7.2. Henrik Breuning-Madsen: *Egekister i bronzealderhøje. Et pedologisk/arkæologisk eksperiment.*

- 21.2. Jacobus J. Boomsma: *Konflikter, styring og samarbejde hos insektsamfund.*
- 6.3. Forskningsadjunkt, ph.d. Sebastian Olden-Jørgensen: *Peter Griffenfeld i europæisk belysning.*
- 20.3. Lotte Melchior Larsen: *Nordatlantens dannelse og basalter på Grønland og Færøerne.*
- 3.4. Lektor, cand.scient. Annemarie Surlykke: *Flagermus' biosonar og insekters hørelse.*

Selskabets Forskningspolitiske Udvalg

Udvalget har drøftet en række aktuelle forskningspolitiske emner, bl.a. om forskerrekruttering og i april 2000 udgivet rapporten *Evaluering og fornyelse i dansk forskning*. Erik Hviid Larsen og Ditlev Tamm er udtrådt af udvalget og i stedet er indvalgt Thomas Kiørboe og C.H. Koch.

Ditlev Tamm

ESF, European Science Foundation

Et orienterende møde mellem ESFs generalsekretær Enric Banda og de danske medlemmer af ESF holdtes 25. august 1999 i Forskningsstyrelsen. Bl.a. spørgsmål i forbindelse med de foreslåede ændringer i statutterne blev drøftet.

På generalforsamlingen i Strasbourg 25.-26. november 1999 blev disse statutændringer vedtaget. Derudover blev to organisationer fra Estland, the Estonian Academy of Sciences og the Estonian Science Foundation, optaget som nye medlemmer. Hollænderen Reinder van Duinen blev valgt som ny præsident for ESF for en treårig periode.

I Videnskabernes Selskab holdtes den 28. marts 2000 et nordisk ESF-møde med deltagelse fra samtlige nordiske lande. Ud over den gensidige orientering drøftedes især EU-Kommissionens udspil »Towards a European research area«. Alle var enige om, at man i dette udspil savnede en stærkere markering af grundforskningens betydning. Derudover forsøgte man at koordinere bestræbelserne for at finde et nordisk medlem til ESFs Executive Board. Som national repræsentant i Governing Council var Gretty M. Mirdal udpeget af de danske medlemsorganisationer.

Bengt Algot Sørensen

Kommissionen til Udforskning af af landbrugsredskabernes
og agerstrukturernes historie

Kommissionens arbejde gennem 33 år har akkumuleret specialviden og værdifuldt grundmateriale, der i det forløbne år har været konsulteret både for rådgivning i forbindelse med nye jyske fund af spade- og plovspor, ardskeer, om ældre pløjedybde, ved rekonstruktion af vikingetidsplov og desuden i forbindelse med moderne forsknings projekters opbygning af databaser. Der er i år således med sekretærens assistance givet adgang til at benytte vort materiale relevant for Agrar 2000 projektet, og det undersøges, hvorledes vort materiale kan indgå i det i tidligere beretning omtalte Earth netværks projekter. To af kommissionens medlemmer, Grith Lerche og Inge Schjellerup, er med i netværket og i efteråret afholdtes et arbejdsmøde på Landbohøjskolen. En poster om Earth, som kommissionens medlemmer bidrog til, præsenteredes i september i Europakommissionen i Strassburg, hvor Earth blev et af dets PACT netværk. Undersøgelser af svedjerug fortsætter og ligeledes muligheden for udgivelse af Tools & Tillage, hvortil midler har manglet. Kommissionen har i det forløbne år haft besøg af udenlandske forskere: Hallgerdur Gísladóttir, Reykjavik, Patricia Anderson, CNRS Sophia Antipolis, Michael Given, Glasgow, Ann-Marie Hansson, Stockholm.

Kommissionen mistede ved Axel Steensbergs død i marts sin utrættelige formand og i efteråret ved Peter Nansens pludselige død et skattet, inspirerende medlem. Kommissionen ønsker at kunne videreføre den vidtfavnende linie for forskning som Axel Steensberg stod for. Valget af ny formand er udsat til efter sommeren 2000.

<i>Sofus Christiansen</i>	<i>Inger Dübeck</i>	<i>Grith Lerche, sekr.</i>
<i>Lars Munck</i>	<i>Holger Rasmussen</i>	<i>Inge Schjellerup</i>

Kommissionen for registrering af litterære
kilder til dansk historie

Der har hverken i perioden eller de just foregående år været afholdt møder i kommissionen. Dette skyldes, at såvel Det Kongelige Bibliotek i almindelighed, som håndskriftsafdelingen i særdeleshed, har måttet anvende alle overskydende ressourcer som følge af

nybyggerierne på de store omstruktureringer, nyindretningen af afdelingen og servicetilbuddene i det i 1999 indviede *Center for manuskripter og boghistorie*.

Erland Kolding Nielsen, fm.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje
bevarede kilder til dansk historie

Kommissionen har i 1999 ikke taget initiativer på sit område. Da udvalgets formand ønskede at fratræde fra nytår, indvalgte professor Knud Jespersen i hans sted som medlem af kommissionen og til ny formand.

Troels Dahlerup

Ole Feldbæk

Niels Thomsen

CLG, Corpus Lexicographorum Graecorum
Etymologicum Genuinum

Arbejdet på editionen af *Etymologicum genuinum*, som på grund af stor arbejdsbyrde som følge af mange tjenstlige forpligtelser og tidkrævende administrative opgaver desværre måtte standses en overgang, blev genoptaget i april måned. Indsamlingen af sekundærlitteratur blev ajourført, de relevante nye arbejder excerperet og vigtige resultater indført i både tekst og apparatus criticus og fontium.

Klaus Alpers

Hesychios

Den endelige formulering af tekst + apparat + testimonier inden for bogstavet *sigma* i min færdiggørelse af Kurt Lattes Hesychios-udgave fortsætter som planlagt. Herudover er der foretaget en del revision af de tidligere færdiggjorte dele (*pi* og *rho*).

Den anden af de fire stipendieportioner fra Göttingen (finansieret af Fritz Thyssen Stiftung i Köln) er modtaget i november 1999.

Peter Allan Hansen

TLL, Thesaurus Linguae Latinae

I 1999 er publiceret Vol. X,2 fasc. XI (prodeo – progenies). Cand.mag. Hans Balling har været Carlsbergfond-stipendiat ved Thesaurus indtil februar 2000, med dr. Nigel Holmes som redaktør. Karsten Friis-Jensen deltog i marts 2000 i den internationale Thesaurus Linguae Latinae-kommissions møde i Leipzig.

Karsten Friis-Jensen, fm.

Kommissionen for Carlsbergfondets syriske ekspeditioner

Efter udsendelsen af det tiende og sidste bind i rækken af publikationer af Carlsbergfondets udgravninger på Hamas byhøj i 1930'erne, er fhv. overinspektør, dr.phil. Marie-Louise Buhl i gang med en bearbejdelse af de ganske omfattende fund fra de klippegrave fra bronzealderen, som i årene 1935-38 blev udgravet i og omkring Hama. Dette materiale afspejler på glimrende vis Hamas forbindelser med det nordlige Mesopotamien, Egypten og Kypern i 2. årtusind f. Kr.

Endvidere er en publikation af arkitekt Ejnar Fugmanns akvareller og opmålinger af middelalderlige og osmanniske bygninger i Hama og Ġabla fra 1930'erne og fra årene omkring 1960 under udgivelse.

Endelig forberedes udgivelsen af *Phoenicia 13: Topographical Studies in the Ġabla Plain* med bidrag af John Lund, P.J. Riis, Thomas Riis og Ingolf Thuesen.

Peder Mortensen Eduard Nielsen Olaf Olsen Ingolf Thuesen

Danmarks Akvarium

Danmarks Akvarium er en erhvervsdrivende fond, hvis formål er at formidle viden om vandets dyreliv i global henseende over for et bredt publikum. Akvariet skal desuden i særlig grad være til gavn for undervisning og stille dyr og faciliteter til rådighed i forskningssammenhæng.

Danmarks Akvariums 60 års jubilæumsår var et meget aktivt år. I forbindelse med jubilæumsdagen den 21. april åbnedes således særudstillingen *Koral*, der var den største satsning i denne henseende i akvariets historie. Desuden blev åbningstiden for den meget

populære aktivitet *Rør ved Havdyr* øget i weekends og skoleferier og suppleret med en række nye kommenterede aktiviteter som dissektion af fisk, demonstration af dyrenes adfærd og levevis, samt flere fodringer af udvalgte dyr. Akvariets bestyrelse og direktion arbejdede gennem hele året aktivt videre med realiseringen af flytteplanerne for et nyt Danmarks Akvarium til Kastrup Havn, Den Blå Planet.

Trods de mange aktiviteter i løbet af året konstateredes en nedgang i besøgstallet på ca. 9% til 190.001, hvilket skyldes en meget varm sommer med heraf følgende svigtende sommerbesøg. Besøgstallet resten af året var tilfredsstillende og på samme niveau som i 1998. Nedgangen i sommerens besøg var sammen med de høje udgifter til særudstillingen *Koral* de primære årsager til at årets økonomiske resultat blev et underskud på 704.649 kr.

1999 blev året, hvor Danmarks Akvarium for første gang i 60 år modtog økonomisk tilskud fra staten. Dette tilskud blev tildelt som projektmidler gennem den tværministerielle pulje til videnspædagogiske aktivitetscentre administreret af Undervisningsministeriet. Friluftsrådet og Københavns Amts Kulturfond støttede særudstillingen *Koral* sammen med en række private fonde og sponsorer, mens Knud Højgaards Fond ydede et væsentligt bidrag til vedligeholdelse af Akvariets bygninger. På længere sigt forventes revisionene af «Loven om statsstøtte til zoologiske haver» til «Loven om statsstøtte til zoologiske anlæg» at medføre et permanent statstilskud til Danmarks Akvarium pr. 1. januar 2001, hvilket er meget positivt, men også nødvendigt for Akvariets fortsatte udvikling.

Antallet af fuldtidsbeskæftigede medarbejdere i Danmarks Akvarium i 1999 var 10, hvoraf 1 var eksternt finansieret. Desuden havde en række medarbejdere korttidsansættelser eller var udstationeret eller ansat på timelønsbasis. Opgjort i årsværk svarede den samlede beskæftigelse sig i 1999 til ca. 16 årsværk ekskl. drift af cafeen, der er bortforpagtet.

Forventningerne til 2000 er en lille besøgsfremgang og et positivt økonomisk resultat. Dette søges opnået gennem fastholdelse af det høje aktivitetsniveau, bl.a. gennem to mindre særudstillinger, sammenholdt med en stram økonomisk styring og forventningerne om tildeling af eksterne tilskud som støtte til gennemførelse af nogle af de planlagte aktiviteter.

Arne Schiøtz / Jesper Horsted

Physica Scripta

Physica Scripta udgives af de videnskabelige akademier og de fysiske foreninger i Danmark, Norge, Sverige, Finland og Island. Hovedredaktionen er i Stockholm hos Kungliga Vetenskapsakademien, med Roger Wäppling som hovedredaktør. Lindsay Ross Int. Ltd. i England har ansvaret for sats, trykning, indbinding og til dels også distribuering af tidsskriftet. Redaktionsmedarbejderne får assistance fra omkring 30 fagredaktører fra udgiverlandene, Europa i øvrigt samt USA. Kontrakten med de fysiske selskaber i de Nordiske lande blev sidste år forlænget for en 3 års periode.

Fordelingen af publicerede artikler i de forskellige faggrupper, der er repræsenteret i Physica Scripta, har ikke i 1999 ændret sig væsentligt fra de foregående år. Antalsmæssigt ligger tyngden blandt de tilsendte artikler på i) Atom- og molekylfysik, ii) Plasma-, gas- og gasudladningsfysik, iii) Faste stoffers fysik, og endelig iv) Elementarpartikel- og generel fysik. Også andre emner er repræsenteret, men i et noget reduceret omfang.

Ud over de ordinære numre tryktes 5 special-numre, de såkaldte »Topical Issues«. Det samlede antal trykte sider var ca. 2400 i det forløbne år. Tilgangen af manuskripter til de ordinære numre er klart stigende, og der er en næsten tilsvarende, men noget svagere, stigning i antallet af trykte sider. Tidsskriftet har allerede kontrakt på flere Topical Issues i år 2000 såvel som 2001.

Den stagnation, som har ramt alle større fagtidsskrifter i verden, er også mærkbar for Physica Scripta, og der er igen i år sket en mindre reduktion i abonnementstallet. En del af denne nedgang skyldes dog, at den elektroniske distribution er blevet mere populær, og flere universiteter, der før havde to abonnementer på papirversionen af Physica Scripta, nøjes nu med ét. Flertallet af abonnenter findes ligelig fordelt på Nordamerika og Vesteuropa, herunder specielt de Nordiske lande. Den geografiske fordeling af bidrag følger fordelingen af abonnenter. Tidsskriftets økonomi er god.

På nær korrekturlæsning kan en artikel nu i princippet behandles helt elektronisk, forudsat at forfatterne fremsender en dertil egnet version, og størstedelen af de trykte artikler bliver behandlet elektronisk i større eller mindre omfang. Målet er, at forfatterne i fremtiden også kan klare korrekturlæsningen over nettet. Physica

Scripta har oprettet sin egen hjemmeside på internet under adressen: <http://www.physica.kva.se/>.

Hans L. Pécseli

Acta Zoologica

Bind 80 med ialt 350 sider er udkommet planmæssigt i løbet af året. I forbindelse med overgangen til Blackwell har en fornyelse af redaktionen været diskuteret ved møder i Oxford med repræsentanter for forlaget, Vetenskapsakademien og redaktionen og i Stockholm med repræsentanter for Vetenskapsakademien og redaktionen. I årets løb er en fornyelse af »Advisory Council« kommet på plads, og to nye »Associate Editors«, en for leddyr og en for hvirveldyr, har givet tilsagn om medvirken. Det har derimod ikke været muligt at finde en »Associate Editor« for de hvirvelløse dyr, så denne funktion varetages fortsat af hovedredaktøren. Den nye struktur træder i funktion ved årsskiftet.

Claus Nielsen

Danmarks Radios Programråd

Programrådet har på sine fem møder i 1999 og diverse udvalgsarbejder fortsat søgningen efter fastere normer og kriterier for bedømmelsen af DRs lovbestemte »public service« forpligtelser (som indberettet i det årlige »Public Service«-regnskab). Man er nået frem til visse stramninger i forskrifterne, men uden at nå afgørende løsninger på det grundlæggende problem, som er, at bedømmelsen af materialet vurderes ud fra institutionens kriterier og undersøgelser.

Det nylige politiske medieforlig (april 2000) vil angribe dette problem gennem oprettelse af et overordnet kontrollerende ekspertnævn (efter svensk model). Hvorvidt programrådene herefter vil blive opretholdt, er endnu uvist.

Niels Thomsen

Selskabets sommerudflugt 3. juni 2000

Selskabets sommerudflugt samlede 67 deltagere, hvoraf størstedelen var fra Sjælland. Alle mødtes på Nyborg Station kl. 10, hvorefter

ter turen gik videre i bus til Johannes Larsen Museet i Kerteminde, hvor museumsdirektør Erland Porsmose fortalte om Johannes Larsen og de kunstnere, der samledes om ham på det idylliske sted. Herefter gik man frit rundt på museet. Bagefter gik turen til Hverringe Herregård, hvor godsejer, greve Niels Rewentlow gæstfrit modtog Selskabets medlemmer med den beklagelse, at man ikke kunne se gården indendøre, da den var under restaurering. Men vi fik forevist ejendommen og blev informeret om naturen, Hverringes historie m.v. Bagefter blev frokosten indtaget på plænen ved gården i strålende sol. Turen sluttede med et meget interessant besøg på Odense Stålskibsværft, hvor program- og informationschef Keld Hedal Nielsen og udviklingschef Michael Sekkelsen informerede om Lindøvværftets historie og placering blandt andre store værfter i verden. Udvalgte steder på værftet blev fremvist, bl.a. den meget store robot og dokken med de enorme containerskibe. Turen gik herefter tilbage til Nyborg, hvor man skiltes efter en vellykket dag.

UAI, Union Academique Internationale

257. sæson

73. generalforsamling i Bruxelles 20.-26. juni 1999

Som delegerede for Videnskaberne Selskab deltog undertegnede Birger Munk Olsen og Rudi Thomsen i denne generalforsamling, på hvilken videnskabsakademierne fra 34 lande var repræsenteret, og til hvilken yderligere det russiske akademi havde sendt en observatør.

Ud over at deltage i generalforsamlingens plenarmøder og møderne i Unionens 51 kommissioner, hvor disses publikationsforetagender blev drøftet, havde Selskabets delegerede følgende specialfunktioner: Birger Munk Olsen var rapportør for *Monumenta Musicae Byzantinae*, som Selskabet har ansvaret for, og blev desuden valgt som medlem af generalforsamlingens *Commission des Affaires internes* såvel som medlem af en kommission vedrørende det georgiske akademis optagelse som korresponderende medlem af Unionen. Rudi Thomsen var rapportør for Selskabets andet publikationsforetagende, *A Critical Pāli Dictionary*, samt for projektet *Sylloge Nummorum Graecorum*.

På generalforsamlingens afsluttende møde blev det vedtaget at optage Chiles akademi i Unionen samt tilknytte Ruslands og Georgiens akademier som korresponderende medlemmer. Endvidere blev englænderens stilling som den afdøde franskmand Jacques Monfrins efterfølger som vicepræsident bekræftet, og som nyt medlem af forretningsudvalget blev polakken Janusz Kozlowski valgt.

Næste års generalforsamling vil blive afholdt i Bruxelles, og i 2001 vil mødestedet, efter indbydelse fra det kinesiske akademi, blive Beijing.

Birger Munk Olsen

Rudi Thomsen

I, CVA, Corpus Vasorum Antiquorum

Thorvaldsens Museum

Fasc. 1, Torben Melander, *Vases attiques à figures noires* er i produktion og udkommer 1999.

Ny Carlsberg Glyptotek

Fasc. 1, Jette Christiansen, *Greek Geometric and Archaic Vases* er udsendt på grund af andet arbejde.

Nationalmuseet, Antiksamlingen

Fasc. 9, Keramik fra Stabiae. Tegning påbegyndt, men ikke fuldført.

Fasc. 10, Attisk sort- og rødfigurskeramik. Vaserne renses og omkonserveret med henblik på fotografering.

Aarhus Universitet

Fasc. 1. Arbejdet med dette bind afventer, at fornøden arbejdskraft er til rådighed.

Jette Christiansen

V, NGML, Novum Glossarium Mediae Latinitatis

Der er intet publiceret i 1998. Af *Ordbog over Dansk Middelalderlatin* (Lexicon Mediae Latinitatis Danica) er fascikel V under udarbejdelse.

Sten Ebbesen

Birger Munk Olsen

XII, MMB, Monumenta Musicae Byzantinae

Videnskabernes Selskabs komité for Monumenta Musicae Byzantinae består af John Bergsagel, fm., Christian Thodberg, Århus, Birger Munk Olsen, KU og adjunkt, ph.d. Christian Troelsgård, KU.

I 1998 har MMBs aktiviteter været følgende:

1. Series Principalis (faksimiler).

Udgivelsen af MMB XII (*Sticherarium Palaeoslavicum Petropolitanum*, ed. Nicolas Schidlowsky, Princeton) er blevet lidt forsinket, idet produktionen af faksimile-delen har forsinket projektet. Nye sup-

plerende optagelser er skaffet fra Skt. Petersborg, og ultimo januar 1999 forelå altså billeddelen helt parat til trykning på Poul Kristensens Forlag og Trykkeri (Herning). En gennemgang af indices viste, at det var nødvendigt med en mindre opretning af formatet; nye filer forberedt til trykning ventes snarest fra udgiveren. Publikationen må nu forventes i første halvår af 1999. Med undtagelse af Kenneth Levys forberedelser til en faksimile udgave af et såkaldt »Akoulouthiai-håndskrift«, er de øvrige projekter, som er optaget på udgivelsesprogrammet i denne serie, ikke kommet videre i den forløbne periode.

2. I Subsidia-serien arbejdes der med følgende bind:

a) MMB, Subsidia 9, en ny introduktion til byzantinsk nodeskrift og nøgle til MMB udgivelserne, *Den ny Tillyard*. Manuskriptet til bogen er blevet læst af medlemmer af Editorial Board og andre, hvorved nyttige rettelser og forslag er indkommet, som enten er eller vil blive indarbejdet snarest. Den tekniske procedure for fremstillingen af musikeksempler og billedmateriale er fastlagt og afprøvet. Bogen kan forventes færdig til trykning i løbet af første halvår 1999.

b) *Canti ecclesiastici italo-albanesi*. MMB holdt i oktober 1998 møde i Grottaferrata med professor Nilo Somma, Grottaferrata og musiketnologen Girolamo Garofalo, Palermo om videreførelsen af dette halvfærdige projekt. Et bind med transskriptioner af dette spændende repertoire af mundtligt overleverede byzantinske liturgiske sange på Sicilien har ligget tryklart siden 1960'erne; introduktionsdelen, som aldrig blev færdig, vil nu blive forsøgt genskrevet på nutidige præmisser af G. Garofalo.

c) MMB, Subsidia, bd. 11,1-2, et bind om Profetologiets tilblivelse som liturgisk bog og en fortegnelse over håndskriftkilderne (v. lektor Sysse Engberg, KU). Desværre vides det ikke præcist, hvor langt arbejdet er kommet.

3. MMB, Corpus Scriptorum de Re Musica (CSRM)

I serien med byzantinske musikteoretiske tekster, Corpus Scriptorum de Re Musica, der udgives i samarbejde med det Østrigske Videnskabsakademi i Wien, er der i løbet af 1998 udkommet bind IV,

Anonymous: Questions and Answers on the Interval Signs, ed. Bjarne Schartau, Oslo.

Det kan nævnes, at MMBs visitkort på internet (<http://www.igl.ku.dk/MMB>) stadig er meget velbesøgt og løbende vil blive udbygget, bl.a. med historiske lydoptagelser fra MMBs arkiv, oprindeligt produceret af Carsten Høeg.

John Bergsagel

Christian Thodberg

Christian Troelsgård

XVIII, CPD, A Critical Pāli Dictionary

Projektet *A Critical Pāli Dictionary* er på grund af utilstrækkelige gaveindtægter i en kritisk situation. Der er i december 1998 opnået en støtte på 300.000 kr. til aflønning af den faste redaktør i København i ét år (1999) med henblik på en rekonstruktionsfase, og aktiviteten kan således fortsætte fuldt ud i hvert fald i 1999. Nationalkomiteen anmodede CivilRetsDirektoratet om godkendelse af en opløsning af den nuværende fond og modtog det svar, at det i 1992 oprettede fond ikke hos CivilRetsDirektoratet var registreret som sådan. Dette indebærer, at grundkapitalen kan bruges op.

Der har været forhandlinger med Nordisk Institut for Asienforskning om en associationsordning, som ud fra flere synspunkter vil være en fordel, ikke mindst p.g.a. det faglige miljø.

Det blev vedtaget, at projektet fra og med 31. december 1999 ophører med ansættelsesforhold på månedsløn basis. Fremover vil budgettet og dermed udgifterne være koblet til hver enkelt fascikel. Denne beslutning blev derefter meddelt i det åbne møde, hvor redaktion og revisorer var til stede.

Der vil i efteråret 1999 blive afholdt en generalforsamling, under forsæde af næstformanden, Finn Ove Hvidberg-Hansen, idet formanden er i udlandet.

Jørgen Rischel, fm.

XX, CAA, Corpus Antiquitatum Americanensium

Samtlige medlemmer af nationalkomiteen er for tiden engageret i andre projekter, som skal afsluttes inden arbejdet i CAA genoptages.

Den 17. februar afgang Arild Hvidtfeldt, nationalkomiteens mangeårige formand, ved døden. Som følge heraf skal der foretages suppleringsvalg, hvorefter nationalkomiteen konstituerer sig.

Inge Schjellerup, sekr.

XXII, FHA, Fontes Historiae Africanae

Den Danske Nationalkomite for Fontes Historiae Africanae omfatter Niels Steensgaard, formand, og Ole Feldbæk, der begge er medlemmer af Videnskabernes Selskab, samt professor, dr.phil. Holger Bernt Hansen og lektor, cand.mag. Ole Justesen.

I løbet af 1998 har Ole Justesen afsluttet det endelige redaktionsarbejde af det danske manuskript, som danner grundlag for oversættelsen til engelsk af de danske kilder til Ghanas historie 1657-1754.

Det samlede materiale, der udgør ca. 1.150 computersider (svarende til ca. 1.500 normalsider) inkl. noteapparatet er nu under oversættelse.

Niels Steensgaard/Ole Justesen

XXVI. SNG. Sylloge Nummorum Graecorum

Manuskriptet (ved Sabine Schultz og Jan Zahle) til supplementbindet til Den kongelige Mønt- og Medaillesamlings 43 fascikler af Sylloge Nummorum Graecorum foreligger nu efter gennemført revision i fuldt trykfærdig stand. Efter forventet modtagelse af bevilling fra Carlsbergfondet er det planen at påbegynde trykningen inden udgangen af 1999.

Rudi Thomsen

XXVIII, LIMC, Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae og ThesCra, Thesaurus Cultus et Rituum Antiquorum

Da LIMC projektet er afsluttet, har Videnskabernes Selskab ændret nationalkomiteen for LIMC til nationalkomiteen for ThesCra.

Den nye nationalkomite har fået følgende sammensætning: adj. professor, mag.art. Flemming Johansen, KU, fm.; museumsinspektør, mag.art. John Lund, Nationalmuseet, og Jens Erik Skydsgaard, KU.

En række repræsentanter for danske arkæologiske institutter og museer er blevet kontaktet med henblik på deltagelse i det nævnte projekt. I slutningen af 1998 fremkom *Guidelines for the National*

Committees, men et egentlig arbejde er ikke påbegyndt, da det ikke har været muligt at få mere uddybende materiale fra TheCras redaktion i Basel.

Flemming Johansen, fm.

XXV, JAI, Jewish Art Index

Nationalkomiteen for Jewish Art Index har ikke afholdt møde i det forløbne år, idet Center of Jewish Art i Jerusalem ikke har igangsat indsamling af materiale til eventuelle nye bind i publikationsserien over jødisk kunst i Danmark. Selv om der på et tidspunkt var planer om at fortsætte med de synagogale sølvgenstande og tekstiler i Danmark, har man måttet nedprioritere dette, da en række andre initiativer viste sig nødvendige.

Dels blev der efter murens fald og kommunismens tilbagegang mulighed for at registrere flere af de østeuropæiske, enten forsvundne eller meget små menigheders kunst i form af synagoger o.a. Asien måtte også opprioriteres, men af andre årsager. Her gjaldt det også om at iværksætte kampagner til dokumentation af mindesmærker, der står i fare for at forsvinde.

Dette betyder imidlertid ikke, at der ikke fremdeles er en interesse for dokumentation af danske samlinger, såvel fra internationalt som nationalt hold. Med de fremskredne planer for oprettelse af Dansk Jødisk Museum (der forventes at åbne om højst to år), synes samlingens bevaring sikret.

Det betyder heller ikke, at der ikke er blevet arbejdet med samlingerne. Takket være et initiativ udgået fra Selskabet til Udgivelse af Danske Mindesmærker er der ved at blive lagt sidste hånd på et større oversigtsværk *Dansk Jødisk Kunst – Jøder i Dansk Kunst*. En række forfattere har bidraget til værket, og det gælder bl.a. for arbejdet med de danske tora-vimpler, at der som en følge af det påbegyndte arbejde, nu arbejdes henimod en corpus-publikation. Det vil i høj grad være i den danske komites interesse, om dette forskningsarbejde kunne kombineres med Jewish Art Index.

Mirjam Gelfer-Jørgensen

258. sæson

74. generalforsamling i Bruxelles 13. – 18. juni 2000

Ligesom i de foregående mange år var undertegnede Birger Munk Olsen og Rudi Thomsen delegerede for Videnskabernes Selskab på denne generalforsamling. Den omfattede repræsentanter for 35 videnskabsakademier fra alle verdensdele, og desuden havde Bulgariens, Senegals, Syriens og Vatikanets akademier sendt observatører.

Ud over at deltage i generalforsamlingens plenarmøde og møderne i unionens 49 kommissioner, hvor disses publikationsforetagender blev drøftet, havde Selskabets delegerede følgende specialfunktioner:

Birger Munk Olsen var rapportør for *Monumenta Musicae Byzantinae*, som Selskabet har ansvaret for, og desuden blev han valgt til medlem af generalforsamlingens *commission des affaires internes* såvel som til medlem af en kommission til bedømmelse af ansøgninger om optagelse af nye medlemmer af unionen. På grundlag af indstillingen fra denne kommission blev det på generalforsamlingens afsluttende møde vedtaget at optage Pontificia Accademia Romana de Archeologia som ordinært medlem samt Ukraines Videnskabsakademi og Canadas Royal Society som korresponderende medlemmer.

Rudi Thomsen var rapportør for projektet *Sylloge Nummorum Graecorum* såvel som for Selskabets andet publikationsforetagende *A Critical Pāli Dictionary*. Under kommissionsmødet om dette projekt måtte han med beklagelse meddele, at Selskabet af finansielle grunde har set sig nødsaget til at ophøre med udgivelse af ordbogen, og at den danske nationalkomite for denne følgelig er ophørt med at eksistere fra 1. januar 2000. Dette fremkaldte stor opstandelse på kommissionsmødet, og i fortsættelse heraf vedtog *commission des affaires internes* at nedsætte et tremandsudvalg til at undersøge mulighederne for en fortsat udgivelse af ordbogen, hvilket blev konfirmeret på generalforsamlingens afsluttende møde.

På samme møde blev schweizeren Agostino Paravicini Bagliani valgt til ny vicepræsident, og endvidere valgtes argentineren Cesar Augusto García Belsunce til nyt medlem af forretningsudvalget.

Næste års generalforsamling vil finde sted i Beijing 27. maj – 2. juni 2001.

Birger Munk Olsen

Rudi Thomsen

I, CVA, Corpus Vasorum Antiquorum

Thorvaldsens Museum

Fasc. 1, Torben Melander, *Vases attiques à figures noires* er udkommet i januar 2000.

Ny Carlsberg Glyptotek

Fasc. 1, Jette Christiansen, *Greek Geometric and Archaic Vases*. Udskudt på grund af andet arbejde.

Nationalmuseet, Antiksamlingen

Fasc. 9, Keramik fra Stabiae. Tegning påbegyndt, men ikke fuldført.

Fasc. 10, Attisk sort- og rødfigurskremik. Udskudt på grund af andet arbejde.

Aarhus Universitet

Fasc. 1. Arbejdet med dette bind afventer at fornøden arbejdskraft er til rådighed.

Jette Christiansen

V, NGML, Novum Glossarium Mediae Latinitatis

Der er intet publiceret i 1999. Af *Ordbog over Dansk Middelalderlatin* (Lexicon Mediae Latinitatis Danica) er udkommet fascikel V: *Increpomonachium*, redigeret af Peter Terkelsen og Otto Steen Due (AU 1999).

Sten Ebbesen

Birger Munk Olsen

XII, MMB, Monumenta Musicae Byzantinae

Videnskabernes Selskabs komité for Monumenta Musicae Byzantinae består af John Bergsagel, fm., Christian Thodberg, Århus, Birger Munk Olsen, KU og lektor, ph.d. Christian Troelsgård, KU.

Der tegner sig følgende billede af aktiviteterne i 1999:

1. Der er blevet forhandlet om en ny kommissionsaftale med C.A. Reitzel, efter at Munksgaard afhændede sin bogafdeling til Gyldendal. Aftalen forventes på plads snarest.

2. *Series Principalis* (faksimiler).

Udgivelsen af MMB XII (*Sticherarium Palaeoslavicum Petropolitanum*, ed. Nicolas Schidlovsky, Princeton) er blevet yderligere forsinket på grund af langsommelighed i korrekturlæsning og sygdom hos den ansvarlige kontaktperson på Poul Kristensens Grafisk Virksomhed A/S, Herning. Bindet er dog omsider klar til trykning og forventes at udkomme medio maj 2000.

Professor Kenneth Levy har i nogle år arbejdet med en faksimileudgave af et såkaldt «Akolouthiai-håndskrift», som er et af de vigtigste projekter, der endnu resterer på udgivelsesprogrammet i denne serie. Med beklagelse har nationalkomiteen for MMB modtaget et brev af 6. januar 2000 fra Levy, hvori han beder sig fritaget for opgaven på grund af manglende helbredsmæssige ressourcer. Nationalkomiteen og Editorial Board ser sig nu om efter en (eller flere) ny(e) medarbejdere, som kan og vil overtage dette projekt.

3. I *Subsidia*-serien arbejdes der med følgende bind:

a) MMB, *Subsidia IX, A New Introduction to the Middle Byzantine Musical Notation* (ed. Christian Troelsgård). Blandt andet på grund af udgiverens ansættelse i ren undervisningsstilling i andet halvår 1999 er projektet blevet betydeligt forsinket. Det er særligt udarbejdelsen af node-eksemplerne (m. Programmet «Finale»), som har taget længere tid end beregnet. Bogen påregnes efter denne sidste forsinkelse at være klar medio 2000.

b) MMB, *Subsidia V, Canti ecclesiastici italo-albanesi* (edd. † de Salvo/Garofalo). Efter at Girolamo Garofalo, Palermo, i september 1998 indvilgede i at videreføre dette projekt, har han foretaget sonderinger omkring de Salvos transskriptioner, dels ved sammenligninger med forskellige håndskrevne optegnelser fra perioden ca. 1930-60, og dels ved sammenligninger med samtidige lydoptagelser af denne byzantinske sangtradition i Italien. Disse optagelser befinder sig i arkivet ved *Accademia de Santa Cecilia* i Rom. Resultatet er yderligere bestyrkelse af rigtigheden i at genoptage udgivelsen af de Salvos transskriptioner. Det vil endvidere være oplagt at forøge udgivelsens værdi for musikvidenskabsfolk og et internationalt publikum i det hele taget ved at lade den ledsage af en CD med udvalgte dele af det ovennævnte lydarkiv. Der skal nu forhandles med *Accademia di Santa Cecilia* og fastlægges et budget for dette projekt.

c) MMB, *Subsidia*, bd. X,1-2, et bind om Profetologiets tilblivelse som liturgisk bog og en fortegnelse over håndskriftkilderne (v. Lektor Sysse Engberg, KU). Sysse Engberg har i øjeblikket (2000) undervisningsfri for at hellige sig denne opgave. Hun venter manuskriptet færdigrevideret før august 2000.

4. MMB, *Corpus Scriptorum de Re Musica (CSRM)*

I serien med byzantinske musikteoretiske tekster, *Corpus Scriptorum de Re Musica*, der udgives af det Østrigske Videnskabernes Akademi i samarbejde med den danske nationalkomite for MMB, er der ikke udkommet nye bind i rapporteringsperioden.

John Bergsagel

Christian Thodberg

Christian Troelsgård

XVIII, CPD, A Critical Pāli Dictionary

Projektets nationalkomite under UAI består af følgende medlemmer af Videnskabernes Selskab: Jes Asmussen, Finn-Ove Hvidberg-Hansen, Olof Lidin, Jørgen Rischel (fm) og Rudi Thomsen.

Efter en flerårig økonomisk krise for projektet, som ikke længe modtog de tidligere rundhændede bidrag fra japanske sponsorer, måtte nationalkomiteen beslutte at nedlægge den konstruktion, der havde eksisteret igennem 1990'erne. Når projektet overhovedet kunne klare sig gennem 1999, skyldtes det alene en bevilning fra Statens Humanistiske Forskningsråd til aflønning af den danske redaktør gennem en etårig rekonstruktionsfase. Forud for denne havde SHF indhentet responsa om projektet fra forskellige inden- og udenlandske sagkyndige.

Hvad angår projektets videnskabelige side, har denne i 1999 fortsat været varetaget af den udenlandske redaktør, professor Oskar von Hinüber og den danske redaktør, cand.mag. Ole Holten Pind. Redaktionen blev opfordret til nøje at overveje projektets fremtid i redaktionel henseende. Der kunne her tages udgangspunkt i de sagkyndiges udtalelser til SHF; men det må fremhæves, at en række af de, der påpegede problemer, der må tilskrives projektets alder og dets fra begyndelsen meget ambitiøse koncept, for længst var erkendt inden for redaktionen og allerede havde givet anledning til planer om redaktionelle forbedringer.

Uheldigvis viste en ny, meget grundig kalkulation ved redaktørerne, at færdiggørelsen af ordbogen i dens nuværende form er

en væsentlig større opgave, end det hidtil har været opfattelsen. De ældre prognoser var helt urealistiske, og det må erkendes, at også den mere realistiske tidshorizont, som man i de senere år har arbejdet med, var overoptimistisk, selv om den fra flere sider har været kritiseret som uacceptabel lang.

Hertil kommer, at informationsalderen paradoksalt nok forøger projektets omfang, nemlig ved den forbedrede adgang til relevant studiemateriale, der skal gennemarbejdes, uanset om man vælger i editeringsfasen at stramme artiklernes form mere eller mindre. Med den kritisk-filologiske målsætning, som ordbogen fra første færd har haft, vil redaktionsarbejdet for den resterende store dels vedkommende under alle omstændigheder tage meget lang tid, især med minimal bemanning. – Hvis man af hensyn til en hurtigere afslutning reducerer CPD til en mindre håndordbog, der fremstilles uden omfattende filologisk tilgang til redaktionsarbejdet, vil brugerkredsen kunne henvise til, at der allerede eksisterer en sådan håndordbog over pali (*The Pali Text Society's* ordbog), og der vil så kunne sættes spørgsmålstegn ved projektets fortsatte berettigelse.

I 1999 udkom fascikel III.6, og der blev arbejdet på fascikel III.7; redaktionsarbejdet på den sidstnævnte fascikel var imidlertid ved årets udgang uafsluttet, hvad der er forståeligt på baggrund af den for projektet turbulente periode, der var tale om, herunder også de redationelle overvejelser over eventuelle ændringer i editeringsformen.

Den danske redaktør har meddelt, at han efter afslutningen af den igangværende fascikel, III.7 ikke ønsker at fortsætte med at skrive artikler til ordbogen, men nok i givet fald vil kunne yde hjælp ved selve fremstillingen af fasciklerne. Derimod har den udenlandske redaktør tilbudt fortsat at skrive artikler (uden vederlag) i det omfang, hans andre forpligtelser tillader det, ligesom han vil kunne indhente nogen frivillig bistand fra andre paliforskere. Der har derimod ikke fra hans side eller fra anden side været udtrykt ønske om at flytte selve projektet til udlandet.

Nationalkomiteen har været nødt til at tage et drastisk skridt på baggrund af de dårlige økonomiske udsigter for projektet. Man havde allerede afskediget instituttets sekretær og mangeårige korrekturlæser, og den herefter eneste ansatte, redaktør Ole Pind, fratrådte med udgangen af 1999 sin stilling som ansat af nationalko-

miteen. Hvad angår projektets samlinger og arbejdsrum, har KU bebudet, at der fra og med år 2000 skal betales en (forventelig høj) husleje for lokalerne. Nationalkomiteen har på denne baggrund igennem et år ført forhandlinger med Asien-Instituttet under KUs humanistiske Fakultet, der glædeligvis pr. 1.1.2000 har kunnet tage imod projektet. Dette huses hermed vederlagsfrit og administreres af Asien-Instituttet. Samtidig vil Asien-Instituttet af de resterende (desværre nu meget begrænsede) midler betale Ole Pind redaktørløn for færdiggørelsen af den igangværende fascikel med henblik på udgivelse i indeværende år.

Projektet forventes at fortsætte i form af en leksikografisk vidensbase vedrørende pali ved Asien-Instituttet under KU, uanset om og i hvilket omfang udgivelsen af fascikler måtte kunne fortsættes. Der vil i løbet af 2000 blive truffet beslutning om, hvilke dele af CPDs samlinger der bør være tilgængelige for forskere i Asien-Instituttets regi, og hvilke dele af samlingerne der især har lærdomshistorisk interesse og dermed rettelig hører hjemme i Videnskabernes Selskabs arkiv.

Jørgen Rischel, fm.

XX, CAA, Corpus Antiquitatum Americanensium

Manuskript angående præ-colombiske tekstiler på Etnografisk Samling af Lena Bjerregaard vil snart foreligge. Inden publicering i CAA blev man i komiteen enige om at anmode om, at der stilles midler til rådighed til faglig revidering af manuskriptet ved at ansøge Aksel Tovborg Jensens Legat, Videnskabernes Selskab.

Arbejdet i CAA ønskes fremmet, da betydelige samlinger af præ-colombisk keramik fra Colombia, Ecuador og Peru ligger upubliceret på Etnografisk Samling. Det drejer sig om indkomne samlinger fra 1920'erne og den sidst erhvervede store samling i 1994 fra Colombia og Ecuador. Nationalmuseet: Hidtil er kun udkommet katalogen *Chimu Pottery*, fascicule I. Det er en national forpligtelse at få publiceret museale samlinger fra både ud- og indland. Udbredelsen af de præ-colombiske samlinger bidrager til forståelsen af tidlige tiders indsamlingspolitik samt til den kulturelle baggrund for de pågældende genstande i både oprindelseslandet og i de lande, hvor genstandene nu befinder sig.

Arbejdet i CAA er ikke så langt som ønsket, da Statens Humanistiske Forskningsråd sidste år afviste at imødekomme en ansøgning til færdiggørelse af Fascicule II, *Chimu Pottery*.

På baggrund af udgivelsen *Textils precolombins de colleccions públiques catalanes* på katalansk i Corpus Antiquitatum Americanensium under UAI's internationale auspicer vil komiteen anbefale, at fremtidige publikationer i CAA bliver udgivet på de store sprog, som engelsk, fransk og spansk.

Inge Schjellerup, fm

XXII, FHA, Fontes Historiae Africanæ

Den Danske Nationalkomité for Fontes Historiae Africanæ omfatter Niels Steensgaard, formand, Ole Feldbæk, der begge er medlemmer af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, samt af professor, dr. phil. Holger Bernt Hansen og lektor, cand. mag. Ole Justesen.

Af det danske manuskript: *Kilder til Ghanas historie 1658-1754*, er i 1999 kapitlerne 8 og 9, dækkende perioden fra 1722 til 1735, (259 sider) blevet oversat til engelsk. De resterende kapitler 10, 11 og 12 (540 sider) forventes oversat medio år 2000 i det omfang, de nuværende bevillinger rækker.

Niels Steensgaard/Ole Justesen

XXVI. SNG. Sylloge Nummorum Graecorum

Manuskriptet til Den kongelige Mønt- og Medaillesamlings supplementsbind (ca. 1300 mønter) er nu helt trykfærdigt, således at publiceringen ville kunne finde sted i efteråret 2000.

Rudi Thomsen

XXVIII, ThesCra, Thesaurus Cultus et Rituum Antiquorum

Da LIMC projektet er afsluttet, har Videnskabernes Selskab ændret nationalkomiteen for LIMC til nationalkomiteen for ThesCra.

Den nye nationalkomite har følgende sammensætning: adj. professor, mag.art. Flemming Johansen, KU, fm.; museumsinspektør, mag.art. John Lund, Nationalmuseet, og Jens Erik Skydsgaard, KU.

Der er endnu ikke knyttet medarbejdere til nationalkomiteen. Det nationale arbejde med ThesCra har ikke kunnet påbegyndes, da ThesCra i Basel endnu ikke har fremstillet materiale, der kan igangsætte arbejdet i de nationale komiteer. Indtil et sådant mere uddybende materiale fremkommer fra ThesCras redaktion i Basel, forholder nationalkomiteen sig afventende.

Flemming Johansen, fm.

ICSU, International Council for Science

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab er det danske medlem af ICSU, og Danmark er medlem af samtlige videnskabelige unioner under ICSU. For hver union findes der en dansk nationalkomite (se disses beretninger), men nogle nationalkomiteer dækker dog flere unioner. Hver nationalkomite har et medlem i Den danske ICSU-nationalkomite, der varetager den danske tilknytning til ICSU og tillige tager sig af de problemer og forskningsprogrammer, som behandles og koordineres af ICSU. Danmark er derimod kun medlem af nogle af de mange komiteer og programmer, der koordinerer den tværfaglige eller regionale forskning. Den danske ICSU-nationalkomite behandler forslag til dansk medlemskab og foretager også en evaluering af udbyttet af de hidtidige danske medlemskaber. Komiteen afvejer her den konkrete danske interesse med bl. a. omkostningerne. ICSUs formål er at fremme internationalt samarbejde om forskning, og organisationen tager sig dels af generelle problemer, dels af interdisciplinære forskningsprogrammer. ICSUs medlemmer er dels de internationale videnskabelige unioner, dels nationale akademier eller lignende organisationer. En af ICSUs vigtigste opgaver har i en årrække været at sikre et frit internationalt samarbejde om forskning, bl.a. ved at sikre alle forskere fri adgang til kongresser og møder, til samarbejde med andre forskere, samt til at publicere i og erhverve de internationale tidsskrifter. En ICSU-komite medvirker til princippet realisering.

I april 1998 blev der afholdt en ekstraordinær generalforsamling i Wien, hvor det blev besluttet at ændre organisationens navn fra International Council of Scientific Unions til International Council for Science, men at beholde acronymet. Begrundelsen var, at ICSU både omfatter videnskabelige unioner og nationale medlemmer. Organisationens formål blev udvidet til at omfatte en styrkelse af de humane og materielle forudsætninger for videnskabeligt arbejde samt fremme af den offentlige forståelse for forskning. Endelig blev organisationen slanket, idet den omfangsrige General Committee blev nedlagt. De emnespecifikke komiteer i ICSU blev gjort midlertidige og forsynet med en »sunset clause«, således at der skal en konkret beslutning til at holde dem i live ef-

ter et vist åremål. Forud for generalforsamlingen bidrog Den danske ICSU-nationalkomite og dens forretningsudvalg til processen ved skriftligt at fremføre synspunkter og forslag til ændringer af statutterne.

Axel Michelsen

COSPAR, Committee on Space Research
SCOSTEP, Scientific Committee on Solar Terrestrial Physics

Danmarks første satellit, Ørsted, blev opsendt den 23. februar 1999. Ørsteds hovedopgave er præcis udmåling af Jordens magnetfelt med henblik på kortlægning af feltets interne og eksterne kilder og undersøgelser af såvel tilstanden i Jordens flydende indre som koblingsprocesser mellem Jordens yderste magnetosfære og solvinden. Ørsted er bygget gennem et samarbejde mellem danske virksomheder og forskningsinstitutioner. Omkring 50 internationale grupper deltager i forskningsopgaverne ledet af DMI, Københavns Universitet (KU), og Dansk Rumforskningsinstitut (DRI).

Et nationalt dansk småsatellit program til opfølgning af Ørsted projektet er under udvikling. I efteråret 1998 blev 4 satellitprojekter valgt til indsendelse af detaljerede proposals. Flere andre småsatellit projekter med dansk deltagelse er undervejs for at udvide eller efterfølge Ørsted missionen.

Data fra NASA's Mars Pathfinder (MPF) satellit, som ved landingen på Mars den 4. juli 1997 bl.a. medbragte et magnet-array eksperiment fra Marsgruppen ved NBI, undersøges for bestemmelse af de magnetiske egenskaber ved mineraler i støvet på Mars' overflade.

Dansk Center for Remote Sensing (DCRS) ved Elektromagnetisk Institut på DTU leder et ESA studie om anvendelsen af interferometriske data til studier af højdeprofil og bevægelse af den grønlandske indlandsis. Desuden udfører DCRS andre undersøgelser af indlandsisens forhold, bl.a. på grundlag af data fra ESA's ERS mission, og DCRS udfører tillige studier af havsens drift i det arktiske havområde.

COSPAR har holdt sin 32. internationale generalforsamling i Nagoya, Japan, i perioden 12.-19. juli, 1998. Formanden for den danske nationalkomité deltog i Council-møderne og i det videnskabelige symposium. Som præsident for COSPAR genvalgte G.

Haerendel. Næste internationale COSPAR generalforsamling holdes i Warszawa i tiden 16.-23. juli år 2000.

Peter Stauning

IAU, International Astronomical Union

Ved hjælp af IAUs *Information Bulletin* orienteres danske astronomer om unionens virksomhed. Der har været afholdt en række kollokvier og symposier med dansk deltagelse. Nationalkomiteen har ikke afholdt møde i 1998.

Poul Erik Nissen

ICL, Inter-Union Commission on the Lithosphere

Dansk forskning i litosfærens oprindelse og udvikling er i de senere år blevet udbygget betydeligt gennem en række tværdisciplinære initiativer ved Dansk Lithosfærecentre, universiteter og forskningsinstitutioner. Aktiviteterne er karakteriseret ved et omfattende internationalt samarbejde. De foregår i tilknytning til ICL gennem det internationale litosfæreprogram ILP. Nationalkomiteen orienterer aktive forskere inden for området om ILPs aktiviteter og nye initiativer, samt forsøger at koordinere og fremme dansk litosfæreforskning. I 1998 har nationalkomiteen afholdt et møde og har taget initiativ til afholdelse af et tværvideenskabeligt kursus for ph.d. studerende inden for området.

Hans Thybo

IGBP, International Geosphere-Biosphere Programme

Nationalkomiteen har i 1998 afholdt 3 møder henholdsvis i januar, maj og november måned. Møderne har dels drejet sig om færdiggørelsen af en oversigt for danske IGBP-aktiviteter, diskussion af nyere forskningsresultater samt mulige tiltag for at forbedre forholdene for dansk forskning inden for *Global Change* problematikken.

Komiteen vil i samarbejde med WCRP komiteen forsøge at gennemføre en ekskursion til Lunds Universitet i løbet af foråret 1999: Formålet er at fremme samarbejdet mellem danske forskere og Lunds Universitet inden for IGBP-relaterede områder.

Det internationale IGBP program har i høj grad fået mange af sine subprogrammer i gang og koncentrerer sig for tiden om de mere modelorienterede subprogrammer samt om de samfundsmæssige sider.

Nationalkomiteens medlemmer er alle naturvidenskabeligt orienterede, men man vil i løbet af 1999 forsøge at få udpeget et medlem til komiteen med forskning inden for *Human Dimension Program* (HDP): En mulighed ville være at se på de danske bidrag til Nordisk Ministerråds (NMR) Miljøprogram (1992-1998). NMRs endelige rapport for samfundsdelene kan dog først forventes at udkomme i 1999. Oversigten over danske IGBP-projekter er nu færdig og forventes færdigtrykt og distribueret i løbet af 1999.

Claus Uffe Hammer

IGU, International Geographical Union

Den nyvalgte komite har konstitueret sig ultimo 1998. Nationalkomiteen har arbejdet med en række problemstillinger i tilknytning til hovedopgaven: at administrere den forskningsmæssige indsats i forhold til den Internationale Geografiske Union (IGU). Desuden diskuterer man en række generelle spørgsmål vedrørende faget.

Det internationale samarbejde udøves i arbejdsgrupper og disciplinspecifikke komiteer med aktiv dansk deltagelse. Nationalkomiteen varetager desuden distributionen af informationer om internationale aktiviteter, herunder af IGUs løbende serie: IGU Bulletin, som blandt andet giver meddelelser om talrige relevante arrangementer over alt i Verden.

Christian Wichmann Matthiessen deltog i IGUs regionale 1998-konference i Lissabon sammen med ca. 500 geografer fra 58 lande, blandt dem andre danske, som medvirkede i konferencen og tilknyttede møder i study groups samt kommissioner. I generalforsamlingen diskuterede man etableringen af nye study groups vedrørende Risks, Megacities og Pacific Rim og fire »task forces« vedrørende Ocean, Natural Disaster, Education og Internet. På yderligere møder præsenterede eksekutivkomiteen nationalkomiteerne for en kontingentforhøjelse, og man foretog en højtidelig åbning af IGUs WEB-site, WWW.helsinki.fi/science/igu. Man opfordrede i øvrigt nationalkomiteerne til selv at etablere WEB-sites, et arbejde, der er sat i gang.

Komiteen er blevet væsentligt udvidet med repræsentanter og fagkonsulenter fra undervisningssektoren for at forbedre kommunikationen mellem videnskabens og undervisningens verdener og for bedre at kunne hævde geografiens status. Det har betydet et større engagement begge veje, og nationalkomiteen tilstræber nu at tage fagets puls og påvirke dets udvikling bredt. Man har blandt andet påtaget sig at udarbejde og udbrede en tilstandsrapport for faget og dets forskellige niveauer.

Christian Wichmann Matthiessen

IMU, International Mathematical Union

Nationalkomiteen for matematik, IMU, informerer danske matematikere om IMUs arbejde igennem Dansk Matematisk Forenings medlemsblad MAT-NYT.

Den 15.-16. august 1998 afholdtes IMUs generalforsamling i Dresden i forbindelse med International Congress of Mathematicians. De danske delegerede var Docent Hans J. Munkholm og Gert Kjærgård Pedersen.

Professor Mogens Niss (RUC) er sekretær for eksekutivkomiteen for ICMI (International Commission on Mathematical Instruction). Docent Martin P. Bendsøe (DTU) er dansk repræsentant i ICMI. Lektor Kirsti Andersen (AU) er præsident for ICHM (International Commission on the History of Mathematics). Jesper Lützen, KU er dansk repræsentant i ICHM.

Ib Madsen

INQUA, International Union for Quaternary Research

Den danske nationalkomite har 11 medlemmer, hvoraf to er fratrådt 1998 og erstattet af nye medlemmer udpeget af deres respektive institutioner. Der er ikke afholdt møde i 1998. I beretningsperioden har Kaj Strand Pedersen i egenskab af vicepræsident for *Subcommission on Shorelines in Northern and Western Europe* deltaget i subkommissionens møde i Sopot, Polen og i joint meeting on *Rapid Coastal changes in the Late Quaternary* i Korinth, Grækenland. Efter hvad der er meddelt sekretæren, har andre komitedlemmer ikke deltaget i egentlige INQUA-aktiviteter, men har været aktive i andre fora, der varetager kvartærgeologisk forskning. Nationalko-

miteens sekretariat orienterer løbende, mens de forskere, der er tilknyttet INQUA's kommissioner og subkommissioner, orienteres om aktiviteter direkte fra de respektive sekretariater.

Michael Houmark-Nielsen, sekretær

Johannes Krüger, fm

IUSS, International Union of Soil Sciences

Nationalkomiteens arbejde foregår primært gennem det nationale Selskab, Dansk Forening for Jordbundsvidenskab, idet foreningens bestyrelse også indgår i nationalkomiteen, som dog fremover er suppleret med to andre medlemmer. De vigtigste begivenheder i året løb er oprettelsen af IUSS, International Union of Soil Sciences, til erstatning af ISSS, International Society of Soil Sciences, og søsætning af et nyt jordbundsklassifikationssystem, WRB-SYSTEMET (World Reference Base of Soil Resources), som blev vedtaget på den 16. internationale jordbundskongres i Montpelier, august 1998.

Ole K. Borggaard

IUBMB, International Union of Biochemistry and Molecular Biology

Nationalkomiteen har afholdt ét møde. Nationalkomiteen modtager løbende informationer fra IUBMB, såsom IUBMB Circulars, IUBMB News Letters og FEBS Bulletin, der videreformidles. I lighed med tidligere år foregår aktiviteterne overvejende i de foreninger og selskaber, nationalkomiteen repræsenterer. Biokemisk forening med 900 medlemmer har afholdt 5 symposier, 6 minisymposier, en forelæsning, et årsmøde og var vært for FEBS 25 års jubilæumskonference, som blev afholdt i København i juli 1998. Julio Celis var formand for organisationskomiteen. Biologisk Selskab med 770 medlemmer har afholdt 23 møder. Jydsk Biologisk Selskab med 79 medlemmer har afholdt 3 møder. Selskab for Klinisk Kemi med 360 medlemmer har afholdt 6 møder.

Nationalkomiteen har primært via disse selskaber informeret hovedparten af danske biokemikere og molekylærbiologer om internationale aktiviteter, bl.a. IUBMB, FEBS (Federation of European Biochemical Societies) og EMBO (European Molecular Biology Organization).

Nordisk samarbejde på biokemi/molekylær biologiområdet bliver koordineret af Nordisk Komité for Biokemi og Molekylær Biologi og NOMBA (Nordic Molecular Biology Association).

Brian Clark er formand for Nordisk Komité for Biokemi og Molekylærbiologi og President Elect for IUBMBs Executive Committee.

Julio Celis er præsident for EMBL Council og dansk videnskabelig delegeret ved EMBC (European Molecular Biology Conference) og EMBL (European Molecular Biology Laboratory). Brian Clark er medlem af EMBO Council og Julio Celis er medlem af EMBO Course Committee.

Julio Celis er Secretary General af FEBS og Brian Clark er Chairman af FEBS.

Brian Clark

IUBS, International Union of Biological Sciences

Nationalkomiteen har i årets løb afholdt ét møde, hvis hovedpunkt var en drøftelse af generalforsamlingen i IUBS i Taipé i slutningen af 1997. Specielt drøftede man projekter eller resolutioner vedr. biodiversitet, et emne, som Danmark fortsat har betydelig interesse i, biologisk nomenklatur (hvor holdningen, i hvert fald blandt danske botanikere, især kan udtrykkes som modstand mod en yderligere centralisering og ensretning, hvilket vil bryde med stabilitetsprincippet), bioetik, et biomuseum-projekt, et program for forbedret undervisning i biologi i skolerne og en revision af IUBS publikationer, hvor nationalkomiteen har efterlyst brede publikationer og artikler af interesse for et flertal af biologer. Desuden fortsatte man fra tidligere møder drøftelser af arbejdsopgaver for og sammensætning af den danske nationalkomite for IUBS.

Ib Friis

IUCr, International Union of Crystallography

IUCr afholder hvert tredje år International Congress og General Assembly, der i august 1999 afholdtes i Glasgow. IUCr udgiver de anerkendte tidsskrifter *Acta Crystallografica A, B, C* og *D* samt *Journal of Applied Crystallography* og *Journal of Synchrotron Radiation*. Desuden udgives de meget anvendte tabelværker *International Tables of*

Crystallography og *Structure Reports* samt fortegnelsen *World Directory of Crystallographers*. Sidstnævnte er netop udkommet i 1998 i en ny udgave og er også tilgængelig på internettet. Unionen udsender også *IUCr Newsletter* til alle krystallografer, der er registreret i *World Directory*. En væsentlig del af arbejdet i IUCr udføres af kommissionerne, hvori der for tiden er en væsentlig dansk repræsentation. Desuden er professor Signe Larsen, KU, generalsekretær og kasserer i IUCr. Forbindelsen til IUCr varetages af den danske nationalkomite, der også sørger for afholdelsen af de nationale danske krystallografmøder. Udnyttelsen af synkrotronstråling er blevet et væsentligt islæt i den danske krystallografi og således blev det 29. danske krystallografmøde afholdt som et fællesmøde med Dan-sync. Nationalkomiteen er endvidere ansvarlig for, at Cambridge Crystallographic Database er tilgængelig for danske forskere.

Robert Feidenhans'l

IUGG, International Union of Geodesy and Geophysics

Der har intet været at berette.

C.C. Tscherning

IUGS, International Union of Geological Sciences

Nationalkomitéen har i 1998 afholdt 2 møder. Aktiviteterne har fortsat været rettet mod en information til de geologiske forskningsmiljøer om IUGS og mulighederne for deltagelse og forslag til IGCP projekter. Den danske deltagelse i disse programmer er fortsat meget begrænset.

Nationalkomitéen har i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen og Dansk Geologisk Forening færdiggjort sin liste til IUGS over bevaringsværdige danske geologiske lokaliteter.

Nationalkomitéen har diskuteret og fulgt anvendelse af de geologiske discipliner i forbindelse med råstofplanlægning, grundvandsindvinding og miljøbeskyttelse i den amtskommunale administration. Det er komitéens indtryk, at faget finder stigende anvendelse på disse områder.

Endelig har nationalkomitéen engageret sig i støtte til oprettelsen af et besøgscenter på Møns Klint. Et sådant center, beliggende på et af Danmarks største geologiske nationalklenodier, vil kunne

bidrage væsentligt til befolkningens forståelse af geologiens betydning for naturopfattelsen.

Bjarne Leth Nielsen

IMA, International Mineralogical Association

Danske mineraloger er i 1998 løbende blevet informeret om arbejdet i IMA på møder i Dansk Mineralogisk Selskab. Følgende danske forskere har, qua deres medlemskab af en eller flere af IMA's kommissioner og arbejdsgrupper, deltaget i IMA's arbejde:

Mag.scient O. Jørgensen: Crystal Growth of Minerals

Professor dr. E. Makovicky: Physics of Minerals og Classification of Minerals

Cand scient. P. Toft: Gem Materials og Abstracts

Lektor cand.scient. O. Johnsen: New Minerals and Mineral Names og

National Representative and voting delegate

Lektor, dr.scient. V.F. Buchwald: Cosmic Mineralogy

Dr. T.B. Zunic: Applied Mineralogy og Databases and Computer Application

Lektor, Mag. scient. J. Rose-Hansen: Inclusions in Minerals

Lektor lic. scient. O.V. Petersen: Museums

Kommissionen for nye mineraler og mineralnavne (CNMMN) er som i tidligere år det forum, hvor den suverænt største arbejds-mængde ligger. Med deadline hver eneste måned er der i 1998 behandlet 70 forslag til nye mineral species med tilhørende forslag til nye navne, hvortil kommer en halv snes forslag til diskrediteringer, revalideringer og forskellige nomenklaturændringer. Arbejdet ledes af J.D.Grice, Canada, der ved den 17. generalforsamling i IMA i Toronto blev genvalgt for en ny fireårig periode. Ved samme lejlighed aftrådte næstformanden E. H. Nickel, Australien, efter mange års værdifuld indsats, og overlod posten til G. Ferraris, Italien. W. D. Birch, Australien, blev genvalgt som sekretær.

Under selve generalforsamlingen i Toronto blev det med overvældende majoritet vedtaget at forhøje det nationale kontingent til IMA. Danmark var repræsenteret ved mødet, både under forretningsmøderne og ved de forskellige videnskabelige sessioner.

Ole Johnsen

IUHPS, International Union of History and Philosophy of Science

Der er afholdt et enkelt komitemøde samt et årsmøde i beretningsåret. Dette fandt sted i Aalborg med 45 deltagere og det var en stor succes. En stor del af nationalkomiteens arbejde består i katalogarbejde for arkiver.

Fritz Saaby Pedersen

David Favrhøldt

IUIS, International Union of Immunological Sciences

Nationalkomiteen har i 1998 fortsat sine ugentlige, offentlige tilgængelige møder i samarbejde med det Bioteknologiske Forskningscenter for Cellulær Kommunikation (CCC) på Rigshospitalet, Tagensvej. Her har yngre forskere fremlagt aktuelle og kontroversielle videnskabelige problemer i immunologien til almindelig diskussion.

Arne Svejgaard

IUNS, International Union of Nutritional Sciences

Ingen store aktiviteter i løbet af året. Det danske navn ændret til: Den danske nationalkomite for Ernærings- og Levnedsmiddelforskning.

Arne Astrup

IUPAB, International Union of Pure and Applied Biophysics

Nationalkomiteen fungerer fortsat som en velfungerende postkasse. Der er nu udnævnt en ny formand, Ole G. Mouritsen, som har planer om at udvide aktiviteterne med henblik på at få forbedret status for biofysikken nationalt og for at få udbygget samarbejdet internationalt.

Peter Roepstorff

IUPAP, International Union of Pure and Applied Physics

Dansk Fysisk Selskab fungerer også som nationalkomite, og den er effektiv med en god international kontakt. Bestyrelsen for unionen kommer på generalforsamlingen med en liste over de perso-

ner, den ønsker repræsenteret blandt unionens 46 medlemmer. Der har været nogle problemer med kontakten til ICSU, som man håber bliver bedret. Blandt andet er verdensmødet planlagt uden kontakt med unionerne, hvilket især blev bemærket i forbindelse med projektet vedrørende *Capacity Building*.

Preben Alstrøm

IUPS, International Union of Physiological Sciences

Der har ikke været afholdt møder i Danmark, men derimod har medlemmer af nationalkomiteen deltaget i internationale møder. Der har været afholdt møde i Skt. Petersborg, desværre med stort underskud, hvor Danmark så sig i stand til at være med til at dække ekstraudgifterne.

Efter en række år med succes er det vedtaget at udvide samarbejdet til også at dække biodiversitet. Fremstødet i forbindelse hermed planlægges sammen med zoologerne.

Der afholdes i 2001 generalforsamling i Christchurch i New Zealand.

Erik Hviid Larsen

IUTAM, International Union of Theoretical and Applied Mechanics

Nationalkomiteen for teoretisk og anvendt mekanik arbejder tæt sammen med Dansk Center for Anvendt Matematik og Mekanik, DCAMM, der tæller ca. 130 danske medlemmer. Aktiviteterne i DCAMM omfatter primært arrangement af seminarer og symposier, udgivelse af en rapportserie og, som noget nyt, drift af en international graduate research school i anvendt mekanik, der finansieres af Forskerakademiet.

I dagene 24.-27. maj 1998 blev IUTAM *Symposium on Synthesis in Bio Solid Mechanics* afholdt i Lyngby med professor Martin Bendsøe og docent Pauli Pedersen som formænd. Symposiet samlede 48 deltagere fra 14 forskellige lande.

IUTAM afholdt generalforsamling i Stuttgart i dagene 29.-30. august 1998, hvor professor Per Madsen og undertegnede repræsenterede den danske nationalkomite. Sidstnævnte er sekretær for IUTAMs kongreskomite og dennes eksekutivkomite, der i samme

periode holdt møder med henblik på planlægning af *20th International Congress of Theoretical and Applied Mechanics*, som skal holdes i Chicago i 2000. Til denne store internationale begivenhed blev det besluttet at invitere forskningslektor Ole Sigmund til at give en sectional lecture, og professor Martin Bendsøe, Lejf Bjørnø, P. Ternstrup Pedersen og Viggo Tvergaard til at tilrettelægge og fungere som formænd for store sessioner med på forhånd udvalgte emner.

Niels Olhoff

SCOR, Scientific Committee on Oceanic Research

Den danske nationalkomite for SCOR udgøres af Dansk Nationalråd for Oceanologi (DNO). Dette har 16 medlemmer, som repræsenterer en bred kreds af de institutioner, der i Danmark er beskæftiget med havundersøgelser. De danske medlemmer af SCOR er vicedirektør Peter Koefoed Bjørnsen, oceanograf Erik Buch (DMI) og seniorforsker Birger Larsen (GEUS).

Nationalrådet har holdt to møder i 1998. IOC Science and Communication Center on harmful Algae er foreløbig for 5 år henlagt til Botanisk Institut, Københavns Universitet. SCOR afholdt den 24. generalforsamling i Amsterdam i november. DNO var repræsenteret af Birger Larsen. Danmark er nu repræsenteret i to af SCORs working groups. Arbejdet med organisering af operationel oceanografi, GOOS, har været meget aktivt i perioden – fra dansk side på europæisk plan i EUROGOOS under ledelse af Erik Buch. DNO organiserede det 10. danske Havforskermøde i Hirtshals med ca. 250 deltagere.

Peter Koefoed Bjørnsen

Birger Larsen

SCOSTEP, Scientific Committee on Solar Terrestrial Physics (se COSPAR s. 236)

URSI, Union Radio Scientifique Internationale

Nationalkomiteen har haft en del aktiviteter inden for rumfysik og mikroelektronik. Der har været afholdt flere konferencer om elektromagnetisk stråling og deres indvirkning på mennesker (fx telefoni og internet m.v.). Dette vil blive taget op på generalforsamlingen.

gen i Canada i august 1999. På generalforsamlingerne vil der blive taget stilling til, hvor den næste generalforsamling skal finde sted. Danmark ønsker ikke at være vært, da møderne er meget store, dvs. på omkring 3000 deltagere. Nationalkomiteens hjemmeside er stadig under udarbejdelse.

Per Høeg

WCRP, World Climate Research Programme

I året 1998 har nationalkomiteen, som traditionen byder det, afholdt to møder, hvor klimaforskningen er blevet diskuteret generelt. Komiteen har ikke egentlige internationale aktiviteter, men udviklingen på den interenationale front mht videnskabelige programmets udvikling følges nøje via de enkelte medlemmers aktiviteter og kontakter. Dette gælder også EUs forskningsprogrammer. Komiteen modtager løbende publikationer fra WCRP/ICSU.

Nationalkomiteen holder sig orienteret om danske klimaforskere og deres aktiviteter via gæstebesøg ved komiteens ordinære møder. I foråret 1999 udvides dette til også at dække forskere på den anden side af Øresund, idet der er planlagt et besøg ved Universitetet i Lund. Dette sker i samarbejde med IGBP-komiteen.

En web-side er oprettet og vil blive brugt til almen orientering og fremlæggelse af materiale, som klimakomiteen ønsker udbredt. Klimakomiteens sammensætning blev godkendt i foråret 1998. Næste gang, der skal tages stilling til ændringer, er i foråret 2000.

Aksel Walløe Hansen.

CIOMS, COUNCIL FOR INTERNATIONAL ORGANIZATION OF MEDICAL SCIENCES

For at markere sin 50-års dag afholder CIOMS *International Conference on Pharmacovigilance, and related Ethical Issues* i Genève den 16. og 17. december 1999. Konferencen indledes af generaldirektør for WHO, G.H. Brundtland og Unescos generaldirektør F. Mayor. Det foreløbige program findes i sekretariatet. Mødet er muliggjort ved økonomisk støtte udefra, og CIOMS kan ikke dække udgifter ved en evt. deltagelse.

I forbindelse med konferencen afholdes XVII generalforsamling for CIOMS med bl.a. følgende punkter på dagsordenen:

Health Policy, Ethics and Human Values. An International Dialogue.

Drug Development and Use – Medical, Social and Economic Implications.

Conferences and Coordination of International Medical Conferences.

Collaboration with WHO, Unesco and the United Nations.

Looking forward. The Next 50 years of CIOMS.

Dernæst er der valg til eksekutivkomiteen.

CIOMS publikationer:

Proceedings of the CIOMS Conference on *Ethics, equity and health* distribueres gennem WHO.

Proceedings of the *International Conference on Human Rights, Bioethics and Health*, Paris 1997, publiceres i International Journal of Bioethics.

Calendar of Congresses of Medical Sciences publiceres løbende af CIOMS og findes i sekretariatet.

Jørgen Chr. Siim

ICSU, International Council for Science

I 1931 skabtes International Council of Scientific Unions (ICSU) med henblik på at fremme international videnskabelig aktivitet og samarbejde. I 1998 ændredes navnet til International Council for Science, medens acronymet blev bibeholdt. Organisationens formål blev udvidet til at omfatte en styrkelse af de humane og materielle forudsætninger for videnskabeligt arbejde samt fremme af den offentlige forståelse for forskning. Medlemmerne af ICSU er dels nationale videnskabelige akademier eller forskningsråd, dels internationale videnskabelige unioner. Det kongelige danske Videnskabernes Selskab er det danske medlem af ICSU, og Danmark er medlem af samtlige videnskabelige unioner under ICSU.

For hver union skal der i princippet findes der en dansk nationalkomite (se disses beretninger). Det har desværre ikke været muligt at etablere en nationalkomite for psykologi. Nogle nationalkomiteer dækker desuden flere unioner. Hver nationalkomite har et medlem i Den danske ICSU-nationalkomite, der varetager den danske tilknytning til ICSU og tillige tager sig af de problemer og forskningsprogrammer, som behandles og koordineres af ICSU. Danmark er derimod kun medlem af nogle af de mange komiteer og programmer, der koordinerer den tværfaglige eller regionale forskning. Den danske ICSU-nationalkomite behandler forslag til dansk medlemskab og foretager også en evaluering af udbyttet af de hidtidige danske medlemskaber. Komiteen afvejer her den konkrete danske interesse med bl.a. omkostningerne.

ICSUs formål er at fremme internationalt samarbejde om forskning, og organisationen tager sig dels af generelle problemer, dels af interdisciplinære forskningsprogrammer. En af ICSUs vigtigste opgaver har i en årrække været at sikre et frit internationalt samarbejde om forskning, bl.a. ved at sikre alle forskere fri adgang til kongresser og møder, til samarbejde med andre forskere, samt til at publicere i og erhverve de internationale tidsskrifter. En ICSU-komite medvirker til princippet realisering.

I oktober 1999 blev der afholdt en ordinær generalforsamling i Cairo. Forud for generalforsamlingen havde Kina gennem sine ambassader iværksat en intens lobbyvirksomhed for en kinesisk kandidat til Executive Board, hvilket måske er et varsel om, at or-

ganisationens status som Non-Governmental er i fare. Til gengæld har ICSU med en lobby-virksomhed i EU forsøgt at påvirke EUs stillingtagen til spørgsmål om fri udveksling af videnskabelig information, der trues af nye bestemmelser om copyright. Den danske ICSU Nationalkomite har medvirket ved at formidle materiale og synspunkter til danske medlemmer af Det europæiske Parlament.

Axel Michelsen

COSPAR, Committee on Space Research
SCOSTEP, Scientific Committee on Solar Terrestrial Physics

Danmarks første satellit, Ørsted, fungerer nu stabilt uden at vise tegn på degradering. Ørsted er bygget gennem et samarbejde mellem danske virksomheder og forskningsinstitutioner. Ørsteds hovedopgave er præcis udmåling af Jordens magnetfelt med henblik på kortlægning af feltets interne og eksterne kilder og undersøgelser af såvel tilstanden i Jordens flydende indre som koblingsprocesser mellem Jordens yderste magnetosfære og solvinden. Som det første væsentlige resultat har Ørsted-missionen leveret datagrundlaget for den Internationale Geomagnetiske Reference Felt model IGRF200, der vil være international standard gennem de kommende 5 år. Desuden har Ørsted-data allerede været anvendt ved talrige videnskabelige arbejder.

COSPAR holder sin 33. internationale generalforsamling og videnskabelige symposium i Warszawa i tiden 16.-23. juli år 2000.

Peter Stauning

IAU, International Astronomical Union

Nationalkomiteen har forberedt den danske deltagelse i IAUs generalforsamling i Manchester, 8.-17. august 2000. Der har været afholdt en række kollokvier og symposier med dansk deltagelse. Johannes Andersen har som generalsekretær for IAUarbejdet med regler for beskyttelse mod 'lysforurening' samt koordination af arbejdet med beregning af baner for asteroider, der passerer nær jorden.

Poul Erik Nissen

IBRO, International Brain Research Organization

IBRO har afholdt internationalt møde i juli 1999. Ved mødet var der kun knap 1000 deltagere, hvilket skal ses i sammenhæng med, at det amerikanske Society for Neuroscience har haft tiltagende succes med sine mødearrangementer, og at der nu også er opstået et tilsvarende europæisk selskab, Federation European Neuroscience Societies, som blev stiftet i 1998, og som afholder sit næste møde i slutningen af juni 2000. På den baggrund har IBRO besluttet inden for de næste år primært at satse på regionale møder i de forskellige verdensdele. IBROs formand er Nobelpristageren Torsten Wiesel.

Olaf B. Paulson

ICL, Inter-Union Commission on the Lithosphere

Dansk forskning i litosfærens oprindelse og udvikling foregår ved Dansk Lithosfærecenter (finansieret af Danmarks Grundforskningsfond), Københavns Universitet (bl.a. med støtte fra Carlsbergfondet), Århus Universitet, Kort- og Matrikelstyrelsen, samt Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser. Der er omfattende internationalt samarbejde, som koordineres gennem ILP og dets programmer, hvor især EUROPROBE programmet bør nævnes. Nationalkomiteen orienterer aktive litosfæreforskere om ILPs aktiviteter og nye initiativer samt virker koordinerende for de danske aktiviteter. Der har i 1999 været afholdt et møde i nationalkomiteen.

Hans Thybo

IGBP, International Geosphere-Biosphere Programme

Nationalkomiteen besøgte sammen med nationalkomiteen for klimaforskning, WCRP, Lunds Universitet den 29. april. Komiteen blev bl.a. informeret om klima- og miljøforskning på Lunds Universitet samt om den svenske nationalkomites opbygning og virke.

Claus Uffe Hammer

IGU, International Geographical Union

Den 18 personer store nationalkomite holder to ordinære møder hvert år. Standardmæssigt omfatter møderne altid en kort beretning fra medlemmer. Som en udløber af denne registrant er natio-

nalkomiteen i færd med at udarbejde en tilstandsrapport for faget, hvortil vægtige bidrag er indleveret og diskuteret.

På det internationale niveau har året været store kongresser under den Internationale Geografiske Union. Arbejdet i Study Groups og Commissions er imidlertid aktivt med symposier, publikationudgivelser og anden foretagsomhed. Der er dansk deltagelse i en række af aktiviteterne.

Nationalkomiteen spiller en rolle for den faglige debat og for fagets udvikling, men ønsker mere synlighed. Derfor har man – trods manglende ressourcer – igangsat arbejde med en WEB-site.

Christian Wichmann Matthiessen

IMU, International Mathematical Union

Nationalkomiteen for IMU informerer danske matematikere om IMUs arbejde igennem Dansk Matematisk Forenings nye medlemsblad MATHILDE.

Af særlig interesse er IMUs generalforsamlinger, der afholdes hvert fjerde år i forbindelse med de internationale matematik-kongresser, næste gang i Beijing, 2002.

Professor Mogens Niss (RUC) afgik som sekretær for ICMI (International Commission on Mathematical Instruction) i august 1999. Professor Martin P. Bendzøe (DTU) er dansk repræsentant ICMI. Lektor Kirsti Andersen (AU) er præsident for ICHM (International Commission on the History of Mathematics). Jesper Lützen (KU) er dansk repræsentant i ICHM.

Ib Madsen

INQUA, International Union for Quaternary Research

Den danske nationalkomite for INQUA har afholdt et møde i maj måned, hvor alle komiteens medlemmer var på valg. S. Bjørck, S. Funder og Nanna Noe-Nygaard deltog i den XV INQUA kongres, som blev afholdt i Durban, Sydafrika. Bjørck og Funder repræsenterede den danske nationalkomite ved kongressen. Bjørck, K.L. Knudsen, J.P. Steffensen og S. Johnsen er medlemmer af styregruppen af INTIMATE (**I**ntegration of **i**ce core, **m**arine and **t**errestrial records of the last temation), der har afholdt to workshops med dansk deltagelse. INTIMATE er en arbejdsgruppe under INQUA *Commission on Palaeoclimate*; i arbejdsgruppen deltager des-

uden O. Bennike. S. Bjørck er desuden medlem af INQUAs tephra kommission.

J. Piotrowski er præsident for INQUA *Commission on Glaciation*, og han er sekretær for *the Peribaltic Group*, der er en regional arbejdsgruppe under *Commission on Glaciation*. Han har deltaget i gruppens felt-symposium i Estland i 1999.

Kaj Strand Petersen, sekretær

Ole Bennike, fm

IUSS, International Union of Soil Sciences

Nationalforeningens arbejde foregår gennem det nationale selskab, Dansk Forening for Jordbundsvidenskab, idet foreningens bestyrelse også indgår i nationalkomiteen. Den vigtigste begivenhed i årets løb var en meget veltilrettelagt 2-dages ekskursion til Midt- og Vestjylland arrangeret af Foreningens medlemmer fra Århus Universitet. Desuden er der afholdt to foredrag af jordbundsforskere fra USA og Holland.

Ole K. Borggaard

IUBMB, International Union of Biochemistry and Molecular Biology

Nationalkomiteen har afholdt ét møde. Nationalkomiteen modtager løbende informationer fra IUBMB, såsom IUBMB Circulars, IUBMB News Letters og FEBS Bulletin, der videreformidles. I lighed med tidligere år foregår aktiviteterne overvejende i de foreninger og selskaber, nationalkomiteen repræsenterer. Biokemisk Forening (formand Steen Gammeltoft) med 1150 medlemmer har afholdt 5 foredrag, 8 symposier og et årsmøde. Biologisk Selskab (formand Cornelis Grimmelikhuijzen) med 825 medlemmer har afholdt 29 foredrag. Jydsk Biologisk er hvilende og har ikke afholdt nogen møder i 1999. Dansk Selskab for Klinisk Kemi (formand Anders Johnsen) med 366 medlemmer har afholdt 5 symposier og 1 kongres.

Nationalkomiteen har primært via disse selskaber informeret hovedparten af danske biokemikere og molekylærbiologer om internationale aktiviteter, i IUBMB, FEBS (Federation of European Biochemical Societies) og EMBO (European Molecular Biology Organization).

Brian Clark er President for EMBL Council og dansk videnskabelig delegeret ved EMBC (European Molecular Biology Conference) og EMBL (European Molecular Biology Laboratory). Brian Clark er medlem af EMBO Council, og Julio Celis er medlem af EMBO Course Committee. Ydermere er Julio Celis Secretary General af FEBS. Fra 2000 bliver FEBS bliver medlem af IUBMB som regional repræsentant for Europa. Brian Clark er President-elect for IUBMB fra 2000.

Næste IUBMB konference bliver i 2002 i Bergen med tema »Receptorer og Signaltransduktion«. Steen Gammeltoft (Biokemisk Forening) og Daniel Otzen (Biokemisk Forening) er delegerede til IUBMB generalforsamlingen i Birmingham, 16-20. Juli 2000. Daniel Otzen er endvidere delegeret for Danmark ved FEBS Rådsmøde d. 15. Juli 2000. Deltagelsen bliver støttet af Videnskabernes Selskab.

Steen Gammeltoft

IUBS, International Union of Biological Sciences

Nationalkomiteen har i årets løb afholdt ét møde. Det bekræftedes, at repræsentanten for Jysk Biologisk Forening ved nyvalg bør erstattes med en repræsentant for Jysk Naturhistorisk Forening. Ved mødet orienteredes om den XVI internationale botaniske kongres i St. Louis, USA. Kongressen i St. Louis vedtog en markant liberalisering af reglerne for den botaniske navngivning (nomenklatur), modsat den tendens, der har været dominerende i IUBS. Beslutningerne i St. Louis fører til fastholdelse af historisk betingede forskelle mellem de botaniske, zoologiske og bakteriologiske nomenklaturregler. Den danske nationalkomite tog botanikernes beslutning i St. Louis til efterretning uden beklagelse. Desuden drøftede nationalkomiteen den officielle danske holdning til patentering af levende organismer. Bortset fra de generelle etiske overvejelser er der problemer i samarbejde med u-landene, der med eller uden grund føler sig truet, hvis det i dansk lovgivning kræves, at de danske samarbejdspartnere skal patentere alt, hvad der kan patenteres. Regler fra DANIDA for forskningssamarbejde med u-landene kræver, at der ikke patenteres. Det blev besluttet at undersøge sagen nærmere hos forsknings- og udenrigsministeriet. Endeligt drøftedes de naturhistoriske centralmuseers proble-

mer i forbindelse med de store bevillingsmæssige reduktioner, der er sket på landets naturvidenskabelige fakulteter i forbindelse med faldende studentertal. Museernes opgaver med hensyn til samlingernes kuratering er kun meget lidt relateret til studentertallet. Nationalkomiteen har derfor sendt et brev til Københavns Universitets konsistorium, hvor man gør opmærksom på KUs nationale og internationale ansvar for vedligeholdelsen og udbygningen af de naturhistoriske centralmuseer i Danmark. Det påpeges blandt andet, at museernes VIP-stabe på en række områder er nede på et niveau som i 1950'erne.

Ib Friis

IUCr, International Union of Crystallography

IUCr afholder hvert tredje år International Congress and General Assembly. I august 1999 afholdtes mødet i Glasgow. Mødet var meget velorganiseret og en stor succes med ca. 2500 deltagere. IUCr udgiver de anerkendte tidsskrifter *Acta Crystallografica* A, B, C og D samt *Journal of Applied Crystallography* og *Journal of Synchrotron Radiation*. Tidsskrifterne kan med udgangen af 1999 også fås på elektronisk form. Desuden udgives de meget anvendte tabelværker *International Tables of Crystallography* og *Structure Reports* samt fortegnelsen *World Directory of Crystallographers*. Unionen udsender også *IUCr Newsletter* til alle krystallografer, der i registreret i World Directory. En væsentlig del af arbejdet i IUCr udføres af kommissionerne, hvori der for tiden er en væsentlig dansk repræsentation. Desuden er professor Sine Larsen, KU, 'general secretary and treasurer' i IUCr. Forbindelsen til IUCr varetages af den danske nationalkomité for krystallografi, der også sørger for afholdelsen af de nationale danske krystallografmøder. Det 30. Danske Krystallografmøde blev i maj 1999 afholdt på Forskningscenter Risø med deltagelse af 50 danske krystallografer, heraf mange studenter, med alle fagområderne repræsenteret. Nationalkomiteen er endvidere ansvarlig for at Cambridge Crystallographic Database er tilgængelig for danske forskere. Det 31. Danske Krystallografmøde vil blive afholdt i maj 2000 på H.C. Ørsted Institutet i samarbejde med DANSYNC, det danske center for synkrotronstråling.

Robert Feidenhans'l

IUGG, International Union of Geodesy and Geophysics

Nationalkomiteen har i hvert af årene 1998 og 1999 holdt 1 ordinært møde. På begge møder blev beretningerne fra unionens 7 associationer samt fra repræsentanterne i nationalkomiteerne for ICSU, IUGS, ICL og IGBP, fremlagt og diskuteret. I 1999 holdt unionen samt alle associationerne generalforsamling i Birmingham. På møderne i den geomagnetiske association blev de første samlede resultater fra Ørsted-satelliten fremlagt. De danner grundlag for en ny standardmodel for Jordens magnetfelt.

På generalforsamlingen afgik Dr. Scient. Søren Gregersen som kasserer. Dr. A.Walløe Hansen blev valgt til hans efterfølger. C.C.Tscherning blev genvalgt som generalsekretær i Associationen for Geodæsi. Flere andre danske geofysikere blev valgt til ledende poster i Associationerne.

Den løbende information om IUGG og associationerne er til rådighed gennem internettet, <http://www.IUGG.org>.

C.C. Tscherning

IUGS, International Union of Geological Sciences

Nationalkomitéen har i 1999 afholdt 2 møder. Aktiviteterne har fortsat været rettet mod en information til de geologiske forskningsmiljøer om IUGS. I relation til IUGSs aktiviteter har danske geologer været aktive i en række specialkomiteer, f.eks. International Commission on Stratigraphy.

Nationalkomitéen har fortsat fulgt uddannelses- og beskæftigelsessituationen for geologer i Danmark. Faget har været påvirket af nedskæringer på universiteterne, og konsekvenserne for den geologiske forskning og for fagets betydning i erhvervsliv og i den offentlige sektor har været diskuteret. Komiteen har dog oplevet en stigende profilering af faget inden for olie- og gasefterforskning, grundvandsindvinding og miljøbeskyttelse samt i den amtskommunale administration.

Nationalkomiteen følger sammenskrivningen af det danske bidrag til IUGS's liste over internationale bevaringsværdige geologiske lokaliteter. Der er tale om beskrivelser af ca. 100 danske lokaliteter.

Nationalkomiteen er indtrådt i støttekomiteen for Geocenter Møns Klint.

Bjarne Leth Nielsen

IMA, International Mineralogical Association

Aktiviteten har som i tidligere år været størst i kommissionen for nye mineraler og mineralnavne (CNMMN), hvor mere end 60 forslag til nye mineraler, diskrediteringer og redefinitioner har været behandlet. Næste møde i kommissionen vil finde sted i forbindelse med den 4 *International Conference Mineralogy and Museums* i Melbourne.

Ole Johnsen

IUHPS, International Union of History and Philosophy of Science
Nationalkomiteen har holdt et enkelt møde. Årsmødet afholdtes på RUC 3.-4. december med temaet *Videnskabsforskning i krydsfeltet mellem filosofisk refleksion, historieskrivning og forskningspolitik*. Der var ca. 50 deltagere.

Nationalkomiteen var repræsenteret ved IUHPS/DLMPS (Division of Logic, Methodology and Philosophy of Science) General Assembly i Krakow, 23. august ved to af dets medlemmer, David Favreholdt og lektor, dr.phil. Jan Faye.

C.H. Koch

IUIS, International Union of Immunological Sciences

Nationalkomiteen har i 1999 fortsat sin tradition. I lighed med tidligere år har der været afholdt ugentlige, offentligt tilgængelige møder i samarbejde med det Bioteknologiske Forskningscenter for Cellulær Kommunikation (CCC) på Rigshospitalet, Tagensvej. Her har yngre forskere fremlagt aktuelle, interessante og ikke mindst kontroversielle videnskabelige problemer i immunologien til almindelig diskussion.

Arne Svejgaard

IUMS, International Union of Microbiological Sciences

Ingen beretning modtaget for året.

Frank Aarestrup

IUNS, International Union of Nutritional Sciences

Komiteen har skiftet navn til Nationalkomiteen for Ernærings- og Levnedsmiddelforskning. Komiteen har holdt et diskussionsmøde om ernærings- og levnedsmiddelforskningens afhængighed af erhvervs- og andre interesser. Til mødet var inviteret professor Hans Siggaard Jensen, som gav et oplæg om den historiske baggrund for ideen om den frie forskning. På mødet blev der udtrykt bekymring angående den kraftige politiske og erhvervsmæssige båndlæggelse af forskningen, herunder også manglen på frie forskningsmidler. Aktiviteten har derudover været beskeden, og man har fortrinsvis beskæftiget sig med at koordinere de mange aktiviteter på ernæringsområdet og orientere om Ernæringsrådet, Selskabet for Ernæringsforskning, samt øvrige udvalg og organisationer. Komiteen er internationalt aktiv ved repræsentation i IUNS.

Harald S. Hansen

IUPAB, International Union of Pure and Applied Biophysics

IUPAB's væsentligste aktiviteter er afholdelse af internationale kongresser i biofysik samt cirkulation af information om møder inden for det biofysiske område. IUPAB XIII International Biophysics Congress blev afholdt i New Delhi 19-24. september, 1999. På kongressen blev bl.a. diskuteret betydningen af fundamental forskning i relation til den vægt, de forskellige landes regeringer lægger på anvendt forskning. Lektor Kent Jørgensen, DFH, var den danske delegat i Congress Extraordinary General Assembly og 14th General Assembly, hvor nye Officers og Members of Council blev valgt. IUPAB XIV International Biophysics Congress planlægges afholdt i Buenos Aires, Argentina, 30.april-5.maj, 2002. General Assembly støttede, at IUPAB XV International Biophysics Congress afholdes i Montpellier i 2005. Nationalkomiteen afholdt et møde den 14. oktober 1999, hvor repræsentationen af dansk biofysik blev diskuteret. Det blev fremført, at der i lighed med den internationale udvikling kan spores en voksende interesse for biofysik inden for dansk fysik og kemi både hos forskere og studerende. Komiteen besluttede at søge at skabe et overblik over, hvem der i Danmark i bred forstand arbejder med biofysik, og at komiteen skulle påtage sig at arrangere specielle faglige temamøder om bio-

fysik. Et sådant arrangement afholdtes den 2. november som et ét-dagsmøde over temaet 'Biophysics with Single Molecules'.

Der er blevet foretaget visse ændringer i komiteens sammensætning for at sikre en bedre faglig og geografisk repræsentation af biofysik i Danmark.

Komiteen har indstillet en canadisk biofysiker til Dr. H. P. Heinekens pris i biokemi og biofysik for 2000.

Ole G. Mouritsen

IUPAC, International Union of Pure and Applied Chemistry

40. IUPAC Council Meeting fandt sted i Berlin 12.-13. august 1999. Danmark har fire pladser og sendte en delegeret, forskningskemiker, ph.d. Ture Damhus, Novo Nordisk A/S.

Nationalkomiteen formidler Danmarks direkte kontakt med IUPAC, herunder nominering af repræsentanter til unionens kommissioner. Nationalkomiteen har i 1999 afholdt ét møde, den 6. august 1999, hvor den forberedte delegatens forhandlingsmandat til council-mødet.

De egentlige resultater af unionens kommissioners arbejde offentliggøres i tidsskriftet *Pure and Applied Chemistry*, medens alle andre relevante oplysninger om unionen og dens arbejde findes i tidsskrifter *Chemistry International* og på internetadressen <http://www.iupac.org>. Derudover annonceres alle større internationale kemiske møde i månedsbladet *Dansk Kemi* sammen med alle nationale møder. I *Dansk Kemi* er der en særlig rubrik om IUPAC, hvori fx IUPACs pressemeddelelser bringes; den seneste var referatet af det 40. Council-møde.

Sven Harnung

IUPAP, International Union of Pure and Applied Physics

Aktiviteterne foregår i regi af Dansk Fysisk Selskab, hvis bestyrelse på 8 medlemmer fungerer som nationalkomite. Den vigtigste begivenhed i 1999 var IUPAP's 23. generalforsamling, der blev afholdt 18.-20. marts i Atlanta, hvor undertegnede var dansk repræsentant. Her blev B. Richter, USA, valgt som ny præsident efter J. Nilsson, Sverige. IUPAP's arbejde foregår i 20 kommissioner, der dækker forskellige grene af fysikken, og Danmark havde nomineret medlemmer til fire kommissioner. I praksis var valget imidlertid allere-

de afgjort ved indstillinger fra IUPAP's eksekutivkomite, der havde haft møde herom et halvt år tidligere, og det lykkedes derfor kun at få valgt to af kandidaterne, således at vi indtil næste generalforsamling i 2002 er repræsenteret i Kommissionen for magnetisme (C9) ved Kurt N. Clausen og i Kommissionen for struktur og dynamik af faste stoffer (C10) ved Jakob Bohr. Det mest kontroversielle emne på generalforsamlingen var i øvrigt et forslag om at nedsætte en arbejdsgruppe, der skulle foreslå forbedringer af kvinders forhold inden for fysik. Efter en lang og følelsesladet debat blev forslaget dog vedtaget med et stort flertal. Endvidere vedtog forsamlingen en udtalelse om fysikkens betydning for samfundet.

Nærmere oplysninger om IUPAP og de sponsorerede konferencer kan findes på hjemmesiden www.iupap.org.

Jens Olaf Pepke Pedersen

IUPHAR, International Union of Pharmacology
IUTOX, International Union of Toxicology

Der er ikke indsendt beretning for perioden.

Karsten Wassermann

IUPS, International Union of Physiological Sciences

Som opfølgning af den vellykkede kongres i Hamburg arrangeret af Scandinavian Physiological Society og Deutsches Physiologisches Gesellschaft afholdes i år et lignende møde i Stockholm sammen med American Physiological Society. Året har tillige været præget af forberedelser af den næste store IUPS kongres i Christchurch, New Zealand i 2001. Kongressen planlægges med den overordnede titel »From Molecule to Malady«. Flere danske fysiologer er inviteret som foredragsholdere og til at arrangere 'Synthesis' og satellit symposier.

Erik Hviid Larsen

IUTAM, International Union of Theoretical
and Applied Mechanics

Nationalkomiteen for teoretisk og anvendt mekanik arbejder tæt sammen med Dansk Center for Anvendt Matematik og Mekanik, DCAMM, der tæller ca 130 danske medlemmer.

DCAMMs aktiviteter har fra begyndelsen omfattet udgivelsen af videnskabelige afhandlinger og rapporter samt arrangement af seminarer og symposier.

I dagene 14.-15. august 1999 afholdt IUTAMs bureau samt eksekutivkomite for kongreskomiteen deres årlige møder i Aalborg efter indbydelse fra undertegnede sekretær for IUTAMs kongreskomite.

Ud over behandling af en række spørgsmål vedrørende medlemskab af nye nationalkomiteer og affilierede videnskabelige organisationer, IUTAMs finansielle status samt sager med relation til ICSU, afsluttede IUTAMs bureau ved mødet i Aalborg sit arbejde med at afstikke retningslinierne for en uvildig evaluering af IUTAMs status og virksomhed, som skal gennemføres i den nærmeste fremtid. Eksekutivkomiteens møde centrerede sig især om den videre planlægning af *20th International Congress of Theoretical and Applied Mechanics*, som skal holdes i Chicago i år 2000. I beretningen for 1998 er der kort redegjort for det danske engagement inden for vort fagområde.

Niels Olhoff

SCOR, Scientific Committee on Oceanic Research

Den danske nationalkomite for havforskning, SCOR, består af Dansk Nationalråd for Oceanologi (DNO). Dette har 16 medlemmer, som repræsenterer en bred kreds af de institutioner, der i Danmark er beskæftiget med havundersøgelser. De danske medlemmer af SCOR er vicedirektør Peter Koefoed Bjørnsen (DMU), oceanograf Erik Buch (DMI) og seniorforsker Birger Larsen (GEUS).

Nationalrådet har holdt et møde i 1999. *IOC Science and Communication Center on Harmful Algae* er foreløbig for 5 år henlagt til Københavns Universitets Botaniske Institut. Arbejdet med organisering af operationel oceanografi, GOOS har været meget aktivt i perioden, fra dansk side på europæisk plan i EUROGOOS under ledelse af Erik Buch. DNO organiserede sammen med den norske og svenske havforskerforening *2nd Nordic Marine Science Meeting* i marts i Hirtshals med ca. 150 deltagere.

Peter Koefoed Bjørnsen, fm.

Birger Larsen, sekr.

SCOSTEP, Scientific Committee on Solar Terrestrial Physics
(se side 249)

URSI, Union Radio Scientifique Internationale

I 1999 gennemførtes URSIs generalforsamling (URSI GA) i Canada (13.-21. august 1999). URSI GA, der foregår hvert tredje år, er den vigtigste konference for præsentation af de nyeste resultater inden for de forskningsfelter, som URSI repræsenterer. Desuden sker der ved samme lejlighed en koordinering af de internationale aktiviteter og projekter inden for forskningsfelter i de 10 kommissioner.

URSI, der blev dannet i 1919, er en af de ældste unioner inden for ICSU. Hovedformålet med URSI er at udbrede, fremme og koordinere forskningen på international basis inden for «fields of radio, telecommunication and electronic sciences». Det sker for det meste i de industrialiserede lande, men URSI har også påtaget sig en særlig forpligtelse i udbredelsen af forskningsområderne i udviklingslandene. Det betyder, at en del af budgettet til en GA går til invitation af forskere fra udviklingslandene.

47 nationer er medlemmer af URSI. Man kan læse mere om URSI og organisationenes mål og aktiviteter på hjemmesiderne: www.intec.rug.ac.be eller på DMIs hjemmeside om URSI (www.dmi.dk).

Et emne, der har optaget flere af de danske nationalkomite-medlemmer er input og rekommandationer til den fremtidige allokation af frekvenser til kommercielle formål. Især forholdene omkring Universal Mobil Telecommunications Systems (UMTS) synes at blive et stigende problem fra år 2000, når dette område frigives. Man regner med, at de omkring 500 millioner globalt registrerede internet-brugere vil blive potentielle anvendere af UMTS, som fremover også vil bestå af mere end 800 satellitter (Firmaet Teledesic er i gang med at designe et system på 840 satellitter). Det bliver vigtigt, at man internationalt bliver enige om at friholde frekvensbånd til rene forskningsformål. I år 2000 afholdes en større international konference om dette.

I URSI tidsskriftet *Radio Science Bulletin* kan man læse mere om emnet og de fremtidige internationale tiltag.

På URSI GA konferencen blev det besluttet, at næste GA (i år 2002) skal finde sted i Maastricht i Holland.

Per Høeg

WCRP, World Climate Research Programme

I året 1999 har komiteen, som traditionen byder, holdt 2 møder, hvor klimaforskningen er blevet diskuteret generelt. Komiteen har ikke egentlige internationale aktiviteter, men udviklingen på den internationale front med hensyn til videnskabelige programmets udvikling følges nøje via de enkelte medlemmers aktiviteter og kontakter. Dette gælder også EUs forskningsprogrammer. Komiteen modtager løbende publikationer fra WCRP/ICSU.

Nationalkomiteen holder sig orienteret om danske klimaforskere og deres aktiviteter via gæstebesøg ved komiteens ordinære møder. I foråret 1999 besøgte nationalkomiteen kollegerne ved Lunds Universitet. Den svenske struktur inden for klima/global change er lidt anderledes end den danske. Der er kun en national komite, og den har en del økonomiske midler. På grund af afstandene i Sverige har man samlet en gruppe i Lund. Besøget var planlagt i samarbejde med IGBP-nationalkomiteen.

En web-side eksisterer og vil blive brugt til almen orientering og fremlæggelser af materiale, som klimakomiteen ønsker udbredt. Det kniber dog med tiden til at holde det ved lige.

Aksel Walløe Hansen

CIOMS, COUNCIL FOR INTERNATIONAL ORGANIZATION OF MEDICAL SCIENCES

CIOMS generalforsamling fandt sted den 15. december 1999 i Genève, og samtidig fejredes CIOMS' 50 års jubilæum ved afholdelse af den XVII international konference 16.-17. december 1999: *Pharmacovigilance and Related Ethical Issues*.

A Generalforsamlingen:

De vigtigste hovedpunkter på dagsordenen var

1. Review of the Report of CIOMS activities for 1997-1999 dækkende følgende hovedemner.

- a. Health Policy, Ethics and Human Values – An International Dialogue.
 - b. Drug Development and Use – Medical, Social and Economic Implications.
 - c. Conferences and Coordination of International Medical Congresses.
 - d. Collaboration with WHO, Unesco, and the United Nations.
 - e. Budget Proposal for 2000-2002.
2. Financial Reports for 1997 og 1998.
 3. Election of new Secretary General

Dr. Zbigniew Bankowski forlod posten som generalsekretær pr. 31. december 1999 efter 25 års meget aktiv og engageret ledelse af sekretariatet i et tidsrum, hvor CIOMS har udviklet sig fra en spæd begyndelse som et organ, der skulle orientere om internationale møder inden for de medicinske videnskaber, til en katalysator for produktivt og konstruktivt samarbejde af væsentlig international betydning for etik og sikkerhed inden for farmakoterapi.

Samarbejde med WHO:

I et brev af 9. december 1999 tilsagde generaldirektør Dr. G.H. Brundtland sin støtte til fortsat samarbejde mellem WHO og CIOMS. Generalforsamlingen besluttede at afvente mere formelle forhandlinger med WHO og udsatte valget af generalsekretær.

B CIOMS International Conference on Pharmacovigilance and Related Ethical Issues

En stor del af indlæggen omhandlede lægemiddelbivirkninger og lægemiddelsikkerhed. Rekommendationer med hensyn til *Definitions of Terms for Adverse Drug Reactions and Basic Requirements for their Use* samt fem rapporter fra CIOMS arbejdsgrupperne om *International Reporting of Adverse Drug Reactions*, *International Reporting of Periodic Drug-Safety Update Summaries*, *Guidelines for Preparing Core Clinical-Safety Information on Drugs*, *Benefit-Risk Balance for Marketed Drugs: Evaluating Safety Signals* og nu *Current Challenge in Pharmacovigilance: Pragmatic Approaches* har fået meget stor betydning for den internationale sikkerhed ved anvendelsen af medicinske produkter i sygdomsbehandlingen. De er i vid udstrækning blevet grundlag for Pharmacovigilance-systemerne i Europa, USA og Japan, gennem adoption af principperne i disse regioners samar-

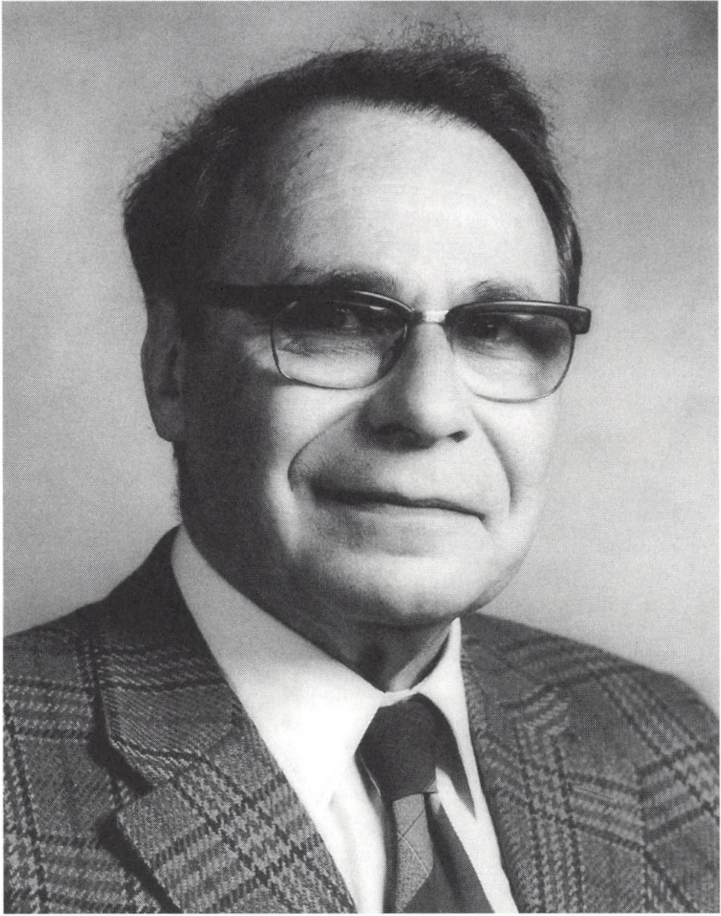
bejde om lægemiddelregistrering og lægemiddelsikkerhedsprincipper i ICH, International Conferences on Harmonisation of Technical Requirements for the Registration of Pharmaceuticals for Human Use. Alt i alt en særlig indsats, hvor CIOMS og generalsekretæren har etableret værdifuldt samarbejde på højt akademisk niveau mellem eksperter fra akademia, statslige lægemiddelagenturer og den farmaceutiske industri.

CIOMS vil i 2000 publicere *International Ethical Guidelines for medical Research Involving Human Subjects* (hovedsagelig støttet af UNAIDS og CIOMS).

I marts 2000 er J.E. Idanpaan-Heikkila, tidligere direktør for Drug Management and Policies, WHO, Helsinki, valgt til generalsekretær.

Jens S. Schou, professor, dr.med.

Jørgen Chr. Siim

Paul Gussman

Bent Christensen

20. november 1921 – 24. januar 1998

Af Henrik Zahle

Bent Christensen blev født 1921, han blev cand. jur. fra Københavns Universitet i 1947. Han blev derefter ansat som sekretær i Indenrigsministeriet. I 1958 blev han dr.jur., og 1959 blev han så professor i forvaltningsret ved Københavns Universitet. Han blev pensioneret i 1991 og døde efter kort tids sygdom den 24. januar 1998.

Det er dette kort beskrevne levnedsløb, jeg skal prøve at komme lidt nærmere, og jeg må erkende, at det ikke har været mig helt let. Bent Christensen og jeg havde ikke noget nært forhold, i perioder måske endda et fjendtligt forhold, og dette kan i sig selv skabe vanskeligheder ved en tilnærmelse, såvel i live som efter den enes død. Større har den vanskelighed været, der følger af, at en biografi uvægerligt har den biograferende som udgangspunkt og måske endda som hovedperson – det er min erindring, den af mig fremkaffede viden og i det hele min forståelse, der udfylder biografien; og snart identificerer jeg mig med den biograferede, snart undres jeg over ham på afstand, eller jeg undres over mig selv på afstand, men under alle omstændigheder er min fortælling relativ, dvs person- og situationsbunden. Dette er altså vilkårene for det følgende.

Forvaltningsretten

Bent Christensens fag var forvaltningsretten. Alt – eller næsten alt – hvad han har skrevet, ligger inden for dette fag; det var det, han underviste i, og det var det, han arbejdede med, når han arbejdede uden for universitetet. For at de, der er fortrolige med krystallografi, cellemembraners biokemi og lignende, ikke skal føle sig helt hjemløse, viser jeg her forvaltningens og dermed forvaltningsrettens placering i det juridiske univers.

Folketing

Regering	Domstole
Forvaltning	(Nævn & Råd)
private-private-private-private-private	

Forvaltningsretten angår, som navnet siger, den retlige regulering af den offentlige forvaltnings eller administrations forhold, og dette emne omfatter dels noget internt, nemlig forvaltningsmyndighedernes indre organisation, dels det eksterne forhold mellem myndighed og privat, der med mellemrum optager os alle: hvad har myndighederne kompetence til at bestemme om mine forhold, kan skattevæsenet genoptage min skattesag, der blev afsluttet sidste år, kan jeg gå til domstolene med kommunens tilbagekaldelse af en byggetilladelse?

Den forvaltningsret, som Bent Christensen – og mange andre med ham – lærte i 1940'erne, var udformet af den daværende professor i forvaltningsret, Poul Andersen (1888-1977). Poul Andersens lærebog i emnet var bygget på hans disputats fra 1924, der havde titlen *Ugyldige forvaltningsakter, med særligt henblik på ugyldighedsgrundene*. Ugyldige forvaltningsakter, dvs forvaltningsafgørelser, der bliver uden retlig virkning, er jo noget særegent, en undtagelse – i hvert fald når vi ser bort fra personaleadministrationen i Randers Kommune, hvor en opgørelse i Jyllandsposten nylig (28.10.98) viste, at der var begået fejl i 48 ud af 50 afskedigelsessager – forhåbentlig et særtilfælde. Så det er en titel, der demonstrerede en særlig interesse hos Poul Andersen, nemlig forfatterens interesse for de grænser, som myndighederne skal respektere. Ikke bare titel, men hele oplægget var liberalt, forvaltningen blev anskuet med et perspektiv, der bestemtes af den private interesse i at sikre sig beskyttelse mod ulovligheder fra den statslige administration. Denne iagttagelse er så meget nemmere at gøre som det var velkendt, at Poul Andersen var medlem af partiet Venstre. Men dette eksterne, individ-beskyttende perspektiv var og er jo ikke bare et parti-anliggende, men har defineret en liberal tradition i dansk forvaltningsret i midten af det 20. århundrede. Grundpositionen er: Staten er et onde, man kun under visse betingelser må af finde sig med. Jeg skal senere komme tilbage til Bent Christensens opfattelse af dette grundspørgsmål.

Rigsdagen: politologisk klassifikation

Bent Christensens første større offentliggjorte videnskabelige arbejde var en artikel fra 1952 om *Spørgsmålet om rigsdagens medvirken i forvaltningen* (Nordisk Administrativt Tidsskrift 1952 s. 302f), som blev fremhævet, da han senere blev professor (Københavns Univer-

sitets Årsberetning for 1959). I denne artikel ser vi en fremstillingsform, der blev karakteristisk for Bent Christensen. Han har sat sig for – eller er måske blevet pålagt, for det er et oplæg til et møde i Nordisk Administrativt Forbund i 1952 – at studere »rigsdagens medvirken i forvaltningen« (s. 304), og det gjorde han ved at se på »de tilfælde, hvor rigsdagsudvalg er med til at træffe administrative afgørelser, eller hvor disse træffes af særlige kollegiale organer, hvoraf rigsdagen vælger medlemmer« (s. 307-08). Han lavede sig herefter en liste over sådanne udvalg, og disse udvalg inddelte han i nogle grupper, i dette tilfælde nogle grupper, bestemt af udvalgets opgave: nogle udvalg havde finansielle opgaver og her var rigsdagsmedlemmer velanbragte, en anden gruppe udvalg deltog i lovforberedelse, og en tredje kontrollerede forvaltningens brug af bemyndigelser, så også her mindede udvalgenes opgave om rigsdagens opgave. Endelig var der en restgruppe, og her skal vi så finde et mere præcist kriterium. Bent Christensen hæftede sig ved, om udvalget varetog »politiske« opgaver, for så var rigsdagsmedlemmer stadig velkomne. Hvad er så politisk, må man jo spørge, og her fandt Christensen hjælp til svaret i amerikansk politologi fra samtiden. Afgørende er, om man kan støde på betydelig modstand. Er det tilfældet, er det godt at have politikere med. Forskellen mellem embedsmænd og politikere udtryktes klart: »Saglighed i betydningen objektivitet og lighed er en del af en ordentlig embedsmands professionelle udstyr. Partiernes medlemmer derimod opfylder netop en vigtig samfuntsfunktion ved at være modtagelige for alskens tryk fra deres vælgere« (1952 s. 330).

Jeg vil prøve at finde frem til den type af opgave, Bent Christensen har stillet sig – hvad er det for spørgsmål, som afhandlingen er et svar på? Det er her i første omfang iøjnefaldende, at spørgsmålet ikke angik gældende forvaltningsret eller statsret, for der var så vidt jeg kan se ikke et eneste standpunkt til dansk ret. Den var snarere beskrivende politologi end normerende jura. Dernæst havde den et præg af klassifikation – der stilledes nogle grupper op, og allerede derved anså forfatteren en stor del af opgaven for løst, for der var skabt orden. Meget ofte skulle Bent Christensen også senere udtrykke sig på denne måde: »Her er to svar mulige« – »her kan vi opstille tre grupper«, osv. Denne skrivestil kan jo reduceres til elementær systematisering. Men i dette tilfælde tror jeg, der ligger mere i det: En vis tilbageholdenhed, måske nærmest noget frygt-

somt over for den kategoriske eller brede pensel, eller en ængstelse ved at etablere normative krav til forvaltningen. Kun det sikre hævdes, og det endda ofte med forbehold.

Et nærliggende grundlag for at diskutere, om politikere bør deltage i administrative udvalg, når problemet ses i et aktuelt perspektiv, ville jo være magtfordelingslæren, og den omtalte han da også. Men den introduceredes som et referat af den modvilje, der var i statsadministrationen mod disse politikere i administrative udvalg (s. 327), og den blev imødegået ved at reducere magtfordelingslæren til »et forfatningsretligt dogme«. Hverken principielle stats-teoretiske synspunkter eller andre forfatningsretlige principper introduceredes. Vurderingen af rigsdagsudvalgene blev derfor noget teknokratisk og upersonlig, men ikke vurderingsfri.

Disputatsen

I 1950'erne var Bent Christensen dels lektor i forvaltningsret ved universitetet, dels som sagt sekretær i Indenrigsministeriet – for den forvaltningsretsinteresserede det ideelle sted at arbejde, dels på grund af sagerne, dels på grund af stedets åbenhed for videnskabelig virksomhed. Næste stadium var jo disputatsen, og det fremgår af dens forord, at ministeriet takkedes for tjenestefrihed – på linje med Statens almindelige Videnskabsfond, forløberen for de nuværende forskningsråd, der takkes for penge. Faktisk har Indenrigsministeriet leveret forfattere til 6 juridiske disputatser inden for den offentlige ret i det 20. århundrede. Det er vel et åbent spørgsmål, om kvaliteten i vor tids formaliserede ph.d.studieordninger kan konkurrere med denne informelle forskningsfinansiering og faglige modning.

Disputatsen kom i 1958 og hed *Nævn og råd*, på grund af omslagets latiniserede layout (og = &) i folkemunde betegnet »nævn et råd!«, hvilket ikke var svært for den, der havde bogen ved hånden, for den omtalte størsteparten af datidens forvaltningsorganer uden for den centrale statsadministration. Den statslige forvaltning, der jo oprindeligt havde hørt under kongen, var opbygget som et hierarkisk system af myndigheder, og mellem dem bestod, hvad Poul Andersen med en særlig sprogtone betegnede »et overog underordnelseforhold«. Dette er den centrale statslige administration. Ved siden af den var der – og er der fortsat – udviklet et sæt af særlige forvaltningsorganer, der er temmelig uafhængige af

centraladministrationen, og som arbejder som kollegier, ikke som enkeltpersoner i et hierarki. Eksempler på sådanne nævn kan være Landsskatteretten og – som et senere tilkommet – Flygtningenævnet. Det er sådanne organer eller udvalg, Bent Christensen kortlagde. Hans fremstilling dækkede et utal af udvalg og med særlig grundighed 350 af dem, og deres sammensætning og arbejdsmåde blev beskrevet indgående. Det er et kæmpemateriale, der er bearbejdet og lagt systematisk frem, og selvom ikke meget nu 40 år senere er som dengang, har disputatsen stadig betydning. Ikke blot sætter den særlig for forvaltningsjurister en krævende målestok – skræmmende for nogen måske – for videnskabeligt arbejde. Men især indeholder dens struktur stadig brugbare skabeloner for studier af myndigheder – såvel efterfølgerne til Bent Christensens nævn og råd som senere nydannelser. Dens grundlag er materiale fra administrationen, der majsommeligt er hentet ud af visdomsbøger og sagschateques; og en omfattende videnskabelig litteratur er inddraget, og det endda inden for emnekredse, der er perifere for Bent Christensens projekt.

Disputatsens grundproblem var følgende: I hvilket omfang havde man overført domstolstræk til forvaltningen? Eller med andre ord, var forvaltningen blevet judicialiseret gennem oprettelsen og indretningen af alle disse nævn og råd? Med Bent Christensens egne ord tog fremstillingen »sigte på at vise, hvordan og i hvilket omfang man via nævnene til forvaltningen har overført bestemte domsstolstræk, nemlig uafhængighed, upartiskhed og en procesform præget af et højt kvalificeret personels personlige arbejdsindsats og af en vid adgang for den private til at virke til egen fordel« (s. 440). Baggrunden for denne problemstilling var den antagelse, at domstolene nød tillid, mens forvaltningen ikke nød nogen større tillid (s.23), og på denne baggrund er konklusionen nærliggende: »Ved at overføre domstolstræk til forvaltningen kan man håbe, at tilliden følger med« (s. 23). Det er således afdækningen af de tillidsskabende domstolstræk hos de 350 nævn og råd, der var hovedopgaven.

Faktum

Bent Christensen var en belæst forfatter. Da jeg selv i 1970'erne begyndte at interessere mig for bevisret – den juridiske virkeligheds-erkendelse – imponeredes jeg af den indsigt i og brug af den da fo-

religgende nordiske bevisretslitteratur, Bent Christensens disputats kunne fremvise en passant. Bent Christensen skrev bl.a. om det, jurister kalder »sagens oplysning« – et nævn må vide noget om, hvad der er sket, eller hvad der vil ske, og hvordan når et nævn eller råd frem til en opfattelse herom, når der er usikkerhed eller tvivl? Bent Christensen tog først som sit udgangspunkt, hvad der var gældende ved domstolene. Her taler man om bevisbyrde: Giver de to parter i en retssag hver sin beskrivelse af, hvad der er sket, og er dommeren i tvivl om, hvem der har ret, så bliver det afgørende, hvem af parterne der bærer bevisbyrden. Om dette spørgsmål sagde Bent Christensen med rette, at det »hører til processens besværligste« (s. 338). En typisk Christensensk formulering, dette med at noget er »besværligt«, hvori jo ligger flere ting: den intellektuelle indsats beskrives i en metafor, der angår noget legemligt, i denne legemlige eller fysiske verden støder vi på modstand, men ved en energisk indsats kan vi overvinde denne modstand, og vi bør overvinde denne modstand. Dette – besværlige – tanke-mønster med bevisbyrden lod sig imidlertid ikke uden videre overføre til sager, der behandles ved forvaltningsmyndigheder, herunder de nævn og råd, som Bent Christensen koncentrerede sig om. For her er der – i modsætning til domstolene – ikke altid to parter, der står over for hinanden. Og det er her, Bent Christensen drog nytte af nyere teori inden for et fag, man egentlig ikke kunne forvente, at han kendte til, nemlig den svenske bevisteori, der da var udviklet, og som søgte at tilnærme den juridiske håndtering af sager, hvor der var tvivl om sagens faktum, til den empiriske teori-dannelse, som karakteriserede den moderne naturvidenskab. Bevisbyrde-regler er efter denne svenske teori regler om, hvilken grad af sandsynlighed der er nødvendig for at anse et faktum for bevist (s. 339 m. henv. til Bolding og Eckhoff). Fremskridtet bestod i, at bedømmerens dilemma, når der er tvivl om faktum, er frigjort fra partsbegrebet og i stedet forbundet med et objektive sandsynlighedsbegreb; spørgsmålet om, hvordan en myndighed skal vælge standpunkt i tilfælde, hvor der er tvivl, er frigjort af forudsætningen om, at der er to parter, hvoraf den ene bærer bevisbyrden.

Retsfilosofi: reception af det faktiske?

Ser man efter, hvad der er disputatsens retsfilosofi, var dens egen besvarelse, at den ville »være en fremstilling af gældende ret om

nævn og råd i dansk forvaltning eller dog en formulering af de problemer, som er afgørende for indholdet af gældende ret« (s. 118). Og hvad forstår vi så ved en fremstilling af gældende ret? Dette retsfilosofiske grundspørgsmål havde få år før fået et klart og lettilgængeligt svar i Alf Ross' *Om ret og retfærdighed* fra 1953. Og Bent Christensen bekendte sig til Ross ved i en note kort at anføre, at han »føler sig knyttet til den tradition i retsvidenskab og erkendelsesteori, som Alf Ross er en så inspirerende fortolker af« (s. 118 note 8). Alf Ross' program var – enkelt fortalt – at retsvidenskaben skulle udformes som en rigtig videnskab; at dette betød, at retsvidenskaben skulle opfattes som en videnskab om noget, nemlig gældende ret; at retsvidenskaben, når den talte om gældende ret, måtte kunne kontrolleres på samme måde, som man kan kontrollere f.eks. en kemiker, der taler om stoffer i et reagensglas; at retsvidenskabens udsagn om gældende ret da måtte forstås som forudsigelser eller prognoser om, hvad domstolene ville gøre. Når en retsvidenskabsmand hævder, at en lov-§ er gældende ret, er meningen med påstanden, at denne lov-§ forudsiges at ville indgå i domstolenes præmisser, hvis en relevant sag bliver forelagt for domstolene.

Dette videnskabsteoretiske skema må utvivlsomt ses som et forsøg på at bringe retsvidenskaben i selskab med øvrige videnskaber, især naturvidenskaberne, ved at opstille et system for verifikation, der i overensstemmelse med den logiske empirismes postulater kunne definere de videnskabelige udsagns realindhold.

Jeg tror, at den, der i den retsvidenskabelige litteratur kom nærmest til at realisere dette program, var Bent Christensen. Når Bent Christensen gav udtryk for, at han følte sig knyttet til denne tradition, var det ikke resultat af en systematisk og udfoldet videnskabsteoretisk analyse, men fordi han fulgte traditionen af sympati – deraf hans anvendelse af ordet »føjte«, et ord han ellers ikke gør megen brug af. Han beskrev senere i disputatsen sit grundlag som »etisk«: »Det værdifuldeste i forsøgene på at overføre verifikationsmekanikken til juraen er til syvende og sidst næppe deres betydning for en sand skildring af retsvidenskabens metode, men det etiske krav de stiller til retsfremstilleren: at han bør forholde sig så objektiv og konstaterende overfor sit stof, som dette tillader« (s. 119). Den beskrirende eller politologiske tilgang, han havde demonstreret i artiklen om Rigsdagen, gjorde ham åben for en ekstern retsvidenskab, der

distancerede sig fra sit materiale – domstolene – som en kemiker, der kigger på sit reagensglas.

Når dette program søges realiseret ved redegørelsen for, hvad der er gældende ret, støder man imidlertid på vanskeligheder, og Bent Christensen var meget opmærksom på disse vanskeligheder – men som sagt var vanskeligheder ikke noget, der forskrækkede ham. For det første har størsteparten af de regler, som angår administrative nævn og råd – og i øvrigt hele den danske forvaltning – meget lidt med domstolene at gøre: Nævnenes afgørelser bliver ikke eller sjældent indbragt for domstolene, og når det sker, er domstolenes kontrol ofte noget lemfældig eller forsigtig; dette er jo en vanskelighed for den, der vil bruge domstolene som stedet for verifikation af, om en regel er retligt gældende eller ej. Hvordan kan vi vide, om en nævnsregel er retlig, hvis den ikke bakkes op af domstolene? Bent Christensen påpegede, at man i stedet kunne anlægge »et skøn over, hvorvidt reglerne kan antages at blive oplevet af nævnenes personel ... med en lignende motiverende kraft som sædvanlige retsregler ...« (s. 118-19). Hvis reglen fandtes i en lov, blev nævnsloven vel oplevet med samme tvangskarakter som en straffelov, der jo anvendes af domstolene. Men en næste vanskelighed er så den, at mange af de regler, der gælder for nævnene og for forvaltningen i øvrigt, slet ikke findes i love eller andre retskilder, som hyppigt bruges af domstolene (s. 119).

Christensen ville imidlertid ikke opgive det Ross'ske program, hvorefter retsvidenskabelige påstande er prognoser om domstolsadfærd. Men han konkluderede lidt resigneret således: »Den forudsigtelse af de retsanvendende myndigheders fremtidige optræden, som er den væsentligste, men naturligvis ikke den eneste bestanddel af retsdogmatikken, sker på et så usikkert grundlag, at grænsen til blot reception af den faktiske adfærd eller mer eller mindre vilkårlig subjektiv vurdering er helt uskarp og nok fra tid til anden overskredet« (s. 119). Altså to yderpoler eller grøfter langs den videnskabelige landevej: på den ene side »reception af den faktiske adfærd«, på den anden side »vilcårlig subjektiv vurdering«. Hvis vi tager for givet, at Christensen i denne sejlads mellem Skylla og Carybdis hellere undveg det subjektive og nærmede sig det receptive, har han selv med stor skarphed angivet et problem ved den Ross'ske model: retsvidenskaben blev en registrering af den sociale magts normer, en »reception af den faktiske adfærd«.

Forvaltningsretlige hovedværker: vejledning

Går man til den næste fase i Bent Christensens videnskabelige produktion, ændrer billedet sig. Det er arbejder, som blev offentliggjort i 1980'erne, og som nu står som en systematisk behandling af centrale forvaltningsretlige emnekredse. Det drejer sig om oprindelig tre arbejder, nemlig bogen Hjemmelsspørgsmål, der udkom første gang 1980, Forvaltningens opgaver og organisation fra 1987, og Domstolsprøvelse af forvaltningsakter fra 1988. Med disse bøger, der siden er kommet i reviderede og sammenskrevne udgaver, gik Bent Christensen fra de forskellige randproblemer, der angik forvaltningens forhold til politikere og til domstolene, til forvaltningens kernespørgsmål: dens organisation, dens handlegrundlag – eller hjemmel som det hedder, og det er ikke rejsehjemmel, der tænkes på, men hjemmel som det, der gør en myndighedsaktivitet, der griber ind i en privatsfære, legitim, dvs retlig korrekt. Og forvaltningskontrollen ved domstole, ombudsmand osv.

I disse senere arbejder tales ikke om Alf Ross og hans prognose-teori. I stedet anføres, at fremstillingen skal være en »vejledning om, hvordan de, der bruger retssystemet, skal bære sig ad« (1980 s. 14). Og dette skal øjensynlig forstås meget bogstaveligt, for det er 1.-instansen, der er adressat (s.14) – og hermed tages afstand fra den fremstilling, der fokuserer på domstolene. Pointen var altså – og det var, så vidt jeg ved, noget originalt – at fremstillingen af forvaltningsretten skulle sigte på de regler og den praksis, der er etableret og følges ved de første instanser, der træffer afgørelser, altså ved kommunen, der som nævnt kan finde på at genoptage en skattesag, eller miljøudvalget, der er utilfreds med en virksomheds rensningsanlæg osv., ikke på Højesteret eller domstolene i det hele taget. Forvaltningens praksis har interesse, som den er, uanset om og hvordan tilsvarende spørgsmål håndteres ved domstole. Hvis vi ser på skemaet for myndighedsstrukturen – der hvad enten det er et dogme eller noget levende, er bygget over en magtens tredeling – så skal vi se direkte på forvaltningen og ikke lade os styre af, hvad domstolene gør. Det domstolene gør, kan være noget helt andet, og også for det kan der opbygges en fremstilling, men det kan blive en helt anden historie. Det er således en mulighed, at domstolene følger regler, som forvaltningen ikke følger, eller med Bent Christensens ord: »Sat på spidsen må det erkendes, at en fremstil-

ling, der som denne har forvaltningens første instanser for øje, i ekstreme tilfælde kan komme til at anse noget for gældende ret, selvom domstolene ikke vil lægge det til grund« (1980 s. 55, sml 1997 s. 116).

Vi finder således to afvigelser fra det skema, som Ross havde lagt ud: 1) det er forvaltningen, ikke domstolene, som er i fokus, og 2) det er en vejledende fremstilling, om end det betones, at grundlaget for vejledningen er, hvad der er gældende ret (1980 s. 16).

Menneskerettigheder

Disse seneste forvaltningsretlige arbejder udgør således en teoretisk nydannelse i den danske forvaltningslitteraturs teori. Også i indholdet kan findes bevægelser. Illustrativt er forholdet til menneskerettigheder. Jeg sammenligner her to yderpunkter: 1. udgaven af Hjemmelsspørgsmål fra 1980 og den sidste udgave af samme tekst fra 1997. Bent Christensen behandlede i begge fremstillinger spørgsmålet: Skal en forvaltningsmyndighed tage hensyn til frihedsrettigheder, f.eks ytringsfrihed? Når en kommune tager stilling til, om et vejskilt kan få lov at stå langs en vej, spiller mange hensyn ind: trafikikkerhed, naturbeskyttelse osv. Skal også ytringsfriheden spille ind? Er det en pligt at tage dette hensyn? Eller skal myndigheden holde sig til loven og hvad dertil hører? Hertil svarede han i 1980, at spørgsmålet var tvivlsomt, og at der »er tale om et endnu ikke afgjort retspolitisk spørgsmål« (1980 s 147, 148, 244). At spørgsmålet kaldes retspolitisk, betyder vistnok her, at det er et spørgsmål, Bent Christensen ikke mente, at det tilkom ham at besvare.

I 1997 er standpunktet et andet: »En almindelig retsgrundsætning om overvægt for kriterier, der har tilknytning til menneske- eller frihedsrettigheder, (...) må anses for gældende ret«, og dette resultat »støttes på den klare opprioritering af menneskerettigheder, der har præget retsudviklingen i Vesteuropa i de seneste årtier...« (1997 s. 160, 159). Heraf fulgte så, at det »er ... en selvfølge, at forvaltningen også har en pligt til at inddrage sådanne kriterier« (1997 s. 180). Hvad der var tvivlsomt og retspolitisk i 1980, er i 1997 en selvfølge.

På dette punkt registrerede Bent Christensen en udvikling – betoningen af menneskerettigheder, også på tværs af politiske instanser – som han ikke brød sig om. Ikke fordi han var modstander af, at man respekterede individers private sfærer. Nej, for det første

skyldtes modviljen, at Bent Christensen så, at en styrkelse af menneskerettigheder indebærer, at afgørelser, der ellers ville være parlamentariske og dermed (og i den forstand) politiske, ville blive flyttet til jurister, især til domstolene. Juraen bliver politiseret. En sådan politisering af juraen stemte ikke med den nordiske velfærdsstatslige tradition, der koncentrerede politiske bestræbelser i velfungerende parlamenter. Domstoles brug af menneskerettigheder som lokomotiv for en forbedring af de menneskelige levekår var og er mere forståelig i samfund, hvor parlamentet er korrupt og statsadministrationen ineffektiv. Denne problemstilling har Christensen skrevet om ved flere lejligheder. En anden indvending er den mere principielle, at Bent Christensen gerne ville betone hensynet til samfundet, til helheden, et hensyn, som er særlig påtrængende, når der skal laves politik. Denne indvending minder om kommunitaristernes kritik af den liberalistiske opfattelse af stat og moral; men herom har Bent Christensen nu kun ytret sig antydningssvis, og det fællesskab, som han anerkendte som beføjet til at sætte rammer for individerne, var til stadighed staten. Så kommunitarist i en moderne forstand var han ikke. Trods disse mere eller mindre eksplicite indvendinger mod den fremstormende menneskerettighedsideologi så han udviklingen i Danmark i øjnene, og ved – »vejledende«? – at indfælde den i sin lærebog bidrog han til udviklingen – måske en objektiv, men modvillig »reception af den faktiske adfærd«?

Hans forvaltningsretlige hovedværker afspejler en anden grundposition end den, jeg tidligere tilskrev hans forgænger, den liberale Poul Andersen. For Bent Christensen var staten ikke som sådan et onde, nej, det er erfaringerne med velfærdsstatens nødvendighed, der må lægges til grund: Staten er et gode, og betingelserne for, at dette gode juridisk skal anerkendes, må ikke være alt for besværlige.

Også i det retsteoretiske er Bent Christensen nok bundet op på det gamle skema: Selvom det er 1.-instansen, det skulle handle om, var det dog domstolenes og Ombudsmandens praksis, hans fremstillinger byggede på. I ingen af hans senere bøger finder man nogen systematisk undersøgelse af behandling og afgørelse af en forvaltningssag, der skal udgøre grundlaget for, hvad der gælder ved første instans. Og med hensyn til det »vejledende« fastholdt Christensen sin tilvante tilbageholdenhed. Man finder kun meget

forsigtig konstruktiv nydannelse eller generel anvisning baseret på et fåtal afgørelser. Hans metode var induktiv, men han var en meget forsigtig induktivist. Hvad han her har tabt af skabende indflydelse på praksis, har han vundet i pålidelighed.

Oversigt

Med denne oversigt håber jeg at have givet et indtryk af en central og original forfatter inden for dansk retsvidenskab. Han har skrevet de bøger, som det på sin vis hører sig til, at den juridiske professor får skrevet – en disputats, der er adgangsbilletten (»hjemmelen«), og derefter lærebøger i det fag, man har anbragt sig i eller er anbragt i; »lærebøger« er i øvrigt her ikke en rammende karakteristik, for Bent Christensen lagde ved præsentationen af bøgerne for lærerne efter sigende vægt på, at de netop ikke var skrevet som lærebøger, hans fremstillingsform var ikke præget af det, han betegnede som »pædagogiske badutspring«, der skulle gøre studiet lettilgængeligt for travle eller måske snarere uinteresserede studerende.

Bent Christensen skrev derudover en række artikler, bogbidrag og bøger om offentligt ansattes vilkår, om forholdet mellem politikere og embedsmænd, om miljøret og om mange andre forvaltningsretlige emner, og om forholdet mellem regering og domstole siden grundloven 1849. Han skrev en populariserende bog om Offentlig administration og folkestyre (1968), såvel som kronikker om kongehuset og dets ægteskaber. Han ville vistnok gerne gøre sig gældende i den offentlige debat.

I denne sammenhæng kan det måske være mere interessant at se på hans intellektuelle placering i forhold til de større bevægelser, der har været i hans arbejdsliv: Efterkrigstiden og ungdomsoprøret. Når jeg her tager disse to bevægelser frem, er det et eksempel på den biograferendes dominans, fortolkerens horisont, om man vil. Der er ikke noget i Bent Christensens videnskabelige arbejde, der eksplisit peger på netop disse bevægelser som særlig interessante.

Efterkrigstid

Bent Christensen blev voksen under 2. verdenskrig, hans studietid udfoldede sig under Danmarks besættelse, og hans tidligste – og derfor måske mest formative – videnskabelige virksomhed fandt sted i den umiddelbare efterkrigstid. Man kan derfor stille et spørgsmål, som egentlig ikke blot angår Bent Christensen, men en

hel generation – eller måske flere generationer – nemlig, hvilken betydning 2. verdenskrig og tyskernes besættelse af Danmark fik for den videnskab, der udviklede sig efter krigen. Nogle fagområder er måske helt uberørte – ud over de vanskeligheder, som social nød og manglende rejsemuligheder kan medføre. Men for mange fag var den tyske historie og dens gennemslag i Danmark gennem besættelse, samarbejde og modstand af indgribende betydning. Skal denne udvikling ses som udtryk for tendenser, som gjorde sig gældende inden for samtidens normalvidenskab, men som i Tyskland blot fik et særligt markeret udslag, eller var den tyske udvikling et misfoster, som intet fællesskab har med videnskab i almindelighed eller med dansk videnskabelig tradition i særdeleshed? Uanset hvordan man så på disse spørgsmål, kunne man spørge, om ens videnskab kunne bidrage til at undgå en gentagelse.

For retsvidenskaben blev disse spørgsmål besvaret meget forskelligt i efterkrigstiden. I Tyskland fandtes talsmænd for en radikal kritik – eller rettere selvkritik: Den tyske jurist og retsfilosof Gustav Radbruch (1878-1949) skrev efter krigen: »Der Positivismus hat in der Tat mit seiner Überzeugung »Gesetz ist Gesetz« den deutschen Juristenstand wehrlos gemacht gegen Gesetze willkürlichen und verbrecherischen Inhalts. Dabei ist der Positivismus gar nicht in der Lage, aus eigener Kraft die Geltung von Gesetzen zu begründen. Er glaubt, die Geltung eines Gesetzes schon damit erwiesen zu haben, daß es die Macht besessen hat, sich durchzusetzen« (Rechtsphilosophie 5. Aufl. 1956 s. 352). At basere sin retsopfattelse på det, der er sat – gesetzt, det, der har magt og slår igennem, fjerner mulighed for en indholdsmæssig kritik. Dette tankemønster førte i efterkrigstiden til en genopståen af naturretlige retsteorier, der definerede retten i større eller mindre uafhængighed af den orden, der faktisk og socialt fungerede.

Dette dilemma har ikke sat sig noget spor i dansk retsfilosofi i efterkrigstiden. Der var vel retsfilosofiske debatter, men ingen markeret retsfilosof indtog mig bekendt et naturretligt standpunkt. Diskussionen om efter maj 1945 at skærpe straffelove med tilbagevirkende kraft afspejler vel noget af dilemmaet. Men villigheden til at straffe, som f.eks. Stephan Hurwitz gav udtryk for, baseredes ikke på en radikal afvisning af retspositivismen, ja kunne jo også blot ses som udtryk for nye magthaveres ønsker (Sv. Clausen: «Essays om naturret», 1954 s. 78). En anden markant juridisk professor i

efterkrigstiden, Frederik Vinding Kruse var gået langt i retning af at integrere værdisynspunkter i retsforståelsen, og da han havde nær tilknytning til jurister, der blev nazister eller noget i den retning, kunne hans eksempel være afskrækkende og dermed styrke trangen til at holde fast i det positive, det objektive og beherske følelserne – for at undgå uheldig integration af ret og moral, videnskab og ret, ret og faktum. Det er i harmoni hermed, når Bent Christensen i 1952 søgte sit grundlag for en vurdering af rigsdagens udvalgsrepræsentation i synspunkter, som han kunne hævde var gængse i statsadministrationen. Dette grundlag gav et fast ståsted, og tydeligvis et ståsted, der var forskelligt fra Poul Andersens individ-orienterede, eksterne perspektiv, men det var jo på den anden side et ståsted, der let kunne blive noget systembekræftende.

Man ser af Bent Christensens arbejder, at tiden under besættelsen ikke er omtalt. I artiklen om Rigsdagens repræsentation trak han en linje tilbage til emnets behandling ved en nordisk konference i 1925, men erfaringer fra besættelsestiden f.eks. kommunistudvalget er ikke nævnt, og i disputatsen fra 1958 var der ikke et historisk perspektiv, der indplacerede besættelsestiden, ikke engang som en parentes. Denne periode er ikke omtalt, eller måske rettere fortrængt. Den, der havde dramatiske eller sørgelige erfaringer, kunne ønske at lægge dem bag sig. Den, der havde erfaret, at jurister havde engageret sig forkert, ville gerne holde styr på engagementet. Bent Christensen kunne formentlig uden tøven gøre Indenrigsministeriets embedsmandsdyder – nemlig upolitisk neutralitet, saglighed, og distance – til sin videnskabs dyder – konstaterende objektivitet, følelseskontrolleret iagttagelse.

Han sagde engang ved et møde: »Jeg interesserer mig ikke for mennesker, men for sager«, og han sagde det med en vis stolthed, som han nok hentede fra ministeriets værdihierarki, men værdiorienteringen ved hans skrivebord på universitetet var ikke meget forskellig fra de ministerielle dyder.

Den linje, Bent Christensen fulgte i retspolitik og i retsdogmatik i tiden efter 2. verdenskrig, svarede til den gængse på disse breddegrader. Naturretlige strømninger i såvel Tyskland som England gik uden om Skandinavien, og Bent Christensens position er blot et eksempel, om end et markant eksempel. Denne del af hans biografi er på en måde en ikke-historie, for der er ikke noget særligt at fortælle. På dette punkt er historien måske først ved at begynde.

Ungdomsoprøret

Anderledes med Bent Christensens position under ungdomsoprøret, der med tiden også kom til det juridiske fakultet ved Københavns universitet. Han havde da været professor i ca 10 år, dvs. havde vænnet sig til den professorale positions privilegier og måske i mindre grad til dens byrder. Han lagde i 1960'erne et kæmpearbejde i institutioner uden for universitetet, han var således formand for Overfredningsnævnet 1960-67, en opgave, der ved hans afgang blev en fuldtidsstilling; han var formand for Administrationsrådet 1967-69; og han var både dengang og senere medlem af et utal af udvalg og kommissioner. På universitetet var han en anset underviser; selv gik jeg til hans forelæsninger i den almindelige forvaltningsret omkring 1963 og mindes en elegant, kyndig og ironisk forelæser med sans for lakunerne i lærebogen – der stadig var Poul Andersens efterhånden noget uhåndterlige bog med mange overspringelser og indklistrede supplement. Også i fakultetets og universitetets administrative opgaver tog han energisk del. Det videnskabelige arbejde blev sat til side i disse år.

Om Poul Andersens lærebog sagde han: »Efter Poul Andersen er det ikke muligt at skrive en bog«, og han udtrykte vel hermed en afmagt, mange i sammenlignelige situationer kan genkende, men i en form, der var generel og derfor trods den på sin vis beskedne mening kunne give indtryk af at inkludere f.eks. tilhøreren og dermed få et anstrøg af koket selvbevidsthed. Og tilhørerne hørte i denne periode op med at være underdanige eller blot respektfulde, ja de holdt til dels op med at høre efter. I forvaltningsretten var den nybagte dr. jur. Ole Krarup blevet ansat som professor i 1969, og i 1971 blev Ole Espersen udpeget som Alf Ross' efterfølger. De støttede de studerendes krav om reformer af undervisningsformer og revision af undervisningsgrundlaget. Særligt var indførelsen af en skriftlig essay-opgave, betegnet emnerapporten, genstand for uendelige debatter. Jeg var da ansat som stipendiat i et andet fag, procesret, og havde derfor ikke noget med undervisningen i stats- og forvaltningsret at gøre – men jeg blev på afstand part, da jeg fandt reformkravene velbegrundede. Der manglede også efter min opfattelse et ajourført undervisningsgrundlag, som man kunne forestille sig, at Bent Christensen havde bidraget til at få tilvejebragt.

Denne trojka – Christensen, Krarup og Espersen – kørte ikke

godt, den kørte faktisk slet ikke, og da Christensen i 1974 var på studieophold ved University of Texas, benyttede de hjemmeblevne oprørske kolleger – ukollegialt og skånselsløst – lejligheden til at få vognen i gang, men de unge professorer og de studerende kørte ikke studiet i Christensens retning. Krarup og Espersen og andre unge lærere producerede nyt undervisningsmateriale – Poul Andersens og Alf Ross' tykke og lødige bøger blev erstattet af meget korte pædagogiske introduktioner, og disse introduktioner var bevidst helt uden videnskabelige ambitioner. Deres uvidenskabelighed var faktisk deres dyd. Det nye var især, at studenterne skulle arbejde mere selvstændigt, bl.a. ved udarbejdelsen af den nævnte essay-opgave. Oprøret blev ved formen: Indholdsmæssigt var disse introduktioner traditionelle og dermed f.eks. aldeles umarxistiske. På denne måde fik det juridiske ungdomsoprør i København en særpræget anti-videnskabelig side, der fik flere af mine jævnaldrende til at snuble i den videnskabelige karriere.

Hvad der blev indført som pædagogiske fornyelser, oplevedes af Bent Christensen – forståeligt – som faglig forfladigelse, og han fandt senere trøst i en dyrekøbt men også lidt elitær vurdering: »Ja, de gode studerende kan vi jo ikke ødelægge«.

For Bent Christensen har denne periode været plagsom. Styrelsesloven fra 1973 var ikke hans idé, selvom studenterbladet Stud.Jur. gengav et billede af den smilende fagrådsformand Bent Christensen ved sit skrivebord med en indsat taleboble: »Jeg har da ikke noget imod, at de studerende er til stede, når jeg træffer mine beslutninger.« Sådan så det imidlertid ikke ud fra Bent Christensens synsvinkel. Og konflikterne i forvaltningsret og statsret satte ondt sind mellem kolleger, der ellers skulle kunne lide hinanden eller i hvert fald samarbejde. Det lykkedes ingen af parterne at gøre striden til en konstruktiv meningsudveksling. Konflikten om emnerapporten blev først efter mange års kævleri – et udtryk, jeg måske har fra Bent Christensen – forliget af den da afgæede ombudsmand Lars Nordskov Nielsen, der 1981 blev kaldet som professor i forvaltningsret. Nordskov blev udpeget som mægler, og da han blev mødt med lige stor mistillid fra begge sider, lykkedes det ham at få folk til at beskæftige sig med noget væsentligere end skriftlige opgavers tilrettelæggelse.

Det nye professor-par i forvaltningsret: Nordskov og Bent Christensen fik ikke noget nært forhold. Nordskov var som profes-

sor stærk i undervisningen og i sit gennemslag i offentligheden, som Christensen kunne finde misundelsesværdigt, men Nordskovs svage punkt som universitetsprofessor var forskningen, han var – uden at fornægte hans mange kvaliteter – ikke videnskabeligt produktiv, og Bent Christensen nægtede sig ikke den fornøjelse at indlede et lærermøde, hvori også Nordskov deltog, med at erklære, at »Det der betyder noget, er hvad man får skrevet«. Bag den aggressive form kan der gemme sig en måske ubevidst erkendelse af ungdommens forsømmelser. Konflikten under ungdomsoprøret efterlod nok en skuffelse og bitterhed hos Bent Christensen, der – som det er embedsmænds vane – tog tingene alvorligt. Den, der som inkarneret protestmager gerne vil ændre alt, kan lettere skifte emne.

Det hører med til efterspillet, at de børn af ungdomsoprøret, der med tiden og især efter Bent Christensens pensionering i 1991 har overtaget administrationen af faget forvaltningsret, fortsat bruger Christensens lærebøger som grundlag for undervisningen – der er ikke i København produceret noget alternativ. Det marxistiske projekts skibbrud skabte hos nogle oprindelige tilhængere en afsmag for alternativer til traditionen, og kritikken af Bent Christensen blev personlig, ikke faglig.

Personligt

Selv havde jeg i midten af 1970'erne skiftet vejleder og institut, fra det sorte institut til det røde, for at nævne tidens farver. Jeg havde dengang som nævnt ikke noget med Bent Christensens fag at gøre. Men jeg hørte til i den modsatte lejr. Det kan derfor ikke undre, hvis Bent Christensen i de første år efter konflikternes udbrud mødte sådan en som mig med en vis skepsis.

Bent Christensen var i 1970'erne formand for det retsvidenskabelige fagråd, så han var ikke til at slippe uden om. Og med tiden nærmede jeg mig fagligt hans område. Så vi havde alvorlige konflikter. Disse personlige bemærkninger får imidlertid en lykkelig ende. For vores forhold ændredes, som vi ændredes – ja, det gik så vidt, at vi for nogle år siden skrev et responsum sammen, nemlig om den ejendomsretlige beskyttelse af grundejere, og det var i øvrigt i forberedelsen af det responsum ikke Bent Christensen, der var den ivrigste anvender af grundlovens regel om beskyttelse af ejendomsretten. Han var i stand til at nuancere og måske skifte opfattelse – embedsmandens »saglighed i betydningen objektivitet og ligelig-

hed« var hans attråede dyd. Det mest nærliggende udtryk for vores ændrede forhold er min tilstedeværelse i denne forsamling.

Afslutningen

Det lykkedes Bent Christensen at frigøre sig fra de universitære stridigheder og genoptage det videnskabelige arbejde. Og resultatet er – og jeg taler jo fortsat kun om det akademiske resultat – at han blev sin tids mest ansete ekspert i forvaltningsret, og at han efterlader sig en videnskabelig produktion i såvel forvaltningsrettens kerneområde som i de stadig mere betydningsfulde emner i forvaltningsrettens yderkredse. Dette er ikke en position, der opnåedes med lethed. Jeg tror processen bedst kan beskrives med det tidligere anvendte ord, som jeg så ofte har hørt ham bruge i anden forbindelse: Det var »besværligt« – men det lykkedes.

Lad mig slutte med et citat fra salmen »Min sjæl, du Herren love« (nr. 24) fra 1530, af Johann Gramann fra Königsberg, og senere fordansket:

(Herren ved) »...
 at al vor herlighed
 er græsset lig på ager,
 i morgen er det hø,
 en rose, fin og fager,
 der dufter for at dø,
 et løv, som vinden jager,
 så er vor lod på verdens ø.«

Æret være hans minde.

Sven Danó

Sven Danø

22. februar 1922 – 10. marts 1998

Af Ellen Andersen

Det centrale i Sven Danøs videnskabelige produktion er de fire bøger: 1) *Linear Programming in Industry*, 1960, 2) *Industrial Production Models*, 1966, doktordisputatsen, 3) *Nonlinear and Dynamic Programming*, 1975 og 4) *Investeringsplanlægning*, 1988.

Sven Danø var – som han sagde i talen i forbindelse med sin afgang fra Københavns Universitet – i mere end 25 år universitetets første, eneste og sidste professor i driftsøkonomi. Driftsøkonomi er teorien om den enkelte virksomheds og driftsherres økonomiske beslutninger. Denne del af økonomisk mikroteori indeholder specielt mange normative betragtninger, dvs. opskrifter på, hvordan man bør opføre sig som virksomhedsleder for at minimere omkostningerne og maksimere profitten.

Hans sidste, afsluttede arbejde udkom i 1996; det er en artikel med udvalgte erindringer: *Halvtreds år for Rachel: Et liv som økonom*, fra Økonomisk Institut, Københavns Universitet. Denne artikel, der både er selvbiografi og bibliografi, har lettet arbejdet med det følgende for hans gamle elev, som også har haft adgang til hans efterladte papirer – fra breve og foredrag til festtaler.

Sven blev student med udmærkelse i 1940 og begyndte straks på politstudiet. I erindringerne nævner han gymnasietidens interesse for matematik og teknik, som trak ham mod ingeniørstudiet, men også en stærk interesse for sprog, engelsk, tysk, fransk, svensk og latin. Når det så alligevel blev politvejen, han valgte, var det for at få et sikkert levebrød. Studiet var – dengang endnu! – ikke for anstrengende, og den unge Sven kendte en kontorchef i et ministerium og kunne ved selvsyn konstatere, at den færdige politis liv heller ikke var for hårdt. Når man især kender Danø som driftsøkonom, specialist i matematisk programmering, investeringskalkuler og andre emner i grænseområdet mellem økonomi og det ingeniørmæssige, er det overraskende, at han ville have foretrukket at studere sprogvidenskab. At det sproglige virkelig havde hans interes-

se helt fra ungdommen, dokumenteres dog af et udateret (men bemærk de store bogstaver) avisudklip:

»*Navne og Nyt* efterlyste forleden et dansk Ord for 'week-end', og vi har modtaget en Række Forslag. Hr. Sven Danø skriver bl.a: Hidtil har man i stort Omfang forsømt at indføre fælles nordiske Ord for nye Fænomener. Det hedder saaledes Hus-assistent – hushjelp – hembitråde ... I Norge bruges stadig 'week-end', medens Svenskerne siger 'veckoslut'. Hvorfor ikke paa Dansk bruge det tilsvarende Ord, 'Ugeslut'?«

Som så mange andre samtidige økonomer fandt han studiets første del både kedelig og uorganiseret. Alle fagene kedede ham, dog mindst driftsøkonomi. Studiets lærebøger var dengang helt verbale og meget omfangsrige – og kedelige. Sven foretrak allerede som ung korte, koncentrerede fremstillinger, og sine holdninger til bøgernes form og indhold virkeliggjorde han i sine egne bøger. Studiet blev med tiden mere interessant, eller måske var det blot effekten af den voksende indsigt. Han blev først makroøkonom, fordi han oplevede det spændende paradigmeskift fra neoklassisk til keynesiansk makroteori gennem Jørgen Gøttinges undervisning i finansvidenskab. Undervisningen var ny, ikke blot i indhold, men også i form, og betød verbaløkonomiens tilbagetog, mens symboler og formler vandt frem. Sven Danø's speciale om *Indkomst-omfordeling som middel mod arbejdsløshed* er et resultat af denne undervisning. Kernen er en makromodel i form af et lineært ligningssystem, som løses med den fulde beskæftigelse som det givne mål, og indkomstskatter og indkomstoverførsler som de kvantitativt ubekendte midler til at realisere dette mål. Han blev cand. polit. i januar 1947.

I 1950 fik Marianne og Sven Danø stipendier til 6 måneders ophold i Oslo. Norske økonomer fik en stor og langvarig betydning for ham, specielt Ragnar Frisch, den senere nobelpristager i økonomi. Et resultat af opholdet i Oslo var besvarelsen af Universitetets prisopgave 1950: *Hvordan virker stigende nominalløn på reallønnen*, som indbragte ham accessit.

I midten af 1950'erne skifter Danø emneområde fra makroøkonomi til driftsøkonomi, men inden dette behandles, må det fremhæves, at han – i hele perioden fra 1947 til 1961 – havde sin ho-

vedstilling i det nyoprettede Boligministerium, hvor han bidrog til tidens betænkninger om boligmangel og huslejustreregulering og på dette grundlag skrev en række artikler om bolig- og huslejustforhold. Centraladministrationen levede helt op til hans forestillinger om en behagelig tilværelse som embedsmand. I hvert fald var ministeriet som arbejdsgiver ikke smålig med orlov, der tillod ham at forske herhjemme og i udlandet. Desuden havde Danø fra 1948 en formiddagsstilling i Studiegården som assistent på *Det statistiske Laboratorium*, en forgænger for Økonomisk Institut, oprettet i 1892.

Der er tilsyneladende tale om et betydeligt skift i Danøs interesseområde i 1950'erne. I sin ungdom arbejder han med modeller for penge- og realløn, med optimal økonomisk politik og med boligpolitik, og så pludselig kommer der artikler om produktionsteknologi og virksomheders omkostningsminimering. Der er ikke mange forklaringsbidrag at hente i hans erindringer. Det er lettest at finde elementer til en forklaring i de personlige forbilleder. Således var professor Frederik Zeuthen, der var Danøs akademiske vejleder, mikroøkonom snarere end makroøkonom, og så var der jo den store Ragnar Frisch, som også dyrkede både makroøkonomiske decisionsmodeller og mikroøkonomisk produktionsteori. Leontiefs input-output analyse var der allerede anvendelser af i prisopgaven, og hans kollega, Poul Nørregaard Rasmussen var i gang med at skrive om input-output modeller. Og såfremt man opfatter det metodemæssige i de økonomiske discipliner som sagens kerne, var der meget kort fra den normative anvendelse af en lineær makroøkonomisk model til formlerne for den optimale inputkombination i den lineære produktionsteknologi.

Lineær programmering introduceredes i artikler af Koopmanns og af Dantzig i 1951, og det blev Danøs forskningsområde under hans USA-ophold i 1954-55, det meste af tiden hos Leontief på Harvard. Atter hjemme skrev han en række artikler om lineær programmering beregnet på læsere med flere eller færre matematiske forudsætninger. Vi er mange af Danøs elever, der forbinder lineær programmering med produktion af *iscreme*. At det skulle være et godt eksempel på, at samme resultat kan opnås ved forskellige blandinger – her af mejeriprodukter, æg og sukker – kræver en forklaring. Forklaring er, at en Mr. de Young fra *Hendrie's Ice Cream Company, Milton, Mass.* stillede produktionsoplysninger og data til rådighed for iscremeeksemplet. Iscreme af type A kan blandes af 14 ingredi-

enser, herunder mælkeprodukter fra skummetmælkspulver til piskefløde, produkter med sukker og æggeblomme med videre. Den færdige iscreme skal opfylde 7 krav med hensyn til indholdet af fedt, mælketørstof, sukker og æg m.v., og blandingen skal være billigst mulig. Der er mange muligheder at gennemregne, men hvis problemet har en løsning, er der i den billigste blanding højst 7 ingredienser, ifølge fundamentalsætningen for lineær programmering. Simplexmetoden, som er udviklet af Dantzig, angiver en nem metode til at finde løsningen og til at belyse løsningens følsomhed for ændringer i priserne på de 14 mulige ingredienser.

Samarbejdet med *Hendrie's Ice Cream Company* var en af de meget få *vellykkede* kontakter, som det gennem hele hans karriere som forsker i produktionsteknologi lykkedes Danø at etablere til det virkelige livs producenter. Danø holdt en række foredrag for danske erhvervsledere, men de viste ingen interesse for den nye metode til at finde den billigste måde at producere på. Efter et foredrag i Ingeniørforeningen kontaktede han direktøren for et af vore store bryggerier – ikke Carlsberg – og prøvede at overbevise denne om ølproduktionens sandsynlige gavn af lineær programmering. Bryggeren var ikke overbevist, dog endte det med en tilladelse til at benytte et konkret eksempel på ølblanding under 3 forudsætninger: 1) at bryggeriets navn ikke nævnes, 2) at ølsortens navn ikke nævnes og 3) at der anvendes vægtfylde af urt til at karakterisere ølsorterne i stedet for indbrygningsprocenter.

Når det siden blev teknikken mere end de konkrete eksempler, der kom til at præge hans bøger, er det således ikke kun et udtryk for forfatterens præferencer. Det var simpelthen vanskeligt at få gode eksempler. Således mislykkes et forsøg på at få data fra en dansk blyantfabrik, og Danø skriver: »Denne industri synes hyllet i et ægyptisk mørke, man skulle tro at det drejede sig om militære hemmeligheder«.

Hans interesse rettedes derfor mod kemiske processer, som beskrevet i litteraturen om 'chemical engineering'. Her så han økonomens rolle som den, der oversætter den ingeniørmæssige beskrivelse for at få blotlagt mulighederne for substitution i produktionsprocessen. Det fremgår af den efterladte korrespondance med forfattere af bøger om 'chemical engineering', at Danø lagde vægt på kun at genbruge de virkelighedsnære eksempler og undgå de skematiserede eller blot digtede eksempler til brug i lærebøger.

Hans indsigt i lineær programmering udmøntedes i en række artikler, i hans undervisning og i foredrag. Der kom også en lille bog *på kun 120 sider. Linear Programming in Industry* fik stor udbredelse ikke blot blandt økonomer, men også blandt ingeniører og erhvervsfolk og kom i fire kun let reviderede udgaver i perioden fra 1960 til 1974. Bogen blev anmeldt positivt i en meget lang række af tidsskrifter, herunder mange, som økonomer hverken læser eller skriver i. I 1975 kom et bind til: *Nonlinear and Dynamic Programming*. I begge bøger er stilen kort og klar, og kravet til matematiske forudsætninger er sat lavt, formlerne simple og løsningsmetoderne forklares ved eksempler.

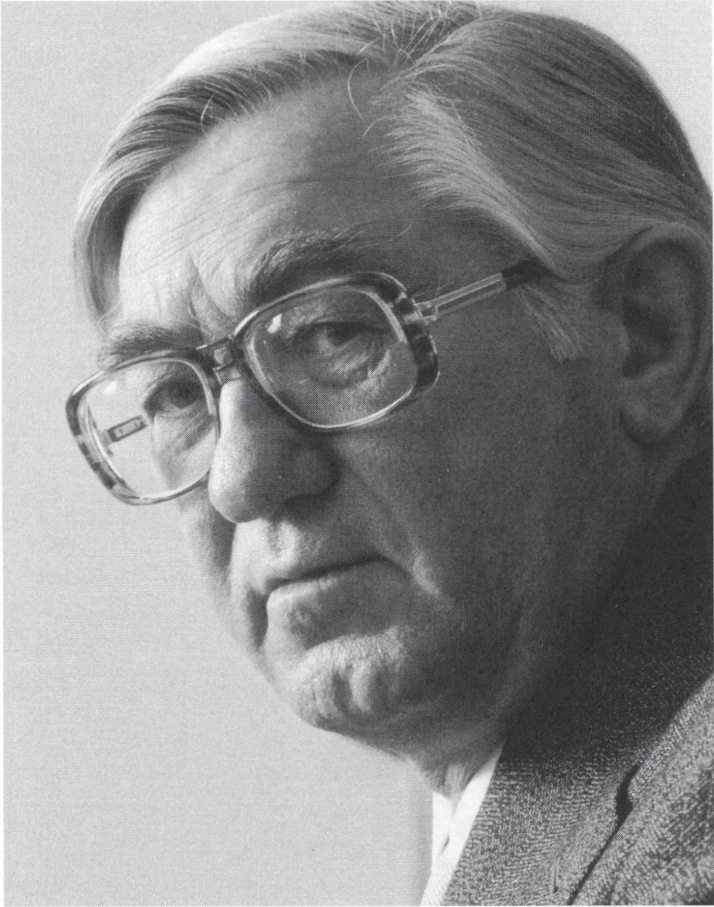
I 1952 fik Danø et af de nyoprettede universitetsadjunkture, og han blev den første heltidsansatte, ikke-professorale forsker ved den statsvidenskabelige afdeling. Først i 1961 fik han en fast stilling som amanuensis på Økonomisk Institut, og det gav ham lejlighed til at skrive disputats, som kom i 1966: *Industrial Production Models*. Den grundlæggende teori i disputatsen er ældre end programmeringsteorien og udtryk for videreførelse af en dansk tradition, hvor Danøs umiddelbare forgængere er Erich Schneider, i en periode professor ved Aarhus Universitet, og H. Winding Pedersen, professor ved Københavns Universitet. Meget af økonomisk teori handler om, at priser bestemmes af efterspørgsel og udbud. Den udbudte mængdes afhængighed af prisen kan være ganske ringe, så er markedet karakteriseret af store prissvingninger ved svingende efterspørgsel, eller udbudet kan være meget fleksibelt ved varierende priser, sådan at efterspørgselsændringer kun udløser små prisændringer. Bag udbudsfunktionen ligger produktionsforholdene, som angiver sammenhængen mellem input af materialer, maskiner og arbejdskraft og output af varer, og produktionsfunktionens egenskaber herunder især substitutionsmulighederne mellem input, er derfor et vigtigt tema for økonomer. Disputatsen beskriver substitutionsmulighederne i formelle produktionsmodeller. Væsentlige emner er spørgsmål om substitution mellem arbejdskraft og maskiner, om maskinkapitalen er en fast faktor, som giver en kapacitetsgrænse på produktionen, og om denne faktor er delelig. Ved forsvaret klagede en af de officielle opponenter over, at disputatsen »ikke lugtede af fabrik«. Det samme kan siges om hele Danøs driftsøkonomiske produktion, men skylden herfor var ikke hans alene.

Sven Danø blev professor i driftsøkonomi i 1966. Han tog sig af 1. dels undervisningen i driftsøkonomi og udviklede to fag til 2. dels studerende, *Matematisk programmering* og *Investeringssteori*, og til det sidstnævnte fag udarbejdede han også undervisningsmateriale, nemlig bogen om Investeringsplanlægning fra 1988. Som Københavns Universitets første professor i driftsøkonomi udviklede han således faget, men han var ked af at være den eneste professor i faget, som traditionelt ikke har haft let ved at slå rod i Studiegaarden, og hans forudsigelse om også at blive den sidste professor i driftsøkonomi ved Københavns Universitet er endnu korrekt. Som professor i økonomi var han atypisk. Han blandede sig ikke i den økonomiske debat, og han deltog ikke i udvalg, råd eller nævn. Han koncentrerede sig 100 procent om sin forskning og sin undervisning. Derved levede han i sjælden grad op til idealet for en universitetslærers adfærd.

I fritiden dyrkede han sine sproglige interesser. Han opretholdt en flittig korrespondance med ordbogsforfatterne, C.A. Bodelsen og Kjærulff Nielsen, og deres medarbejdere. At skrive lærebøger på engelsk rejste mange *spørgsmål* til ordbogsredaktørerne, men han bidrog også med *forslag* med inspiration fra sin skønlitterære læsning. I sine senere år brugte han mange kræfter på at forbedre sproget og ortografien i Politiken, først anonymt, senere som den kendte Overlæser, som bl. a. inspirerede Pundik til at lade udarbejde en manual til journalisterne om skrivning: *Politikens stil og brug*, som han dog også fremsendte rettelser til.

Danø var en aktiv bruger af sproget. I forordet til hans erindringer hedder det: «Nogle læsere vil nok finde tegnsætningen mangelfuld. Jeg har forsøgt mig med det nye kommasystem, som nu bliver autoriseret officielt fra i år; nogen skal jo begynde.»

Æret være Sven Danøs minde.

Franz From

Franz From

14. februar 1914 – 3. april 1998

Af Rolf Kuschel

Den 3. april 1998, i en alder af 84 år, afgang professor, dr. phil. Franz From ved døden. I hans sjæl brændte en ildhu for psykologien, ikke blot som videnskab, men også som en anvendt disciplin. From mente at psykologisk forståelse kunne være til hjælp for det enkelte menneske til bedre at forstå sig selv, sine handlemåder, følelser og samfundsmæssige placering. Froms stærke interesse for hvad der rørte sig omkring ham, kombineret med hans imponerende sproglige formidlingsevner, fik stor betydning for psykologiens udvikling og udbredelse i Danmark. Trivialiteter interesserede ham ikke og han var altid på vagt over for letkøbte psykologiske fremstillinger, som han polemisk kaldte for psykologiske forklaringer. Han slog med Voltaire'sk slagfærdighed ned på forstenede opfattelser og meninger. I hele sin aktive periode kæmpede han for en øget social bevidsthed og for menneskets ret til at ytre sig frit. Han bekæmpede fordomme og overtro, slog med hård hånd ned på spiritistiske plattenslagere, og udfordrede juristers og pædagogers indgroede opfattelser af hvad der var moralsk anstødeligt. Med sin store faglige indsigt og omfattende almenviden blev han en af sin tids toneangivende og respekterede psykologer.

Franz From blev født den 14. februar 1914 i det sydlige Agerskov og forblev hele sit liv i sind en sønderjyde. Hans opvækst på forældrenes gård satte sig dybe spor. Han var hele sit liv interesseret i naturen og skosede byboen, der ikke kunne kende forskel på kornsorter eller orientere sig efter verdenshjørner. Franz From voksede op i et stærkt religiøst hjem og Bibellæsning blev en central del af hans åndelige opdragelse. Sin store belæsthed i de Hellige Skrifter benyttede han sidenhen med elegance i faglige diskussioner. Dog var han, som han selv skriver, til tider træt af altid at blive anvendt som konkordans. Froms højt udviklede kritiske sans gjorde ham skeptisk over for en række af Biblens mere dunkle udsagn og han forventede, at mennesker der benyttede sig af Bibelcitater, havde taget personlig stilling til disse.

Som 19-årig blev Franz From student fra Haderslev katedralskole. Hans mor havde gerne set at han blev præst, men det kunne han »ikke føje hende i ... Jura var for tørt«¹, hvorpå han efter studentereksamen i 1933 påbegyndte medicinstudiet. Denne interesse varede dog ikke mere end et halvt år, så skiftede han til psykologi, der på det tidspunkt som universitetsfag havde eksisteret i godt et halvt århundrede. Studieskiftet vakte ikke ligefrem begejstring hos moderen, der bekymret gjorde ham opmærksom på, at han havde valgt et studium »som hverken præsten, lægen eller skolelæreren vidste hvad var.«² Helt uret havde moderen nok ikke, for på det tidspunkt var formidlingen af psykologi i Danmark endnu i sin vorden. Udsigterne til at kunne skabe sig en levevej som universitetsuddannet psykolog var på daværende tidspunkt heller ikke lovende, hvorfor daværende medarbejder på Psykologisk Laboratorium, docent R.H. Pedersen, nærmest græd da han hørte om Froms beslutning og tryglede ham om at finde sig et andet studium. Men Franz From var nysgerrig og forfulgte bevidst sit mål.

I sin studietid var Franz From i en kort periode (1937-1939) medarbejder ved Københavns Kommunes Psykotekniske Institut, hvis dynamiske leder Paul Bahnsen var overbevist om, at man bl.a. ved hjælp af psykotekniske prøver kunne foretage en udvælgelse af mennesker, der var egnet til at udføre bestemte arbejdsopgaver. Den hastigt omsiggribende testning af snart sagt alle arbejdsduelige – i begyndelsen af 1930'erne krævede f.eks. adskillige fagforeninger at alle deres medlemmerne blev testet, og Tandlægeskolen overvejede anvendelsen af en psykoteknisk prøve for de adgangssøgende – fremkaldte en del avisskriverier, rettet imod hvad man kaldte for 'Det sidste Vildskud paa Eksamensuvæset' og 'Indrangering i en aandelig Underklasse'. Med sin allerede dengang skarpe pen imødegik Franz From denne sammenblanding af eksamen, forstået som kundskabsprøver der »tilsigter at maale, hvor meget (eller hvor lidt) Eksaminanden har tilegnet sig af visse Kundskaber« og psykotekniske prøver, der tager sigte på at måle »Mulighederne for Tilegnelsen«³. Sine modstandere, dvs. dem der angreb brugen af psykotekniske prøver, betegnede han som værende engageret i 'kabbalistisk Exegese' og henviste til, at Holberg allerede i 1744 i sine *Moralske Tanker* var fortalende for en afskaffelse af eksaminer til fordel for mere målrettede prøver.

I sin studietid var From i en periode også videnskabelig assistent

for fagets dengang enerådende professor Edgar Rubin. Her fik han lejlighed til at videreudvikle sin stringente tænkning og veldokumenterede argumentation, for Rubin, der elskede at involvere sine magisterstuderende i videnskabelige diskussioner, krævede klare og præcise argumenter. Store omfattende teorier og ordgyderi var for ham en vederstyggelighed.

From, der fra sine unge år havde været en stor læsehest, var velbevandret i den klassiske europæiske litterære tradition med indgående kendskab til bl.a. Holberg, Shakespeare, Huxley, Kipling, Voltaire, Mandeville, Goethe, Thomas Mann, Stanislavskij og Dostojevski. Den unge From læste med samme iver mange af de danske filosoffer, der havde beskæftiget sig med den menneskelige natur og udvikling på tidspunkter, hvor landet endnu ikke havde et universitetsstudium i psykologi. Det var filosoffer som Johan Nicolai Tetens (1738-1807), Niels Treschow (1751-1833), Frederik Christian Sibbern (1785-1872), og Harald Høffding (1843-1931), From kastede sig over. Især Høffding, der havde skrevet en af datidens meget anvendte psykologibøger, og Sibberns originale personlighedspsykologiske studier samt Tetens eksperimentelle fremgangsmåde vakte den unge Froms interesse.

I sin 6-ugers opgave til magisterkonferens, med titlen: *Synspunkter for følelsernes systematik*, tog han således udgangspunkt i Sibberns studier af menneskelige følelser og satte dem i relation til bl.a. Alexander Shands lære om sentiments med henblik på udvikling af en teori om følelsernes natur.

Det, der fascinerede From hos Tetens – som han senere kaldte for Danmarks første psykolog og for altid en af vore største – var dennes omfattende viden og grundighed i behandlingen af en række erkendelsesteoretiske og psykologiske problemstillinger. Allerede i 1777 havde Tetens forkastet den dominerende spekulative metode til fordel for systematisk eksperimenteren under varierende betingelser.

Franz From levede til fulde op til Tetens' ideal, da han som led i sin magisterkonferens udførte sin eksperimentalopgave *En undersøgelse over haptodynamisk længdebedømmelse*. Forsøgspersoner skulle her bedømme længden af forskellige stænger, som de med hånden bragte i en svingende bevægelse. I sit forsøgsdesign demonstrerede From en bemærkelsesværdig teknisk snilde. Ved hjælp af en enkel, nærmest forførende simpel eksperimentel anordning lykke-

des det ham at måle sammenhængen mellem længdebedømmelse og den naturlige svingning. Hvad angår streghed i eksperimentel opstilling og teknisk opfindsomhed – han brugte bl.a. et pladekamera foran hvis linse roterede en skive af sort karton forsynet med to modsatte udskæringer på 60° – stod han ikke tilbage for nogen af sine forgængere. Hvorvidt de af From fundne resultater nogensinde er blevet anvendt til at konstruere værktøj, billardkøller eller kårder, der lå ‘helt rigtigt i hånden’, sådan som den vordende magister antydede resultaterne kunne bruges til, må stå hen i det uvisse.

I 1939 afsluttede From sit magisterstudium med en forelæsning om Bernhard de Mandevilles famøse bifabel fra 1714. Gennem sin psykologiske analyse af bifablen og flere andre af Mandevilles fabler, påviste From hvordan den hollandske læge og filosof anslog et menneskesyn, der først langt tid senere skulle finde fodfæste inden for videnskaben, og at hans bifabel måtte forstås som et positivt indlæg i datidens kulturdebat, frem for en forvrænget fremstilling af menneskets laster.

Den universitetspsykologi, som Franz From stiftede bekendtskab med under sit studium i København, havde stærke rødder tilbage til den tyske eksperimentalpsykologi, som fagets første professor Alfred Lehmann (1858-1921) havde lært at kende i 1885 under sit ophold hos Wilhelm Wundt i Leipzig. Ud fra sine strenge videnskabelige idealer afviste Lehmann introspektion som forskningsmetode og koncentrerede sig i stedet om det psykofysiske eksperiment, hvis resultater skulle analyseres og forklares ud fra de enklest mulige teorier. Lehmanns efterfølger, professor Edgar Rubin, var også tilhænger af den eksperimentelle metode, som han anså for ‘Videnskabens sikre Vej’, men til forskel fra Lehmann og under indflydelse af den engelske empirisme mente Rubin ikke, at alle psykologiske problemer kunne undersøges eksperimentelt. Der måtte også gives plads til empirisk forskning der ikke er eksperimentel. Rubin indskærpede sine elever at psykologer skulle udføre velkontrollerede eksperimenter eller empiriske undersøgelser og foretage præcise fænomenologiske beskrivelser og analyser af menneskers oplevelser. Der blev lagt stor vægt på at deltagerne i eksperimentelle eller empiriske undersøgelser skulle fremkomme med så detaljerede beskrivelser af deres umiddelbare oplevelser som muligt. Denne fokusering på beskrivelsesmetodiske

aspekter blev et særkende for den danske psykologiske tradition, og er siden blevet omtalt som Københavnerskolen. Hvad denne Københavnerskole egentlig stod for er aldrig blevet direkte formuleret. For From var der tale om en særlig udsørgeteknik. Med hans egne ord hedder det om Københavnerskolen: »En nøjagtig beskrivelse af oplevelsen er en teknik, som man kan lære forsøgspersonen, og man kan lære sig selv at spørge på en sådan måde, at man kommer den nøjagtige beskrivelse af hvad der foreligger i personens oplevelse så nær som muligt.«⁴ Overraskende nok findes der hos From ingen nærmere redegørelse for, hvordan denne udsørgeteknik læres og opøves, og hvilke kriterier der skulle anvendes for opnåelse af målet. Men kravet om en præcis fænomenologisk beskrivelse og analyse af de perceptuelle oplevelser under eksperimentelle og empiriske studier udgjorde den ariadnetråd, som han mente kunne lede psykologien til et mere sikkert videnskabeligt ståsted.

Rubins bekymring for, at psykologien som erfaringsvidenskab endnu ikke var kommet særlig langt og derfor skulle holde sig strengt til selve sagen, resulterede i en dyrkelse af Occams parsimoniprincip hvad angår udvikling af teorier.

Set i lyset af det videnskabelige klima der dengang fandtes på Psykologisk Laboratorium er det bemærkelsesværdigt, at den unge amanuensis From få år efter sin kandidateksamen udgav publikationen *Drøm og Neurose*. Med bogen brød From med de snærende bånd som den psykologiske forskning på Laboratoriet dengang var underkastet og var et totalt brud med hvad man på bjerget anså for god psykologisk forskning. De fremlagte forskningsresultater var ikke baseret på en analyse af forsøgspersoners perceptuelle oplevelser under strenge eksperimentelle forhold, men var derimod en teoretiseren over menneskers forarbejdning af perceptuelle data. From skelnede mellem perceptuel forarbejdning, senere kaldet sansemæssig forarbejdning, og kategoriel indordning. Hans grundtese var, at enhver form for oplevelse altid er udtryk for en forarbejdning, varierende fra en høj sansemæssig forarbejdning til en lavere. Samtidig hermed indordnes vore oplevelser i kategorier med forskellig grad af specifikation. Gennem en kombination af høj og lav sansemæssig forarbejdning og indordning var From bl.a. i stand til at forklare, hvordan en række tilsyneladende inkommensurable emner som f.eks. et rebstykke og et afsnit i en artikel i

drømme kan rummes inden for samme kategori. I eksemplet er der tale om en høj sansemæssig forarbejdning – forskellen mellem rebstumper og artikelafsnit er tydelig – men samtidig er der tale om en lav indordning, fordi såvel rebstumper som artikelafsnitene opfattedes som èt og det samme: afsnit med en bestemt længde.

Froms analysemetode muliggjorde en forståelse af, hvorfor børn med deres lavere indordning, dvs. deres brug af brede og mere rummelige kategorier end voksne, oplever verden forskellig fra disse. Gennem en stedse større og større differentiering på det sansemæssige område sker der samtidig en udvikling fra en lavere til en højere indordning af omverdenens emner. Ligeledes kan drømmeoplevelser og neurotiske fænomener bedre forstås, dersom de anskues ud fra deres egen indordningsgrad frem for den der er fremherskende i dagligdagen. I *Drøm og Neurose* opstillede From ikke nogen sammenfattende teori eller noget færdigt system til forståelse af forarbejdningsprocesserne. Der var mere tale om aforismer gennem hvilke From forsøgte at anskue og analysere en række dagligdags emner på en ny måde. Det er en tankemættet bog, der foregriber klassifikationsdiskussionen, der 20 år senere skulle blomstre op i Amerika omkring Eleanora Rosh og Georg Lakoff. Men nogen indflydelse på denne diskussion fik Froms bog desværre ikke, da en oversættelse til engelsk først fandt sted i 1995.

Drøm og Neurose blev skrevet på 14 dage. From fik hverken opmuntring eller anerkendelse fra fagets professor. Da Rubin fik forelagt manuskriptet var tavshed hans eneste reaktion. *Drøm og Neurose* udkom også først, da Rubin under 2. verdenskrig var i landflygtighed i Sverige. Da From nogle år senere dristede sig til at spørge Rubin hvad han mente om bogen, som han havde foræret ham år forinden, fik From det vrisne svar »Ja-ja, det er jo teori og ikke experimentelle undersøgelser: tidsspilde.«⁵

Arbejdet med *Drøm og Neurose* kan betragtes som et forarbejde til Froms disputats *Om oplevelsen af andres adfærd*, der under stor opmærksomhed blev forsvaret i 1953. Undersøgelsens udgangspunkt var at afdække, hvordan vi i dagliglivet oplever andres adfærd, eller mere præcist formuleret »oplevelsen af hvad der for os er givet som andres adfærd.«⁶ Ved skarpt at skelne mellem en iagttagers oplevelse af en persons adfærd og den faktisk fortløbende adfærd, gjorde From op med den daværende ukritiske opfattelse af, at man kan operere med en persons objektive adfærd. I dette opgør lå sel-

ve grundlaget for disputatsen: Hvorledes »vor oplevelse af andre og deres adfærd er struktureret og hvilke lovmæssigheder der gælder indenfor dette område.« Afhandlingens hovedtese var, at der i menneskers oplevelse af dagligdags handlinger ikke forekommer nogen skarp adskillelse mellem »noget sjæleligt og noget materielt, [men] at de to sider er givet i og med hinanden.« De udgør det, der i den danske fænomenologiske tradition er blevet kaldt for 'psykoide fænomener' eller 'psykoide emner'. From skelner mellem fire hovedgrupper af psykoide emner: handlinger, udtryk, præg og sprog. Gennem en detaljeret analyse af bl.a. handlinger, hvor det sjælelige aspekt er et formål hos den handlende, viser From at mennesket tillægger de såkaldte materielle aspekter en psykisk dimension – kaldet *sens* – der ofte inkluderer hvad en iagt-tager oplever er personens intention med handlingen. Denne tendens, at iagttageren oplever en hensigt hos den handlende, har betydning for fortolkningen af efterfølgende handlinger, idet den skabte indstilling i lang tid søges bevaret selv om den kommer i konflikt med handlingens videre forløb. Dissonansen mellem iagttagerens indstilling og oplevet handling kan dog blive så stor, at hensigten med handlesekvensen må omfortolkes og den tidligere indstilling opgives. Den dynamiske vekselvirkning mellem indstilling og oplevelsen af andres adfærd undersøgte From eksperimentelt ved at lade forsøgspersoner så nøjagtig og udførlig som muligt beskrive hændelsesforløbet i film af få minutters varighed. Vigtig er også Froms refleksioner over den menneskelige tendens til at opfatte andre mennesker som underlige, besynderlige og påfaldende når vi ikke formår at opleve nogen rimelig *sens* med det de foretager sig, samt hvordan dette skaber utryghed. Uden direkte at komme ind på det forudgriber From den efterfølgende tids studier over racefordømmes opståen.

Tilsvarende analyserer From psykoide emner kaldet udtryk, hvor de materielle aspekter som ansigtsudtryk tillægges følelser eller andre sjælelige aspekter. Udtryk begrænser sig ikke til ansigtsudtryk, men også prosodiske signaler og kropssproget som helhed danner psykoide emner. Den tredje gruppe psykoide emner, som From kalder for præg, vedrører sådanne emner, hvor det psykiske aspekt opleves som karakteregenskaber hos personen. Her er der ikke tale om en flygtig følelsestilstand, men om noget mere varigt. Den fjerde hovedgruppe af psykoide emner udgøres af sproget,

hvor det sjælelige kan fremtræde semantisk, dvs. når ordene henviser til noget sjæleligt hos den anden. Men som From gør opmærksom på, så er psykoide emner ikke begrænset til noget sjæleligt hos mennesket. Vi kan opleve noget sjæleligt hos dyr, såvel som vi kan tillægge naturfænomener sjæleagtige aspekter.

Gennem afdækning af nogle centrale strukturelle forhold og lovmæssigheder, der synes at være fremherskende i vores opfattelse af andre, tilføjede Franz From den fænomenologiske beskrivelse en ny dimension og foregriber det, der sidenhen internationalt er blevet kaldt for person perception. Var Froms bog blevet udgivet på engelsk samtidig med den danske, ville den uundgåeligt have påvirket amerikansk psykologis udforskning af dette emneområde i en mere fænomenologisk retning end tilfældet blev. Desværre gik der 18 år før en engelsk udgave så dagens lys.

Disputatsen vakte en del opsigt, dels på grund af sit emne, dels på grund af den kløgt From havde udvist med hensyn til sit eksperimentelle undersøgelsesdesign af psykoide emner. Da der var gået 40 år siden nogen havde forsvaret en psykologisk disputats bemærkede en af de officielle opponenter, filosofiprofessor Frithiof Brandt, lidt sarkastisk at man i Danmark synes at betragte psykologi 'som var den en *Geheimwissenschaft*' siden offentligheden ikke hørte meget til den. For sine studier over psykoide emner modtog Franz From Ekstrabladet's årlige videnskabspris på 10.000 kr.

Igennem hele sin aktive videnskabelige karriere havde From et ønske om at få sine arbejder udgivet på engelsk eller tysk, men som anført, skete det først mange år efter at undersøgelserne var afsluttet, og så altid på tidspunkter, hvor interessen for de behandlede videnskabelige problemstillinger ikke længere var så aktuelle, eller i mellemtiden var blevet indlejret i andres mere eller mindre faste tankesæt. Den originalitet, som From udviste i sine undersøgelser, fik derfor aldrig den internationale betydning, som den havde fortjent. Havde From haft mulighed for straks at præsentere sine videnskabelige arbejder for et større internationalt forum, ville han utvivlsomt være blevet en trendsætter inden for personlighedspsykologi. Årsagen til at det ikke blev sådan, må søges i Rubins generelle modstand mod at lade sine elevers arbejder publicere, for slet ikke at tale om at lade dem udgive i internationale tidsskrifter eller på internationale forlag. Rubin var ubønhørlig – ofte uretfærdig pedantisk – i de krav han stillede til sine elevers og kol-

legers manuskripter. »Det var en farlig holdning«, skriver From om sin læremester, »og den opmuntrede sandelig ikke til produktion... »⁷ Men til trods for sin store skuffelse over ikke at være en del af den internationale frontforskning, forblev From en stor beundrer af sin læremester og nærrede hele sit liv stor veneration for dennes viden.

From var ikke nogen verdensfjern forsker, han interesserede sig for umådelig mange ting og har været aktiv i mange forskellige sammenhænge. Han var bl.a. næstformand i Dansk Psykologforening (1951-57); landsformand for Nordisk Sommeruniversitet (1954-1962); medlem af Socialministeriets udvalg vedr. oprettelsen af et socialt forskningsinstitut (1955); formand for udvalget for samfundsforskning i Grønland (1957); medlem af den danske UNESCO-Nationalkommissions socialvidenskabelige udvalg (1957-1970); medlem af socialministeriets udvalg vedr. oprettelsen af et socialt forskningsinstitut og af dets forskningsråd 1958-74; dekan for det filosofiske fakultet (1967-1968), og medlem af Inge Lehmanns Legat af 1968 (1982-1984). Franz From blev indvalgt i Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab i 1974.

I årene op til disputatsen og nogle år efter underviste From i pædagogik, pædagogikkens historie og i børne- og udviklingspsykologi på seminarier og på Danmarks Lærerhøjskole. Sidstnævnte sted fortsatte han med at undervise indtil 1963. Hans kreative tankegang og glæden ved at debattere gav hans forelæsninger et særligt præg. Hans forelæsninger var velbesøgte på grund af den ofte uventede måde, han gik til angreb på etablerede opfattelser inden for børne- og udviklingspsykologi. For eksempel kritiserer han datidens trend som var udelukkende at undersøge børns handlepotentialer i forskellige aldre. For From var det vigtigt at huske at mennesker, uanset deres etniske baggrund fødes med nogenlunde de samme udviklingsmuligheder og at det der er væsentligt at studere er på hvilken måde samfundsstrukturen former børnenes måde at orientere sig på. Men samtidig advarede From – under henvisning til socialantropologiske studier af socialiseringsprocessen – mod kun at fokusere på det der er forskelligt fra videnskabsmandens egen kultur. Det er nødvendigt også at medinddrage det, der er fælles. Han rettede en dundrende kritik mod den opfattelse, at man ukritisk kan drage ud i den store verden og foretage intelligensmålinger med redskaber, der er udviklet i den

Vesterlandske kultur. For hvad nytter det at bede negerbørn om at gøre noget så hurtigt som muligt, når tiden i den pågældende kultur ikke spiller nogen synderlig rolle, eller hvor det at se på billeder og kommentere disse er et kulturfremmed element?

Noget der aldeles kunne ophidse Franz From var børnepsykologers blinde tillid til den svejtsiske udviklingspsykolog Jean Piagets opfattelse af at småbørn er realistiske, animistiske og artificialistiske og de deraf udledte teoretiske bygningsværker. Fejlen, mente From, ligger i, at man har stillet spørgsmål der er irrelevante for barnet, hvorfor man naturligvis også får uforståelige svar. Mange af de spørgsmål vi stiller børnene, docerede psykologiprofessorer, vedrører ikke børnenes sjæleliv, men derimod børnepsykologernes. Vil man forstå børn, må det ske ud fra deres egne forudsætninger og ikke ud fra det som vi tror, at de tror.

Skarp kritik vakte også den i børnepsykologien forekommende overtro om menneskebørn opfostret af ulve, de såkaldte ulvebørn. Sådanne opfattelser mente From kunne udelukkende trives blandt psykologer, pædagoger og sociologer. Enhver der blot har det ringeste kendskab til ulve ved, sagde han, at finder en ulv et forladt barn, så æder den det ganske enkelt. De, der har kendt Franz From, kan uden besvær forestille sig den indignation og foragt der strømmede fra katederet, når han gik til angreb på slige amnestuehistorier, fremstillet som videnskabelighed. Det var i sådanne situationer man mindedes F. Schaldemoses ord: »Og Smeden den vægtige Hammer svang, og Jernet gnistred og Ambolten klang«⁸.

From var en fremragende og højt respekteret universitetslærer. Ikke blot går der stadigvæk ry om hans forelæsninger, men også hans kollokvier var berømte. De blev afholdt på hans lille kontor, kaldet 'Froms hule', hvor der lige var plads til et skrivebord, en reol og nogle stole. Som en af deltagerne i disse kollokvier siger, så blev her ikke doceret, men man udvekslede erfaringer og satte nysgerrigheden i højsædet. Man diskuterede ikke blot snævre psykologiske problemstillinger, men ud fra Froms grundopfattelse, at det gjaldt om at forstå menneskets handlinger i dets forskellige fremtrædelsesformer, debatterede man fx børneopdragelse i lyset af Margaret Mead og Ruth Benedicts antropologiske studier, Georg Herbert Meads social-interaktionisme, forlystelseslivet i København i midten af det nittende århundrede, Stokers *Dracula* og aktuelle begivenheder som mediet fru Melloni. Man har ind-

tryk af, at det var under disse kollokvier From frigjorde sig fra den Rubinske spændetrøje og lod sit slumrende humanistiske og sociale engagement komme til udvikling. Denne udvikling manifesterede sig sidenhen i mange artikler, kronikker og debatindlæg.

From holdt meget af at debattere, thi det var her han – med ord fra Shakespeares *De lystige koner i Windsor* – kunne tale »frit fra leveren [og] lad[e] lærdommens og visdommens ord flyde.« Men han foragtede overfladiske indlæg, uvidenhed og naivitet i argumentationen. Hans skarpe replikker faldt omgående og kunne virke dræbende, specielt når han med hånligt, vrængende mund udbrød »Sludder«. Nogle følte sig frastødt af hans skarpe kritik, og nogle opfattede ham som vranten og karakteriserede ham som 'en overbegavet sønderjysk gnavpotte!' Men så uforsonlig han kunne være over for sludrevorenhed, så hjælpsomt kunne han træde til, når en studerende var i nød. Efter en magisterforelæsning, hvor klappen i bogstaveligste forstand var gået ned for eksaminanden, gik From stille ind på sit kontor og aftalte med en hypnotisør, at denne skulle behandle eksaminandens eksamensblokering.

Efter sin disputats vendte From aldrig tilbage til den eksperimentelle psykologi, ej heller foretog han sidenhen empiriske undersøgelser. Ikke fordi han tog afstand fra denne del af psykologien, hvilket fremgår deraf, at mange af hans elever forsvarede eksperimentelle undersøgelser for den filosofiske doktorgrad, men hans interesse rettede sig mere mod aktuelle samfundsmæssige problemer. For From lå der en videnskabelig udfordring i at gøre det tilsyneladende uforståelige forståeligt. From var en formidler par excellence, hvilket hans mange kronikker og populære bøger som *Psykologisk Set* (1953) og *En psykolog snakker med* (1957) vidner om. Formålet med disse populære indlæg var at vække til eftertanke. Der var ikke tale om 'populærvidenskab', men derimod om en moden forskers refleksioner over almenpsykologiske forhold baseret på stringent fagpsykologisk viden, fremstillet i et sprog som menigmand kunne forstå.

For From var det at tale og skrive i et klart og for alle forståeligt sprog en ufravigelig betingelse. Han arbejdede intenst med sine sproglige formuleringer og formåede at fremstille selv meget indviklede og vanskelige faglige emner på en klar og koncis måde. Hans disputats er et fint eksempel på denne elegante formuleringsevne. Hans stilistiske færdigheder er ofte blevet berømmet og

udgjorde samtidig et vigtigt redskab i hans til tider bidske polemiske angreb mod ufornuften.

From var altid parat til at kæmpe for en retfærdig sag. Således skrev han i 1970 en stærk polemisk kommentar i Politiken imod det medicinske Forskningsråd, der ifølge From havde slået sig op som forskningens formyndere, da de forbød en ung amanuensis i at udforske cannabis' umiddelbare psykologiske virkninger. From mente dette var et eklatant eksempel på indgreb i den frie forskning.

Froms skarpe analytiske sans viste sig i sin giftige skønhed da han blandede sig i den offentlige debat om Anna Rasmussen, senere fru Mellonis, påståede spiritistiske evner. Ifølge daværende professor i kemi Christian Winthers telekinetiske undersøgelser var mediet i stand til at få penduler, ophængt i et glasskab der stod på et bord, til at svinge uden ydre berøring – endda således at mens det ene pendul oscillerede, stod det andet stille. Winthers nøje fotografiske registreringer af pendulets svingninger blev hudflettet i en kronik i Ekstrabladet. Ud fra sin opdragelse i den strenge eksperimentalpsykologiske metode påpegede From, at naturvidenskabsmanden udelukkende havde koncentreret sig om at registrere pendulets svingninger, men undladt at rette sin opmærksomhed imod det, der var det centrale, nemlig mediets, hendes stols, gulvets og bordets bevægelser. Da man sidenhen undersøgte de Melloniske telekinetiske fænomener på Psykologisk Laboratorium og satte bordet med glasskabet på universitetets betongulv, forekom der ganske vist udsving, men frem for at tillægge årsagen spiritistiske evner konkluderede From, at den mystiske kraft var blevet overført ved hjælp af et knæ mod bordbenet. Der var, skriver From lakonisk, »heller ikke andet at gøre – laboratoriets gulv er af beton og kan ikke sættes i svingninger ved selv den mest energiske rokken.«⁹ Det afgørende for spiritistiske fænomeners fremtræden og registrering viste sig at være indstillingen hos dem der foretager målingerne. Den troende forsker vil i kraft af sin positive indstilling til fænomenet koncentrere sig om at registrere visse ting, men undlade at måle andre, og vil derfor ofte finde belæg for sine implicitte eller explicitte forhåndsantagelser. Modsat vil den kritiske, ikke troende forsker, når han foretager 'experimentum crucis', sjældent finde noget. Froms budskab i den dengang ophedede debat om spiritismens eksistens var enkel og klar: Overnatur-

lige psykiske færdigheder findes ikke. Det er udelukkende de positive forventninger hos iagttagerne og lidt snildhed hos de udøvende, der frembringer disse fænomener. Keine Zauberei, nur Behändigkeit.

Selvom From havde et skarpt blik for fiksfakserier i såkaldte videnskabelige beviser inden for den psykiske forskning, så kendte han sine begrænsninger. Da Uri Geller-feberen rasede i Europa i begyndelsen af 1970'erne og den sagnomspundne 'psychic' kom til København, opfordredes From til at være med som kontrollant under en TV-transmission hvor Geller skulle demonstrere sine fænomenale psykiske færdigheder. Hertil svarede From, at det ville han gerne, hvis han måtte medbringe to dygtige tryllekunstnere. Så blev invitationen afblæst. Givetvis på foranledning af Uri Geller selv, thi han tålte ikke at tryllekunstnere overværede hans forestillinger og derved afslørede det, der i tryllekunstnerkredse var almindeligt kendte tricks. From var her på linje med amerikanske tryllekunstnere som Martin Gardner og James Randi, der har gjort det til deres livsopgave at afsløre alle såkaldte overnaturlige fænomener. Gang på gang har de påvist at videnskabsfolk er elendige til at afsløre taskespillerkunst, da de er vant til at tænke rationelt og er uvante med det, der i tryllekunstnersproget kaldes for »misdirection«.

Igennem hele sit aktive virke satte Franz From spørgsmålstegn ved megen vanetænkning, og han var alt andet end loyal over for forstenede meninger. Ved at stille provokerende spørgsmål, ved at føre en argumentation ud i sin yderste konsekvens, ønskede han at afsløre fordomme forklædt som rationalitet. Med stor heftighed deltog han fra slutningen af 1950'erne og til midten af 1960'erne i pornografidebatten. Som domsmand i Frederiksberg Ret overstemte han sammen med den anden domsmand, redaktør Mogens Lind, den juridiske dommer og fik frifundet en distributør af såkaldte utugtige bøger og blade. Som forsvarerens sagkyndige vidne i Wilhelm Freddie-sagen i 1962 og som en af de 17 kulturpersonligheder, der blev bedt om at udtale sig i forbindelse med Fanny Hill-sagen samme år, argumenterede han skarpsindigt imod anklagernes påstande om, at pornografiske fremstillinger kunne bringe andre i uføre ved at pirre deres sanselige attrå. Pornografi i sig selv interesserede absolut ikke From, han fandt at det han havde læst var kedeligt. Det afgørende for ham, og det han opponere-

de imod, var de andres indgreb i læsefriheden. From hverken kunne eller ville acceptere, at jurister skulle bestemme hvad han eller andre kunne tåle at læse. I nogle sarkastiske dagbladskronikker gik han i rette mod denne form for formynderi, hvor de der i embedsmedfør grundigt havde sat sig ind i utugtige beskrivelser kunne udtale sig om de fordærlige konsekvenser læsning af denne litteratur havde for andre, hvorimod de selv tilsyneladende ikke havde taget den »ringeste skade af de utrolige mængder utugtighed [de] havde gennemløjet i årenes løb.« Farisæere var ham inderligt imod.

I sine seneste år på Universitetet rettede From sin interesse mod udforskning af spisefordomme. Forskningen havde såvel et teoretisk som et praktisk aspekt. På den ene side interesserede han sig for spisefordommens samfundsmæssige begrundelse og forankring, dvs. hvad der betinger deres opståen, vedligeholdelse eller bortfald, og på den anden side var han optaget af at rette folks opmærksomhed mod at spise, hvad der er spiseligt, uanset eksisterende samfundsmæssigt bestemte normer og opfattelser. I forbindelse med dette forskningsprojekt opholdt From sig et halvt år som visiting Professor ved Hong Kong University i 1976 for at undersøge, hvorledes det efter 2. verdenskrig lykkedes englænderne at gøre 1000 års hundespisning ulovligt. Denne undersøgelse var mere af historisk-juridisk art end egentlig psykologisk. Det nærmeste han kom i sin søgen efter en psykologisk forklaring var, at menneskets kategorielle indordning af dyr i spiselige og ikke-spiselige dyr er af afgørende betydning. Med andre ord, det er socio-strukturelle forhold, der betinger vores indstilling til dyret, og dermed også vores affektive og kognitive forholdelsesmåde. At denne indstilling kan brydes og overvindes demonstrerede From, da han i København sammen med sine yngre medarbejdere spiste såvel hund – en pointer, der havde en skæv næse og således ikke kunne bruges som jagthund – og hvide laboratorierotter. Under disse kulinariske måltider var From i sit es og det kom hurtigt til at stå klart for enhver, at for From var et godt måltid et psykoidt emne.

Froms undersøgelser over spisefordomme kom dog aldrig ud over begyndelsesstadiet. Medvirkende hertil var bl.a. studenteroprøret i 1968. Angrebet mod professorvældet generelt og de personlige angreb mod ham specielt gjorde ham bitter. Han disengagerede sig fra studiet og havde kun hånlige ord til overs for det ny-

oprettede studienævn. Han kunne ikke acceptere, at andre skulle bestemme, hvad han skulle undervise i.

Selvom Franz From, på grund af sine medlemskaber i statslige kommissioner, sit store engagement i at formidle psykologi til en større offentlighed, aldrig rigtig fik gang i sin forskning efter disputatsen i 1953, så forblev han igennem årene en af den akademiske psykologis fornemmeste fortolkere. Froms stærke interesse for hvad der rørte sig omkring ham, kombineret med hans imponerende sproglige formidlingsevner, fik stor betydning for psykologiens opblomstring i Danmark og medvirkede til at gøre faget og dets landvindinger kendt i vide kredse. Formidlingsmæssigt led han ikke af den 'Rubinske publikationshæmning.' Ved Franz Froms bortgang mistede faget psykologi en af sine markante skikkelser. Vi er mange der står i stor gæld til ham.

Æret være hans minde.

Noter

1. Kragh-Müller, C. C. (1954). »Psykologen har også en politisk opgave at løse.« *Social-Demokraten*, 9. februar.
2. Politiken 21.marts 1959. Interview med Franz From i forbindelse med udgivelsen af bogen *Menneskekundskab* (sammen med Stürup).
3. From, Franz (1938). »Eksamen og Psykoteknisk Prøve er to Ting.« *Ekstrabladet*, 25. august.
4. Jack, D. (1977). »En eklektiker snakker med.« *Dansk Psykolog Nyt*, 31:367-371.
5. From, Franz (1976). »Hvordan var Rubin? Sådan husker jeg ham.« *Dansk Filosofi og Psykologi*. Filosofisk Institut Københavns Universitet, s. 165.
6. From Franz (1953). *Om oplevelsen af andres adfærd*. København, Nyt Nordisk Forlag.
7. From, Franz (1976) – se note 5.
8. Frederik Schaldemose: 1839. *Censureret Nytaarsgave*. Kjøbenhavn, Trykt hos G.L. Møller, s. 81.
9. From, Franz (1968) »Søgende ånder og åndesøgere.« I *En psykolog snakker med*. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Paul Lindegård Hjorth

Poul Lindegård Hjorth

24. juli 1927 – 21. maj 1998

Af Knud Sørensen

Poul Lindegård Hjorth døde den 21. maj 1998 efter nogle måneders sygdom, der for tidligt gjorde ende på et meget aktivt liv. Med hans død har nordisk filologi mistet en af sine mest fremtrædende og alsidige repræsentanter.

Han blev født den 24. juli 1927 i Holmstrup, Sanderum sogn. Han tog matematisk studentereksamen i 1946 fra Sct. Knuds Gymnasium i Odense, studerede derefter dansk og kristendomskundskab ved Københavns Universitet og tog skoleembedseksamen i 1952. Oprindeligt var han nok mest interesseret i den litterære side af sit hovedfag dansk; sin litteraturlærer Ejnar Thomsen satte han højt, men efterhånden svingede han – uden dog at tabe interessen for litterære og æstetiske værdier – mere over mod fagets sproglige discipliner med inspiration først og fremmest fra lærere som Johs. Brøndum-Nielsen og Poul Andersen, mens han i al fald i sin studietid nok havde et noget ambivalent forhold til Paul Diderichsen. Efter eksamen måtte han bruge to år på militærtjeneste – en tid, han ikke mindedes med særlig glæde –, og derefter tog hans mangesidige karriere sin begyndelse.

Lad mig indlede med at give en oversigt over Pouls mange virkefelter. Fra 1954 til 1955 var han redaktør ved Ordbog over Det Ældre Danske Sprog. Fra 1956 til 1962 havde han et lektorat i dansk sprog ved Lunds Universitet, måske den periode i sit liv, som han tænkte tilbage på med størst glæde. I 1962 blev han universitetsadjunkt i nordiske sprog ved Københavns Universitet og var samtidig deltidsansat ved Supplement til Ordbog over det danske Sprog; i adjunktperioden, der varede til 1965, fik han mulighed for at færdiggøre sin disputats. I 20 år, fra 1964 til 1984, var han medlem af Dansk Sprognævn, og han var formand for Sprognævnet fra 1966 til 1973. I 1965 blev han professor i dansk sprog ved Danmarks Lærerhøjskole, og endestationen i hans løbebane var fra 1978 professoratet i nordiske sprog ved Københavns Universi-

tet, som han indehavde indtil 1992. Han blev indvalgt i Videnskabernes Selskab i 1974 og var et meget aktivt medlem; her følte han, at han havde et fagligt åndehul. Fra 1988 til sin død var han Selskabets redaktør; dette tidskrævende hverv var han som skabt til, og han røgtede det med stor kompetence og megen hjælpsomhed over for de forfattere, som han kom i berøring med. Det må tilføjes, at han var i besiddelse af et fremragende organisationstalent, der gjorde ham selvskreven som bestyrelsesmedlem eller formand i flere faglige foreninger: Selskab for Nordisk Filologi, Universitets-Jubilæets Danske Samfund og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, ligesom han var både tidsskriftsredaktør og redaktør af en række enkeltpublikationer.

Som nævnt blev Pouls faglige forfatterskab meget alsidigt og omfattende. Han er naturligvis kendt først og fremmest som sprogmand, men han var ikke snævert sproglig. Han havde også litterære og stilistiske interesser, der fx viser sig i det lille bind om nyere dansk lyrik, som han var medforfatter til i Lund, og som tjente til at indføre svenske studerende i udvalgte danske digte efter 1870. I flere festskriftartikler tager han stilistiske emner op til behandling: brugen af dialekt hos Hans Kirk, svecismer i Thit Jensens forfatterskab, og hans sproglige undersøgelser munder ofte ud i æstetiske vurderinger. Men tyngden i hans produktion ligger på det sproglige. Han sagde om sig selv, beskeden som han var, at han ikke var specialist på noget område. Som traditionel filolog – og i øvrigt med stor veneration for traditionen – gav han sig af både med det fortidige og det nutidige: sproghistorie, studier over gamle tekster som folkeviser og ordsprog, udgaver af tekster navnlig fra det 16. og 17. århundrede, og beskrivelsen af forskellige sider af moderne dansk viede han også stor opmærksomhed; det gælder både semantik, syntaks og ortografi og sidst, men ikke mindst, leksikografi. En opregning af alle disse områder kunne godt pege i retning af en generalist; men jeg tror, at det i det mindste kan siges, at det, der stod hans hjerte nærmest, var den ældre nydanske periode, 1500 til 1700, og det er da også den periode, som hans venner og kolleger behandler i det festskrift, som de glædede ham med på hans 70 års dag.

Inden jeg går i gang med en nærmere omtale af nogle af disse arbejder, må jeg gøre opmærksom på, at jeg nok er filolog, men ikke nordisk filolog og derfor måske ikke fuldt kvalificeret til at vur-

dere alle disse værker. På den anden side kan jeg dog tilføje, at Poul og jeg havde utallige faglige diskussioner tværs over nordisk og engelsk igennem 50 år, og at vi altid læste og kritiserede hinandens arbejder.

Disputatsen *Filologiske Studier over Karl Magnus' Krønike* – der i øvrigt blev forsvaret i dag for præcis 34 år siden – er egentlig anden del af en totrinsraket. Disputatsen kom i 1965, og dens tekstgrundlag er den udgave af *Karl Magnus' Krønike*, som var blevet udarbejdet og udsendt fem år tidligere. Lad mig her indskyde, at disse bøger – som i øvrigt alle Pouls arbejder – kan karakteriseres ved begrebet akribi, der betyder sådan noget som nøjagtighed og skarp-sindighed, hvortil må føjes hans aldrig svigtende sunde sans. Ikke så meget i de første, men tydeligt i de senere arbejder kommer hertil et forfriskende element: en egen tør humor, hvor han kan finde anledning dertil. Men tilbage til den tekstkritiske udgave af *Karl Magnus' Krønike* og den dermed sammenhængende disputats. Begge bøger viser klart forfatterens detektiviske sporsans. Der foreligger tre tekster: et håndskrift fra 1480, et trykt fragment fra 1509 – disse to vises at gå tilbage til en fælles, men ukendt tekst – og endelig Christiern Pedersens reviderede tekst fra 1534. Disse tre danske tekster er alle bearbejdelser eller oversættelser af en norsk kilde (der igen nedstammer fra de franske chansons de geste). Når man må tale om bearbejdelse eller oversættelse, er det, fordi de danske tekster er præget af den middelalderlige tradition, ifølge hvilken et forlæg kan behandles ret frit af oversætteren. Det vises nu, at de danske tekster indeholder svecismer, og dette kan føre til en teori om, at der har eksisteret et svensk mellemlid mellem den norske kilde og de danske tekster. Der er altså flere ubekendte; men det er muligt at komme kendsgerningerne lidt nærmere gennem et detalstudium af ordforrådet. Konklusionen bliver herefter, at selv om det ikke kan bevises, at der har eksisteret et svensk mellemlid, bliver det lettere at forstå visse træk ved ordforrådet i den danske tekst, hvis man antager, at der fandtes et sådant mellemlid.

Lignende problemer behandles i udgaven af *Sjælens og Kroppens Trætte* og *Ars Moriendi* fra 1971. Her drejer det sig om latinske kilder, og den danske tekst er sine steder mere gendigtning end egentlig oversættelse. Dette værk leder tanken hen på den middelalderlige danske litteraturs nære sammenhæng med den fælleseuropæiske kultur.

En af Pouls store interesser var Matthias Moth (1649-1719), en højtstående embedsmand under Christian V, der ud over sine mange andre gøremål også var oversætter og leksikograf. Moth påbegyndte i 1680 indsamlingen af stof til en meget omfattende ordbog, der desværre aldrig kom i bogform; ved sin død efterlod Moth sig et monumentalt værk, godt 60 håndskrevne folianter. Det er en ordbog, der ikke blot – som det ellers tit var tilfældet i slutningen af det 17. århundrede – behandler gode og anbefalelsesværdige ord, men inddrager alle afskygninger af det danske sprog, således også vulgære udtryk, dialektord og fagtermer. Moths ordbog har da også fået hædrende omtale i den oversigt over ‘Danske ordbøgers historie’, som Poul udarbejdede i 1983.

Det var af økonomiske grunde, at Moths kæmpeordbog aldrig blev udgivet. Det samme gjaldt indtil 1979 et andet storværk skabt af Moth: den første så vidt vides fuldstændige oversættelse til dansk af Ovids *Metamorfoser*. Det oversteg Universitets-Jubilæets Danske Samfunds økonomiske formåen at iværksætte en udgave af hele den oversatte tekst; i stedet blev det overdraget Poul at indlede, redigere og kommentere godt en femtedel af oversættelsen. Resultatet blev et stateligt bind, der også indeholder syv bevarede kobberstik. Og til bogens tiltalende ydre svarer dens indre, der falder i tre dele: først en fyldig filologisk indledning – og her kan jeg ikke lade være at citere forfatteren, der må have forudset, at visse afsnit af indledningen måske kunne forekomme nogle læsere vel tørre, for han bemærker et sted: »Ingen af disse afsnit er med flid gjort ulæselige.....«. Efter indledningen følger tekstudgaven med tilhørende variantapparat, for Moth rettede en del i sin oversættelse, og der afsluttes med en kommentar, som skal bidrage til forståelse af vanskelige passager og af ordbetydninger, der er ukendte i dag, osv.

Der er et par udløbere af denne bog. Udgaven af oversættelsen af Ovid var blevet til under et vist tidspres, da den skulle komme i hundredåret for stiftelsen af Universitets-Jubilæets Danske Samfund. 18 år efter, i 1997, udkom *Matthias Moth og Ovids Metamorfoser*, som går nærmere ind på nogle af de problemer, der ikke var blevet ganske afklaret i 1979-udgaven. Bl.a. gives der forsigtige svar på det vanskelige spørgsmål om, hvilken eller hvilke udgaver af Ovid Moth kan have benyttet som forlæg. Den anden udløber er en artikel fra 1982, der behandler Moths aleksandriner syntaks:

hvor stor bevægelsesfrihed m.h.t. ordstillingsvariation udviser Moth, og overskrider han nu og da tidens norm?

Mens vi endnu opholder os ved de ældre sprogrtrin i dansk, må jeg også nævne en anden af Pouls interesser, nemlig folkevisen og dens sprog. Det er et emne, som man efter hans opfattelse burde behandle med stor varsomhed, simpelthen fordi man ikke ved nok om det. Han fremsætter en ædruelig kritik af, hvad han ser som en noget løs teori om, at folkevisen skulle stamme fra den tidlige middelalder. Denne teori var blevet udkastet bl.a. med henvisning til folkevisens navnestof, men heroverfor dokumenterer han overbevisende, at navnestoffet ikke kan give positiv støtte til en antagelse af tidlig tilblivelse. Efter hans opfattelse udgør folkevisen sit eget univers, også m.h.t. navnestoffet. Selv antager han, at folkevisen stammer fra den sene middelalder, og han understreger, at man ikke kan vide noget sikkert om, hvordan folkevisen »oprindelig« har set ud.

Og så er der endelig klenodiet i det 17. århundredes litteratur, Leonora Christinas *Jammers Minde*, som Poul besørgede en udgave af i samarbejde med Marita Akhøj Nielsen og Ingelise Nielsen. Første bind af denne udgave, med indledning, tekst og variantapparat, nåede han heldigvis at se præsenteret på Frederiksborg Slot den 16. marts 1998, 300 år efter Leonora Christinas død. Udgaven kalder sig diplomatarisk, dvs. at den gengiver håndskriftet med største nøjagtighed: den er – i modsætning til tidligere udgaver – side-, linie-, bogstav- og tegnret. Apparatet er meget fintmærkende, og ud af det kan man læse Leonora Christinas rettelser, tilføjelser osv. på indtil fire niveauer. Desværre bliver det Pouls medarbejder, der alene kommer til at stå for andet bind med sproglige og reale kommentarer og en beskrivelse af sprogformen i *Jammers Minde*.

Leksikografi fyldte meget i Pouls videnskabelige verden. Selv havde han jo i kortere perioder været medarbejder ved ordbøger og var en flittig ordbogsbenytter. I sin artikel 'Danske ordbøgers historie', som jeg allerede har strejft – den var egentlig en del af en kulturministeriel betænkning om 'Vilkår for ordbogsarbejde i Danmark' – giver han en fængslende oversigt over og bedømmelse af vigtige danske ordbøger, der kan inddeles i tre grupper: rigs-sprogsordbøger, historiske ordbøger og dialektordbøger. Mathias Moths ordbog har allerede været berørt. Af særlig interesse for

dette forum kan det være at give en kort omtale af Videnskabernes Selskabs Ordbog, der fik en noget krank skæbne. I modsætning til Moths ordbog var Videnskabernes Selskabs Ordbog styret af det såkaldte akademiprincip, hvorefter den skulle medtage »alle gode, reene, overalt brugelige, og upaatvilelige Danske Oord«, men derimod udelade »Alle grove, plumpe og liderlige Oord og Talemaader, som stride imod Ærbarheden«, for »de behøves ikke at vides for dem, der ikke skiøtte derom, og de som have Lyst til at vide dem, lære dem nok foruden des«. Denne ordbog fik som sagt en krank skæbne: den blev påbegyndt i 1693, lå stille i flere perioder og havde medarbejdere af stærkt svingende kvalitet. 8. og sidste bind blev først udsendt i 1905, og værket var allerede ved sin begyndelse og da endnu mere ved afslutningen forældet og højst uensartet. Dette står i grel modsætning til Ordbog over det danske Sprog, der er i 28 bind, som udkom fra 1918 til 1956, et fuldt professionelt værk, der ganske vist kan volde nogle brugere vanskeligheder, hvis de ikke gør en indsats for at sætte sig ind i værkets systematik og i forkortelserne. Dette havde Poul ofte erfaret som underviser, og derfor udsendte han i 1970 sin fortræffelige *Vejledning i brug af Ordbog over det danske Sprog*; at denne bog udfyldte et behov og slog an, fremgår allerede af, at den (i revideret form) blev genudsendt to gange, i 1981 og i 1993. Endvidere foreligger der fra hans hånd en kritisk gennemgang af leksikografiske arbejder, der er udkommet i perioden 1962-1987. Den kan suppleres med mange ordbogsanmeldelser, som han påtog sig navnlig i de senere år. De er fornøjelig læsning. Anmelderen konstaterer, at det egentlig er en umulig opgave at skrive en tilfredsstillende anmeldelse af en ordbog på den forholdsvis korte tid, man normalt har til rådighed; man skal have brugt ordbogen i flere år, før man virkelig har lært den at kende. Men hvad gør man så? Ja, for en fuldblods systematiker er løsningen at tage ret udførlige stikprøver, »efter den systematiserede tilfældigheds princip«, og så vil der efterhånden danne sig et billede af ordbogens præg, dens fortrin og dens mangler. Og der er jo ingen grund til, at en ordbogsanmeldelse skal være gudsjammerligt kedelig. Anmelderen bekender, at han ganske vist ikke jager efter at sige vittigheder, men at han ikke regner det for en skam at krydre en anmeldelse med humor.

Denne omtale af Pouls store og gode handlinger inden for nordisk filologi kan ikke blive udtømmende; men det må tilføjes, at

der fra hans pen foreligger lærebøger og andet pædagogisk materiale, ikke mindst fra Sveriges-tiden og fra hans tid på Danmarks Lærerhøjskole; det drejer sig bl.a. om analyser af sproget i folkeskolens lærebøger. I forbindelse med sin virksomhed i Dansk Sprognævn havde han lejlighed til at beskæftige sig med forståelseskløften mellem sprogene i Norden. Den dansk-finske sprogkløft frembyder et særlig vanskeligt problem, og her slås det fast, at den med svensk nogenlunde fortrolige finne nok kan forstå norsk. Og så fortsættes der: »Men dansk, som det tales i Danmark, dette højt forædlede resultat af århundreders stræben efter at klare sig med et minimum af artikulatorisk energi, det kan han ikke forstå.« I en anden afhandling skiller han sig fra den ikke lette opgave at give en klart forståelig redegørelse for, på hvilken baggrund Dansk Sprognævn fungerer, og hvorfor det i nogle tilfælde er nødt til at give, hvad der af mange i offentligheden opfattes som »valne svar« på spørgsmål vedrørende sprogrigtighed.

Nævnes må også hans optagethed af mange facetter af det danske sprog, ældre og moderne, der behandles i en række kortere afhandlinger. En af de mest underholdende bærer titlen 'Fra fulert til sjofert'. Bag den ligger mange års indsamling af substantiver på *-ert* (af typen *drivert* og *kuffert*), for filologer er jo samlere (men i Pouls tilfælde bestemt ikke den type samler, der blot akkumulerer løsrevne, ubearbejdede enkeltheder). Denne ordtypes historiske spændvidde antydes i afhandlingens titel: *Fulert* går tilbage til det 16. århundrede og betyder 'ful, led, afskyelig person' og *sjofert* 'sjofel vittighed' er – eller var ved afhandlingens fremkomst i 1980 – ultramoderne. En bunke *-ert*-ord analyseres og klassificeres, og konklusionen er, at dette levende suffiks er en sproglig humørspreader. – Også syntaktiske og ortografiske problemer behandlede han; hvad ortografien angår, kan jeg minde om, at det er Dansk Sprognævn, der redigerer og udsender Retskrivningsordbogen.

Poul havde en højt udviklet formuleringsevne og opbyggede altid sine perioder med største omhu. Når jeg fra tid til anden skulle oversætte noget for ham, kunne det forekomme, at jeg spurgte ham, om jeg måtte hugge en periode over, så at resultatet blev mere letløbende på engelsk. Hertil svarede han gerne »nej, helst ikke«. Men vi fandt dog i reglen en tilfredsstillende løsning. Næsten det værste, han vidste, var, hvis han – hvad der skete et par gange – blev forholdt muligheden for at læse korrektur på en artikel; det

ærgrede ham grusomt at skulle lægge navn til en tekst, der ikke var helt i orden, for læseren kunne jo ikke vide, at forfatteren havde været afskåret fra at luge trykfejlene bort.

Bag denne righoldige produktion stod der et hjertevarmt og charmerende menneske, altid veloplagt, og som det blev sagt ved hans reception på 70 års dagen, havde han en evne til ikke at blive uvenner med sine fagfæller. Ganske vist må det nok tilføjes, at han i de yngre år kunne være lidt brysk, hvad der vist egentlig kun dækkede over hans utålmodighed: Lad os nu få det problem klaret i en fart! Men alderen mildner. – Han var myreflottig og havde en jernhård selvdisciplin. Jeg husker et nytår for mange år siden, da vi begge boede på Nordisk Kollegium. Jeg havde mit hjem i Brønshøj, og han blev inviteret til at tilbringe nytårsaften hos os. Men nej, desværre; han skulle læse til eksamen. I øvrigt var han meget beskeden og selvkritisk, af og til måske lidt for meget. Jeg tror ikke, at han nogen sinde satte pennen til papiret uden at have noget vigtigt på hjerte; men alligevel kunne han finde på at skrive på de særttryk, jeg modtog fra ham: »Ak ja, det er såmænd det hele« eller »Dette får du kun for fuldstændighedens skyld« eller »Det er vist min hidtidige bundrekord«. På den anden side var han stolt over sidste år at udkomme på italiensk, selv om han samtidig var noget fortørnet over, at hans navn nu igen var stavet forkert.

Som filolog var Poul inderlig utilfreds med udviklingen inden for sit fag i den sidste menneskealder; som han udtrykte det: »det er virkelig lykkedes at nedbryde eliteuddannelserne«. Det er en udvikling, der dels har haft tendens til at trænge de hårde, vanskelige og derfor blandt mange studerende upopulære discipliner i baggrunden, dels har sat mere løse teoribygninger i forgrunden. Poul anerkendte nytten af strukturalistiske principper, fx når det drejede sig om at udarbejde en fonematisk beskrivelse. I øvrigt brød han sig ikke meget om højtflyvende teorier. Hans forhold til transformationsgrammatikken var fx køligt behersket, og i en artikel, hvis emne var anmeldelse af ordbøger, bemærkede han, at han kunne klare sig med at være teoriløs, men at det bestemt ikke var det samme som at være metodeløs.

Det var vist navnlig indførelsen af en bachelorordning i danskstudiet – en ordning, der kun gav de studerende en meget overfladisk orientering i nogle af de hårde discipliner – som gjorde, at han, da muligheden viste sig, trak sig tilbage i 1992, ikke til

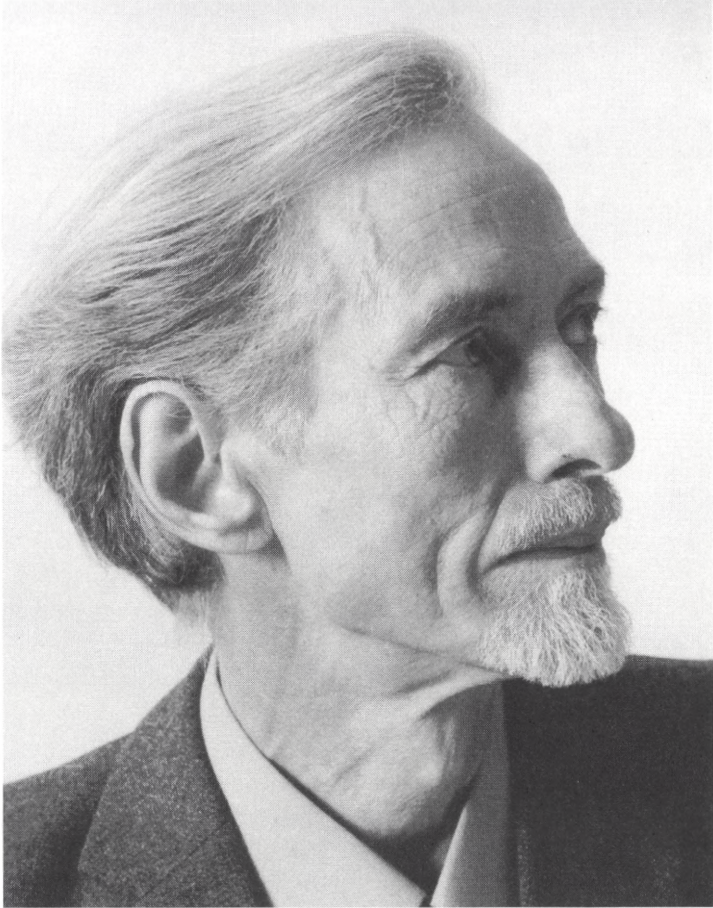
et fredeligt otium, men til en faglig tilværelse, der var omtrent lige så travl som tidligere. Han bestred stadig sit redaktørhverv i Selskabet, og der var flere arbejder, som han brændte efter at færdiggøre. Desværre nåede han ikke det hele; men det var en meget stor glæde for ham at få overrakt et fornemt festskrift i sommeren 1997, og det var en lykke, at han – skønt sygdomsmærket – kunne være til stede ved fremlæggelsen af *Jammers Minde*-udgaven et par måneder før sin død.

Vore tanker går i medfølelse til Pouls trofaste ægtefælle gennem 46 år, Søs Lindegård Hjorth, og til hans to børn og deres familier.

Æret være hans minde.

Bibliografi

En bibliografi over Poul Lindegård Hjorths faglige publikationer findes i det festskrift, som han modtog på sin 70 års dag: Flemming Lundgreen-Nielsen, Marita Akhøj Nielsen og John Kousgård Sørensen (red.) *Ord, Sprog oc artige Dict*, 1997, s. 533-541. Den skal suppleres med de arbejder, der er anført i *Danske Studier* 1998, s. 18.

Quil Aindfelds.

Arild Hvidtfeldt

26. juni 1915 – 17. februar 1999

Af Finn Ove Hvidberg-Hansen

»Set udefra kan det virke som om mit levnedsløb er faldet i flere større afsnit, der ikke har haft ret meget at gøre med hverandre. Endnu på 50-års fødselsdagen kunne man skæmte med spørgsmålet, om jeg nu egentlig var en journalist, der for sin fornøjelse i fritiden gav sig af med religionshistorie, eller om jeg var en student, der af hensyn til familiens forsørgelse var nødt til at have erhvervsarbejde. Begge synspunkter var for øvrigt lige rigtige. Selv opfatter jeg ikke dette livsløb som delt i afsnit. For mig har der været god sammenhæng i det alt sammen. Afsnittene vedrører kun ansættelser og levebrød. Udenfor stående iagttagere har i reglen kun haft øje for de skiftende ansættelsesforhold. Det har aldrig forholdt sig sådan, at jeg uformidlet har sprunget fra det ene til det andet, det var altsammen noget der foregik sideløbende.«

Således indleder Anton Poul Arild Peter Hvidtfeldt sit præsentationsafsnit i den bog, som blev hans sidste: *I fred og krig*, som udkom i 1995 – og, som enhver vel kan fornemme, ikke uden en vis, charmerende selvironi, for Arild Hvidtfeldts livsløb må såvist, hvad erindringsværket i højeste grad vidner om, kaldes omskifteligt, med mange facetter. Alene selve erindringsbogen gør det til en taknemmelig opgave at skulle tale mindeord – hvortil kommer, at Hvidtfeldts videnskabelige indsats må siges på en gang at have et varieret og dog tillige et helstøbt præg.

Arild Hvidtfeldt blev født 26. juni 1915 i Sundbyerne, Amager Boulevard-kvarteret, som søn af assistent, senere postmester i Hellerup, Alexius Lundahl Hvidtfeldt og hustru Anna Thea Petersen. Som Hvidtfeldt selv beretter i sit erindringsværk, døde hans mor dagen efter sønnens fødsel og blev begravet på dagen før sin etårs bryllupsdag. I det tidsrum, som nu forløb indtil faderen giftede sig igen i 1917, var det morforældrene, der – som det hedder – »på det kærligste passede og plejede mig i mine to første leveår, indtil min far giftede sig igen med den kvinde, jeg altid har betragtet som Mor«.

Skole- og gymnasieårene var geografisk centreret om Øregårds Gymnasium og kvarteret om Hellerup posthus, hvor faderen som nævnt havde tjenestested og tillige tjenestebolig. Om skoleårene hedder det i erindringsbogen, at «jeg har intet at fremføre af den art minder, hvormed man ellers kan vinde læsernes sympati i erindringer fra barndommen. Jeg har ikke haft uforstående forældre, ikke modbydelige søskende, ingen ond husbond eller tyranniske lærere. Ejheller har jeg som dreng gået med træsko, hvorved tænkes – ikke på de nutidige modeller i hvid plastik, benyttet af klinikdamer med flere. Talen er om rigtige træsko. Af træ«. Altså, kort sagt en forholdsvis ukompliceret barndom, der ikke gav mulighed for – som det jo ellers nu om dage er gængs – at læsse egne fejltrin eller uheld over på hjem eller samfund!

I gymnasietiden, der afsluttedes med en matematisk studentereksamen, modtog Hvidtfeldt gennem en af sine klassekammerater, Asmund Rostrup, en faglig impuls, der senere skulle blive af afgørende betydning. Faderen, dr.phil. Egill Rostrup, som i 1930'erne var sceneinstruktør på Det Kgl. Teater, var ved siden af sit arbejde meget optaget af religionshistorien og havde derved fået kontakt og senere hen et nært venskab med Vilhelm Grønbech. Og når Arild Hvidtfeldt jævnligt besøgte sin skolekammerat, faldt det naturligt, at dr. Rostrups stærke engagement i religionshistoriske emner smittede af på den unge gymnasias. Således fik han af Rostrup dette gode råd: «Når du skal give dig af med videnskabeligt arbejde, skal du så tidligt som muligt, helt fra begyndelsen, vænne dig til at skrive citatsedler på alt hvad du kan vente senere at få brug for, så skriv med det samme en henvisning til stedet. Du kan bruge en billig notesblok med blade til afrivning og opbevare dem i en papæske – idet Rostrup pegede hen på fem, seks skotøjsæsker på skrivebordet, og viste at de var stopfyldte med citatsedler, de fleste fra græske tekster«. Af Vilh. Grønbech havde Rostrup fået den engelske udgave af *Vor Folkeæt i Oldtiden*, med dedikation, et eksemplar, som senere Hvidtfeldt fik som gave.

En anden afgørende faktor var for Hvidtfeldt i gymnasieårene hans engagement i politisk arbejde. Det var den familiemæssige baggrund, hvor både far- og morforældre var medlemmer af Socialdemokratiet, der fik en redaktør på bladet *Socialdemokraten* til at karakterisere Hvidtfeldt som «biologisk socialdemokrat». Så selv om Hvidtfeldts forældre ikke selv var politisk placerede, endsige

aktive, faldt det ham selvfølgelig at melde sig ind i DSU – det var jo i 1920'ernes og 30'ernes politisk urolige tid, hvor nogle af de hjemlige politiske ungdomsorganisationer ikke altid vidste hvilken fod de skulle stå – eller marchere – på, et forhold, der for øvrigt i 1933 endte med et uniformsforbud for medlemmer af politiske ungdomsorganisationer.

Samtidig med polit.-studiet, der dog aldrig blev ført helt til ende, involverede Hvidtfeldt sig fra 1935 i forskelligt journalistisk arbejde, dels på *Socialdemokraten*, dels på *Kristeligt Dagblad*, og fra 1939 på det amerikanske *United Press'* københavnerredaktion, her under mere faste former indtil 1941, hvor USA's deltagelse i krigen medførte lukning af *United Press*.

Men selvom polit.-studiet ikke blev helt gennemført, fik Hvidtfeldt dog under dette studium en indføring i sociologi gennem professor Axel Niensens undervisning, suppleret med Joseph Davidsohns undervisning som privatdocent – som Hvidtfeldt formulerer det: «Gennem disse to lærere kom man i berøring med materiale og teorier om primitive samfundsformer, men når man kommer til primitive samfund, kommer man uvægerligt også til primitiv religion, som jeg jo i forvejen havde lidt begreb om», hedder det i erindringsbogen.

I 1941 publicerede Hvidtfeldt sit første videnskabelige arbejde: *Mistelteinn og Balders Død*, i *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed* – fremstået som resultat af studiet af J.G. Frazer's religionshistoriske tobindsværk, som Hvidtfeldt fik i hænde i svensk udgave: *Den gyllene Grenen*. De spegede kildeforhold blev her analyseret, og Hvidtfeldt argumenterede for, at «mistelten» er navnet på et sværd. Samtidig kom, karakteristisk for Hvidtfeldts faglige «dobbeltilværelse», delt mellem religionshistorie og polit.-studium, artiklen: *Det kgl. Rettertings Domme af 20. og 21. Oktober 1575*, i *Historisk Tidsskrift* 1943, og foranlediget af en anmeldelse i samme tidsskrift året før af retshistorikeren Stig Iuuls disputats; og året efter kunne Hvidtfeldt glæde sig over, at Stig Iuul tilsluttede sig hans synspunkter i en artikel i *Historisk Tidsskrift*.

Efter et års tid, hvor Hvidtfeldt ledede «I/S Nordisk Nyhedscentral», med domicil på Vesterbrogade og med vinduesfacader, der tillod ophængning af håndmalede spisesedler med dagens bedste udenlandske nyheder og udstilling af presefotos og landkort, vi-sende bevægelserne på krigens fronter – og tillige et distributions-

sted for illegal litteratur, måtte Hvidtfeldt fra slutningen af juli 1943 se sig om efter anden beskæftigelse. Dagen efter Mussolinis fald d. 25. juli 1943 gik Hvidtfeldt op til chefredaktør Peder Tabor på *Socialdemokraten* og spurgte om muligheden for en løsere ansættelse, og blev mødt med spørgsmålet: »Kunne De tænke Dem at komme til Berlin?» – hvortil Hvidtfeldt næsten uden tøven svarede ja. Tidligt om morgenen d. 20. september sagde han da farvel til fremmødte venner og familie på Hovedbanegården – som han selv udtrykker det: »Far havde anbragt et »kongemærke« i mit knaphul; hidtil havde jeg ikke brugt det, fordi det var mere anonymt at lade være, men nu var det indlysende på sin plads, og det blev sidende krigen ud«.

Tiden som korrespondent for *Socialdemokraten* i Berlin frem til kapitulationen i maj 1945 blev selvsagt en turbulent tilværelse, jo nærmere kapitulationen des mere kaotiske blev de ydre forhold. Man må beundre både pligtopfyldelsen og udholdenheden, hvormed Hvidtfeldt virkede i Berlin som korrespondent, og når man læser om denne periode i hans erindringsbog, spørger man ofte sig selv, hvordan det egentlig var til at holde ud. Personligt mod krævede det i al fald. »Det gjaldt om at holde sig på ret køl, ved at leve så normalt som muligt under de unormale forhold«, hedder det i selvbiografien. Fagligt var tiden i Berlin ingenlunde spildt: Hvidtfeldt brugte pauserne til at få læst noget faglitteratur, hvad der fik hans værtinde, der (som det siges) »snakkede og snakkede og snakkede«, til, med en blanding af humor og bitterhed at beklage sig over, at Hvidtfeldt »var for meget optaget af de gamle guder«.

I tiden efter det mislykkede attentat på Hitler d. 20. juni 1944 var al korrespondentvirksomhed umuliggjort, og det gav ekstra tid til at gå på jagt i de videnskabelige bogantikvarier, der endnu fandtes, og her gjorde Hvidtfeldt et for sin videre løbebane afgørende bogfund, nemlig Edu. Selers *Altmexikanische Studien* bd. 2, indeholdende tre vægtige afhandlinger, dels om trolddom og troldmænd i det gamle Mexiko, dels om billedlige fremstillinger af mexikanske årstidsfester, samt den tredje, et detaljeret materiale om de første fem mexikanske årstider, på originalsproget aztekisk, og med oversættelse og fyldig kommentar. Betydningen af dette materiale karakteriserer Hvidtfeldt selv således:

»Nu sad jeg med disse tekster, der udførligt skildrede aztekiske

ritualer i folkets eget sprog. Den dag i dag kan man undre sig over, at dette materiale ikke forlængst var blevet udnyttet efter dets ydeevne....Til den umiddelbare interesse med henblik på Mexiko føjedes den meget vigtigere omstændighed, at teksterne bevæger sig i et religionshistorisk spændende område, nemlig overgangen fra primitiv kultur til bykultur, et område med indgribende betydning for alle grene af kulturhistorien. Det er en fase, som man ellers må slutte sig til, hypotetisk, gennem en tilnærmelse fra flere kanter, men her kommer man midt ind i den. Forudsat man læser den originale tekst«.

Med denne karakteristik har man i virkeligheden hovedtesen i den afhandling, der i december 1958 skaffede Hvidtfeldt den filosofiske doktorgrad med afhandlingen *TEOTL and IXIPTLATLI. Some central Conceptions in ancient Mexican Religion*, forsvaret d. 18. december 1958 med professor i religionsvidenskab Sv. Pallis som første officielle opponent og dr. Ernst Mengin som anden opponent, medens bibliotekar, dr.phil. J. Prytz Johansen opponerede *ex auditorio*. Af de tre opponenter var dr. Mengin den, der fagligt stod emnet nærmest, idet han som en af de dengang fineste kendere af gammel mexikansk religion og kultur siden 1949 virkede som lektor i fagområdet ved Københavns Universitet. Disputatsen var således epokegørende i sit emne og område, hvortil kommer, som førsteopponenten udtrykte det: «at en af arbejdets mange fortjenester var, at afhandlingen indeholdt en virkelig these, den nemlig, at der findes et sammehængende forløb i den religiøse udvikling fra de primitive samfund til de første agerbrugsbyer og primitive bysamfund, og hvortil kom, at dr. Hvidtfeldt har gennemført en helt ny måde at klassificere myterne på«.

Disputatstitlens første ord forklarer Hvidtfeldt således: »Ordet *teotl* oversættes normalt med »gud« eller »gude«, men i en række tilfælde ville det være mere præcist at oversætte det med »hellig, sakral- eller ritual-«. Ordet *ixiptlatli* oversættes efter omstændighederne normalt snart med »billede«, snart med »repræsentant eller lignende«.

En vigtig side af afhandlingen er en påvisning af rigtigheden af det forhold mellem myter og kult, forstået som rituelle handlinger, som den engelske religionsforsker Robertson Smith i 1889 fremsatte i værket *Lectures on the Religion of the Semites* – at myterne er sekundære i forhold til de rituelle handlinger, ikke omvendt – en te-

se, som Robertson Smith ikke nærmere underbygger med eksempler, hvilket Hvidtfeldt til gengæld gør i sin afhandling.

Med omtalen af disputatsen i tilknytning til Hvidtfeldts opdagelse i Berlin af det gamle mexikanske materiale er imidlertid begivenhedernes gang foregrebet i tiden lige efter sommeren 1945. Selvbiografien slutter med at berette, at Hvidtfeldt straks efter sin hjemkomst fra Sovjetrusland, hvor han sammen med det øvrige berlinske journalistkorps måtte finde sig i at blive interneret i nærheden af Moskva indtil august 1945, af chefredaktør Tabor fik tilbud om en USA-rejse i egenskab af journalist – en metier, som Hvidtfeldt beholdt indtil 1963, senest som udenrigspolitisk redaktør ved bladet *Aktuelt*. Men sideløbende med journalistisk arbejde tog Hvidtfeldt nu for alvor fat på studiet af religionshistorien og blev magister i 1955. Efter disputatsen virkede han dels som lektor ved Danmarks Biblioteksskole, dels som konsulent ved rigsbibliotekembedet, begge steder fra 1965, og fik samme år et forskningsstipendium ved Københavns Universitet til afløsning for et i 1962 tildelt universitetsadjunktur, i hvilken sidstnævnte periode Hvidtfeldt måtte bruge af sin forskningstid til at vikariere i faget kristendomskundskab, hørende under faget religionshistorie.

Årene efter 1960 var i det hele travle og frugtbare år. Ved siden af de nævnte funktioner engagerede Hvidtfeldt sig i »Nordisk Sommeruniversitet«, således som formand for den danske landsafdeling 1962-67, efter i to år forud at have været formand for den københavnske afdeling; samtidig var han fra 1960 medlem af Det nordiske Præsidium indtil 1970. Og i samme tiår så en række værker fra hans hånd dagens lys: således i 1961 *Religioner og kulturer. Nogle hovedtræk af den almindelige religionshistorie*, forfattet på baggrund af erfaringerne fra den undervisning i religion i Borgerdydsskolen, som Hvidtfeldt gav fra 1956 og nogle år frem. I 1968 bidrog han med kapitlet *Indianske højkulturers religioner* i det af Jes Asmussen og J. Læssøe udgivne trebindsværk: *Illustreret Religionshistorie* (udkom også på tysk i 1971). Fremdeles en analyse af den såkaldte homeriske hymne til gudinden Demeter: *Demeter-hymnen som religionshistorisk kilde*, udgivet i *Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning* i 1970. Sin gamle kærlighed til det mexikanske glemte Hvidtfeldt dog ikke: allerede i 1963 udgav han *Mexicos Fald. Sahagúns 12. bog* – som han oversatte fra aztekisk, fra franciskanermunken Bernardino de Sahagúns beskrivelse fra det 16. århundrede af Mexi-

kos historie. Bogen tilegnede Hvidtfeldt pietetsfuldt Ernst Mengin, »i hvis skikkelse« – som det hedder – »Københavns Universitet har overtaget og videreført den mexikanske forsknings bedste traditioner«.

Faget religionshistorie har i grunden på flere måder haft en mærkelig position herhjemme: et problem for dets dyrkere har vistnok været ønsket om at holde en vis distance til teologien – om dette ønske også fra teologernes side har været gensidigt, skal være usagt! Et andet forhold har været fagets affinitet til sociologien, denne forstået som viden om samfundsformål i almindelighed, herunder samfundstilstande og –forhold mellem forskellige grupper, samt mellem det enkelte individ og de grupper, individet tilhører.

Arild Hvidtfeldt udgav i 1979 i Selskabets pjece-serie: *Grundvidenskaben i dag*, nr. 13, en oversigt over disse forhold: *Religionssociologiens plads blandt humaniora*, hvor han placerer det nye fag, religionssociologien, i grænseområdet mellem sociologi og religionshistorie. Hvidtfeldt stiller krav om indsigt i både det religionshistoriske stofområde og i samfundsvidenskabelige teorier og metoder, med lige stor skepsis over for sociologers tilbøjelighed til at koncentrere sig om forfinede målinger af elementer i moderne vestlige religioner uden bredere religionshistorisk forståelse, og over for religionshistorikeres tilbøjelighed til at fordybe sig i teksternes sproglige og indholdsmæssige spidsfindigheder uden megen opmærksomhed over for deres placering i bredere sociale sammenhænge. Religionssociologien kan her fastholde forståelsen af religionerne i deres nøje sammenhæng med samfundsudviklingen i øvrigt.

Hvad der endvidere har karakteriseret faget religionsvidenskab herhjemme, er det forhold, at fagets kræfter længe var så stærkt domineret af Vilh. Grønbechs kolossale position gennem fagets første lange periode helt frem til 1940'erne. Som det er blevet sagt af en af Hvidtfeldts elever, Tove Tybjerg: «Grønbechs synspunkter har præget så at sige alle efterfølgende danske religionshistorikere. Tættest på Grønbech er Jørgen Prytz Johansen, der med stor pietet videreførte arven fra Grønbech, hvorimod Svend Pallis og Arild Hvidtfeldt tog afstand fra de mere eksistentielle dimensioner i Grønbechs forfatterskab, men videreudviklede de teoretiske implikationer af Grønbechs nybrud«.

Men denne position var imidlertid ikke ukontroversiel. Hvorvidt disse, for en udenforstående lidt uhåndterlige, forhold har haft indflydelse på den situation, der opstod, da Sv. Pallis, Grønbechs efterfølger i professoratet i religionshistorie, i 1964 gik af, og en efterfølger skulle udpeges, er svært at sige. I al fald kom de to ansøgere, hvoraf Hvidtfeldt var den ene, ikke i betragtning, idet bedømmelsesudvalget ikke kunne blive enige, så at det end ikke kom frem til en endelig bedømmelse. I stedet blev det vedtaget at inddrage bibliotekar, dr. J. Prytz Johansen i den endelige bedømmelse, der resulterede i, at han udnævntes efter Sv. Pallis i 1965.

Men det videnskabelige klima ændredes hurtigt i slutningen af 1960'erne, og i 1970 blev Hvidtfeldt da kaldet som professor i religionssociologi, hvorved dette aspekt af faget religionshistorie fik en fast forankring ved Københavns Universitet. Det samme gjaldt faget Indianske Sprog og Kulturer, som Hvidtfeldt således påtog sig at videreføre efter sin lærer, dr. Mengins afgang i 1971.

Udnævnelsen til professor gav Hvidtfeldt arbejdsro til, i de følgende år at udgive en række værker, fortrinsvis af mere almen religionshistorisk karakter. Således i 1974 værket *Latinamerika*, omhandlende de indianske højkulturer; i 1976 *Nordamerika*, i supplementsrækken til Grimbergs Verdenshistorie. Selv redigerede han serien *Verdens Religioner*, hvoraf han udgav bogen om *Buddhismen (Indiske Religioner, I)*, og *Hinduismen (Indiske Religioner, II)*, henholdsvis i 1982 og 1984. I sidstnævnte år desuden bind 11 i Politikens Verdenshistorie: *Hinsides havene* – til hvilken serie Hvidtfeldt i 1983 udgav bind 7: *Kulturernes korsvej*. Ligeledes på Politikens Forlag udgav han *Politikens Religionsleksikon* i 1992, og samme år og på samme forlag den meget veldisponerede *De hellenistiske religioner*, som giver en grundig og klar oversigt over hele dette store og komplekse område.

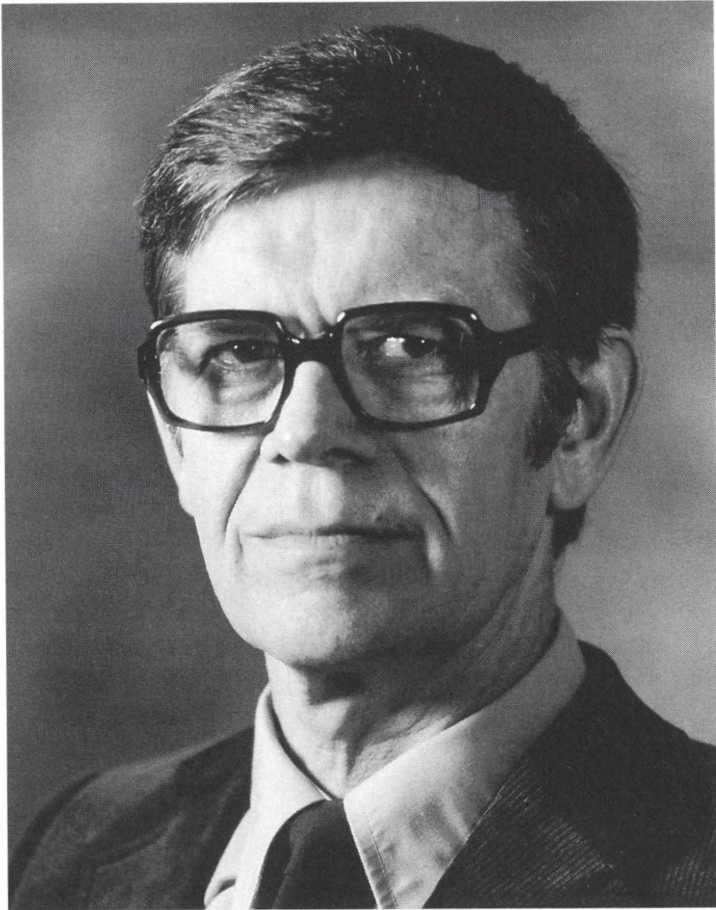
Men med de to sidstnævnte udgivelser fra 1992 er passeret året for Hvidtfeldts afgang fra professoratet i 1985 – men de vidner, sammen med bogen *Politikens Introduktion til Religion. Ritualer og Myther* fra 1994 om, at hans videnskabelige aktivitet holdt sig længe efter hans fratreden som 70-årig.

Skulle man nu – ud fra den ganske omfangsrige produktion gennem 1970'erne og frem til den afsluttende selvbiografi i 1995 – tro, at Arild Hvidtfeldt levede et udelukkende bogligt-litterært og følgelig solitært liv, tager man grundigt fejl. Som udtrykt med hans

egne ord i selvbiografiens præsentationskapitel: «Til den indledende præsentation må endelig høre, at jeg som den inkarnerede ægtemand, jeg er, nu (i 1995) har været gift i 58 år. Omend ikke med den samme. En god hustru kan man ikke få for mange af!» Arild Hvidtfeldt var gift i alt fire gange, senest – og sødt – med redaktør Bodil Hvidtfeldt, f. Lassen.

Arild Hvidtfeldt blev medlem af Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab i 1975, og han deltog stedse, og til kort før sin død i 1999, flittigt, aktivt og fornøjeligt i Selskabets møder. Personligt lærte jeg først Arild Hvidtfeldt at kende, da jeg selv blev medlem af Selskabet, og mit nære og gode bekendtskab med ham betragter jeg som et af de privilegier, som medlemskabet af Selskabet for mit vedkommende har medført. – Jeg vil afslutte med at citere en linje fra et afsluttende kapitel i Hvidtfeldts disputats, nemlig de to aztekiske ord: *MA IXQUICH*, som han selv oversætter: «Let it be enough!»

Æret være hans minde.

I. H. Moustgaard.

Ib Kristian Moustgaard

10. januar 1926 – 3. oktober 1997

Af Rolf Kuschel

Den 3. oktober 1997, i en alder af 71 år, afgik professor, dr. phil. Ib Kristian Moustgaard ved døden. Han fødtes den 10. januar 1926 i Løsning, nord for Vejle Fjord, og voksede op i en præstefamilie. Som 21-årig tog han lærereksamen fra Ranum og fungerede derefter som kommunelærer indtil 1962, hvor han blev seminarielærer på det daværende Blaagaards Seminarium. Han var kendt for sin redelighed og loyalitet over for såvel lærere som elever. Der var meget respekt om hans undervisning i tegning og fysik. I fysiktimerne var han en gudbenådet eksperimentator. Hans pædagogiske udgangspunkt var at provokere sine elever til selv at finde forklaringer på tilsyneladende indviklede problemer, for derved at skærpe deres opmærksomhed. Han engagerede sine elever ved til tider at præsentere dem for uventede forsøgsopstillinger. Da han skulle forklare begrebet 'kraft', lod han pludselig en høj sort kasse rutche hen langs bordet, uden berøring af nogen art. Hvad han først senere afslørede for de måbende skoleelever var, at en hjælper sad skjult under katederet og trak i en ganske tynd tråd. Alle-rede som kommunelærer havde Moustgaard en trang til at undre sig, opstille hypoteser og eksperimentelt at afprøve disse. Blandt andet undrede han sig over at eleverne havde vanskeligheder ved at fremføre det geometriske bevis for den pythagoræiske læresætning, når den anvendte figur ændredes mht. orientering. Moustgaard havde observeret, at i alle lærebøger var den geometriske hjælpefigur placeret på samme måde, dvs. med den længste side parallelt med bogsidens nedre kant. Hurtigt opstillede han et forsøg, der skulle be- eller afkræfte hvorvidt forståelsesvanskelighederne var afhængig af trekantens placering i lærebøger. Så afholdt han var i fysiktimerne, så frygtet var han som gårdvagt. Som en af hans elever erindrer, så måtte man hurtigt efterkomme hans henstillinger om at stå på lige række i skolegården, for ellers vankede der et trælar. Han var berømt for den hastighed, hvormed han

kunne løfte sit knæ. Man kan kun gisne om, hvorvidt denne specielle fysiske færdighed var med til at skabe hans interesse for auto-kinesens paradoksale bevægelser: deplacering uden oplevet bevægelse, som han sidenhen kom til at disputere over.

Samtidig med sin gerning som kommunelærer tog Ib K. Moustgaard studentereksamen på aftenkursus og påbegyndte i 1953 sit magisterstudium ved Københavns Universitet. Otte år efter blev han magister i psykologi, i 1969 blev han dr. phil. og i 1972 overtog Moustgaard afgåede professor Tranekjær Rasmussens professorat i psykologi, med erkendelsespsykologi som særligt fagområde. I 1979 blev Moustgaard medlem af Det Kongelige Danske Videnskabskabernes Selskab.

Som seminarieelev fik Moustgaard en dag ved tilfældighedernes spil fat i R.H. Pedersens bog *Undersøgelser over Haandskrivning*. R.H. Pedersen havde været ansat som docent på Psykologisk Laboratorium ved Københavns Universitet og havde arbejdet under professor Alfred Lehmanns auspicer. Opdraget i den strenge eksperimentelle metode, havde R.H. Pedersen foretaget undersøgelser over skriveprocessens forskellige elementer såsom skriftens hældning, skrive- og fingertryk, papirets leje, armens stilling m.m. Det, der fascinerede den unge seminarieelev Ib K. Moustgaard, var ikke blot de strenge krav til eksperimentets gennemførelse, men også udviklingen af de fintmærkende og finurlige måleinstrumenter, som R.H. Pedersen anvendte, såsom skrivevægte, fingertrykspenkeskaffer og de forskellige apparater til bestemmelse af papirlejet, legemets lodrette midtlinie og underarmens retning.

Under sin studietid fungerede Moustgaard i en årrække som voluntør for professor Edgar Tranekjær Rasmussen og assisterede denne i en række forskningsprojekter. Moustgaard blev hurtigt kendt for sin forbløffende energi og flid, forenet med den største udholdenhed. Under sit studium blev han involveret i studier af autokineseproblemer, dvs. udforskning af oplevede bevægelser der ikke modsvares af fysiske bevægelser, de såkaldte skinbevægelser. Efter sin magisterkonference modnedes lysten til at fordybe sig i dette emne hvilket han fik mulighed for, da han i 1964 fik tildelt et kandidatstipendium. I denne periode foretog Moustgaard en lang række eksperimenter, der i 1969 resulterede i disputatsen *Autokinese. Studier over bevægelsesoplevelser af autokinetisk natur*. Disse undersøgelser af skinbevægelser udviklede sig til et livslangt studi-

um, og førte sidenhen Moustgaards interesser i retning af psykologiske registrerings- og beskrivelsesproblemer. Formålet med disputatsen var, ved hjælp af differentierende analyser af store dele af autokineseområdet og på baggrund af en lang række systematisk udførte eksperimenter, at konstruere »en forenende autokinesehypotese«. I stedet for, som sine forgængere inden for området, at forsøge sig med en enkelt teori, opstillede han et helt system af hypoteser, der tilgodeså »samtlige betingelser for fremkomsten af autokinesevarianter«. Det var en ikke ringe opgave den unge magister i psykologi havde stillet sig. Thi ikke blot fandtes der på daværende tidspunkt mange divergerende opfattelser af fænomenet, men også mange registreringsproblemer skulle løses.

Som den grundige forsker Ib K. Moustgaard var, forsøgte han at lokalisere de første beskrivelser af autokinesefænomenet. Han fandt frem til at polyhistor Alexander von Humboldt allerede den 22. juni 1799 på en rejse til De Kanariske Øer havde observeret, hvorledes lavtstående stjerner i 7-8 minutter synes at bevæge sig i en zigzagbevægelse, som von Humboldt kaldte for Sternschwanken. Medens von Humboldt var overbevist om, at forekomsten af Sternschwanken var knyttet til et bestemt område på Teneriffa, nemlig dér, hvor han selv havde observeret dem, påviste astronomiprofessor Schweizer fra Moskva få år senere, at samme fænomen også kan fremkaldes eksperimentelt i laboratoriet og at Sternschwanken var et alment forekommende subjektivt fænomen. Begrebet autokinese blev dog først indført i 1887 af tyskeren Aubert, der talte om »autokinetische Empfindungen«.

Veltrænet i den på Psykologisk Laboratorium udviklede fænomenologiske forskningsmetode, hvor stringens i den eksperimentelle opstilling blev kombineret med en medinddragen af forsøgspersonernes oplevelsesverden, påbegyndte Moustgaard i slutningen af 1950'erne en række eksperimenter over den visuelle autokinese. Det blev en forskningsodyssé der strakte sig over næsten 20 år, og var grundforskning i ordets egentlige forstand. Men Moustgaard havde også fra begyndelsen af stillet sig en storstilet opgave. Han ville analysere hele det autokinetiske emneområde, samt nøjere efterprøve de variabler der kunne influere på autokineseoplevelsen.

Grundopstillingen i de klassiske autokinese-eksperimenter var en lille lysende plet som forsøgspersoner skulle iagttage binoku-

lært og med øjnene i primærstilling, dvs. lyspletten befandt sig i forsøgspersonens medianplan og øjenhøjde. Pletten var 1 mm i diameter. Forsøgspersonerne, 116 ialt, sad i et totalt mørkt rum i en afstand af 4 m fra lyspletten. Megen energi og opfindsomhed blev lagt i udvikling af forskellige forsøgsserier med henblik på at belyse betydningen af diverse variables indflydelse på autokinesen.

På et tidligt tidspunkt i undersøgelserne over autokinese blev Moustgaard opmærksom på såvel psykologiens generelle som autokinesens specielle beskrivelsesproblemer. Han stødte bl.a. på det problem, at forsøgspersoner ofte savnede dækkende udtryk for deres oplevelser. Dette var især tilfældet ved oplevet bevægelse uden deplacering. Andre uklarheder i beskrivelsen opstod når forsøgspersonerne refererede til at lyspletten bevægede sig »frem og tilbage«. Mente vedkommende at der var tale om en tredimensional ad-ab bevægelse, dvs. en bevægelse langs synslinien, eller betød udagnet at der var tale om en bevægelse i et frontalt plan? Men det var ikke kun spørgsmålet om at udvikle det, som Moustgaard kaldte for dækkende beskrivelser af autokinese-fænomenet, der optog ham. Han undrede sig over at tidligere undersøgelser inden for feltet ikke nævneværdigt havde beskæftiget sig med registreringsmetodens indflydelse på individets rapporterede oplevelser og dermed forskningsresultaterne. Autokinogrammer, dvs. nedtegning af autokinesebanen på en plan flade, fx et stykke papir der lægges foran forsøgspersonen, har alvorlige begrænsninger. For hvordan, spørger Moustgaard, kan man på et todimensionalt plan nedtegne tredimensionale bevægelser som de føromtalte ad-ab bevægelser? Og hvorledes skal forsøgspersonen afbilde bevægelse uden tilsvarende oplevet deplacering – og vice versa? Nedtegningsmetoden har den svaghed, påviste Moustgaard eksperimentelt, at »fænomener, som ikke kan afbildes ved nedtegning på en plan flade, så at sige in statu nascendi bliver hæmmet og undertrykt, endnu før de når en sådan grad af klarhed, at de kan fastholdes og søges udtrykt.« Det samme gælder de hurtige små zigzagbevægelser, som forsøgspersonerne slet ikke kan nå at nedtegne så hurtigt som de opleves.

En udvikling af forskelligartede registreringsmetoder, som bl.a. verbalmetoden, hvor forsøgslederen protokollerer forsøgspersonernes frie, verbale beskrivelser, blev nødvendiggjort. Ved samtidig

at udvikle et nyt apparat til forbedring af nedtegning af autokinesebanen og kombinere den med verbalmetoden, var Moustgaard sluttelig i stand til på en tilfredsstillende måde at bestemme centrale dele af autokinesens fremtrædelsesformer: oplevede bevægelsesamplituder, -retninger, -længde, latenstid, samt pauser i bevægelserne. Ved at benytte og videreudvikle den opnåede indsigt i virkningen på sensoriske variabler som blev opnået fra den ene forsøgsrække efter den anden, den indkredsede metode som Moustgaard kalder denne fremgangsmåde, foregriber han den metodiske tilgang, der sidenhen er blevet kendt under navnet »grounded theory« og som blev indført af Anselm L. Strauss og Juliet Corbin i slutningen af 1980'erne. Beskrivelsesproblematikken udgør en central del af Moustgaards disputats og blev sidenhen fulgt op af en række særskilte publikationer.

Efter minutiøse analyser af forsøgspersonernes beskrivelser, lykkedes det Moustgaard at identificere en række karakteristika ved bevægelsesoplevelserne, som hidtil var blevet overset. Denne opdagelse medførte den teoretisk vigtige adskillelse mellem 2 former for autokinese: den bundne og den fri autokinese, der hver har deres fysiologiske korrelat. Den kategorielle differentiering af bevægelsesoplevelser førte til et brud med den hidtidige opfattelse, at autokinesens fremtrædelsesformer kan betragtes og forstås som ét sammenhængende, udifferentierbart fænomen.

Bunden autokinese består af mere abrupte bevægelser der foregår i hurtigt skiftende retninger. De korte, abrupte, dirrende halvtudebevægelser opfattes som uharmoniske på grund af deres tilsyneladende planløshed. Fri autokinese derimod består af relativt lange, jævne stræk og foregår oftest i én og samme retning og kan vare i op til flere minutter. De foregår i et perpendikulært plan til synslinjen og beskrives ofte af forsøgspersoner som havende en æstetisk kvalitet, som »svømmende bevægelser uden kanter.« En særlig form for fri autokinese findes i de tidligere omtalte ad-ab bevægelser. Hvor den frie autokinese kan have en oplevet amplitude på 60° eller mere, er amplituden i den bundne autokinese mere restriktiv og på max. 6'. Begge former for autokinese kan dog under visse perceptuelle betingelser optræde simultant, som når en person oplever en urolig, spjættende plet bevæge sig i en glidende bane.

Et andet vigtigt og originalt fund i Moustgaards undersøgelser

er de såkaldte paradoksale bevægelser, der udelukkende forekommer under den fri autokinese. Moustgaard identificerede to former for paradoksale bevægelser, nemlig (1) oplevet bevægelse uden tilsvarende samtidig deplacering (p_1 -bevægelser) og (2) oplevet deplacering uden tilsvarende bevægelsesoplevelse (p_2 -bevægelser). Paradoksale bevægelsesoplevelser kendes også fra dagligdagen. Ved indtagelse af alkohol kan der forekomme oplevet bevægelse uden deplacering og ved iagttagelse af en urviser kan der forekomme oplevet deplacering uden bevægelse. Når vi sprogligt kun har et ord til at beskrive bevægelse på, kunne man tro, siger Moustgaard, at det »paradoksale træk kunne være noget rent verbalt«. Ser man imidlertid på forsøgspersonernes beskrivelser, hvor de taler om at lyspletten »bevæger sig uden at røre sig ud af stedet« eller »Nu er den pludseligt tilbage i udgangsstillingen – jeg har ikke bemærket, at den bevægede sig tilbage«, er der ingen tvivl om, at der for forsøgspersonerne foreligger paradoksale bevægelsesoplevelser.

Først efter påvisning af de to grundtyper af autokinese, nemlig den fri og bundne autokinese, samt efter demonstration af paradoksale og ikke-paradoksale bevægelsesoplevelser tør Moustgaard give sig i kast med en mere grundig gennemgang af autokinesens teoretiske forklaringer. Dette sker i disputatsens sidste kapitel. Efter en grundig diskussion af bl.a. øjensbevægelseshypoteser, lokaliseringsforklaringer og tonushypoteser, påviser Moustgaard at ingen af de eksisterende autokinesehypoteser kan forklare hele emneområdet med dets mange influerende variabler. Moustgaard påpeger, hvorledes mange hypoteser er behæftet med en række problemer der skyldes usikre registreringsmetoder, eller er forankret i et reduktionistisk udgangspunkt. Det vil sige, at forskerne forsøgte at opretholde den i begyndelsen af århundredet fremherskende konstanshypotese, nemlig at der findes en isomorfi mellem stimulus og oplevelse, sådan som de fremtræder i de klassiske øjensbevægelseshypoteser fremsat af bl.a. Schweizer (1858), Hoppes (1879), og Bourdon (1902). Konstanshypotesen afvises, da de hverken kan forklare ad-ab bevægelserne eller de paradoksale bevægelser. Et centralt problem ved de klassiske autokinesehypoteser, skriver Moustgaard, er imidlertid at datidens forskere betragtede »autokinese som ét fænomen – én ganske bestemt, udifferentierbar bevægelsesoplevelse.« Ved at sondre mellem en bunden og

fri visuel autokinese, er Moustgaard imidlertid i stand til at skabe en større klarhed i de mange tilsyneladende modstridende, forklaringer.

På baggrund af sin egen empiriske forskning og kategorisering af autokinesens forskellige fremtrædelsesformer reanalyserer Moustgaard nogle af de klassiske autokinesehypoteser med det formål at opstille sin forenende autokinesehypotese. Han understreger stærkt at der er tale om *hypotesedannelser* og at hans fremstilling ikke kan tages som udtryk for en kausal forklaring. Hypoteserne må betragtes som det de er: »et system af formodninger og antagelser.« At gennemgå de mange hypoteser Moustgaard opstiller og de mange kommentarer han knytter til hver af dem, skal ikke gøres i denne sammenhæng. Blot er det vigtigt at understrege, at distinktionen mellem fri og bunden autokinese giver ham mulighed for differentierede forklaringer: (1) Bunden autokinese forekommer kun under varig fikstation og må derfor antages at skyldes nogle uvilkårlige øjenbevægelser som forekommer under fikstationen; (2) Modsat forekommer fri autokinese efter en forudgående temporær periode af fikstation og fremkaldes som følge af en påvirkning via den ydre øjenmuskulatur og individets øvrige kropstonus. Den fri autokinese vil hovedsagelig gå i samme retning som den, hvor tonus er størst; (3) Ad-ab bevægelser og de paradoksale bevægelsesoplevelser forklares ud fra spontane tonusvariationer der forekommer i individets samlede tonusbillede. Påvisning af, at der findes 2 former for autokinese med hver deres fysiologiske korrelater er nok et af afhandlingens vigtigste fund.

Afhandlingen indeholder en så umådelig detaljerighed, at man til tider er ved at miste overblikket. Alt skulle simpelthen med. Og hvad der ikke passer ind i teksten sættes som fodnoter. Disputatsens 322 sider rummer ikke mindre end 322 fodnoter. Dette fik – ikke uden grund – en af de officielle opponenter, professor Franz Frø, under forsvarshandlingen til at karakterisere præses som fodnotoman.

I en særskilt artikel beskæftiger Moustgaard sig med autokinesens anvendelse som differential psykologisk instrument, dvs. et instrument der kan anvendes til at diagnosticere mennesker med forskellige personlighedstræk, især psykiatriske patienter. Disse forsøg startede allerede i 1903 hvor Urbantschitsch mente at kunne påvise, at hysterikere og neurastenikere reagerede anderledes

på skinbevægelser end såkaldt normale personer. I 1941 gik Voth såvidt, som at udvikle en matematisk formel ud fra hvilken hver enkelt persons autokinetiske indeks kunne udregnes.

Ingen af de udviklede autokinesetestes finder imidlertid nåde for Moustgaards analytiske blik. De tilgrundliggende eksperimenter kritiseres ikke blot for definatorisk vaghed af nøglebegreber og registreringsmetodernes usikkerhed, men også for forskernes mangel på basale kundskaber om autokinesen som fænomengruppe. Autokinese som et differential psykologisk værktøj afvises ganske og aldeles, thi som Moustgaard siger, så bliver man nødt til at have et fuldstændigt kendskab til samtlige autokinesevariabler hos normale individer, før man kan udtale sig om afvigelser.

I en artikel fra 1966 tager Moustgaard fat på en nærmere analyse af den amerikanske socialpsykolog Muzafer Sherifs klassiske eksperimenter af autokinesen som socialpsykologisk instrument til studier over social påvirkning. Sherif havde ved talrige forsøg vist, at forsøgspersoner hurtigt danner en norm for autokinesens bevægelsesretning og -længde. Ved gruppeforsøg konvergerer de mod en fælles gruppenorm, der holder sig stabil over en vis periode. Moustgaards spørgsmål var: Hvad er det der ændres, når forsøgspersonernes domme konvergerer? Er det målestokken for længdebedømmelsen eller er det den oplevede autokinese der ændres? Ud fra erfaringen om, at den fri autokinese kun forekommer via inducerede tonusændringer, formoder Moustgaard at socialpsykologiske påvirkninger skyldes muskulære spændinger. En noget vidtløftig forklaring, der i øvrigt ikke besvarer de af ham oprindeligt stillede spørgsmål.

Som tidligere omtalt fattede Moustgaard allerede tidligt i sit studium en dyb interesse for beskrivelsespsykologiske problemer. Dette førte ham naturligt over i en fordybelse af erkendelsesteoretiske problemer i al almindelighed. I sin tilgang begrænser Moustgaard sig ikke til den europæiske tænkning, men medinddrager og diskuterer også amerikanske og sovjetiske forskeres beskrivelsespsykologiske og epistemologiske problemstillinger.

Psykologiens beskrivelsesproblematik, som Moustgaard brugte mange år på at udrede, er et emne, som – om jeg så må sige – allerede optog Moustgaards åndelige forfædre. Edgar Rubin, der var fætter til Niels Bohr, delte med sidstnævnte interessen i en afdekning af usikkerheder og fejlkilder ved observation og beskri-

velse af givne fænomener. Diskussion af disse problemstillinger fortsatte Rubin med matematikeren og psykologen Edgar Tranekjær Rasmussen, lingvisten Louis Hjelmslev og filosofen Jørgen Jørgensen. Og som et af de senere led i kæden kommer så Ib Kristian Moustgaard, der er elev af Tranekjær Rasmussen.

Det, der optog Moustgaard, var hvorledes man i beskrivelsessituationer skridt for skridt kan overvinde subjektiviteten og opnå subjektuafhængige beskrivelsessystemer – et problemområde, som allerede Wilhelm Wundt forsøgte at løse. At stile mod subjektuafhængige beskrivelsessystemer så længe man har med subjekter at gøre, må nok betegnes som et utopisk ideal. Men Moustgaard er optimist, idet han tidligt i bogen *Beskrivelse og Kommunikation* bemærker, at selvom der findes mange problemer inden for beskrivelsespsykologien, så er »vi ... ikke fordømt til at havne i den rene subjektivisme.« Selvom subjektivisme problemet endnu ikke kan løses totalt, kan man gennem udvikling af forskellige kontrolmetoder som opmærksomhedskontrol, gentagelseskontrol og intersensorisk kontrol – som Wundt allerede var inde på – reducere dens forvrængende karakter på forsøgsresultaterne. Det er gennem en systematisk kontrol af de beskrivelsesmæssige data, man asymptotisk kan rense forskningsresultater for deres subjektafhængige træk. Et af midlerne hertil er den af Edgar Tranekjær Rasmussen udviklede relationsoverensstemmelsesanalyse. Det vil sige, at forsøgsleder og forsøgsperson gennem en åben dialog må afgøre hvorvidt der findes overensstemmelse i deres gensidige opfattelse og fortolkning af meningen i forsøgspersonens beskrivelse og mellem det for forsøgspersonen foreliggende emne og dets udtryk. Sikkerhed i den intersubjektive kommunikation blev en hjørnesten i Moustgaards videnskabelige krav til enhver form for eksperimentel eller empirisk forskning. At gå nærmere ind på denne erkendelsesmæssige og metodologiske diskussion vil føre for vidt i denne sammenhæng. Men det er vigtigt at understrege, at Moustgaard i sin analyse af de psykologiske beskrivelsesproblemer har accentureret og problematiseret et centralt område.

Moustgaards store indsigt i og interesse for det perceptionspsykologiske område resulterede i en række nære kontakter til fagkolleger i de andre nordiske lande, som Kai von Fieandt fra Finland, Gudmund Smith og Ulf Kragh fra Sverige og Per Saugstad fra Norge. Med den finske psykolog von Fieandt udgav Moust-

gaard i 1977 en lærebog i psykofysik og perceptionspsykologi. Det er et enestående værk ved at være den første lærebog der tager sit udspring i de historiske og teoretiske traditioner inden for Europa, samtidig med at den relaterer den kontinentale forskningstradition til den angloamerikanske retning. I bogen *The New Perceptual World* forenes en skildring af perceptionspsykologiens historiske udvikling med en redegørelse for forskningens nyeste resultater og forfatterne fremhæver det psykologiske fagområdes dybe forankring i det 19. og 20. århundredes filosofiske og medicinske traditioner. For den store indsats han udviste i forbindelse med skrivning af dette historiske værk, modtog professor Moustgaard i 1986 invitation til at blive medlem af Academia Scientiarum Fennica. Bogen, der er skrevet på engelsk, fik meget fine anmeldelser i såvel nationale som internationale tidsskrifter. I sit hjemland nåede Moustgaard desværre aldrig at høste frugterne af dette store arbejde, da interessen for den klassiske perceptionspsykologi efter studenteroprøret i 1968 veg pladsen for kognitionspsykologi.

I de senere år af sin aktive forskerkarriere forsøgte Moustgaard til stadighed at forfine sine overvejelser over psykologiens beskrivelsesproblematik. Samtidig hermed udviklede han sin tidligere interesse for dansk psykologis historie. Det, der specielt optog ham, var Alfred Lehmann, pioneren i dansk psykologi som Moustgaard kaldte ham, og dennes erkendelsesteoretiske og videnskabsfilosofiske grundlag. Den livsopgave som Lehmann havde stillet sig, nemlig »at bestemme relationerne mellem det legemlige og det sjælelige i en mangfoldighed af empiriske problemstillinger« optog Moustgaard meget. Lehmanns grundige naturvidenskabelige påvirkning fra bl.a. Gustav Theodor Fechner og Wilhelm Wundt, samt Lehmanns stringens i udførelsen og kreativitet mht. udvikling af eksperimentelle design, beundrede Moustgaard meget, men han kunne dog ikke undlade at gå i rette med sit store forbillede. Han kritiserer Lehmann stærkt for dennes »begrænsede interesse for problemet om intersubjektiv kontrol af psykologiske data og de dermed forbundne problemer om kommunikationen mellem forsøgsleder og forsøgsperson.« Et emne, som vi har set, Moustgaard selv brugte mange år af sit liv til at raffinere.

I forbindelse med udgivelsen af Københavns Universitets jubilæumsskrift i anledning af 500-års jubilæet og senere i forbindelse med Psykologisk Laboratoriums 100-års jubilæum skrev Moust-

gaard sammen med fagkolleger som professor Franz From, professor Rolf Willanger, og lektor Arne Friemuth Petersen en række artikler om udviklingslinier i dansk psykologi. I disse artikler finder man en helt anden sprog tone og skrivestil end i hans tidligere videnskabelige arbejder. Den er let og flydende og fri for overdrevent pedanteri, om end ikke fritaget for fodnoteri.

Moustgaard er ikke kendt af den store offentlighed og forlod kun sjældent videnskabens smalle sti. At almengøre sin omfattende viden lå det tungt med. Men i 1979 lod han sig overtale til at skrive et lille hæfte til Folkeuniversitetet om *Psykologien som eksperimentelvidenskab belyst ved undersøgelser over vor rumopfattelse*, hvor han i et historisk strejftog forsøger at forklare lægmænd, hvorledes man igennem historien har forholdt sig til problemet med det »omvendte nethindebillede«. Og i indledningen til Dr. Mises (Gustav Theodor Fechner) humoristiske skrift *Om engle – skitse til en sammenlignende anatomi* viser han at han ikke er helt utilgængelig for poesien heller. Han dvæler i sin indledning til bogen ved afhandlingens smukke og poetiske udtryk, som når »lyset omtales som englens sprog« og englens selv som »øjne«, »levendegjorte planeter« og »solens levende væsener«. Dette er et af de få steder, hvor Moustgaard lader sine læsere få et lille indblik i hans mere private sfære. I 1993 udgav Moustgaard sammen med Hans Vejleskov, professor i udviklingspsykologi ved Danmarks Lærerhøjskole, bogen *Samtalen i psykologisk belysning*, som beskrives som »en overkommelig oversigt for de mange der bruger samtalen i deres daglige arbejde, og en oplysende indledning til læsere, der gerne vil fordybe sig i emnet.« Men bogen indeholder meget mere end en »oplysende indledning«. Den beskriver centrale forhold ved samtalen set i relation til dens placering i den totale kommunikations-situation. Den strejfer forhold som relationen mellem sprog og tænkning, ytringers forskellige hensigter, former for beskrivelse, der med Grundtvigs betegnelser kaldes »træffende« og »smeltende« samt forskellige samtaleformer.

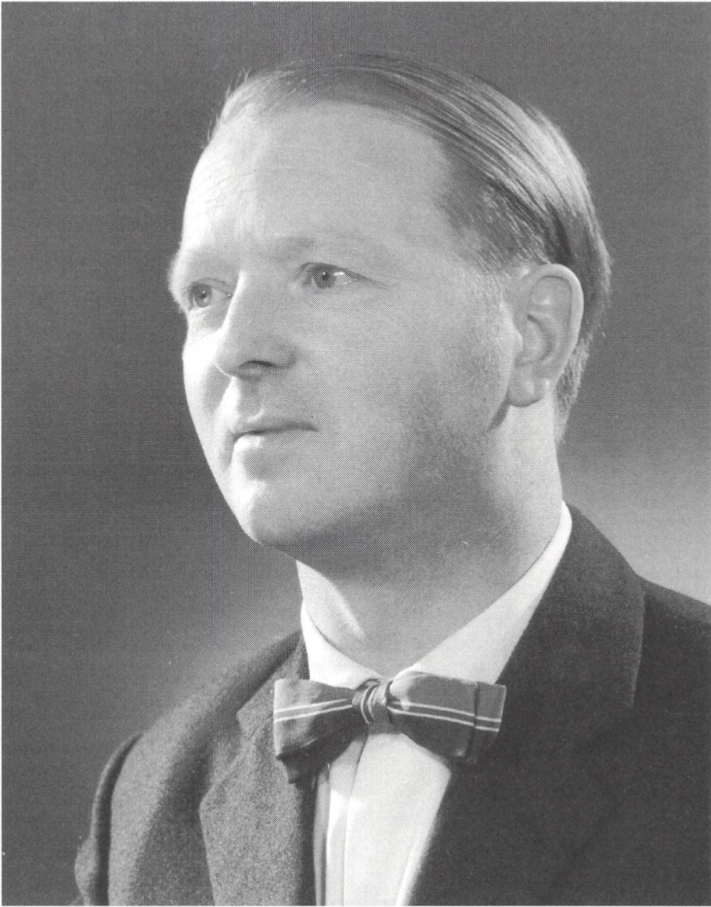
Som kollega var Moustgaard en klippe af loyalitet. Uden at gny påtog han sig et utal af undervisningsarbejder, selvom de lå uden for hans egentlige fagområde. Han underviste således både i perceptionspsykologi, personlighedspsykologi og socialpsykologi. Den lidt skolemesteragtige undervisningsform, som han havde medtaget fra sin tid i det danske skolevæsen, var efter studenterop-

røret i 1968 ikke længere populær og her havde Moustgaard desværre vanskeligheder ved at omstille sig til de nye krav til undervisningen. Desværre kendte han ikke til humor som våben mod de studerendes til tider urimelige krav. Han tog deres kommentarer alvorligt, hvor de måske mere skulle betragtes som ualvorlige studentikose indslag. Efter 1968 isolerede han sig mere og mere. Men for de speciale- og magisterstuderende der beskæftigede sig med emner inden for hans egne forskningsinteresser, åbnede han for sin store viden og virkede som en beåndet inspirator. Loyaliteten over for sin profession gjorde, at han – en stor undervisningsbyrde til trods – fra 1989 – 1992 sad i Statens Humanistiske Forskningsråd, samtidig med at han blev en af de mest anvendte bedømmere ved disputatser og professorater ikke bare i Danmark, men også uden for landets grænser.

Siden Alexander von Humboldts observation, fascination og undren over de »tiefstehenden Sterne in einer wunderbar schwan-kenden Bewegung« er der gået 200 år. Og i Moustgaards hænder er poetiske omskrivninger som Exners, der beskriver autokinesen som en bevægelse der er at ligne med »die behaarte Frucht von Leontodon [die] bei leiser Luftbewegung über die Wiese hinschwebt« blevet transformeret til hard-core perceptionspsykologi. Ib K. Moustgaards store fascination af det autokinetiske forskningsfelt forlod ham aldrig. Det var ligesom blevet en del af ham. Han glædede sig til i sine sidste år på universitetet at kunne fortsætte med en række eksperimenter, men sygdom forhindrede ham desværre i at gennemføre disse.

I lighed med sine forgængere Alfred Lehmann, R. H. Pedersen og Edgar Rubin, blev Moustgaard tidlig klar over at erkendelse inden for psykologien må bygges op gennem de små fremskridt, og at stringent eksperimentelt arbejde er et slidsomt tålmodighedsarbejde. Hans autokineseforskning har kostet års arbejde, men resultaterne er til gengæld også præget af stor saglighed og bærer præg af en omfattende viden inden for de erkendelsesmæssige som perceptionspsykologiske områder. Ingen nuværende eller kommende forsker af autokinese vil komme udenom at skulle tage stilling til Moustgaards forenende autokineseteori.

Æret være hans minde.

C. Overgaard Miller

Christian Overgaard Nielsen

16. januar 1918 – 26. januar 1999

Af Bent Christensen

Ved Christian Overgaard Niensens død har dansk zoologi mistet en person, som har haft stor indflydelse på den jordbundsbiologiske forsknings udvikling, og som også vil blive husket for den store indsats, han ydede i forbindelse med etableringen af en formaliseret universitetsuddannelse i økologi.

Allerede i gymnasie- og studietiden var Overgaard Nielsen en aktivt publicerende naturforsker. Det gælder nogle smånotiser om interessante enkeltarter fra hjemegnen omkring Herning, men også mere ambitiøse arbejder som en oversigt over Herningegnens fugleliv og over insektlivet i Rind Å. Disse er særdeles omhyggelige studier fra tiden før landbrugets voldsomme mekanisering og før udretning og forurening af vandløbene, og som sådanne er de den dag i dag værdifulde referencer til de store ændringer, der er sket siden da. Fra samme periode hører også en oversigt over pelslus og lus i *Zoology of Iceland* samt en undersøgelse over pelslus hos hønsefugle. Overgaards publikationsliste omfatter således ikke mindre end otte numre fra studietiden, hvoraf halvdelen har et absolut professionelt tilsnit.

Magisterkonferensen i 1943 var med sammenlignende anatomi som speciale. Det skyldes dog mere eksamenstaktik end kærlighed til anatomen, idet et speciale her ikke indebar nogen større forøgelse i anatomipensum men klækelige lettelser i andre fag. Overgaard gennemførte studiet på kun fem år, og han chokerede sine omgivelser ved umiddelbart efter den afsluttende forelæsning at erklære: i dag mistede Danmark en lovende sammenlignende anatom. Det vi til gengæld fik var grundlæggeren af den moderne danske jordbundsøkologi.

I dag er ordet økologi og principperne bag stort set hvermands-eje; på daværende tidspunkt var faget imidlertid en ren akademisk specialedisciplin. Der skulle gå endnu nogle år før universitetet fik sin første eksterne lektor i faget og ikke mindre end et kvart år-

hundrede før det blev obligatorisk eksamensstof for de biologistuderende. Der var således tale om et dramatisk skift mod noget helt nyt, og med de krav til kvantitativ databehandling og fysiologisk indsigt, som Overgaards projekt stillede, var det ikke det mest nærliggende for en sproglig student med speciale i sammenlignende anatomi. Den store viden, som Overgaard med tiden erhvervede inden for de nævnte områder, var i høj grad selvlært.

De første grupper Overgaard undersøgte var jordlevende rundorme og hjuldyr. Arbejdet indledtes med et par afhandlinger af teknisk karakter, herunder udviklingen af en tilfredsstillende kvantitativ uddrivningsteknik og en metode, der letter morfologiske undersøgelser af disse meget små dyr. De førte frem til disputatsen i 1949, en skelsættende økologisk undersøgelse af jordlevende rundorme, som vakte berettiget opmærksomhed også internationalt. Allerede dette første økologiske arbejde viser bredden i Overgaards tilgang til faget, nemlig en deskriptiv fase i felten, hvor individtallet kvantificeres fulgt op af eksperimenter i laboratoriet til belysning af organismernes betydning for stofomsætningen i det givne miljø. I den konkrete undersøgelse afslørede den forbedrede uddrivningsteknik, at rundorme forekom i langt større antal end hidtil antaget, og ved at udnytte den på Carlsberg Laboratoriet netop udviklede dykkerteknik til bestemmelse af iltoptaget gives et indtryk af deres betydning for stofomsætningen, endelig undersøgte forplantningsintensiteten ved dyrkningsforsøg hos udvalgte arter. Alt i alt et arbejde, som på flere måder brød nye veje inden for jordbundsøkologien.

For Overgaard åbnede det muligheden for et 2-årigt ophold ved datidens økologiske mekka, nemlig hos professor Charles Elton i Oxford, hvor han lærte flere af tidens fremtrædende økologer at kende og foretog de indledende studier til det, der skulle blive den videnskabeligt mest produktive og, tror jeg, den lykkeligste periode i hans tilværelse: hvervet som bestyrer af Molslaboratoriet i årene 1952-64.

Igen fokuserede Overgaard på en dyregruppe, som var meget lidt kendt, nemlig enchytræerne, små som regel hvidlige oligochæter, der findes i høje indvidtal i de fleste jordtyper. Begyndelsen var også her udviklingen af en kvantitativ forsvarlig uddrivningsteknik. Derefter fulgte studier over gruppens talmæssige fordelingsmønster, dens forekomst i forskellige jordbundstyper samt

arternes afhængighed af vigtige fysiske faktorer såsom jordens vandindhold. Vægtige arbejder der bidrog stærkt til en øget forståelse af enchytræernes økologi.

Det blev dog i stigende grad klart, at man ikke kunne betragte enchytræerne som en homogen enhed. Arterne var tydeligvis forskellige både i forekomst og biologi, men kendskabet til deres systematik var meget ringe. Det førte til at Overgaard og nærværende forfatter foretog en kritisk revision af familiens taksonomi. Dette arbejde udkom i 1959 og er stadig standardværket for denne dyregruppe.

De økologiske studier videreførtes med nogle fysiologisk orienterede undersøgelser i begyndelsen af 60'erne, som omhandlede respirationsaktiviteten og forekomsten af fordøjelsesenzymer hos forskellige jordlevende invertebrater. Overgaard fik i 1962 Rigmor og Carl Holst-Knudsens Videnskabspris for disse undersøgelser. Året forinden var han blevet indvalgt i Videnskabernes Selskab, i 1973 blev han medlem af Akademiet for de tekniske Videnskaber og i 1979 af Kungliga Fysiografiska Sällskapet i Lund.

Fra hjemkomsten til Danmark i 1952 og helt frem til 1965 var Overgaard hovedredaktør af det skandinaviske tidsskrift *Oikos*, og han øvede i kraft heraf stor indflydelse på fagets udvikling. Det var på godt og ondt en tid, hvor en redaktør ikke nøjedes med at administrere indstillinger fra anonyme bedømmere; han traf selv beslutningerne, men måtte også investere megen tid heri. Ikke mindst for mange danske økologer var Overgaard en stor hjælp, bl.a. var hans engelsk noget nær perfekt, og mange lidt ældre økologer er ham megen tak skyldig for den både sproglige og faglige finish deres afhandlinger fik ved hans hjælp. Han viste her et træk, der var hans adelsmærke som menneske men noget af en akilleshæl rent professionelt, nemlig en uselvisk hjælpsomhed over for venner og kolleger. Det kostede ham mange, mange timer livet igennem. I Overgaards tid udviklede *Oikos* sig fra et ret provinsielt tidsskrift frem mod det høje internationale stade, det har i dag.

De første år på Mols var Overgaard ansat som amanuensis ved Naturhistorisk Museum i Aarhus; fra 1958 var han afdelingsleder samme sted, indtil han i 1962 blev udnævnt til professor i jordbundsbiologi ved Aarhus Universitet. I 1964 blev han kaldet til et professorat i zoologi med særligt henblik på almen zoologi ved Københavns Universitet. Han kom derved til København ved ind-

ledningen til en meget turbulent periode i universitetets historie, som for hans vedkommende kom til at stille store administrative og undervisningsmæssige krav.

Den første opgave blev flytningen af instituttet til de nye lokaler i 3. etape af byggeriet på Universitetsparken 15, fulgt af en travl tid som medlem af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd 1968-1974. I samme periode rejste den stigende miljøbevidsthed et stærkt behov for en modernisering og effektivisering af universitetets økologiundervisning, hvilket resulterede i oprettelsen af den såkaldte Miljøkontrollinie i 1971. Af forskellige grunde kunne Overgård ikke indtage nogen officiel status i dette arbejde, men han var klart *primus inter pares* såvel i udformning som i udmøntning af ordningen. Han virkede som en flittig og populær lærer frem til ordningens ophævelse i forbindelse med indførelsen af den nugældende studieordning 1982. Det spirende internationale miljøarbejde trak også veksler på Overgaards tid i begyndelsen af 70'erne, hvor han fungerede som regeringens rådgiver ved internationale konferencer. En opgave af mere forskningsmæssig observans var rollen som projektkoordinator for de biologiske aktiviteter under det af SNF finansierede Narssaq Projekt (1974-77). Det drejede sig om en undersøgelse af den effekt, som udvaskningen fra den mineralrige Ilimaussaq-intrusion omkring Skovfjorden i det sydlige Grønland har på det omgivende miljø. Overgård investerede megen tid i denne opgave og foretog flere rejser til området.

Der var således bud efter Overgård fra mange sider, og når her til kommer at han mistede hustruen, Ellinor, efter en langvarig sygdom i 1975, er det fuldt forståeligt, at der ikke blev tid til personlig forskning. Hans produktion i perioden omfatter et antal større bidrag til økologibindet i værket Danmarks Natur, nogle nekrologer og forskellige oversigtsartikler på dansk. I begyndelsen af 80'erne hvor arbejdspresset lettede forsøgte han at genoptage forskningen, men som fagets solide *grand old man* blev han ustandselig bedt om råd og vejledning, hvortil kom, at han var meget selvkritisk, så det ville ikke rigtig lykkes for ham at komme i gang igen. Jeg tror derfor Overgård følte det som en befrielse, da han i 1985 i en alder af 67 år kunne tage sin afsked som professor for straks at blive ansat som projektkoordinator ved det af Forskningsrådet støttede projekt »Heavy metals in the Greenland marine environment« under Grønlands Miljøundersøgelser.

Denne opgave var på mange måder en videreførelse af Narsaq-projektet, som han havde vist så stor interesse – og nu på fuld tid. Overgaard gav sig her i kast med for ham helt nye forskningsområder. Han satte sig ind i kemien bag bestemmelse af tungmetaller og videreudviklede de anvendte metoder, ligesom han var med til at forbedre aldersbestemmelsen af havpattedyr. Hans gode greb om kvantitativ databehandling og hans formidlende evner i øvrigt gjorde ham til det naturlige midtpunkt i en meget aktiv og succesrig forskergruppe.

Det blev til et direkte medforfatterskab til 6 særdeles vægtige arbejder, og at dømme ud fra titlerne på gruppens andre publikationer, har han givet haft en finger med i flere andre. Men han var jo aldrig den, der krævede sit eget navn med. For Overgaard blev dette forskningsmæssigt en meget velfortjent «indian summer», der til fulde demonstrerer, at det potentiale, han viste til og med Mols, stadig var til stede. På baggrund af de foregående årtiers ørkenvandring på Københavns Universitet, må man med vemod konstatere, at medarbejdere, der var gode undervisere og havde evnen til at få tingene til at glide, men som manglede egoismen til at sige: «hertil og ikke længere, nu går jeg i laboratoriet», løb en stor risiko for at blive misbrugt i de turbulente år Overgaard var professor i København.

De sidste 10 år levede Overgaard meget tilbagetrukket i villaen i Birkerød, men han lå absolut ikke på den lade side. Han slog som sædvanligt en streg i sandet og tog helt nye opgaver op. Denne gang blev det dels svære romaner på fransk, dels svampe. Inden for sidstnævnte blev han særdeles kompetent og ledede flere svampe-ture for lokale foreninger i Birkerød og omegn. Han tog sjældent selv initiativet til besøg, men når man kom, følte man sig altid meget velkommen, og det blev til adskillige timers hyggelig snak om både nyt og gammelt. For det meste var helbredet godt, og kun de sidste få uger var rigtig svære for ham og hans to døtre. Han døde på Hillerød sygehus d. 26. Januar 1999.

Æret være hans minde.

En fortegnelse over C. Overgaard Niensens publikationer findes i tilknytning til en nekrolog offentliggjort i *Dansk Naturhistorisk Forening, Årsskrift nr. 10 – 1999/2000*.

Olof Redman

Olaf Pedersen

8. april 1920 – 3. december 1997

Af Carl Henrik Koch

Det er en usædvanlig situation, at et medlem af den humanistiske klasse taler mindeord om et medlem af den naturvidenskabelige. Men personen, der her skal mindes, var også et usædvanligt menneske. Han var, som han selv sagde, humanisten blandt naturforskere og naturforskeren blandt humanister; men især var hans literære livsværk usædvanligt. Hans første bog fra 1947 bar titlen *Fra Kierkegaard til Sartre*, og hans sidste, som udkom næsten 50 år senere i 1996, hed *Naturerkendelse og Theologi i historisk belysning*. Man bemærker, at det, der blev omhandlet her, var forholdet imellem en intellektuel beskæftigelse med naturen og en intellektuel beskæftigelse med religiøse oplevelser og det – ifølge forfatteren – stort set harmoniske samspil imellem dem. Mellem disse to værker ligger et stort og internationalt anerkendt videnskabshistorisk forfatterskab, som er præget af de filosofiske og religionsfilosofiske opfattelser, der kom til udtryk i dem. På en slående måde udgør Olaf Pedersens forfatterskab en cirkelbevægelse og er en smuk illustration af den forkætrede Hegels udtalelse om, at den unge og oldingen beder samme bøn, men at der bag oldingens ord skjuler sig en livsfylde og livserfaring, der ikke er til stede hos den unge.

Her i Selskabet huskes Olaf Pedersen som et lunt og venligt menneske og en lærd kollega, med hvem det var givende at samtale. Som debattør kunne han være dreven, og som forhandler med kolleger og universitetsmyndigheder stod han fast på den sag, der var hans. Hans optræden fra 1966 til 1969 i TVs program »Spørg Aarhus« viste ham som en folkelig i ordets bedste forstand, og mange husker endnu programmet netop på grund af ham. Han var i sin fremtræden et beskedent og tilbageholdende menneske, men hans beskedenhed var, som det ofte er tilfældet hos et lærd og harmonisk individ, kombineret med en naturlig selvbevidsthed og selvsikkerhed. Vi husker hans lille tætte og lidt tunge skikkelse i stolen yderst til højre, hans lidt trætte og forlæste øjne, når man

samtalede med ham, og stemmens specielle sprogtone; men vi husker også, at det lidt tunge blik pludselig kunne blive oplyst af en indre glæde, at stemmen fyldtes af varme og at et underfundigt smil bredte sig over ansigtet. Men selv om man kunne opleve hans nærvær og intensitet, oplevede man ham altid som et meget privat menneske. Derfor vil de mindeord, der her skal udtales, hovedsagelig angå hans videnskabelige virke.

Olaf Pedersen, af venner, kolleger og studenter kaldt OP, blev født i Egtved 8. april 1920 som søn af malermester Hans Henrik Pedersen og hustru Jensine, født Larsen. Hjemmet synes at have været præget af moderens indremissionske baggrund. Han blev sat i Kolding Realskole, hvilket ikke var almindeligt for en dreng fra Egtved-egnen og med betydelige økonomiske afsavn fra forældrenes side til følge. Herfra kom han til Kolding højere Almenskole, det nuværende Kolding Gymnasium, hvor han i 1938 blev matematisk-naturvidenskabelig student med 7.69 eller ug- på 8-skalaen, årets højeste gennemsnit på skolen. Han indledte umiddelbart herefter sine studier ved Københavns Universitet i matematik, fysik, kemi og astronomi og blev i 1943 magister i teoretisk fysik med speciale hos Christian Møller i relativitetsteori. Studierne var gået hurtigt og planmæssigt, og selv optagelsen som alumne på Valkendorfs Kollegium i 1940 og ivrig deltagelse i kollegielivet medførte intet afbræk. Filosofikum hos Jørgen Jørgensen i 1939 med et respektabelt, men ikke flatterende mg. Forprøven var bestået i 1940 og lærerprøven i 1941. Den store skriftlige opgave omhandlede relativitetsteoriens belysning af de almindelige kosmologiske problemer, og den afsluttende forelæsning havde som emne ækvivalensprincippet i den generelle relativitetsteori. I studietiden havde han også deltaget i undervisningen på andre fakulteter end det matematisk-naturvidenskabelige. Dette havde som følge, at han var begyndt at interessere sig for sin videnskabs historie og havde fx beskæftiget sig med de optiske diffraktionsteoriens historie.

OP blev gift i Egtved i juli 1945 med Anna Simone Madsen, født 7.10. 1921, død 11.5. 1992, ligeledes fra Egtved og datter af smedemester Sofus Madsen og hustru Anna. Ægtefællerne stod hinanden meget nær, og i det hele taget spillede familien en stor rolle i OPs univers.

Foruden Christian Møller havde også J.C. Jacobsen og Niels Bohr været OPs læremestre. Sit første videnskabshistoriske arbejde fra

1953 om naturfilosofiens, dvs. fysikkens, udvikling fra 1250-1350, sendte han til Bohr med tilskriften »fra en gammel elev, der har slaaet sig paa fysikkens historie«. Som årene gik slog OP sig ikke kun på fysikkens historie. Hans videnskabelige hovedindsats kom til at ligge inden for astronomiens historie i oldtid og middelalder, han skrev om universitetshistorie, om dette Selskabs historie, om middelalderlige håndskrifter, om danske videnskabsmænd som Peder Nattergal, Tycho Brahe, Niels Stensen og Jens Kraft og om mange andre emner. Hans viden var legendarisk, han var inden for sine mange områder lærd i klassisk forstand; men han evnede også at trække de lange linjer igennem den europæiske videnskabs historie. Han mestrede analysen og detaljen, men demonstrerede i en lang række værker også viljen og evnen til syntese. Hans arbejder gjorde ham internationalt kendt, og han var lige velkommen på St. Edmund's House i Cambridge som i Vatikanet i Rom.

Men det begyndte for OPs vedkommende, som det gjorde for andre, fx læreren og vennen Mogens Pihl, som netop i årene 1933 til 1945 var ansat ved Kolding Højere Almenskole, med en ansættelse som adjunkt ved Randers Statsskole efter aflagt pædagogikum ved Christianshavns Gymnasium og korte vikaransættelser ved Hjørring Gymnasium og Horsens Statsskole.

Netop Pihl synes at have haft afgørende indflydelser på OP i de unge år. I et af de sjældne selvbiografiske tekster fra OPs hånd – der findes en i forbindelse med erhvervelsen af doktorgraden, men han afviste optagelse i Den blå Bog, og meget mod sin vilje kom han med i *Dansk Biografisk Leksikon* – nemlig indledningen til mindeordene om Mogens Pihl trykt i Selskabets Oversigt over dets virksomhed i 1986-1987, fornemmer man gymnasieelevens hengivenhed over for en usædvanlig lærer. Pihls præsentation af fysikken som en i videste forstand matematisk beskrivelse af naturen fik afgørende betydning for OPs senere opfattelse af den europæiske naturvidenskabs historie. Også Pihls inddragelse i den daglige undervisning af de forskningsemner, som han selv var optaget af, peger frem imod den nære sammenhæng imellem undervisning og forskning, der senere kom til at karakterisere OP som universitetslærer. Det pædagogiske kom i den grad til at præge OP, at alle de arbejder, som han udgav i bogform, har lærebogens eller oversigtsværkets karakter samtidig med, at de er yderst værdifulde bidrag til udforskningen af de behandlede emner.

Ansættelsen i Horsens fik, hvor kort den end var, afgørende betydning for OPs senere menneskelige og videnskabelige udvikling. Hos gode venner kom han i kontakt med katolske kredse, og han konverterede nogle år efter til katolicismen. For et religiøst gemyt som OP og med hans naturvidenskabelige baggrund har den katolske thomismes intellektualisme været langt mere tilfredsstillende end protestantismens skarpe skel imellem tro og viden. Der er ingen tvivl om, at beskæftigelsen med nythomismen skabte grobund for OPs interesse for middelalderens filosofi og naturvidenskab, og selve den tanke, som kommer til udtryk i thomismens beviser for Guds eksistens, dens frem veje til Gud, nemlig at universet bærer spor af dets guddommelige oprindelse, synes stedse at have været baggrunden for OPs beskæftigelse med naturvidenskaben set i historisk perspektiv. Også thomismens fastholden af overensstemmelse imellem tro og viden kom til at præge OPs opfattelse af forholdet imellem kristendom og naturvidenskab i deres historiske fremtræden.

Men før OP kom til videnskabshistorien, skrev den unge magister i relativitetsteori om tidens modetilfilosofi, eksistentialismen og om dens udspring hos ironiens magister, nemlig Kierkegaard. En af pointerne i *Fra Kierkegaard til Sartre* er, at dele af den eksistentialistiske filosofi har forrådt Kierkegaard. Den ateistiske gren af eksistentialismen er ikke i stand til at give problemet om forholdet til medmennesket en fyldestgørende behandling, underforstået: det kristne næstekærlighedsbud mangler. Nok drejer eksistenspørgsmålet sig om det enkelte menneskes eksistens, men som det siges i bogens sidste linjer, »Spørgsmålet at være eller ikke være drejer sig ikke blot om Mennesket, men om Gud«. Det fremgår af en afsluttende note, at OP har drøftet en katolsk kritik af Sartre med hovedpersonen selv. Han har senere fortalt, at han mødte Sartre i toget, det var vist nok i Sverige lige efter krigen, og at Sartre havde afvist kritikken. Men alligevel! – og man ser i ånden for sig den unge hedspore, der ved et tilfældigt møde straks har kastet sig ud i en diskussion med den berømte forfatter og filosof, et smukt eksempel på det engagement og den sandhedssøgen, der stedse karakteriserede OP.

Fra Kierkegaard til Sartre vidner om en ung forfatter, der havde fundet sit religiøse ståsted; skønt det konfessionelt var et andet end Kierkegaards, var respekten for den danske tænker usvækket, om

end OP ikke forholdt sig ukritisk til hans doktriner. Nok var Kierkegaard helten, som havde placeret det enkelte menneskes eksistens som filosofiens udgangspunkt, men Kierkegaards negative holdning til den objektive sandhed og hans koncentration om udelukkende det personlige engagement eller subjektiviteten måtte afvises. I OPs senere videnskabshistoriske forfatterskab oplever man hans personlige engagement i, hvad Kierkegaard ville have kaldt det objektive. Og Kierkegaard selv dukker undertiden op. I disputatsen citeres i en note det sted i *Stadier på Livets Vej*, hvor Kierkegaard, eller snarere et af hans pseudonymer, harcelerer over det forhold, at tiden synes at være stolt over at være kommet videre end middelalderen, og i bogen om Selskabets historie tillader OP sig den anakronistiske bemærkning, at man må undre sig over, at Kierkegaard ikke blev indvalgt. Begge de nævnte værker skal senere omtales.

I *Fra Kierkegaard til Sartre* findes opfattelser, der går gennem hele OPs forfatterskab. Aristoteles og aristotelismen karakteriseres med ord som erfaring og rationalitet og modstilles Platon og platonismen. Over for nyere filosofiske retninger som hegelianismen og positivismen stilles den thomistiske filosofi, som betegnes som en kritisk, realistisk filosofi. Den tomhed i sjælen, som karakteriserede den sene oldtids mennesker, blev først udfyldt med kristendommens gennembrud, der skabte åndelig balance i menneskets livsforståelse. Men renæssancen og reformationen forstyrrede denne balance, et nyt tomrum opstod i sjælen, måske bedst eksemplificeret i den ateistiske eksistentialisme. Også Kant afvises som den, der i reformationens ånd mere end nogen anden har cementeret distinktionen imellem tro og viden, og hans transcendentale idealisme, ifølge hvilken mennesket ved sin erkendeaktivitet ud af sansindtryk så at sige frembringer erfaringsverdenen, tilbagevises under henvisning til K.E. Løgstrups disputats fra 1942 om *Den erkendelsesteoretiske Konflikt mellem den transcendentalfilosofiske Idealisme og Teologien*. På dette punkt kunne den protestantiske teolog og den unge katolik mødes.

Den modne OP ønskede ikke dette ungdomsarbejde genoptrykt. Ved genlæsningen af det må man give ham ret. Der er mere tale om et programskrift end om en udtømmende redegørelse for eksistentialismens forhold til Kierkegaard. Men modviljen imod et genoptryk betød ikke, at OP på afgørende punkter havde ændret mening. I modificeret eller præciseret form genfindes mange af

ungdomsskriftets opfattelse i OPs senere og mere modne videnskabshistoriske forfatterskab. Kun synes han at have forladt tanken om, at fagvidenskaberne ikke kan undvære filosofien. Snarere er forholdet det modsatte, nemlig at filosofien med dens overvejelser over den menneskelige erkendelse henter sit stof fra videnskaben. Også den ofte drastiske udtryksform i ungdomsarbejdet – her talte den unge forfatter fx om, at Hegel i sin filosofi havde myrdet den enkelte, et mord, som blev gentaget af empirismen og positivismen – blev siden erstattet af en mere nøgtern udtryksmåde.

I 1949-1950 var OP på studieophold i Paris. Han modtog her inspirationer til sit senere videnskabelige virke. Ikke alene knyttede han en række personlige forbindelser, som blev begyndelsen til det store internationale netværk af især videnskabshistorikere, som OP blev en naturlig og skattet del af. Men han påvirkedes også af den nythomistiske filosof og filosofihistoriker Étienne Gilson, hvis forelæsninger på Collège de France han fulgte. Hvis man skal pege på to personer, som på afgørende måde kom til at præge OP som videnskabshistoriker, må det være hans to læremestre Pihl og Gilson. Gilson huskes især for sine fremstillinger af middelalderens filosofi, og hans berømte *La philosophie au moyen âge* står stadig i dag som et af filosofihistoriens store værker. Han havde indledt sit videnskabelige arbejde med studier over Descartes og havde peget på, at den cartesianske filosofi må forstås ud fra thomismen, dvs. havde peget på en kontinuitet mellem middelalderens videnskab og filosofi på den ene side og den nyere tids på den anden. Denne tanke om kontinuiteten i videnskabens udvikling fandt OP også i et af videnskabshistoriens klassiske værker, Pierre Duhems *Le système du monde*. Der er ingen tvivl om, at hele OPs kritiske og negative syn på renæssancen, især hvad der er blevet kaldt den naturvidenskabelige renæssance, og hans opfattelse af den som værende stort set en senere konstruktion, er præget af synspunkter hos både Gilson og Duhem. Men heller ikke den humanistiske renæssance synes at have fundet nåde for hans blik. I Duhems videnskabsfilosofiske forfatterskab kunne OP også finde bekræftelse på, hvad han havde lært hos Pihl, nemlig at en fysisk teori er et system af matematiske læresætninger, hvis formål er at beskrive og sammenfatte eksperimentelt indvundet erkendelse, og som er opstillet ud fra det tankeøkonomiske princip om det mindst mulige antal grundlæggende principper.

I årene efter hjemkomsten fra Paris arbejdede OP på sin disputats *Nicole Oresme og hans naturfilosofiske System. En undersøgelse af hans skrift »Le livre du ciel et du monde«*, som blev forsvaret ved Københavns Universitet sommeren 1956. Den tidligere omtalte artikel fra 1953 »The Development of Natural Philosophy 1250-1350« er et forstudie til disputatsens mere almene indførelse i middelalderens fysik. Også disputatsens teser er formuleret her. Oresme udpeges som en mere central figur inden for det 14. århundredes fysik end hans mere berømte læremester Buridan, hvilket er betinget af, at Oresme kombinerer indflydelsen fra Thomas Bradwardine og den såkaldte Oxford-skole med dens understregning af matematikkens betydning for naturerkendelsen med pariseraristotelismens empiristiske anskuelser. Med Oresme, som det siden blev argumenteret udførligt for i disputatsen, begyndte den frugtbare vekselvirkning i naturvidenskaben imellem matematik og fysik. I artiklen siges det også, at det 16. århundredes videnskabelige renæssance har sine rødder i middelalderens introduktion af matematiske metoder i fysikken, i middelalderaristotelismens empirisme og i princippet om den maksimale tankeøkonomi. Senere udforskning i fx Galileis ungdomsværker fra slutningen af det 16. århundrede har bekræftet OPs kontinuitetsopfattelse. På trods af, hvad der må have været et intenst filosofi- og videnskabshistorisk studium kombineret med det daglige arbejde i skolen, havde OP dog også i 1954 fundet tid til på dansk at udgive et af middelalderens dybt menneskelige dokumenter, den store skolastiker Pierre Abélards beretning om hans forbudte kærlighed til den unge Héloïse.

Både Duhem og Gilson havde i deres historiske værker været opmærksomme på den franske filosof og fysiker Nicole Oresme, men et egentlig studium af hans fysiske hovedværk set på baggrunden af udviklingen af middelalderens fysik forelå ikke. Det var dette savn, som OP – opfordret dertil af Gilson – med disputatsen satte sig for at afhjælpe. Det er en skam, at bogen aldrig udkom i en oversættelse til et af hovedsprogene. Muligvis er en af årsagerne hertil, at OP i sin behandling af Oresme havde forsøgt at forene specialstudiets dybde med oversigtsværkets bredde.

Ud over de allerede nævnte teser er det også værd at fremhæve nogle metodologiske overvejelser, der kom til at præge hele OPs senere produktion. Naturvidenskaben bør ikke, siger OP i dispu-

tatsen, betragtes isoleret fra den kulturelle kontekst, hvori den indgår, og hele den ældre videnskabshistories tendens til at udråbe nogle skikkelser som forløbere for andre må afvises. Det, der binder videnskabens historie sammen, er snarere tankemønstre end resultater. Man kan ikke sammenligne den senmiddelalderlige fysik og det 17. århundredes klassiske mekanik, men den matematisk-fysiske tænkemåde, der ligger bag det 14. og det 17. århundredes fysik er den samme. Og man kan udmærket, mente OP, anvende senere begreber til præcision og afklaring af noget tidligere, en metode, som OP anvendte med held fx i sine studier over den ptolemæiske astronomi, hvor han bl.a. anvendte middelalderlige begreber i analysen af teorierne i *Almagest* for derigennem at muliggøre en kortlægning af Ptolemæus' indflydelse på middelalderens astronomi.

Både i den forudgående artikel og i disputatsen redegjorde OP for et træk i den thomistiske filosofi, som ikke mange havde bemærket. I sin klassifikation af videnskaberne skelnede Thomas på traditionel aristotelisk måde ud fra abstraktionsniveauet imellem fysik, matematik og metafysik. Men han skød også, hvad der kaldes nogle *scientiae mediae*, mellemvidenskaber eller formidlende videnskaber, ind imellem fysikken og matematikken. Fx hører musikken eller harmonilæren og astrologien eller astronomien til blandt disse *scientiae mediae*, hvor den første ved hjælp af matematiske begreber studerer fysiske fænomener som lyd, og den sidste forsøger at give en matematisk beskrivelse af de himmelske legemers bevægelse, dvs. i begge videnskaber beskæftiger deres udøvere sig med den fysiske virkelighed, som de forsøger at beskrive i matematikkens sprog.

Det matematisk-fysiske tankemønster, som kom til udtryk i Thomas' lære om *scientiae mediae*, kaldte OP senere den archimediske tradition i europæisk naturvidenskab, en tradition han fandt havde frembragt det ypperste inden for naturvidenskaben, og som fx Archimedes, Ptolemæus, en række af middelalderens fysikere, Galilei, og Newton må ses som led i. Over for denne tradition stillede han på den ene side den platoniske, hvis forkærlighed for matematik ikke underkendes, men hvis afvisning af erfaringserkendelsen understreges, og på den anden side den traditionelle aristotelisme med dens empirisme, men også med den afvisning af matematikkens anvendelse på naturfænomener og dens forsøg på

årsagsforklaringer ud fra metafysiske antagelser. Den archimediske tradition blev hos OP en historisk iklædning af Duhems og Pihls mere videnskabsteoretiske opfattelse af naturvidenskabens væsen.

Jeg ved ikke om OP nogen sinde indså, at den videnskabsopfattelse, som han fandt realiseret i den archimediske tradition, videnskabsteoretisk må karakteriseres som rendyrket positivisme og er formuleret fuldstændig i Comtes ånd. Naturvidenskaben er en matematisk formulering af eksperimentelt indvundne data og af ko- incidenser eller konstante tidsfølger mellem sådanne data uden at inddrage metafysisk eller kosmologisk funderede kausale forklaringer. Vi er her langt fra ungdomsværkets kritik af positivismen for at begå mord på den enkelte.

Samme år som OP disputerede blev han ansat på Aarhus Universitet som lektor i fysik ved Fysisk Institut. Han oprettede her en afdeling for videnskabshistorie, som i 1965 blev til et selvstændigt Institut for de Eksakte Videnskabers Historie. Instituttets oprettelse skete imidlertid ikke uden sværdslag. Den traditionelle diskussion om, hvorvidt faghistorien skulle være knyttet til faget, eller om det skulle udskilles som et særligt institut, fandt også sted i Aarhus. I København havde Pihl og Olaf Schmidt argumenteret for det første, Pihl i den grad at han, skønt hans egentlige felt var videnskabshistorie, ønskede det nyoprettede professorat, som han opnåede i 1957 ved Københavns Universitet, normeret som et professorat i fysik. Men OP ønskede sit eget institut og fik det med især Jens Lindhards støtte. Med heldig hånd byggede han det både materielt og bemandingsmæssigt op til en internationalt kendt institution, hvilket bl.a. var betinget af hans egen forskningsindsats og hans placering i det internationale samarbejde inden for videnskabshistorien. I perioden fra 1985 til 1989 var OP således præsident for *Académie Internationale d'Histoire des Sciences*. Han var i en årrække medlem af styrelsen for den Internationale Union for Videnskabernes Historie og Filosofi og vicepræsident for kommission 41 for astronomiens historie under den Internationale Union for Astronomi. Han deltog i mange år i det redaktionelle arbejde med *Centaurus*, *International Journal for the History of Science and Technology*, og hans indsats var stærkt medvirkende til, at tidsskriftets internationale profil blev yderligere styrket. Også redaktionerne for andre internationale videnskabshistoriske tidsskrifter, fx

Journal for the History of Astronomy, drog fordel af hans virke som 'advisory editor'. Han blev 'visiting fellow' ved St. Edmund's House i Cambridge, og traf på sine studieophold i Cambridge mange af sine venner og kolleger fra hele verden; han var tilknyttet gruppen af teologer og naturforskere ved Vatikanets astronomiske observatorium og gæsteforelæste bl.a. i Rom, Krakow og Cambridge. OP blev i 1965 medlem af Det polske Akademis Copernicus-komité, ti år senere af Royal Astronomical Society i London, og DDRs Akademi for videnskabshistorie tildelte ham i 1983 sin Eulermedalje.

Men samtidig med, at OP høstede international anerkendelse, og hans institut blev drevet frem til en international position, var dets lærere også forpligtet til at deltage i den elementære undervisning for fysikstuderende, hvilket var en del af betingelserne for dets oprettelse. *Lærebog i mekanik* fra 1967, skrevet sammen med Ole Knudsen, er et resultat af denne forpligtelse. Samme år, som lærebogen udkom, udnævntes OP, som havde været docent siden 1958, til professor i de eksakte videnskabers historie, en stilling, som var skabt til ham, og som han udfyldte perfekt, til han forlod den i 1990.

Allerede i slutningen af 1950'erne begyndte OP at opbygge en studiesamling af originale og rekonstruerede videnskabelige instrumenter. Naturvidenskabens materialhistorie var for OP en videnskabshistorisk dimension, som er væsentlig for forståelsen af naturvidenskabens faktiske udvikling. Samlingen blev efterhånden ved køb og gaver så omfattende, at den ikke kunne rummes inden for instituttets rammer, og OP og hans medarbejdere måtte derfor se sig om efter lokaler, der kunne huse et egentligt videnskabshistorisk museum. Omkring 1980 lykkedes det at opnå dispositionsret over hovedbygningen til Ole Rømer Observatoriet, og her kunne Videnskabshistorisk Museum, støttet af Aarhus kommune og Det naturvidenskabelige Fakultet, åbne for publikum i april 1981. At OP havde været drivkraften bag museets oprettelse var klart for enhver. At han også havde bidraget til samlingen, er måske mindre kendt. Den rekonstruktion af et mekanisk ur fra omkring år 1300, som stod i museet, var OPs værk. På instituttet mindes man stadig den sommer og især lyden, da OP sad og filede på tandhjulene til uret.

Allerede ved museets start var lokalefaciliteterne utilstrækkelige.

Sammen med lederen af Medicinhistorisk Museum, der åbnede året efter det Videnskabshistoriske Museum, og med støtte fra Aarhus Universitet, konciperedes planen om et nyt, stort museum centralt placeret og omfattende begge samlinger. Der nedsattes et museumsudvalg og senere i 1987 en indsamlingskomité og en byggefond, og i 1993 kunne det ny museum i Universitetsparken slå dørene op for publikum. Og blandt de udstillede genstande er stadig OPs ur.

På mange måder er museet kronen på OPs livsværk. Han havde investeret megen energi og entusiasme i museumssagen og oplevede også den udvikling, som er de fleste initiativtageres lod, nemlig at yngre kræfter tager over og nødvendigvis må rangere den, der har trukket læsset, ud på et sidespor. En lille bitterhed, som ikke fik lov til at vokse sig stor, synes i de sidste år at kunne spores hos OP over forløbet.

Men før det kom så langt, skulle OPs videnskabelige position og profil udbygges. I 1958 udsendte han og Mogens Pihl et duplikeret kompendium med titlen *Forelæsninger over Den Klassiske Fysiks Historie*. Store dele af dette kompendium, herunder en række af paragrafoverskrifterne, genfindes i OP og Pihls kendte *Historisk Indledning til den klassiske fysik I: De eksakte naturvidenskaber i oldtid og middelalder* fra 1963. Senere skrev Pihl, at det var ham en kær pligt »at bevidne, at det mest væsentlige arbejde med dette værk er udført af Olaf Pedersen«. Et andet bind, dækkende fra renæssancen og fremad, og som ifølge planen hovedsagelig skulle forfattes af Pihl, udkom aldrig. Under OPs og Pihls navn og med titlen *Early Physics and Astronomy. A Historical Introduction* udkom bogen også på engelsk i 1974, men senere reviderede udgaver bærer alene OPs navn. Bogen har vundet stor udbredelse og er et strålende eksempel på en videnskabshistorisk formidling, som også studerende, der ikke har noget indgående kendskab til fysik og astronomi, kan drage nytte af.

I forbindelse med OPs efterhånden klassiske værk skal jeg i forbifarten kun notere en pudsig ting. Hvor kapitel 19 i den danske udgave hedder »Fra middelalderen til renæssancen« hedder det i den engelske udgave »The Change called Renaissance«. Man mærker distancen til megen – især humanistisk – renæssanceforskning. I 1962 udsendte OP det lille og populære arbejde *Middelalderens verdensbillede. Astronomi og kultur i middelalderen*. Som ungdomsbo-

gen om eksistentialismen antydede nogle af de synspunkter, der kom til at bestemme forfatterskabets karakter, afgrænses i det unægteligt mere modne oversigtsværk de emner, der i de kommende ca. 25 år blev genstand for OPs forskning: nemlig Ptolemæus' *Almagest* og de middelalderlige *theoretica planetarum*-afhandlinger, der bygge på *Almagest*, og i middelalderens universitets- og lærdomshistorie. Den lille bog er dels en suveræn og stadig læseværdig indførelse i sit emne, dels en udmærket introduktion til OPs videnskabshistoriske forfatterskab.

Som et resultat af forelæsningsvirksomheden udgav OP i 1975 *Matematik og Naturbeskrivelse i Oldtiden*, en velskrevet, elementær indførelse i babylonsk og græsk matematik og astronomi. Netop fordi bogen har en introducerende karakter, indledes den med en af OPs sjældne overvejelser over videnskabshistorien som disciplin (en anden, men overensstemmende redegørelse findes i Selskabets pjeceserie *Grundvidenskabene i dag*, nr. 6: *De eksakte videnskabers historie*, 1978). Sammen med religionshistorien og kunsthistorien siges videnskabshistorien at udgøre den generelle kulturhistorie, og karakteristisk for OP lader han videnskabshistorien kun omfatte de eksakte videnskabers historie, men ikke uden forbindelse med medicinens og teknikkens historie, hvorimod human- og samfundsvidenskabernes historie lukkes ude. Umiddelbart kunne man synes, at fx retshistorie, politisk historie og historiesynets historie også kunne betragtes som kandidater til at indgå i den almen kulturhistorie. I overensstemmelse med andre forskere skelner OP her mellem en videnskabshistorie, der analyserer et færdigt værk, fx Copernicus' *De revolutionibus*, og det deri opnåede resultat, og en videnskabshistorie, der beskæftiger sig med den proces, der har frembragt værket, og hele problemstillingen om internalistisk og eksternalistisk videnskabshistorie behandles kort. Hvor OPs læremester Pihl hældede til internalismen, indtager OP det mere velafbalancerede standpunkt, at videnskabens eksterne historie er vigtig og kan være til nytte, men kun hvis den underbygges af et solidt kendskab til videnskabens interne historie.

OPs studier i middelalderens naturfilosofi forudsatte betydelige latinkundskaber, og OP var en fremragende latinist og en skolet palæograf, hvilket han allerede havde demonstreret i forbindelse med sit disputatsarbejde. Omkring 1960 indledte han et nøjere studium af middelalderens astronomi på baggrund af bevarede

manuskripter. I første række var det især den danske middelalderastronom Petrus Philomena de Dacia eller Peder Nattergal, der var genstand for OPs interesse, og han gav i 1976 med *Petrus de Dacia: A Problem of Identity. With a survey of the manuscripts* en oversigt over kendte og indtil da ukendte manuskripter af Peder Nattergal. I forbindelse hermed drøftede OP kort det identifikationsproblem, der består i, at det var og stadig er uvist, om manuskripter, der bærer forfatternavnet Petrus Danus de Sancto Audomaro eller blot Petrus de Sancto Audomara, er forfattet af Peder Nattergal. På baggrund af OPs beskæftigelse med Peder Nattergal og den tilknyttede manuskriptsøgning blev det besluttet at udgive den danske middelalderastronomis værker i *Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi*, og to statelige bind indeholdende tekstkritiske udgaver af manuskripter af Peder Nattergal og hans mulige *alter ego* Petrus de Sancto Audomara og udgivet af Fritz Saaby Pedersen udkom i 1983 som bind 10 i serien. En række artikler fra OPs hånd, dels om Peder Nattergal, dels om andre emner inden for den middelalderlige astronomi blev det umiddelbare resultat af OPs manuskriptstudier. I de sidste år vendte han tilbage til de middelalderlige håndskrifter, og man kunne møde ham på Det kongelige Biblioteks læsesal bøjet over beskrevne pergamentsider.

70'erne synes at have været et i videnskabelig henseende ekstremt frugtbart årti for OP. I 1974 udkom således hans videnskabshistoriske og astronomihistoriske hovedværk *A Survey of the Almagest*, der hurtigt blev et standardværk for enhver, der beskæftiger sig med Ptolemæus og middelalderastronomien og uundværlig også for studiet af Copernicus, som OP ikke på traditionel vis betragtede som den første af de nye, men lige så meget som den sidste af de gamle. OP var enig med astronomihistoriens *Altmeister* Neugebauer i, at hverken Copernicus eller Kepler kan studeres uden et indgående kendskab til *Almagest*, og selv om Ptolemæus-receptionen i middelalderen ikke er fuldt udforsket, er værkets betydning for forståelse af middelalderastronomien uomtvistelig.

OPs bog om Ptolemæus er den første komplette og detaljerede analyse af *Almagest* siden den franske astronomihistoriker J.B. Delambre i 1817 udgav andet bind af sin *Histoire de l'Astronomie Ancienne*. Men modsat Delambre, som udelukkende betragtede Ptolemæus ud fra en systematisk synsvinkel, placerede OP ham i hans historiske kontekst.

Bogen har to erklærede formål, for det første at gøre *Almagest's* indre struktur klar for en nutidig læser, for det andet at formulere de fundamentale begreber i den ptolemæiske astronomi på en måde, der lægger op til studiet af middelalderastronomien. Dertil kommer, at der også foretages en nyvurdering af Ptolemæus dels som matematiker, dels som astronom.

Det er en gængs opfattelse inden for matematikhistorien, at de græske matematikere så bort fra numeriske metoder til fordel for geometriske procedurer. Umiddelbart synes dette også at være tilfældet hos Ptolemæus. Men OP viser, at der i *Almagest* findes en rudimentær funktionsteori, som tillader behandling af relationer med op til 3 variable, og at værket synes at forudsætte kendskab til nok så indviklede trigonometriske kalkulationer. Desuden besad Ptolemæus approximationsmetoder til beregning af numeriske værdier af momentane hastigheder på et hvilket som helst givet tidspunkt. Hvis forbindelsen mellem mekanik og astronomi havde været tættere, kunne mekanikken have draget fordel af den kinematik, Ptolemæus udviklede i sin astronomi. Hermed er den alexandrinske astronom fra det andet århundrede efter Kristi fødsel sikret en plads i matematikkens historie.

Også den gængse astronomihistoriske opfattelse af Ptolemæus som udelukkende at ville »redde fænomenerne« ved en matematisk formalisme uden fysisk indhold blev tilbagevist af OP. Ud fra *Almagest* selv og understøttet af nyere manuskriptfund kunne han vise, at også denne opfattelse er forkert. Ptolemæus var ikke blot matematisk astronom, men skitserede også Universets fysiske struktur og søgte at forene sin matematisk formulerede planetteori med den traditionelle opfattelse af Universet som opbygget af koncentriske sfærer. Den sædvanlige skelnen imellem en rent matematisk eller ptolemæisk skole inden for astronomien og en fysisk eller aristotelisk skole synes derfor at give et alt for simpelt billede af antik astronomi. Ptolemæus forsøgte at give en matematisk beskrivelse af den fysiske verden, men uden at lade de fysiske realiteter ude af betragtning. Dette er, mente OP, den naturvidenskabelige baggrund for den middelalderlige thomismes lære om *scientiae mediae*, og Ptolemæus er derfor et væsentlig led i den archimediske tradition.

1979 udsendte OP sit arbejde om de europæiske universiteters tilblivelse under titlen *Studium generale*. Også her lå en forelæsningsrække bag. I bogen kombinerede OP på overmåde smuk må-

de sin viden om filosofiens, teologiens og naturvidenskabens indre historie i middelalderen med disse discipliners ydre historie med særligt henblik på uddannelsescentrenes tilblivelse og karakter. Fremstillingen omfatter tiden til og med det 13. århundrede, og OP udtrykker i indledningen håb om i et kommende bind at kunne føre universiteternes historie op til og med renæssancen. Dette skete desværre aldrig, og OP havde da også belært af tidligere erfaringer undladt at lade »Bind 1« indgå i bogens titel. Når man spurgte OP om et kommende binde fik man indtryk af, at han veg tilbage på grund af opgavens omfang.

OP blev medlem af vort Selskab i 1978. I årenes løb gav han et par meddelelser, bidrog til debatmøder og dronninge-symposier og forelæste en enkelt gang i serien »Aktuelt fra forskningen«. Han var en flittig deltager i Selskabets møder, men var i de sidste år stort set tavs. Selv sagde han, at tavshed var passende for et menneske, der havde nået støvets år. De unge – eller yngre – skulle til. Men hans lidt tilbagetrukne holdning betød ikke, at han var uinteresseret eller uengageret i Selskabets aktiviteter, tværtimod. Da det i forbindelse med Selskabets 250 års jubilæum blev besluttet at forelægge Selskabets historie for et internationalt publikum, var det naturligt, at anmode OP om at påtage sig opgaven. Resultatet blev den fremragende – og smukke – bog *Lovers of Learning*, hvori OP placerede Selskabets oprettelse og udvikling i såvel en dansk som en europæisk kulturel og historisk kontekst. OP fremlagde sit værk på Selskabets møde 29. oktober 1992, og det blev sidste gang, at han stod ved talerstolen i mødesalen. Sidste gang Selskabet var i hans tanker var kort før han døde, hvor han i bevidstheden om det uundgåelige tilkendegav, at Selskabet hurtigst muligt skulle have besked om dødsfaldet.

Med årene opfattede OP i stigende grad humaniora som en videnskabshistorisk hjælpevidenskab. Især gik det ud over filosofien. Dette kom til udtryk i jubilæumsbogen på den mærkelige måde, at filosofen Harald Høffding, dansk akademisk filosofis internationalt mest kendte skikkelse, kun nævnes et par gange i forbifarten. Høffding var dog en betydningsfuld skikkelse både i Selskabets historie, i videnskabens historie og i dansk kultur omkring år 1900. End ikke det forhold, at Høffding som den første filosofhistoriker inddrog naturvidenskabens store navne i sin skildring af filosofiens udvikling, medførte, at han fandt nåde for OPs blik.

OPs sidste opus blev *Naturerkendelse og Theologi* fra 1996, et alment tilgængeligt, men alligevel lærd værk omhandlende forholdet mellem naturvidenskab og kristendom igennem tiderne med afsæt i græsk og hellenistisk videnskab og kultur. Bogen vidner om den store bredde i OPs forskning og om hans evne til kortfattet at formidle det væsentlige.

Bogens hovedbudskab er, at der består en indre overensstemmelse imellem den kristne tros grundlæggende elementer og de fundamentale principper for naturvidenskab, og at denne indre overensstemmelse bestemmer forholdet mellem kirken og videnskaben. OP talte næsten altid om kirken i bestemt form og som en institution, der synes at have været konstant igennem hele sin historie. Den indre overensstemmelse består bl.a. i, at idet kristendommen afmytologiserede naturen, gjorde den et videnskabeligt verdensbillede muligt og dermed også en videnskabelig debat om det fysiske univers' karakter og indretning. Den rationalitet, som videnskaben søger i verden, har ifølge Johannes-evangeliets tale om *logos* sin oprindelse i det guddommelige; den kristnes verden er derfor en rationel verden. Og da Kristus er den inkarnerede *logos* og dermed er Gud immanens i verden, så vil, hævdede OP i sine *Tretten teser om den historiske vevselvirkning mellem naturvidenskab og theologi* fra 1989, fremtidens vekselvirkning mellem teologi og naturvidenskab foregå på kristologiens område.

Ikke alene er forholdet mellem kristendom og naturvidenskab harmonisk, men en række fundamentale naturvidenskabelige begreber har en teologisk baggrund, fx begrebet om et tomrum som en logisk mulighed – middelalderfysikkens mest radikale bidrag til kosmologien – og Newtons begreber om absolut tid og absolut rum. Forholdet imellem naturvidenskab og teologi er derfor ikke blot en indre harmoni, og den teologiske tænkning har ikke alene muliggjort det naturvidenskabelige verdensbillede, men har også bidraget positivt til dets udvikling.

Debatten igennem tiderne mellem teolog og naturvidenskab har, skrev OP, været vanskeliggjort af, at teologiens sprog er metaforisk, hvor naturvidenskabens er matematisk. Og det mest eklatante eksempel i videnskabens historie på denne vanskelighed var processen imod og fordømmelsen af Galilei, en fordømmelse, som med OPs ord var en »religiøs og intellektuel katastrofe«.

Ud fra OPs videnskabshistoriske og konfessionelle synspunkter

måtte sagen om Galilei fremstå som et problem for ham. Han beskæftigede sig stort set igennem det meste af sit videnskabelige liv med den store italienske videnskabsmand, han lærte sig italiensk for at kunne studere ham på første hånd, og i en vis forstand blev bogen om Galilei den bog, OP aldrig fik skrevet.

I en stor artikel i *Journal for the History of Astronomy* fra 1983, 'Galileo and the Council of Trent: The Galileo affair revisited' gav OP sin velafbalancerede analyse af sagen imod Galilei. På den ene side var den store naturforsker ikke selv uden skyld i miseren. Han havde bygget sine argumentation for Copernicus' heliocentrisme på dårlige og undertiden fejlagtige argumenter og havde som amatørteolog forsøgt sig med bibeltolkning. På den anden side havde Kirken handlet for hurtigt i sin afvisning af copernicanismen. I en senere artikel kunne OP fastslå, at Galilei i religiøs henseende var Kirkens tro søn.

Når man betragter OPs liv og videnskabelige værk, er den indre sammenhæng og konsekvens slående. Hans religiøse holdning og videnskabelige grundopfattelse udgjorde en ubrydelig enhed, som på det felt, der blev hans, atter og atter og ud fra en stedse større lærdom og indsigt blev underbygget. Som menneske og videnskabsmand var han helstøbt.

Æret være Olaf Pedersens minde.

OLAF PEDERSEN-BIBLIOGRAFI
Udarbejdet af Else Lehmann, 1998

MONOGRAFIER, TIDSSKRIFTS- OG HÅNDBOGSARTIKLER

- 1945 Den ydmyge André Gide, *Catholica*, 2 (1945), 59-63.
- 1947 *Fra Kierkegaard til Sartre*, København, 1947, 131 s.
- 1948 Den katolske Kirke og det politiske Tyranni, *Catholica*, 5 (1948), 110.
- 1948 Katolske udtalelser om føderalismen, *Catholica*, 5 (1948), 150-152.
- 1948 Léon Bloy og Kulturkampen i Danmark, *Catholica*, 5 (1948), 12-20.
- 1948 »Skolastikken« i Modvind, *Catholica*, 5 (1948), 67-69.
- 1948 Ved Nicolai Berdiaeff's Død, *Catholica*, 5 (1948), 103-104.
- 1949 Fysikken og skolastikken, *Catholica*, 6 (1949), 183-186.
- 1949 Har kirken fordømt kapitalismen?, *Catholica*, 6 (1949), 170-173.
- 1949 Kirken og ejendomsretten, *Catholica*, 6 (1949), 21-32.
- 1949 Kirken og kommunismen i Frankrig efter befrielsen, *Catholica*, 6 (1949), 127-134.
- 1949 Skolastikkens stilling i nutidens filosofi, *Catholica*, 6 (1949), 141-142.
- 1949 Ved Georges Bernanos' død, *Catholica*, 6 (1949), 85-87.
- 1950 Fransk fordømmelse af »medlidenhedsdrab« og af kunstig insemination, *Catholica*, 7 (1950), 36-37.
- 1950 *Mennesket og Teknikken. Kommentarer til atomalderens problemer*, København, 1950, 172 s.
- 1950 P. Teilhard de Chardin S.J., *Catholica*, 7 (1950), 37-39.
- 1951 Kardinal Mercier og den thomistiske renaissance, *Catholica*, 8 (1951), 83-85.
- 1951 To katolske filosoffer, *Catholica*, 8 (1951), 131-132.
- [1951] *Van Kierkegaard tot Sartre*, overs. Johan Winkler, Amsterdam, u.å., 167 s.
- [1952] *God en de Techniek. Commentaar op de problemen van het atoom-tijdperk*, Amsterdam, u.å., 163 s.
- 1952 Simone Weil, *Catholica*, 9 (1952), 81-84.
- 1953 Allison Peers og Spanien, *Catholica*, 10 (1953), 130-131.

- 1953 Charles Péguy, *Catholica*, 10 (1953), 118-127.
- 1953 St. Bernard af Clairvaux og hans mystiske teologi. Et 800-aars minde, *Catholica*, 10 (1953), 8-16.
- 1953 The Development of Natural Philosophy 1250-1350, *Classica et Mediaevalia*, 14 (1953), 86-155.
- 1953 *Tilbage til kilderne* (Mennesket i Tiden, IX: Omkring den katolske roman (efterskrift til: Herluf Froberg, *Korsfarere og ritualmordere*)), København, 1953, 62-79.
- 1954 [Alfred Vanderpol], *Catholica*, 11 (1954), 183.
- 1954 [Henri Queffélec], *Catholica*, 11 (1954), 183.
- 1954 »Hjernevask« i det attende aarhundrede, *Catholica*, 11 (1954), 25-30.
- 1954 Jean Guilton og M. Pouget, *Catholica*, 11 (1954), 182.
- 1954 Pierre Abélard, *Mine trængslers historie efterfulgt af Abélards og Héloïses breve*, overs. Fr. Moth, udg. og indl. af Olaf Pedersen, København, 1954, 91 s.
- 1954 Tekniken och Gud, *Credo*, 35 (1954), 5-14.
- 1954 Teknikens framsteg och Gudsriket, *Credo*, 35 (1954), 157-165.
- 1956 Fra de billige bogseriers verden, *Catholica*, 13 (1956), 39-41.
- 1956 Kirken og naturvidenskaben i middelalderen, *Catholica*, 13 (1956), 163-173.
- 1956 Middelalderen og naturvidenskaben, *Catholica*, 13 (1956), 6-14.
- 1956 *Nicole Oresme og hans naturfilosofiske system. En undersøgelse af hans skrift »Le livre du ciel et du monde«*, (Acta historica scientiarum naturalium et medicinalium, 13), København, 1956, 291 s. (disp.).
- 1956 Nicole Oresme ... [referat af disp.], *Naturhistorisk Tidende*, 20 (1956), 50-52.
- 1956 Selvbibliografi, *Festskrift udgivet af Københavns Universitet i Anledning af Universitetets Årsfest, 1956*, 226-227.
- 1957 Naturvidenskab og filosofi, *Studenterkredsen*, 24 (1957), 49-54.
- 1958 Det større perspektiv, *Vi blev katolikker ... 23 konvertitter om deres vej til kirken*, samlet og med efterskrift af Gunnar Martin Nielsen, København, 1958, 93-102.
- 1959 Du quadrivium à la physique. Quelques aperçus de l'évolution scientifique au Moyen Âge, *Studien und Texte zur Gei-*

- stegesgeschichte des Mittelalters*, V, ed. J. Koch, Leiden, 1959, 107-123.
- 1959 Om »naturfag« og »åndsfag« i opdragelsen, *Kolding Realskoles elevforening, Årsskrift*, 1959, 7-11.
- 1959 Werner Heisenberg: *Fysik og Humanisme*, overs. Kate Grønlund og Olaf Pedersen, København, 1959, 150 s.
- 1961 Oldtidens videnskab, *Vor kulturarv, I*, ed. Per Krarup et al., København, 1961, 163-214.
- 1961 Technology, *Denmark*, published by the Royal Danish Ministry of Foreign Affairs, Copenhagen, 1961, 660-665.
- 1961 Theorica. A Study in Language and Civilization, *Classica et Mediaevalia*, 22 (1961), 151-166.
- 1962 Kort oversigt over elektricitetens og magnetismens historie indtil Maxwell, Tage Carlsen, *Elektricitetslære*, København, 1962, 409-427 (2. udg., 1967, 436-454).
- 1962 *Middelalderens verdensbillede. Astronomi og kultur i middelalderen* (Søndagsuniversitetet, 15), København, 1962, 126 s.
- 1962 The Theorica Planetarum-Literature of the Middle Ages, *Classica et Mediaevalia*, 23 (1962), 225-232.
- 1962 The Theorica-planetarum Literature of the Middle Ages, *Ithaca – 26 VIII – 2 IX 1962* (1962), 615-618.
- 1963 *Historisk Indledning til den klassiske Fysik. I. De eksakte naturvidenskaber i oldtid og middelalder*, København, 1963, 328 s. (sm.m. Mogens Pihl).
- 1963 Master John Perks and his Mechanical Curves, *Centaurus*, 8 (1963), 1-18.
- 1963 Middelalderens tænkning og videnskab, *Vor kulturarv, II*, ed. Per Krarup et al., København, 1963, 501-566.
- 1963 Peder Nattergal og hans astronomiske regneinstrument, *Nordisk Astronomisk Tidsskrift* (1963), 35-50.
- 1963 The 'Philomaths' of 18th Century England. A Study in Amateur Science, *Centaurus*, 8 (1963), 238-262.
- 1964 Indledning, Stephen Toulmin og June Goodfield, *Verdensbilledet. Astronomiens Idéhistorie*, overs. Kate Grønlund, København, 1964, 7-8.
- 1964 Kvadrant og astrolabium, *Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder, IX*, København, 1964, 527-534.
- 1964 Kviksølv, *Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder, IX*, København, 1964, 561-563.

- 1964 Science and Education, Introduction, *Notes et Études, Bureau européen de l'éducation populaire, 29-30 novembre 1964* (1964), 14-26.
- 1965 De to kulturer – en skindebat?, *Informasjon fra Nordisk Sommeruniversitet* (1965), 78-80.
- 1965- Røgslør over kulturdebatten, *Politisk Revy*, 41 (1965/66), 15.
- 1966 Galilei og solpletterne, *Nordisk Astronomisk Tidsskrift*, 4 (1966), 3-31.
- 1966 Matematisk Litteratur, *Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder*, XI, København, 1966, 491-500.
- 1966 Om udviklingen af Galileis mekanik, *Debat om matematik-, fysik- og kemiundervisningen. Beretning fra den 6. nordiske kongres for lærere i matematik, fysik og kemi*, red. Ole Bostrup og Henrik Meyer, København, 1966, 78-92.
- 1967 Aristoteles' skrift om universet, *Træk af verdensbilledets historie* (Søndagsuniversitetet, 75), København, 1967, 9-22.
- 1967 Copernicus og det heliocentriske system, *Træk af verdensbilledets historie* (Søndagsuniversitetet, 75), København, 1967, 40-47.
- 1967 Forord, *Træk af verdensbilledets historie* (Søndagsuniversitetet, 75), København, 1967, 7-8.
- 1967 Hvad et kobberstik kan fortælle, *Almanak*, 1 (1967), 38-44 (sm.m. Kate Grønlund) (separat genudg. 1994).
- 1967- *Lærebog i Mekanik*, 1-3, København, 1967-69, (2. opl. 1972-75) (sm.m. Ole Knudsen).
- 1967- Two Mediaeval Equatoria, *Actes du XIe Congrès International d'Histoire des Sciences*, Warszawa, 1967-68, 68-72.
- 1967 Nicole Oresme og verdens uendelighed, *Træk af verdensbilledets historie* (Søndagsuniversitetet, 75), København, 1967, 31-39.
- 1968 Les éléments traditionnels et nouveaux dans la cosmologie de Nicolas Copernic, *Actes du XIe Congrès International d'Histoire des Sciences, I, Varsovie-Cracovie 24-31 août 1965*, Wroclaw, 1968, 81-83 (replik).
- 1968 The Life and Work of Peter Nightingale, *Vistas in Astronomy*, 9 (1968), 3-10.
- 1968 Sagredo's Optical Researches, *Centaurus*, 13 (1968), 139-150.

- 1969 Galilei, Galileo, *A Biographical Dictionary of Scientists*, ed. Trevor I. Williams, 1969, 201-203.
- 1969 Regnemaskiner, *Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder, XIV*, København, 1969, 1-6.
- 1970 *Medeltidens verdensbild*, Stockholm, 1970, 91 s. (genudg. Doxa Reprint, 3, Lund, 1977).
- 1971 Galileis liv – og Brecht, *Aarhus Teater, Sæson 1971-72, Bertolt Brecht: Galileis Liv*, (1971), 5-15.
- 1973 A Fifteenth Century Glossary of Astronomical Terms, *Classica et Mediaevalia, Dissertationes, IX* (1973), 584-594.
- 1973 Copernicus and astronomical tradition, *Cinquième centenaire de la naissance de Nicolas Copernic célébré à Paris par l'UNESCO*, Paris, 1973, 19-30.
- 1974 *A Survey of the Almagest* (Acta historica scientiarum naturalium et medicinalium, 30), Odense, 1974, 454 s.
- 1974 *Early Physics and Astronomy. A Historical Introduction*, London, 1974, 413 s. (sm.m. Mogens Pihl).
- 1974 Logistics and the theory of functions. An essay in the history of Greek mathematics, *Archives Internationales d'Histoire des Sciences*, 24 (1974), 29-50.
- 1974 Peter Philomena of Dacia, *Dictionary of Scientific Biography*, 10 (1974), 540-542.
- 1974 Relativitetsprincippet indførelse i Danmark, *Fysisk Tidsskrift*, 72 (1974), 124-134.
- 1975 *Matematik og Naturbeskrivelse i Oldtiden*, København, 1975, 176 s. (2. opl. 1980).
- 1975 The Corpus Astronomicum and the Traditions of Mediaeval Latin Astronomy, *Colloquia Copernicana, III* (Studia Copernicana, XIII), Wrocław, 1975, 57-96.
- 1976 *Petrus Philomena de Dacia. A Problem of Identity. With a survey of the manuscripts* (Cahiers de l'Institut du Moyen-Âge grec et latin, 19), Copenhagen, 1976, 54 s.
- 1976 Some Early European Observatories, *Vistas in Astronomy*, 20 (1976), 17-28.
- 1977- Omkring universiteternes tilblivelse, *Sfinx*, 1 (1977-78), 137-142.
- 1978 *Videnskabshistorien og dens aktuelle betydning* (Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs Pjeceserie: Grundvidenskabens i dag, 6, De eksakte videnskabers historie), København, 1978, 32 s.

- 1979 *Studium Generale. De europæiske universiteters tilblivelse*, København, 1979, 338 s.
- 1980 Tycho Brahe and the Rebirth of Astronomy, *Physica Scripta*, 21 (1980), 693-701.
- 1981 Science and the Reformation, *University and Reformation. Lectures from The University of Copenhagen Symposium*, ed. Leif Grane, Leiden, 1981, 35-62.
- 1981 The Introduction of Relativity into Denmark: A Case Study, *The Impact of Modern Scientific Ideas on Society. In Commemoration of Einstein*, ed. Colette M. Kinnon et al., Dordrecht, 1981, 100-121.
- 1981 Kirkehistorie og videnskabshistorie, *Fønix*, 5 (1981), 145-169.
- 1981 The Origins of the 'Theorica Planetarum', *Journal for the History of Astronomy*, 12 (1981), 113-123.
- 1982 Som en brand ud af ilden. Peder Albertsens gamle bog og Københavns Universitetsbibliotek, *Bibliotek for Læger*, 174/Suppl. 1 (1982), 27-68.
- 1982 The Present Position of Archaeo-Astronomy, *Archaeoastronomy in the Old World*, ed. D. C. Heggie, Cambridge, 1982, 265-274.
- 1983 A Glossary of Technical Terms, *Gregorian Reform of the Calendar. Proceedings of the Vatican Conference to Commemorate its 400th Anniversary, 1582-1982*, Città del Vaticano, 1983, 299-321.
- 1983 Araberne som kulturformidlere, *Sfinx*, 6 (1983), 49-52.
- 1983 Der Gott des Raumes und der Zeit (aus dem Englischen übersetzt von Dr. August Berz), *Concilium*, 19 (1983), 420-426.
- 1983 Galileo and the Council of Trent. The Galileo Affair Revisited, *Journal for the History of Astronomy*, 14 (1983), 1-29 (også i: *Vatican Observatory Publications, Special Series, Studi Galileiani*, I,1 (1983), (genudg. i I,6 (1991))).
- 1983 The Ecclesiastical Calendar and the Life of the Church, *Gregorian Reform of the Calendar. Proceedings of the Vatican Conference to Commemorate its 400th Anniversary, 1582-1982*, Città del Vaticano, 1983, 17-74.
- 1983 The God of Space and Time, *Cosmology and Theology*, eds. David Tracy and Nicholas Lash, *Concilium*, 166, Edinburgh, 1983, 14-20.

- 1984 Naturvidenskab og skabelsestro, *Fønix*, 8 (1984), 181-204.
- 1984 Plinius og Hipparch: to tekstkritiske overvejelser, *Man må studere ... – festskrift til G. Torresin*, Århus, 1984, 224-238.
- 1985 Galileo's Religion, *The Galileo Affair, Proceedings of the Cracow Conference 24 to 27 May 1984*, eds. G. V. Coyne et al., Città del Vaticano, 1985, 75-102.
- 1985 In Quest of Sacrobosco, *Journal for the History of Astronomy*, 16 (1985), 175-221.
- 1985 Kristendommen og naturvidenskaben før og nu, *Magasin*, 70, 1985, 3, 12-18; 4, 3-8.
- 1985 Mellem to stole, *Her kan vi se vores egne Vindver ...*, *Klassikerforeningens Meddelelser*, 98, Helsingør, 1985, 33-40.
- 1985 *Tycho Brahe og Astronomiens Genfødsel*, Århus, 1985, 32 s. (genoptr. 1988, genudg., let rev. 1997).
- 1985 Aage Gerhard Drachmann (1891-1980): A Bibliography, *Centaurus*, 28 (1985), 101-107 (sm.m. Bjarne Huldén og Kate Larsen).
- 1986 Mogens Pihl (1907-1986), *Kolding Gymnasium* (1986), 6-7.
- 1986 The Problem of Walter Brytte and Merton Astronomy, *Archives Internationales d'Histoire des Sciences*, 36 (1986), 227-248.
- 1986 Videnskab i Danmarks middelalder, *Fra Nexø til Saxo. En snes essays af gode læsere udgivet ved Det danske Sprog- og Litteraturselskabs 75-års jubilæum 29. april 1986*, København, 1986, 203-213.
- 1986- Mogens Pihl, *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab: Oversigt* (1986/87), 138-160.
- 1987 Det længere perspektiv, *Hans Christian Ørsted*, red. F. J. Billekov Jansen et al., Hellerup, 1987, 142-166.
- 1987 Greek Astronomers and Their Neighbours, *History of Oriental Astronomy. Proceedings of an International Astronomical Union Colloquium*, 91, New Delhi, India, 13-16 November 1985, eds. G. Swarup et al., Cambridge, 1987, 63-73.
- 1987 Mogens Pihl 1907 april 22 – 1986 marts 17, *Fysisk Tidsskrift*, 85 (1987), 97-102.
- 1987 *Niels Stensens videnskabelige Liv*, Århus, 1987, 48 s.
- 1987 The Prytz Planimeter, *From Ancient Omens to Statistical Mechanics. Essays on the Exact Sciences Presented to Asger Aaboe*, eds. J. L. Berggren and B. R. Goldstein, Copenhagen, 1987, 259-270.

- 1987 *Videnskabshistorie i Aarhus. Videnskabshistorisk museum. Medicinhistorisk museum, Århus, 1987, 8 s. (sm.m. Ejnar Hovesen).*
- 1988 *Christian Belief and the Fascination of Science, Physics, Philosophy, and Theology: A Common Quest for Understanding*, eds. Robert J. Russell et al., Vatican City State, 1988, 125-140.
- 1988 Cumulative index to volumes 1-30, *Centaurus*, 31 (særnr. 1988), 1-58 (sm.m. Kirsti Andersen og Ole Knudsen).
- 1988 Newton versus Ørsted: The Delayed Introduction of Newtonian Physics into Denmark, *Newton and the New Direction in Science. Proceedings of the Cracow Conference 25 to 28 May 1987*, eds. G. V. Coyne et al., Città del Vaticano, 1988, 135-153.
- 1988 Omkring Newtonianismens Gennembrud, *Fysisk Tidsskrift*, 86 (1988), 119-139; 169-186.
- 1988 Renaissancens naturvidenskab og naturvidenskabens renaissance, *Renæssancen. Dansk – Europæisk – Globalt, Renæssancestudier*, 2, red. Marianne Pade og Minna Skafte Jensen, København, 1988, 27-43.
- 1989 Tretten teser om den historiske vevselvirkning mellem naturvidenskab og teologi, *Præsteforeningens Blad*, 79 (1989), 783-792.
- 1990 Historical interaction between science and religion, *Science and Religion, one world – changing perspectives on reality. Papers presented at the Second European Conference on Science and Religion, March 10-13, 1988, University of Twente*, eds. Jan Fenne- ma and Iain Paul, Dordrecht, 1990, 139-160.
- 1990 Niels Stensen – Scientist and Saint (Based on a lecture at the Danish Institute in Rome 1988 October 18), *Analecta Romana Instituti Danici*, XIX (1990), 199-217.
- 1990 Poul Helgesen Confronts Astrology, *Die dänische Reformation vor ihrem internationalen Hintergrund. The Danish Reformation against its International Background*, eds. Leif Grane und Kai Hørby (Forschungen zur Kirchen- und Dogmengeschichte, 46), Göttingen, 1990, 39-53.
- 1990 Videnskabens fødsel – et sprogligt problem, *Videnskabens Enhed -? Videnskabernes Selskabs symposium i anledning af dets protektor Hendes Majestæt Dronning Margrethe II's halvtredsårs- dag 16. april 1990*, red. Thor A. Bak og Erik Dal, Køben- havn, 1990, 13-35.

- 1991 Mamy tylko jeden Świat z Olafem Pedersenem Rozmawia Ks. Włodzimierz Skoczny, *Znak Miesięcznik*, 428, Kraków, 1991, 3-13.
- 1991 Steno and the Origin of Crystallography, *Stenoniana, Nova Series, 1*, eds. Lorenzo Del Zanna et al., Copenhagen, 1991, 113-134.
- 1991 Wiara Galileusza, *Sprawa Galileusza*, red. Józef Życiński, Kraków, 1991, 149-191; 209-210.
- 1992 Forord, *Strejflys: Træk af dansk Videnskabs Historie, 1917-92*, red. Olaf Pedersen, København, 1992, 7-9.
- 1992 Fra myte til matematisk fysik, *Midt i matematikken. En bog om matematiske spørgsmål*, eds. Gert Fosgerau og Finn H. Kristiansen, Århus, 1992, 9-20.
- 1992 Historické interakce mezi vědou a náboženstvím [Historical interaction between science and religion], *Universum, Revue přírodovědecké a technické sekce Křesťanské Akademie Praha*, 7 (1992), 11-16.
- 1992 *Lovers of Learning. A History of the Royal Danish Academy of Sciences and Letters 1742-1992*, Copenhagen, 1992, 348 s.
- 1992 *The Book of Nature*, Notre Dame, 1992, 92 s.
- 1992 The 'Theorica Planetarum' and its progeny, *Filosofia, scienza e astrologia nel Trecento europeo*, Biagio Pelacani Parmense, eds. Graziella Federici Vescovini e Francesco Barocelli, Padova, 1992, 53-78.
- 1993 *Early Physics and Astronomy. A Historical Introduction*, rev. ed., Cambridge, 1993, 413 s.
- 1993 *Il »Libro della Natura«*. *Per un dialogo tra scienza e teologia*, Milano, 1993, 126 s.
- 1993 Tankens livtag med naturen – videnskabshistorisk set, *Naturvidenskab og livssyn*, red. Niels Henrik Gregersen, København, 1993, 17-49.
- 1994 Akademier (indledning), *Den Store Danske Encyklopædi, 1*, København, 1994, 175-176.
- 1994 Archimedes, *Den Store Danske Encyklopædi, 1*, København, 1994, 561-562.
- 1994 Archimedes' skrue (2), *Den Store Danske Encyklopædi, 1*, København, 1994, 562.
- 1994 *Niels Stensens videnskabelige Liv*, 2. rev. udg., Århus, 1994, 48 s.

- 1996 Danmark (Forskningshistorie; Forskning på internationalt plan), *Den Store Danske Encyklopædi*, 4, København, 1996, 491-492.
- 1996 European Astronomy in the Middle Ages, *Astronomy before the Telescope*, ed. Christopher Walker, London, 1996, 175-186.
- 1996 *Naturerkendelse og Theologi i historisk Belysning*, Herning, 1996, 460 s.
- 1997 Galilei, Galileo, *Den Store Danske Encyklopædi*, 7, København, 1997, 282-283.
- 1997 Middelalderastronomi på skillevejen. Om traktaten 'Tribus modis', ca. 1255, *Fra Egtvedpiggen til Folketinget. Et festskrift til Hendes Majestæt Dronning Margrethe II ved regeringsjubilæet 1997*, eds. Poul Lindegård Hjorth, Erik Dal og David Favreholdt, København, 1997, 173-187.
- 1997 *The First Universities. Studium generale and the origins of university education in Europe*, Eng. transl. Richard North, Cambridge, 1997, XVI + 310 s.
- 1998 Kepler, Johannes, *Den Store Danske Encyklopædi*, 10, København, 1998, 442-443.
- 2000 *Fra Kaos til Kosmos. Verdensbilledets Historie gennem 3.000 År*, København 2000 (Sm.m. Helge Kragh).

ANMELDELSER

- 1945 E. T. Bell, *Matematikens Mænd*, overs. Niels og Ellen Arley, 1944, *Catholica*, 2 (1945), 86-87.
- 1948 Alexander Miller, *Karl Marx og Kristendommen*, København, 1948, *Catholica*, 5 (1948), 157.
- 1948 Dagobert D. Runes, *The Dictionary of Philosophy*, New York, 1942, *Catholica*, 5 (1948), 156.
- 1948 *Det nye Verdensbillede*, red. Johs. Dragsdahl, København, 1948, *Catholica*, 5 (1948), 158.
- 1948 Gwilym O. Griffith, *Interpreters of man. A review of secular and religious thought from Hegel to Barth*, London, 1943, *Catholica*, 5 (1948), 115.
- 1948 Kurt Guggisberg, *Die römisch-katholische Kirche*, Zürich, 1946, *Catholica*, 5 (1948), 34-35.
- 1948 N. H. Søre, *Fra Renæssancen til vore Dage*, København, 1945, *Catholica*, 5 (1948), 79-80.

- 1949 *Ancient Christian Writers, 1-6*, Westminster, 1946-1948, *Catholica*, 6 (1949), 88.
- 1949 Georges Bernanos, *Den våldtagna*, Stockholm, 1948, *Catholica*, 6 (1949), 91-92.
- 1949 Hagar Olsson, *Jeg lever*, København, 1949, *Catholica*, 6 (1949), 191-192.
- 1949 Ib Ostenfeld, *Det besjælede Univers*, København, 1948, *Catholica*, 6 (1949), 90.
- 1949 J. Nørregaard, *De europæiske Kirker i Tiden mellem de to Verdenskrige*, København, 1948, *Catholica*, 6 (1949), 190-191.
- 1949 Mary Consilia O'Brien O.P., *Christian Social Principles*, New York, 1941, *Catholica*, 6 (1949), 191.
- 1949 Povl Johs. Jensen, *Plotin*, København, 1948, *Catholica*, 6 (1949), 43-44.
- 1949 T. S. Eliot, *En kristen Samfunds-Idé*, København, 1948, *Catholica*, 6 (1949), 44.
- 1950 *Ancient Christian Writers, 7-8*, Westminster, *Catholica*, 7 (1950), 91.
- 1950 *Aristoteles' skrift om sjælen (De Anima)*, overs. Poul Helms, København, 1949, *Catholica*, 7 (1950), 47.
- 1951 Berthold Altaner, *Patrologie*, Freiburg, 1950; *Des heiligen Augustinus Bekenntnisse*, übertr. Hubert Schiel, Freiburg, 1950; René Draguet, *Les Pères du Désert*, Paris, 1949; *Ancient Christian Writers, 9-11*, Westminster, 1950, *Catholica*, 8 (1951), 41-42.
- 1951 *Bibliographische Einführungen in das Studium der Philosophie*, hrsg. I. M. Bochenski, Bern, 1948ff, *Catholica*, 8 (1951), 91.
- 1951 Frederick Copleston S.J., *A History of Philosophy, II: Augustine to Scotus*, London, 1950; Etienne Gilson, *Introduction à l'étude de Saint Augustin*, Paris, 1949; John E. Wise S.J., *The Nature of the Liberal Arts*, Milwaukee, 1947; Etienne Gilson, *Héloïse et Abélard*, Paris, 1948; Joseph de Tonquedec S.J., *Questions de cosmologie et de physique chez Aristote et Saint Thomas*, Paris, 1950; Etienne Gilson, *L'esprit de la philosophie médiévale*, Paris, 1948; Michael Seidlmayer, *Das Mittelalter*, Regensburg, 1949; *Der Thomismus*, ed. Paul Wyser, Bern, 1951, *Catholica*, 8 (1951), 184-186.
- 1951 Henri Guillemin, *Histoire des catholiques français au XIXe siècle*, Genève, 1947, *Catholica*, 8 (1951), 91-92.

- 1951 Maurice de Wulf, *Précis d'Histoire de la Philosophie*, Louvain, 1950, *Catholica*, 8 (1951), 91.
- 1951 P. D. Ouspensky, *Et nyt verdensbillede*, overs. Finn Methling, København, 1950, *Catholica*, 8 (1951), 45-46.
- 1951 René Draguet, *Histoire du dogme catholique*, Paris, 1947, *Catholica*, 8 (1951), 43.
- 1951 W. F. Albright, *Von der Steinzeit zum Christentum*, Bern, 1949, *Catholica*, 8 (1951), 142.
- 1951 Walter Schubart, *Fra Mekanik til Metafysik*, København, 1951, *Catholica*, 8 (1951), 142-143.
- 1951 *Vor tids udfordring*, Arthur Koestler et al., København, 1951, *Catholica*, 8 (1951), 143.
- 1952 Elsebet Kieler, *Troens Holdning*, København, 1951, *Catholica*, 9 (1952), 44.
- 1952 H. V. Brøndsted, *Biologi og menneskeforstaaelse*, København, 1951; P. Boysen Jensen, *Det levende*, København, 1951; Mogens Pihl, *Den moderne naturerkendelse*, København, 1952; Erwin Schrödinger, *What is Life?*, Cambridge, 1948; Auguste Gregoire S.J., *Leçons de philosophie des sciences expérimentales*, Paris, 1950; Heimo Dolch, *Theologie und Physik*, Freiburg, 1951; F. Sherwood Taylor, *Man and Matter*, London, 1951, *Catholica*, 9 (1952), 93-94.
- 1953 Augustinus, *Der Gottesstaat*, in deutscher Sprache von C. J. Perl, 1-2, 1952; St. Prosper of Aquitaine, *The Call of all Nations*, transl. P. de Letter, 1952, *Catholica*, 10 (1953), 137-138.
- 1953 B. M. I. Delfgaauw, *Het spiritualistisch Existentialisme van Louis Lavelle*, 1947; Michele-F. Sciacca, *L'existence de Dieu*, 1951; Leo Gabriel, *Existenzphilosophie. Von Kierkegaard zu Sartre*, 1951; Albert Dondeyne, *Foi chrétienne et pensée contemporaine*, 1951; Alois Dempf, *Selbstkritik der Philosophie und vergleichende Philosophiegeschichte im Umriss*, 1947; Emmanuel Mounier, *Maskinen på anklagebenken*, 1951, *Catholica*, 10 (1953), 46-48.
- 1955 Ørnulf Ranheimsæter, *Om tro og vantro*, Oslo, 1954, *Catholica*, 12 (1955), 84.
- 1956 Elsebet Kieler, *Troens Vandring*, København, 1955, *Catholica*, 13 (1956), 41-43.
- 1956 Etienne Gilson, *Les métamorphoses de la Cité de Dieu*, Louvain-Paris, 1952, *Catholica*, 13 (1956), 46-47.

- 1956 Holger C. Dahl, *Kristendom og psykologi*, København, 1955; K. C. Holm, *Kristendom og humanisme*, København, 1955; Paul Holt, *Kristendom og kultur*, København, 1955, *Catholica*, 13 (1956), 44.
- 1956 L. J. Moreau, *Dieu, est-Il mort?*, Paris, 1953, *Catholica*, 13 (1956), 47.
- 1956 Matthias Premm, *Katholische Glaubenskunde, I-II*, Wien, 1951-1952, *Catholica*, 13 (1956), 46.
- 1957 Theodor H. Gaster, *The Scriptures of the Dead Sea Sect in English Translation*, London, 1957, *Catholica*, 14 (1957), 137.
- 1987 Ptolemy's »*Almagest*«, transl. and ann. by G. J. Toomer, 1984, *Journal for the History of Astronomy*, 18 (1987), 59-63.
- 1990 *Københavns Universitet, I-XIV*, red. Svend Ellehøj og Leif Grane [Af Alma Maters Levned. Løst og fast om Københavns Universitet], *Historisk Tidsskrift*, 90 (1990), 124-139.

INSTITUTUDGIVELSER, PREPRINTS, MANUSKRIPTER ETC.

- 1943 *Relativistisk Kosmologi*, Besvarelse af en Opgave ved Magisterkonferens Foraaret 1943: »Der ønskes en Oversigt over Relativitetsteoriens Belysning af de almindelige kosmologiske Problemer« [Københavns Universitet, 1943], håndskrevet, upagineret.
- 1958 *Et astronomisk regneapparat fra det 15. aarhundrede*, MS, Det fysiske Institut, Aarhus Universitet, 1958, 41 s.
- 1960- *Forelæsninger over mekanik*, Hefte 1-7, MS, Det fysiske Institut, Aarhus Universitet, 1960-61, 145 + 39 + 51 + ? + 93 + ? + 50 s. [? = har ikke kunnet verificeres].
- 1960 *Mekanikens udvikling efter Newton*, MS, Det fysiske Institut, Aarhus Universitet, 1960, 103 s.
- 1961 *A 15th Century Planetary Theory. I: The Latin Text*, MS, Institut for de eksakte Videnskabers Historie, Aarhus Universitet, 1961, 35 s. (sm.m. Bent Dalsgaard Larsen).
- 1962 *Latinske tekster af naturvidenskabeligt indhold*, Det fysiske Institut, Aarhus Universitet [har ikke kunnet verificeres].
- 1963 *An Astronomical Computing Instrument from the Fifth Century*, Det fysiske Institut, Aarhus Universitet [har ikke kunnet verificeres].
- 1963 *Den astronomiske reform i det 13. århundrede*, MS [Kollokvier,

- 1,1], Institut for de eksakte Videnskabers Historie, Aarhus Universitet, 1963, 24 s.
- 1965 *Die Theorica Planetarum als astronomisches Standard-Lehrbuch des Mittelalters*, MS, Institut for de eksakte Videnskabers Historie, Aarhus Universitet, 1965, 33 s.
- 1969 *Opposition mod Michael Schrøder's Disputats, The Argand Burner*, MS, Institut for de eksakte Videnskabers Historie, Aarhus Universitet, 1969, 20 s.
- 1971 *Forelæsninger over Den matematiske naturbeskrivelse i oldtiden*, MS, Institut for de eksakte Videnskabers Historie, Aarhus Universitet, 1971, 11 + 21 + 33 + 31 + 31 + 44 s.
- 1971 *Opposition mod P. Ziggelaar's disputats 1971 december 9*, MS [Kollokvier, 7,3], Institut for de eksakte Videnskabers Historie, Aarhus Universitet, 1971, 32 s.
- 1972 *Copernicus and the Astronomical Tradition*, Preprint, Institut for de eksakte Videnskabers Historie, Aarhus Universitet, 1972, 15 s.
- 1972 *Jacob Światecki and his Regula Mirifica for Constructing Sundials*, Preprint, Institut for de eksakte Videnskabers Historie, Aarhus Universitet, 1972, 16 s.
- 1972 *Logistics of the Theory of Functions. An essay in the history of Greek mathematics*, Preprint [Kollokvier, 7,6], Institut for de eksakte Videnskabers Historie, Aarhus Universitet, 1972, 38 s.
- 1976 *Videnskabshistorien og dens aktuelle betydning*, MS, Videnskabernes Selskabs Foredragsserie 1976 Dec 6, 31 s.
- 1983 *Det fysiske Institut 1933-1958. Foredrag ved 50 aars jubilæet 1983 September 9*, MS, Institut for de eksakte Videnskabers Historie, Aarhus Universitet, 1983, 18 s.
- 1983 *Forelæsninger over Verdensbilledets Historie, I-XIV*, MS (Forelæsninger i forårssemestret 1979, trykt som ms. 1983), Institut for de eksakte Videnskabers Historie, Aarhus Universitet, 1983, 4 + 15 + 55 + 24 + 35 + 33 + 32 + 28 + 27 + 31 + 29 + 31 + 28 + 33 s.
- 1990 *Three Great Traditions*, Lecture 1990 April 27, History of Science Department, University of Aarhus, 1990, 39 s.
- u.å. *Forelæsninger over Den Klassiske Fysiks Historie*, MS, Det fysiske Institut, Aarhus Universitet, u.å., 144 + IV s. (sm.m. Mogens Pihl).

AVISARTIKLER

- 1942 Svensk Kirkeliv under Krigen, Thisted Amts Avis, 16.3.1942.
- 1942 Finsk Kirkeliv under Krigen, Aalborg Amtstidende, 17.5.1942.
- 1942 Den russiske Kirke under Krigen, Thisted Amts Avis, 20.6.1942.
- 1943 Kirken og Kulturudviklingen, Kristeligt Dagblad, 7.12.1943.
- 1944 Léon Bloy, Nationaltidende, 5.3.1944.
- 1944 Flyver og Filosof, Randers Dagblad, 8.10.1944.
- 1944 Jacques Maritain, Nationaltidende, 11.10.1944.
- 1945 Nye Signaler fra Frankrig, Randers Dagblad, 9.1.1945.
- 1945 Georges Bernanos, Morgenbladet, 10.8.1945.
- 1945 Antoine de Saint Exupéry, Morgenbladet, 21.10.1945.
- 1946 Louis de Broglie, Morgenbladet, 27.2.1946.
- 1946 M. R. P. – Højre eller Venstre?, Randers Dagblad, 3.7.1946.
- 1946 Er Teknikken løbet fra Kulturen?, Berlingske Aftenavis, 24.7.1946.
- 1947 Riquet: Prædikener (anm.), Information, 10.11.1947.
- 1948 En Kirke bag Jerntæppet, Randers Dagblad, 12.4.1948.
- 1948 Religionsfrihed i Teori og Praksis, Randers Dagblad, 19.4.1948.
- 1948 Jacques Maritain: Människans rättigheter (anm.), Information, 7.5.1948.
- 1948 Een Verden – eller ingen, Randers Dagblad, 19.6.1948.
- 1948 UNESCO – et Stridens Æble, Randers Dagblad, 20.7.1948.
- 1948 En kristen Existentialist, Information, 3.8.1948.
- 1948 1848 endnu en gang, Information, 30.12.1948.
- 1949 Kirkekampen i Ungarn, Randers Dagblad, 20.1.1949 og 21.1.1949.
- 1949 Menneskerettighederne, Randers Dagblad, 15.2.1949.
- 1949 En Profet og hans Disciple (anm. af Søren Kierkegaard, Synspunktet for min Forfattervirksomhed og Aage Kabell, Kierkegaard-studiet i Norden), Randers Dagblad, 12.3.1949.
- 1949 Fysiken i renaissancen, Information, 27.7.1949.
- 1949 Kirken og Kommunismen i Frankrig, Randers Dagblad, 18.8.1949.

- 1949 Hvad betyder Vatikanets fordømmelse af Kommunismen?,
Randers Dagblad, 29.8.1949.
- 1949 Martin A. Hansen fylder fyre, Randers Dagblad, 29.9.1949
og 30.9.1949.
- 1949 Forfatteren André Gide 80 år, Information, 22.11.1949.
- 1949 Skolestriden i Frankrig, Randers Dagblad, 28.12.1949.
- 1950 Nyorganisering af fransk forskning, Information,
20.1.1950.
- 1950 Enhedsskole i Frankrig, Information, 4.2.1950.
- 1950 Emanuel Mounier: La petite peur du XXe siècle (anm.),
Information, 3.2.1950.
- 1950 Albert Camus: Les justes (anm.), Information, 11.4.1950.
- 1950 C. V. Gheorghius: Den femogtyvende Time (anm.), Infor-
mation, 25.4.1950.
- 1950 Sejer Kühle: Søren Kierkegaards barndom og ungdom
(anm.), Randers Dagblad, 15.12.1950.
- 1951 Den religiøse Situation i Frankrig, Randers Dagblad,
4.6.1951 og 7.6.1951.
- 1955 »Ny Horizont«, red. af Johannes Dragsdahl (anm.), Infor-
mation, 2.6.1955.
- 1964 Galileo Galilei 400 år, Aarhus Stiftstidende, 15.2.1964.
- 1968 Katolsk seksualdebat – Rundskrivelsen og den fortsatte de-
bat, Kristeligt Dagblad, 17.8.1968 og 19.8.1968.
- 1975 Gud og kejseren i Nicæa, Kristeligt Dagblad, 27.5.1975.
- 1990 Bliver vi stjernetossede?, Kristeligt Dagblad, 28.6.1990.
- 1992 Galilei-affæren i nyt lys, Jyllands-Posten, 28.11.1992.

P. Heinz and Rosen.

Poul Nørregaard Rasmussen

9. maj 1922 – 1. januar 1998

Af Hector Estrup

Poul Nørregaard Rasmussen blev født i Brørup ved Hylke (syd for Skanderborg) 9. maj 1922. Begge forældre var lærere. Mellempnavnet Nørregaard har han fra sin mor, og det skulle blive en uløselig del af ham selv: Poul var han, eller PNR, PR var der ingen, der ville vide, hvem var. Efter studentereksamen fra Horsens Statsskole i 1941 påbegyndte han straks økonomistudiet ved Århus (dengang Aarhus) Universitet, som da kun havde 5 år på bagen, men med formidable lærere, først og fremmest Jørgen Pedersen, Thorkil Kristensen og Erich Schneider som de ældre, og Kjeld Philip, Jørgen Gelting og Nyboe Andersen som de unge. Så målt alene på lærerkræfterne burde der komme brillante kandidater ud af økonomistudiet. Det gjorde der også, og PNR var én af dem. Efter at have taget 1. del læste han videre i København. Efter befrielsen vendte han tilbage og tog sin eksamen som cand.oecon. i 1947, samme år som han vandt Universitetets guldmedalje.

PNR modtog varige impulser gennem sin studietid. På to områder var økonomifaget i en brydningstid. For det første var makroøkonomiske betragtningsmåder ved at trænge igennem til en central placering i faget. For det andet var der et metodeskift på vej, hvor verbal og geometrisk argumentation skulle afløses af matematisk analyse, ikke blot for bedre at kunne gennemlyse argumenternes logik, men også som udgangspunkt for egentlige kvantitative beregninger. Det makroøkonomiske gennembrud er sædvanligvis knyttet til Keynes's bidrag i *General Theory*, men gennembruddet i Århus var i lige så høj grad befordret af Jørgen Pedersen, der var sin tids skarpsindigste økonomiske logiker. Det var Jørgen Pedersens autoritetsfrie, undertiden autoritetsforagtende, selvstændighed i økonomisk analyse, der havde bragt ham på kant med det mere traditionsbundne polit-studium i København, men det ansporede samtidig hans studenter til at anskue økonomisk analyse som den frie tankes opgør med traditionelle dogmer. Det

var også udgangspunkt for et nyt syn på den økonomiske politik, især finanspolitikken, og her var Kjeld Philip en af foregangsmændene. PNR bevarede livet igennem sin Århustid i tankerne. Han bevarede nær kontakt og venskab med Jørgen Pedersen, og bidrog ved sin ansættelse ved Københavns Universitet til at få slebet de kanter af, der siden starten af det økonomiske studium i Århus havde været mellem »københavnere«-økonomer og »Århus«-økonomer.

Umiddelbart efter eksamen og guldmedaille i 1947 tog PNR til Norge, hvor han i et år studerede som »gæsteassistent« ved det socialøkonomiske institut under Universitetet i Oslo. Dette institut var på den tid førende i Skandinavien hvad angik matematisk analyse af økonomiske problemstillinger, f.eks. udforskning af decisionsmodeller som grundlag for bestemmelse af optimal økonomisk politik, og samtidig arbejdede man med økonometriens grundlagsproblemer, løst sagt om på hvilket grundlag man ud fra kendskab til en statistisk fænomenverden kan sige noget om egenskaberne i de underliggende strukturer. Påvirkningen har været fundamental for PNRs interesse for makroteori, fordi man på disse områder søgte at vise, hvorledes problemerne kunne om ikke altid løses, så i hvert fald klargøres ved formaliseret talmæssig analyse. Matematikken skulle således på en gang være et logisk og et beregningsmæssigt hjælpemiddel, ganske som hvis talen var om naturvidenskab. Det blev grundlæggende for PNRs metodeopfattelse, især for hans syn på matematikkens rolle i den økonomiske analyse.

Under opholdet i Norge boede PNR på Lysebu (en gave fra Norge til Danmark efter krigen). Her mødte han Karen Aase Bruun, der var uddannet pianistinde. De giftede sig i august 1948, og Karen Aase indstillede sig, trods helt andre karriereudsigter, på et liv som videnskabsægtefælle. Og trods det, at der ikke findes noget mere forskelligt end musik og økonomi, så modtog hun livet igennem PNRs økonomiske kolleger, venner, studenter med åben venlighed og hjertelighed. Hun måtte da påhøre undertiden temperamentsfulde samtaler om valutabalancen, renteniveauet, Friedmans monetarisme, huslejeudligning mv., alt som hun satte gode ting på bordet. Også på dette område var PNR, trods sit asketiske ydre, en stor æstet.

Umiddelbart efter giftermålet rejste ægteparret til Genève, hvor

PNR havde søgt og fået en stilling ved forskningsafdelingen under Economic Commission for Europe, som dengang lededes af Gunnar Myrdal. Her var de i tre år. Under opholdene i Oslo og Genève lagde PNR grunden til opbygningen af det internationale faglige kontaktnet, som han mente var nødvendigt for en aktiv forsker, og som han bestandigt udbyggede igennem sin karriere. I 1953 var han sammen med Poul Winding under Carl Iversens ledelse to gange i Iraq for, efter aftale med Iraqs nationalbank, at udarbejde en monografi om økonomisk politik i Iraq. Resultatet blev bogen *Monetary Policy in Iraq* fra 1954.

Da PNR og Karen Aase kom hjem fra Geneve i 1951, var det til en hovedstilling ved Handelshøjskolen i København, hvor han samtidig bestred et eksternt lektorat ved Universitetet. I denne stilling kunne han samle op, hvad han havde suget til sig af »ny« økonomi i Århus, Oslo og Genève, og med råd og opmuntring fra Nyboe Andersen og Poul Winding, der begge var ansat på Handelshøjskolen, lægge grunden til det arbejde, der skulle kulminere med den disputats, der forsvarede ved Universitetet i 1956, hvor han samme år blev professor i nationaløkonomi.

Disputatsen hed *Studies in Intersectoral Relations*. Den handlede om input-output analyse. Den var på engelsk, og den indeholdt masser af matematik. Den virkede som noget helt nyt i forhold til hvad der ellers så dagens lys under det århundredgamle rets- og statsvidenskabelige fakultet. Her var en disputats, der gik lige til sagen, uden lange historisk-statistiske udregninger, uden sindrige systematiseringer af komplicerede begrebsdannelser, og uden at man, som tit var, måtte læse firefemtedele af bogen, førend man fandt ud af, hvad det egentlig var, forfatteren ville. »Økonomisk teori uden omsvøb« kunne være et passende motto for bogen, noget der i dag anses for en selvfølge, når talen er om publikationer inden for økonomisk teori, men som dengang var noget nyt. Det var som om »på den ene side – på den anden side« økonomi skulle være slut og erstattes med præcise matematiske beregninger.

Det er en almindelig observation, som alle kan gøre, at i økonomi hænger alting sammen. Enhver ændring i priser, lønninger og produktion et sted i økonomien vil have stærkere eller svagere afledede virkninger andre steder i økonomien. Umiddelbart står man over for et sammenfiltret virvar, som det er en opgave for den økonomiske videnskab at få analytisk styr på. Input-output analy-

sen repræsenterer et frugtbart forsøg på at skabe analytisk og talmæssigt overblik på en væsentlig del af dette »virvar«, nemlig når det drejer sig om produktionen. Der produceres mange varer, i mange brancher – sektorer –, og det hele hænger sammen, fordi den ene branches varer anvendes som produktionsmidler i de andre. Små forandringer i én branche kan derfor have afledede virkninger i andre brancher, der måske kan hobe sig op og have væsentlig betydning for hele økonomien. Input-output-analysen af produktionsstrukturen går ud fra en ganske enkel grundforudsætning, nemlig at der er proportionalitet mellem en branches produktion, og så dens forbrug af produktionsmidler. En sådan forudsætning lyder ikke af meget, men faktisk kan man på grundlag af den opbygge en model af produktionen i en økonomi med mange produktionssektorer, der både kan give et klart overblik over de gensidige sammenhænge, og som, med fornødne data, kan bruges til talmæssige beregninger af betydning for den økonomiske politik. Man kan både på kort sigt beregne virkningerne af skift i efterspørgslen, og på langt sigt de forventelige konsekvenser i produktivetsforbedringer.

Ideen med disputatsen var at fremlægge input-output-analysen på en sådan måde, at de udviklede matematiske instrumenter kunne bruges til analyse af strukturen i et foreliggende dansk talmateriale, de så kaldte input-output tabeller. Der er tale om – kan vi sige – en disputats om metoden. Tesen er den, at input-output analysen, trods alle sine svagheder i form af begrænsende forudsætninger, er et nyttigt og brugbart instrument ved undersøgelsen af strukturen i en økonomi med mange producerede sektorer, der gensidigt beror på hinanden.

På en måde var det naturligt for PNR at vælge input-output analysen som disputatssemne. Analysen er i smuk overensstemmelse med det nybrud i økonomisk analyse, der fandt sted i århundredets midte, båret frem af de senere nobelprismodtagere i økonomi, Frisch, Tinbergen, Hicks og Samuelson. Input-output strukturen skulle, ideelt set, afbilde de strukturelle invarianter i økonomien. Naturligvis ikke en evig og uforanderlig struktur, men der lå i tiden en måske ubevidst forestilling om en ideal model, der, hvis man blot kendte den, ville gøre det muligt at betragte økonomien som en kæmpestor og kompliceret maskine, hvis virkemåde man i så fald ville være i stand til at forklare i alle detaljer, og som også vil-

le muliggøre en præcist rammende økonomisk politik, hvor man nøjagtigt vidste, hvad man skulle gøre for at opnå præcis det man ville. Dette naturalistiske ideal – at betragte økonomi som en art social fysik – lever stadig, og det lå ikke PNR fjernt. Det er på den baggrund man kan se disputatsen som indgang til forståelsen af hans indsats som faglig fornyer under sin tjeneste som professor ved universitetet.

Anskuer man økonomifagets udvikling i fugleperspektiv, kan man måske, med Comte i tankerne, tale om forskellige stadier i udviklingen, som man kan fange ind ved at se på de betegnelser, man gennem tiden har brugt om det. I England hed faget oprindeligt »Political Economy«, som var enerådende til sidste del af det 19. århundrede, hvorefter det fik navnet »Economics«, som det stadig bærer. Men fra ca. midten af dette århundrede og til i dag møder man stadigt oftere betegnelsen »Economic Science«. Overgangen fra economics til economic science fandt sted fra 1930'ernes begyndelse, og overgangsprocessen var i fuld gang, måske på sit højeste netop i 50'erne, hvor PNR blev professor. Han så det der som sit kald at befordre den ved polit-studiet, så økonomi kunne forvandles fra at være en løst sammenføjjet tankebygning til en egentlig videnskab, hvor man ikke skulle bygge på moralske, politiske eller metafysiske dogmer, men på iagttagelse og observation. Skabelsen af økonomisk institut kan ses som et led i denne proces. Opfattelsen af institut-institutionen som den naturlige ramme for forskning og videnskab har jo netop sit udspring i »science«, dvs. naturvidenskab. Derfor må samfundsvidenskab og humaniora også have institutter, hvis de skal leve op til dette videnskabsideal. Ganske vist uden de kolber, retorter, bunsenbrændere og petriskåle, begrebet ellers er forbundet med i den folkelige bevidsthed.

Da PNR blev ansat, var professorerne stort set de eneste fastansatte ved Universitetet. Forskning og undervisning varetoges og lededes af den, der var udnævnt til professor i faget, og hvis der var flere professorer i samme fag, delte de ved kollegiale aftaler specialområderne mellem sig. De havde ikke kontorer på Universitetet, men kunne træffes efter aftale, ganske som man i dag kan se det, når talen er om speciallæger. Hver professor var på en måde »sit eget institut«. Det, der er sket siden da er, at man er gået over fra en individualiseret til en socialiseret institutstruktur: fra at tale om professorens institut, taler man nu om instituttets profes-

sor(er). Denne overgang forbindes normalt med 1968, studenteroprør, og hvad dertil hørte. I dag, hvor revolutionen har ædt sine egne, kan man se, at der formentlig var tale om en naturlig udvikling for et voksende universitet, der blot kodificeredes af efterfølgende love og bekendtgørelser om universiteternes styrelse.

I denne naturlige udvikling var PNR en af foregangsmændene i tilpasningen af økonomifagene ved Københavns Universitet. Hans navn er uløseligt knyttet til Økonomisk Institut, der skabtes i 1958, og som han var primus motor i, indtil han fratrådte som dets forstander i 1970. Denne klangfulde betegnelse er siden, som et tidens tegn, blevet erstattet med det mere bureaukratiske »institutleder«, der ligesom undskyldende sniger sig hen over papiret, når det skrives, som om det ville sige: »jeg har stor magt, men det må ikke kunne ses på mig.«

Alle kender til institutter, men de færreste, selv af dem, der er ansat på et, vil være i stand til at sige, hvad et videnskabeligt institut egentlig er. Den slags spekulationer lå PNR fjernt. For ham skulle instituttet være en videnskabelig arbejdsplads, hvor medarbejderne havde kontorer, skrive- og regnefaciliteter, og som i øvrigt kunne »servicere« medarbejderne bedre i deres videnskabelige arbejde, end hvis de var overladt til sig selv. Hertil kom, at man inden for rammerne af et institut bedre kunne opildne de yngre medarbejdere, som der blev stadig flere af i løbet af 60'erne, til dog at få skrevet den disputats færdig, noget der i dag er sat i fint system med phd-ordningen. Instituttets skriftserier, studier og memoranda, startede også her; PNR bidrog selv med en række primært undervisningsrettede memorandae, bl.a. et om økonomisk metode.

Men det vigtigste for PNR var dog nok, at institutindretningen muliggjorde skabelsen af et fagligt miljø, hvor geografisk nærhed – alt skulle helst foregå i Studiegården, hvor det også lykkedes at skaffe plads, – muliggjorde daglig kontakt og afslappet samtale om faglige emner. PNR skaffede gæsteforelæsere og foranstaltede seminarer.

For så vidt kan man godt sige, at PNR stod i spidsen for en institutionel revolution af økonomifagene efter det økonomiske instituts oprettelse. Instituttet skulle med PNR som leder skabe ramme om det akademiske meritokrati, hvor kun fagligheden talte, og hvor belønningen var en disputats.

Som forstander og igangsætter skulle PNR derfor forene to van-

skeligt forenelige roller, på én gang at være faglig inspirator og skrap kontorchef, et rollespil, der den dag i dag kan give institutterne hovedpine. Det, der i sidste ende altid slog igennem hos PNR, var hans faglige begejstring, båret frem af en stor belæsthed, et lynhurtigt hoved, samt en enestående åbenhed over for nye og overraskende synsvinkler. Medarbejderne vidste, at kontorchef PNR altid var professor PNR i forklædning, selvom forklædningen undertiden kunne være ganske god. Ser man på økonomisk institut i dag, kan man sige, at det på mange måder realiserer det billede af det økonomiske institut, PNR havde for øje i 50'erne og 60'erne. Her har studenteroprør og styrelseslove ikke skabt noget nyt i forhold til det, PNR ville. Omvæltningerne indebar ganske vist personudskiftninger under devisen »lad de yngre kræfter komme til«, herunder studenterne. PNR hørte nu pludselig til de »gamle« efter hidtil stadig at have følt sig ung. Instituttet skulle nu køre ud fra et princip om, at de unge kan selv, noget han med sin karakteristiske åbenhed altid havde ment, men som han måske alligevel var lidt forundret over at møde i oprørsdagens kompromisløse praksis. Bagefter kan vi se, at de spor han havde lagt for instituttets virksomhed netop var dem, der blev befaret og forbedret af de unge.

Fagligt tog polit-studiet og forskningen i 50'erne og 60'erne farve efter PNR. Moderne makroteori rykkede frem, kvantitativ matematisk analyse af økonomiske problemer fremmedes, og – som det måske vigtigste – økonometrien brød endeligt igennem på økonomisk institut i 1960'erne; også det må ses på baggrund af hans virke.

Selv interesserede han sig i stigende grad for de problemer, der rejstes af teorien om økonomisk vækst, især vedrørende forklaringen på tekniske fremskridt, men det er gennem 70'erne tydeligt at se, hvordan han i sine artikler, der for det meste forelå på dansk, mere og mere interesserede sig for den modificerende og fortolkende kommentar end for de formelle egenskaber i de teoretiske vækstmodeller. Han var interesseret i at vurdere modellernes forudsætninger, især om tekniske fremskridt, hvordan det opstår og indpasses i økonomien. Han var altid betaget af Schumpeters tanker, både ideen om de industrielle kaptajner som fremskridtets formidlere i en proces, der forenede vækst og konjunkturer, men også i hans senere ideer om, at de tekniske fornyelser ville koncentreres i store virksomheder, der havde råd til at betale for forsk-

ning og udvikling. Og endelig var han, naturligvis kan man næsten sige, interesseret i at få belyst, hvordan det tekniske fremskridt kunne påvirkes af de offentlige forskningsmidlers størrelse og fordeling. Alt dette vendte han gang på gang tilbage til i det, han skrev, men mest i form af kommentarer og bemærkninger, og – kan man godt sige – inspirerende betragtninger. Men nogen samlet fremstilling af alle disse tankevækkende ideer, en PNR-teori måske, blev det ikke til. Dertil var han nok et alt for reflekterende gemyt, refleksioner, der, når alderen kommer, vil tangere det selv-kritiske og hæmme det litterære vovemod.

PNRs interesser for vækst og fornyelse fik en mægtig stimulans fra det formandskab for forskningens fællesudvalg, som han bestred 1965-72. Her har han mødt de problemer, der interesserede ham, i mere praktisk form. Arbejdet her har muligvis inspireret ham til i en artikel at søge patentstatistikken inddraget til belysning af det tekniske fremskridt, men ud over andre mindre artikler er det vigtigste nok Wicksell-forelæsningserne, som han i 1975 var indbudt til at holde i Stockholm, og som publiceredes året efter. Titlen er *The Economics of Technological Change* med 7 kapitler. Her finder man dog ikke nogen almen teori, men karakteristisk for PNR, en række tankevækkende og kritiske refleksioner over begrebet teknisk fremskridt og over de ideer, man har haft til at forklare det, alt dette illustreret med et i det væsentlige fra OECD hidrørende materiale. Væsentlig er den omhyggelige diskussion af begrebsmæssige og målingsmæssige problemer, der jo må gå forud for både modelanvendelse og talfortolkning. Selvom arbejdet som sagt ikke indeholder nogen almen teori eller gennemgående tese, er den fuld af inspirerende betragtninger, og typiske PNR-spørgsmål. Han slutter med at spørge, om væksten i den offentlige sektor er eller har været hæmmende eller fremmende for det tekniske fremskridt. Det er inspirerende, fordi det straks hos den tænksomme må sætte mange refleksioner i gang.

Der er tre træk, der kan karakterisere hele PNRs gerning både som videnskabelig forfatter og som lærer. Der er for det første hans evne til at skabe klart overblik, parret med en kritisk-analytisk sans, der formår at frembringe klart forståelige analyser af tilsyneladende indviklede problemer. Det viste sig som et udtalt ønske om at analysere de hidtil gængse verbale og geometriske ræsonnementer i et elementært matematisk formsprog, der efterfølgende

vil kunne danne grundlag for kvantitative beregninger. Dette ønske om samklang mellem teori og empiri er gennemgående i alt, hvad PNR skriver, men man må nok sige, at det for PNR mere var et ideal end en realitet.

Det andet træk er hans af tvivl og tro bårne interesse for metodeproblemer i den økonomiske videnskab. Troen er den, der kommer tydeligst til udtryk i hans disputats, nemlig at der bag alle observerbare fænomener i det økonomiske liv gemmer sig en kerne af invarians, en art stabil »økonomisk natur«, som det i sidste ende må være videnskabens opgave at trænge ind til. I sin filosofiske holdning var PNR stærkt påvirket af både Svend Ranulf og Jørgen Jørgensen, og han måtte derfor naturligt anse troen på sådanne stabile invarianser som forudsætning for, at der overhovedet var nogen ide i at tale om økonomi som en videnskabelig syssel. Men netop i økonomi kommer denne tro jo gang på gang i vanskeligheder, fordi det aldrig er lykkedes at finde ind til sådanne invarianser: de fleste af de sammenhænge, man tror er stabile, viser sig jo alligevel ikke at være det, når man ser nærmere efter.

Det tredje træk er hans evne til at give en kritisk modificerende belysning af de forudsætninger, de mere formelle analyser hviler på, og i fortolkningen af resultaterne. Uanset hvad man undersøger, ville PNR sige, så er det kun et lillebitte hjørne af den uoverskueligt store virkelighed. For i virkelighedens økonomi hænger alt jo sammen med alt, og hvordan skal man da isolere de sammenhænge til undersøgelse, som man mener kan sige noget om en mere stabil underliggende virkelighed? Denne evne til at give en på sund økonomisk fornuft bygget kritik af forudsætninger og struktur i de modeller, der skulle vise noget om virkeligheden, var hans store styrke, ikke mindst i kollegiale diskussioner. Det er en velgørende evne, når den kunne bruges, som PNR elskede, til at skære igennem alt, hvad der forekom opstyttet, hult og prætentivt, men det er samtidig en evne, der kan give vanskelighederne for troen på, at en given teori eller model egentlig siger noget mere dybtliggende om virkeligheden. Den deraf følgende dialektik mellem tvivl om og tro på økonomiske modellers bærekraft er et gennemgående og inspirerende træk i det meste af det, han har skrevet. Det med at afslutte behandlingen af et spørgsmål med en håndfast konklusion og et triumferende punktum var ikke PNR's stil. Dertil var økonomiske spørgsmål alt for komplicerede.

Som det også gjaldt for de fleste andre professorer under det rets- og statsvidenskabelige fakultet var der efterspørgsel efter hans arbejdskraft udefra. Det medførte, at en del af hans forfatterskab foreligger anonymt som bidrag til betænkninger (f.eks. betænkningen om forbrugsbeskatning 1958, om fondsbørsen 1971 og om distribution af lægemidler 1975). På andre områder medførte hans udvalgs- og kommissionsarbejde egne publikationer fra hans hånd. Hans formandskab i forskningens fællesråd og den dermed sammenhængende interesse for sammenhængen mellem et lands forskning og dets økonomiske vækst er allerede nævnt; for hans formandskab for grønlandsrådet frem til indførelsen af det grønlandske hjemmestyre gælder noget lignende. Karakteristisk er gennemgående en sober redegørelse for problemer med antydning af mulige løsninger, men næsten altid uden de provokerende forslag, som giver anledning til offentlig debat. Måske fordi han følte, at den faglige ballast, som den økonomiske videnskab havde givet ham, med tiden viste sig at blive stadig mere skrøbelig og ustabil. Mens han i 1969 blev medlem af nationalbankens repræsentantskab (formand 1986-90), sagde han hen mod midten af 1970'erne da også efter lang betænkningstid nej tak til at blive »vismand«.

Efter i 1968 at være blevet efor for Nordisk Kollegium var det naturligt, at han blev medlem af bestyrelsen af Nordisk Fjerfabrik og de dertil knyttede selskaber og fonde for dermed at være med til at varetage kollegiets interesser. Den samlede ressourcebeslaglæggelse, som disse hverv indebar, har været ganske betragtelig. Hertil kom bl.a. aktiviteter i Sparekassen SDS, ligesom han påtog sig hverv i forbindelse med bl.a. det dansk-norske samarbejde, givetvis i taknemlighed over det udbytte, han i tiden siden sin ungdom selv havde fået heraf.

Alt dette hobede sig op samtidig med, at de daglige arbejdsbyrder på instituttet blev mindre påtrængende. På denne baggrund er det måske ikke så mærkeligt, at hans fingeraftryk på instituttets måde at fungere på samt på dets forskningsmæssige profil efterhånden blev mindre synligt. Dette har uden tvivl pint ham, for de krav, han stillede til andre, dem stillede han i lige så høj grad til sig selv. Hertil kom personlige sorger. Karen Aases død i 1984 var naturligvis den, der ramte hårdest; den måtte han leve med resten af livet. Men også andre dødsfald i familie- og vennekredsen bidrog til, at det optimistiske livssyn stadig sjældnere dukkede op; det

skyldtes også sygdom og svagelighed. I 1988 tog han sin afsked som professor. I 1990 rantes han hårdt af sammenbruddet i Nordisk Fjer.

Poul Nørregaard Rasmussens videnskabelige karriere frem til omkring 1970 var funklende, både hvad angår hans placering som økonomisk teoretiker, nationalt og internationalt, og som inspirator af sine yngre kolleger, men ikke mindst som den, der har æren for, at Københavns Universitet har fået et moderne Økonomisk Institut. Alt det krævede den arbejdsindsats og det gå-på-mod, der kendetegner en Schumpetersk kaptajn, en mand, der evner at sætte nye ting i værk. I de senere år kneb det med kræfterne.

»Old soldiers never die,« har man sagt, »they fade away«. Det kan nok være. Men så må man heller ikke glemme, at de samme soldater kæmpede bravt, da det stod på.

Carl May

Carl Stief

11. august 1914 – 20. marts 1998

Af Gunnar Svane

Carl Stief var fynbo. Han fødtes den 11. august 1914 i Svendborg som søn af maskinmester Carl Frederik Hansen og hustru Johanne Marie Magdelene Stief og voksede op i en politisk engageret, socialdemokratisk præget familie. Efter at have taget studentereksamen forlod han Svendborg og drog til Århus for ved universitetet der at studere historie, dansk og tysk. Dengang krævedes der endnu tre fag til en skoleembedseksamen: et hovedfag og to bifag. Da det forekom noget overvældende at skulle studere alt dette sideløbende, opgav Stief sin oprindelige plan og flyttede til København, hvor han under den navnkundige Paul V. Rubow påbegyndte studiet af sammenlignende litteraturvidenskab. Også dette studium forlod han for i stedet at kaste sig over faget slavisk filologi, der dengang kun kunne afsluttes med en magisterkonferens. Som Stief senere ofte fortalte med et drilsk blik i øjet, nærrede han en overgang en vis sympati for det store sociale eksperiment i Sovjetunionen. Men sympatien forblev en ungdomssynd, og han var forlængst nået til den grundfæstede skeptiske holdning til alle politiske ideologier, som senere prægede ham og af fødte talrige kritiske bemærkninger om russernes gøren og laden. Hans interesse for Rusland og den slaviske verden i det hele taget svingede snart fra det politiske til det litterære. I årevis havde han interesseret sig for russisk sprog og litteratur, men den pauvre sprogundervisning, som var at hente her i landet, måtte han supplere med privattimer og ophold i forskellige slavisktalende lande. Særlig betydning for hans senere løbebane fik nok opholdet ved det Jagiellonske universitet i Kraków 1938 og serbokroatiskstudierne i Jugoslavien 1939. At studere slavisk filologi i et miljø, som traditionelt vender ryggen til Østeuropa, var dengang og i mange år fremover aldeles brødløst, og hvad Stief egentlig ville med det, stod vel ikke helt klart. Det bekymrede efter sigende hans svigerfar noget, da han i 1939 giftede sig med gårdejer Gre-

the Toft, men af Stiefs svar synes at fremgå, at der foresvævede ham et kommende journalistvirke. Sådan kom det imidlertid ikke til at gå.

Stief fuldførte i 1941 sit studium af slavisk filologi med en magisterkonferens under den daværende professor i faget, den svenskfødte Anton Karlgren. Det stod nu helt klart, at fremtiden lå inden for litteraturforskningen. Et par år i forvejen havde Københavns Universitet udskrevet en prisopgave om messianismen i polsk litteratur, og Stief ville egentlig have besvaret den, antagelig inspireret af sit studieophold i Polen. Emnet så imidlertid ud til at kunne blive kontroversielt på grund af den tyske besættelse, og man frarådede ham at fortsætte. Til gengæld vandt Stief guldmedaljen for sin besvarelse af Universitetets prisopgave i 1944 – denne gang drejede det sig om den russiske litterære kritik i det 19. århundrede. Begge afhandlinger, både den, der blev skrinlagt, og den, der blev belønnet, fik, som det skulle vise sig, eftervirkninger for Stiefs kommende forskning. Straks efter Befrielsen i 1945 fik han et Rockefeller-stipendium, som muliggjorde et par års studieophold i udlandet (1947-48). Herunder stiftede han bekendtskab med righoldige samlinger af *slavica* i de forskellige biblioteker samt med en række af samtidens betydeligste slavister: Konovalov i Oxford, Mazon i Paris, Roman Jakobson, Simmons og Čiževskij i USA, for blot at nævne nogle navne. Stief udvidede i disse år sine studier fra det russiske til en bred orientering om også de øvrige slaviske landes litteratur og sprog. Det er nærliggende at antage, at mødet med bl.a. den amerikanske folkløreforsker A. Lord bevirkede, at især de slaviske folks episke folkedigtning nu for en tid rykkede ind i centrum for Stiefs interesser. På dette felt fandt han emnet for sin kommende doktordisputats.

Siden Goethes og Jakob Grimms dage havde det været kendt, at den episke folkedigtning fortsat var rigt repræsenteret hos de sydlige slaviske folk, frem for alt serberne. Det var disse såkaldte »heltesange«, som Lord i 30'erne havde studeret i Jugoslavien. Stief traf ham som sagt på sin Amerikarejse, og det er muligvis dette møde, som direkte eller indirekte animerede ham til at tage et lignende emne op. Ligesom hos slaverne på Balkan lever den episke folkevisetradition videre også hos de østlige slaver, især i de fjernere egne af det russiske imperium, hos kosakkerne på stepperne ved det nordvestlige Kaukasus, blandt fiskerbefolkningen langs

Hvidehavets kyster længst mod nord og hos efterkommere af europæiske tilflyttere i det sibiriske *Wild East*. Russiske folkloreforskere havde ned gennem det 18. og 19. århundrede udsendt flere samlinger af disse såkaldte *byliny* eller viser om, hvad der var hændt engang. De besynger helte, som i deres kerne måske nok oprindeligt var virkelige, men som hos den folkelige sanger er forvandlet til symbolskikkelser, de undertryktes forsvarere, retfærdighedens forkæmpere, der ofte med overnaturlig styrke værner det hellige Rusland mod alle onde kræfter, især steppens vilde nomadehorder. Men bortset fra denne *bylina* foredrog de russiske *skomorokhi* eller gøglere og akrobater på markederne også andre, mere historiske viser, hvori der blev besunget velkendte politiske skikkelser, konkrete personer og begivenheder, som lader sig verificere i de historiske kilder. Det er disse sidste episke viser, som Stief behandler og for første gang beskriver som en selvstændig genre i russisk folkedigtning med disputatsen *Studies in the Russian Historical Song* (1953). I dette pionerarbejde så han den historiske vise som samtidens poetiske reaktion på en given historisk tildragelse eller person, og Stief gav dermed overbevisende nøglen til at kunne skelne mellem den historiske sang og *bylina*'en, og fremkom tillige med en logisk forklaring på visse formelle forskelle mellem disse to former for episk digtning. I sine undersøgelser af den historiske sang tog han udgangspunkt i den ældste nedskrift, foretaget 1619-20 af den engelske præst Richard James, der ledsagede en delegation fra kong James I hos den unge russiske tsar Mikhail Fëdorovič. Efter omfattende ødelæggelser i forbindelse med polsk besættelse og opslidende borgerkrige mellem forskellige adelsgrupperinger omkring ægte og uægte tronprætendenter var der ved at falde en vis ro over Rusland under det nye Romanov-dynasti. Men gårsdagens hændelser var endnu i frisk erindring, og samtidens historiske viser drejede sig om eksempelvis Skopin-Sujskij, den falske Dimitrij og Ksenija Godunova, Boris Godunovs ulykkelige datter, – skikkelser, som turde være velkendte fra operaen *Boris Godunov*, der formidlet af Puškins prægtige versdrama er henlagt til netop denne tid. Stief mente ikke, at det sidste ord var sagt med hans studier over den russiske historiske sang, men han leverede et solidt grundlag for videre forskning på dette felt. I de følgende år vendte han flere gange tilbage til temaer i tilknytning til den russiske episke folkløse og

skrev om fx bylinernes poetiske sprog, om det gensidige forhold mellem russisk krønikeskrivning og det russiske folkelige epos, om folkløreforskning og folkløre i Sovjetunionen.

Da Stiefs lærer, Anton Karlgren, trak sig tilbage, blev Stief i 1954 udnævnt til professor i slavisk filologi i København, og dermed indledtes et nyt kapitel af hans virke. Jeg husker endnu tydeligt min skuffelse i efteråret 1945 over de par hyldemeter, der på det daværende Filologiske laboratorium var reserveret de slaviske sprog. De var et ynkeligt skue. Her stod et tilfældigt udvalg af ofte forældede ordbøger og krestomatier, og højdepunktet af slavisksproget skønlitteratur var Tolstojs roman *Anna Karenina* – vel at mærke på fransk! Sådanne studiebetingelser var naturligvis helt uantagelige for det store tilløb af studenter, som i årene efter Anden verdenskrig strømmede til Universitetet for at fordybe sig i slavisk sprog og kultur. Det blev nu efter 1954 Stiefs opgave at oprette et egentligt institut med bibliotek, læsesal og kontorfaciliteter, til at begynde med på Bispetorvet, senere hen i Njalsgade, og gennem de kommende år udbyggedes Slavisk Institut til at blive et af de bedst assorterede sproginstitutter ved Københavns Universitet; i 1979 omfattede institutbiblioteket 15-20.000 bind, ved Stiefs afgang omkring 30.000 bind. Glemmes må det heller ikke, at Stief blev en af nøglefigurerne i forbindelse med etableringen af russisk som skoleembedseksamensfag (1961) og med indførelsen af russisk som valgfrit sprogfag ved danske gymnasier. Da det i forbindelse med hele denne specialiserings- og moderniseringsproces også lykkedes at få oprettet to yderligere professorater i faget: i slavisk sprogvidenskab og i østeuropæisk historie (hhv. 1960 og 1969), kunne Stief efterhånden fuldt ud hellige sig forskning og lærervirksomhed inden for litteraturvidenskaben.

En første frugt heraf efter hans udnævnelse var *Russian Formalism, a School in Literary Scholarship*, som i et supplement til *Orbis Litterarum* udkom i 1958. På blot en snes sider gav Stief heri en fortrinlig oversigt over udviklingen af den russiske såkaldte Formalistiske skole, der inden for både sprogvidenskab og litteraturforskning udfoldede sig i de første årtier af det 20. århundrede og senere fik udløbere også uden for Rusland, hvis politiske klima i løbet af 1930'erne hindrede en yderligere udbygning. Formalisterne holdt på, at forskningen ikke skulle bevæge sig ud over selve det litterære værk. Kun det, som var indeholdt deri, måtte un-

derkastes et studium, intet derudover vedkom litteraturforskeren og tjente kun til at forvirre den rent æstetiske vurdering. Jo mindre opmærksomhed der ofres på forfatterens person, jo mindre man ved om ham, desto bedre er det for en uhildet betragtning af de kunstneriske problemer i hans værk, der bør være forskerens eneste interesse.

Selv kunne Stief ikke skrive under på denne yderligtgående formalistiske litteraturbetragtning. For ham var det i mindre grad sprog, stil og komposition, teoridannelser eller ideologi – og nok så meget det litterære værks menneskelige budskab og historiske aspekter, der interesserede, og med en god portion detektivisk sans eftersporede han bevæggrundene til, at kunstneren udformede sit værk på netop den for ham særegne måde. Det demonstreredes fx i Stiefs livslange interesse for Dostoevskij, der vel nok må betegnes som hans yndlingsforfatter. Dostoevskijs værker kan som bekendt læses på flere måder: som kriminalfiktion slet og ret, som dybdeborende sjæleransagelse eller som mystisk-religiøs forkyndelse. Han er blevet betegnet som en af det 19. århundredes skarpsindigste psykopatologer, der med forkærlighed valgte sine skikkelser på livets skyggeside og i sine kortlægninger af sjælelivets irgange evnede at give udtryk for uendelig medlidenhed med de ulykkelige og forkuede og søgte lysglimt selv i den mest forhutlede sjæl. Foranledningen til Dostoevskijs værker var ofte dagsaktuelle personer og hændelser. Det var i forbindelse med forelæsninger og øvelser over Dostoevskijs forfatterskab, at Stief i 1960'erne udarbejdede, hvad der som Københavns Universitets festskrift udkom under titlen *Den Russiske Nihilisme. Baggrunden for Dostoevskijs »De Besatte«*. *Dæmonerne*, som romanen egentlig hedder på russisk, var sammen med *Ynglingen* og *Brødrene Karamazov* resultatet af et planlagt storværk i fem bind om »den store synders levned«, et projekt, som aldrig blev virkeliggjort i den oprindeligt påtænkte form. Den umiddelbare anledning til romanen synes at have været det politiske mord på studenten Ivanov, der repræsenterede det oprør blandt unge russiske intellektuelle, som hen over midten af forrige århundrede i deres iver for at modernisere Rusland søgte inspiration i Vesteuropas borgerlige lejr og forkastede de traditionelle værdier: Gud, lillefar tsaren og det hellige Rusland med dets »vidtfaavnende russiske sjæl«. Til at begynde med kaldtes de *zapadniki*, de vestvendte (Westernizers), Turgenev

havde i sin roman om *Fædre og Sønner* fra 1862 kaldt dem *nihilister*. Dostoevskij var bestyrtet over, hvor langt nihilismen havde ædt sig ind i de unge intellektuelles sjæle, og han harmedes over, hvad man mente var den revolutionære generations uansvarlighed og måtte resultere i, at barnet blev hældt ud med badevandet. *De Besatte* (1871-72) blev et af forfatterens mest omstridte værker. Nogle ville heri kun se ondsindet bagvaskelse af enhver form for revolutionær bevægelse eller blot stræben efter reformer, – mens romanen for andre blev en genial vision af, hvad oprøret mod Gud, traditionerne og vilkårene for menneskets lod kunne føre til. I sin afdækning af baggrunden for *De Besatte* gennemgik Stief i syv righoldige kapitler hele forløbet af de russiske filosofers og kritikeres ungdomsoprør i det 19. århundrede, og det var næppe nogen tilfældighed, at han udsendte sin bog om den russiske nihilisme i 1969, et år efter det danske Ungdomsoprør. Hermed knyttedes også trådene bagud til guldmedaljeafhandlingen om den russiske litterære kritik fra 1944.

I *Kontraster og Sammenhænge. Tre Studier i Russisk Litteratur* (Københavns Universitets festskrift 1976) spiller Dostoevskij fortsat en stor rolle. I et første afsnit med overskriften *Gor'kij's polemik mod Dostoevskij* kontrasteres disse to forfatters forskellige verdensanskuelser og opfattelser af litteraturens væsen og opgave. Gor'kij ønskede at tildele litteraturen en samfundsreformerende, revolutionerende rolle og gjorde kraftig indsigelse mod Dostoevskijs forkyndelse af lidelsens evangelium. Vejen til sandhed og lykke gik for Dostoevskij gennem ydmyghed, gennem den enkeltes overvindelse af sit jeg og ikke gennem liberale reformer eller omvæltende revolutioner; oprøret skabte blot forvorpne menneskeder, kun gennem lidelsen kunne de blive gudsmennesker. Forestillingen om lidelsen som vejen til frelse kommer frem i flere af Dostoevskijs værker, bl.a. i *Ydmyge og Krænkedede*, *Optegnelser fra Dødens Hus*, *Forbrydelse og Straf* eller *Brødrene Karamazov*. Måske skærpedes Stiefs blik for netop denne side af Dostoevskijs forkyndelse, fordi han i sin tid havde fordybet sig i den polske messianisme. I anden del af *Kontraster og Sammenhænge* behandles begrebet »det levende liv«, som optræder i forskellige kontekster og med forskellig tydning hos flere russiske forfattere: Tolstoj, Dostoevskij, Zamjatin, Pasternak og Solzjenicyn. I tredje del af Stiefs idéhistoriske studie sammenholdes endelig Dostoevskij og Tur-

genev, der gennem en årrække førte en ideologisk og litterær fejde; her sættes Dostoevskijs *De Besatte* op over for Turgenevs *Fædre og Sønner*.

Til trods for, at det blev den russiske litteratur, som kom til at indtage den største plads i Stiefs hjerte og videnskabelige produktion, fandt han også stunder til at beskæftige sig med andre slaviske folks kulturliv og åndshistorie. Et vidnesbyrd herom er den lille smukke bog om *Renæssancen i Dalmatien*, der af Det Filologisk-historiske Samfund blev udgivet i 1968 (*Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning*, 269). I bogens første del beder forfatteren næsten undskyldende om forladelse for, at han skønt hverken arkitektur- eller kunsthistoriker alligevel vover at skildre den rige frugt af kunst, som den italienske renæssance i 15.-16. århundrede satte blandt kroaterne langs Adriaterhavets dalmatinske kyster. Et opfølgende kapitel omtaler kyndigt de mange forfattere, skolefolk og lærde, der nok stammede fra det kroatisktalende Dalmatien, men som skrev på latin og ofte gjorde karriere uden for hjemlandet, fortrinsvis i det italienske sprogområde. Med særlig interesse læser man dog bogens tredje afsnit om de dalmatinske digteres og forfatteres kroatisk skrevne poetiske og dramatiske værker og deres første forsøg på at skabe en prosastil. Skade blot, at Stief aldrig fik lejlighed til at fortsætte dette arbejde og afslutte skildringen af den gamle dalmatinske litteratur ved også at behandle fortsættelsen, den kroatisk barokdigtning.

Stief førte en flittig og stilsikker pen. I dagspressen, i tidsskrifter og i samleværker henvendte han sig ofte til en læserskare, som rakte ud over den snævre kreds af slavistiske fagfæller. Bl.a. foreligger der flere eksempler på kyndigt vejledende forord eller efterskrifter til oversættelser, som andre havde foretaget. Jeg skal blot her nævne efterskriftet *Om at læse Dostoevskij* (supplement til Einar Thomassens oversættelser af Dostoevskijs *Samlede Værker*, 1-24 (1965)), – efterskriftet om Tolstoj i forbindelse med den store samlede trebindsudgave af romanen *Krig og Fred* (i andenudgaven 1966); – endvidere indledningen til et Dostoevskij-udvalg (publiceret 1968), – indledningen til kollegaen Ad. Stender-Petersens *Russiske silhouetter. Fra Pusjkin til Tolstoj* (i andenudgaven fra 1968) – og endelig indledningen om den russiske nationalskjald Puškin i forbindelse med udgivelsen af Valdemar Rørdams oversættelse af versromanen *Eugenij Onegin* (1970), det storværk, som ligger til

grund for den berømte opera med samme titel. Stief skrev desuden forordet til en samling noveller fra det nye Polen, der udkom under titlen *Rebeller* (1958), samt indledningen til den polske forfatterinde Dąbrowskas store roman *Nætter og Dage* (1969). Selv gav Stief sig ikke i videre omfang af med at oversætte, – i bibliografien over hans værker finder man dog et par oversættelser af tekster forfattede af russerne Bunin og Kazakov.

Udgivelsen af slavisksprogede forfatteres værker i dansk oversættelse gav lige fra 1945 og gennem årtier fremover anledning til, at Stief i kyndige anmeldelser hjalp læserne til at forstå de pågældende kunstnere og deres tekster, og dette arbejde i folkeoplysningens tjeneste bør ikke undervurderes. I overensstemmelse med Stiefs hovedinteresse var det især de russiske forfattere, som opmærksomheden samlede sig om. Han anmeldte værker af det 19. og det begyndende 20. århundredes store og mindre store klassiske forfattere såsom Babel', Bunin, Dostoevskij, Gor'kij, Kuprin, Leskov, Tolstoj og Turgenev. Også den efterrevolutionære russiske litteratur havde hans bevågenhed, – ja, man kunne stundom få det indtryk, at der ikke udkom nogen skønlitterær bog på russisk, som ikke var at finde i hans reoler. Uden at gå i detaljer skal det her nævnes, at han anmeldte fx Aksënov, Erenburg, Evtušenko, Kazakov, Pasternak, Solženicyn, Šolokhov og Zamjatin. Udkom der værker af polske forfattere, trådte Stief straks til med en anmeldelse; det gælder fx Andrzejewski, Kossak, Reymont. Også den beskedne liste med forfattere oversat fra serbokroatisk udløste anmeldelser fra Stiefs hånd, heriblandt af det 20. århundredes måske største navne, bosnieren Andrić og kroateren Krleža. Også den store slovenske forfatter Cankar fik et ord med på vejen. Men i øvrigt var udgivelsen af en oversættelse slet ikke nogen nødvendig forudsætning for, at slaviske forfattere og deres værker præsenteredes for et bredere publikum. Således skrev Stief dels om jugoslaverne Desnica og Andrić, dels og især om de store rusere, fx Čekhov, Gor'kij, Šolokhov, Tolstoj, Turgenev og frem for alt Dostoevskij.

Med sin brede litterære orientering bidrog Stief væsentligt til flere større opslagsværker, hvoriblandt der nok her er særlig grund til at fremhæve tre. Han redigerede selv forlaget Gyldendals *Moderne Litteratur efter 1914* (1950), hvori han skrev om sovjet-russisk litteratur. I det store trebindsværk *Fremmede Digtere i det 20.*

Århundrede (1967-68), som redigeredes af Sven Møller Kristensen, skrev Stief om kroateren Krleža, polakken Andrzejewski og russerne Erenburg, Gor'kij, Leonov og Šolokhov samt om den russiske såkaldte Tøbrudslitteratur i tiden efter Stalins død. Da Politikens forlag under redaktion af Billeskov Jansen, Hakon Stangerup og P.H. Traustedt udsendte det store tolvbindsværk *Verdens Litteraturhistorie* (1971-74), var Stief selvskreven til at skildre de slavisktalende folks litteraturer fra middelalderen indtil Symbolismen.

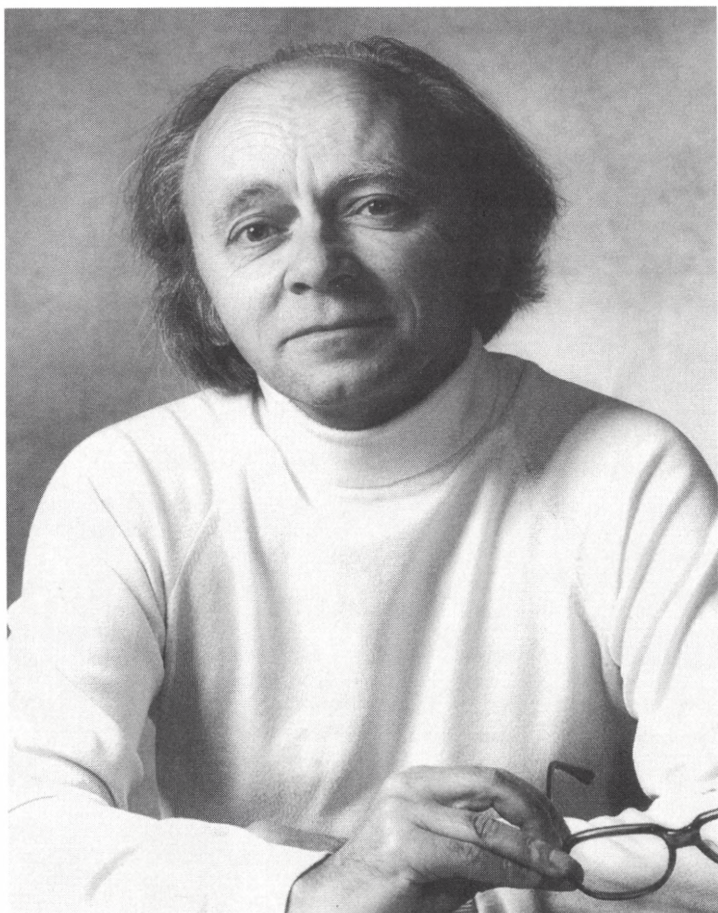
Sideløbende med de her nævnte litterære portrætter præsenterede Stief i mere journalistisk prægede indlæg offentligheden for, hvad der i øvrigt rørte sig på det politiske og alment kulturelle plan i slaviske lande: fortrinsvis i Rusland, men også i Polen og Jugoslavien, – eller i Østeuropa som helhed.

Stief høstede stor anerkendelse for sit videnskabelige arbejde. Han medvirkede ved dannelsen af Nordisk Slavistforbund (1952) og ved etableringen af det samnordiske slavisttidsskrift *Scando-Slavica* (1954). Han var medlem af den Internationale Slavistkomité 1964-85, siden 1983 også af Komitéen for Slavisk Folklore. Desuden var han medlem af det internationale Dostoevsky Society. Han blev valgt ind i Videnskabernes Selskab 1971 og gav her meddelelserne *Kvadet om Igors Togt som et politisk Digt* (1972), *Den Russiske Modernisme (ca. 1910)* og *den Slaviske Oldtid* (1977) og *Maksim Gorkij og »Det Skønne Bedrag«* (1981); heraf blev den sidste senere publiceret på engelsk i *Text and Context. Essay to Honour Nils Åke Nilsson* (1987). Stief var en fængslende forelæser, såvel ved sit eget institut som under gæsteoptræden her i landet eller ved internationale konferencer og kongresser. Både elever og kolleger kunne hos ham hente råd og vejledning, og han fulgte med interesse deres skæbne og gøremål også uden for auditoriet. Da han lod sig pensionere i forbindelse med sin halvfjerdsårsdag i 1984, skænkede en kreds af taknemmelige elever og kolleger ham et hyldestskrift: *We and They. Identity as a Theme in Slavic Cultures*. I dette *Donum Stiefanum* findes en udtømmende bibliografi, som omfatter betydeligt mere, end det har været mig muligt at komme ind på her. Selv efter at Stief havde trukket sig tilbage fra sit virke ved Universitetet, forblev han aktiv. I festskriftet *Celebrating Creativity. Essay in Honour of Jostein Børtnes* skrev han så sent som i 1997 *The Stavr Godinovich Bylina. About the Clever Wife Who Frees Her Husband*

From Prison. Med sin behandling af byliniseringen af den russiske historiske vise vendte han hermed tilbage til emnet for sin disputats og til folkløreforskningen.

Stief fik et forholdsvis langt otium, som dog efterhånden beklageligvis mærkedes af en tiltagende døvhed, der bevirkede en vis fornemmelse af isolation. Vi, som kendte ham, husker ham ikke alene som den fremtrædende slavist, han var, men mindes ham også med hengivenhed som en fordomsfri og livlig personlighed med en levende interesse for andre mennesker. Ved sin død i 1998 karakteriseredes han i en nekrolog som en »lærd og munter hædersmand«. Og det var han.

Æret være hans minde!

John Korojia S.

John Kousgård Sørensen

6. december 1925 – 10. januar 1999

Af Gillian Fellows-Jensen

Da John Kousgård Sørensens senest offentliggjorte videnskabelige publikation udkom posthumt i 1999, var der gået mere end et halvt århundrede, siden hans første artikel blev trykt i 1949. Halvtreds års flittigt arbejde har efterladt sig en imponerende publikationsliste, der har sat mange blivende spor i faget nordisk filologi i almindelighed og i nordisk navneforskning i særdeleshed.

John Kousgård Sørensen blev født i København den 6. december 1925 som søn af pianist og organist Erik Sørensen og hustru Astrid, født Olsen. Han blev efterhånden selv en habil pianist og en kyndig og skønsom musikkender og efter studentereksamen fra Østre Borgerdydskole i 1944 overvejede han at studere musik. Efter hvad han selv fortæller, var det, fordi han ikke nåede frem til en optagelsesprøve i rette tid, at han opgav musikstudiet og i stedet for valgte at studere nordisk filologi. Jeg kan ikke tro andet end, at hans for sene ankomst til prøven må have været mere eller mindre bevidst, for i de næsten fyrre år vi var kolleger, har jeg aldrig oplevet, at dette pligtopfyldende menneske er kommet for sent til en aftale, undtagen selvfølgelig når togene på Kystbanen svigtede.

Hans første år på Københavns Universitet faldt sammen med besættelsens sidste år. Kousgård indrømmer selv, at det var noget ufortjent, at han bestod den mundtlige prøve til filosofikum, da han på uforklarlig måde kom til at forveksle Thomas Hobbes med David Hume. Det har nok spillet en rolle både for fejltagelsen og for den milde bedømmelse, at prøven fandt sted dagen efter Danmarks Befrielse den 5. maj 1945. Senere viste han sig at være en yderst flittig student, der alligevel fandt tid til at spille fodbold i AB. Han fulgte blandt andet professor Johannes Brøndum-Nielsens undervisning i sproghistorie, og dennes detaljesøgende metoder kan tydeligt spores i nogle af Kousgård Sørensens egne sproghistoriske undersøgelser, for eksempel i hans allerførste artikel, der blev trykt i tidsskriftet *Sprog og Kultur* i 1949. Heri gransker han

Thomas Kingos privatortografi på den samme omhyggelige og måske lidt spidsfindige måde, som vi filologer plejer at anvende på retskrivningen i middelalderlige håndskrifter i vores forsøg på at identificere skriverne eller datere eller lokalisere håndskrifterne. Kousgårds nærstudium af syv digte bevaret fra Kingos egen hånd og 49 breve og andre egenhændige dokumenter fra perioden 1673 til 1701 kunne afsløre, at Kingos retskrivning i modsætning til samtidens ortografi var relativt konsekvent, og at Kingo var lydhør over for ændringer i normen. Den unge Kousgårds dom over Kingos ortografi kunne passende bruges om hans egen indsats gennem et langt forskerliv. Han var altid konsekvent men alligevel på forkant med videnskabelige fremskridt.

Kousgård blev magister i nordisk filologi i 1951, og samme år blev han ansat som amanuensis på Stednavneudvalgets kontor. Det var nærmest en beskæftigelsesmæssig tilfældighed, der førte til, at han blev navneforsker. Arbejdet var ret rutinepræget, og han klarede det en del af tiden ved siden af værnepligt i Civilforsvaret. De øvrige medarbejdere på kontoret var dog rare og omgængelige, og de mørke, trange, snuskede og utætte lokaler oven på Universitetsbiblioteket i Fiolstræde havde en egen spartansk form for hygge. Fra 1954 fik den energiske magister tilladelse til at bruge en tredjedel af sin arbejdstid på at skrive en afhandling om stednavne, som skulle forsvares som disputats. Allerede i 1955 udgav han en udmærket oversigtsartikel 'De tidligste tider', der handler om stednavne og administrationshistorie, et emne han vendte tilbage til ved flere senere lejligheder.

Og i 1957 kom en artikel på engelsk: '*Tul-, to-* in Danish Place-names', i *Acta Philologica Scandinavica* 23. Indholdet i artiklen og det, at den er forfattet på engelsk, viser, at Kousgård allerede klart har indset, at navneforskeren både må tage hensyn til resultater opnået i andre lande og lægge sine egne resultater frem på et af hovedsprogene, således at de kan blive til nytte for det flertal af forskere, der ikke kan læse nordiske sprog. Han havde allerede deltaget i én international navneforskerkongres i Salamanca i 1955 og blev senere en regelmæssig deltager i disse kongresser, der foregår hvert tredje år: i 1958 i München og i 1961 i Firenze. Kousgård Sørensens hustru Solveig fulgte trofast med ved alle sådanne lejligheder. Hun var ikke alene et praktisk menneske, der styrede husholdningen og familiens økonomi med sikker hånd, men et

glad menneske, der gerne deltog i navneforskernes sociale sammenkomster, og en meget omhyggelig hjælp med korrekturlæsning, registerfremstilling og andre tid- og omhukrævende opgaver.

Kousgård opretholdt de venskabelige forbindelser, han knyttede med navneforskere i mange fremmede lande livet igennem, og han udnyttede disse til at fremme det overordnede mål med internationalt samvær – videnskabens fremme. Han nød stor anseelse i udlandet. Han blev æres-vicepræsident for English Place-Name Society, medlem af Kungl. Gustav Adolfs Akademien og Vetenskaps-societeten i Lund og æresdoktor ved Uppsala Universitet. I tidens løb blev han tildelt flere svenske hæderspriser.

Disputatsen, frugten af Kousgårds delvise frikøb fra pligtarbejdet på Stednavneudvalgets kontor, udkom i 1958. Titlen på afhandlingen er *Danske bebyggelsesnavne på -sted*. Det blev det første bind i udgivelsesserien *Navnestudier* og et godt varsel for seriens fremtid. Kousgård selv var eneforfatter til ikke færre end tolv af seriens bind og bidrager til yderligere fire. Desuden afspejles hans indflydelse i større eller mindre grad i alle de resterende bind. Kousgårds disputats *Danske bebyggelsesnavne på -sted* er en monografi over en enkelt type af danske stednavne. Der regnes ikke kun med navne i det nuværende Danmark men med alle navne på *-sted* af dansk oprindelse, også dem i Skåne, Blekinge og Sydslesvig. Den direkte model for disputatsen var Kristian Halds banebrydende disputats om *De danske Stednavne paa -um* fra 1942, der behandler navnenes etymologi og efterleddets morfologi og betydning. Kousgård går dog videre end Hald og foretager også en kritisk vurdering af de gængse metoder til datering af bebyggelsesnavne. Selv om disputatsen først og fremmest er en lingvistisk afhandling, der afspejler forfatterens sproglige akribi, bliver flere slags ikke-lingvistiske vidnesbyrd også udnyttet. En af konklusionerne, som Kousgård nåede frem til, var, at man måtte erkende, at man ikke vidste så meget om stednavnenes datering, som hidtil antaget. Denne erkendelse gav stødet til megen videre forskning i emnet, blandt andet af Kousgård selv.

Et vigtigt delkapitel i disputatsen behandler personnavne som forled i navne på *-sted*. Kousgård analyserer de optrædende personnavne meget klart og grundigt. Ti år senere var jeg selv meget taknemmelig over at kunne basere klassificeringen af personnav-

nene i min disputats om nordiske personnavne i Danelagen på Kousgårds arbejde her. Personnavne forekommer ikke så hyppigt i navne på *-sted* som fx i navne på *-lev* eller navne på *-torp*. Han finder, at de personnavne, der er forled i navnene på *-sted* på øerne, gør indtryk af at være ældst, at de fåtallige nørrejyske navne synes at være relativt gamle, medens der i Skåne findes nogle navne, der kan være gamle, men flere, der er unge. Personnavnene i de syd- og nordslesvigske stednavne har med få undtagelser vikingetidskaraktter. Denne situation tolker han derhen, at stednavne på *-sted* indtager en kronologisk mellemstilling mellem navne på *-lev* og navne på *-torp*. De ældste af navnene 'kan være jævnaldrende med størsteparten af lev-navnene, men typen bliver først mere anvendelig i århundrederne før vikingetiden og er i nogle egne produktiv også i vikingetiden'. Analysen af de andre forled i navnene på *-sted* peger i den samme retning, og en sammenligning med svenske navne på *-stad* og tyske navne på *-stedt* overbeviser forfatteren om, at navnene på *-sted* i Danmark er opstået uafhængigt af de svenske og tyske navne.

I det samme år som disputatsen udkom endnu en vægtig publikation fra John Kousgård Sørensen's hånd. Det var bind 13 i serien *Danmarks Stednavne* med titlen *Svendborg Amts Bebyggelsesnavne*. Indsamlingen af materiale fra forskellige arkiver til komplettering af Stednavneudvalgets samlinger for Svendborg Amt havde været i gang siden 1945, og der havde også været foretaget fonetiske optegnelser af den lokale udtale af bebyggelsesnavne og optegnelser af de naturnavne, som de lokale indbyggere stadig huskede. Under sin ansættelse på Stednavneudvalgets kontor havde John Kousgård Sørensen deltaget energisk i alle disse processer, og mange var de anekdoter, han kunne fortælle om, hvordan det havde været for en københavner at komme ud blandt den fynske landbefolkning. Optegnelserrejserne foregik på cykel, tit sammen med fru Solveig, og Kousgårds dramatiske beskrivelser af, hvordan man kunne holde en stor gøende hund på afstand ved hjælp af en cykel, indtil ejermanden kom frem og pacificerede dyret, har oplevet manganen en frokostpause på Institut for Navneforskning i de senere år, hvor optegnelserrejser foregik i bil, og man kunne nøjes med at rulle bilruden ned og blive i vognen, indtil hundens ejer viste sig.

I *Svendborg Amts Bebyggelsesnavne* behandler Kousgård navnene

fra den sydøstlige del af Fyn. Navnene i den nordvestlige del af øen behandlede han senere i bind 14 i *Danmarks Stednavne, Odense Amts Bebyggelsesnavne*, der udkom i 1969. Kousgård havde ikke haft frie hænder i tilrettelæggelse af disse to bind. Det første bind af *Danmarks Stednavne* udkom allerede i 1922, og dets forbilleder var norske og svenske stednavneudgaver. De enkelte bind i *Danmarks Stednavne* ligner stort set hinanden. En ganske kortfattet indledning med en nødtørftig beskrivelse af egnens bebyggelseshistorie, en alfabetisk gennemgang af de hyppigst forekommende efterled og endelser i navnene, fortegnelser over anvendte kilder og litteratur og en beskrivelse af dialekterne og lydbetegnelsen bliver efterfulgt af en gennemgang af de enkelte navne. Disse er ordnet topografisk med købstæderne først, efterfulgt af herrederne. Inden for herrederne er navnene ordnet alfabetisk og sognevis. Tolkningerne er gerne ordknappe. Den hyppigst forekommende form for tolkning er en angivelse af forled og efterled i et navn, eventuelt med krydshenvisninger til identiske eller lignende navne i andre amter. For den kyndige navneforsker og bebyggelseshistoriker er det fuldt tilstrækkeligt, men jeg ved af erfaring, at den interesserede lægmand tit er skuffet over, hvad han finder eller navnlig ikke finder i bøgerne. Man kan dog ikke bebrejde Kousgård, at han skrev bøgerne efter Stednavneudvalgets anvisninger, og det må også siges, at der er flere oplysende og forklarende kommentarer i hans to bind af *Danmarks Stednavne* end i de fleste af de foregående bind. I sammenligning med den tilsvarende men noget mere brugervenlige engelske serie finder jeg den asketiske danske serie lidt utilnærmelig. Dens videnskabelige redelighed er der dog intet at udsætte på.

At Kousgård Sørensen ikke selv var tilfreds med forelæggelsesformen i *Danmarks Stednavne* lagde han ikke skjul på, og i 1992 holdt han et indlæg på et symposium i Tórshavn med titlen 'Stednavneudgavers brugerkredse', i hvilket han efterlyste fornuftige begrundelser for vedblivende at præsentere materialet på den engang vedtagne måde. Han spurgte, hvem bøgerne er skrevet til, og hans svar var, at de favoriserer lokalhistorikere på bekostning af de øvrige målgrupper, inklusive sproghistorikere. Han slog til lyd for, at der skulle eksperimenteres lidt med forelæggelsesformen. En mulighed ville være, mente han, at adskille dokumentationen og analysen. I analysedelen skulle der være kapitler om, hvad navne-

ne fortæller om sprog, kultur og natur og endelig navnedatering. Bogen skulle slutte med en alfabetisk fortegnelse, der fører brugeren hen til de steder i dokumentationsdelen og analysedelen, hvor navnene anføres og omtales. Jeg er enig med Kousgård i, at regionaludgaverne kunne blive meget mere brugervenlige end de, der er udkommet hidtil, men jeg er ikke helt sikker på, hvordan en udgave forberedt i henhold til Kousgårds forslag ville fungere. Det er under alle omstændigheder ærgerligt, at han ikke nåede at lave en forsøgsudgave. Det er ikke sikkert, at den ville være blevet modellen for fremtidige udgaver, men den ville utvivlsomt have været spændende og givende læsning. Kousgård var nemlig en sand mester i at presse alle mulige slags oplysninger ud af et stednavnemateriale.

Jeg vil gerne ganske kort nævne nogle få eksempler på det. I et foredrag holdt i Uppsala i 1977 med titlen 'Toponymic Evidence for Administrative Divisions in Denmark in the Viking Age' beskrev han, hvordan navne på administrative inddelinger som sysler og herreder kan fortælle noget om administrationshistorie, der ikke kan udledes andetsteds fra. I artiklen 'Marknavne og arkæologi' fra 1964 demonstrerer han, hvordan marknavne der indeholder ord som *dys*, *stendys*, *stenkiste* og *stenstue* tit kan oplyse om oldtidfundenes beliggenhed, antal og art, også når mindesmærkerne selv er forsvundet for stedse. Artiklen 'Nor i Danmark' fra 1985 er en overbevisende demonstration af, at stednavneleddet *nor*, der fortrinsvis forekommer i Syddanmark med betydningen 'vandsamling, som har forbindelse med havet gennem et snævert udløb', ikke er et resultat af svensk påvirkning i vikingetiden. Ordet må have udviklet denne betydning i de syddanske dialekter i senmiddelalderen. Endelig vil jeg gerne pege på nogle afhandlinger om emnet religionshistorie. I den tysksprogede artikel 'Gudhjem' fra 1985 gennemgår Kousgård elleve nordiske stednavne med de moderne former *Gudhjem*, *Gudum*, *Gudme* eller *Gudhem*. Navnet er en appellativ sammensætning med betydningen 'Gudernes hjem', og de elleve navne har sandsynligvis været båret af bebyggelser, der har ligget centralt i hedenske sakrale miljøer. I artiklen 'The change of religion and the names' fra 1990 demonstrerer Kousgård, at den kristne kirke i Danmark ikke forsøgte at udrydde stednavne med hedensk konnotation, og de mange oprindeligt hedenske navne, der faktisk overlevede religionsskiftet i Danmark, er præsenteret i

en udmærket oversigtsartikel 'Haupttypen sakraler Ortsnamen Südsckandinaviens' fra 1992.

Den første artikel, som Kousgård skrev om et enkelt stednavn, udkom i *Sydsvenska Ortnamnssällskapetets Årsskrift* i 1960 med titlen 'Lackalänga'. Det er navnet på en sogneby i Skåne, godt 10 km nordvest for Lund. Lackalänga havde tidligere været tolket på flere forskellige måder, ingen af dem fuldt tilfredsstillende efter Kousgårds mening. Han argumenterer overbevisende for, at efterledet er et olddansk *længia* 'noget langstrakt' og forledet **Lakka*, det gamle navn på det vandløb, som passerer Lackalänga, og som nu kaldes Vegarännan. Denne artikel kan siges at være den første og lovende forløber for Kousgård Sørensens hovedværk inden for navneforskningen, det monumentale ottebindsværk *Danske sø- og ånavne*, som udkom i tiden mellem 1968 og 1996, et projekt han selv beskrev i en meddelelse i Videnskabernes Selskab den 1. maj 1997. I de første syv bind behandler han i alfabetisk rækkefølge hele det danske sø- og ånavnemateriale, inklusive navne fra Skåne, Sydslesvig, Danelagen og Normandiet. Før han gik i gang med udgivelsen havde han sat sig ind i den omfattende litteratur vedrørende vandløbsnavne. Han havde fastlagt, hvilke navne han ville tage med og endda skitseret de konklusioner, han ville drage i det ottende bind. Der behandles navne på 16.175 søer og åer. Der er i alt 6.530 forskellige navne, og det til trods for at både sprogligt mindre interessante navne af typen Odense Å og mange yngre navne ikke er medtaget. Som påpeget af min kollega på Institut for Navneforskning, dr.phil. Bent Jørgensen, i en anmeldelse af værket i *Danske Studier* 1997, skal *Danske sø- og ånavne* særlig roses for finpudsningen af den såkaldte navnekompleksmetode til identificering af ikke-selvstændigt overleverede hydronymer. Når der langs en 4 km lang strækning af Vejstrup Å, tidligere *Sortebæk*, på Fyn findes navnene *Sortebro*, *Sortemose*, *Sortebjerg* m.fl., udgør disse navne et kompleks, som får sin mest enkle forklaring, hvis man antager, at det fælles topografiske element, der binder dem sammen, nemlig bækken, oprindeligt har båret navnet *Sorte*, gammeldansk *Swarta*. Det betyder også, at der er store chancer for at finde et gammelt ånavn som forled i et stednavn, der har et efterled med en demonstreret forkærlighed for at have et vandløbsnavn som forled, fx *bro*, *vad*, *munding* og *brink*.

Som led i sin forberedelse til udgivelse af *Danske sø- og ånavne*

måtte Kousgård selvfølgelig tage stilling til den tyske sprogforsker Hans Krahes idé om de europæiske vanddragsnavnes fællesskab baseret på en tilblivelse i før-særsproglig, proto-vestindoeuropæisk tid. I en artikel fra 1972 'Danmark og Gammeuropa' gennemgik Kousgård Krahes teori i lyset af danske hydronymer og spåede, at 'de kommende årtiers forskning vil vise, om Krahes tanke var bærekraftig, eller om den blot blev et skud i tågen'. Nået til vejs ende ved bind 8 i *Danske sø- og ånavne* tager Kousgård stort set afstand fra Krahes forslag for Danmarks vedkommende. Han konkluderer dog, at efter retablering af mange gamle primære formationer, som for eksempel *Swarta*, er det danske hydronymsystem bragt på linje med de tilsvarende systemer, bl.a. i Skandinavien og på vestgermansk område. Han foreslår ikke nogle mere præcise dateringer men mener, at de ældste af de danske navne kan være meget gamle. Med mange forbehold, især for den ældste gruppes vedkommende, grupperer han disse meget gamle navne inden for sprogperioderne før-indoeuropæisk, indoeuropæisk, germansk og fællesnordisk. I mangel på ældre kilder til navnene i Danmark vil det næppe nogensinde blive muligt at udtale sig med større sikkerhed, end Kousgård gør her.

Stednavnedatering er en meget vigtig og meget vanskelig opgave. Selv om hydronymer med deres formodede meget høje alder er de mest problematiske, er det heller ikke helt nemt at datere navne på andre lokaliteter, særlig dem hvortil der kun er lokalt kendskab. I artiklen 'Om datering af naturnavne' fra 1962 gennemgår Kousgård de holdepunkter, man har for at placere de enkelte naturnavne i tid. Han når til det resultat, at den sikreste metode til en datering af vore naturnavne må baseres på indre, sproglige grunde, fx om de er undergået bestemte lydudviklinger, om gamle bøjningsforhold er bevaret i dem, eller om de indeholder ordmateriale, der kan dateres. For bebyggelsesnavnenes vedkommende er det vigtigt at skelne mellem dateringen af den enkelte bebyggelse og dateringen af dens navn. Midt i 1970'erne blev den ellers rolige og venlige Kousgård Sørensen involveret i en noget følelsesladet diskussion om danske landsbyers alder. Den opstod i kølvandet på et fynsk projekt, *Landsbyens opståen og udvikling indtil de store matriklers tid*. Her blev det konstateret, at der ikke i én eneste af de 10-15 fynske landsbyer, der blev undersøgt, var arkæologiske spor af bosættelsen i tiden fra ca. 200 til 1000, selv om samtlige

bebyggelser havde navne fra før-vikingetiden fx *Marslev* og *Rønninge* eller fra vikingetiden fx *Ladby* og *Kølstrup*. Den kendsgerning undrede ikke Kousgård, der altid havde været klar over, at dateringen af stednavne kun vedrørte navnet og ikke nødvendigvis den bebyggelse, der nu bærer navnet. Kousgård var heller ikke tilbøjelig til at være enig med historikeren Niels Lund, der blandede sig i diskussionen med en hypotese om, at mange danske stednavne på *-torp* med personnavne som forled kunne have fået deres navne ikke efter en lav-social bonde, der grundlagde torpen i vikingetid eller senere, men efter en mere fornem mand, som havde fået den overladt til brug som tak for udførte tjenester, en idé som Niels Lund havde fået inspiration til fra forholdene i Danelagen, hvor overdragelser af denne type vides at have fundet sted. Kousgårds indvendinger blev formuleret skarpt i en artikel fra 1981 'Stednavnene og bebyggelserne, ældre?, samtidige?, yngre?'. Efterhånden faldt sindene til ro blandt middelalderfolkene, og der var almindelig enighed om, at navneforskere, arkæologer og historikere havde meget at lære fra hinanden, men at de først og fremmest måtte lære at forstå hinandens teorier og metoder. Man nåede også til en bred erkendelse af, at i det første årtusinde efter Kristi fødsel flyttede landsbyerne rundt inden for deres territoriale grænser, og at det er den sandsynlige årsag til de manglende oldtidsfund i og omkring de nuværende landsbyer.

Kousgård Sørensen har i hvert fald gjort sit til, at arkæologer og historikere har gode muligheder for at sætte sig ind i navneforskningens metoder. Sammen med Vibeke Christensen/Dalberg har han udgivet en meget grundig lærebog i to bind med titlen *Stednavneforskning*. Bind 1 hedder 'Afgrensning, Terminologi, Metode, Datering' og udkom i 1972. Bind 2 hedder 'Udnyttelsesmuligheder' og udkom i 1979. Dette værk har været en guldgrube for navneforskere over hele Norden, og det har også vist sig at være nyttigt for historikere og arkæologer. Det var i første række udarbejdet for universitetsstuderende, men jeg ved af erfaring, at den gennemsnitlige student finder det vanskeligt tilgængeligt. På kraftige opfordringer fra udlandet blev flere kapitler af værket oversat til engelsk, dels kapitlerne med relevans for bebyggelseshistorie i 1978, dels kapitlerne om hvad stednavne kan fortælle om sproghistorie og socialhistorie i 1991. Som den, der har oversat disse kapitler til engelsk må jeg desværre tilstå, at bibeholdelse af danske

eksempler har gjort dem noget fremmede i hvert fald for læsere på de britiske øer, der ikke fuldt ud forstår den store betydning *Stednavneforskning* 1 og 2 har fået i hjemlandet og det øvrige Norden.

Sideløbende med stednavneforskning beskæftigede Kousgård sig også med personnavne. Allerede i 1953 skrev han en anmeldelse af første halvbind af Tilnavne-delen af *Danmarks gamle Personnavne*, og i løbet af de følgende 40 år kom der mange afhandlinger fra hans hånd om forskellige aspekter af dansk personnavngivning. Flere af dem omhandler de forskellige former af efternavne, der har været båret af danskerne gennem tiderne. Teoretisk vigtig er artiklen 'Tilnavne og slægtsnavne. Et diskussionsoplæg' fra 1975, hvori han skelner mellem på den ene side tilnavne som individual-karakteriserende navne og på den anden side fornavne og slægtsnavne som individual-benævrende navne, vendinger der er blevet brugt af mange nordiske navneforskere siden da. Vigtig er også artiklen 'Patronym. Term og Begreb' fra 1983, hvori han understreger, at termen patronym kun med rette kan bruges om et proprialt tillæg til en navnebærers fornavn, der angiver denne som værende barn af den mand, hvis navn indgår i tillægsnavnet, altså et primærpatronym, fx *Thorkels sun* i *Magnus Thorkels sun*, nævnt i *Necrologium Lundense* i 1100-tallet, og om et mandspatronym, der er undergået en funktionsændring fra tilnavn til familienavn, et sekundærpatronym, fx *Jensen*, som i mit efternavn, der oprindeligt var min mands farfars primærpatronym.

Kousgård har skrevet to bøger om *Patronymer i Danmark*. Bind 1, der beskæftiger sig med 'Runetid og Middelalder', udkom i 1984, og bind 2 'Nyere Tid og Nutid' udkom i 1997. Det sidste fører historien ajour og slutter med en forklaring på den nuværende overvægt af *-sen*-efternavne i Danmark. Det beror på de love og forordninger, der kom fra administrationen, og hvis hensigt desværre ikke blev forstået af præsterne, der skulle føre dem ud i livet. Mens han arbejdede på de to bøger, fremlagde Kousgård flere mindre undersøgelser over diverse former for tilnavne, der har været i brug i Danmark, fx artiklen 'Danmarks »lærde« slægtsnavne' i 1980, hvori han diskuterer de pseudo-klassiske navne som *Pontoppidan* og *Wellejus*, og to artikler fra 1985 'Hustrunavne', der behandler navne som *Ellen Pederskone*, *Ellen Peders* og *Ellen Smeds*, og 'Stednavne som efternavne', der behandler efternavne som *Fridericia* og *Østergård*.

Også fornavne har været genstand for Kousgård's opmærksomhed. Det er fx tilfældet i artiklen 'Odinkar og andre navne på *-kar*' fra 1974, hvori han viser, at navnet Odinkar ikke, som man måske kunne tro, indeholder gudenavnet *Odin* men et olddansk ord, der betyder 'raseri, galskab', i artiklen 'Janus og Japetus, lærde renaissance-fornavne' fra 1989, og så sent som i 1994 i artiklen '*Ida* og *Adelaide*. En historie om opkaldelser i 1800tallet', hvori han let og elegant diskuterer værker af Frederikke Brun, Friedrich Matthiesson, J. M. Thiele og H. C. Andersen, med sideblik til det franske kongehus og Beethoven.

To personnavneprojekter, som det desværre ikke lykkedes for Kousgård at få sat ordentlig gang i, er 'Den eftermiddelalderlige personnavneordbog', der skulle være en fortsættelse af *Danmarks gamle Personnavne*, og 'Ordbog over urnordiske personnavne'. Han har argumenteret for nødvendigheden af begge disse projekter ved flere lejligheder og deltaget ivrigt i planlægningen af dem og ved formulering af ansøgninger om økonomisk støtte. Forhåbentlig vil den nye generation af navneforskere sørge for, at disse projekter ikke går i glemmebogen.

Det er klart, at John Kousgård Sørensen fortrinsvis vil blive husket som navneforsker, men det skal ikke glemmes, at han fra 1969 til 1994 var professor ikke kun i navneforskning men i dansk sprog i dets helhed, og at han underviste og forskede samvittighedsfuldt i alle de fag, som han følte sig ansvarlig overfor, fx sproghistorie, østnordisk, gotisk, runeforskning, leksikografi og ordsprogsforskning. Blandt vigtige forskningsresultater i disse grene af nordisk filologi vil jeg her nøjes med at nævne hans grundige beskrivelse af sproget i 'Roskildebispens jordebog' fra 1960, der munder ud i den konklusion, at sproget afspejler en tæt forbindelse mellem bispestolen i Roskilde og det kongelige kancelli omkring år 1400, da Roskildebispen også var indehaver af embedet som øverste kansler.

Kousgård var en glimrende pædagog og en mester i at forklare vanskelige begreber på en letfattelig måde. Han forstod også at aktivere de studerende til at medvirke i timerne. Han svarede altid beredvilligt på deres mere eller mindre begavede spørgsmål. Han var også god til at planlægge og lede spændende og udbytterige ekskursioner for de studerende, ikke alene udflugter hjemme i Danmark men også rejser i Norden og i Danelagen og Normandiet.

Det er trist, at tiltagende tunghørhed i de senere år tvang ham til at lade sig frikøbe fra undervisningen. Han havde forstået at knytte undervisning og forskning tæt sammen og at lære eleverne, hvad det vil sige at være forsker.

Han havde en særlig evne til at opmuntre yngre kolleger og anspore dem i deres forskning. Da han fyldte 60 år fik han overrakt et festskrift med titlen *Mange bække små*, forfattet af medarbejdere og studerende ved Institut for Navneforskning. Ikke færre end tre af de nuværende ansatte på instituttet blev opmuntret af ham til at skrive doktordisputater. Han blev også tit på grund af sine vidtspændende kundskaber i faget navneforskning bedt om at være med i udenlandske bedømmelsesudvalg.

Det var ikke kun i navneforskning, han fik lærlinge. Der er flere af de studerende, som fulgte hans kurser i leksikografi, der siden har fået beskæftigelse ved de forskellige ordbogsprojekter her i landet og på Færøerne. Både *Ordbog over det norrøne prosasprog*, *Gammeldansk Ordbog* og *Den Danske Ordbog* har nydt godt af hans råd og vejledning i planlægningsfaserne og senere. Særlig fortjenstfuld var hans indsats for udforskningen af de danske ordsprog. Sammen med en tidligere elev, Iver Kjær, har Kousgård arbejdet med udgivelsen af danske ordsprogssamlinger i serien *Danmarks gamle Ordsprog*, hvis første bind udkom i 1977. Dette bind, seriens bind II, var Kousgårds udgave af to hidtil utrykte ordsprogssamlinger, den ene fra omkring år 1600, den anden fra 1607. I 1980 fortsatte han med udgivelsen af bind VI med forskellige samlinger fra det 17. århundrede, og i 1988 kom bind VII:2 med anden del af Peder Syvs Danske Ordsprog. Selv om serien ikke var helt færdig ved Kousgårds død, for der mangler stadig et tekstbind og et sammenfatnings- og registerbind, så er der gode udsigter til, at disse bind vil udkomme inden alt for længe.

Det skal også nævnes, at *Danmarks gamle Ordsprog*, *Gammeldansk Ordbog* og *Den Danske Ordbog* alle hører hjemme i udgiverselskabet Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, som Kousgård blev medlem af i 1972. Han var medlem af selskabets bestyrelse fra 1985 til 1996, de sidste fem år som formand, en post han varetog med sædvanlig pligtopfyldende omhu. I 18 år, fra 1973-91, var han medlem af Den Arnamagnæanske Kommission, udpeget af konsistoriet ved Københavns Universitet. I denne egenskab var han ikke alene med til at planlægge *Ordbog over det norrøne prosasprog*, men han blev og-

så medlem af det udvalg, der skulle foretage fordelingen af de arnamagnæanske håndskrifter mellem København og Reykjavík efter Folketingets beslutning af 1965 om at udlevere en del af samlingen til Island. Udvalgets fire medlemmer, to fra Island og to fra Danmark, skulle gennemgå samtlige håndskrifter og arkivalier og gøre indstilling om, hvilke af disse der måtte anses for islandsk kultureje og overgives til Island. Denne opgave var vanskelig og til tider ubehagelig, og den krævede tålmodighed og diplomati af udvalgets medlemmer, evner som Kousgård besad i rigt mål. Det var en meget stor glæde for ham at være med til højtideligheden i Reykjavík i juni 1997, da Kommissionens formand, rektor for Københavns Universitet, Kjeld Mølgaard, overrakte de to sidste håndskrifter, der skulle udleveres til rektor for Islands Universitet, Sveinbjörn Björnsson.

Kousgårds sidste år blev noget triste. Kort efter at vi havde fejret hans 40-års-jubilæum ved Københavns Universitet i 1991, mistede han sin hustru Solveig, og i 1994 blev han selv ramt af den kræftsygdom, som i 1999 skulle blive årsag til hans død. Han fik en varm hyldest, da han holdt sin afskedsforelæsning i 1994. Han søgte og fandt trøst og opmuntring i arbejdet. Han masede på nærmest som besat for at afslutte sine to store værker *Danske sø- og ånavne* og *Patronymer i Danmark*, og det lykkedes for ham. Adspredelse fandt han i arbejdet som etymolog ved *Den Store Danske Encyclopædi*. Denne opgave bragte ham i forbindelse med meget, der for ham var nyt. På instituttet vidste vi ret nøje, hvor langt han var kommet i alfabetet på grund af de spørgsmål, han udkastede ved frokostbordet. Som udøvende musiker, for eksempel, vidste han godt, at *G-string* er den engelske betegnelse for den fjerde streng på en violin, men ikke at det også bruges om en beklædningsgenstand af meget beskedent omfang. Som en modstræbende computerbruger burde han have vidst, at GIGO er en engelsk forkortelse for 'garbage in, garbage out', altså 'dårlige inddata giver dårlige uddata' men det gjorde han ikke. Disse og andre oplysninger modtog han med taknemmelighed og glæde. Han var altid ked af det, når han ikke kunne finde det helt rigtige ord eller den præcise vending. Han fortalte engang om en oplevelse, han havde haft uden for en dyrehandel i en jysk provinsby. Medens han stod og betragtede de udstillede dyr, blev han overrasket af en hæs stemme, der sagde »Goddag, jeg hedder Claus! Hvad hedder du?«. Taleren var en far-

vestrålende papegøje. Kousgård kendte ikke på stående fod den korrekte tiltaleform mellem en ældre professor og en papegøje, og han måtte tænke sig lidt om. Papegøjen blev utålmodig og afbrød tankestrømmen ved at udbryde »Hvad glør du på?«. Mundlam skyndte Kousgård sig bort som en anden Herr Flaumann for at tænke på, hvad han kunne have svaret.

Den sidst trykte artikel fra Kousgårds hånd udkom i *Danske Studier* i slutningen af 1999. Det var teksten til et foredrag, han havde holdt i Selskab for Nordisk Filologi i 1993 med titlen 'Etymologi – teori og praksis'. Han indledte foredraget med en let redigeret version af to strofer af Halfdan Rasmussens digt 'Noget om kraft' fra samlingen *Lyriske installationer* for at forklare, hvordan han altid havde været optaget af sproglige funderinger. Jeg tror, at disse linier meget bedre end mange ord afspejler John Kousgård Sørensens yderst tiltalende indstilling til sproglige spørgsmål:

Med store undrende øjne går jeg,
 hvor anemonerne lyser hvidt,
 og midt i forårets lysvæld står jeg
 og ser mod himlen og spørger blidt:

Hvem opfandt lærken og nattergalen?
 Hvem satte knopper på birk og bøg?
 Og hvem bestemte, at netop svalen
 sku hedde svale og gøgen gøg?

Ære være hans minde.

Supplement til bibliografi over John Kousgård Sørensen's skrifter i Mange Bække Små. Til John Kousgård Sørensen på tresårsdagen 6.12.1985, *Navnestudier* 27, København, 1986, s. 267-277.

1986 Ingeborg Stuckenberg. Korte breve fra en lang rejse. *UJDS-Studier* 4. København, 71 s.

Kristian Hald. 9/9 1904–27/7 1985. – *Namn och bygd* 74, s. 176-80.

- 1987 Hydronymiens nytte. Om danske sø- og ånavne. – Saga och Sed. Kungl. Gustav Adolfs Akademiens Årsbok 1985, s. 25-35.

Kristian Hald. 9. september 1904 – 27. juli 1985. – Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Oversigt over Selskabets Virksomhed 1985-86. København, s. 252-261.

Danske sø- og ånavne 6. S, Navnestudier 28. København, 471 s.

(sammen med Iver Kjær og Niels Werner Frederiksen) *Problemata et Proverbia moralia*, 1611, Hans Christensen Sthens Ordsprog. Danmarks gamle Ordsprog IV. København, 290 s.

Dobbelttilnavnet – et spøgelse i nordisk personnavneforskning. – Nionde Nordiska Namnforskarkongressen. Lund 4–8 augusti 1985. Redigerad av Göran Hallberg, Stig Isaksson, Bengt Pamp. – NORNA-rapporter 34. Uppsala, s. 21-32.

(Anmeldelse af) Gudrun Utterström: *Släktnamn. Tillkomst och spridning i norrländska städer*, Kungl. Skytteanska samfundets handlingar 29, Umeå 1985. – *Studia Anthroponymica Scandinavica* 5, s. 131-132.

- 1988 (sammen med Iver Kjær) *Peder Syv. Danske Ordsprog. II, Kiøbenhafn 1688*, Danmarks Gamle Ordsprog VII:2. København, XVI + 433 s.

About Ingeborg Stuckenberg. – *Emigranten. Årsskrift for Dansk Udvandrerhistorisk Selskab nr. 4 Special Issue. Ålborg*, s. 32-33.

- 1989 *Janus og Japetus. Lærde renæssancefornavne*. – *Studia Onomastica. Festskrift till Thorsten Andersson 23 februari 1989*. Redigerad av Lena Peterson, Svante Strandberg, Uppsala, s. 195-203 (= *Namn och bygd* 78 (1990) s. 131-139).

Om personnavne på -vi/-væ og den før-kristne præstestand. – *Danske Studier* 1989, s. 5-33.

Danske sø- og ånavne 7. T-Å, Navnestudier 29. København, 448 s.

Stednavnedubletter. – *Nordiska Språksekretariatets Språkspalt. Nordisk Kontakt* 6, s. 78-79.

Om udgivelse af ældre danske tekster. – *Forskningsprofi-*

ler udgivet af Selskab for Nordisk Filologi. Redigeret af Bente Holmberg, Britta Olrik Frederiksen, Hanne Ruus. København, s. 221-237.

(sammen med Iver Kjær) Danmarks gamle ordsprog. – Carlsbergfondet, Frederiksborgmuseet, Ny Carlsbergfondet. Årsskrift 1989, København, s. 23-26.

(Anmeldelse af) Runor och runinskrifter. Föredrag vid Riksantikvarieämbedets och Vitterhetsakademiens symposium 8-11 september 1985. Stockholm 1987. – *Studia Anthroponymica Scandinavica* 7, s. 167-169.

- 1990 Ingeborg Stuckenberg in New Zealand. – Danish Emigration to New Zealand. Published by the Danes Worldwide Archives to commemorate New Zealand's Sesquicentennial. Edited by Henning Bender, Birgit Larsen. Aalborg, s. 46-59.

The change of religion and the names. – Old Norse and Finnish Religions and Cultic Place-Names. Edited by Tore Ahlbäck. *Scripta Instituti Donneriani Aboensis* XIII. Stockholm, s. 394-403.

- 1991 38 artikler i Dansk Kulturhistorisk Opslagsværk 1-2. Redigeret af Erik Alstrup, Poul Erik Olsen. København, 1,084 s.

The documentary value of place-names for linguistic history and the social sciences. – Proceedings of the XVIIth International Congress of Onomastic Sciences. Helsinki 13-18 August 1990. Editor: Eva Maria Närhi. Helsinki, s. 84-102.

Personfornavnene og det før-kristne præsteskab. – Nordisk Hedendom. Et symposium. Redigeret af Gro Steinsland, Ulf Drobin, Juha Pentikäinen, Preben Meulengracht Sørensen. Odense, s. 205-06.

(Anmeldelse af) Eva Villarsen Meldgaard: Studier i københavnske fornavne 1650-1950, Navnestudier 132, København 1990. – *Namn och bygd* 79, s. 233-234.

- 1992 Stednavne og folketro. – Sakrale Navne. Rapport fra NORNAS sekstende symposium i Gilleleje 30.11. – 2.12 1990. Redigeret af Gillian Fellows-Jensen, Bente Holmberg. – NORNA-rapporter 48. Uppsala, s. 221-234.

Cultic names. Past, present and future. – Sakrale Navne. Rapport fra NORNAS sekstende symposium i Gilleleje 30.11. – 2.12 1990. Redigeret af Gillian Fellows-Jensen, Bente Holmberg. – NORNA-rapporter 48. Uppsala, s. 272-275.

To artikler: Adstadig, adj., Tavsens, adj. – 80 Ord til Christian Lisse 12. januar 1992. Redaktion: Inger Ejskjær, Bente Holmberg, Bent Jørgensen, Inge Lise Pedersen. København, s. 8-10, 108-10.

Haupttypen sakraler Ortsnamen Südskandinaviens. Mit einem Anhang zur Kartierung der exemplarisch erörterten Sakralnamen auf einer Falttafel. – Der historische Horizont der Götterbild-Amulette aus der Übergangsepoche von der Spätantike zum Frühmittelalter. Bericht über das Colloquium vom 28.11.–1.12. 1988 in der Werner-Reimers-Stiftung, Bad Homburg. Herausgegeben von Karl Hauck. Göttingen, s. 228-240.

(Anmeldelse af) Vibeke Dalberg: Stednavneændringer og funktionalitet. Analogisk stednavneomdannelse, epexegetisk stednavnedannelse og stednavneskifte belyst ved danske toponymer, *Navnestudier* 33, København 1991. – *Namn och bygd* 80, s. 161-164.

(sammen med Merete K. Jørgensen og Marita Akhøj Nielsen) *Gammeldansk ordbog — Det danske Sprog- og Litteraturselskabs Præsentations hæfte* 21, København, 40s.

1993 *Ordbog over urnordiske personnavne. — Personnamn i nordiska och andra germanska fornspråk. Handlingar från NORNA:s artonde symposium i Uppsala 16–19 augusti 1991. Redigerade av Lena Peterson. — NORNA-rapporter* 51. Uppsala, s. 13-21.

Stednavneudgavers bruger kredse. – Útgáva og atgongd. Fyrilestrar hildnir á tjúgunda NORNA-symposium í Tórhavn 22.–23. maí 1992. Eivind Weyhe legði útgávuna til rættis. – *NORNA-rapporter* 52. Uppsala, s. 90-95.

Kæmper falder alle sejrløse. Et ordsprog og dets skæbne. – Gode ord er bedre end guld. Ordsprog i perspektiv. Redigeret af Henrik Blicher. København, s. 19-25.

Kværn og mølle. – Nordiska orter och ord. Festskrift til Bengt Pamp på 65-årsdagen den 3. november 1993. Redaktion: Göran Hallberg, Stig Isaksson, Inga-Lis Löfquist, Eva Nordin, Claes Ringdahl, Mariann Saurow. – *Skrifter utgivna genom Dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund* 7. Lund, s. 139-41.

Die Südschleswigschen Ortsnamen. – Korrespondenz-

- blatt des Vereins für niederdeutsche Sprachforschung 100,4. Kiel, s. 61- 62.
- Land Registers – Medieval Scandinavia. An Encyclopedia. Editor: Philip Pulsiano, with Kirsten Wolf, Paul Acker, Donald K. Fry. New York–London, s. 371-372.
- Personal Names – Medieval Scandinavia. An Encyclopedia. Editor: Philip Pulsiano, with Kirsten Wolf, Paul Acker, Donald K. Fry. New York–London, s. 498-500.
- 1994 *Ida og Adelaide*. En historie om opkaldelser i 1800tallet. – *Studia Anthroponymica Scandinavica* 12, s. 75-81.
- Korinth – på Sydfyn. – *Sfinx* 17,1, s. 22-24.
- Nye vikingetidsnavne. – Vikingetidens sted- og personnavne. Rapport fra NORNA's 22. symposium i København 14. – 16. januar 1993. Redigeret af Gillian Fellows-Jensen, Bente Holmberg. – *NORNA-rapporter* 54. Uppsala, s. 187-199.
- Patronymer. – Det drejer sig om 5. København, 12 s.
- 1995 *Namenforschung in Dänemark*. – *Namenforschung*. Ein internationales Handbuch zur Onomastik. Herausgegeben von Ernst Eichler, Gerold Hilty, Heinrich Löffler, Hugo Steger, Ladislav Zgusta. 1. Teilband. Berlin–New York, s. 46-49.
- by. – *Den Store Danske Encyclopædi* 3. København s. 506.
- 1996 *Danske sø- og ånavne* 8. Tilføjelser, analyser, registre, Navnestudier 35. København, 637 s.
- etymologi. – *Den Store Danske Encyclopædi* 6. København s. 62-63.
- 1997 *Patronymer i Danmark* 2. *Nyere Tid og Nutid*, Navnestudier 36. København, 139 s.
- Danske Stednavne – etymologisk set*. – *Nyt fra Danmarks Nationalleksikon* 18, s. 6.
- Ord, Sprog oc artige Dict. Et overblik og 28 indblik 1500-1700*. Festskrift til Poul Lindegård Hjorth. Redigeret af Flemming Lundgreen-Nielsen, Marita Akhøj Nielsen, John Kousgård Sørensen. København, 549 s.
- Den nye Glosebog. – Ord, Sprog oc artige Dict. Et overblik og 28 indblik 1500-1700*. Festskrift til Poul Lindegård Hjorth. Redigeret af Flemming Lundgreen-Nielsen, Marita Akhøj Nielsen, John Kousgård Sørensen. København, s. 431-440.

indbyggerbetegnelser. – Den Store Danske Encyclopædi 9. København s. 289.

-inge, -ing. – Den Store Danske Encyclopædi 9. København s. 384.

(Anmeldelse af) È. A. Makaev: The language of the oldest runic inscriptions. A linguistic and historical-philological analysis. Translated from the Russian by John Meredig in consultation with Elmer H. Antonsen. Prepared for publication by Thorsten Andersson & Henrik Williams. Kungl. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens handlingar. Filologisk-filosofiska serien 21, Stockholm 1996. – *Studia Anthroponymica Scandinavica* 15, s. 162-163.

- 1998 Regional place names. – A North Sea Region. West Jutland and the World, II. Proceedings of the Lemvig Conference April 3-5, 1995. Edited by Ellen Damgaard, Mette Guldborg, Poul Holm. – Fiskeri- og Søfartsmuseets studieserie, nr. 11. Esbjerg, s. 229-37.

Runeninschriften als Quelle der Ortsnamenforschung. – Runeninschriften als Quellen interdisziplinärer Forschung. Abhandlungen des Vierten Internationalen Symposiums über Runen und Runinschriften in Göttingen vom. 4.-9. August 1995. In Zusammenarbeit mit Sean Nowak herausgegeben von Klaus Düwel. Berlin-New York, s. 611-615.

Karker, Allan. – Den Store Danske Encyclopædi 10. København s. 338.

leksikografi. – Den Store Danske Encyclopædi 12. København s. 83.

-lev. – Den Store Danske Encyclopædi 12. København s. 121.

-løse. – Den Store Danske Encyclopædi 12. København s. 431.

- 1999 Etymologi – teori og praksis (med efterskrift af Iver Kjær). – *Danske Studier* 1999, s. 5-15.

(sammen med Vibeke Dalberg) personnavn, antroponym. – Den Store Danske Encyclopædi 15. København s. 181-182.

Ham Tenner

Hans Tornehave

24. april 1915 – 13. juni 1998

Af Bent Fuglede

Hans Tornehave voksede op på landet på Sydfyn. Af sin mor, Karen Tornehave, lærte han tidligt at læse, skrive og regne, inden han kom i landsbyskole og siden i Haahrs private skole i Svendborg, hvor han sluttede med præliminæreksamen, 16 år gammel. Efter et år med selvstudier i matematik begyndte Hans i Svendborg statskole på den nyoprettede matematiske retning, og herfra blev han student i 1935. Derpå påbegyndte han matematikstudiet ved Københavns Universitet.

Inspireret af Harald Bohrs og Børge Jessens forelæsninger over næstenperiodiske funktioner kom Hans Tornehave ind på studiet af middelbevægelse af en næstenperiodisk bevægelse – et spørgsmål som går tilbage til Lagranges teori for perturbation af de store planeter. Efter opfordring kom Hans til at arbejde sammen med Jessen om en videre udforskning af denne og andre sider af næstenperiodicitet. Det blev et langvarigt og tæt samarbejde, der udmøntedes i en stor fælles afhandling, som efter krigens slutning udkom i *Acta Mathematica*.

Sideløbende fordybede Hans sig i teorien for analytiske funktioner af flere variable – et centralt felt som netop dengang var i kraftig udvikling internationalt med et gennembrud af japaneren Oka. Dette blev emnet for hans magisterkonferens i 1940. Allerede året før havde han publiceret en kort artikel herom i det franske akademis *Comptes Rendus*.

Tornehave blev i 1941 videnskabelig assistent ved universitetets matematiske institut på Blegdamsvej, som dog under den tyske besættelse en overgang var lukket. I disse år udarbejdede han sin doktorafhandling om regulære periodiske funktioner af flere variable, som han forsvarede i foråret 1945. Tre år tidligere var han blevet gift med Bodil Eriksen, cand. mag. i fysik.

Året efter disputatsen modtog Hans en invitation til at besøge McGill University i Montreal, og sammen med Bodil og deres lille

søn Jørgen – i dag lektor i matematik ved Aarhus Universitet – rejste han så i 1947 til U.S.A. og Canada, hvor han tilbragte to udbytterige år. I 1954 var Hans i et semester nordisk gæsteforelæser ved Uppsalas Universitet.

Allerede inden rejsen til Canada var Tornehave blevet tilknyttet Den Polytekniske Læreanstalt, og her blev han i 1952 lektor og i 1956 professor i rationel mekanik efter Werner Fenchel, som da var blevet professor ved universitetet. Hans nærede en stor interesse for mekanik, som han bevarede, også efter at han i 1958 vendte tilbage til Københavns Universitet som professor i matematik – en stilling han bestred indtil han i 1985 fyldte halvfjerds.

Tornehaves undersøgelser over analytiske funktioner af flere variable havde tidligt ført ham ind på algebraisk topologi – et hovedområde af matematikken som på afgørende måde var kommet til at præge den moderne udvikling af kompleks analyse. Denne side af hans omfattende matematiske kundskaber var et vigtigt element i hans indsats som videnskabelig konsulent for Aarhus Universitets nyoprettede matematiske institut i årene 1957-59.

I en række arbejder publiceret efter disputatsen videreførte Tornehave sine undersøgelser, dels om analytisk fortsættelse af funktioner af flere variable og dels om analytiske næstenperiodiske funktioner og deres middelbevægelser.

Teorien for næstenperiodiske funktioner var skabt af Harald Bohr ved midten af 1920'erne. Udgangspunktet var begrebet periodisk funktion. En funktion af en reel variabel, som man kan tolke som tiden, kaldes jo periodisk, dersom funktionens værdi forbliver uændret efter forløb af et bestemt tidsrum, kaldet perioden. En næstenperiodisk funktion har ikke nogen sådan periode, men har dog såkaldte næstenperioder, hvorved funktionens værdi forbliver næsten uændret efter forløbet af en sådan næstenperiode. Denne idé blev af Bohr udformet til en præcis definition.

I de følgende decennier blev den videre udvikling af teorien for næstenperiodiske funktioner emne for talrige undersøgelser, også i Danmark, med bidrag foruden fra Bohr især fra Børge Jessen, Werner Fenchel, Erling Følner og som nævnt Hans Tornehave.

Ovenfor omtaltes Tornehaves samarbejde med Jessen omkring middelbevægelsen for analytiske næstenperiodiske funktioner. Sammen med Fenchel havde Jessen midt i 30'erne undersøgt middelbevægelsen for næstenperiodiske bevægelser på krumme fla-

der. Og Tornehave udviklede i begyndelsen af 50'erne en bemærkelsesværdig teori for næstenperiodiske bevægelser i meget generelle, såkaldte metriske rum, altså rum hvori det har mening at tale om afstanden mellem to punkter af rummet. Der var også en nødvendig forudsætning om, at det metriske rum skal være lokalt kurvesammenhængende i den forstand, at to nærliggende punkter altid kan forbindes med en kurve, der afhænger kontinuert af de to punkter. Derimod forudsættes det ikke længere, at det metriske rum er lineært, altså at punkterne deri skal kunne adderes eller multipliceres med tal, således som det var tilfældet i den oprindelige teori for næstenperiodiske funktioner, hvor det metriske rum var tallinjen eller den komplekse talplan.

I den nye teori kunne det derfor på forhånd synes udsigtsløst at formulere en version af Bohrs hovedsætning om, at en næstenperiodisk funktion kan approximeres ligeligt med endelige summer af rene periodiske svingninger. Alligevel lykkedes det Tornehave at udlede et tilsvarende resultat, nemlig at enhver næstenperiodisk bevægelse i et fuldstændigt metrisk rum med den omtalte sammenhængsegenskab kan approximeres ligeligt med såkaldte diagonalbevægelser. Han fandt endvidere de topologiske betingelser på det metriske rum, der sikrer at enhver næstenperiodisk bevægelse kan deformerer kontinuert over i en periodisk bevægelse. Om sit andet hovedemne – analytiske funktioner af flere variable – skrev Tornehave i 50'erne tre artikler vedrørende analytisk fortsættelse af sådanne funktioner. Også disse arbejder afspejler hans store skarpsindighed og slående opfindsomhed, når det for eksempel gjaldt konstruktion af modeksempler til belysning af grænserne for et resultats gyldighedsområde.

Efter Tornehaves tiltrædelse som professor ved Københavns Universitet krævede undervisningen efter den nye studieordning af et stærkt stigende antal studerende en meget stor arbejdsindsats i de første mange år. Der var endnu ret få lærere ved det matematiske institut med den fornødne erfaring til at udarbejde et omfattende nyt undervisningsmateriale, der også tog hensyn til den stærke udvikling af matematikken i efterkrigstiden. Tornehave havde i særlig grad fulgt med i den strukturalisering af grundlæggende matematiske discipliner som navnlig den franske forskergruppe under navnet Bourbaki havde gennemført i den foregående årrække; og han opbyggede sin undervisning på dette

grundlag, hvorved hans kurser også til første del nåede et avanceret stade, som ikke har kunnet opretholdes over for senere årtiers studerende. Hans havde imidlertid det princip, at eftersom hovedparten af de studerende under alle omstændigheder kun kaperer en begrænset del af stoffet, vil deres udbytte alt i alt blive større når kurset er krævende. Hans fremstilling af stoffet var elegant og ofte uortodoks, og de stillede opgaver bød tit på udfordringer til dygtige studerende.

Hans Tornehave var en affholdt lærer, altid beredt til en samtale med interesserede studerende. Hans forelæsninger foregik i en stilfærdig og afslappet, men engagerende stil, med islæt af en let, underfundig humor, og præget af den milde fynske sprogtone, han bevarede gennem årene. Hans pædagogiske grundprincip var at aldrig undervurdere elevernes intelligens, men heller aldrig at overvurdere deres forkundskaber.

Tornehave havde megen glæde af optagelsen som medlem af Videnskaberens Selskab i 1960, og han deltog til sin død i næsten alle medlemsmøderne. Han var ligeledes engageret i Dansk Matematisk Forening, hvis formand han var 1962-65. Æresmedlem blev han i 1985.

Efter indbydelse fra National Science Foundation kunne Hans i 1965 tage på en foredragsturné i U.S.A. for at fortælle om sine videnskabelige arbejder, som havde vakt interesse blandt amerikanske fagfæller.

Som formand for konsistoriums stipendieudvalg 1967-73 gjorde Tornehave en stor indsats for at effektivisere udvalgets arbejds-gang gennem udstrakt brug af elektronisk databehandling.

I de sidste årtier af Tornehaves universitetsgerning var det matematikundervisningen, som mest synligt prægede hans virke. Han vedblev imidlertid med at følge ivrigt med i sine fagområders udvikling internationalt. Samtidigt var han fortsat stærkt engageret i spørgsmål som ikke var fuldstændig besvaret i hans tidlige videnskabelige arbejder, såsom karakterisering af nulpunktsfordelingen og den såkaldte Jensen-funktion for analytiske næstenperiodiske funktioner. Om nulpunktsfordelingen skrev han to afhandlinger, den ene i forbindelse med symposiet i København i 1987 i anledning af 100-året for Harald Bohrs fødsel.

Det var umiddelbart nærliggende, at mængden af nulpunkter for en analytisk næstenperiodisk funktion ligeledes har en slags

næstenperiodisk karakter. Tidligere havde de russiske matematikere Krein og Levin givet en definition af begrebet næstenperiodisk mængde af komplekse tal, og påvist at sådanne mængder netop er nulpunktsmængderne for en speciel klasse af analytiske næstenperiodiske funktioner.

Tornehave indså, at begrebet næstenperiodisk talmængde måtte udvides for at kunne relateres til nulpunktsmængderne for generelle analytiske næstenperiodiske funktioner, og han fandt en naturlig udvidet definition. I en artikel til Bohr-symposiet påviste Tornehave, at nulpunktsmængden for en såkaldt hel næstenperiodisk funktion nødvendigvis er periodisk i den retning, hvori funktionen selv er næstenperiodisk. Hans hovedresultat var, at enhver mængde af komplekse tal, som er næstenperiodisk efter hans definition, kan realiseres som nulpunktsmængden for en analytisk næstenperiodisk funktion.

Dette resultat indgik i et større arbejde, som Tornehave skrev i 1988, og som blev trykt i Københavns universitets matematiske instituts preprint-række. Ejendommeligt nok har Tornehave ikke ladet dette dybtgående arbejde publicere i et egentligt tidsskrift, hvad det havde været selvskrævet til. Det synes at have været hans indstilling i de senere år at lægge mindre vægt på offentliggørelse af sine arbejder, når blot han havde fundet løsningen på de problemer han havde stillet sig. Det var derfor interessant for nylig at bemærke, at tre ukrainske matematikere: Favorov, Rashkovskii og Ronkin, alle fra Kharkov, men siden bosat i Israel, havde bemærket Tornehaves preprint om karakterisering af nulpunktsmængderne for analytiske næstenperiodiske funktioner, såvel som hans artikel til Bohr-symposiet, og taget dem som udgangspunkt for et videre studium af emnet, publiceret i fjor og med udførlig omtale af Tornehaves resultater. – Kort før sin død fortalte Hans mig, at han nu også havde løst problemet om Jensens funktion; men det nåede aldrig at blive rigtig nedskrevet.

Tornehave var overordentlig belæst og kyndig, ikke blot i sine primære interesseområder af matematikken, men også bredt i faget og dets historie, hvori han også underviste i de senere år, og på et mere alment plan. Hertil kom lige fra ungdommen en stor og dybtgående interesse for botanik – hvad der blev et vigtigt indslag i hans ferierejser, ofte til yndlingsmålet Italien.

Med sin stærke og på sin vis særprægede, fine personlighed og

sit lyse sind var Hans Tornehave påskønnet og afholdt af de mange, der lærte ham at kende. Han mistede Bodil i 1993, men klarede dagligdagen alene. Hans helbred havde stedse været godt, og helt til sin pludselige død den 13. juni 1998 var han utrolig åndeligt spændstig.

Æret være hans minde.

Summary of the Yearbook

257th and 258th seasons

Members

In the course of the Academic year 1998-1999 the Academy lost the following members:

Danish members:

- Poul Lindegård Hjorth (humanities) (see pages 117, 132, 313)
 Arild Hvidtfeldt (humanities) (see pages 130, 325)
 Christian Overgaard Nielsen (natural sciences) (see pages 128, 351)
 Axel Steensberg (humanities) (see page 131)
 John Kousgård Sørensen (humanities) (see pages 127, 421)
 Hans Tornehave (natural sciences) (see pages 117, 443)

Foreign members:

- Knut Bergsland (humanities) (see page 127)
 David Bridgwater (natural sciences) (see page 117)
 Jean-Marie-François-Joseph Coulomb (natural sciences) (see pages 53, 131)
 Sir Alan Lloyd Hodgkin (natural sciences) (see pages 132, 59)
 Yuriy Isaakovich Kharkats (natural sciences) (see page 134)
 Johan Albert Levan (natural sciences) (see page 136)
 Arne Lundquist (natural sciences) (see page 117)
 Phillip Marshall Mitchell (humanities) (see page 134)
 Jacques Monfrin (humanities) (see page 127)
 Vladimir Prelog (natural sciences) (see page 117)
 Karl Heinz Rechinger (natural sciences) (see page 127)
 Irving Ezra Segal (natural sciences) (see page 117)
 Torgny Sävve Söderbergh (humanities) (see page 119)
 Erik K.H. Wistrand (humanities) (see page 125)

Meetings

The Academy met fourteen times in the course of the Academic Year 1998-1999 and the following papers were read:

24 September 1998

Abraham Pais: Paul Dirac: Aspects of his life and work.

A sketch of the oeuvre and personality of Britain's foremost twentieth-century theoretical physicist.

Ida Nicolaisen: Body and Culture. The body-soul issue in a South-East Asian perspective.

Cultural discussions about the body are playing a central role in anthropology at the present time within a wide range of sub-disciplines and analytical approaches. With starting-point in the way in which the Punan Bah-people understand the personality and the body, there was a discussion of the interpretation of phenomena such as the cult of ancestors and secondary burial.

8 October 1998

Jørgen Rischel: Systems of numerals.

This word-class differs markedly from other word-classes in its semantic structure, in that it can have its own special grammar (syntax and word-formation, cf. Nordic nitifem, femogniti, femoghalvfems etc.) and in that the etymology of the words is very often completely impenetrable.

The communication concerned itself with the linguistic typology of low (and consequently simplex) numbers: the arrangement of the lower end of the series of numbers (with or without cyclic repetition), the form and function of the numerals.

It was pointed out that a system of numerals must be understood in relation to the understanding of numbers which is specific to the individual culture concerned: so-called »native mathematics«. In addition, in depth understanding of the reasons a given culture can have for naming numerals is a precondition for being able to undertake a lexically adequate retrieval of numerals in little-studied languages.

Raphael D. Levine: Does air burn?

The combustion of air is the story of the progress of modern exact science. Every advance in our understanding and in our ability to control matter has a paragraph in our story. For two hundred years

chemists have believed that opposites attract each other. Air is a mixture of oxygen and nitrogen. Oxygen supports burning while nitrogen quenches it, so the two are opposite. The central theme of chemistry is chemical reactions, whereby new products are made from available starting materials. For two hundred years chemists have been trying to make the oxygen in the air react with the nitrogen. This has both a practical and a theoretical interest. So far all these attempts have failed. These attempts were discussed and correlated with other changes in our world and the paper concluded with the possibility that we have finally reached our goal.

22 October 1998

Ellen Andersen: In memory of Sven Danø.

Torkild Andersen: The storage-ring ASTRID – a new tool for studying atoms and molecules.

Progress within the fields of physics and chemistry has often been closely linked with the introduction of new experimental methods or the access to new experimental equipment. Inspired by the development of the storage-ring LEAR at the European Council for Nuclear Research CERN, there have recently been established four storage-rings for heavy ions in Europe and one in Japan with the aim to study the structure, dynamics and collisions of atoms and molecules.

The communication included a brief account of the establishment of the storage-ring ASTRID at the University of Aarhus, as well as examples of its exploitation.

5 November 1998

Carl Henrik Koch: In memory of Olaf Pedersen

Hans Pécseli: Magnetic storms – do they have any significance for our daily life?

The sun emits a constant stream of ions and electrons (the solar wind). These electrically charged particles interact with the Earth's magnetic field. Even though the particle density is small, it is also here possible to talk of winds, severe disturbances, even

storms. The great electrical conductivity in the solar wind means that these disturbances are accompanied by a current-system that can cause great variations in the magnetic field, even on the surface of the Earth. Such disturbances and their effects have often had severe consequences for satellites and for the electricity supply in polar areas. The study of magnetic storms began at the turn of the nineteenth and twentieth centuries and contributions were made by outstanding Scandinavian scholars.

26 November 1998

Nanna Noe-Nygaard: Lakes as archives of the climate and environment of ancient times.

Is it possible to register swift changes in the climate in Danish quaternary lake-basins, in the way that these can be observed in ice-cores from Greenland? »Are we approaching a new Ice Age?« asks Storm P. and others with him.

The climate in the Eem interglacial period (130-118,000 years BP), the nearest wholly warm period to the one in which we are living now, has been the subject of much discussion and interest as a possible model for the future development of the climate.

The sediments in the Eem interglacial lake near Hollerup in Jutland including the bones of fallow deer split to get the marrow, the first certain traces of human-beings in Denmark, extend over about 11,000 years. In the lacustrine sediments in Hollerup, swift and short-lasting changes in the sedimentation, flora and geochemistry can be clearly seen and these show that there were marked changes in the climate in the course of the Eem period.

Tøvelde Stensø on the south coast of Møn lies as a low beach cliff with a well-developed sea-sequence from the Late Glacial period (1,500-10,500 BP). Can this be a new type locality for the Allerød interglacial period? All the striking, brief, Late Glacial changes in the climate that are registered in the Greenland ice-cores can be seen clearly as changes of sedimentation and alterations in the geochemical parameters. High-solubility stratigraphy, dating and multi-disciplinary methods enable us to make a direct comparison between changes in the climate and the effect of these on land as well as in the sea.

Karsten Friis-Jensen: Saxo's Gesta Danorum and conjectural criticism.

Studies of the *Gesta Danorum* as a work of literature have played an important role in Saxo research in recent decades. After a brief presentation of the picture of Saxo that is beginning to emerge, the communication threw some light on work on a new critical edition of the Latin text. With the exception of a few fragments of manuscripts, our only direct source for Saxo's text is the first edition, printed in Paris in 1514. In working on the correction of errors in the Paris edition, however, support can be derived from a rich, indirect textual tradition in the form of quotations and paraphrases and, equally significant, of Saxo's stylistic models in classical Latin. Even so, an editor of Saxo is sometimes forced to make conjectures, more or less qualified guesswork. The communication gave a couple of examples of such conjectures, which, in spite of assiduous efforts by generations of earlier philologists, still need to be made.

10 December 1998

Henrik Zahle: In memory of Bent Christensen

Volker Loeschke: Temperature-stress and evolution.

Stress in the abiotic environment plays or has played a significant role for the evolution of many organisms. The ability to respond phenotypically or genetically to such challenges is, therefore, an important element in the development of the ability of a species to avoid extinction. The evolution of resistance to stress is a subject of current interest in the biology of evolution with *Drosophila* (fruit flies) as a frequently employed model organism both in laboratory experiments and for the study of natural variation. Some experimental data were presented which threw light on the adaptation of fruit flies to temperature-stress and then the evolution of temperature-resistance was discussed from the level of the gene to that of the protein and the population.

28 January 1999

John Bergsagel: An English composer and Danish authors in the year 1899.

In 1899 the English composer Frederik Delius (1862-1934) gave a concert at his own expense in London, which was to launch him as a composer in his native country. The next day, this unknown Englishman, who was resident abroad, could see himself referred to in the reviews as a Scandinavian composer. The error was admittedly not altogether unjustified, since few foreigners have shown so much affection for Scandinavia or retained such close links with Scandinavian cultural affairs throughout their lives as he did. The communication described his close links in the period 1890-1920 with, in particular, Danish authors who were pioneers of the Modern Age, including Holger Drachmann, J. P. Jacobsen, Helge Rode, Herman Bang, Sophus Clausen and Ludvig Holstein.

Olaf Sparre Andersen: The mechanical properties of lipid bilayer membranes and the function of membrane proteins.

The cell membrane is a dynamic mosaic of two components: a lipid bilayer and proteins, which are imbedded into the bilayer and catalyze the passage of material and information across the membrane. The lipid bilayer, however, is not merely a passive barrier. The activity of the membrane proteins varies as a function of the membrane's lipid composition. This »lipid control« of the function of the proteins has long been a puzzle because protein-lipid interactions most often are unspecific. What then? It turns out that membrane proteins undergo changes in their conformation that involve the protein/lipid interface. In addition, the lipid membrane can be considered to be a liquid crystal with well-defined mechanical characteristics. The expenditure of energy in connection with a change in protein conformation therefore will include a contribution that reflects the effect of the conformational change on the organization of the lipid bilayer. This membrane deformation energy can be considerable. It is thus possible to achieve mechanistic insight into the way in which the lipid composition of biological membranes can influence the function of the imbedded membrane proteins.

11 February 1999

Finn Hauberg Mortensen: The works of Villy Sørensen.

In an interview on the occasion of his 40th birthday Villy Sørensen pointed to the cyclical sequence of events that characterized his writings and welded together the fictional stories, the literary analyses, the social criticism and the philosophy. His later works can also be divided up into phases but each of these seems to have its special thematic or genre-profile. The idea behind the communication was to follow the development of the author's writings from the beginning of the 1950's until today in order to throw light on their structure and internal links, to point to their background, both Danish and foreign, and finally to place them in the cultural debate of the post-war period and the Welfare State.

Henrik Balslev: The exploration of the flora and vegetation of Ecuador.

Ecuador is situated on the west coast of South America, where the Andes mountains straddle the Equator and where cold and warm ocean currents meet in the Pacific Ocean. The combination of these oceanographic, geographic and geological conditions has created a unique combination of types of climate and soil conditions within a comparatively small area. Although the land only covers 2% of the south-American continent, it embraces almost all the conceivable tropical bio-climatic zones. The biological diversity has correspondingly developed into a multiplicity of types of vegetation and plant-communities. This has attracted natural historians through the ages. When Alexander von Humboldt travelled in South America 1801-1803, he was inspired by the 6,000 metre-high Chimborazo volcano to write his famous »Essai sur la géographie des plantes« (1807), which is considered to be the starting-point for phytogeographical research. For the last thirty years the University of Aarhus has played an active role in research into the flora and vegetation of Ecuador, not only through taxonomic studies of ferns, palms, leguminous plants, grasses etc. but also through studies of the structure and dynamics of the tropical rainforests in a search for an answer to the question of the origin and maintenance of the high biodiversity.

25 February 1999

Gunnar Svane: In memory of Carl Stief

Jørgen Kjems: Neutrons for European science in the decades to come.

Neutrons are employed to a steadily increasing extent for determining the atomic structure and movements in both solids and liquids. More than 4,000 scientists in Europe alone make use of this tool within the fields of physics, chemistry, biology and the science of materials. The advantage of the neutron for this purpose lies in the facts (1) that it is electrically neutral and can therefore penetrate the material, (2) that it interacts with both the nuclei of atoms and the magnetic spin, and (3) that both the wavelength and the kinetic energy of the neutrons match the distances and kinetic energies in condensed matter. The methods and fields of application are constantly being renewed and this creates possibilities for new scientific departures. Neutron-beams for this purpose are produced either in nuclear reactors as, for example, DR3 at Risø, or by spallation of heavy nuclei with the aid of proton-beams from very powerful accelerators. Recent reports from the European Science Foundation and the OECD have documented the need for investments in new neutron-sources in replacement of the nuclear reactors that were built in the 1960's and 1970's. The communication included an account of the development-potential of the field and the plans for European Spallation Source.

11 March 1999

Per Øhrgaard: Experiment and narrative; a note on Goethe.

Goethe made experiments as a scientist and he also did so as a novelist and in both cases very intensively in the 1790's, after he had returned home from his travels in Italy. His literary experiment was the *Bildungsroman*, *Wilhelm Meisters Lehrjahre* (1795/96), in which the structure of the plot strikingly resembles the rules that Goethe was at the same time beginning to formulate for his own research. An attempt was made to demonstrate this by comparing some episodes in Goethe's novel with his scientific essay writing.

Hans Thybo: Seismically defined boundaries in the mantle of the earth.

The plate-tectonic model implies that brittle lithosphere plates *are floating* on a soft substratum. Relative displacement between plates leads to development of mountain ranges where the plates collide, and new oceans where the plates are split by elongated rift-systems. The mantle of the earth is the key to the understanding of the forces behind the movements and of how the lithosphere plates *float* on a plastic substratum. Seismic boundaries can be a result of changes in the composition, the mineralogy and the degree of melting of the mantle rocks or because of deep *fault-zones*. Access to measurements of seismic waves from nuclear explosions offers the opportunity to study the seismic structure of the shallow and deep mantle in hitherto unknown detail.

25 March 1999

Knud Sørensen: In memory of Poul Lindegård Hjorth

Henrik Breuning-Madsen: Oaken log coffins in Bronze-Age burial mounds. A pedological/archaeological experiment.

During the last two centuries a large number of well-preserved oaken log coffins have been excavated from Bronze-Age burial mounds. Most of these coffins have been dated to between 1300 and 1400 B.C. It was characteristic for the finds that the oak-coffins lay in the water-filled cores of the mounds, surrounded by an impenetrable iron pan. Several theories have been put forward to explain the formation of the iron pan, e.g. podzolisation (hard-plan formation). Recent diggings through burial mounds with iron pans in connection with the construction of motorways have offered the opportunity of studying the mechanisms of formation more closely. On the basis of these studies it has been demonstrated that redox-processes are responsible for the formation of the iron pans and in 1995 a mini burial mound was built at the Historical/Archaeological Experimental Research Centre in Lejre to test this theory. The mound was excavated in 1998.

The communication concentrated in particular on the results of studies in recent years on iron pan formation in burial mounds and on the results from the burial mound experiment from Lejre.

8 April 1999

Bent Fuglede: In memory of Hans Tornehave

Bengt Saltin: To climb high mountains; compensatory mechanisms to battle hypoxia.

Oxygenation of the blood in the lungs is almost complete both when resting and during hard muscular work at normal atmospheric pressure (760 mmHg). Human beings born at sea level are already affected at quite moderate heights above sea level by a reduced oxygen content in the blood of the arteries (hypoxia). Without a gradual acclimatization to hypoxia, heights of more than 3,000-4,000 metres over sea level will cause severe discomfort leading to palpitations, headache and nausea. The process of acclimatization involves increased ventilation and heart rate, which are the immediate phenomena of adaptation. It takes weeks for the acid-base balance in cells and blood to get close to a normalization, while an increased production of red blood cells and the consequent increase in the haemoglobin-level is an even slower process, that takes months. The ability to acclimatize oneself to altitude makes it possible for human beings to live and work more continuously at heights of 4,000-5,000 metres above sea level and for shorter periods to keep functioning at heights corresponding to that of Mount Everest (8,848 metres above sea-level, slightly under 1/3 of the normal atmospheric pressure). During acclimatization to very high altitude, an individual's maximum heart rate is markedly reduced from normal values of 190-200 to 150 (5,000 metres above sea-level) and 120 (8,000 metres above sea-level) beats per minute. This phenomenon was first described by Erik Hohwü-Christensen during an expedition to the Andes Mountains in 1935. The phenomenon has since been confirmed several times but it has not yet proved possible to explain what regulatory mechanisms it is that reduce the maximum heart-rate so markedly or to describe the functional significance of this reduction. The communication provided answers to these questions on the basis of the results of studies performed on a field-expedition to Bolivia (Chacaltaya, 5,250 metres above sea-level) in 1998.

Mogens Herman Hansen: City-states and city-state cultures in world history.

The transition from a hunter-gatherer society to a peasant society has had two long-term consequences: urbanisation and state formation. Thousands of years may pass by from the introduction of agriculture to the appearance of towns and states but urbanisation and state-formation are normally closely linked. The relationship between town and state varies considerably, however: At some places large states developed with many towns in each state. At other places a one-to-one relationship was created between town and state so that a largish area was split up into a large number of microstates, each consisting of a town and its immediate hinterland. This type of state is traditionally known as a »city-state« and a whole region that shares language, religion and culture but is split up into city-states can reasonably be referred to as a »city-state culture«. The Copenhagen Polis Centre was established in 1993 by The Danish National Research Foundation with the aims of (a) studying the old Greek city-state culture and (b) comparing the old Greek city-state (**polis**) with other forms of city-states and city-state cultures. The communication dealt with (b), which was the theme for the international symposium conducted by the Polis Centre at the Carlsberg Academy 5th-9th January 1999.

22 April 1998

Hector Estrup: In memory of Poul Nørregaard Rasmussen

Jens Ulstrup: In situ scanning tunnel microscopy: Towards the visualisation of the structure and reactivity of biological single molecules.

The transport of an electric charge plays a central role in biological decomposition of matter. On the molecular level this takes place with the exchange of electrons between metalliferous proteins, where, for example, iron or copper performs the electronic function. The exchange of electrons occurs as a result of a quantum-mechanical phenomenon, the tunnel-effect, which causes the transport of electrons (ET) through the protein. Nature's use of large, complicated molecules ensures control of the biological electron-transport-work so that short-circuiting is avoided.

Scanning tunnel microscopy (STM) is a new technique based on the quantum-mechanical tunnel-effect. During STM a weak electrical current is registered between an atomically flat surface and a fine needle up to some nanometres from the surface. The current depends precisely on the nature of the surface, which can therefore be mapped in atomic or molecular details. As a microscope the STM can therefore give up to a hundred million times magnification. STM can also be made to operate in an aqueous solution (*in situ* STM), which is the normal medium of reaction for biological processes. Some examples of *in situ* STM were given in the communication, with focus on new results, where a functional electron-transport protein (azurin) is characterized by submolecular resolution. *In situ* STM is thus a new angle of approach to the structure, electron-transport-function and adsorption of proteins.

6 May 1999

Rolf Kuschel: In memory of Franz From

Søren-Peter Olesen: The ion-canals of human genome-research cell membranes.

Ion-canals make up a class of membrane proteins which form pores filled with water, through which ions can pass through the cell membrane. The canals are most often selective for a single type of ions, e.g. Na^+ , K^+ , Ca^{2+} or Cl^- . The opening and shutting of the canals is controlled by the membrane potential of the cell or of intra-cellular and extra-cellular signal-molecules. These are also an effective point of attack for many medicaments. The ion-canals are responsible for the swift electric signalling in nerve cells and muscle-cells and for the activity of a number of other cells. Twenty-five years ago the existence of the canals was quite unknown but today their function on a molecular level is understood right down to the significance of the individual amino acids in the protein. The development is primarily the result of two technological advances: a sensitive electro-physiological technique for measuring the cathodic influx through the canals and the cloning of the canal-proteins. The first canal-proteins were cloned from fruit flies but in recent years human genome-research and the gene-databases linked to this have revolutionized the possibilities for cloning human

genes directly. The cloning is based primarily on homology-studies to known ion-canals. The largest and from a molecular point of view most heterogeneous family of ion-canals is made up of the K⁺-selective canals. A sub-family of this is the Ca²⁺-activated K⁺ canals, of which there are three sub-types, SK, IK and BK canals, referring to the single-canal-conductance (Small, Intermediate, Big K⁺ canal). We have cloned these canals and studied the effect of Ca²⁺, H⁺, the membrane-potential, specific toxins and medicaments on the clones to throw light on the regulation of the canal-activity and the binding-places for the active molecules. The physiological function of the canals and their significance for diseases was also discussed.

Publications

During the academic years 1998-2000 the Academy has published the following books:

- Oversigt over Selskabets Virksomhed 1997-1998
Annual Report with an English summary. 1999.
260 p., 5 obituaries. 100 DKK

Historisk-filosofiske Skrifter

- 20 *Søren Egerod: Atayal-English Dictionary*, edited by
Jens Østergaard Petersen. 1999. 358 pp. 480 DKK
- 21 *Comparative Study of Thirty City-State Cultures*,
edited by Mogens Herman Hansen. 480 DKK

Historisk-filosofiske Meddelelser

- 77 *Medieval Analyses in Language and Cognition. Acts of the Symposium: »The Copenhagen School of Medieval Philosophy, 10-13 January, 1996*. Edited by *Sten Ebbesen and Russell L. Friedman*. 1999. 563 pp. 380 DKK
- 78 *Defining Ancient Arkadia. Acts of the Copenhagen Polis Centre vol.6*. Edited by *Thomas Heine Nielsen & James Roy*. 1999. 696 pp. 620 DKK

- 79 *Sune Dalgård*: Poul Laxmands Sag. Dyk i dansk historie omkring år 1500. 2000. 233 pp. 248 DKK

Biologiske Skrifter

- 51:2 *Ib Friis*: Flora of the Sudan-Uganda border area east of the Nile. under preparation
- 52 *Bent Christensen & Klara Dozsa-Farkas*: The Enchytraeid Fauna of the Palearctic Tundra. 1999. 48 p. 75 DKK
- 53 *Jørgen Olesen*: External morphology and larval development of *Derocheilocaris remanei* Delamare-Deboutteville & Chappuis, 1951 (Crustacea, Mystacocarida), with a composition of crustacean segmentation and tagmosis patterns. 2000.

Matematisk-fysiske Meddelelser

- 46:1 *Caspar Wessel*: *On the Analytical Representation of Direction. An Attempt Applied Chiefly to Solving Plane and Spherical Polygons*. Translated by Flemming Damhus. With introductory chapters by *Bodil Branner, Nils Voje Johansen, Kirsti Andersen*. Edited by *Bodil Branner and Jesper Lützen*. 500 DKK
- 46:2 Around Caspar Wessel and the Geometric Representation. Acts of the Symposium in 1998. Edited by Jesper Lützen. 2000 under preparation
- 47 *Wiin-Nielsen, A.*: *On Limited Predictability*. 1999. 40 p. 50 DKK

Symposieberetninger

- 1 War as a Social and Cultural Force. Acts of the Symposium. 1998. Edited by *Lise Hannestad og Tønnes Becker-Nielsen*. 2000. under preparation

- 2 Denmark and Scotland: the cultural and environmental resources of small nations. Joint symposium of the Royal Society of Edinburgh and the Royal Danish Academy of Sciences and Letters held in Copenhagen 15th-18th September 1999. Edited by *Gillian Fellows-Jensen*. under preparation

Særpublikationer

Som kongerne bød. – Fra trelleborge til enevælde. Festskrift i anledning af Dronningens 60 års fødselsdag. Edited by *David Favreholdt, Pia Grüner og Flemming Lundgreen-Nielsen*. 2000. 216 pp..... 228 DKK

Excerpts from the Academy Diary

Public Lectures:

In the course of the academic years 1998-2000, the Committee for External Activities in Denmark arranged a series of lectures for the public.

In 1998-1999 10 lectures were held in the series »Current research«, all of which had as their subordinate theme the concept of time, namely *On time and the conception of time*.

- 5.10. Lektor, dr.phil. Jan Faye: *Mysterious time*.
 19.10. Professor, mag.art. Steen Folke Larsen: *Time in recollection*.
 2.11. Professor, Igor Novikov: *Physics and the time machine*.
 16.11. Centerleder, dr.phil. Mogens Herman Hansen: *Time as an historical dimension*.
 30.11. Professor, dr.phil. Jan Maegaard: *Time and experience: Music*.
 1.2. Lektor, ph.d. Jes Madsen: *The development of the universe through time*.
 15.2. Professor, dr.scient. Finn Surlyk: *Days, years, thousands of years, millions of years – time in a geological perspective*.
 1.3. Seniorforsker Ida Nicolaisen: *The cultural dimension of time*.
 15.3. Lektor, dr.scient. Knud Erik Heller: *The conception of time in the animal kingdom*.
 29.3. Forskningslektor Elisabet Holst: *Time and narrative*.

In 1999-2000 there were also held 10 lectures in the same series but with varying themes:

- 4.10. Professor, dr.merc. Henrik Holt Larsen: *Dilemmas in career theory and practice.*
- 18.10. Forskningsadjunkt, Ph.D. Per Christiansen: *The evolution of feathers.*
- 1.11. Lektor, Ph.D. Bjarne Toft: *Julius Petersen's graph theory.*
- 15.11. Lektor, lic.scient. Per Arctander: *Evolution of large African herbivores.*
- 29.11. Professor, dr.jur. Henning Koch: *Judicial review of the Institutionalality of Laws – a European Perspective.*
- 7.02. Professor, dr. scient. Henrik Breuning-Madsen: *Oaken Log Coffins in Burial Mounds from the Bronze Age.*
- 21.02. Lektor, dr. Jacobus Boomsma: *Conflicts, control and collaboration in insect societies.*
- 6.03. Forskningsadjunkt, ph.d. Sebastian Olden-Jørgensen: *Peter Griffenfeld – a European perspective.*
- 20.03. Seniorforsker, dr.scient. Lotte Melchior Larsen: *The Origin of the North Atlantic Ocean, and basalts in Greenland and the Faeroe Islands.*
- 3.04. Lektor, cand.scient. Annemarie Surlykke: *Bat Sonar and Hearing in Insects.*

Funding

The running costs of the Academy have been provided in part by the Carlsberg Foundation, a grant from the Government, and other grants from various foundations. Furthermore, the Danish Research Administration allocates the means necessary to maintain Denmark's membership of various international unions.

We greatly appreciate this generous support (see accounts pp. 183 ff).

Reports from delegates to international organizations

UAI, Union Académique Internationale
73rd General Assembly in Krakow 20-26 June 1999

As delegates from the Royal Danish Academy, the undersigned Birger Munk Olsen and Rudi Thomsen attended this general assembly, at which academies from 34 countries were represented and to which the Russian Academy had sent an observer.

Besides participating in the plenary meetings of the general assembly and the meetings in the Union's total of 51 commissions, at which the publishing activities of these commissions were discussed, the Academy's delegates had the following specific functions to perform: Birger Munk Olsen was reporter for *Monumenta Musicae Byzantinae*, for which the Academy is responsible, and was also elected a member of the general assembly's *Commission des Affaires internes* as well as of a commission appointed to discuss the admission of the Georgian Academy as a corresponding member of the Union. Rudi Thomsen was reporter for the Academy's other publishing project, *A Critical Pāli Dictionary*, as well as for *Sylloge Nummorum Graecorum*.

At the final meeting of the General Assembly it was decided to admit to membership the Academy of Chile and to associate the Academies of Russia and Georgia as corresponding members. In addition, it was confirmed that the Englishman Eric Handley should be Vice-President in place of the deceased Frenchman Jacques Monfrin, while the Pole Janusz Kozłowski was elected as a new member of the executive committee.

The general assembly next year will be held in Brussels, and in 2000 the meeting-place will be Peking, at the invitation of the Chinese Academy.

Birger Munk Olsen

Rudi Thomsen

ICSU, International Council for Science

The Royal Danish Academy is the Danish member of ICSU and Denmark is a member of all the scientific unions that are members of ICSU. For each union there is a Danish National Committee (see their reports printed p. 235), but some National Committees cover more than one union. Each National Committee appoints a delegate to the Danish National Committee for ICSU, which oversees Danish relations with ICSU and also deals with the problems and research programmes that are treated and coordinated by ICSU. However, Denmark only maintains membership of some of the many committees and programmes which coordinate interdisciplinary or regional research. The Danish National Committee for ICSU deals with proposals for Danish membership and evaluates the usefulness for Danish research of those organs of which Denmark is already a member. The committee analyses the potential benefits of Danish membership relative to the expenses incurred.

The aim of ICSU is to promote international cooperation in research and the organisation concerns itself both with general problems and with interdisciplinary research programmes. The membership of ICSU consists of both international scientific unions and national Academies or similar organisations. One of ICSU's most important tasks in recent years has been to ensure that scientists have free access to each other and to scientific data and information. A standing ICSU-committee works for adherence to this principle, for example by assisting scholars to obtain visa to countries, in which congresses or meetings are held.

In April 1998 an extraordinary general assembly of ICSU was held in Vienna. It was decided to change the name of the organisation from International Council of Scientific Unions to International Council for Science but to retain the acronym ICSU. The reason for the change was that ICSU embraces both scientific unions and national members. The aims of the organisation were widened to include a strengthening of the humane and material preconditions for scientific work and the promotion of public understanding of the value of research. Finally, the organisation was slimmed down, since the voluminous General Committee was disbanded. The specialised committees in ICSU were made tempo-

rary and given a »sunset clause« so that a concrete decision must be taken to keep them alive after a certain number of years. In advance of the general assembly, the Danish ICSU National Committee and its executive committee had contributed to the process by submitting views and proposals for changes in the statutes.

Axel Michelsen

ESF, European Science Foundation

As new members in 1998 were accepted one Portuguese research organisation, «Fundação para a Ciência e a Tecnológica», and two Czech ones, »Czech Academy of Sciences« and »Grant Agency of the Czech Republic«.

Gustav Björkstrand (Finland) was elected at the general assembly in 1998 as one of the two vice-presidents. John Martinussen (RUC) was re-elected a member of the Executive Council for a further three-year period. Lars Walløe, president of the Norwegian Academy was made chairman of the Standing Committee for Life and Environmental Sciences. In the Humanities Standing Committee William Shea replaced the Dutchman Wim Blockmans as chairman of the Social Sciences Committee

Discussion about a new structure for ESF continues. It is anticipated that a Governing Council will be established with the presidents and chairmen of ESF's member-organisations as members. In the nature of things this would lead to close cooperation or even fusion with EUROHORCS. The chairman of EUROHORCS, the Englishman Richard Brook, recommended such an alliance at ESF's general assembly.

Bengt Algot Sørensen

258th season

Members

In the course of the Academic year 1999-2000 the Academy lost the following members:

Danish members:

- Troels Fink (humanities) (see page 17)
 Leif Grane (humanities) (see page 19)
 Ebba Lund (natural sciences) (see page 29)
 Peter Nansen (natural sciences) (see page 33)
 Anders Reiz (natural sciences) (see page 38)

Foreign members:

- Hendrik Casimir (natural sciences) (see page 52)
 Trygve Magnus Haavelmo (humanities) (see page 58)
 Birger Tryggve Kronholm (humanities) (see page 64)
 André Martinet (humanities) (see page 68)
 James Walter McFarlane (humanities) (see page 68)
 Susumo Ohno (natural sciences) (see page 71)
 Guido Pontecorvo (natural sciences) (see page 73)

Meetings

The Academy met fourteen times in the course of the past Academic Year and the following papers were read:

30 September 1999

Henrik Glahn: Chr. III's motto in contemporary poetry and music. Christian III, Danish king at the time of the Reformation, thought up two mottoes for himself, which, like those of earlier and later monarchs, expressed his attitude to life:

1. *Zu Gott mein Trost allein/Sonst anders kein* and 2. *Ach Gott schaff deinen Willen*. For the king, these two sayings or apophthegms had an important and symbolic significance, and therefore they were also referred to by contemporaries as *Symbola*. In the course of the

communication a number of examples of musical and poetic exploitation of the royal mottoes in question were presented. By contemporary Danish and German court-composers they were woven into a number of celebratory compositions and in very varied ways. The genre itself can be traced back to the 15th century or earlier but, for his period, Christian III would seem to have been one of the persons of rank about whom most eulogies were composed. The origin of the sources for the *symbola* in honour of the Danish king is not fortuitous. For one thing, both the vocal scores of the *Danish Court Choir* from about 1548 and the Danish hymn book published by Hans Thomissøn in 1569 are major sources, for another, several of the German music manuscripts and books of printed music in which Chr III's mottoes appear reflect the dynastic and other close relationships which the Danish Court had to the German Protestant Courts at that time. All of this was illustrated in the communication with the help of examples of choral music which had been recorded specially for the purpose.

Povl Krosgaard-Larsen: The GABA system: the »handbrake« of the brain. The brain contains about 100 billion nerve cells (neurons), each of which receives signals from 1,000-10,000 other neurons through cell contacts (synapses). This extremely complex signalling system is controlled by about 100 different signal substances, of which gamma-amino butyric acid (GABA) is the superior inhibitor and glutamic acid the major excitatory transmitter. The general level of activity of the brain is determined by the balance between the activity of the GABA and the glutamic acid-systems. Faulty functioning or degeneration of a transmitter system in the brain, e.g. the GABA system, leads to the development of neurological or psychiatric disease. The basis for the development of effective medications against brain diseases is the design of model-drugs, which attack the derailed mechanisms specifically. Molecular design of key substances with a specific effect on GABA-controlled receptor and transport systems was illustrated. The relation of the GABA system to the misuse substance gamma-hydroxybutyric acid (GHB) was touched upon.

14th October 1999

Koos Boomsma: Conflicts, control and cooperation in insect societies.

Social insects live in colonies or insect-societies. Colonies are normally independent nuclear families, which do not exchange individuals with one another. Several colonies together form a population, in which genes are exchanged when queens and drones mate. There are many different types of ants, bees, wasps and termites and many different biological adaptations in their social habits. Evolution and the maintenance of social behaviour can be understood in terms of normal Darwinian principles, as long as the reproductive fitness of the workers is expressed in the form of copies of genes and not offspring. This concept also allows a precise formulation of the internal conflicts, which every insect society has to resolve in order to function effectively. Evolutionary ecological research has shown that the workers control events in large insect-societies and that it is their collective reproductive interests (and not the queen's individual ones), which are realized. In many insect-societies the internal conflicts are regulated so that they only become obvious in unusual circumstances. In parallel with their internal evolution, some types of ant have developed an advanced form of agriculture with underground fungus-gardens. Just as the cultural evolution of human-beings accelerated in the few thousand years that have gone by since the development of agriculture, the same thing happened for these ants over a million of years as a result of natural selection. New studies have shown that fungus-culturing ants regularly solve many of the same problems that are found in modern societies of human beings: hygienic refuse disposal, the use of antibiotics against infections and biological control of diseases in crops.

Kirsten Hastrup: Double agents: Anthropological work in Shakespeare's world.

Traditionally, anthropology has been specially linked with the study of distant cultures but in recent decades things have changed, with the disintegration both of the absolute boundary between the West and the Rest and of the view of well-defined and stable cultures as the firm framework around the lives and the

ideas of human beings. Instead, the anthropologist must work with fluid boundaries and conceptual horizons and with a new theoretical alertness to the world, which is constantly being challenged and converted through the acts of human beings.

In Shakespeare's plays there are often allusions to a parallel between the world and the theatre and if one takes him at his word, one has the opportunity not only to see the world as a stage but also the reverse: to see the performance in the theatre as a world of its own, that is as a form for temporary(?) dynamic culture. It is a world, which is populated by experts in action and by looking at this world and its concentrated action in an anthropological perspective, new possibilities present themselves for understanding human actions in general as a hub in history.

The contribution included reflections over the way in which the stage in Shakespeare's theatre is peopled and filled with significance by means of words and actions of people who are both actors and characters. The necessary double-awareness of the technical demands of the play and the integrity of the character means that the actor is a kind of double agent. In this he resembles anthropologists working in the field and other researchers in the humanities who have to know their objects of research from the inside and understand them from the outside at the same time. What is more, the actor helps us to understand that all human actions rest on a complex awareness of the »plot« or the story in which one is playing a role and one's own possibilities for filling-out the role, which one acquires in the interplay with others. In this way the study of Shakespeare's theatre contributes to a general theory about action, personal integrity and historical movement.

28 October 1999

Ebbe Spang-Hanssen: Humanism and the diversity of languages.

At a period where there is much talk about human rights and other fundamental human values, it is interesting to see how linguistics throws light on an ambivalence in the basic concepts of humanism. Normally greatest attention has been paid to the way in which humanism, while it demands equal rights for all, also maintains that the nature of all human beings is identical. Postmoder-

nism especially, however, which is a form of humanism, has stressed the heterogeneity of mankind. Since language through the ages has been considered to be the hallmark of mankind, linguistics has stood at the centre of the debate about humanism ever since classical antiquity. Throughout history linguistics has by turns focused on the one or the other side of humanism: universality or diversity.

Lotte Melchior Larsen: The reconstruction of the geology of the North Atlantic before the continental break-up in the Tertiary period on the basis of lava plateaus in the Faeroe Islands and Greenland.

The Faeroe Islands and Greenland are today separated by about 1,000 km of the North Atlantic Ocean. Sixty million years ago the North Atlantic did not exist, however, and the Faeroe Islands and Greenland lay close to each other as parts of the same continent. The break-up of the continent took place 60-55 million years ago and in connection with this event violent volcanism began which led to the formation of mighty lava plateaus both in East Greenland and in the Faeroe Islands. The succession of volcanic strata in the Faeroe Islands was described in 1970, while the great areas of lava in East Greenland have been examined for many years, latest and most extensively by the Danish Lithosphere Centre since 1995. A large, complete lava-profile from the Nansen Fjord area in East Greenland shows a pattern of variations in its chemical composition that has such striking and specific resemblances to a corresponding contemporary profile through the Faeroe Islands that we are obliged to conclude that parts of the lava successions in the two areas are identical.

The areas of production for the melts had their centre near to the rift zone, which developed between Greenland and the Faeroe Islands and along which the break-up of the continent took place. A pre-break-up phase and a syn-break-up phase produced lava-series that extended on either side of the rift-zone and their original extent can be reconstructed to have been at least 70,000 km² and 220,000 km² respectively. After the break-up the volcanism was concentrated on the Greenland side, probably because the source of energy for the melting, the mantle-diapir that presently sits beneath Iceland, at that time was situated beneath Greenland.

11 November 1999

Gert Due Billing: Can a classical particle penetrate matter?

The solution of the fundamental equation for chemistry, namely the Schrödinger-equation for molecules which undergo a chemical reaction, has turned out to be very difficult, even with the use of computers with as much as teraflop (10^{12} operations per second) capacity.

It is, however, possible to rewrite the Schrödinger-equation in such a way that classical dynamics can be introduced systematically. This greatly eases the numerical work in connection with calculations of chemical reactions. In the course of the communication examples were presented of the use and introduction of so-called quantum-classical theories, in which the dynamics is controlled by more generalized forces than those known from the normal, i.e. Newtonian, classical mechanics.

Paul Zanker: Reading the mythological images in the Pompeian house.

The Roman house was full of images, which decorated the walls, the floors, and even the ceilings. Most of these depicted mythical stories or single mythical figures. This communication examined the rationale for this abundance of imagery and in particular the significance that the depictions of myths had for the contemporary viewer. The first part of the communication discussed the use of mythical comparisons. The Greeks already in Homer's time lived with their myths; they correlated specific myths to moments in their own lives and found in them consolation, confirmation, and enhancement of the joys of life. This direct existential interaction with myth continues uninterrupted in the Roman period and in Late Antiquity. The second part of the communication was concerned with the Roman house, which in the course of the Hellenization of the aristocratic culture was defined as a place of otium. In this realm works of Greek art and their imitations had a position as material for cultural/educational enhancement. In view of this the mythological representations demonstrated the culture of the owner of the house and his pretensions to belong to »well-bred society«. The third part of the presentation treated the choice of the myths represented on the walls of Pompeian houses.

A large part of the images glorify love, bodily beauty, and the Dionysian pleasures of life. The house, thus, becomes a place which constantly invites the guest and the occupant to enjoy life. The reality of private every day routine and festival day ritual becomes at the same time confirmed and accentuated through the mythological representations. This indicates a profound change in the traditional Roman values.

25 November 1999

David Favrholt: How should the concept 'work of art' be defined? Since Charles Batteux claimed in 1746 that the common principle behind the fine arts was »imitation of the beautiful in nature«, there are many who have tried to find a more adequate definition of a 'work of art'. Mention can be made of Tolstoy, Clive Bell, Collingwood, Beardsley and Tatarkiewicz. Since 'ready-mades', 'pop-art' and 'conceptual art' have gained access to galleries and museums, however, it is now the so-called 'institutional theory' that is accepted as the way to the correct definition. According to the institutional theory, which is accepted by most philosophers, museum officials and art critics, it is merely sociological circumstances that make an object a 'work of art': If the object, for example a telephone, is selected, named and exhibited by an artist in a gallery or a museum and is also gazed at, reviewed and sold, then the object is a work of art. It is not particular perceivable characteristic features of the object itself that make it a work of art. As a counter-move to this value-nihilism, it is possible to formulate a parameter-theory for works of art, in which the conjunction of a number of parameters (aesthetic qualities, technique, personal stamp etc.) with varying weightings provides a usable definition. A satisfactory answer can also be given to the question as to who is competent to make an assessment on the basis of the parameters.

Ib Friis: On Martin Vahl.

It is generally considered that the collections at the Botanical Museum and the Central Library were founded about 1753, when the Royal Botanic Institutions in Copenhagen were established. However, comprehensive collections of scientific material were first assembled by the Norwegian-born Martin Vahl (1749-1804), one of

Linné's last disciples. With a view to writing a critical, systematic work including all known plants, Vahl went on long journeys in Europe in order to study public and private botanic collections. On these journeys, which also took him to Tunis, he gathered a large herbarium by collecting, exchanging and by receiving them as gifts. When Vahl died at the age of 55, only about 15% of his work had been published. Nevertheless, the new and very stringent criteria that lay at the basis of his work developed into the rules for the use of type-material for scientific plant names that are still in force. Vahl's students came to dominate Danish botany in the first decades of the 19th century but none of them was able to complete his great work. The further development of systematic botany took place in other countries, while Danish botanical research concentrated on other disciplines for many years after Vahl's death. A critical catalogue of the plants of the world is still not available today, where biodiversity is a significant biological concept. In the 250th year after Vahl's death the communication threw light on Vahl's significance today and illustrated some of the problems that a national herbarium with roots in the 18th century should be able to solve for international science. Vahl's public lectures on botany and zoology were attended by several of the pioneer figures in the Danish Golden Age and made their own contribution towards creating a positive attitude to the natural sciences.

9 December 1999

Rolf Kuschel in memory of Ib Kristian Moustgaard.

Henning Lund: 200 years after Volta; some uses for electrolysis.

The construction of the voltaic pile in 1799 marked a definitive step forward in the history of electricity by making it possible to produce as well a continuous current as defined voltages. Previously electricity could be generated by friction (*electrostatic generator*), which could give rather high potentials, but no constant current. The energy of the Volta pile results from chemical processes at the electrode surface, as there is a reduction at the cathode and an oxidation at the anode – a fact that Volta never recognized, and which was not proved until Faraday made his experiments in 1831. Electrolysis is used technically in particular to produce inorganic

substances such as chlorine, caustic soda and aluminum, but it is also used for the synthesis of organic compounds as e.g. nylon. The lecture described the development of a drug synthesis from laboratory scale to technical exploitation. Moreover, an example was given of the use of electrochemistry to throw light on organic reaction mechanisms: it was shown that the two *classical* mechanisms for the very important aliphatic nucleophilic substitution reaction must be supplemented with a third one. Furthermore, the determination of reduction potentials of short-lived radicals was mentioned, as well as their significance for the understanding of chemical reactions. Finally, the use of electrolysis for killing bacteria in water was briefly mentioned.

27 January 2000

Bent Christensen in memory of Chr. Overgaard Nielsen.

Peter Harder. Language as a functionally-based structure – with an invitation to a discussion about ontology

Language structure has been a controversial subject since it came onto the agenda at the beginning of the 20th century. The version that has been at the forefront in linguistics since the 1960's is Noam Chomsky's generative grammar. The central and provocative feature of this view is that the linguistic ability of human beings is based on a hereditary element of a purely structural nature. Semantic and functional considerations are seen to be extrinsic in respect to this genetic readiness – , which, however, requires the stimulus of communicative input in order to be developed into full linguistic competence,

This position has given rise to a lively but also extremely polarised debate as to what role and character are to be ascribed to heredity, cognitive architecture, communicative interaction and the content plane of language in respect to structural categories. Polarisation has also brought it about that the actual assessment of what significance is to be accorded to the existence of a structural strain in the language, varies in a way that reflects the attitude of the individual to the contextual changes in the language – the more interest one accords to context, the less significant one will typically find the structure.

The contribution attempted to cope with the polarisation by describing the structure of language as the structure in a complex tool for intervention in the context. The hereditary hierarchical element (presumably) represents a genetically exceptional position for *Homo sapiens* but one that is linked with functional relations to our surroundings rather than a purely formal complexity. Linguistic structure is therefore an example of functional differentiation rather than of the type of structure that arises when smaller elements are combined into larger ones with increasing complexity as a result (from particles to atoms to molecules etc).

10 February 2000

Gillian Fellows-Jensen in memory of John Kousgård Sørensen

Arne Strid: On the travels of the botanist Grisebach through the Balkans.

In his *Reise durch Rumelien und nach Brussa im Jahre 1839* August Grisebach describes an area which was at that time almost unknown as far as natural history was concerned. The journey took four months and brought him to the Bithynian Olympus (Ulu Dağ), the monastic republic of Athos and through remote mountainous regions in the present northern Greece, Macedonia, Kosovo and Albania. The botanic results were published in *Spicilegium Florae Rumelicae et Bithynicae* (1843-46), including among other items descriptions of more than 300 new species and varieties. In the communication Grisebach's route was followed and light thrown on his significance for modern botanic research in the area.

24 February 2000

Freddy Bugge Christiansen: Evolution and interaction between genes. Genes in higher organisms interact in two ways. They can influence each other's functions, the product of one gene may for instance be the prerequisite of another gene's expression, and they can show genetic linkage, in which two different genes have a tendency to stay together during transmission from one generation to the next. Both phenomena connect the evolutionary changes in

the genes. The functional interaction however, has a tendency to create order, while the hereditary interaction is naturally more arbitrary.

Øystein Hjort: Architecture and space-structure in the mosaics in Kariye Camii (the former church of the Chora) in Istanbul. After the capture of Constantinople in 1261, the Palaeologian renaissance produced art and literature on a high level in interaction with a cultivated, intellectual elite. Art and culture were supported by a wealthy aristocracy which contributed to the rebuilding of the capital with the founding of new churches and monasteries. The learned Theodore Metochites (1260/61-1332), who held one of the most important offices of the period under Andronicus II, began about 1315 on the restoration of the Chora church (today Kariye Camii), which was completed in 1321 with an extensive ornamentation in the form of mosaics and frescoes. The inner and outer vestibules of the church have detailed depictions in mosaic of, for example the childhood of Mary, the childhood of Christ and his acts. The decoration shows a characteristic refinement which is full of odd mannerisms, which add new, unexpected features to the mature Palaeologian style. It is particularly in the representation of architecture, set-pieces and space that these elements appear in compositions which are exceptional, bizarre and verge on the absurd. The ornamentation is borne by asymmetries and dissonances which differ radically from other Palaeologian art in Constantinople.

9 March 2000

Jens Nyborg: Structural biology: From gene to protein.
Postponed until the next season.

Martin Schwarz Lausten: The relationship between Jews and Christians in Denmark in the first half of the 18th century (1700-1760). Confrontations. Mission. Conversions.

After the Jews in Copenhagen had been given a certain degree of religious freedom – the right to their own services in the synagogue, in 1684 – discussion soon arose as to how far this freedom could be extended. It was a matter, for example, of the wish of the

Jews to have the right to excommunicate, the right to build synagogues and of the oaths to be sworn by Jews when giving evidence. Among the particularly controversial points were the employment of Christian servants by Jewish families and the question of forcible baptism of Jewish children.

In addition, the royal house and the foremost men in the administration had been seized with enthusiasm for the German devotional movement *Pietism*. Apart from the requirement of personal »conversion« to an active devotional life, the Pietists started a mission among non-Christians. The government arranged obligatory sermons for the Copenhagen Jews and in the 1730's and 1740's three teams of missionaries came from the Pietist centre in Halle to Denmark to convert the Jews. Their hitherto neglected, unpublished diaries (Franck. Stift., Halle) contain a wealth of information about the »Mission to the Jews« and throw light on the condition of the Copenhagen Jews.

While it has hitherto been reckoned in scholarly literature for the period 1700-1760 that there were 23 Jews (12 adults accompanied by 11 children), who wished to *convert* to Christendom, my own studies (Danish National Archives, Province Archives, Copenhagen City Archives) have uncovered 120 Jewish applicants (91 adults, accompanied by 29 children). Of these, 83 were baptised. The material yields much information about their motives, economy, teaching etc.

23 March 2000

Finn-Ove Hvidberg-Hansen in memory of Arild Hvidtfeldt

Stuart A. Rice: Optical control of molecular dynamics.

The control of selection of products of a chemical reaction is the central aim of chemistry. Over the 200 plus years that chemistry has developed, a very large number of methods for achieving this control have been developed. These methods, which form the information base for synthetic chemistry, are all passive in the sense that they do not utilize direct control of the molecular dynamics of the reactant molecules during the course of the reaction. About 15 years ago it was suggested that shaped light pulses could be used to achieve direct control of the selection of products in a chemical re-

action by intervention at the level of the molecular dynamics. The methods proposed depend on exploitation of quantum interference effects in the evolution of a molecule coupled to a shaped radiation field. About 5 years ago laser technology had advanced to the stage that these theoretical predictions could be tested. This communication reviewed the current status of our understanding of active control of molecular dynamics using light pulses with designed temporal evolution, spectral content and phase distribution. The experimental verifications of the key theoretical ideas were discussed with respect to control of product selection in a branching uni-molecular reaction. Some speculations concerning future developments and directions were offered.

6 April 2000

Henning Sørensen: Auvergne's volcanoes.

There are very few people who would associate North-Western Europe with volcanic activity but there were violent eruptions in Auvergne in central France and in Eifel in western Germany a few thousand years ago. In Auvergne the eruptions began about 10 million years ago in Cantal in the south, the most recent eruptions took place about 3,000 years ago in Chaîne des Puys in the north. The first part of the communication dealt with the different types of eruptions in Chaîne des Puys and assessed the risk of new eruptions. The second part presented some results of a Dano-French project in the Mont-Dore volcano in central Auvergne. Occurrences of the volcanic rock phonolite have been shown to represent a separate volcanic episode, which took place about 2 million years ago. Examination of the phonolites and their enclaves of basic rocks have shown that the phonolite melts were formed by complicated processes in deep magma chambers.

Niels Kærgård: The significance of agricultural economy for the development of economic theory.

Agricultural economy can trace its roots back to the 18th century with, for example, a number of disciples of Linné but the great names of the subject such as Arthur Young and Albrecht Thaer are now completely forgotten except by a very narrow circle of agri-

cultural economists. The subject is characterized by a number of special circumstances in connection with agricultural production, for example dependence on the climate, the production-factor land and biological production-processes. These circumstances determine a special interest in special sections of economic theory – e.g. regional economy, dynamic models and econometrics. Within these fields the general economic theory originated to a high degree with agricultural economists. Regional economy and von Thünen, the early American econometrics and the cobweb-theorem are obvious examples.

27. April 2000

Inger Nordal: Botanic diversity in the Arctic regions – What is a species?

How many species are found in the Arctic regions? Are there biodiversity-centres and »evolutionary hotspots« and where do we find them? How many species are there in Arctic Dryas? Potentilla? Papaver? Is »Papaver radicum« in Greenland the same taxon as the one with the same name in the Scandinavian mountains? In addition to problems which are created by the numerous reproduction-systems of the plants (apoximis, selfing), which often lead to limited gene-transfer, in the Arctic regions there are political barriers that have put hindrances in the way of thought-transfer. Experience and results from one year's intensive Russian-American-Scandinavian cooperation on »The Panarctic Flora project« (1999) were presented.

Gretty Mirdal: From shell shock to post-traumatic-stress-disorder: changing views on the pathology and treatment of trauma. From the beginning of time it has been known that violent experiences could entail psychic reactions such as depression, isolation, irritability, loss of appetite, sleeplessness, frequent nightmares, inexplicable physical problems and involuntary and repeated reliving of the traumatic experience. While there has been astonishing agreement in the description of these reactions, theories as to why and how they arise have changed in the course of time with widely different diagnostic designations and forms of treatment as a result.

Shell shock, traumatic neurosis, concentration-camp syndrome and post-traumatic-stress disorder are examples of such diagnoses, which have arisen in the wake of the great wars in the 20th century. They contain various, sometimes conflicting theories about cognition and emotion, about memory and forgetfulness, as well as incompatible views on causality and the body-mind problem.

These varied theories have consequences for the psychological treatment of trauma and torture. The communication focused specially on the discrepancy between the newer biopsychological research into stress and the psychoanalytical trauma-theories on which most of the present offers of treatment to traumatized and tortured refugees are based.

11 May 2000

Knud Haakonssen The New Adam Smith.

The development of scholarship on Adam Smith can be divided up in many different ways, but it is indisputable that the latter part of the 1970's constitutes a watershed. It was during this period, and associated with the bicentenary of the publication of the *Wealth of Nations*, that most of the *Glasgow Edition of the Works and Correspondence of Adam Smith* appeared. This is the first complete edition of Smith's work; it includes the first attempt at a full edition of his correspondence; and it includes a set of student's notes from Smith's Lectures on Jurisprudence that had never been published before and which significantly changed the understanding of Smith's work as a whole. While there was much valuable work on Smith prior to the Glasgow Edition, the general lines of Smith interpretation have been permanently changed by its impact. First of all, Smith is now seen not simply as the founding father of political economy but as a major philosopher who also wrote on economics. Recent scholarship and the author's position in it was discussed under four headings: 1) the coherence and systematic nature of Smith's work; 2) the basis for Smith's normative ethics and jurisprudence; 3) historical materialism and laissez-faire liberalism; 4) and natural law and republicanism.

Jens Nørskov: Nitrogen activation.

About 80 per cent of the atmosphere around the earth consists of

molecular nitrogen. Even so the access to nitrogen often limits the growth of plants. The reason is that the bond between the two nitrogen atoms in the nitrogen molecule (N_2) is so strong that it cannot be split in plant-cells. The nitrogen atoms must therefore be transformed into, for example, ammonia (NH_3) in order to be exploited by plants for the production of new proteins. The ammonia-synthesis, in which nitrogen and hydrogen (H_2) are combined, can only take place at extreme temperatures (e.g. in a spark) unless a catalyst takes part in the process. There are two kinds of ammonia-synthesis-catalysts. One of these is biological. The enzyme nitrogenase, which is found in some bacteria, can convert the nitrogen in the atmosphere to ammonia at normal temperatures and pressure. The other is the man-made ammonia-catalyst, which for the main part consists of aggregates of nanometre-sized iron- or ruthenium-particles. This catalyst, however, only functions at relatively high temperatures and pressure. It was discussed how these two very different catalysts »activate« the stable nitrogen molecule. Most recently, theoretical methods based on a quantum mechanical description of the motion of electrons have been developed to such an extent that today it is possible – in a close coupling with experimental studies – to obtain an »atomistic« description of how such processes take place. The calculations have for one thing shown us why the two processes demand such different conditions and why the biological catalyst is apparently so much more effective than the man-made one. The fundamental insight we get into how catalysis takes place also puts us in a better position to propose new catalysts with improved properties.

Concerning publications, excerpts from the Academy Diary and funding see pp. 180 ff.

Reports from delegates to international organizations

UAI, Union Académique Internationale
74th General Assembly in Brussels 13 – 18 June 2000

As in many preceding years the undersigned Birger Munk Olsen and Rudi Thomsen attended the general assembly as delegates from the Royal Danish Academy. 35 scholarly academies from all parts of the world were represented and in addition the academies of Bulgaria, Senegal, Syria and the Vatican had sent observers.

Besides participating in the general assembly's plenary meeting and in the meetings in the union's 49 commissions, at which the publishing activities of these were discussed, the Academy's delegates had the following specific functions to perform:

Birger Munk Olsen was reporter for *Monumenta Musicae Byzantinae*, for which the Academy is responsible, and he was also elected a member both of the general assembly's *Commission des Affaires internes* and of a commission to assess applications for admittance as new members of the union. On the basis of the recommendation of this commission, it was agreed at the concluding meeting of the general assembly to admit Pontificia Accademia Romana de Archeologia as an ordinary member and the Academy of Sciences of the Ukraine and Canada's Royal Society as corresponding members.

Rudi Thomsen was reporter for the project *Sylloge Nummorum Graecorum* and for the Academy's other publishing project, *A Critical Pāli Dictionary*. At the meeting of the commission on this project he had to announce with regret that for financial reasons the Academy had had to cease publication of the dictionary and that the Danish national committee had ceased to exist from 1 January 2000. This caused a great commotion at the meeting of the commission and in continuation of this the *Commission des Affaires internes* agreed to appoint a committee with three members to explore the possibilities for continuing the publication of the dictionary. This decision was confirmed at the concluding meeting of the general assembly.

At the same meeting the Swiss Agostino Paravicini Bagliani was elected as new vice-president and the Argentinian Cesar Augusto

García Belsunce was elected as an ordinary member of the executive committee.

The general assembly next year will be held in Peking 27 May – 2 June 2001.

Birger Munk Olsen

Rudi Thomsen

ICSU, International Council for Science

In 1931 the International Council of Scientific Unions (ICSU) was created with a view to promoting international scholarly activity and cooperation. In 1998 the name was changed to International Council for Science, while the acronym was retained. The aims of the organisation were extended to include a strengthening of the humane and material conditions for scholarly work and to promote an understanding among the general public for research. The members of ICSU are both national academies or research councils and international scientific unions. The Royal Danish Academy is the Danish member of ICSU and Denmark is a member of all the scientific unions that are members of ICSU.

For each union there should in principle be a Danish national committee (see their reports printed pp. 235-263). Unfortunately it has not been possible to form a national committee for psychology. Some National Committees also cover more than one union. The Danish National committee for ICSU is responsible for Danish relations with ICSU and also for the problems and research-programmes that are treated and coordinated by ICSU. However, Denmark only maintains membership of a few of the many committees and programmes, which coordinate interdisciplinary or regional research. The Danish National Committee for ICSU deals with proposals for Danish membership and evaluates the usefulness for Danish research of those organs of which Denmark is already a member. The Committee analyses the potential benefits of membership relative to the expenses incurred.

The aim of ICSU is to promote international cooperation in research. The organisation also deals with problems of general interest and interdisciplinary research programmes. One of ICSU's most important tasks has for some years been to ensure free international cooperation on research, for example by guaranteeing all scholars free access to congresses and meetings, to cooperation

with other scholars, and to publish in and acquire international journals. A standing ICSU-committee works for adherence to this principle.

In October 1999 an ordinary general assembly was held in Cairo. In advance of this general assembly China had carried out an intensive lobbying activity through its embassies in favour of a Chinese candidate for membership of the Executive Board. This is perhaps a sign that the status of the Union as a non-governmental organisation is threatened. On the other hand with some lobbying-activities ICSU has attempted to influence the attitude taken by EU to the question of free exchange of scholarly information, which is threatened by new regulations about copyright. The Danish National ICSU Committee has contributed to this process by disseminating material and viewpoints to Danish members of the European parliament.

Axel Michelsen

ESF, European Science Foundation

An informal meeting between the Secretary General, Enric Banda, and representatives of the Danish member organisations of the ESF was held in Copenhagen 25 August 1999. The revision of the ESF-Statute was among the items discussed.

At the General Assembly in Strasbourg 25 and 26 November 1999 the revised Statute was approved. Two organisations from Estonia, the Estonian Academy of Sciences and the Estonian Science Foundation, were admitted as new members of the ESF. Reinder van Duinen was elected new president of the ESF.

In The Royal Danish Academy a Nordic ESF-meeting was held 28 March 2000. Representatives from all Nordic countries were present. The communication from the EU-Commission »Towards a European research area« was discussed. All agreed that a stronger emphasis on the importance of basic research was needed. An attempt was made to find a Nordic representative for the Executive Board. Gretty M. Mirdal has been appointed national representative on the Governing Council by the Danish member organisations.

Bengt Algot Sørensen

HENVISNINGER

Fundatser:

- Niels Bohr Legatet, Oversigt 1945-46, s. 39-40.
Mag.art. Marcus Lorenzens Legat, Oversigt 1946-47, s. 41-43.
Professor Knud Sands Legat, Oversigt 1969-70, s. 53-56; forretningsorden, s. 65-68.
Selskabets Bidragsfond, Oversigt 1974-75, s. 56-69.
Julie von Müllens Fond + tillæg, Oversigt 1985-86, s. 159-161.
Arne og Doris Truelsens Legat, Oversigt 1985-86, s. 162.
Aksel Tovborg Jensens Legat, Oversigt 1985-86, s. 163-65.
Inge Lehmann's Legat af 1983, Oversigt 1985-86, s. 165-68.
Grundforskningsfonden, Oversigt 1985-86, s. 169-71. Ny fundats Oversigt 1998-2000, s. 167.
Lillian og Dan Finks Fond, Oversigt 1986-87, s. 120-22.
Beslutninger vedr. Niels Bohr Legatet, Oversigt 1955-56, s. 50; 1962-63, s. 61; 1964-65, s. 75; 1965-66, s. 64-65.
Fundatstillæg 1955 for Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk videnskabsmand, Oversigt 1954-55, s. 41-42; 1965-66, s. 62; 1972-73, s. 64-65.
Præambel til en ny fundats og en ny fundats for Grosserer A. Collstrops Fond, Oversigt 1994-95, s. 117, 1996-1997, s. 131-133.
Ny fundats for Grosserer A. Collstrops Fond, Oversigt 1996-97, s. 131ff.
Tillæg 1965 vedr. J.P. Suhrs & Søns Legat, Oversigt 1964-65, s. 75-76.
Fundats for Ole Rømer Fondet, Oversigt 1990-91, s. 131.
Selskabets Vedtægter, Forretningsorden, legatbestemmelser, særpubl. 1989, s. 1-40. Ændringer, Oversigt 1995-96, s. 122, Oversigt 1996-97, s. 126-30.
Selskabets bytteforbindelser, Oversigt 1978-79, s. 227-255.

SAG- OG NAVNEFORTEGNELSE

- Academia Europaea, møde i, s. 140.
- Acta Zoologica, medlemmer, s. 95; beretning, s. 206, 219; valg, s. 148.
- Akademi, det Kinesiske, aftale indgået ved repræsentanter, se s. 118.
- Akademimøde, Nordisk, Thor A. Bak og Birger Munk Olsen, se s. 118.
- Akademimøde, Nordisk/Baltisk, Tom Fenchel og Birger Munk Olsen, se s. 118.
- Aktuelt for Forskningen, Selskabets offentlige foredrag, s. 199, 212.
- Alfred Benzons Fond, s. 119.
- ALPERS, KLAUS, se også CLG og Etymologicum Genuinum.
- Anciennitet, indenlandske medlemmer efter indvalgsår, s. 84.
- ANDERSEN, ELLEN, fm. for kassekommissionen, s. 7, 88; aflægger regnskab, s. 138; medlem af bestyrelsen for Niels Bohr Legatet, s. 90; taler mindeord om SVEND DANØ, s. 122, 287.
- ANDERSEN, OLAF SPARRE, giver meddelelse, s. 127.
- ANDERSEN, NILS MØLLER, udgiver Biol.Skr., s. 181.
- ANDERSEN, NILS O., medlem af bestyrelsen for Ole Rømer Fondet, s. 91.
- ANDERSEN, TORKILD, giver meddelelse, s. 122, medlem af Carlsbergfondet, s. 89.
- BAK, PER, overflyttet til indenlandsk medlem, s. 10, 135.
- BAK, THOR A., Selskabets sekretær, s. 7, 88, 136, 170; resumeer af sæson 257. præsidiemøder, s. 197; fm. for bestyrelsen for Marcus Lorezens Legat, s. 91.
- BALSLEV, HENRIK, giver meddelelse, s. 129.
- Benzons Fond, Alfred, symposier, s. 169.
- BERG, CHR., vicepræsident og formand for den naturvidenskabelige klasse, s. 7, 88, 132, 133; medlem af bestyrelsen for Selskabets Bidragsfond, s. 90; fm. for bestyrelsen for Emil Herborgs Legat, s. 90; medlem af Selskabets Symposiestyregruppe, s. 93.
- BERGSAGEL, JOHN, giver meddelelse, s. 127; formand for MMB, s. 96.
- BERGSLAND, KNUT, afgået ved døden, s. 49, 127, 451.
- Bibliotekar, Selskabets, s. 88, 122; se også FINN OVE HVIDBERG-HANSEN.
- Bidragsfond, Selskabets, s. 90; valg til, s. 157; aflæggelse af regnskab og beretning, s. 138, 159, 161, 172, 193, 195.
- BILLING, GERT DUE, giver meddelelse, s. 146.
- Bjerrum-Brøndsted-Lang forelæsning, s. 129, 170.
- BOCK, KLAUS, medlem af bestyrelsen for Aksel Tovborg Jensens Legat, s. 91.
- Boggaver modtaget, s. 123, 125, 126, 128, 130, 136, 137, 138, 140, 146, 149, 153, 154.
- Bohr Arkivet, Niels; bestyrelsesmedlem, valgt af Selskabet, s. 90.
- Bohr Legatet, Niels; bestyrelse, s. 90; beretning, s. 160, 171.
- BOOMSMA, KOOS, giver meddelelse, s. 142.

- BORGGGAARD, OLE; fm. for nationalkomiteen for jordbundsvidenskab, IUSS, s. 99, 111, 240.
- BRATTELI, OLA, indvalgt, s. 51, 156.
- BREUNING-MADSEN, HENRIK, giver meddelelse, s. 132.
- BRIDGWATER, DAVID, afgået ved døden, s. 117, 451.
- BRUMMERSTEDT, BO, lektor, ph.d., indstilledes til Selskabets sølvmedalje, s. 138, 144.
- BRÆSTRUP, CLAUS, overflyttet til indenlandsk medlem, s. 13, 135. Budget, s. 187, 192.
- Bytteforbindelser, se s. 118, 120, 126, 128, 132, 137, 142, 145, 150.
- CAA, Corpus Antiquitatum Americanensium, nationalkomiteen for, s. 97; beretninger, s. 224, 232; valg til, s. 142.
- Caix-Legatet (under Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond); s. 90, uddelinger, s. 161, 172.
- Carlsbergfondet; direktionens sammensætning, s. 89; bevilling til Selskabet, s. 126, 149, fundatsændring, s. 148, 153, 158; regnskabsaflæggelse, s. 137, 159; valg til, s. 156; gave i anledning af 125 års jubilæet, s. 144.
- Carlsbergfondets syriske ekspeditioner; kommission for, beretning, s. 203, 216.
- Carlsberg Laboratorium, tilforordnede, s. 89; valg, s. 156.
- Carlsbergs Mindelegat; s. 89; modtaget i støtte til publikation, s. 123, se også JENS PEDER DAHL.
- CASAFSA, Interunion Commission on the Application of Science to Agriculture, Forestry and Aquaculture, s. 114.
- CASIMIR, HENDRIK B.G., s. 52, 470.
- CHRISTENSEN, BENT (jur), mindeord, s. 267, se også HENRIK ZAHLE.
- CHRISTENSEN, BENT (nat.vid.) taler mindeord om CHR. OVERGAARD NIELSEN, s. 149, 351. Valg til Emil Herborgs Legat, s. 135.
- CHRISTIANSEN, FREDDY BUGGE, giver meddelelse, s. 151.
- CHRISTIANSEN, JETTE, museumsinspektør, s. 96, se også CVA.
- CIOMS, nationalkomiteen for medicinsk videnskab, s. 116, 247, 263, valg til, s. 150.
- Classenske Fideicommiss, Det, Beretning og regnskab, s. 133, 166, 177.
- CLG, Corpus Lexicographorum Nummorum, kommissionen for, s. 94; Bevilling af midler til arbejdet, s. 118; valg s. 139, beretning, s. 202, 215.
- CODATA, Committee on Data for Science and Technology, s. 114.
- Collstrops Fond, Grosserer A., bestyrelse, s. 89, beretning s. 122, 161, 173.
- COSPAR, nationalkomiteen for rumforskning, s. 100, 236, 250.
- COSTED, Committee on Science and Technology in Developing Countries, 114.
- COULOMB, JEAN-MARIE-FRANÇOIS-JOSEPH, afgået ved døden s. 53, 131 og 451.
- CPD, A Critical Pāli Dictionary, s. 96, 144, 224, 230.
- CTS, Committee on the teaching of Science, s. 114.
- CVA, Corpus Vasorum Antiquorum, s. 96, 222, 228.
- Danmarks Akvarium, s. 95, 204, 216.

- Danmarks Forskningsråd, s. 92.
- Danmarks Grundforskningsfond, meddelelse fra Forskningsministeriet om valg, s. 146.
- Danmarks Radios Programråd, s. 206, 219.
- Danske Institut i Rom, Det, s. 91, 170; Kulturministeriet anmoder om udpegning af medlem, s. 151.
- Dansk Fysisk Selskab, fællesmøde med, s. 120.
- DANØ, SVEND, mindeord s. 122, 287, se også ELLEN ANDERSEN.
- DITLEVSEN, PETER, forskningslektor, ph.d., modtager legat af Ole Rømer Fondet, s. 122.
- DREWSEN, MICHAEL, forskningslektor, ph.d., modtager legat af Ole Rømer Fondet, s. 122.
- EBBESEN, STEN, symposium 2001, s. 144.
- Edinburgh, University of, Visiting Research Fellowships, s. 119.
- ENGHOFF, HENRIK, indvalgt, s. 16, 156.
- ESF, European Science Foundation, s. 92, 200, 213, 469, 488, valg til, s. 146.
- ESTRUP, HECTOR, Selskabets kasserer, s. 7, 88; taler mindeord om POUL NØRREGAARD RASMUSSEN, s. 136, 395.
- Etymologicum Genuinum, se CLG.
- EVANS, EVAN, indvalgt, s. 54, 156.
- FAVRHOLDT, DAVID, vicepræsident og formand for den humanistiske klasse, s. 7, 88; medlem af Selskabets Symposiestyregruppe, s. 93; giver meddelelse, s. 147, 476.
- FELLOWS-JENSEN, GILLIAN, taler mindeord om JOHN KOUSGÅRD SØRENSEN, s. 150, 421.
- FENCHEL, TOM, 171, medlem af Selskabets Symposiestyregruppe, s. 93.
- FHA, Fontes Historiae Africanae, s. 97, 225, 233.
- Finks Fond, Lillian og Dan, bestyrelse, s. 90, beretning, s. 162, 173.
- FINK, TROELS, afgået ved døden, s. 17, 144, 470.
- FISCHER-JØRGENSEN, ELI, tildeles Ørnborgs Legat, s. 148.
- FORCHHAMMER, JES, medlem af bestyrelsen for Selskabets Bidragsfond, s. 90.
- Forkortelser, s. 6.
- Forskeruddannelsesrådet, s. 92
- Forskerværelser, s. 166, 177.
- Forskningsministeriet, bevillende myndighed o.a., s. 120, 128, 129, 140, 146, 153, 169.
- Forskningspolitiske Udvalg, Selskabets, s. 93, 158, 213; valg til s. 157.
- Frederiksborg Museets bestyrelse, valgt af Selskabet, s. 89.
- FRIIS, IB, fm. for Udvalget for udadrettet Virksomhed i Danmark, s. 93; giver meddelelse, s. 147, 476.
- FRIIS-JENSEN, KARSTEN, giver meddelelse, s. 124, 455, se også TLL.
- FROM, FRANZ, mindeord s. 137, 295, se også ROLF KUSCHEL.
- FUGLEDE, BENT, taler mindeord om HANS TORNEHAVE, s. 134, 443.
- Fædrelandets Historie, Det Kongelige Danske Selskab til, s. 169.
- Fællesmøde, se også Dansk Fysisk Selskab, s. 120.

- GELFER-JØRGENSEN, MIRJAM, se også JAI.
- GLAHN, HENRIK, giver meddelelse, s. 141, 470.
- GRANE, LEIF, afgang ved døden, s. 19, 154, 470.
- GRIMMELIJKHUIJZEN, CORNELIS, indvalgt, s. 58, 156.
- Grundforskningsfonden, bestyrelse s. 90, valg til, s. 156; meddelelse om legatmodtager, 121, 169, se også SUSUMU OHNO, beretning, s. 163, 173, Vedtægter, s. 167.
- HAMP, ERIC PRATT, indvalgt, s. 59, 135.
- Handels- og Søfartsmuseet, Kronborg, s. 95, valg til, s. 150.
- HANSEN, MOGENS HERMAN, formand for Selskabets Symposiestyrelse, s. 93; giver meddelelse, s. 134, 461.
- HANSEN, OLE, Selskabets sekretær, s. 7, 88, 132.
- HANSEN, PETER ALLAN, s. 203, 215.
- HARDER, PETER, indvalgt, s. 134, giver meddelelse, s. 149, 478.
- HASTRUP, KIRSTEN, indvalgt, s. 135; giver meddelelse, s. 143, 472; symposium 2000, s. 144.
- HAAVELMO, TRYGVE MAGNUS, afgang ved døden, s. 58, 139, 470.
- Henriksens Fond, Direktør Ib, Information om Castellaras, s. 120.
- Henvisninger, s. 489.
- Herborgs Legat, Emil, s. 90, 163, 174, valg til, s. 135, 157; se også BENT CHRISTENSEN.
- Hesychos, se også CLG og PETER ALLAN HANSEN, s. 203, 215.
- Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, Den, s. 163, 174.
- HJORT, ØYSTEIN, giver meddelelse, s. 151, 480.
- HJORTH, JENS, lektor, ph.d., modtager legat af Ole Rømer Fondet, s. 122.
- HJORTH, POUL LINDEGÅRD, s. 117, 132, 451, mindeord s. 313, se også KNUD SØRENSEN.
- HODGKIN, ALAN LLOYD, Sir, afgang ved døden s. 59, 132, 451.
- HORNBLLOWER, SIMON, indvalgt, s. 60, 135.
- HVIDBERG-HANSEN, FINN OVE, Selskabets bibliotekar, s. 88, 122; formand for Selskabets Bidragsfond, s. 90; taler mindeord om ARILD HVIDTFELDT, s. 154, 325.
- HVIDTFELDT, ARILD, s. 22, 130, Mindeord s. 154, 325, se også FINN OVE HVIDBERG-HANSEN.
- HÅKANSON, ROLF, indvalgt, s. 61, 156.
- HAAKONSEN, KNUD, giver meddelelse, s. 158, 484.
- Håndbibliotek, Selskabets, se FINN OVE HVIDBERG HANSEN.
- IAEG, nationalkomiteen for ingeniørgeologi, s. 100, 114.
- IAU, nationalkomiteen for astronomi, s. 100, 237, 250.
- IBRO, nationalkomiteen for hjerneforskning, s. 101, 251.
- ICL, kommissionen til Litosfæreforskning, s. 101, 237, 251, valg til, s. 124.
- ICSU, International Council for Science, s. 99, 235, 249, 468, 487.
- IGBP, nationalkomiteen for geosfære- biosfæreprogrammet, s. 102, 237, 251, valg til, s. 123.
- IGU, nationalkomiteen for geografi, s. 102, 238, 251, valg til, s. 123.
- IMA, International Mineralogy Association, s. 103, 115, 243, 257.

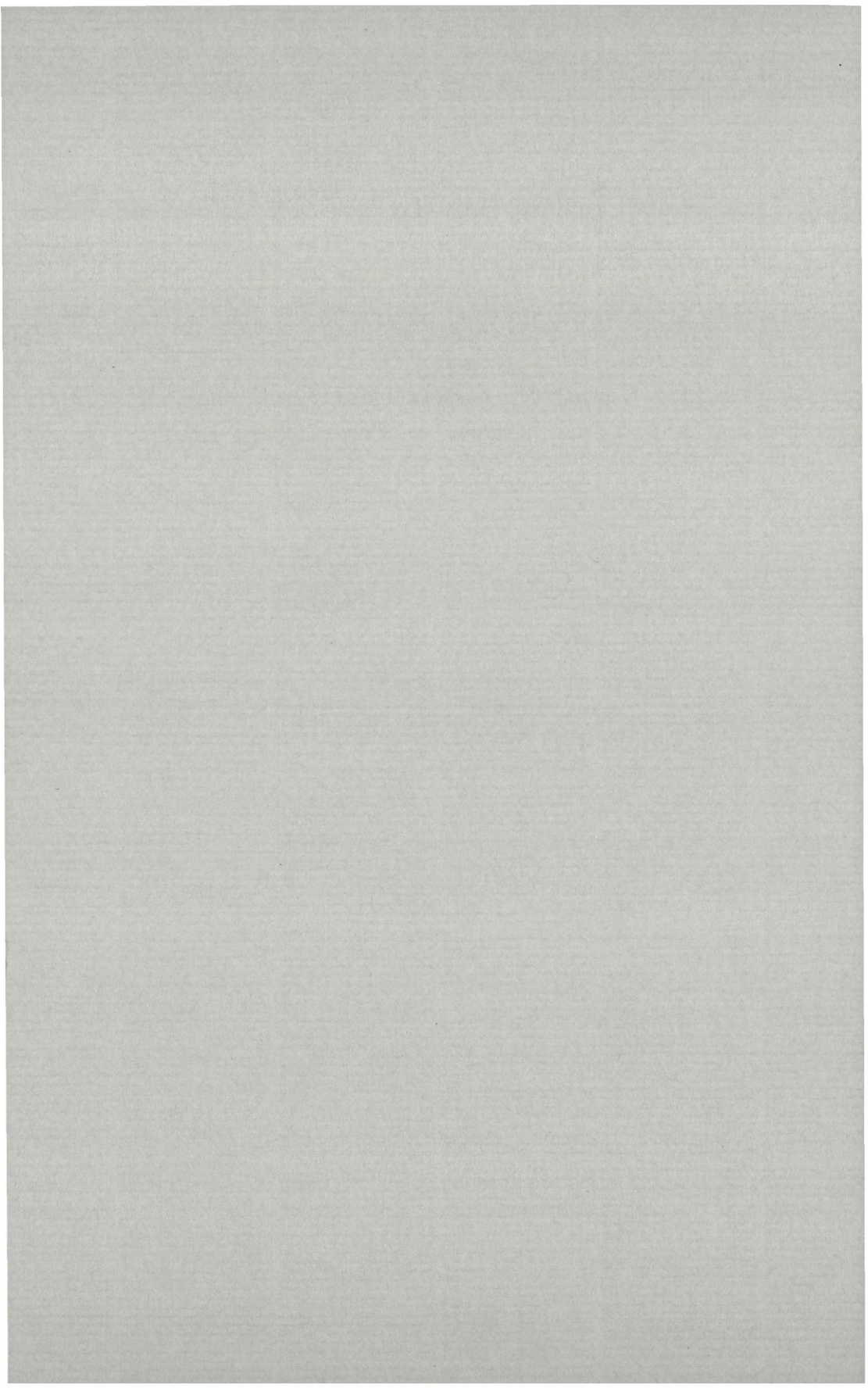
- IMU, nationalkomiteen for matematik, s. 103, 239, 252, valg til, s. 124.
- INQUA, nationalkomiteen for kvartærgeologi, s. 104, 239, 252, valg til, s. 142.
- ISSS, nationalkomiteen for jordbundsvidenskab, valg s. 117, navneændring, s. 133, se også IUSS.
- IUAES, nationalkomiteen for antropologi, s. 99, 104.
- IUBMB, nationalkomiteen for biokemi og molekylærbiologi, s. 99, 105, 140, 142, 240, 253.
- IUBS, nationalkomiteen for biologi, s. 99, 105, 241, 254, valg s. 129.
- IUCr, nationalkomiteen for krystallografi, s. 99, 105, 241, 255.
- IUGG, nationalkomiteen for geodæsi og geofysik, s. 99, 106, 242, 256, valg til, s. 154.
- IUGS, nationalkomiteen for geologi, s. 99, 106, 242, 256.
- IUHPS, nationalkomiteen for videnskabshistorie, s. 99, 107, 244, 257.
- IUIS, nationalkomiteen for immunologi, s. 99, 108, 244, 257.
- IUMS, nationalkomiteen for mikrobiologi, s. 99, 108, 257.
- IUNS, nationalkomiteen for ernærings- og levnedsmiddelforskning, s. 99, 108, 244, 257, valg til s. 119, 122.
- IUPAB, nationalkomiteen for teoretisk og anvendt biofysik, s. 99, 109, 244, 258, valg til, s. 148.
- IUPAC, nationalkomiteen for teoretisk og anvendt kemi, s. 99, 109, 259.
- IUPAP, nationalkomiteen for teoretisk og anvendt fysik, s. 99, 110, 244, 259, valg s. 119.
- IUPHAR, se også IUTOX, s. 99, 110.
- IUPS, nationalkomiteen for fysiologi, s. 99, 111, 245, 260.
- IUPsyS, nationalkomiteen for psykologi, s. 99, 111.
- IUSS, navneændring fra ISSS, s. 99, 111, 133, 240, 253.
- IUTAM, nationalkomiteen for teoretisk og anvendt mekanik, s. 99, 112, 132, 245, 260.
- IVERSEN, BO BRUMMERSTEDT, modtager af Selskabets sølvmedalje, se s. 138, 144.
- JACKSON, ANDREW D., indvalgt, s. 61, 156.
- JACKSON, GEORGE A., indvalgt, s. 61, 156.
- JAI, Jewish Art Index, s. 98, 226.
- JENSEN, KAJ SAND, indvalgt, s. 23, 156.
- JENSEN, MOGENS HØGH, indvalgt, s. 24, 156.
- JESPERSEN, KNUD J.V., indvalgt, s. 24, 135.
- Kassekommissionen, s. 7, 88, 158, se også ELLEN ANDERSEN; valg til, s. 137, 158; se også CARSTEN THOMASSEN.
- JOHANSEN, FLEMMING, tidl. direktør for Ny Carlsberg Glyptotek, se også LIMC/ThesCra.
- Kasserer, Selskabets, s. 7, 88, se også HECTOR ESTRUP.
- KHARKATS, YURIJ ISAAKOVICH, afgået ved døden s. 63, 134, 451.
- KJEMS, JØRGEN, giver meddelelse, s. 130, 458.
- Klasseformand, naturvidenskabelig, indstilling, s. 132, valg, s. 133, 135; se også CHR. BERG.

- Klassemøder, s. 122 (h), s. 123 (h), s. 126 (h, n), 128 (h), 131 (n), 132 (h,n), 133 (h,n), 136 (n), 137 (n), 150 (n), 152 (h), 153 (h,n), 154 (h,n), 157 (h.n),
- KOCH, CARL HENRIK, taler mindeord om OLAF PEDERSEN, s. 123, 359; vælges til Udvalget for udadrettet Virksomhed i Danmark, s. 93, 135.
- Kommissionen for Carlsbergfondets syriske ekspeditioner, s. 94, 203, 216.
- Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturerens historie, s. 92; valg, s. 138, beretning s. 201, 214.
- Kommissionen for registrering af litterære kilder til dansk historie, s. 94, 202, 214.
- Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie, s. 94, 202, 215.
- Kommissionær, Selskabets, s. 130, se også Reitzels Boghandel og Forlag.
- KRAUSE, MARTIN, indvalgt, s. 64, 135.
- KRONHOLM, BIRGER TRYGVE, afgang ved døden, s. 64, 142, 470.
- KROGSGAARD-LARSEN, POVL, giver meddelelse, s. 140, 471; medlem af Carlsbergfondets Direktion, s. 89.
- KUSCHEL, ROLF, taler mindeord om FRANZ FROM, s. 137, 295 og IB MOUSTGAARD, s. 148, 337.
- KÆRGÅRD, NIELS, indvalgt, s. 27, 135, medlem af kassekommissionen, s. 154, giver meddelelse, s. 155, 482.
- LARSEN, BODIL KJÆR, ny medarbejder, s. 7, 153.
- LARSEN, KIM GULDSTRAND, indvalgt, s. 27, 156.
- LARSEN, LOTTE MELCHIOR, giver meddelelse, s. 145, 474.
- LAUSTEN, MARTIN SCHWARZ, indvalgt, s. 28, 135, giver meddelelse, 152, 480.
- Lehmans Legat, Inge, s. 91, 164, 170, 175, valg til, s. 148.
- LEVAN, JOHAN ALBERT, afgang ved døden, s. 65, 136, 451.
- LEVINE, RAPHAEL, giver meddelelse, s. 121, 452.
- LICHT, KJELD de FINE, arkitekt, maa, har skrevet publikation i anledning af husets 100 års dag, s. 133.
- LIMC, Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae, s. 97, se også ThesCra.
- Linderstrøm-Lang's Guldmedaillefond, Kaj, s. 91.
- LOESCHKE, VOLKER, giver meddelelse, s. 125, 455.
- LUND, EBBA, afgang ved døden, s. 29, 139, 470.
- LUND, HENNING, giver meddelelse, s. 148, 477.
- LUNDGREEN-NIELSEN, FLEMMING, Selskabets redaktør, s. 7, 88, 118, 119.
- LUNDQUIST, ARNE, afgang ved døden, s. 117, 451.
- Marcus Lorenzens Legat, Mag.art., bestyrelsen, s. 91, 119, 121; uddelinger, s. 133, 151, 159, 164, 175.
- MARTINET, ANDRÉ, afgang ved døden, s. 68, 142, 470.
- McFARLANE, JAMES WALTER, afgang ved døden, s. 68, 141, 470.
- Medlemsvalg, s. 124, 133, 135, 156.

- MICHELSEN, AXEL, genvalgt til Carlsbergfondets Direktion, s. 89, 156, se også ICSU.
- Mindesmærkeselskabet, s. 170, 178.
- MIRDAL, GRETTY MIZRAHI, indvalgt, s. 31, 92, 135; medlem af udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning under Udvalget vedr. Videnskabelig uredelighed, s. 140; giver meddelelse, s. 157, 483.
- MITCHELL, PHILLIP MARSHALL, afgået ved døden, s. 69, 134, 451.
- MMB, nationalkomiteen for Monumenta Musicae Byzantinae, s. 96, valg til, s. 124, beretning, s. 222, 228.
- MODÉER, KJELL ÅKE, indvalgt, s. 69, 135.
- MONFRIN, JACQUES, afgået ved døden, 69, 127, 451.
- MORTENSEN, FINN HAUBERG, giver meddelelse, s. 128, 457.
- MOUSTGAARD, IB KRISTIAN, mindeord s. 148, 337, se også ROLF KUSCHEL.
- Müllens Fond, Julie von, s. 91, 122, 165, 176.
- MØLMER, KLAUS, indvalgt, s. 33, 156.
- NANSEN, PETER, afgået ved døden, s. 33, 144, 470.
- NGML, Novum Glossarium Mediae Latinitatis, s. 96, 222, 228.
- NICOLAISEN, IDA, giver meddelelse, s. 119, 452.
- NIELSEN, CHR. OVERGAARD, afgået ved døden, s. 34, 128, 451, mindeord s. 149, 351, se også BENT CHRISTENSEN.
- NIELSEN, CLAUS, se Acta Zoologica.
- NOE-NYGAARD, NANNA, giver meddelelse, s. 124, 458.
- NORDAL, INGER, giver meddelelse, s. 157, 483.
- NYBORG, JENS, meddelelse afløst, s. 152.
- NØRSKOV, JENS KEHLET, giver meddelelse, s. 159, 484.
- OHNO, SUSUMU, modtager pris, s. 121, afgået ved døden s. 71, 149, 470.
- OLESEN, SØREN-PETER, giver meddelelse, 137, 462.
- OLSEN, BIRGER MUNK, s. 7, 88, 117-160; formand for Niels Bohr Legatet, s. 90, formand for nationalkomiteen for UAI, s. 96, genvalgt som præsident, s. 156, international repræsentation, s. 171, se også NGML.
- PAIS, ABRAHAM, s. 72, 153; giver meddelelse s. 119, 452, afgået ved døden s. 72.
- PALMGREN, MICHAEL GJEDDE, indvalgt, s. 36, 156.
- PAULSON, OLAF, indvalgt, s. 36, 156.
- PÉCSELI, HANS, giver meddelelse, s. 124, 453, se også Physica Scripta.
- PEDERSEN, GERT KJÆRGÅRD, beboer af legatbolig, Knud Sands Legat, s. 89.
- PEDERSEN, OLAF, mindeord s. 123, 359, se også CARL HENRIK KOCH.
- PETERSEN, ERLING LADEWIG, modtager Ørnborgs Legat, s. 123; afgået ved døden, s. 37.
- Physica Scripta, Styrelsen for, s. 95, 140; beretninger, s. 205, 218, ny aftale, s. 150.
- PONTECORVO, GUIDO, afgået ved døden, s. 152, 470.
- PRELOG, VLADIMIR, afgået ved døden, s. 117, 451

- Programrådet for Danmarks Radio, s. 93, 206, 219.
 Programrådet for TV-2, s. 93.
 Præsident, s. 7, 88, 156; se også BIRGER MUNK OLSEN.
 Præsidiemøder, s. 170, 197 ff.
 Præsidium, s. 7, 88.
 Publikationer, udgivne og optagne 117, 118, 128, 138, 139, 142, 145, 150, 152, 158, 159, 180, 463.
 RASMUSSEN, POUL NØRREGAARD, mindeord om, s. 136, 395; se også HECTOR ESTRUP.
 RECHINGER, KARL HEINZ, afgang ved døden, s. 74, 127, 451.
 Redaktør, Selskabets, se også FLEMMING LUNDGREEN-NIELSEN
 Regnskaber, s. 183, 188.
 Reitzels Boghandel og Forlag, ny kommissionær, s. 130.
 REIZ, ANDERS, afgang ved døden, s. 38, 154, 470.
 Revisor, Selskabets, s. 88; valg til, s. 157.
 Revisorsuppleant, s. 88; valg til, s. 157.
 RICE, STUART, giver meddelelse, s. 154, 481.
 RISCHER, JØRGEN, giver meddelelse, s. 121, 452, se også CPD.
 Royal Society of Edinburgh, aftale med, s. 160.
 Rømer Fondet, Ole, s. 91; uddeling, s. 122, 166, 177; valg til best., s. 139.
 Rømer Medaillen, bestyrelsen for legatet, s. 91.
 SALTIN, BENGT, giver meddelelse, s. 134, 460. Symposium 2001, s. 144.
 Sands Legat, Knud, s. 89; suppleantvalg, s. 145, se også GERT KJÆRGÅRD PEDERSEN.
 SCHWAB, HEINRICH WILHELM, indvalgt, s. 76, 135.
 SCOR, dansk nationalråd for havforskning, s. 112, 246, 261, valg, s. 152.
 SCOSTEP, se COSPAR.
 SEGAL, IRVING EZRA, afgang ved døden, s. 117, 451.
 Sekretariat, s. 7.
 Sekretær, Selskabets, se også THOR A. BAK og OLE HANSEN.
 SMEND, RUDOLF, indvalgt, s. 77, 135.
 SNG, Sylloge Nummorum Graecorum, s. 97, 225, 233.
 SOLOVEJ, PHILIP, indvalgt, s. 40, 156.
 SPANG-HANSEN, EBBE, giver meddelelse, s. 144, 473.
 Sprog- og Litteraturselskab, Det danske, s. 170.
 Statens Forskningsråd, s. 92, 118, 123, 125, 128, 140, 145, 148, 150, 152, 153.
 STEENSBERG, AXEL, afgang ved døden, s. 40, 131, 451.
 STEENSGAARD, NIELS, se FHA.
 STIEF, CARL, mindeord s. 130, 409; se også GUNNAR SVANE.
 STRID, ARNE, giver meddelelse, s. 150, 479.
 Summary, s. 451.
 Symposier, Selskabets, s. 127, 169.
 Symposiestyregruppe, Selskabets, s. 93, 139; indstilling, s. 144.
 SVANE, GUNNAR, taler mindeord om CARL STIEF, s. 129, 409.
 SÖDERBERG, TORGNÝ SÁVE, afgang ved døden s. 78, 119, 451.

- Sølvmedalje, Selskabets, indkaldelse af forslag, s. 126, 150; indstilling, s. 132; beslutning, s. 138; uddeling, s. 144. Se også BO BRUMMERSTEDT.
- SØRENSEN, BENGT ALGOT, s. 92, 200, 213, se også ESF.
- SØRENSEN, HENNING, medlem af præsidiet, s. 7, 88; giver meddelelse, s. 155, 482.
- SØRENSEN, JOHN KOUSGÅRD, afgang ved døden, s. 42, 126, 451; mindeord s. 150, 421; se også GILLIAN FELLOWS-JENSEN.
- SØRENSEN, KNUD, taler mindeord om POUL LINDEGÅRD HJORTH, s. 132, 313.
- TERNEY, OLE, videnskabsjournalist, s. 145.
- ThesCra, Thesaurus Cultus et Rituum Antiquorum, s. 97, 225, 233.
- THINGSTAD, FREDE T., indvalgt, s. 79, 156.
- THOMASSEN, CARSTEN, genvalgt til kassekommissionen, s. 88, 137.
- THOMSEN, RUDI, s. 96, 171, se også SNG.
- THYBO, HANS, giver meddelelse, s. 131, 459.
- TLL, Thesaurus Linguae Latinae, s. 94, 203, 216.
- TORNEHAVE, HANS, mindeord s. 134, 443, 451; se også BENT FUGLEDE.
- Tovborg Jensens Legat, Aksel, s. 91, 164 174.
- UAI, Union Académique Internationale, s. 96, 221, 227, 467, 486.
- Udflugt, Selskabets, s. 118, 157, 207, 219.
- Udsalg af Selskabets ældre publikationer, s. 146.
- Udvalget for udadrettet Virksomhed i Danmark, s. 93, planer for foredrag, s. 126, 148, 158; valg til, s. 157, beretning s. 199, 212, 465.
- ULSTRUP, JENS, giver meddelelse, s. 136, 461.
- URSI, nationalkomiteen for radiovidenskab, s. 113, 246, 262; valg til, s. 127.
- Videnskabelig uredelighed, Udvalg vedr., s. 140; se også GRETTEY MIRDAL og HENRIK ZAHLE.
- WCRP, nationalkomiteen for klimaforskning, s. 99, 113, 247, 263.
- WEWER, ULLA, indvalgt, s. 44, 156.
- WISTRAND, ERIK K.H., afgang ved døden, s. 81, 125, 451.
- WAABEN, KNUD, s. 171.
- ZAHAVI, DAN, indstilles til Selskabets sølvmedalje, s. 156; overrækkelsen, s. 159.
- ZAHLE, HENRIK, taler mindeord om Bent Christensen, s. 125, 267; medlem af udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning under Udvalget vedr. Videnskabelig uredelighed, s. 140.
- ZANKER, PAUL, giver meddelelse, s. 146, 475.
- ZEWAIL, AHMED, indvalgt, s. 82, 156.
- ZIEGLER, TOM, indvalgt, s. 82, 156.
- ØHRGAARD, PER, giver meddelelse, s. 131, 458, medlem af Carlsbergfondets direktion, s. 89.
- Ørnborgs Legat, opslået ledigt, s. 120, uddelt, s. 123, 148, 166, 177, se også ERLING LADEWIG PETERSEN og ELI FISCHER-JØRGENSEN.

UDGIVNE PUBLIKATIONER 1998-2000

		DKK
		ekskl. moms
	Oversigt over Selskabets Virksomhed 1997-1998. Annual Report. With an English Summary. 1999. 260 s., 5 portrætter	100,-
	<i>Historisk-filosofiske Skrifter</i>	
20	<i>Søren Egerod</i> : Atayal-English Dictionary. Edited by <i>Jens Østergård Petersen</i> 1999. 358 s.	480,-
21	A Comparative Study of Thirty City-State Cultures. Edited by <i>Mogens Herman Hansen</i> . 2000. 636 s.	600,-
	<i>Historisk-filosofiske Meddelelser</i>	
77	Medieval Analyses in Language and Cognition. Acts of the Symposium: The Copenhagen School of Medieval Philosophy, 10-13 January, 1996. Edited by <i>Sten Ebbesen</i> & <i>Russell L. Friedman</i> . 1999. 563 s.	380,-
78	Defining Ancient Arkadia. Acts of the Copenhagen Polis Centre vol. 6. Edited by <i>Thomas Heine Nielsen</i> & <i>James Roy</i> . 1999. 696 s.	620,-
79	<i>Sune Dalgård</i> : Poul Laxmands Sag. Et dyk i dansk historie omkring år 1500. 2000. 233 s.	248,-
	<i>Biologiske Skrifter</i>	
50	<i>Nils Møller Andersen</i> : Water Striders from the Paleogene of Denmark with a review of the fossil record and evolution of semiaquatic bugs (Hemiptera, Gerromorpha). 1998. 157 s. 123 fig.	200,-
51:1	<i>Ib Friis</i> : Flora of the Sudan-Uganda Border area east of the Nile. 1998. 389 s.	600,-
52	<i>Bent Christensen</i> & <i>Klara Dozsa-Farkas</i> : The Enchytraeid Fauna of the Palearctic Tundra. 1999. 48 s.	80,-
	<i>Matematisk-fysiske Meddelelser</i>	
46:1	<i>Caspar Wessel</i> : On the Analytical Representation of Direction. An Attempt Applied Chiefly to Solving Plane and Spherical Poly- gons. Translated by <i>Flemming Damhus</i> . With introductory chapters by <i>Bodil Branner</i> , <i>Nils Voje Johansen</i> , <i>Kirsti Andersen</i> . Edited by <i>Bodil Branner and Jesper Lützen</i> . 1999. 143 s. 20 fig.	500,-
47	<i>Aksel Wiim Nielsen</i> : On Limited Predictability. 1999. 40 s.	50,-

Pris 100 kr.

Printed in Denmark by Special-Trykkeriet Viborg a/s
ISSN 0368-7201. ISBN 87-7876-204-9